RMIr. O.
604.

Ho—

106

1470

Ara 400 Kor

Ranschburg 20/11 958 - Dirsztay Klár

Szabó I 1470

Inches
Centimetres
TIFFEN Color Control Patches
© The Tiffen Company, 2007
Blue
Cyan
Green
Yellow
Red
Magenta
White
3/Color
Black

HÁRMAS HISTORIA.

Kinek Első Része,
Nagy SANDORNAK
egynéhány nevezetes dolgait illeti.

Második,
Jeles PELDA-BESZÉDEKBÖL áll.

Harmadik,
A' Nagy TROJA VESZEDELMÉNEK leg-igazabb Hístóriája.

Mellyet, FOGARAS várában Rabságában
Magyar nyelvre fordított 1682. esztendőben,
és maga költségével ki-nyomtattatott
HALLER JANOS.

KOLOSVÁRATT.
M. TÓTFALUSI KIS MIKLÓS által.

1695. *Esztendőben.*

HÁRMAS HISTORIA.

Kinek Első Része,
Nagy SANDORNAK
egynéhány nevezetes dolgait illeti.

Második,
Jeles PELDA-BESZÉDEKBÖL áll.

Harmadik,
A' Nagy TROJA VESZEDELMÉNEK leg-igazabb
Hístóriája.

Mellyet, FOGARAS várában Rabságában
Magyar nyelvre fordított 1682. esztendőben,
és maga költségével ki-nyomtattatott
HALLER JANOS.

KOLOSVÁRATT.
M. TÓTFALUSI KIS MIKLÓS által.

1695. *Esztendőben.*

R 2005-2006

H

A MAGY. TUD. AKADÉMIA
VIGYÁZÓ FERENC
KÖNYVTÁRA.
763.

ELŐL-JARO BESZED.

Mellynek igen ſzükſéges el-olvasáſa, hogy az egéſz dolgot jobban értheſsük.

És egyſzersmind

AJÁNLO LEVÉL,

A' Tekintetes és Nãgos Urhoz *Hallerköi HALLER PÁLHOZ*; az Erdélyi Mélt. Fejedelem belsö Tanátsához; és nemes Küköllö Vármegye Fö Iſpãnyához.

AZ igaz tudományra, noha ſulyos, de igen egyenes út, midőn ember maga példáján tanúl meg valamit; annál-is bizonyoſabb, ha Iſtennek oktatásán veti-fel tudománnyának fundámentomát: mindenik úton elég világoſon meg-tanúltam, melly veſzedelmes, melly káros légyen a' haſzontalan heverés. Nem ok nélkül nevezik a' henyéléſt őrdőgi párnának, mellyen nagy örömeſt múlatoz, sőt máſokkal-is tölteti hijába minden

mölts nélkül a' napokat, hogy az által ellophassa a' szép kintset tőlünk; azt a' drága üdőt tudniillik, mellyen a' keresztyén lélek az Istennek kedvét kereshetné, és találná.

Ennek mondám igasságát a' Szent irásban fel-találni; melly ugyan gyalázattal-is illeti a' henyélést. Mert azt mondgya Jésus Sirák fia, 22-dik részében, 1. versben: Sáros kővel kőveztetett-meg a' rest; és mindnyájan az ő gyalázattyáról szólnak. *Negyven negyedik részben pedig a' jó magaviseletűekről így kezdi-el irását:* Ditsérjük a' dútsőséges férjfiakat. *Salamon pedig ugyan sok szóval dorgállya a' hijába-való tunyaságot. Jobb azért ezt, a' bölts mondása szerint, jó idején távoztatni, mint maga példáján akarkinek-is keservesen megtanúlni. Mert erről, mint a' ki maga próbáján tanúlt, a' szerint tudok irni: holott midőn keserves rabságban négy esztendőnél tovább nyomorgottam vólna, egy házban bé-rekesztve, a' jó Isten igaz itéleti és rendelése szerint; valamikor a' henyélésre ereszked-*

tem

tem mindeneſtől fogváſt, mindenkor érzettem a' pokolbéli ellenségnek körülöttem munkálkodó veſzedelmes meſterségit.

Hogy azért kettős veſzedelemre ne jutnék; tudniillik mind világi, 's mind pokolbéli nyomorúságot ne kelleſsék ſzenvednem, mellyet hamar a' nyakunkba ránt a' kiſirtő, leg-könnyebben pedig a' henyéles által, ha éjjeli nappali ſzüntelen való ſtrásálással nem vigyázunk, 's gondot nem viſelünk magunkra. Igy azért, hogy veſztég heverve ne veſznék-el, munkát ügyekeztem adni únalmas elmémnek. Találtam azonban egy igen régi ſzakadozott könyvetskére, mellynek nyomtatását-is nehéz volt el-olvaſni, mind a' régisége, mind nyomtatása miatt; mivel abban az üdőben, mellyben azt a' könyvet őſzve ſzedték, 's rajta munkálódtak, még az a' közönséges nyőtatás bőtü, mellyel moſt ſzoktunk élni, fel nẽ találtatott volt. Látván abbã régi jeles dolgokat Deák nyelven, azt kezdettẽ Magyar nyelvre forditani; itéletẽ ſzerint mind bádgyatt ſziveknek gyönyörüségére, mind ditséretes dolgoknak el-

követésére, szép serkengető példákat szemlélvén azon munkában, mellyeket mások felett az iffiak tükör gyanánt vehetnek szemek eleibe.

Meg-vallom, fogyatkozások nélkül nem találtatott az irás, kiváltképpen e' mostani szem-fül világra nézve, a' ki már minden szór szálat meg-hasogatna, ha lehetne: mert olly dolgokat-is állit a' könyv, kivált a Nagy Sándor próbáiról, mellyekben egész lehetetlenségek vannak; tudniillik, mi formán mentfel az égbe, és mint szállott-le a' tenger fenekére; és többek-is, mellyek noha magokban hihetetlenek, de egyébaránt jó értelemmel ugyan közelit a' valósághoz, az illyen irás-is; ha valaki gondolkodik annak a' világgal biró ditséretes Királynak igyekezetiről, bátorságáról, és munkáiról, mellyeket el-követett a' föld szinén a' tengerek határáig, az ég alatt; kinek a' szerentse-is szolgált, mások felett. Ugyan a' Nagy Sándor Hiſtoriájában ejtett

illyen

illyen fogyatkozáſt-is, hogy igen tsonkán kezd hiſtóriájához, ſem gyermekségében elkövetett tsudálatos maga-viſeléséről, ſem ſzerentsés életének, és munkájának eredetiről emlekezetet nem tévén, majd rend nélkül tsak hirtelen véſzi-fel hadakozását: hogy, mint ment Ciliciába, Samariába, onnat Perſepolis városába, és onnat mint indúlt Aſiának hódoltatására. De erről-is én igy gondolkodom, hogy ezt mind rövidségnek okáért, mind pediglen az unalomnak el-távoztatásáért tselekedte, tudván, mennyi tudós emberek fáradoztak abban eleitől fogváſt; és már ez egéſzen tsak a' leg-nevezetesebb dolgokat vette-fel, az embereknek gyönyörködtetéſekre. Továbbá, ezt-is vétkes dolognak mondhatná valaki: miért hogy a' városoknak, tartományoknak, sőt országoknak-is nem ád ollyan nevet, a' a' minémüvel nevezik moſt közönségeſen? En ſzántſzándékkal azt-is jobbítani, és

moſ-

moſtani formába hozni nem akartam, egynéhány okokra nézve; mind azért, hogy a' régi egyúgyú munkának betsületit előttem viſeltem; mind azért, hogy értheſsük, régenten minémű nevei vóltanak azoknak a' helyeknek, mellyeket a' moſtani időben más nevezetre hoztak; a' mint Cilicia-is moſtan Siciliának neveztetik, Perſida Perſiának.

Erről többet nem irok; hanem az egéſz könyvnek ſummáját véſzem-fel igen rövideden: melly nem egyebet forgat; hanem az egéſz munka három régi nevezetes dolgot ád elénkbe: Kire nézve a' könyvet-is HARMAS ISTORIA*nak nevezem. Első könyvben,* A' Nagy Sándor jeles dolgait. *Máſodikban,* Igen Iſtenes és kereſztyén Példákat *hoz elé, a' mellyben Idvezitőnknek ſzent és hathatós tanitásának példáját követtem; minthogy Idvezitőnk az Evangéliomban gyakorta példa-beſzédet hoz elő, azután alkalmaztattya azt a' dologra. A' tudóſok-is úgy tarttyák, hogy nintsen*

majd

majd ennél könnyebb, de egyszersmind hathatósabb formája a' tanításnak. Harmadikban, Trója veszedelmét irja olly hitelesen, mellynél igazabb históriát azon dolgokról akarkitől sem várhatni; mert ez sem a' Görögöknek nem kedvez, mint Homérus; sem a' Latinusoknak, mint Virgilius: Hanem azt az igaz Istóriát vészi-fel, és azt fordította szóról szóra Deák nyelvre a' régi formából, mellyel élt a' viz-özön után való első világ; mellyet a' mostaniak eszekbe nem vehetnek, 's nem érthetnek. Ha a' régi tudósok, kik szomszédi lévén annak az első világnak, (: ahoz képest alkalmasint értették-is az előttök valóknak szokásokat, nyelveket:) ha, mondom, azoknak magyarázattyok nem világosítana bennünket, nehéz volna a' régi bé-vett nyelveknek szokását meg-értenünk, még a' betűket-is meg-ismérnünk. Ez a' könyv azért olly embereknek irásiból szedte-ki az istóriát, kik jelen voltak

az egész Trójai hadakozásokban, egyik Görög levén, másik Latinus. Kiből-is által láthatni, hogy Nemzetségének egyik a' másik miatt nem kedveskedhetett hazugsággal, egyébaránt-is Papi rend levén mindenik; noha pogányok, de a' Papi igaſságnak tökéleteſségét ők-is igen előttők viſelték. Erről mindazáltal én többet nem irok; mivel bővebben emlekezem a' könyvnek kezdetin, a' hol a' Trójai Iſtóriát kezdettem fordítani.

Ezek a' könyvek noha jó részint világiakat illetnek, a' mint elébb-is jelentém; mindazáltal lelki épületre valók-is bőven találtatnak ezekben: De a' mik a' külső dolgokhoz tartoznak-is, azok ſem tellyeſséggel hivságoſok, annál inkább nem kárhozatoſok; mert nem fajtalan ſzeretetre ingerlők, mellyek nélkül nem igen ſzokott lenni a' pogányoknak iráſok; sőtinkább felséges indulatokra, hazájokhoz való ſzeretetre, vi-

téz

téz bátor szivel inditanak mindeneket, és mintegy meg-elevenedett serénységgel kivántattyák másokkal-is a' bötsületnek szereteti mellett való súlyos munkáknak el-követését: mellyekből ki-látszik, melly erös szivel győztek-meg a' halál félelmét, és minden vélek ellenkezö nyavalyákat; tsak azért, hogy e' mulandó világban magoknak jó hirt nevet szerezzenek, emlekezetek fenn maradhasson a' következendö üdökre. Kiket követvén a' moştani Keresztyének, kettös nyereséggel járnak: Egyik, az, hogy hazájokhoz, nëzetekhez, Urokhoz hüségeket mutattyákmeg; és noha súlyos, de ditséretes szolgálattyokkal, sok kisdedeket, szegényeket, árvákat óltalmaznak; söt a' meg-háborodott föld szinén magok vérével szerzenek békeséget, magoknak jó hireket neveket hoszszas üdöre terjesztvén. Másik az, hogy ha illyen nehéz próbára vettetett életeknek fo-

lyását (: mellyet a' vitézség magán viſel :) Iſtennek ditséretire fordíttyák, annál-is nagyobb jutalmát véſzik fáratságoknak; mivel ingyen ſenki, ha akarna, ſem ſzolgál Iſtennek. Mivel a' bővön adakozó mennyei Király, nem-tsak világi jutalommal tiſzteli az ötet ſzeretőket; hanem, ſoha meg nem hirvadó koronát téſzen fejekbe azoknak, kik az ő nevében kőtötték-fel kardgyokat, és ő érette halálra vetették fejeket.

Midőn ezen gondolkodnám, a' régi böltseknek elő-ſzámláltt ditséretre méltó munkájokat kinek ajánlanám, nem kivánván ebből magamnak való haſznot és ajándékot haláſzni. A' Tekintetes és Nagyságos Urnak Haller Palnak, Kükőllő vármegyének Fő Iſpánnyának, az Erdélyi Méltóságos Fejedelemnek Tanátsának, *egy teſtvér Atyámfiának ſzemélye előtt akartam kedvet kereſni véle; kivel én gyermekségemtől fogváſt együtt nevelkedtem; ki-*

nek

nek egyéb múlatsági között, mindenek felett, gyönyörködését a' régi tiszteſséges példáknak emlekezetiben iſmértem lenni. Mert a' minthogy a' dísztelen töviſes bokrok között, el nem véſz ékeſsége a' ſzép rósának; hanem annál kedveſebb, mentől sürübb és nehezebb töviſsek közzül emelkedik-fel: úgy a' felséges állapatokra ſzületett, és indúlit elme, nem hever a' porban; az egek magoſságára emelkedik-fel, egy ſzóval, nagy dolgokban gyönyörködik; sőt a' hálaadatlan ſzerentse ha meg-veti, 's el-nyomja-is az érdemeſeket, mindenütt meg-mutattya magát: és, mint a' Nap a' ſetét felyhők közzül, meſzſze veti ſugárát a' nemes indúlat.

Illyet tapaſztaltam benned eleitől fogváſt Tekintetes és Nagyságos Ur, és evel az erköltsel, a' többi között, feleltél-meg östől maradtt régi nemes ſzabadságodnak; a' ſok üdő miatt meg-füſtölödött, de be nem mots-

koltatott czimerednek, mellynek egy részében a' Saſnak tsak a' ſzárnya iratott-le. Méltán-is: mert noha minden madarak felett jár, kihezképeſt madarak Királyának-is nevezteteti; de felre tévén egyéb tulajdonságit, a' ſzárnya leg-ékeſſebb, leg-ditséreteſſebb tagja, kitől véſzi minden bőtsületit; aval tiſztelkednek, aval czifrázzák magok fejeket-is a' Magyar vitézek. Igy nem ſzükség a' méltóságos, vagy valamelly ditséretre méltó embernek-is, külön-külön minden jó maga-viſeléſét fel-tenni; mert affelének irígye-is hamar találkoznék. Hanem elég, a' tudóſok mondáſa ſzerint, partem pro toto, *egy részt illetni, és abban tiſztelni a' jóságos-tselekedetet.*

Könnyen meg-mutathatnám, ennek előtte hat-ſzáz eſztendőkkel, vitéz és nagy erejű Eleidnek jó magok viſeléſét, mellyel az akkori Királyoktól betsületet érdemlettek; és hoſzſzas emlekezetre mikkel újitot-

tották czímereket, minémű tiſztekkel bőtsűlték érdemes ſzeméllyeket. Mivel abban az űdőben ſok vérrel, hatalmas próbákkal, életek veſzedelmeztetésével kereſték a' nemeſi ſzabadságot; vagy halálos baj-viváſt, vagy kegyetlen vadakkal való tuſakodáſt kellett fel-vállalni a' Római vitézek példájára; vagy Királlyok mellett ollyan hűséges ſzolgálatot mutatni, mellyben fénlett, ſokak felett, mind a' teſti erő bátorsággal együtt, mind a' terméſzetnek egyéb ajándéka. Az illyeneket építették a' régi Királyok nemeſi ſzabadsággal, illendő Titulusſal, és Czímerekkel: egy ſzóval, nem kevés fáratsággal jutottak a' nemeſi tiſzteletre; nem uralkodván mindenkor az irígység annyira, mint a' moſtani világban: az eleink kőnyvekben foglalták eleinten, hogy ha valami derekas, és jeles dolgok tőrténtenek, hogy ha valakinek olly jeles maga viſelését látták, melly ritka pél-

da,

da, és méltó volt a' ditséretre, tehetségek szerint égig magasztalták volna azokat. Könyvekben foglalták, hogy feledékenségben ne müllyék-el az embereknek jó magok viselések; evel-is jutalmaztatták a' bajnokok érdemes tselekedeteket; másokat pedig tanítottak, édesgettek a' vitézségre.

Könyveket mutathatnék, kik minémű emlekezetet tegyenek tsudálatos ereiről, 's vitézi próbáiról Eleidnek, Tekintetes Ur: *azokból tetszenék-ki, ha lágy párnán való heverésſel, vagy veszedelmes veritékezéſſel jutottak nemesi állapattyokra: De azt-is elhallgatom, a' végre, ne mondhassák azt, hogy midőn idegent nem találtam, magam fogtam Nemzetünknek ditséretihez. Elég az, hogy a' mint a' régiek mondották:* Vivit post funera virtus; *Ha meg-halnak-is az emberek, de jó hirek nevek fen-marad, és él a' jóságos-tselekedet. Néked-is azt ki-*

vánnya

ványa ver szerint való Atyádfia, hogy élly szerentséſen a' nagy Iſten kegyelmében, és maradgyon-meg, 's éllyen hóltod után-is jó emlekezeted a' Magyar nemzet között.

EGYETEMI KÖNYVTÁR

Harmas Hiſtóriának, rajſzolásban elől tött példáknak magyarázattya.

Elsó Könyv.

Négy *Elementum*ok meg-győzö Királlyát
Nagy Sándort jelenti, 's forgattya ſok hartzát,
Oktat mindeneket, mutatván munkáját
Emberi erönek, 's elmének nagy javát.
Némellyeknek ugyan oſtorúl adatott,
De máſoktól viſzont Iſten hivattatott,
Mind a' két név után ki vólt, mutattatott,
Porrá, 's hamuvá lön Ember mondattatott.

Második Könyv.

Példa-beſzédekből ékes beſzédeket,
Homályos dólgokból világos igéket
Szóllani, 's tanúlni oktat mindeneket,
Haſonló beſzédre inti az elméket.
Homályos tartomány nem árt fényes napnak,
Sem az igaz gyönynek, rútsága házának;
Söt mind a' kettönek, homályos vóltának
Világoſitója, a' homály, árrának.

Harmadik Könyv.

Trója Városának veſzedelmét látván,
Fegyver, 's erö között diadalmát hallván
Ne tsudáld: mert erö ellen erö állván,
Nehezen örülünk kettönek hatalmán.
Hadi meſterſéggel több ſzerentsét látunk,
Több diadalmakat végbe menni hallunk,
E' két dolog között forogván, bízhatunk,
Erös, 's eſzes hadban diadalmat várunk.

Ugyan

Ugyan ezen Három Könyveknek ki-botsátásáról, mellyeket fordított

Tekintetes és Nãgos Hallerköi HALLER JANOS, *Kegyelmes Cſáſzár, és Koronás Király Urunk ö Felsége, Erdélyi Gubernium Tanátsa, Theſaurariuſſa, és Nemes Torda Vármegyének Fö-Iſpánnya, igaz fia Hazájának.*

KÉt dólga Embernek életében lévén,
Munkával ſzenvedés, jót 's gonoſzt ſzenvedvén,
El-oſzolhatatlan ſzövetségben élvén,
Két munkát válaſztál magad könnyebbítvén.
Szenvedéſek ellen kéſz Paiſt fordítál,
Fáratságok ellen jó módot mutattál,
Orvoſságok felett mindeneknek adtál,
Hátra vólt a' munka mellyre indíttattál.
Nagy Sándor életét, ſok *Példa-beſzéddel*,
Trója veſzedelmét (: bár ſzenvedéſeddel :)
Pennáddal mutatád, ki valál, elméddel,
Magyar Tulliusnak jelentéd nyelveddel.
Öt ſzáz ektendöktöl fogván Nemzetséged
Hadi dólgok között forogván te Néped,
Mire mutathatott, hanem hogy e' Könyved
Ezeket jelentse, ékes magyar nyelved?
Ezen fordítáſſal az el-múltt dólgokat
Világ eleibe adván meg-hóltakat,
Híredet terjeſztéd; Neved ezen munkát
Betsületbe téſzi, ajánlya-is magát.

A' Méltóságos *Hallerkői* HALLER
URAK ö Nagyságok, östül maradott *Czimerek-nek*, ö Nagyságához való alkal-maztatása.

ÉGgel hadakozó Saskeſelö *ſárnya*,
Földön uralkodók Társa, 's Oroſzlánnya
Czímered, Szarvas-*is ſutását ajánlya*,
Eſes Szeretsennek feje *a' kormánya*.
Kereſztyén Hitedért mert oroſzlány valál,
A' Saſok ſárnyával Csáſár mellett állál,
Elméd ſerénysége itt máſt nem-is talál,
Szemed bé-kötve-is mély dolgokat ſóllál.
Bé-kötött fö, *Tanáts*: *Oroſzlány Iſpánság*,
Római Csáſárhoz nagy állhatatoſság:
Szárnyok alatt nyugſzik ſarvakkal gyorſaság;
Illy virtuſokat tart, *Hallerköi Nagyság*.
Valaki olvaſſa itt fel-tett verſeket,
Senki ne kereſſe nevét; *mert ezeket*
Kiki magájénak mondhattya, *a' kiket*
Pártos Abſolonról int, *'s ſóll illy Igéket*.

Királyok I. Könyvének 14-dik Réſze.

Mindnyájan meg-halunk, *és el-folyunk mint a' vizek*, *mellyek az ö helyekre ſoha viſſza nem térnek*. 1 Reg. 14.

ELSŐ KÖNYV,

NAGY SÁNDOR DOLGAIRÓL.

I.

Világ biró Sándor, mint ment Ciliciába, Saviniába, és onnat Perſepolis városába; és onnat mint indúlt Aſiának meghódoltatására.

MInekelőtte *Nagy Sándor* világi ditsöséges dolgaihoz kezdett vólna, elsöben-is Cilicia és Savinia tartományába ment, és azoknak erös városit magához hódoltatta, és azon helyekből tizénhét ezer fegyveres vitézekkel nevelte táborát. Onnat ment a' nagy Taurus hegyére, mellyen talált igen erös, és roppant Perſepolis nevü várost, az honnat-is kilentz ezer vitéz Férfiakat vett maga mellé. Továbbá, azokból a' helyekből indúlt-meg széles Áſiá-

A nak

nak el-birására. Elsöben-is Frigyiában a' Napnak templomába ment-bé, és ott szokása szerint áldozatokat tött. Onnat-is meg-indúlván, ment a' Stamadró folyó-viz mellé, kinek széleſsége tizen-öt ölnire terjedett, és ott találván olly népet, kikröl *Homérus* Poéta ditsiretesen emlekezett, igen tiſztelte öket, és bóldognak mondotta azért, hogy *Homérustól* érdemlettek ditsiretet. Azonban, a' környül-állók közzül fel-kiált egy *Dokkomiktus* nevü ember, mondván *Sándornak:* Hatalmas Király, én nagyobb ditsirettel fogok irni a' te ditsöséges dolgaidról, hogy sem mint *Homérus* írt Trója városának el-puſztítói felöl. Kire rövideden tsak azt felte *Nagy Sándor:* inkább akarom magammal hordozni a' szép betsületet, mint tsak pennára bízni. Ezek után meg-indítván táborát ment Macedoniába, az holott meglátogatta édes Annyát *Olympia Aſszonyt*, ki betegségéböl akkor épült vólt fel, és a' mint lehetett, kevés idö alatt szépen vigaſztalta.

II.

Mint ment-ki Nagy Sándor Macedoniából Perſidia felé.

MEg-indítván táborát Macedoniából, ment egyenesen Perſidia, avagy Perſia ellen, és ott egy Abdiron nevü város mellett telepítette-meg táborát; De a' városbéliek erösſen bé-zárolták a' kapukat, és ellene-állottak a' Királynak. Mellyet látván *Nagy Sándor*, igen meg-haragutt, és parantsolt Vitézinek a' városnak fel-égetése felöl, kire nézve minden felöl oſtromlani kezdik a' várost. Látván pedig

pedig a' Polgárok, hogy nem elégségesek a' város oltalmára, mint hogy nem-is vólt derekas erősége az helynek, nagy kiáltással hírt adnak, mondván: Nagy Király *Sándor*, nem azért zártuk-bé kapuinkat, hogy hatalmasságodnak állyunk ellene; hanem *Dáriustól* való félelmünkben tselekedtük, hogy haragjábā fegyver élire ne hánnyon bennünket. Kiknek rövideden *Sándor* tsak azt feleli: Ti most a' kapukat nyissátok-fel, ha a' vezedelmet el-akarjátok kerülni. En mikor *Dáriussal* véget vetek, veletek-is akkor többet bezéllek. Ezt hallván késedelem nélkül meg-nyitották néki a' kapukat. Onnat el-távozván a' szomszéd városba Brokhiába ment. Es onnat Káldeopolisra által. Onnat viszont Senis folyó vize mellé, az holott felette nagy éhségre jutott egész tábora, zúgolódván az egész nép, hogy tovább nem szenvedhetik fogyatkozásokat. Kiket illyen szókkal vastagított *Sándor*. En Atyámfiai, Vitéz barátim, ha már eddig el-jöttünk, jó reménséggel legyünk, lovainkal vigan lakjunk: mert ha ez életben meg-maradunk, olly hellyekre megyünk, az hol igaz elég lovat találunk; A' kik pedig e' világból ki-múlnak, azoknak nem lesz szükségek a' lovakra. Indúllyunk-meg azért, és siessünk oda, a' hol mind a' sok jó ló, mind a' jó lakás vár bennünket.

III.

Mint ment Nagy Sándor az Apollo templomába, ki őtet Herkulesnek nevezte.

EZek után, olly hellyre ment, melly neveztetett Lutrusnak, a' holott bövséges eledele vólt

mind a' Vitézeknek, mind a' tábori marháknak. Onnat meg-indítván táborát ment Trágácintes tartományába, és ott meg-ſzállítván táborát, az *Apolló* templomába ment-bé, az holott nagy áldozatokat tévén, jövendö dolgairól kivánt vólna tanátsot érteni. Kiben egy ſzüz leányzó, *Zokhora* nevü paposkodott, a' ki meg-mondotta néki, hogy abban az órában nem vehet feleletet. Más nap ment azért *Sándor* a' templomba, és akkor-is áldozatokat tévén, így ſzólal-meg néki *Apolló*. *Herkules, Herkules.* Kinek azt feleli *Nagy Sándor:* Minthogy engemet nevemen nem tudtál híni, jövendöléſednek ezen-túl ſemmit nem hiſzek.

IV.

Mint ment Nagy Sándor Thébás városſa alá, mellyet mindeneſtől fogváſt el-rontott.

AZ *Apolló* templomától meg-indúlván *Nagy Sándor*, ment Thébás városſához, kiktöl öt ſzáz vitéz embert kivánt, mellyet nem hogy megtselekedtenek vólna, de még inkább bé-zárták elötte a' kapukat, és a' város báſtyáira fegyveres kézzel ki-állottanak tiz ezeren, teli torokkal kiáltván *Nagy Sándorra*; hogy, menne-el a' város mellöl, ha gyalázatot nem akarna vallani. Mellyre nevetséggel mond *Sándor:* Thébás városbéliek, im látom melly ſokat alítotok magatok felöl, velem akarván hartzolni, bé-zártátok kaputokat: ha igaz Vitézek vólnátok, nem búnátok-el a' köfalok közzé; hanem a' ſzabad mezöre jönétek-ki hartzra ellenségtek ellen. Azonban, parantsol négy ezer nyilaſok-

lasoknak, hogy a' báſtyáſokra vigyázzanak, és valaki meg-mútattya magát, azt mindgyárt löjék. A' városnak nagyobbik kapujára, mellyet erös fundámentomra épített vólt *Amfion* és *Zokhus*, két ezer erös vitézeket rendelt, kik annak fundámentomát el-hánnyák. Ezer lovaſnak azt parantsolta, hogy tüzes ſzerſzámokkal gyújtogatnának minden kapukat. Más három ezer embernek azt parantsolta, hogy vaſas koſokkal döngetnék és rontanák a' város falait. Maga pedig *Nagy Sándor* a' parittyáſokkal és több réſz hadakkal rendeltt ſeregben állott. Illyen formán azért hozzá fogván a' város oſtromlásához; egy felöl a' tüz miatt romlottanak, más felöl a' fegyvereſek miatt, nyakra före húllottanak-le a' köfalakról, kezek lábok öſzve-romolván. Látván a' városnak illyen nagy veſzedelmét *Siſtorus*, nagy öröme vólt rajta, régi ellensége lévén azon városnak. De *Iſvimea* a' városnak jeles muſikáſſa, keſerveſen ſirt a' ſzép városnak puſztúlásán: a' ki *Nagy Sándornak* eleibe menvén, lábaihoz borúlva kért kegyelmet a' városnak; de ſemmiképen meg nem engeſztelhette a' Királyt, és így érte utolsó veſzedelem a' gazdag városſt. Onnat meg-indúlván *Nagy Sándor*, *Dithomatus*-is el-ment *Nagy Sándorral*; ki Fejedelme vólt a' meg-romlott városnak. A' kik meg-maradtanak vólt pediglen a' Thébás városbéliek közzül, mentenek az *Apolló* templomába, jövendöt tudakozván, ha valaha meg-épülne-é el-puſztúlt városſok. Kiknek azt felelte *Apolló*: Meg-épül a' város; de három kiváltképen való nagy gyözedelme léſzen ezen a' világon annak elsöben, a' ki Thébás városát újolag fel-építi.

V.

Mint ment Nagy Sándor Korinthusba, és egy Thébás városi Polgár mint nyerte meg a' Királytól a' városnak újolag való fel-épitését.

EL-távozván azért *Sándor* Thébás városától, jutott Kórintusba, és a' Kórintusiak azon kérték a' Királyt, hogy indítana vitéz játékot közöttök, kiket meg-hallgatván *Sándor*, parantsolt játékos hellynek kéſzítéſe felöl; kire nagy ſokaság gyülvén, mondgya *Nagy Sándor:* Im el-kéſzült az helly; azért, ki válik az emberek közzül, a' ki felállyon a' játékra? Kinek felel a' Thébás városi *Dithomatus*, kiröl fellyebb emlekezet vagyon: En hatalmas Király elsö léſzek, a' ki elé mégyek 's próbálok. Melly próbában gyözedelmet vévén *Dithomátus*, azt igéri *Nagy Sándor:* Háromſzor, ha gyözedelmes léſzſz egymás után, korona tétetik a' fejedbe; ki mind addig munkálódott, hogy háromſzor gyözedelmet vett a' kelevéſz törésben. Kinek mikor nevét tudakoznák a' *Sándor* ſzolgai, azt felelte: Engem hazája veſztettnek hínak. Mellyet hallván *Nagy Sándor*, mond néki: óh bóldog bajnak, méltó vagy ſzánakodáſra, illyen jeles vitéz lévén, hogy hazád nélkül maradtál. Kinek felel *Dithomatus:* Gyözhetetlen Király, én-is valaha bóldogúl virágzottam az én nevezetes városomban; de midön a' ſzerentse tégedet ennyire fel-emelt, engem akkor tellyeſséggel a' sárba tapodott, úgy hogy hazám nélkül maradtam. Akkor

veſzi

veſzi eſzébe *Nagy Sándor*, hogy az vólt Thébásnak Fejedelme: és mindgyárt parantsol a' városnak fel-építéſe felöl, és hogy a' meg-épült városſt kezébe hadgyák *Dithomatuſnak*.

VI.

Mint ment Nagy Sándor az Apollo templomába, feleletet vévén arról, hogy az egéſz világ birodalma alá jutna.

KOrintuſt el-hagyván, ment Plathea nevü városba, kinek Fejedelme vólt *Straxagonás*. Es bé-menvén a' Diána templomába, látott ott egy ſzüz Leánt papi köntösben, a' ki mihelt meg-látta, fel-kiáltván mingyárt mondott: Szerentsés órában jöttél *Nagy Sándor*; tenéked meg-hódol az egéſz világ. Más nap azon templomba bé-ment a' város Fejedelme-is, a' kit-is meg-ſzólítván azon leány papi köntösben, mond néki: Mit akarſz *Straxagonás*, nem tudodé, hogy kevés napok után megfoſztatol Fejedelemségedtöl. Mellyet midön hallott vólna *Straxagonás*, igen meg-haraguván, mond a' leánynak: Nem vagy méltó a' papságra; holott *Sándor* bé-jövén hozzád, annak minden jót jövendöltél, nékem pedig veſzedelemnél egyebet nem jelentettél. Kinek mond a' jövendö mondó: Ne haragudgyál hijában, mert az illyen végezéſnek ſenki ellene nem állhat. Ugy-is történt, hogy kevés idö múlva meg-haraguván *Nagy Sándor Straxagonáſra*, ki vetette ötet Fejedelemségéböl. *Straxagonás* pedig ment onnat Athénásba, és ott keſerves ſiráſſal panaſzolkodott *Nagy Sándorra*. Mellyen igen meg-

meg-indúlván az Athénásbéliek, arra igérték magokat, hogy fel-támadnak *Sándor* ellen, ha Fejedelemségét meg nem adgya néki.

VII.

Athénásba menvén Nagy Sándor, mit irt légyen nékiek.

MEg-indúlván *Nagy Sándor* hadaival együtt ment Athénásba, és meg-értvén mit forralnak ellene, illyen levelet irt nékik: *ALEXANDER Filepnek és Olympia Királyné Aſſonynak Fia, az Athénásbélieknek ezt jelenttyük. Minek-utánna az Atyánk meg-hólt, királyi ſékibe mi ültünk. Elsöbenе' Világnak Nap-nyugoti réſzére menvén, ott mindeneket birodalmunk alá hajtottunk: Róma városától fogva a' Nap-nyugoti tengerig, kik ſzabad akaratyok ſzerint, kik ſegyverrel hajlottak-meg. A' kik nem kedvellették kegyelmeſségünket, azokat gyökereſtöl fel-forgattuk 's puſztítottuk. Moſtanában pedig Macedoniából meg-indúlván a' Thébás városbéliek ellenünk méréſzlettek állani Afrikába menö útunkban, kiknek kevélységeket meg-rontottuk, és a' földig megaláztuk. Tinéktek pedig Athénásbéliek azt parantsollyuk, hogy tiz Bölts férfiat küldgyetek ſzemállyünk eleibe, a' kik által mulatságot adgyunk elménknek. Semmit egyebet töletek nem kívánunk; hanem tsak azt, hogy minket mint Uratokat és Királyotokat tiſztelettel féllyetek. Ha pedig nékünk nem akartok engedni, el kell hinni, hogy eröſebbek léſztek nálunknál.*

Melly levelet el-olvaſván az Athénásbéliek, felzendúlnek rajta. Bölts *Euskulus* pedig a' ſokaság között fel-állván, igen biztatta öket, hogy ſemmiképen

képen meg ne nyugodgyanak a' *Nagy Sándor* kívánságán. A' nép egybe gyülvén, egyenlö akarattal *Demoſtheneshez* mentenek, az ö tanátsát kívánván meg-hallani. Az a' Bölts pedig halgatáſra intvén az egéſz köſséget, illyen tanúságot adott a' városbéliek eleibe.

Atyámfiai, 's én Polgár társaim, kérlek tsendes ſzivel hallgaſsátok vékony tanátsomat. Ha annyira bíztok magatok erejéhez, hogy a' *Nagy Sándor* hatalmaſságát el-nyomhattyátok, fogjatok fegyvert ellene, és parantsolattyát bátor ſemmibe hajtsátok: Ha pedig értettétek nagy ſzerentséjét, ſzükség engednetek a' hatalmas Felségnek. Mert tudgyátok, és nagy emberektöl hallottátok, melly erös és hatalmas vólt *Sennes* Király, még-is utóllyára melly nagy nyomorúságba és kárba eſett. Ez a' *Nagy Sándor* pedig, kiröl beſzédünk vagyon, ſemmit egyebet a' nagy gyözedelemnél nem túd. Vallyon a' Tyrus lakoſi nem hatalmaſok és eröſſek valánaké, és tudóſok mindenféle hadakozáſokban? De mit haſznált ſok fegyverek, mit haſznált nagy erejek? A' Thébás városbéliek lám elég tanátsoſok, böltsek, és a' hadi munkákban próbált emberek vóltanak; de mit haſznált azoknak-is a' ſzép tudomány, és egyéb kéſzület? Peloponeſusban valakik fel-mertek támadni *Nagy Sándorra*, azok mind rettenetes veſzedelemmel és károkkal tanúltanak. Nem tudgyátoké még-is mennyi tartományok 's városok adták-meg magokat tsak hirére nézve-is? Hogy *Straxagonáſt* Fejedelemségéböl kivetette, azt jól tselekette. Mert *Straxagonás* adott arra okot; mert olly igazság ſzeretö és értel-

mes embernek hallottuk lenni *Sándort*, hogy oknélkül semmiképen *Straxagonáſt* meg nem háborította vólna.

VIII.

Az Athénásbéliek adót küldnek N. Sándornak, és drága kövekkel ékesült koronát.

ERtvén azért az Athénáſiak a' *Demoſthenes* tanátsát, azon egy ſzível minnyájan meg-nyugottak, és egy arany koronát kéſzítettek néki, melly nyomott ſzáz ötven fontot, és követtyek által eſztendönként adót-is igértenek. De Böltseket nem küldöttenek. Azonban értésére lévén *Nagy Sándornak*, mind az *Euskulus* tanátsa, mind a' *Demoſthenes* intéſe, mellyel rá vette öket az engedelmeſségre, egy levelet írt a' városbélieknek.

IX.

A' Levélnek máſſa, mellyet Nagy Sándor küldött Athénásba.

ALEXANDER FILEPNEK és OLIMPIA Aſzſzonynak Fia. *Valamig az egéſz Világon lévö vad pogányságot a' Görögöknek birodalma alá nem hajtyuk, mind addig királyi nevezettel élni nem akarunk. A' Polgároknak ezt tudtokra akartuk adni, hogy egéſz táborunkal a' városſt terhelni nem akartuk, hanem tsak Fejedelmi emberünkel rendeltem bé-menetelemet, ſemmi nehéz gyanúságunk nem lévén hozzátok. Ti pedig bal-itélettel vóltatok felölem, melly ki-látſzik magatok viſeléséből. Az Iſtenek légyenek bizony-*

bizonyságim, hogy ha valaki vétett vólna-is ellenem, a' botsánat kéſz vólna nálam. Tudhattyátok azt, hogy mindenütt elegyesleg vannak a' gonoſzok, kik hamis gondolatokat ſorralnak. Nem tudgyátoké a' Korintuſiak, ellenünk való támadáſoknak minémü jutalmát vették? Ti pedig gonoſz lelki-iſmérettel itéletet töttetek felölünk, azért, hogy Sraxagonáſt *kivetettük ſékiből, a' ki méltóságunk ellen felette ſokat vétett vólt. Tiz Böltsek felöl irtunk vólt hozzátok; de parantsolatunkat félre vetettétek, elöttetek nem akarván viſelni* Sándornak *hatalmaſságát. Abból nem kitsíny büntetéſt érdemlenétek; de minden vétketeket feledékenységgel temetem-el: Legyetek jó reménséggel, és erösödgyetek-meg, mert miattam ſemmi háborúságot nem ſenvedtek, mivel a'* Demoſthénes *tanátsának engedtetek.* Ez a' Levél az Athénásbélieknek igen nagy örömökre ſzolgált.

X.

A' Lacédemonbéliek nem akarván Nagy Sándornak engedni, mint kéſzültek ellene.

ONnat elébb indítván táborát *Nagy Sándor*, ment Lacédémon mellé: azok pedig ſemmiképen nem akarván bé-fogadni, egy-ſzível fegyverhez nyúltanak, ditsekedvén azzal, hogy nem vólnának ök ollyan erötlenek, mint az Athénásbéliek, kik az árnyéktól-is meg-ijedtek; de ök kéſzek meg-mútatni emberségeket. Ezeket mondván a' város kapuit bé-zárták, és a' köfalakra nagy kéſzülettel fel-mentenek minnyájan. A' tengerre-is

hajókban ſokan ki-ſzállottanak, és úgy mentenek eleibe *Nagy Sándornak*, mellyet értvén *Nagy Sándor*, illyen levelet írt nékiek:

ALEXANDER Filepnek és Olympia Királyné Aſzſzonynak fia. *A' Lacédémonbélieknek azt irjuk, és tanátsúl adgyuk, hogy a' régi eleiteknek példájokat követvén, hüségteket hozzánk tartsátok-meg, és ne nyújtózzatok ollyan magoſságra, mellyet el nem érhettek. Ha vitézi erötökkel akartok ditsekedni, a' mi ſzemélly ünk mellett-is meg-mútathattyátok erötöket, mellynek méltó jutalmát el ſem veſztitek. Intlek azért benneteket, ſzállyatok-ki hajótokból, minek-elötte a' tüz és az én haragomnak langja gyalázatoſon ki-kergeſſen benneteket. Mellyet ha elmúlattok, eſzetekbe veſzitek, mennyit árt a'* Sándornak *való engedetlenség.*

XI.

Nagy Sándor mint vitta, és győzte-meg Lacédémont.

EL-olvaſván ezt a' levelet a' Lacédémonbéliek, igen meg-haraguttak, és hartzra kéſzültenek minnyájan. *Sándor* azért körül-vévén az egéſz városſt, mindgyárt oſtromlani kezdette, és a' ſebeſeket hóltelevenen kezdették le-hánni a' köfalakról, a' hajójokat-is ottan mind el-égette. A' kik pedig megmaradtak, *Sándor* eleibe mentek, és lábaihoz borúlván fejeknek és városoknak ſirva kértenek kegyelmet. Kiknek *Sándor* ezt felelte: Én ſzelíden jöttem hozzátok, és engem bé nem fogadtatok, már a' hajótok tüzzel meg-eméſztettek, ſzép városſtok meg-puſztúlt és fogyatkozott. Nem mon-

mondottam vala-é tinéktek? hogy az égig ne ágaskodnátok: mert azt kezével senki fel nem éri. Mert a' ki magosra hág, elégséges körme nem lévén, felette nagyot esik. Mindazáltal, mindenestöl fogváſt vétkeseknek sem tartunk benneteket: mert azt gondoltátok, hogy úgy bántok velünk, a' mint bántanak vólt a' ti eleitek *Xerxes* Királlyal. Most mindazáltal meg-tsalt a' reménség benneteket, mert fegyverünk ellen nem vóltatok elégségesek. Ezeket mondván, a' Lacédémonbélieket újolag szép szabadsággal ajándékozta-meg.

XII.

Mint ment újolag Nagy Sándor a' pogányok birodalmára, kitől igen meg-ijedett Dárius.

EZek után onnat távozván, ment Ciliciába igen vad nemzeteknek birodalmába. Hallván azért *Dárius* Király a' *Nagy Sándor menetelét*, igen meg-ijedett rajta, és birodalmának Fejedelmit, 's Fö rendeit öszve-gyüjtvén, és tanátsot tartván vélek, így szólott *Nagy Sándor* felöl: A' mint látom valahová indúl az a' Fejedelem, a' szerentse mindenütt együtt jár véle. Én pedig eleinten úgy gondolkodom vala felöle, mint egy hitván lator felöl, ki tsak tolvajságával élne; De a' mint látom, Férfi módon túd hadakozni, és Királyi módon uralkodni, és szemlátomást nevekedik híre neve az egész világon. Es a' kit annakelötte gyermeki játékkal tsúfoltam, most mint hatalmastól úgy félek, az elött Tanítványomnak sem vettem vólna bé, most

látom mesterem lehetne: mert a' szerentse el-válhatatlan társa. Szükség azért nékünk meg-maradásunkról gondolkodnunk, hogy a' hazontalan és bolond fel-fuvalkodás miatt veszedelembe ne essünk; meg-útálván a' *Nagy Sándor* erejét: Mert látni való dolog, hogy ö fellyebb-fellyebb nevekedik, mi pedig alább-alább szállunk. Ugy látom, hogy a' mennyei erö segíti ötet, és az ö fejébe akarja tenni minden országoknak koronáját; mert az idö is mindenben szolgál néki. Azt gondolom vala eleinten, hogy Elledából ki-vetem ötet, de félek, Perziából ö ne kergessen-ki engemet.

XIII.

Mi módon tanátskozott Dárius, hogy ellene állhasson Nagy Sándornak.

EZeket szólván *Dárius*: elsöben-is az ö Attyafia *Makher* szólal-meg, mondván: Igen fel-magasztaltad *Nagy Sándort*, el-hitetvén velünk, hogy mind Perziát, mind Elledát ö fogná bírni. Ehezképest az én tanátsomból a' *Sándor* erköltsét követed, és úgy nem tsak országod marad-meg, hanem több tartományokat-is foglalsz ahoz: Mert *Sándor* midön próbálni akar, nem tsak a' szolgait küldi-ki a' hartzra; hanem személlye szerint jelen lévén, neveli ditsöségét. Erre *Dárius* így felel: Nem tudom, ha néki illik-é vagy nékem ötöle példát vennem. Kinek egy a' Fejedelmek közzül így felel: *Sándor* mindenben igen túdós, és Férfi módon igazgattya minden dolgait: Mert még születésekor az erös Oroszlánhoz ütött. Kinek *Dárius*: Honnat tudod

ezeze-

ezeket? Kinek ama' felel: A' te parantsolatodból Király, Midön Filep Királynak ajándékokat vittem vólna Macedoniába, akkor mind tudománnyát, ábrázattyát eſzembe vettem *Sándornak*: Ehez-képeſt, teſsék néked, hogy az egéſz birodalmodban lévö Fejedelmeket, és vitézeket együvé hivaſs, kik felette ſokan vannak a' Perſiai ſzéles birodalomban: Parthuſok, és Meduſok, Apollimiták, és Barthuſok, Dirumanuſok, és egyebek másfél ſzáz tartományidban lévö Fö emberek gyüllyenek mind öſzve, az Iſtenektöl kérvén ſegítséget, kiknek ſzámlálhatatlan ſokságát meg-látván *Sándor*, meg-fogyatkozik, és el-lankad félelmében. Kinek ſzavaira egy más tanátsos Fejedelem ezt mondotta: Jó tanátsot adtál, de nem haſznoſt. Nem tudod-é hogy egy erös Farkas melly nagy ſereg juhot megbont, ſzaggat, és el-kerget? Igy gyözi-meg a' Görögök böltsesége a' tudatlan vad nemzetségek ſokaságát.

XIV.

Mint feredett-meg a' folyó vizben Nagy Sándor, melly miatt betegségbe eſett.

AZ idö alatt *Nagy Sándornak* annyira nevekedett tábora, hogy két ſzáz ezer ember ki-állhatna a' hartzra. Meg-indúlván azért táborával, ment egy igen nagy folyó-víz mellé, mellynek Océán vólt a' neve, a' ki felette igen hideg vólt; de meg-kívánván a' feredéſt *Sándor*, belé ment és meg-moſódott a' vizben: és mihelt a' vizböl ki-ſzállott, mindgyárt fö-fájás és igen nehéz hideg-lelés eſett reája. Mellyet eſzekbe vévén a' Macedoniták, igen meg-

hábo-

háborodtak, és meg-félemlettek, mondván: Ha *Dáriuſnak* értésére léſzen a' *Nagy Sándor* nyavalyája reánk jön, és el-nyomorít bennünket: Mert a' *Sándor* egéſsége, az egéſz tábort meg-vidámíttya vala.

XV.

Nagy Sándornak italt adván a' Doktor, azon italtól mindgyárt meg-gyógyúlt.

ANnakokáért, *Nagy Sándor* a' maga Doktorát *Filepet* hivattya ſietséggel, és nyavalyáját ſzorgalmatoſon eleibe adgya. A' Doktor igaz dolog, iffjú vólt, de nagy tudományú. Es meg-igérte vala *Nagy Sándornak*, hogy egy ital által épen elébbi egéſségére hozná. Azonban egy a' Fejedelmek közzül, ki Árméniának Vezére vala, irígykedett a' Doktorra, azért, hogy a' Király valamivel inkább ſzerette vólna *Filep* Doktort ö nálánál. Ehezképeſt, azt irta *Nagy Sándornak: Király magadra vígyázz, és az italt bé ne vedd: mert Filep Doktor nagy ajándékot vött* Dárius *Királytól, ha téged meg-ölénd, Leányát-is néki igérte, hólta után orſzágát-is.* E' Levelet meg-olvaſta ugyan *Nagy Sándor*, de miatta ſemmiben meg nem háborodott, bízván Doktorának jó lelki-iſméretihez. Azonban bémenvén *Filep* Doktor *Nagy Sándorhoz*, az el-kéſzített italt kezébe adta. Vévén azért *Nagy Sándor* az orvoſságot, edgyik kezében azt tartya vala; a' máſikban a' Fejedelem levelét, változván ábrázattyában. Mellyet vévén eſzébe *Filep* Doktor, mond: Semmit ne félly hatalmas Király, vedd-bé az italt. Melly ſzóra nézve mindgyárt bé-vette az orvoſ-

orvoſságot *Sándor*, és az után mútatta-meg a' levelet Doktorának. Mellyet el-olvaſván *Filep*, nem ſzól egyebet, hanem tsak azt mondgya: Eſzedbe véſzed nem ſokára hatalmas Király, hogy ezekben ſemmi vétkem nintsen. Azonban egéſségére térvén *Nagy Sándor*, hivattya *Filep* Doktort, és meg-ölelvén, mondgya néki: Tudod *Filep*, minémü ſzeretettel, és bizodalommal vóltam hozzád; holott meg-ittam elsöben az orvoſságot, 's az után mutattam-meg néked a' levelet. Kinek *Filep*: Hatalmas Király, mitsoda ortzával mér elödbe állani, a' ki téged hamis levéllel el-akart áltatni? Az után hivattya eleibe *Parméniuſt*, *Sándor*; és az álnok levél irásért, mellyel az ártatlant vádolta, fejét vétette.

XVI.

Mint hódoltatta-meg Nagy Sándor Arméniát és Médiát, és a' nagy Eufrátes vizét mint kötötte által hiddal.

ONnat meg-indúlván, Médiába, és nagy Árméniába ment, maga birodalma alá hajtván azon orſzágokat. Menvén azért meſzſze földre, felette igen fövenyes, és ſzáraz földre talált. Nagy ſzomjúsággal azokon-is által menvén, jutott Ádriákumba, és az Eufrátes folyó vize mellé, a' hol ſátorait fel-vonatván, mindgyárt gerenda fák után küldött, hajókat, és lántzokat gyüjtött, és a' híd tsinálásához kezdett, mellyen által járhatnának a' nagy Eufrátes vizén. Látván pedig a' vitézek a' folyó viznek nagy vóltát, és rettenetes ſebeſségét, nem mertek a' hídra rá menni, félvén attól, hogy még a' lántzok-is

öſſve ſzakadoznak a' viznek ereje miatt. Mellyet vévén eſzébe *Sándor*, elsöben-is maga udvara népét költözteti által, és minden kintsel rakott ſzekereit. De még-is félvén a' vitézek a' viznek ſebeſségétöl, akkor meg-haraguván a' Hadnagyokra, maga indúlt-meg elsöben-is, és az ö példájára nézve mertenek által menni a' Fejedelmek az egéſz táborral E' nagy két folyó-víz mégyen által Mediánés Meſopotámián, és Babilonon, és az után eggyeznek-meg a' Niluſſal.

XVII.

Mint rontotta-el a' hidat Sándor, hogy által költözött rajta.

MIdön azért minden hadaival által költözött vólna, a' vizen túl megtelepítette táborát, és parantsolt mindgyárt a' hídnak el-bontáſa felöl; mellyet látván a' vitézek, bánkodni és zúgolódni kezdettenek, mondván: Ha valamiképen meg-tolnak bennünket, mind el kell veſznünk: mert nem léſzen, hol által ſzaladnunk. Meg-értvén pedig *Nagy Sándor* panaſzſzokat, mond nékik: Mit beſzélletek magatok között, a' viſzſza ſzaladáſról? Bizonnyal tudgyátok, nem egyébért hányattam-el a' hídat; hanem azért, hogy avagy férfi módon hartzollyunk, vagy ha hartzolni nem akarunk, minnyájan itt veſzſzünk. Mert a' győzedelem nem azoké ſzokott lenni, a' kik a' ſzaladáſról gondolkodnak; hanem az álhatatos vitézek-é. Vaſtagodgyatok-meg azért ſzivetekben, és a' hadakozáſt tsak ollyanné tartsátok, mint a' ſzerentsének jeles ſzép játékját. Azt pedig bizonnyal hidgyétek, hogy addig nem fogjátok látni Macédóniát, míg ezeken

ken a' vad nemzetségeken győzedelmet nem vészünk, az után szép győzedelemmel térjünk hazánkba.

XVII.

Mint hartzolt-meg Dárius Macedoniai Sándorral, és szaladott-el előtte.

AZonban, *Dárius* rettenetes sokaságot öszve-gyüjtvén, és azok eleibe öt száz Kapitányokat rendelvén, a' Tigris folyó vize melett jártatott tábort. Másod nap azért szembe szállván *Nagy Sándorral*, igen erös hartzot kezdettenek. Végtére a' Persák közzül sokan kezdettenek el-húllani. Látván a' vad emberek nagy veszedelmeket, szaladásra vészik magokat. Azon táboron vólt egy igen nagy termetü vitéz és dali ember, kinek leányát igérte vólt *Dárius*, ha *Nagy Sándort* meg-ejthette vólna. Az pediglen Macedoniai köntösben öltözött vólt, és a' *Sándor* vitézi közzé egyeledvén, 's háta megé állván *Nagy Sándornak*, úgy vágja tetén, hogy a' sisakja-is ketté hasad, a' fejét-is valamenyire meg-sebesíti. Mellyet látván a' vitézek meg-fogják, és *Sándornak* eleibe állíttyák. Kinek mond *Nagy Sándor*: Oh jó vitéz miért kellett az én fejemet meg-sebesítened; mert ötet Macédoniai embernek vélte lenni *Sándor*. Nem ismértélé-meg engemet úgy mond, hogy én vólnék *Alexander*, a' ti gondviselötök és Atyátokfia? Kinek felel a' kegyetlen vad Persa. Hatalmas Fejedelem, ne úgy gondolkodgyál én rólam, mint-egy Macédoniai ember felöl; hanem mint *Dáriusnak* eggyik szolgájáról. Ezt pedig azért tselekedtem: mert Leányát nékem igérte vólt Feleségül, ha a' te fejedet néki eleibe vihe-

tem. *Nagy Sándor* azért vitézi eleibe állíttya a' Persát, akarván meg-tudni tölök, mit kelleſsék véle tselekedni. Amazok pedig minnyájan kereſztre kárhoztattyák; noha némellyek fö-vételre, némellyek pedig tüzre-is méltónak itélték lenni. Mellyet hallván *Nagy Sándor*, mond: De mi gonoſzt tselekedett e' vitéz ember, ha ö Urának parantsolattyát akarta bé-tölteni? Valaki méltónak mondgya ötet lenni a' halálra, önnön magát-is meg-ſententiázza azon ember jövendöre. Mivel ha én haſonlót parantsolnék valamellyiteknek *Dárius* felöl, azon büntetésbe eshetnék az, *Dárius* elött. Nem kellett vólna azért ez vad embert meg-itílnetek. Ezeket ſzólván ſzép ſzókkal bíztatván, és ditsérvén erejéröl, 's vitézségéröl a' Persát, el-botsáttya. Látván *Dárius* hogy a' ſikon meg-gyözettetett, fel-mégyen Ciliciának igen magos hegyére nagy ſokasággal, reménlvén, hogy ott ellene állhatt *Nagy Sándornak*. Ott azért újalag meg-ütköznek, de meg-gyözetvén *Dárius*, onnat-is ſzaladáſſal keres óltalmat magának. Kinek utánna ereſzkedvén *Sándor*, Baceres városſáig kergeti, és a' város mellett táborát meg-ſzállítván, az ö Iſteninek áldozatokat téſzen. Más nap a' városnak oſtromlásához kezd, mellyben királyi ſzékit hellyhezteti, és a' körül lévö városokat-is hamar mind meg-hódoltattya. Abban a' városban talált ſzámtalan ſok mindenféle marhákat, a' *Dárius* Annyát, Feleségét, és gyermekit mind ott találta.

XIX.

XIX.

Mint ment a' Fejedelmek közzül eggyik Sándorhoz, Dáriuſt igérvén kezébe adni.

AZonközben egy a' *Dárius* Fejedelmi közzül mégyen *Sándorhoz*, mondván: Hatalmas Fejedelem én vagyok a' *Dárius* minden hadának vezére, a' ki noha ſokat ſzolgáltam néki, de ſemmi jutalmát nem vettem hüségemnek. Annak-okáért, ha tetſzik Felségednek, adgyon én kezembe tiz ezer férfiat, és felfogadom, hogy egéſz táborával együtt kezedbe hozom ötet. Kinek mond *Nagy Sándor:* Barátom nem bízok iſméretlen hadat rád, hogy azokkal a' magad nemzetsége ellen tánadgy. Azonban, *Dáriuſnak* több Fejedelmi illyen levelet küldenek *Dáriushoz.*

A' Királyok Királlyának a' Nagy Iſtennek DÁRIUSNAK, a' Staxi, és Spiothir lakoſinak Fejedelmi köſzöneteket irják. *Annak-elötte-is irtunk vólt Felségednek a' Macedoniai* Sándornak *állapattya felöl, a' ki mint erös Oroſzlán földünket prédállya, és minden jónkból ki-forgat bennünket, vitézlö rendeinket-is ſzintén elfogyattya. Már olly nagy inségre jutottunk, hogy tovább erejét ſemmiképen nem ſzenvedhettyük. Könyörgünk azért Iſtenségednek, tekintse-meg nyomorúságunkat, és óltalmazzon bennünket, hogy illyen erös ellenségünknek állhaſſunk ellene.* Mellyet el-olvaſván, így ír *Nagy Sándornak.*

Dárius Levele, mellyet küldött Sándorhoz.

DÁRIUS a' Persáknak, és Királyoknak Királlya, az ö ſzolgájának *Sándornak* parantsol. *Minap értettük-meg, hogy alatson állapatodat a' mi ditsöségünk-*

günknek nagy váltához akarod haſonlítani. De lehetetlen a' reſt ſzamárnak a' magas egeket tapodni, nem lévén néki ſárnya meſſze repüléſre. Ne hidd-el magadat a' győzedelmeken, mellyeken eddig által mentél. Értettük azt-is, hogy az Anyánkhoz, és gyermekünkhez minden jó akaratodat mútattad; de bizonnyal hidgyed, hogy valameddig vélek jót téſz, mind addig nem léſzſz barátunk néküink, és ha kedveket nem kereſed-is, minket tsak egyaránt való ellenségednek fogsz tapaſztalni. Azért ſemmi ſándékodat hátra ne hadd, hanem tölts-ki haragodat rajtok. Mert kevélységednek jutalmát el-véſzed nem ſokára haragunk miatt. Melly levelet vévén *Sándor*, moſolyogván el-olvaſſa, és téſzen ollyan válaſzt.

ALEXANDER Filepnek, és Olympia Királyné Aſzſzonynak Fia, a' Persák Királlyának *Dáriuſnak* ezt merjük mondani: *Az Iſtenek mindenkor gyülölték a' haſontalan ditsekedéſt, és fel-fuvalkodáſt, és akkor a' halandókat meg-büntetik, midön az emberek halhatatlansággal kérkednek. Ugy látom te-is nem ſünöl az Iſteneket gyalázni, valameddig módod léſzen benne. Hogy pedig emberségünkért dorgáljſz bennünket, mellyet házad népéhez mútattunk, nem jól tselekeſzed: mert azt nem te éretted tselekedtük, hanem a' mit terméſzetünk hozott, azt el-követtük. A' győzedelmek pedig, mellyeket az Iſteni irgalmaſság engedett néküink, ſemmi kevélységre nem indítottak bennünket. Mert azok az Iſtenek ſegítenek minket mindennap, a' kiket te ſemminek tartaſz. Érd-meg azért ezzel a' levelünkel. Azonban híreddel légyen, hogy meg-kereslek nem ſokára.* Ezzel a' levéllel botsátotta-el *Sándor* a' *Dárius* követit, nagy ajándékokkal betsülvén öket. A' maga Fejedelmihez pedig illyen levelet küld *Sándor*.

ALEXANDER Filepnek, és Olympia Királyné Aſſzonynak Fia. Siriában, Cappadociában, Deplogionban, Arabiában, Paflagoniábã, Laodiceábã, és több nemzetségek között lévö Fejedelmeknek köſzönetünket. *Azt parantsollyuk tinéktek, hogy kiki közzületek ezer vad börökre ſzert tévén azokat ſzállítsátok Alexandriába, mellyekből magunknak és vitézinknek ékeſséget kéſzítheſsünk. A' mennyi tevéink pedigien ott vannak, azokat mind hajtaſsátok az Eufrátes folyó vize mellé.* Ezek közzül egy Noſtodi Fejedelem *Dáriuſnak illyen levelet irt.*

XX.

Dáriusnak irott Levél.

A' Jeles DÁRIUSNAK a' földi nagy Iſtennek, Noſtodi ſzolgálattyát ajánlya. *Noha nem illenék Felségedhez illyeneket irnom; de a' kételenség reá eröltet. Adom azért tudtára Felségednek, hogy a'* Nagy Sándorral *való hartzon két leghatalmaſsabb hadi vezéred el-eſett, magam-is nagy ſebekkel ſzalattam-el. Annak-felette táborodat a' jó-vitézek puſztán hadták, és azok a'* Sándor *hüségére esküttek, a' ki nagy betsülettel látta öket, és tiſztekkel fel-magaſztalta.*

A' melly levelet vévén *Dárius*, illyen feleletet téſzen reája: *Leveledet vöttem, a' dólgot meg-értettem. Azért mindenek-elött azon légy, hogy a' nagy tábort iſmét helybe állítsad.* Póruſnak-*is levelet ir, mellyben kéri, hogy ſegitségére ne neheztellene el-jöni.* Kinek *Pórus* így felel levele által.

PORUS az Indiáknak Királya, *Dáriuſnak* a' Persák Királlyának köſzönetit írja. *Segitségedre hittál bennünket, mi pedig minden idöben kéſzek vóltunk a' te*

a' te óltalmadra. Most mindazáltal meg-tartóztat bennünket a' betegség; noha szomorán értyük búsúlásodat, mellyet szenvedned kellett. Bizonnyal tudgyad mindazáltal, hogy tiz száz ezer embert mindgyárt küldök segítségedre.

XXI.

Rodogának, Dárius Annyának levele, melyben inti Fiát, hogy Sándorral ne hadakozzék, hanem meg-békélyék véle.

MIdön meg-hallotta vólna *Rodoga*, hogy az ö Fia *Dárius* újolag hartzra kéſzülne *Nagy Sandor* ellen, igen meg-szomorodott rajta, és illyen levelet küld: A' Persák Királlyának *Dáriusnak*, *Rodoga* az ö Annya vigaſztaláſt kíván. *Meg-értettük újolag számtalan sok néppel hadakozásra való kéſzületedet* Nagy Sándor *ellen, a' ki merö haſzontalanság. Mert ha e' világnak minden népét fel-veméd, sem állhatnál ellene, mivel az Isteni gondviselés vette környül ötet; Szünnyél azért szándékodtól, és adgy helyt a'* Sándor *szerentséjének. A' miket nem birhatſz kedve ellen, jó akaratodból jobb el-állanod azok mellöl, hogy sem mint tellyeséggel mindenek nélkül el-lenned. Mert félö, hogy midön mindeneken uralkodni kívánſz, rajtad ne kezdgyenek uralkodni, még tsak alá-való emberek-is.* Mely levelet vévén *Dárius*, könyhullatáſival ſokáig áſztatta, elméjében forgatván a' régi Királyokat az ö eleit.

XXII.

Mint ment ſzemellye ſzerint Nagy Sándor Dárius eleibe, Merkurius képében.

TOvább indítván táborát *Nagy Sándor*, Perſes nevü városba, Kiben *Dárius* lakott, a' melly város

ros minden környül való hegyeket fellyül haladott magaſságával. Meg-parantsolta vólt akkor *Sándor* minden vitézinek, hogy nagy leveles zöld ágakat vágnának-le, és azokat vinnék a' lovak és tevék elött. Mellyet látván a' magas helyekröl a' Persák, nem gyöztek tsudálkozni rajta. Midön azért, Perſes városſa felé három futamatni földre jutott vólna, ott táborát le-telepítette, és öſzve gyüjtvén a' hadi Fejedelmeket, mond nékik: Küldgyünk követet *Dáriushoz*, a' ki jelentse-meg néki, hogy vagy hartzollyon-meg velünk, vagy hódollyon-meg nékünk. Azon étſzaka meg-jelent *Nagy Sándornak Merkurius* Macedoniai köntösben, és mond néki: Fiam *Sándor*, valamikor kívánod, ſegítségedre mindenkor jelen vagyok. Ne küldgy azért *Dáriushoz* ſemmi követséget; hanem az én Személyemben indúlly-meg, és a' követséget magadra válallyad. Azonban, ſemmit ne félly: mert minden ſzorongatáſokban meg-ſegítlek. Fel-ébredvén álmából *Sándor*, nem kitsíny örömben vólt, és tsak az igen titkos barátinak meg-jelenti álmát. Azok-is mindgyárt javallották néki, hogy követöje lenne a' jelenéſinek. *Nagy Sándor* azért, kiválaſztván eggyet, meg-hitt baráti közzül *Eumuluſt* vitéz és bátor Férfiat, és tulajdon tsak azzal meg-indúl. Es midön a' Grankus folyó vize mellé jutottak vólna, a' folyó-víz elöttök meg-kezdett keményedni, mellyet látván *Sándor*, *Merkurius* ſegítségével által mégyen a' vizen, a' *Merkurius* képében, két lovat vévén maga mellé, túl a' vizen hagyván társát. Kinek mond *Eumulus*: Hatalmas Fejedelem, hadd mennyekel veled, és fejem fenn állásáig nem hadlak-el téged. Kinek felel *Sándor*: Tsak itt várakozzál barátom:

mert meg-ſegít engemet a' ki nékem meg-jelent álmomban. A' folyó viznek pedig ollyan terméſzeti vólt, hogy télnek és tavaſznak idején, étſzakára béfagyott, reggel midön a' nap fel-jött, meg-olvadott, és olly ſebeſséggel folyt, hogy lehetetlen vólt meggázolni: mellynek ſzéleſsége egy egéſz mért földet tartott. Midön azért *Sándor* a' város kapujához jutott vólna, látván ötet a' Persák, tsudálkozni kezdettenek rajta: mert Iſtennek álították ötet lenni. Kérdvén azért ötet, ki vólna? ö *Nagy Sándor* Poſta követinek mondotta magát lenni. Akkor *Dárius* ſzintén a' hegyek között hartzolni való helyt keres vólt, a' hol meg-ütközzék *Sándorral*. A' ki-is azon kapuhoz érkezvén, és *Sándort* látván a' Persákkal beſzélleni, tsudálkozott ábrázattyán, égbül le-ſzállott *Apollónak* alítván lenni ötet; És imádván ötet, kérdezkedni kezd töle. Kinek amaz: Engem *Alexander* küldött úgy-mond: hogy ne kéſnél mint valami félénk ember; hanem bátor ſzível mennél-ki és győznéd-meg ellenségedet, vagy hódolnál-meg néki. Kinek mond *Dárius*: Talám te vagy a' *Nagy Sándor*, hogy illyen fennyen kezded beſzédedet? Mert nem úgy viſeled magadat mint követ, hanem mint Király. Mindazáltal hidgyed, nem könnyen ijedek-meg töled. Ma azért légy nálam vatsorán, és ezeket ſzólván, jobb kezét nyújtya néki, és fel-viſzi palotájába. Gondolkodván *Sándor*, mondgya magába: Jó jel a' mit nékem mútatott e' pogány Király; holott maga lött nékem vezetöm a' királyi házakra. Bé-menvén azért *Dárius* véle eggyütt, meg-telepedik a' királyi aranyas ſuperlát alatt, és a' gazdag vatsorához ülvén, a' *Dárius* fövebbik Generáliſſa ſzemtöl ſzemben ſzemléli

léli vólt *Sándort*, úgy, hogy ſzemét el nem fordíthatta róla. A' több Persák-is minnyájan *Sándorra* függeſztvén ſzemeket, tsudálkoztak bátorságán, 's okoſságán, hogy lehetett ollyan kitsíny teſtben annyi jóſzágos tselekedetnek férni. Ott az aſztalok, ſzékek, tiſzta aranyból, a' tálak-is, és poharok finom aranyból állottanak, drága gyöngyökkel, és kövekkel felékesítve. Midön azért a' drága poharok közzül edgyet *Sándor* kezébe adtak vólna, a' bort meg-iván, a' pohárt a' kebelébe tötte; és midön máſodik, 's harmadik pohárral-is azt tselekette vólna, a' pohárnokok meg-jelentik a' dolgot *Dáriuſnak*, kinek mond *Dárius*: Barátom miért tselekeſzed azt? Kinek felel *Sándor*: Mert a' mi Királyunknak udvarában ez a' ſzokás a' vendégség idején. De mivel veſzem eſzembe nálatok, hogy e' méltatlan dolognak látſzik lenni, ím viſzſza adom a' poharokat. Hallván azért azt a' ſzokáſt a' több Persák, nem gyözték eléggé dítsérni azt a' jó-rendtartáſt, mellyet hallottak *Sándortól*. Azonban, egy a' Fejedelmek közzül, kinek *Anapolus* vólt neve, a' ki az aſztalnál ülö Fejedelmeknek eggyike vólt, igen kezdi ſzemlélni *Nagy Sándort*: mert régenten *Dárius* parantsolattyából, ez Macedoniába ment vólt, hogy *Filep* Királytól fel-venné az adót. E' ſzorgalmatoſon vígyázván a' *Sándor* beſzédére, és maga viſelésére, meg-iſméri, és mondgya magában: Ez minden bizonnyal maga *Nagy Sándor*, és fel-kelvén, mégyen *Dáriushoz*, és ezt ſúgja néki: Királyoknak Királlya, e' követ mellyet látſz, minden bizonnyal *Alexander*, a' *Filep* Király Fia. Kiket látván *Nagy Sándor* egymáſſal beſzélleni, eſzébe véſzi, hogy ö róla vagyon a' ſzó. Es fel-ugordván helyéből

egy Persának ki-ragadgya az égö ſzövétneket kezéböl, és annak világánál le-mégyen étſzaka a' garáditson, kinek lova a' grádits végénél vólt meg-kötve. Felülvén azért lovára, nagy ſerénységgel meg-indúl, kit üzöben véſznek mindgyárt a' Persák; de *Sándornál* lévén az égö ſzövétnek, ö minden akadály nélkül haladott; a' Persák pedig imitt amott akadoztanak, és a' ſetétben vermekbe húllottanak. *Dárius* pedig a' királyi ſuperlát alatt maradván tsudálkozik a' *Sándor* bátorságán, és a' palotában tekint a' *Xerxes* Király álló képére, a' ki ſzeme láttára hirtelen el-döl, és darabokra romlik. Mellyet látván *Dárius*, megfélemlik; mert roſz jelnek tartotta a' dolgot, és keſerveſen kezd ſirni, és mondani: Ez, az én életem romlásának jele, és a' Perſiai birodalomnak vége. Azonban, *Nagy Sándor* érkezik a' Grankus folyó vizéhez, és azt bé-fagyva találván, által mégyen rajta. De minekelötte a' partra jútna, el-oſzol a' jég, és a' lovát el-boríttya a' viz, maga-is igen nehezen ſzabadúl-meg a' veſzedelemböl, és meg-eggyez a' társával, kit a' víz-parton hagyott vólt. Illyen formában viſzſza menvén táborába, mint járt légyen *Dáriuſſal*, meg-beſzélli barátinak.

XXIII.

Mint biztatta Nagy Sándor a' vitézeket.

MÁs nap mégyen a' táborára, a' kiben vólt két ſzáz húſz ezer fegyvereſſe, és egy magoſſabb helyre állván, így ſzól ſzolgainak: A' Persák ſokasága nem érkezik-el a' Görögök erejével: Mert ha ſzámmal többen léſznek-is, attól ſemmit ne tartsatok; hanem tudgyátok, hogy a' legyeknek ſokasága ſemmit

mit nem árt a' kevesſebb ſzámú ſzarvas bogaraknak. Ezt hallván a' vitézek, egy-ſzóval fel-kiáltottak, ditsírvén *Sándornak* okoſságát.

XXIV.

Mint hartzolt-meg Dárius Nagy Sándorral, és ſzaladott-el előle.

Dárius-is táborát indítván, meg-ſzállittya a' Grankus folyó vize mellett. Az ö tábora pedig felette ſok ſzámú és erös vala: mert tsak viſzſza ſzegezett kaſzás ſzekerei-is tiz ezeren vóltak. Más nap azért a' nagy ſzéles mezön öſzve-ſzállanak és a' hartzhoz hozzá kezdenek. *Nagy Sándor* fel-ülvén Bucefalus lovára, igen tekintetes vala, kitöl a' Persák megfélemlének. Meg-fúvák azért az ütközetre a' trombitákat és ſipokat, és nagy ſebeſséggel rájok ütvén *Nagy Sándor*, öſzve elegyednek a' Nemzetségek, és rettenetes vérontás támad, mind a' két réſzröl húllván és ſebeſedvén az emberek; úgy hogy, a' nyilaknak ſokasága a' nap fényét-is el-fogná, és már az egéſz mezö meg-tölt vala hólt teſtekkel, tsak a' nagy ordítás és jajgatás hallatott mindenütt: Mert reggeltöl fogváſt eſtvéig tartott a' kegyetlen hartz. Végre a' Persák igen kezdének keveſſedni: mellyet látván *Dárius*, meg-futamodik, mivel már bé-kezdett vólt ſetétedni. Ehezképeſt, a' futó népet a' kaſzáſok ſzertelenül fogyattyák, és a' gyalog nép a' földön tapodtatott-öſzve. A' folyó vizhez jútván *Dárius*, azt bé-fagyva találta; kinek utánna menvén a' Persák, el-lepték az egéſz vizet, és egyſzer 's mind le-ſzakadván a' jég alattok, nyomorúltúl veſztenek a' vízben. A' kik pedig a' vizet nem érték-is, hátúl érték a' *Sán-*

dor vitézi; úgy, hogy azon a' hartzon háromſzáz ezeren veſztenek-el a' Persák, azokon kivül, kiket a' viz el-nyelt.

XXV.

Mint ſzaladott Dárius Zuzis vároſsába N. Sándor előtt, és ott keſerveſen ſiratta magát.

SZaladván azért *Dárius*, ment Zuzisba, és ott felmenvén palotájába, le-borúlva ſok foháſzkodáſi között mond: Jaj nékem ſzegénynek és bóldogtalannak, a' ki mindenektöl el-hagyattam, a' ki az égig fel-magaſztaltattam vala; imé a' földnek poráig megaláztattam, már búdosáſra és ſzólgálatra jút ügyem. *Dárius*, a' ki minden Nap-keleti Orſzágoknak parantsol vala, ezen-túl más fog néki parantsolni. Nints bóldogjabb ember, mint a' ki meg-gondollya, jövendöben mi történhetik rajta: mert egy órában el-bontya a' ſzerentse, a' mit ſok eſztendökig épített, és a' magoſſokat feneketlen mélységre veti. Ezeket mondván újolag fel-eſzmélkedik, 's fel kél a' földröl, és *Nagy Sándornak* illyen levelet ír.

A' rajta uralkodónak *Nagy Sándornak*, DÁRIUS vigaſztaláſt kíván. *Olly nagy böltseséggel tündökleſz, hogy az, minden emberi titkokat, és értelmeket föllyül hallad. Iſmérd-meg mindazáltal kegyelmeſen, hogy mint én, magad-is tsak ember vagy, Aſzſzonyi-állattól ſzármazván. Tsak úgy viſeld azért magadat, hogy utólsó dolgaidról el ne feletkezzél: mert gyakran külömböz az embernek elsö ſzerentséjétöl, az utolsó ki-menetel. Es a' gyözedelem hogy nem mindenkor ſzokott állandó lenni, vedd jól eſzedben. Példa lehet az az erös és hatalmas Xerxes Király, kinek ſok gyözedel-*

zedelmi után, végre gyalázatos vólt ki-menetele, el-veſztvén Elladában minden hadait a' kevélység miatt. Néked-is ez a' győzedelem mennyégből adatott: azért ne mulaſd-el; hanem könyörülly rajtam néked eſedezön. Add-meg nékem az Anyámat, Felesegemet, Fiaimat; és minden kintsemet néked adom, valamennyi vagyon, Ajda, Batra, és Zuzis városimban, mellyet az eleim gyüjtöttenek vólt, és mind eddig a' föld rejtekében állott. A' Persák és Méduſok birodalmát-is néked engedgyük, mellyet a' nagy Jupiter-*is néked adott.*

XXVI.

Mint mentenek a' Dárius követi Nagy Sándor eleibe, válaſzt vévén tőle.

Nagy Sándorhoz érkezvén a' követek, a' *Dárius* levelét meg-adgyák. Mellyet vévén *Sándor* mindenek elött el-olvaſtattya, kin igen örültek a' vitézek. Azonban egy a' Fejedelmek közzül *Parménio* nevü, mond: Hatalmas Király, vedd kezedhez a' nagy gazdagságot, mellyet *Dárius* igér; és add-meg Annyát, Feleségét, gyermekit néki. Mellyet hallván *Sándor*, közelebb híja a' követeket, és mond nékik: Mondgyátok-meg a' ti Királyotoknak. *Tsudállyuk, el-hitette magával, hogy Annyát, Feleségét, Fiait, ki-veheti kezünkből. Ha meg-győzetett* Dárius, *nékünk jútalmat ne igérjen; hanem hajtsa birodalmunk alá fejét. Ha meg nem győzetett, hartzollyon-meg máſodkor-is velünk.* Ezeket fzólván, fzép ajándékokkal el-botsáttya a' követeket. Az után meg-parantsollya a' népnek, hogy a' hólt teſteket mind öfzve-gyüjtsék, és el-temeſsék. A' ſebeſeket pedig orvoſollyák.

XXVII.

XXVII.

A' Grankus folyó vize mellett ſzállittya-meg újolag táborát Nagy Sándor.

ELébb menvén valamivel, azon viz mellett meg-telepíti táborát, és mulatván ott, az ö Iſteninek áldozatot téſzen. A' viz mellett pedig igen ſzép épületek valának, mellyeket *Xerxes* épített vólt, kiket látván *Sándor*, mind el-égettetett. Mellyet meg-bánván tsak hamar, meg-ſzüntette az égetéſtöl a' vitézeket. Azon helyben, egy igen ſzép ſik mezö-is vólt, a' hová a' Persák királyi és birái ſzoktak vólt temetkezni, a' mellyben áskáláſok után a' vitézek ſok drága arany és köves marhákat találtanak. És ott találtanak a' *Nagy Ninuſnak* az Aſſiriuſok Királlyának temetésére. Kinek koporſója egy Ametiſtus köböl vólt ki-vágva, és azon külömbféle madarak ſzépen ki vóltanak metzve. Olly világos vólt pedig a' kö koporſó, hogy egéſzlen meg-látſzanék a' benne feküvö teſt. Azon helyben egy gonoſz tsonka torony-is vólt rakva nyomorúlt emberekkel, kiknek kezek, kiknek lábok vágattanak-el, kiknek ſzemek tolyattanak-ki. Ezek meg-ſajdítván a' fegyvereſeket, kiáltani kezdettenek. Kiket látván, és meg-ſzánván *Nagy Sándor*, ki hozattya a' fogságból öket, kinek-kinek, egy-egy tálentom arannyat adván, el-botsáttya, és örökségeket viſzſza adgya nékik. Ezek mind Uri-rendek vóltak; és meg-foztván öket *Dárius*, a' maga ſzolgait táplálta azoknak gazdagságával. Ez alatt viſzſza térvén a' követek, *Dáriuſnak* meg-jelentik minden válaſztételeket. Mellyet hallván *Dárius*, iſmét hadat kéſzít *Nagy Sándor* ellen; és Indiának Királlyához *Pórushoz* illyen levelet küld máſod-ſzor-is.

XXVIII.

Dárius levele Pórushoz.

DÁRIUS a' Persák Királlya, *Póruſnak*, az Induſok Királlyának vigaſztaláſt kíván. *Minap-is kérünk vala, moſt iſmét kérünk, ſegíts-meg azok ellen, kik birodalmunkat el-akarják fordítani: mert tudva légyen nálad, hogy-ha engemet el-puſztítanak, rólam hamar reád harapozik ez nagy tüz: mert Nagy Sándornak, a' ki ellenem hartzol, meg-engeſztelhetetlen ſíve vagyon; a' ki mint egy Oroſlán, és ſélveſek miatt fel-háborodott tenger, meg nem tsendeſedik. Én noha kedvem ellen, de újolag igen nagy ſokaságot gyüjtöttem ellene: mert inkább akarok kezemen meg-halni, hogy ſem nemzetemnek veſedelmét látni, és ezen a' világon nyomorúltúl élni. Kérlek azért alázatoſon, vegyed ſíved rejtekébe mondáſomat, és engemet ſegíts-meg, a' ki veſedelemben forgok. Minden vitézidnek, kik ſolgálatomra jönek, hóra tíz vert-aranyat igérek. A' gyalognak pedig öt aranyat adok. A' hól pedig meg-telepedik a' tábor, aranyas ruhákban ſépen fel-tziſrázott leányokat küldök ſáz nyóltzvanig valót mulatságokra. A' hartz után pedig* Sándornak *minden kíntsét közikbe oſztom; néked az ö jó lovát a' Buceſaluſt küldöm ajándékon.*

XXIX.

Mint értette-meg Sándor, hogy Dárius iſmét ellene készül.

EZen közben némellyek a' Fejedelmek közzül *Sándorhoz* menvén, meg-jelentik néki, melly nagy kéſzülettel légyen *Dárius*, ki *Pórus* Királyhoz-is elküldött ſzámtalan ſegítségért:

XXX.

Mint veſzett-el Dárius, maga két Kapitánnya miatt.

MEllyet hallván *Nagy Sándor*, táborát töſtént *Dárius* ellen indíttya. Fel-tévén magában, hogy addig Tsáſzári nevezetet fel nem véſzen, míg *Dáriuſnak* orſzágát el nem foglallya. Meg-értvén azért *Dárius*, a' *Nagy Sándor* indúlását, mind a' Persákkal eggyütt igen meg-rémül rajta. Ketten azért a' hadi Vezérek közzül, *Biſſer*, és *Anarbazontes* öſzve-esküſznek a' *Dárius* halálára, gondolván, hogy annak nagy jutalmát véſzik *Sándortól*. Ezek azért fel-menvén *Dáriuſnak* királyi házába, mezítelen fegyverrel eleibe állanak. Kiket látván *Dárius*, mond nékik: *Oh ſzerelmes Atyámfiai, kiket eddig ſzolgaimnak hittalak, már Uraimnak nevezlek, kérlek halálomra ne ſieſſetek: hiſzem annélkül-is elég gyötrelmim vannak nékem, mellyek mint éles fegyverek, úgy ſértegetik ſzivemet. Ha engemet titkon el-veſztetek, hidgyétek-el, hogy* Nagy Sándor *ſem ſzenvedi büntetetlen ártatlan eſetemet.* Azok pedig nem könyörülvén vagdalni kezdik: *Dárius* tsak a' karjával óltalmazkodván, el-eſik a' ſebekben, és hólt elevenen hadgyák ötet ſebeiben.

XXXI.

Meg-értvén Sándor a' Dárius veſzedelmét, által költözik a' vizen.

MEg-értvén azért *Nagy Sándor* a' *Dárius* eſetit, fiet által költözni a' vizen, és mégyen Zuzis városába. Kit látván a' Persák, a' kapukat fel-nyittyák, és a' városba nagy tiſztelséggel fogadgyák. A' *Dárius* gyikoſi látván a' *Sándor* bé-menetelit; el-rejtik magó-

magokat, tudakozván titkon, mint lenne nékik dólgok. Fel-menvén azért *Sándor* a' királyi palotákra, gyönyörködött azoknak tsudálatos szép épületiben, mellyeket épitett vólt régen *Cyrus* a' Persák Királya, kiknek még a' pádimentomi-is tündöklöttek a' szép következtöl. A' falai pedig arannyal vóltak bé-borítva, tsillagok módgyára fel-ékesítve a' bóltozási, kiket nagy arany oszlopok tartottak tsudálatos mesterséggel. A' melly palotákon által menvén, jút a' háló házba, meljben hólt-elevenen fekütt nyavalyás *Dárius*, kin igen meg-esett szive *Nagy Sándornak*, és a' maga felsö köntösét le-vetvén, azzal takargattya sebeit, és meg-ölelvén ötet, *Dárius* siralmason jelenti a' rajta történt sebeket, kit illyen szókkal biztat *Sándor*.

Uram DÁRIUS, *végy eröt magadnák, és kellyfel, és valamint ennek-elötte uralkodtál egész Perzián, ím magam teszem a' fejedbe a' koronát; Söt az én hatalmas Istenimre esküszöm, hogy fogyatkozás nélkül mindeneket kezedbe botsátok: mert úgy akarok veledélni, mint a' jó fiú édes attyával. Mert nem illik senkinek más hatalmas embernek esetin örülni; mivel akár kitöl-is hamar el-távozhatik a' szerentse. Jelents-meg nékem gyilkosidat, hogy büntetetlen ne maradgyanak.* Ezeket keserveson szólván, *Dárius* ki-terjesztett kézzel meg-öleli *Sándort*, és mellyét, nyakát, kezeit meg-tsókolván, mond:

Fiam SÁNDOR, *mint bölts ember által-értetted ennek a' világnak változó állapottyát. Nem-is oknélkül rendelte a' Felséges Isten, illyen viszontagságban a' világot: mert ha a' földön állandóságot tapasztalnának az emberek, el-felejtkeznének tellyességgel Teremtöjökröl, és minden bóldog állapottyokat magoknak tu-*

lajdonítanának, és végre az Iſtent-is el-hadnák. De mind ezekről illyen végezéſt tött az iſteni böltseség, a' kiben én még eleven példa vagyok. Meg-vallom, néppel, és kintsel, én-is oly bövös vóltam, hogy már nem teremtett állatnak, hanem Iſten társának alítom vala magamat lenni. És holott a' kevélységnek hályogja béfogta vala ſzememet, moſt fel-nyitotta a' nyomorúság. Moſt én-is látom, hogy Iſtentöl vagyon a' meg-alázás, töle vagyon a' fel-magaſztalás-is. Azért fiam én, néked-is ollyan tanátsot adok, hogy a' ſzerentse akár melly magos póltzra emellyen-is, abban fel ne fuvalkodgyál; És ha kezeiddel az eget érnéd-is, utolsó dolgaidról mindenkor meg-emlekezzél. Mert által-láthatod magad-is, hogy a' mi életünk haſonló a' pókhálóhoz, mellyet ma ſzorgalmatoſon kéſzített, hólnap a' ſzél ſemmivé téſzi. Tekints reám, mi vóltam az el-múlt napokban, az én tündöklö királyi ſzékemben; és moſt mire jutottam, a' földet harapván kínaimban. A' ki tenyeremben hordozom vala a' világnak nagy réſzét, ihon moſt fejemet ſem emelhetem-fel. Kérlek a' te kezeid temeſſenek-el engem kegyeſen, és tiſteſséges temetéſemen legyenek jelen a' Persák, Macedonok, és Görögök, és mától fogva egygyezzen-meg Perſiával Macedónia. Az én édes Anyámat Rodogát, *és kedves Feleségemet jó-gondviſeléſedre hattam, leányomat* Roxánát *vedd Feleségül magadnak, mert e' nemes vér, nemes ágyat illet.* Ezeket tzólván, a' *Nagy Sándor* kezeiben múlik-ki e' világból. Kinek teſtét királyi pompával el-takaríttya, és kísíri *Nagy Sándor*, fegyverbe öltöztetvén minden vitézit, 's a' Persákat-is. Maga pedig le-hajtott fövel mendegelvén, ſiratta keſerveſen. A' Persák-is haſonlóképen keſergettenek, nem tsak a' *Dárius* halálán; hanem

föké-

föképen *Sándornak* illyen nagy kegyeſségét látván. E' dolog végbe menvén, viſſza-tér *Nagy Sándor*, és mégyen a' *Dárius* királyi házaiba.

XXXII.

Dárius halála után, mint ůl királyi ſzékibe Nagy Sándor, a' Cyruſtól kéſzíttetett koronával meg-koronáztatván.

MÁs nap azért a' királyi ſzékbe ülvén *Nagy Sándor*, mellyet *Cyrus* tsináltatott vólt, a' Perſáknak és Macedonoknak jelen-létekben meg-koronáztatik. Nehéz meg-irni a' királyi ſzéknek ékeſſégét, melly hét ſingnire magaſztaltatott-fel: az igen finom aranytól, és drága kövektől fénlettek még a' palotak-is, mellyre hét grádits-fokon hágtak-fel. Az elsö fok Amethyſtus. A' máſodik Smaragd. A' harmadik Topáſius. A' negyedik Gránát. Az ötödik Gyémánt. A' hatodik tsak ſinom Arany. Az hetedik grádits-fok pedig sárból vólt el-kéſzítve. Nem-is oknélkül kéſzíttetett, illyen különbözéſſel a' grádits: Mert az Amethyſtus állhatatoſságot jelent, mellynek olly ereje vagyon, hogy ha magánál hordozza ember, ha ſokat iſzik-is a' borban, de elméjét meg nem változtattya. Illik azért a' Királynak azon könek terméſzetihez képeſt állhatatoſnak lenni. A' Smaragdnak viſzont ollyan terméſzeti vagyon, hogy az, az embernek ſzeme világát igen ſegíti: kívántatik azért a' Fejedelmekben-is a' ſerény és okos vigyázás. A' Topáſiuſnak az a' tulajdonsága, hogy a' ki rá néz, magát meg-iſméri benne, tsak hogy fövel a' földre borúlva, lábbal az ég felé; hogy a' Királynak eſzébe jut-

tatná az ö halandóságát; kinek ollyan köz a' világi nyavalya, mint akár-kinek. A' negyedik gráditsfok Gránát-kö, ki minden egyéb drága köveket meg-halad tiſzta piroſságával. Az, a' Királyt ſzemérmeteſségre intette, gyalázat lévén a' Királynak akár mitsoda véteknek-is rútságával bé-motskolódni. Az ötödik Gyémántból álló, mellynek olly ereje vagyon, hogy ſemmi ütéſekkel meg nem romlik, hanem tsak a' bárány vérével lágyúl-meg. Ollyannak kell a' Királynak-is lenni, hogy ſemmi hizelkedök ſzavára meg ne hajollyon; hanem tsak az egy igaſságra hajtsa meg ſzivét. Hatodik az arany, ki valamint több értzeket meg-halad drágaságával; úgy kell jó indúlatokkal a' Királynak fénleni máſok felett. A' hetedik léptsöt Agyagból kéſzítették, a' ki juttatná eſzébe a' méltóságban-is az embereknek, hogy porból löttek, és a' porba viſzſza térnek. Ebben a' királyi ſzékben, királyi ruházatban koronáztatott-meg *Nagy Sándor*, és ottan minden orſzágokra illyen leveleket küldöz.

A' Királyoknak Királlya, és Uralkodóknak Ura, Hámmon Iſtennek, és OlympiaKirályné Aſzſzonynak Fia NAGY SÁNDOR, Perſiában lévö minden rendbéli embereknek kegyelmeſségét igéri. *Holott az Iſteneknek tetſzett, hogy mi ülnénk a'* Dárius *királyi ſzékibe és uralkodnánk, azon örvendeznünk kell minnyájunknak. Parantsollyuk azért, valamint* Dárius *idejében, a' törvény és igaſság, lábra állyon minden városokban, és jó lelkü Birák válaſztaſſanak az igazgatáſra. Kiki az ö tulajdon örökségében bátorságoſon lakjék. A' ſegyvereket mindenünnet bé-hordgyák a' mi tárházunkba, ſenki ſegyvert élete-veſztéſe alatt ne hordozzon. Ezen városból pedig egyenes útat törjenek egéſz*

Mace-

Macedóniáig, úgy, hogy bátorságos légyen az országút a mindeneknek.

XXXIII.

Mint parantsolt Nagy Sándor a' Dárius gyilkosinak büntetések felől.

EZek után mindeneket le-tsendesítvén, mond a' Persáknak: Állyanak elé az én ellenségemnek *Dáriusnak* bosszú-állói: mert az én hatalmas Istenimre, és szerelmes Anyámra Olympiára esküszöm, hogy méltó jutalmokat ki-szolgáltatom. Melly dólgon sírnak keservesen a' Persák, és a' gyilkosok *Bisser* és *Anarbázontes* elé állanak, mondván: Győzhetetlen Tsászár, mi tulajdon kezünkel öltük-meg *Dáriust*. Mellyet hallván *Sándor*, meg-parantsollya vitézinek, hogy kötözve vigyék őket a' *Dárius* temetéséhez, és ott szedgyék fejeket. Kik nagy szóval kiáltván, mondnak: Hatalmas Tsászár, vallyon nem a' nagy Istenekre esküttélé-meg, és Anyádnak életére, hogy bántásunk nem lésszen. Kiknek felel *Sándor*: Igen-is esküvéssel mondottam, hogy méltó jutalmatokat meg-adom. E' vólt azért én előttem mindenkor a' gyilkosoknak jutalma, hogy fejekkel fizessenek. Mellyet hallván a' Persák, nagy fel-szóval mint egy Istent úgy magasztallyák *Sándort*. Ezek után mindeneket tsendességben és jó karban hágy. Ugyan akkor *Duriciust*, ki a' *Dárius* Feleségének vólt édes Apja, kit igen szerettenek a' Persák, egész Persián elsö Fejedelemmé rendeli, mellyet nagy hálá-adással vésznek minnyájan *Alexándertöl*.

XXXIV.

XXXIV.

Roxánát, a' Dárius leányát véſzi Feleségül Nagy Sándor.

EGynéhány nap múlva a' királyi ſzékbe ülvén *Sándor*, melléje hivattya *Roxánát*, és a' *Dárius* hagyáſa ſzerint Feleségül véſzi, követvén mindenekben a' Persáknak rendtartását, és meg-parantsollya, hogy minden népek, mint Felséges Királynét úgy tiſztellyék, mellyen-is a' Persáknak igen nagy örömök indúlt, és minden Iſteneket elé hordgyák, vetvén *Sándor* eleibe öket, és mondván: Te vagy a' földön mi Iſtenünk, mert a' hatalmas Iſteneknek dolgait viſzed végbe. Mellyet látván *Nagy Sándor*, meg-rémül magában, és mond: Ne úgy vélekedgyetek én felöllem, mert én-is halandó ember vagyok. Onnat levelet küld az Annyának *Olympiának*, és a' Meſterének *Ariſtóteleſnek*, eleikbe ſzámlálván, mennyi próbákon és ſzerentséken ment által azon a' földön, és melly nagy dütsöségre ment-fel állapottya. Meg-irta azt-is, hogy ott-is a' lakadalomnak napját pompáſon illenék-meg, mivel *Roxánát* vette Feleségül magának.

XXXV.

Mint indúl Indiába Porus Király ellen Nagy Sándor.

EZek után meg-parantsollya mind a' Persáknak, mind a' Görögöknek, hogy fegyverbe öltözzenek, és nagy haddal az Indiákra mégyen, a' holott nagy hoſzſzú ſzáraz és fövenyes völgyeken kellett elmenni; úgy annyira, hogy halálos veſzedelemre jutnának a' vitézek, és zúgolódnának magok között, mond-

mondván: Meg kell vala nékünk elégednünk a' Perſiai *Dárius* birodalmával; eſztelenség vólt erre a' földre bódorganunk, a' holott kegyetlen vadakkal kell hartzolnunk, jó hazánkról el-feletkeznünk, mellyet ſoha talám többé nem látunk, ha *Sándort* ide nem hadgyuk: mert látni való dolog, ez nem egyebet kíván, hanem hogy az egéſz föld kerekségét el-birja. Mennyünk hazánkba azért mi, ö láſſa a' Persákkal hová mégyen. Mellyet meg-értvén *Nagy Sándor*, le-tsendesíti öket, és egy igen magos póltzra fel-áll; egy felöl a' Persák, más felöl a' Macédoniaiak lévén, és tekintvén a' Persákra és Görögökre, mond: Édes vitéz barátim Macédonok, hallgaſsátok tsendeſen beſzédimet. Mi lehet az oka, hogy engemet társotokat és atyátokfiát ide akartok hadni? A' Persák pedig kik eddig ellenségim vóltak, mellettem ſzenvednek. Juſſon eſzetekbe, mennyi véremet ontottam közöttetek. Tudgyátok, hogy a' hartzokon a' fegyver közzé leg elöl mindenkor én vittem fejemet. Ti veſzteg nyúgottatok akkor, mikor én érettetek követséget vettem-fel, egyedül menvén *Dárius* udvarába, kotzkára vetettem életemet. Bizonyoſok legyetek abban, hogy az Iſtenek ſegítségéből veletek eggyütt ez után-is dütsöséges gyözedelmet véſzek minden ellenségimen. Ha nálam nélkül akartok Macédoniába viſzſza menni, ti láſsátok, de én itt maradok. *Sándornak* illyen ſzavaira, minnyájan el-ſzégyenlették magokat a' Hadnagyok, és kegyelmet kérnek fejeknek, mondván: Hatalmas Tsáſzár, életünket ſzerentsédhez kötöttük, fejünk fenn állásáig el nem hagyunk, valahová mégy Tovább menvén azért on-

nat, jút a' Fátzános Indiára, kinek eleibe *Pórus* Király követeket és illyen levelet küld.

PORUS az Indiáknak nagy Királlya, a' latrok Fejedelmének *Sándornak* ezt parantsollya. *Halandó ember lévén, a' halhatatlan Iſtenek tiſztiben ártottad' magadat. Nagy bolondság fogta-el elmédet, ſemed vagyon, 's még ſem látz véle. Talám azt véled, hogy azokra a' gyenge Persákra találtál, kiket birodalmad alá hajtottál; Meg ſe gondold, hogy a' mi hatalmaſságunk valaha a' te állapotodnak kitsinységére juſſon, a' melly akkor léſzen meg, mikor az emberek nagyobbak léſznek az Iſteneknél, és a' föld magoſsabb az egeknél. Én rólam úgy gondolkodgyál, mint a' kinek az Iſtenek és az emberek engednek. Nem hallottad-é régenten, hogy ama' nagy hirü nevü* Bakhus Diénes-*is rá jött vólt az Induſokra, de ſégyen vallva futott-el elöllök. Még* Xerxes *idejében-is az Induſoknak adózott, mind Perſia, mind Macédonia. Végre ſemmire tartván az Induſok azoknak mind tartományit, mind adózáſit, fel-attanak rajtok; mert a' kinek eſze vagyon, a' nagy kontzot nem hadgya-el az árnyékért. Azért, a' mi parantsolatunk az, hogy térj viſſza mentöl hamarább házádba, hogy el-kerülheſsed haragunkat.*

XXXVI.

Mint biztattya Nagy Sándor vitézit.

EZt a' levelet *Nagy Sándor* az egéſz tábora elött elolvaſtattya, melly levélre nézve, látván, hogy a' vitézek meg-lankadtak, mond: Vitéz barátim a' *Pórus* iráſa tsudálom ha meg-háborított benetteket. Nem iſméritek-é még-is ez vad embereket, kiknek haſonló terméſzetek vagyon a' közöttök termett oktalan

talan Tigriſekhez, a' kik tsak addig fenék, míg emberre nem találnak; de mihelyt a' vadáſz ſzembe mégyen vélek, mindgyárt el-ſzaladnak elötte. Ezeket mondván, illyen válaſzt ír *Póruſnak*.

A' Királyok Királlya, és uralkodóknak Ura, Hammon Iſtennek, és *Olympia* Királyné Aſzſzonynak Fia *Nagy* SÁNDOR, *Póruſnak* parantsollya 's irja: *Az ellened való hadakozáſra ugyan édesítéſ bennünket, gyalázván Macédoniát, és Indiát minden jókkal bövölködö földnek hirdetvén. Mellyre nézve hireddé légyen, meg-kereſem a' jó-termö földet. Hallom mit hirdetſ magad felöl, hogy nem tsak az embereknek; hanem parantsolſ az Iſteneknek-is. Meg-láſſuk azért a' napokban, mit fog az emberek elött való parantsolatod, minek-elötte az Iſteneken gyözedelmet vennél.*

XXXVII.

Minémű kéſzülettel indúlt Pórus, Sándor ellen, Eléfantokkal, ſzekerekkel.

OLvaſván a' *Nagy Sándor* levelét az Induſok Királya, igen meg-indúlt rajta, és igen nagy ſokaságot gyüjt, hartzra tanúlt kegyetlen Éléfántokkal mégyen eleibe. Vólt táborában tizennégyſzer való ſzáz ezer ember, ſzámtalan ſok ſzekere kaſzás vitézekkel rakva, négy ſzáz Éléfántya, kiknek báſtyák lévén a' hátokon, harmintz nyilas vólt minden báſtyában az Éléfántokon. Kinek ſzertelen nagy táborát látván a' Görögök, el-rémülnek rajta, és nem tsak a' ſokaságon tsudálkoznak, hanem a' ſeregeknek rendes vóltán-is, kik között az Éléfántok és kaſzás ſzekerek tekinteteſek vóltak.

XXXVIII.

Mint hartzol-meg Nagy Sándor, az Induſok Királyával Póruſſal.

ALexander fel-ülvén jó lovára Bucefaluſra, minden ſeregi elött mégyen vala talpig fegyverben, és leg elsö ütközetnek-is a' Persákat és Meduſokat indíttya, maga pedig ſegítö ſeregben marad, a' Macédoniai ſeregekben. De a' Persákat annyira fogyatták az Eléfantok, hogy az ellenséghez közel ſem mehetnek vólt. Hertelen gondolkodik azért *Nagy Sándor*, és rézböl nagy ember képeket öntet, kiket belöl eleven kováts-ſzénnel teli töltet, és vasból tsinált ſzekerekre fel-rakattya öket, és az Eléfantok eleibe azokat taſzíttattya. Kiket embereknek alítván az Eléfantok, rájok menvén, kezdették orrokkal tsapkodni, kiknek a' nagy hévségtöl meg-égvén ſzájok 's orrok, meg-búsúlva viſzſza térnek, és a' magok felekezetit kezdik tapodni 's veſztegetni: kin felette igen meg-háborodott *Pórus* Király. A' Persák azonban új eröt véſznek, és az Induſokat ſzörnyen kezdik nyilakkal lövöldözni. Illyen formán húſz egéſz napig tartván a' hartz, a' Méduſok és Persák tellyeſséggel el-bádgyadnak, és ſzámtalanon veſznek; Mellyen meg-búsúlván *Sándor*, Bucefalus lovára ülvén, ſegítségekre mégyen, és a' hadakozók közzé elegyedik. Akkor meg-újúl a' hartz, a' Macédok, és több Görögök vágván az Induſokat, úgy, hogy tovább nem állhatván *Pórus*, futni kezd, és rája nézve a' több Induſok-is mind el-ſzaladnak.

XXXIX.

XXXIX.

Mint mégyen-bé Nagy Sándor Pórus városába.

ELébb menvén *Nagy Sándor*, táborát meg-fzállíttya, és az Iſteneknek áldozatot téfzen. A' Persák, Méduſok, és Macédonok teſteit mind el-temetteti. Más nap a' *Pórus* városát meg-fzállya és meg-véfzi, és fel-menvén a' *Pórus* Királyi házaiba, nehéz hitelre, a' minémü fényeſséget látott az épületekben. A' többi között négy fzáz finom aranyból kéfzíttetett drága oſzlopok vóltanak, tsudálatos tzifrákkal: kikre termés aranyból fel-mentenek a' fzölö-fák fürü gerezdekkel, holott a' fzölö fzemek kriſtály módgyára tündöklöttek Smaragdokkal, és nap-keleti jó féle Gyöngyökkel, olly meſterséggel vóltak fel-ékesítve, mint ha nem-is emberi kéz rakta vólna; hanem terméfzet fzerint termettenek vólna ott. Egy újni vaſtag arany-táblákkal vóltak a' falok bé-borítva, mellyeket darabonként haſogattak-le a' Görögök. Az ajtók, ágyak, és egyéb házi-eſzközök, Eléfánt tetemböl tsináltattak, kikben egymáſt érték a' ſok külömb-külömb-féle drága gyöngyök és villogó kövek. Az udvarnak piatzán-is tiſzta aranyból álló képek vóltanak, és termö-fák, kiken fürün állottak az aranyból öntött madarak. Minden madár az ö terméfzetihez-képeſt lévén meg-feſtve. Ezek a' madarak az ö nemek fzerint fzóllottak, valamikor *Pórus* kívánta, ördögi meſtersége által. A' házakban ritkán találtatott ezüſt edény; hanem jobbára mindenek aranyból állottanak. Onnat elébb indúlván *Nagy Sándor*, ment a' Kaſpiai kapukhoz, kinek földe termékenséggel min-

den helyeket meg-haladott, és ott telepítette táborát. Tsak hogy féreggel igen bövös; és onnat ír levelet *Talifrida* Amazonok Királynéjának, illyen formán:

A' Királyoknak Királlya, és uralkodóknak Ura, Hammon Istennek, és *Olympia* Királyné Asszonynak Fia NAGY SÁNDOR, az Amazonok Királynéjának *Talifridának* örömet kíván. *Dáriussal a' földi Istennel, Póruſsal az Induſok Királlyával, és több ſok nemzetségekkel mint hartzoltunk, és gyözedelmeskettünk, el-hittem vagyon híreddel. Mellyhez-képeſt, néked is azt parantsollyuk; orſzágodat hogy ha kezünkböl meg-akarod ſzabaditani, mentöl hamarább meg-hódoly, és adó-fizetéſeddel mútaſd-meg hozzánk hüségedet.*

XL.

Mitsoda válaſzt téſzen Talifrida az Amazonok Királynéja N. Sándornak.

KIrályok Királlya, és uralkodóknak Ura, Hammon Istennek, és *Olympia* Királynénak Fia; leveledet el-vöttük. *Talifrida* az Amazonoknak, és az ég alatt lévö erös Vitézeknek hatalmas Királynéja, Macédoniai SÁNDORNAK vigaſztaláſt kíván. *Hallottuk nagy okoſságodat, ki mind a' jelen-valókról eſzesen gondolkodol: Értelmed lévén azért, meg-láſd mit tselekedel, holott a' mi határunkba ſoha ſenki bé nem lépett, kinek ſégyen-valláſſal innét viſſza nem kellett vólna térni. Az én tanátsomból azért magadra vigyázz, mert gyalázat okos embernek az elötte lévö mély gödröt el nem tudni kerülni. Ha pedig állapatunkat viſgálod, ím meg-jelentem néked. Minket egy folyó-víz rekeſztett ſigetbe, mellynek ſem kezdeti, ſem vége fel nem találta-*

láltatik. Azon pedig tsak egy ſoros út adatik a' mi orſágunkba való jövetelre. Mi pedig vagyunk két ſáz tizennégy ezer Aſſzony emberek, kikkel közönségeſen Férfiak nem laknak, hanem azok a' vizen-túl meſſze vannak töllünk, eſztendöt által pedig egyſzer innepet illünk, és akkor botsáttyuk magunkhoz a' Férfiakat harmintz napig, kiktöl ha férfi-gyermekünk léſzen, azokat hét eſztendeig nevellyük, az után a' Férfiaknak viſſza adgyuk öket. A' Leányokat pedig, kik ſzületnek, megtartyuk, és a' magunk ſzokására taníttyuk öket. Mikor ellenségünk ellen indúlunk, tizſzer való ſáz ezeren kéſzülünk ſegyverben ellenek. A' többi hazánk óltalmára honn maradnak. És mikor gyözedelemmel viſſatérünk, a' prédát egyaránt oſztyuk hellyben maradott társainkal. Azért ellenünk ha jöſz, itt-is emberekre találſz. Ha gyözedelmet véſz-is ellenünk, azzal ſemmi betsületed nem nevelkedik, Aſſzony-embereken vévén diadalmat. Azért idején-korán meg-jelentettük néked, eſzeden járj: mert itt olly veſzedelem érhet, mellyröl álmodozni ſem tudtál. A' melly válaſz-tételt nagy nevetséggel olvaſván *Nagy Sándor*, igy ír újolag nékik.

A' Királyok Királlya, és uralkodóknak Ura Hammon Iſtennek, és *Olympia* Királyné Aſſzonynak Fia, NAGY SÁNDOR, *Tálifrida* Királynénak a' több Amazonokkal eggyütt örömet kíván. *A' világnak három réſzét, Aſiát, Európát, Afrikát meg-hódoltattuk, azok, ellenünk ſemmit nem tehettek. Ti azért ellenünk ha fel-mertek támadni, gondollyátok-meg mi találhat benneteket; de mivel mi hozzátok jó-akarattal vagyunk, kegyeſen intünk, hogy a' Szigettöl jöjjetek-ki elönkbe Férjeitekkel eggyütt, mert a' mi Atyánkra Hammonra, es Júnóra 's Minerva Iſtenünkre eskü-*

eskűſzünk, hogy ſemmi boſſzúsággal benneteket nem illetünk, hanem az adót bé-vévén kezetekből, békeséggel viſſza ereſztünk. Gondolkodván azért magok között, tiz igen ſzép fejér tanúlatlan lovakat, mellyeknek máſſok az idöben nem vólt, küldenek igen nagy adóval eggyütt *Nagy Sándor* eleibe, mellyet a' Királyné maga mútat-bé. Kiket nagy betsülettel látván *Nagy Sándor*, örömmel térnek viſſza hazájokba az Amazonok.

XLI.

Minémü veſzedelmekben forgott Nagy Sándor viſzſza menvén Indiába Pórus ellen.

AZon idöben hírt hoznak *Sándornak Pórus* felöl, ki a' hartzon el-ſzaladott vólt, hogy Baktriába nagy hadat gyüjtött, és újalag meg-akar hartzolni véle, kit hallván *Nagy Sándor*, ſzáz hatvan két ezered magával meg-indúl kis Aſzſzony havában rettenetes hévségben, és olly ſzáraz fövenyes helyen kellett el-menni, a' hol vizet nem kaphattak; hanem tsak a' rettenetes mérges kígyókkal, és állatokkal veſzekedtek. Kire nézve talpig fegyverben kellett öltözniek, kiknek aranyas fegyverek tsillag módgyára ragyogott. Azonban, a' nagy ſzomjúság miatt tellyeſséggel el-epedtek, de egy *Zéfir* nevü vitéz ember kereſgélvén, talál egy könek üregében az égi harmatból meg-maradott kevés vizet, mellyet ſiſakjába töltvén, viſzen *Nagy Sándornak*, mellyet látván, mond: Ha én azt a' vizet meg-iſzom, vallyon ezzel meg-éled-é a' Macédók és Persák el-epedett tagjok? kinek mond *Zéfir*: Uram magadat egyedül ezzel meg-elégítheted. Kinek felel *Sándor*: Mi haſzon nékem

kem életemben nálatok nélkül? És e' fők után mindenek láttára a' földre önti a' vizet. Mellyet látván a' Vitézek, meg-újúlnak a' Királyok példájára. Más nap érkeznek egy folyó-viz mellé, mellynek a' két partyán vaſtag nádak, és fzer-felett való magos fenyö fák termettenek, a' melly vizböl midön innya kezdettenek vólna, nagy gyomor fájás és vérhas eſik a' tábori emberekre, felette gonoſz ízi lévén a' viznek, kiváltképen a' benne termö kegyetlen férgek miatt, kik-is mardoſták és fogyatták az embereket. Igaz dolog nagy gazdagsággal bövölködött az egéſz tábor, mert tsak az aranyat ezer Eléfánt hordozta: Tevéknek, terhes fzekereknek fzámát nehéz vólna meg-irni, és minden-féle barmoknak, kik nagy bövséggel vóltanak az egéſz táboron; de egyébaránt a' ſok kígyók miatt, és fzomjúság miatt úgy el fogyatkoztak, hogy az emberek a' füvet nyalták, vizelleteket, és az olajat; és mind ezek között nagy nyavalyájokra vólt, hogy a' mérges állatok miatt talpig fegyverben öltözve kellett menniek.

XLII.

Azon viz mellett elébb menvén Sándor, igen erős Várra mint talált, és tsudálatos vadakra, kik a' vitézeket ótték és fogyatták.

ELébb menvén azért *Nagy Sándor* a' viz mellett, lát a' viz közepin igen erös várat, a' melly viznek fzéleſsége a' Várnak mindenik óldala felöl tartott, két két futamatni földet. A' viz pedig nádas és felette lápos vólt, melly várban emberek-is látfzottanak lenni,

ni, kiknek Indiai nyelven ſzót adnak; jelentenékmeg, hol találnának innya-való vizet. De a' várbéli emberek a' ſzóra tsak el-rejtették magokat. Mellyre nézve parantsol *Sándor*, hogy tüzes nyilakat lönének rájok, de midön azzal ſem haſznált vólna ſemmit, meg-parantsollya, hogy úſzva-is rájok mennyenek. Harmintz heten azért a' legbátrabb vitézek közzül hozzá vetkeznek, és a' vizen meg-indúlnak fegyverekkel, kik midön fél úttyokban löttenek vólna, *Hippopotamuſok* jönek-fel a' viz fenekéröl, és egéſzſzen el-nyelik az embereket. Onnat azért minden haſzon nélkül viſzſza kellett térni, és úttyában ſzámtalan ſok Oroſzlánok, Párdutzok, Medvék, Tigriſek, és Sárkányok támadtanak-fel, kikkel hartzolni kellett *Nagy Sándornak*.

XLIII.

Egy tó melle menvén, ott vólt nagy baja Sándornak a' kegyetlen Sárkányokkal.

TÁvozván egy keveſsé a' folyó viztöl, jútott egy nagy tó mellé, mellynek ízes, és ugyan mézes vólt a' vize, és a' mellett ſzállíttya-meg táborát: Megparantsollya azonban *Sándor*, hogy három mért földre, földig le-vágják a' berket. A' tónak ſzéleſsége négy mért földnire terjedett, és ſok tüzet rakván melléje, ott vólt mulatáſa a' tábornak. Midön azért a' hóld fel-tetſzett, ottan mindgyárt iſzonyú nagy Krokodiluſok, Kígyók, és Sárkányok jöttenek-ki a' tóból; úgy hogy, azoknak ſüvöltésétöl mindenütt zengene a' föld. A' hegy óldalokból-is a' lyukakból iſzonyú Sárkányok jöttenek, a' tót kereſvén, kik annak édes vizével ſzoktanak vólt élni. A' melly Sárkányok-

nyoknak koronák látzottanak a' fejekben, magoſſan hordozván a' fejeket a' földtöl, ſájokat fel-tátván, nehéz ſeleket botsátanak vala ki torkokon, kiknek lehelletek meg-ölték az embereket. Szemek pedig mint ha tüzzel ſzikrázott vólna, kik miatt iſzonyú rémülés vólt az egéſz táboron, félvén hogy minnyájan meg-eméſztetnek a' fene-vadaktól.

XLIV.

Nagy Sándor mint bátorittya vitézit.

AKkor *Sándor* biztatni kezdi a' vitézeket illyen módon: Oh jó vitéz barátim, ne félly etek ſemmit, hanem köveſſetek engem a' tselekedetben. Es ezeket ſzólván, ragadgya paiſát, és két-élü lántsáját, és meg-indúl a' Sárkányokra: Kiket látván a' vitézek, ök-is minnyájan fegyverhez nyúlnak, és ember módon kezdenek viaskodni a' vadakkal, kik közzül ötvenig-valót hamar el-nyelnek a' Sárkányok. Azok után tsudálatos nagy Rákok mennek-ki a' nádasból, kiknek oly kemény vólt külsö hajok, hogy tsak megpendülnek a' dárdák rajtok, és meg nem ſebesíthetik öket. Azok pedig a' kiket lábok közzé kaphattak az emberek közzül, mindgyárt ketté mettzették. Ezek minnyájan bizonyos órákon jöttenek-ki. Azok után más órában fejér Oroſzlánok jöttenek elé, iſzonyú ordítáſſal menvén az emberekre, kikben a' vitézek vadáſzó dárdájokkal ſokat el-húllattanak.

Ezek után hallatlan nagy erdei Kanok, kiknek fél ölnire látſzott-ki agyarok. Azok között pedig egyeleſleg kegyetlen vad emberek, kiknek hat kezek, és kezeken iſzonyú éles körmök, kikkel az embereket tsapkodták. Azok miatt annyira meg-há-

borodott *Sándor*, és az egész tábora, hogy nem tudtak mint ellenek állani; hanem nagy tüzeket raktak, és azok mellé vonták magokat. Utóllyára egy rettenetes kegyetlen vad jött reájok, mint egy Elefánt, de a' lóhoz hasonlított, kinek homlokán három szarva vólt, éles mint a' szablya, a' feje tiszta fekete, kit Indiai nyelven *Onocentaurus*nak híttak, az-is azon tóra járt innya: kik között nem tudott *Nagy Sándor* mit mivelni, tsak nyargalt minden-felé, biztatván a' vitézeket. Azokban pedig huszonnyóltzat hamar meg-öl a' nagy vad, negyvent meg-sebesítt, végre elbádgyad, és el-esik a' sok nyilasok miatt. Abból a' nádas helyből elébb menvén, számtalan egerekre találnak, matskáknál nagyobbakra, a' kik az emberek hólt testét meg-ötték, fogok olly mérges vólt, hogy minden-féle vadak meg-hóltak miattok, tsak az embereknek nem ártott marások. Annak-felette szárnyas egerek-is iszonyú sokasággal támadtanak, akkorák mint egy-egy galamb, azoknak fogok hasonlók vóltak az emberi foghoz, kik az embereknek ábrázattyokra repültek, ugyan belé ragadtak, és keserves harapást töttek ortzájokon, kiknek fülöket, kiknek orrokat el-harapván. Midön meg-virradott, felette nagy veres madarak láttattanak, fekete körmök és orrok lévén, kik nem ártottak az embereknek, hanem a' tó partra nagy halakat és ángvillákat hoztanak-ki, kiket ott ettenek-meg.

Abból a' veszedelmes helyből elébb vizi táborát *Sándor*, és jút a' Látrimáriai kapukhoz, a' melly hely arannyal, és minden gazdagságokkal bövölködött. Az ott való lakosok pedig betsülettel fogadgyák, és mindennel kedvesen gazdálkodnak: holott har-

harmintz napokig múlat *Nagy Sándor*. A' melly nemzetség pedig ott lakott, Seronitáknak hívatattanak, és köntöſt magoknak fa leveleiböl tsináltanak. A' *Nagy Sándor* vitézi kik meg-maradtanak, és a' kegyetlen vadakon gyözedelmet vehettenek, az után ſokkal bátrabbak vóltanak, mint annak elötte.

XLV.

Mint hartzol-meg máſodſzor Nagy Sándor Póruſſal, és véſzen gyözedelmet rajta.

MEg-indúlván onnat, mégyen a' helyre, a' hol *Pórus* vólt az ö táborával. *Sándor* azért fel-ülvén a' Bucefalus jó lovára, el-rendeli ſeregit, és a' trombitákat meg-fútatván, nagy ſebeſséggel rája üt, maga-is vitéz módra hartzolván. Látván azért *Pórus*, hogy tovább nem állhattya az ö tábora a' hartzot, fel-kiált, és nagy ſzóval mond: *Nem úgy* Alexánder *nem úgy; ne veſſeſsünk magunk kedvéért ennyi népet, hanem magunk ſzeméllyében állyunk külön ketten, és hartzollyunk-meg e' ſik mezön mindenek láttára: ha te meg-gyözſz engemet, az én népem ſzolgállyon néked; ha én véſzek gyözedelmet rajtad, a' te vitézid urallyanak engem.* Ezeket mondván *Pórus*, nem gondolta-meg mennyi bátorság, és erö légyen a' kiſded teſtben: mert *Sándor* tsak három ſingni; de *Pórus* öt ſingni vólt magoſságra. Meg-ſzünvén azért a' hartz, tsak a' két Király kezd hartzolni egy-máſſal. Azonban *Póruſt* nagy kiáltáſſal kezdik biztatni az ö vitézi, és hátra tekintvén, mi vólna oka a' nagy kiáltáſnak; a' tekéntés közben rajta terem *Sándor*, és míg eſzébe véſzi magát *Pórus*, addig el-fogy élete *Sándor* miá. Mellyet látván az Induſok, hartzolni kez-

denek a' Macedonok ellen, kiknek mond *Nagy Sándor*: Szünnyetek-meg a' hartztól, ha békével akartok házatokhoz jutni: mert ſemmi boſzúságot nem ſzenvedtek, mivel emberül hartzoltatok. A' kik *Sándor* ſzavára el-vetvén fegyvereket, meg-hódólnak, és Iſten gyanánt imádgyák *Nagy Sándort*. Ugyan ott közel meg-telepíti táborát *Nagy Sándor*; a' hólt teſteket mind koporsóba téteti, és *Póruſt* királyi pompával el-temeti, és az Iſteneknek ſzokáſa ſzerint áldozatot téſzen.

XLVI.

Mint talált Nagy Sándor a' Gymnoſofiſtákra Indiában.

ONnat táborával elébb menvén, jutott Exidráces tartományába, a' hól az Indiai böltsek mezítelen ſzoktak vólt járni; azok ſemminémü kevélységet nem tudnak, ſenkivel nem hadakoznak, városok nem lévén barlangokban laknak. Ennek a' tartománnak Királya, meg-értvén *Nagy Sándor* menetelit, illyen levelet küld néki:

Mi halandók, Indiában mezítelenen járó Böltsek, ALEXANDERNEK, a' ki-is tsak ember, azt irjuk: *Értettük ellenünk való hadakozó ſzándékodat, mellyen nem keveſsé tsukálkoztunk, holott minékünk ſemmi gazdagságunk nem lévén, néked tsak fáradságodnak jutalma ſem fordúl-meg. Ha fegyverrel jösz ellenünk, minket mezítelen találsz a' mi együgyüségünkben.*

XLVII.

Mint felel-meg Sándor a' Gymnoſofiſtáknak.

LEveleket el-olvaſván, követeket küld hozzájok, biztatván öket, hogy ne féllyenek: mert fegyver nél-

ver nélkül akarja öket meg-látogatni. El-menvén azért *Nagy Sándor*, és mezítelen találván öket, feleségektöl, gyermekektöl külön barlangokban lakván. Kiktöl kérdezi *Nagy Sándor:* hol vólna derekáſabb lakó helyek; azok tsak ugyan kalibájokra, és barlangjokra mútatnak, mondván: Tellyes életünknek múlatsága ezekben a' helyekben vagyon. Továbbá kérdi *Nagy Sándor:* Mit kívántok tölem? kik azt kívánnyák, hogy halhatatlanságot adgyon nékik, mert egyébre nem vólna ſzükségek. Kiknek mond *Nagy Sándor:* Hogy adhaſſak én halhatatlanságot, holott magam-is halandó vagyok? Amazok pedig mondának: Nyomorúlt ember, ha halandó vagy, mit terheled magadat ennyi fáratsággal, büneidet ſzaporítván? Kiknek felel *Nagy Sándor:* Nem tudgyátok-é hogy a' mély tenger meg nem háborodik, valameddig a' nagy ſzelek meg nem búſittyák. Én-is örömeſt békeségben laknám, de olly indúlat lakik bennem, melly nékem nem hágy nyúgodnom, és ezeket ſzólván békeségben hadgya öket.

Más napra virradolag elébb mozdíttya táborát, és mégyen az Álló-képekhez, mellyeket *Herkules* épített vólt. Annak edgyike aranyból, és a' máſika ezüſtböl állott; Tizenkét ölni magoſſak, és ſzéleſségek két ölni vólt, mellyeket által fúratott *Sándor*, akarván tudni, ha öntött meſterséggel valók vóltanak. Mellyeket látván, hogy öntéſek vólnának, belsö üreſségekben ezernyi ezer, és öt ſáz vert-aranyakat tétetett *Nagy Sándor*.

Elébb menvén onnat táborával, jutott olly hideg, puſzta, és ſetét helyre, a' hol a' vitézek alig iſmérték-meg egymáſt. Még-is tovább ötven napi

járó

járó földre menvén, egy meleg folyó-viz mellé jutott, a' ki mellett ſzép Aſzſzonyi-állatok laktak; de az öltözetek rettenetes vólt, lovon ülvén dsidát hordoztanak kezekben, mellyeknek a' végin, a' dſida hegy, ezüſtből vólt ſzéleſen, és igen hegyeſen ki-köſzörülve, mivel ott ſem réz ſem vas nem találtatott. Férfiat közöttök nem láttanak. A' vizen pedig által nem mehettek: mert igen ſzéles és rakva vólt mérges állatokkal, Sárkányokkal. Balra térvén onnat, egy tó-fenékhez jutottak, kiben viz nem vólt, hanem tsak a' ſürü nád, a' hol mikor által akartak vólna menni, egy nagy vad jün-ki a' nádasból, haſonló a' *Hippotaurushoz*, kinek mellye haſonló vólt a' Krokodiluséhoz, a' háta a' vas füréſzhez, a' fogai mint valami éles kardok úgy látſzottak, járásában laſſú mint a' tekenös béka, ez a' vitézek közzül kettöt, hamar el-ſzaggatott. A' többi rá menvén, midön éles ſegyverrel ſemmit nem árthatnának néki, pörölyökkel verték-le.

XLVIII.

Indiának leg végsö erdejéhez jutván Sándor, ott Elefántokat talál.

TOvább menvén harmintz napi járó földel, Indiának leg ſzélsöbb erdejét éri, és ott a' Thámár folyó-vize mellett meg-ſzállíttya táborát. A' melly erdöböl tizenegy óra tájban ſzámlálhatatlan ſokasága jött-ki az Eléfántoknak, az emberek ellen dühösködvén. Mellyet látván *Sándor*, Bucefalus jó lovára ül, vadáſzó dárdáját kezébe vévén, és meg-parantsollya, hogy a' vitézek-is fel-üllyenek, és nagy ſereg diſznót-is hajtsanak elé, mellyet meg-tselekettek ugyan a' vitézek,

vitézek, de meg-ijedvén az Eléfántoktól, ſzéllyel kezdettek oſzolni. Akkor mond *Nagy Sándor:* Vitéz barátim mit tselekeſztek? fogjatok fegyvert, a' diſznókat pedig magatoktól el ne hadgyátok; majd meg-láttyátok, mit mivelnek az Eléfántok, hallván a' diſznók röhögését. Azonban meg-gördülnek a' diſznók, mellyet hallván az Eléfántok, ſzaladni kezdenek az erdö felé, Kiknek utánnok eredvén a' vitézek, ſokat el-ejtenek bennek, börököt le-húzván, és fogokat ki-ſzedvén az Eléfántoknak.

XLIX.

Szakálas Aſzſzonyokra talál Sándor.

MÁs nap menvén azon erdön, olly Aſzſzony-állatokra talál, kiknek a' ſzakálok a' tsetseket éri, lapos fejek lévén, vad börökkel vóltak fel-öltözve; kiknek utánnok eredvén, egynéhányat el-fognak bennek, és Indiai nyelven meg-kérdezteti *Nagy Sándor* tölök, mitsoda életek vólna a' vadon erdöben; kinek azt felelik: hogy, mi vadáſzáſunkal táplállyuk magunkat.

L.

Mezítelen emberekre talál Sándor.

AZon-túl érkezik egy ſik mezöre, a' honnat a' Thámár folyó vize eredett, ott mezítelen járó férfiakra és Aſzſzonyokra talált, kik ollyan ſzörösök vóltak mint a' vadak, terméſzetek ollyan vólt, hogy mint a' ſzárazon, a' vizben-is a' ſzerint élödtenek. Két, látván a' *Sándor* táborát, a' víz fenekére ſzaladt *mi jó* elötte. Elébb menvén onnat, tizenöt napi jár- *elme*, del, iſmét találnak óldal-félt egy erdöt, mell- *nya a'* va vólt Rinocéfaluſokkal, kik az emberekre na-

LII.

A' Didimus válaſztétele Nagy Sándorhoz.

DIDIMUS, a' Bragmanuſok oktatója, *Alexándert* köſzönti. *Eſzünkbe vettük leveledből, melly ſzíveſen kívánnyad az igaz böltseséget, ditsírjük-is a' jó indulatot benned: mert ugyan-is tsak az érdemel igazán királyi nevet, a' ki másokat jó erköltsel fellyül halad. Kívánod, hogy minden rend-tartáſunkat rendeſen megírjuk néked, de az lehetetlen. A' kiről ha mi jót irhatnánk-is, haſzontalan vólna: mert a' hadakozáſra való vágyódáſid el-vontanak téged, a' ſzent életnek követésétől. De hogy irígységgel ne vádoltaſsam, a' mennyiben lehet, meg-jelentem életünknek módgyát. Mi Bragmanuſok tiſzta együgyü életet vétek-nélkül élünk. A' terméſzet ſzükségén kivül ſemmit nem kívánunk. Mindeneket békeségeſen türünk, a' gazdagságnál, a' terméſzetnek meg-elégítését nagyobbra betsüllyük. Földünket nem ſzántyuk, vettyük, ökreinket járomba nem fogjuk. A' tengerben nem haláſzunk. Sem madarakat, ſem vadakat mi nem vadáſzunk. Valamit magától terem a' föld, tsak azzal tápláltatunk. Az eméſztéſsel gyomrunk nem terheltetik, azért egéſségeſek vagyunk, orvoſokra nékünk ſemmi ſzükségünk nintsen. Életünknek egyarányú ideje vagyon: mert egy ikünk a' máſikunknál keveſebbet nem él. A' tüz melegitéſe nékünk nem kell, nem-is ſzenvedünk hévséget, ahozképeſt mezitelenen járunk. A' teſti kívánságokat nem követtyük. A' házi ellenségünket el-veſztyük, hogy a' külsöktöl ne kelleſsék félnünk: mert nagyobb veſzedelme vagyon a' városnak, belsö, mint külsö ellensége miatt. Ehez-képeſt tenge-*

tengeren és földön bátorságosok vagyunk, nem ſorúlván másoк óltalmára. A' melly fáknak gyümöltsivel élünk, azoknak levelével ruházódunk-is. A' Teballiánus folyó vizzel óltyúk ſomjúságunkat. Az egy magoſságban lakozó Iſtent imádgyuk, ditsíreteket néki mondunk. Az örök életet várjuk jövendöben. A' hivságos dolgokat ſemminek tartyuk; tsátsogók nem vagyunk, hanem tsak a' ſükségnek idején, és akkor igazat ſóllunk. Nem kell a' gazdagság. Köztünk a' tiſteſség kivánáſnak, és irigyſégnek helye nintsen. Eggyik a' máſiknál köztünk nem elébb való, állapatunkal éppen meg-elégedtünk. Nem patvarkodunk, ſem hadakozunk, hanem békeſségben élünk. Ollyan gonoſzt nem tselekeſzünk, a' miért itílö biró kivántatnék közöttünk. A' mi törvényünk a' tiétekkel ellenkezik abban, hogy mi irgalmaſságot ſenkivel nem tselekeſzünk, mert annak ott vagyon helye, a' hol a' vétek uralkodik. Föfvénység, házaſság-törés, gonoſz kívánság köztünk nem-is hallatik, a' kik büntetéſt érdemlenének. Az igaſságnak ſinórán egyeneſen járunk, a' levegö eget rút életünkel nem motskollyuk, és igy hertelen halál nem követ bennünket. Színes köntös nékünk nem kell. Az Aſzſzonyok nem ékesítik nálunk magokat, mert nem teſti kívánságunkra; hanem Nemzetünk meg-tartására élünk velek. Vétek vólna az, közöttök, ha tziſráznák magokat, meg nem elégedvén, a' miben Iſten teremtette öket. Nem kell egéſségünkre a' feredö, elég nékünk az égi harmat, és a' nap melegsége. Senkit ſólgálatunk alá nem hajtunk, ſem embert, ſem marhát, ſem madarat; mivel Iſten ſabadságra teremtett mindeneket. Köböl, méſzböl házat nem építünk, földi edényeket nem kéſzítünk. Szorgalmatoſság nélkül a' föld üregiben élünk: mert ha meg-ha-

lunk-is, az a' mi házunk. A' tengereken nem kereskedünk; nyelvet nem meſterségből, hanem terméſzetből tanúlunk. A' Filóſofuſok Iskoláját távoztattyuk, mivel azoknak tudományok gyakran meg-tsal. Játékkal ſem töltyük az idöt magunk múlatságáért; regi eleinknek magok viſelését olvaſſuk. A' katzagás helyén ſirunk. A' mi múlatságunk pedig az égben, nézvén annak ragyogó tsillagit, és a' ſzépen fénlö napot. Mi nálunk tsendes a' tenger, és ſel nem háborodik mint köztetek. A' mi gyönyörüségünk, a' mezei jó illatú virágok között; a' ſzép zöld erdöben a' madarak énekléſi között vagyon, és a' tsergedezö forráſok között. Ha tetſzik néked, ez a' mi életünknek rendi, ha nem tetſzik-is, ettöl bennünket el nem idegeníteſz.

Magad állapottyáról pedig azt irhatom, hogy az nékem igen ſanyarúnak tetſzik; a' ki Aſiát, Afrikát, Európát kevés idö alatt el-birtad: mert te a' ſzép napnak fényét ſokaknak meg-homályoſitottad. A' Paktoli, és Hereni, arannyal folyó-vizeket meg-iván, el-fogyattad, és a' mellette lakókat kúldúſokká tötted. A' Nilus vizét meg-kiſſebitetted. A' rettenetes tengert járhatóvá tötted. A' pokolbéli Cerberus kútyát a' föld ſinére örömre ki-hittad, mikor magad gyermekeinek vérekkel áldoztál. A' jámborok között háborúságot hinteſz. Máſoknak jó-tanátsot adſz, magad ſemmiben nem követed; hanem Iſtenednek Jupiternek *nyomdokán járſz, ki ſok Aſſzonyokat meg-ſzeplösített, és Iſten Aſſzonyodat* Proſerpinát *áldod, ki ſokakkal paráználkodott. Haſzontalan azért az ollyan házaſság-rontó gonoſz Iſteneknek tiſzteleti. Annak-felette az embereket ſzabadságban élni nem engeded. A' melly itíletet máſnak téſz, azzal magad nem élſz. Azt tartod túdós embernek, a' ki nyer-*

ſen

ſen túd beſélleni. Sok kintsben, ſámtalan ſolgákban, nagy épületekben gyönyörködöl, étellel mód-nélkül terheled magadat, ki miatt idő elött léſzen halálod. Valamint mindenek félnek töled, ſintén úgy kell mindenektöl félned. Meg-engedd hát, hogy nagyobb a' Barmanuſok böltsesége a' tiédnél, vallyon nem attól az Anyától vettél-é eredetet, a' kitöl vettek a' kövek és fák? Koporsódat tzifrázod, de teſtedet tsak a' földnek adod. Mi pedig az Iſtenek tiſzteletire barmokat nem áldozunk, aranyas és ezüſtös templomokat nem épitünk. Te pedig ſentségedet mindeneſtöl fogváſt tsak az áldozatokban helyheztetted. Nem tudod-é, hogy az igaz Iſtennek, nintsen a' borjúknak, és ökröknek, és bakoknak vérére ſüksége? hanem az alázatos könyörgéſt halgattya-meg. Az Igét ſereti az Iſten; mert az Ige által néminémü-képen haſonlíttatik ö hozzá: mert az Iſten Ige, és az Ige által teremtettek mindenek, és meg-maradnak. Mi pedig azt az Igét ſerettyük, és tiſztellyük örökké. Ehez-képeſt, jó-itilettel félölled nem lehetünk, a' ki hamis Iſteneknek vagy követöje, kiknek ſólgálván, hóltod után kárhozat léſzen helyed. Ellenben mi azt az Urat tiſztellyük, a' ki hóltunk után örök ditsőséggel bóldogít bennünket. Te nem éred-meg egy Iſtennel; hanem annyinak ſólgálſz, mennyi ízek teſtedben vadnak. Kitsíny világnak tartván az embert, és valamint abban a' kis világban ſok erek vannak, azt véled, hogy az egekben-is annyi Iſtenek vannak, kiket kell tiſztelni. Júnót, *mivel igen haragos vólt, indulatok Iſten Aſſzonyának*; Márſot *az ö bátorságáért, vitézek Iſtenének*: Merkúriuſt, *nyelveskedéséért, pereſek Iſtenének*; Herkuleſt, *a' bajnakak Iſtenének hívod; A' réſzeges* Bakkuſt, *a' vendégeskedök Iſtenének*; Kupidót, *tsintalanságá-*

ságáért, hiſſed Iſtennek lenni. Cereſt, *gyomor Iſten Aſſonyának. A' parázna* Venuſt-is *iſteni imádáſſal betsüllöd. Igy oſztottad-el tagok ſerint az Iſteneket, nem akarván hinni azt az egy igaz Iſtent, a' ki az embert mindeneſtöl fogva teremtette. Igy munkalódol a' hamis Iſtenek körül.* Márſnak *vad-kant*; Bakkuſnak *bakot*; Júnónak *pávát*; Jupiternek *bikát*; Apollónak *bárányt*; Venuſnak *galambot*; Minervának *baglyot*; Céreſnek Merkúriuſnak *mézet áldozván. Zöld ágakból tsinálſz tornyos óltárt* Herkuleſnek; *a'* Kupidó *templomát koſorúkkal tzifrázod. Ezekben veted reménségedet, kik méltábban érdemlenének hóhér nevet, mint iſteni hivatalt. Kihez-képeſt, a' mennyi Iſteut tiſztelſz, annyi gyötrelme léſzen lelkednek. Mert az eggyik bújaságra; máſik torkoſságra izgat: és úgy engedſz nékik mint Iſtenidnek. A' kiket Iſten Aſſonyoknak tartaſz, azok nem egyebek; hanem a' pokol ſellyéri, kik kegyetlenül veſztenek, és rontnak tégedet-is. Oh vajha ezekröl józan elmével gondolkodnál! Bizonnyal el-kerülnéd azokat a' böltseket, kik efféléket el-hitettek veled, és az örök kárhozatra vak-vezérid léſznek néked. Kihez-képeſt, nagy ſánakozáſra méltó ember vagy, ki e' világi rövid boldogságod után, véghetetlen nyomorúságra jútandó vagy.* Melly levelet vévén *Nagy Sándor*, igen meg-búsúlt az ö Iſteninek bötstelenségéért, és téſzen illyen válaſzt:

LIII.

Nagy Sándor feleleti a' Bragmanuſok Királyához.

ALEXANER, a' Királyok Királlya, és uralkodóknak Ura, Hammon Iſtennek, és *Olympia* Királyné

rályné Aſſzonynak Fia, *Didimuſnak* köſzönetit irja. *Ha mind igazak vólnának azok, a' mit magatok felöl irtok, tsak ti vólnátok emberek az ég alatt, kik ſemmi bünt uem téſtek. De azt én nem a' ti jó erköltsötöknek, hanem tsak a' terméſzetnek tulajdonítom. Egyébaránt, ha beſzédeteket jól meg-viſgállya valaki; úgy látſzik, hogy vagy Iſtenekhez haſonlóknak tartyátok magatokat, mint vétek nélkül valók, vagy máſok állapottyát irígylitek. Holott minden dolog nélkül füvel s' egyébb gyükerekkel barom módra éltek; Sem ſzárazon, ſem vizen nem kereſkedtek, épületet ſem tsináltok; ki tetſzik abból, mennyi fogyatkozáſſal vattok. Ne félljetek: mert ſem böltseségteken, ſem terméſzeteteken nem kapunk. Egyébaránt elegen követnek benneteket a' Farkaſok, és egyéb oktalan-állatok. Ha tsak fogyatkozáſtokkal tudtok ditsekedni, tartsátok magatoknak. Mert nem a' fogyatkozás; hanem a' gazdagságban való rendes élet érdemel ditsíretet. Ha a' nyomorúltaké a' ditsekedés; a' vakok, tsonkák, bénnák vólnának mindennél bóldogjabbak. Hallyuk hogy az Aſſzonyok közöttetek minden ékes öltözet nélkül vadnak; És hogy titeket nem bánt a' teſti kívánság, nem nagy tsuda: mert a' koplaláshoz nem fér a' búja ſág, holott diſznó módra tsak a' parén rágódtok, az igen gyenge öſztön a' gyönyörüségre. Midön ſem iskolába nem jártok a' ſzép tudomány kedvéért; ſem irgalmaſságot nem tudtok, ez illyennel tovább nem mehettek a' barmoknál: mert azok-is követik a' terméſzetet, de egyéb jókban nem lehet réſzek, mint néktek-is. Mi pedig kik értelemmel külömbözünk az oktalan állatoktól, tanúsággal igen-is ſegíttyük terméſzetünket: mert mivel változás alá vettetett az emberi nemzet, hogy maradhatna-meg a' ſok viſzontagságok között; ha a'*

böltseségnek ſinóra ſzerint nem rendelné életét? Gyakran a' ſzomorú alkalmatoſság tellyeſséggel el-boritaná. Az emkernek-is élete merö külömbség: mert más az ártatlanoknak, más az iffjaknak, más a' véneknek tulajdonságok. Távúl vagyon a' mi mulatságunk a' tiétektöl: mert mi a' miket nem látunk, nem ſzaglunk, és nem tapaſztalunk, az ollyanokban-is gyönyörüséget találunk, bölts okoskodáſunk által. Minden állatoknak, földnek és viznek, illendö haſznát tudgyuk venni. Midön azért az illyenekben nem eggyeztek velünk, tudni való dolog, hogy vagy kevélyek, vagy irígyek vadtok, ſükösök lévén. En azért a' ti vélekedéſteket bolondságnak, és nem okoſságnak tartom. A' melly levelet vévén *Didimus*, így ír máſodſzor *Sándornak.*

A' Bragmanuſok oktatója DIDIMUS, *Alexandernek* köſzönetit irja. *Ezen e' világon meg-maradáſunk nem lévén, minnyájan ſzarándokok vagyunk, és a' halál által el-költözünk minnyájan, mentöl hamarább. Mi lopók nem lévén, jó lelki-iſmérettel mérünk meg-jelenni. Iſten gyanánt magunkat nem tartyuk, az Iſtenre nem-is irígykedünk. A' melly Iſten mindeneket teremtett; az embernek ſzabad akaratot engedett, hogy tudgyon a' jó és gonoſz között válaſztáſt tenni. Valakik azért az el-múlandó dólgokon nem kapnak; hanem azoknál jobbat követnek, azok igazán Iſten barátinak neveztetnek. Azért, ollyan gyanút nem érdemlenénk, mint ha rátok, vagy Iſtenetekre irígykednénk: mert az a' gyanú titeket illet inkább, mivel a' friſs öltözetben, és egyéb jóknak bövölködésében akárkinek-is jobb módgya vagyon, mind a' kevélykedéſre, mind egyéb vétkeknek követésére. En nem tudom mit ditsekedtek gazdagságtokkal, üdvöſséget ha nem vásárlotok az arannyal.*

nyal. Magatok sem elégesztek-meg véle, hanem úntalan somjúhozzátok, mint a' kórságosok a' vizet. Mi az aranyat lábunkal tapodgyuk: mert az magában, sem éhségünket, sem somjúságunkat meg nem enyhíti, nem melegít, és nem takargat. Nem tudom azért miért kell rajta kapni, ha sem elégséget, sem egéſséget nem ád embernek. Akár mitsoda edényböl-is, úgy ihatik a' somjú ember, mint a' fényes aranyból. Az arany pedig egyebeknél roſszabb annyiból, hogy mentöl nagyobb rakáſſal gyül, annál inkább el rejtik, hogy haſznát ne veheſsék.

Viſzont meg-felel Sándor Didimuſnak.

KIrályok Királlya, és uralkodóknak Ura, Hammon Iſtennek, és *Olympia* Királyné Aſzszonynak Fia NAGY SÁNDOR, *Didimuſnak* irván, parantsol. *Mivel a' világnak ollyan szegeletiben szorúltatok, a' honnat ki nem mehettek, és máſok-is hozzátok nem férhetnek, és így tsak a' ti szokáſtokat tudgyátok ditsirni, máſok-felett tartván bóldogoknak magatokat. Kételenek vattok pedig véle, hogy a' magatok szokását ditsírjétek, mivel a' máſokét nem-is tudhattyátok, külön rejtekben, mint egy tömlötzben lakván az egéſz világtól. Igy, ha a' ti életetek bóldog vólna, tsak azok vólnának bóldogok, a' kik tömlötzben eſtenek. Egyébaránt mindeneknél bóldogtalanbak vattok: mert valami büntetéſre mi a' latrokat itílnök törvény ſzerint, ti azon nyomorúságokat ſzenvedtek ſüntelenül terméſzet ſzerint. Ehezképeſt, a' ki köztetek okoſnak láttatik-is, azt a' büntetéſt ſzenvedi, a' mit nálunk a' gonoſzak. Mellyre nézve ſenki bóldogtalanságnál egyebet bennetek nem lát. De esküſzöm a' halhatatlan Iſtenekre, hogy ha közitekbe*

mehetnék, vitézségre tanítanálak benneteket, és tiſteséges erköltsökre.

LIV.

Nagy Sándor márvány-kő oſzlopot emeltetett-fel győzedelmének emlékezetire.

ABban a' helyben azért, egy ſzerfelett való nagy oſzlopot emeltet-fel márvány-köböl *Sándor*, mellyre Görög, Deák, és Indiai nyelven ezt irattya. *Én* NAGY SÁNDOR *Macedoniai, Dáriuſnak veſzedelme után, kardommal eddig a' helyig jöttem és hódoltattam-meg a' világot.*

LV.

Nagy Sándor Oriáſokra talál.

EL-hagyván azt a' helyt, mégyen táborával az Ademéja ſik mezejére, a' melly mezöt egy ſürü erdö fogta vólt körül, mellyben a' fák gyümöltsével élödtenek a' vad emberek, kik Oriáſokhoz vóltak haſonlók, ködmönökbe öltözve. A' kik látván a' tábort, tsak el-ámúltanak rajta: azonban parantsol *Sándor* a' vitézeknek, hogy fel-ſzóval kiáltsanak, mellyet hallván a' nagy oſtoba emberek, mind el-futnak, mint a' kik emberi ſzóhoz nem ſzoktanak. Kiknek utánnok eredvén, hat ſzázat, és harmintz-négyet levágnak bennek: a' *Sándor* vitézi közzül pedig ſzáz harmintz-heten veſztenek-el. Abban az erdöben harmad napig lakott *Nagy Sándor*, élvén a' fák gyümöltsével.

Onnat elébb menvén, egy folyó-viz mellé, talál egy igen nagy ſzörös vad emberre, a' ki külömben nem ſzóllott; hanem tsak diſznó módon röhögött. Meg-parantsollya azért *Sándor*, hogy kötözve vigyék

eleibe.

eleibe. Ama' pedig bátran állván az emberek között, újolag meg-hadgya, hogy bántáſa ne légyen, hanem vigyenek egy leányzót eleibe. Kit midön oda vittenek vólna, mód nélkül kezdi ſzorongatni; mellyet hogy el-véſznek a' vitézek töle, ordítani kezd a' ſzörös ember kegyetlenül és dühösködni. Akkor nagy nehezen meg-fogják 's meg-kötözik, és meg-parantsollya *Sándor*, hogy meg-égeſsék.

LVI.

Nagy Sándor ollyan fákra talál, kik a' nappal eggyütt nevekedtek.

ELébb menvén, jút egy ſzép mezöre, a' holott a' fák a' nappal eggyütt iſzonyu magoſſan fel-költenek, és nap-haladatkor el-enyéſztenek. Mert az elsö reggeli órától fogva, a' föld alól fel-kelvén, hat egéſz óráig ſzemlátomáſt nevekedtek, az után megtérvén, úgy meg-apadtak eſtig, hogy helyek-is alig látſzott. Magokkal pedig tsudálatos jó gyümöltsöt hoztak. Ezt látván *Sándor* meg-parantsollya eggyik vitézének, hogy egy ágat törne-le a' fáról, és vinné néki. A' ki midön a' fához nyúlt vólna, egy lélektöl úgy meg-veretik, hogy ſzörnyü halált hal; és illyen ſzózatot hallanak az égböl: valaki e' fákat illeti, annak halálnak halálával kell meg-halni. Igen ſzelíd madarak-is repdeſtenek ott az emberek körül, kikhez ha valaki hozzá nyúlt, tüz ment-ki belöllök, és meg-eméſztette az embereket.

LVII.

Sándor egy nagy Baſiliskuſra talál.

MÁſuvá menvén onnat, olly nagy hegyre talál, kinek a' magoſságára hét egéſz napig jútottak-fel,

a' holott a' Sárkány kigyóknak, és Oroſzlánoknak ſokasága mérgeskedéſe miatt, nagy veſzedelemben vóltak, kiktöl nagy bajjal meg-ſzabadúlván, és a' helyröl le-ſzállván, jútnak egy véghetetlen ſetétes völgyben, a' holott alig iſmérte-meg eggyik ember, a' máſikat. A' völgyben pedig ſok termö-fa vólt, kinek gyümöltsével éltenek. Gyönyörüséges tsergedezö patakok-is böven vóltanak; de nyóltz egéſz napig a' napnak ſúgárát nem láthatták. Nyóltz nap múlva érkeznek egy hegy allyába, az holott az égnek ſürüsége miatt lélegzetet nem vehettek; hanem tsak tikkadoztak az emberek. A' hegyre menvén azért-fel, ott érnek világoſságot, és vékonnyabb eget. Tizenegy napig veſzödtek, míg a' hegynek tetejére fel-mehettek, onnat látták-meg a' napnak tsudálatos ſzép világát. Le-ſzállván arról-is, érnek egy ſzép mezöt, mellynek földe tiſzta piros vólt, termö fák pedig ſürün vóltanak; de egy könyökninél fellyebb nem nöttenek, kiknek jó izü gyümöltsökkel nem gyöztek bé-telni A' pataki pedig úgy táplálták az embert, mint a' téj, melly miatt még a' teſtek-is meg-fejéredett: mert ſzáz hetven napig vólt járáſok azon a' mezön. Az után olly magos hegyeket értenek, kiknek tetejek tsak-nem az égig mentfel, de azoknak tetejére nem mehettek: mert mint a' kö-falak ollyan meredekek vóltak. Két által menö útat mindazáltal találtanak rajtok, mellynek egygyike éſzakra, máſika napkeletre mútatott. Mellyröl gondolkodván *Sándor*, eſzébe vette, hogy nem emberi kéz; hanem a' viz-özön nyitotta azokat. Meg-indúlván azért a' nap-keleti úton; nyóltzad-nap után talál egy rettenetes régi büdös, és mérges Baſiliskuſ-

liskusra, a' ki még tekintetivel-is meg-büszhötte az eget. Azon menvén-el a' Macédok és Persák, még tsak látása miatt-is hólt-elevenségre jútottanak, melly veszedelmet látván a' vitézek, tovább menni nem akartak, mondván: Itt az Istennek haragja állott elönkbe. Akkor egyedül meg-indúl *Sándor* a' hegy felé, és mikor egy tetöre jútott vólna, meg-láttya a' Basiliskust egy nagy le-dült fán alunni, kinek ollyan természeti vólt, hogy valamelly állatra szemét pillantotta, annak mindgyárt meg-kellett halni. Ezt vévén eszébe *Nagy Sándor*, kire nézve olly paist vészen elé, mellynek hoszsza hét singni, szélessége negy singnire terjedett. A' pais közepin pedig egy tükört hagyott, mellyet kezébe vévén, mégyen egyenesen a' Basiliskusra. A' pais azért bé-fedvén ötet, bátran mégyen, meg-hagyván vitézinek, hogy határokba tartsák magokat. Midön azért közelítene a' Basiliskushoz, fel-nyittya a' szemét, és kegyetlenül kezd nézni *Sándor* felé: És mikor arra nézne, a' tükörben hertelen meg-láttya magát, és ottan szörnyü halállal meg-hal a' Basiliskus. Vévén azért eszébe veszedelmét *Sándor* a' Basiliskusnak, fel áll reája, szóllittya a' vitézeket. Jöjjetek elé úgy-mond: nézzétek a' mi nagy gyilkosunkat. Mellyet ugyan ott megégetnek, ditsírvén *Nagy Sándornak* minnyájan erejét, és okosságát.

Annál tovább immár nem mehetett *Sándor*, hanem meg-térvén, indúl az útra melly észak-felé mútat; Azon tizenöt napig menvén, jobb-kéz felé fordúl, és kilentzven napig menvén, jút a' Gémánt hegyére, mellynek tetejéröl, partyairól, nagy arany lántzok függenek vala-le. A' nagy hegyre pedig egy

grádits

garádits ſzolgált, ezer öt ſáz lépéſekből álló; a' léptsök pedig mind Sáfirból vóltak ki-vágva, és táborát ott telepíti-meg.

LVIII.

Mint ment-fel Sándor a' hegyre.

MÁs nap azért áldozatokat tévén az ö Iſteninek, fel-mégyen a' hegy-tetöre, tizenkét hadi vezéreket vévén maga mellé. És ott láttya a' napnak tsudálatos ſzép házát, mellynek tizenkét finom arannyal tündöklö ajtaja, és hetven világos ablakja vólt. A' mellett tiſzta aranyból építtetett gyönyörüséges templom, mellynek tetejére egy ſzölö-fa nött-fel ágaival, a' melly meg-mondhatatlan drága gyöngyökböl álló gerezdekkel bövölködött, Bé-menvén *Sándor* a' házba Fejedelmivel eggyütt, talál ott egy embert, arany ágyban veſzteg feküve, aranyas paplan alatt. Az ember igen tekintetes, és nagy termetü vólt, kinek mint a' tiſzta gyapjú fejérlett haja és ſzakála. Kit *Nagy Sándor* mind Fejedelmivel eggyütt térden-álva imádott. Kinek mond a' vén ember: Te *Alexánder*, ollyanokat látſz és hallaſz, mellyeket világi ember ſoha nem látott. Kinek mond *Nagy Sándor*: Bóldog ember, honnat iſméſz engem? Kinek mond amaz: Minek-elötte a' viz-özön a' földet el-lepte vólna, már tudtam, mik vóltak el-végezve felölled. Kivánod-é azért látni a' napnak és hóldnak áldott fáit, kik jövendöt tudnak? Mellyet hallván *Sándor*, nagy örömmel mond: Igen-is Uram. Akkor mond a' vén ember. Ha ma Aſſzonyi-állatoktól tiſzták vattok, bé-mehettek a' helyre, a' hól az Iſten ſzéki vagyon. Kinek felel *Sándor*: Tiſzták vagyunk.

Ottan

Ottan fel-kelvén a' vén ember, meg-parantsollya, hogy sarujokat 's gyürüjöket le-tegyék, és ötet köveſsék. A' több Fejedelmeket hátrább hagyván *Sándor*, *Tholomeuſſal*, *Antiokuſſal*, és *Perdikával* megindúl, és mennek az erdön, melly a' hegy tetején vólt. A' föld alatt pedig látnak egy nagy udvart és ékes épületet. Az álló fák száz lépéſni magoſságnira, mellyeknek a' tetejek boroſtyán koſzorúkkal vóltak bé-borítva, az olajfákhoz haſonlók; mellyekből temjén, és jó illatú balſamum tsorgott-ki. A' fák között láttak eggyet leg-magosbat, kinek ſem levele, ſem gyümöltse nem vólt; hanem egy igen nagy madár ült rajta, kinek mint a' pávának ollyan vólt bokrétája, a' nyaka mintha aranyas koſzorúval fénlett vólna, a' háta a' bárſonyhoz haſonló, kinek farka mint rósákkal termett bokor, ſzépen ki-terjedett, kék zomántzos ſzínt mútatván. Kin tsudálkozván *Sándor*, mondgya a' vén ember néki: hogy a' mit lát, az a' Fenix madár.

LIX.

Mint érkezik Sándor a' nap és hóld fáihoz.

ELébb menvén, jútnak a' napnak és hóldnak fái alá, kiknek mond a' vén ember: tekintsetek-fel, és valamit tudni kivántok, értéſtekre léſzen, tsak hogy titokban tartsátok a' dolgot. A' magos fáknak levelei haſonlók vóltak a' pallérozott ezüſthöz. Mond azonban a' vén embernek *Sándor*. De mitsoda nyelven fognak nékem ſzóllani? Kinek felel: A' nap fája Indiai nyelven kezdi-el ſzóllását, és Görögül végezi-el. A' hóld fája pedig Görög nyelven kezdi-el, és In-

dusokén végezi. Akkor meg-tsókolván *Sándor* a' fákat, mond szivében: Vallyon győzedelemmel viszsza mehetek-é Macedoniába? Felel Indiai nyelven a' nap fája. Te a' világnak hódoltatója, és Attya, házádat többé nem láthatod, még esztendeig és nyóltz hólnapig tart életed. A' kiben bizol, az ád mérges italt innod. Akkor mond ismét szivében *Sándor:* Jelents-meg nékem szentséges fa, ki lészen gyilkosom? Kinek felel a' fa. Nem szabad: mert így nem tellyesednék-bé az én jövendöléssem, holott ellene lennél annak az embernek. Mond azonban a' vén ember *Nagy Sándornak:* Térjünk-meg, és több kérdéssel ne fárazd a' fákat. Viszsza menvén azért *Sándor*, sir vólt keservesen, életének rövid vólta miatt. Siratták a' Fejedelmek-is. És midön a' nap házába viszsza mentek vólna mond a' vén ember *Nagy Sándornak:* Itt többet nem múlathatsz, ha pedig az Északi úton tovább akarsz menni, szabadságodba lészen. De már hosszú útat ne válally magadra. Ezen szók után viszsza tér a' vén ember a' nap házába; *Nagy Sándor* pedig táborába mégyen Fejedelmivel eggyütt a' garáditsokon alá.

Más nap táborával meg-indúl, és mégyen az elhagyott sik mezöre viszsza, a' honnat eredeti vólt a' két útnak; és azok mellett két nagy márvány-kö oszlopot emeltet, mellyekre Görög, Sidó, Indiai, és Deák nyelven azt irattya: *En Macedoniai ALEXANDER FILEP, ezeket az oszlopokat örök emlekezetre fel-állatattam, minek-utánna* Dárius, *és* Pórus *Királyokon, Persák és Indusok Urain győzedelmet vettem vólna. Valaki ezeken túl akar menni, balkézre tartson, mert a' jobkéz felöl való úton sok veszedelem éri.*

Tovább

Tovább menvén onnat táborával, az Észak-felé menö úton siet, hogy mentöl hamarább Macedoniába juthasson, és jutván a' Brásiákha földére, ott tábort jártat. Azon földnek lakossi meg-értvén *Nagy Sándornak* oda való menetelit, sok ajándékokat visznek néki, Párdutz és Oroszlán böröket, tengeri Murénák böreit, mellyek hét ölni hosszak vóltanak, hasonlók a' Párdutz börökhöz. A' sik mezön egy nagy hegyen vólt egy tsudálatos szép Vár, kiben *Kandaces* özvegy Királyné Aszszony lakott három fiaival eggyütt. Annak eggyikét *Kándeolusnak*, másikat *Márspiusnak*, harmadikat *Karrakorinusnak* hitták, és illyen levelet küld nékiek *Sándor*.

A' Királyok Királlya, és uralkodóknak Ura Hammon Istennek, és *Olympia* Királyné Aszszonynak Fia, NAGY SÁNDOR, *Kandaces* Királynénak örömet kiván. *Im tiszta aranyból templomot és álló képet készítettünk. Jöjj-el azért, és egyenlö akarattal áldozzunk Hammon Istennek.* Melly irást vévén *Kandaces*, mindgyárt adót 's ajándékokat, és illyen levelet küld *Nagy Sándornak* követi által.

A' Királyok Királlyának *Nagy Sándornak*, KANDACES a' Merorok Királynyéja engedelmességét ajánlya. *Tudgyuk, Isteni végezésböl lött, hogy Egyiptust, Perssiát, Indiát, Mediát, és több országokat birodalmad alá hajtanád: és miket végben vittél, nem annyira emberi, mint Istenek erejével ment végben. Nékünk pedig tiszta lelki-ismeretünk lévén, nints most arra szükségünk, hogy* Hammon *Istennek áldozzunk, de parantsolatodat nem akarván el-múlatni; küldöttem a'* Hammon *Isten áldozattyára száz Porsirius madarakat, két száz drága kövekkel rakott arany-lántzot, mindenik-*

hez külön egy-egy Porfirius madár lévén kötve: Aranyas gyertyákat harmintzat, Hébénom-fa ládákat másfél ezeret; Rhinoceroſt nyóltzvant, Pantherákat három ezeret, Oroſzlán és Párdutz böröket öt ſzázat. Kérünk adgya tudtunkra Felséged, ha már az egéſz világot meg-hódoltatta.

A' követi között, egy igen túdós Képirót-is küld a' Királyné, ki ſzorgalmatoſon eſzébe vévén a' *Nagy Sándor* ábrázattyát, vólta-képen irja-le. Mellyet jól végben-is vitt a' Kép-iró. Látván *Sándor* a' ſzép ajándékokat, igen nagy betsülettel fogatta a' Követeket. Kik viſzſza térvén, a' *Sándor* képit le-irva meg-viſzik a' Királynénak. Mellyen nem kitsíny öröme vólt *Kandaceſnek*, régtöl-fogváſt kívánván a' *Nagy Sándor* ábrázattyát látni.

Ezek után eggyik a' Királyné Fiai közzül, *Kandeolus* múlatságnak okáért nem ſokad magával Feleségével eggyütt ki-ment; Kinek utánna lesködött a' Sidók Királya, és ſzép Feleségét el-ragadta, a' véle való vitézeket le-vágatván. Maga *Kandeolus* el-ſzaladván, mégyen *Nagy Sándorhoz*, ſegítséget kérvén töle. De minek-elötte *Sándorhoz* jutna, a' ſtrázáknak kezébe akad, és *Tholomeushoz* viſzik; a' vitézeknek legfőbb Generáliſsához, kitöl midön kérdené *Tholomeus*, ki vólna? Amaz: Én úgy-mond a' *Kandaces* Királynénak Fia vagyok. Viſzont *Tholomeus* kérdi: Mi járásba vagy? Ama' meg-beſzélli, mint járt és mint veſztette-el Feleségét, a' Sidók Királya miatt. *Tholomeus* helyben hagyván *Kándeoluſt*, mégyen *Nagy Sándorhoz* étſzakának idején, és fel-költvén *Nagy Sándort*, meg-beſzélli a' *Kándeolus* ügyét néki. Mellyet hallván *Sándor*, mond *Tholomeuſnak*. Menny viſzſza ſá-

torod-

torodba, ülly az én királyi ſzékembe, és koronámat ted a' fejedre, mint-ha te vólnál *Nagy Sándor*, és hivaſd *Antiókuſt*, hivaſs engemet-is. Én pedig *Antiókus* képében el-ſietek hozzád, és mikor elötted léſzek, a' dólgot rend-ſzerint beſzéld elé. És mint-ha *Antiókuſtól* kérdenél, úgy kérdgy tanátsot tölem. Elmenvén azért *Tholomeus*, mindeneket a' ſzerint vitt végben, valamint eleibe adta *Sándor*. És kérdetvén *Nagy Sándor Kándeolus* jelen-létében, mit kelleſsék el-követni abban az ügyben, így felel *Tholomeuſnak*: Hatalmas Tsáſzár, ha tetſzik Felségednek, én el-mégyek ez iffiú legénnyel, és meg-hagyom nevedel a' Sidók Királlyának, hogy Feleségét mindgyárt meg-adgya; mellyet ha nem tselekeſzik, ottan mindgyárt fel-égeſsük a' városát. Hallván *Kándeolus* e' beſzédet, térden álva kezdi imádni, és mondani: Oh nagy okoſságú *Antiokhe*, bizonnyal méltó vólnál a' királyi méltóságra. Meg-indúlván onnat, *Kándéoluſſal* a' Sidók Királya városſa felé, étſzakának idején érkezvén: Kérdezik a' virraſztók tölök kik vólnának? Kiknek imezek: Mi úgy mondnak, *Kándeolus* és *Antiókus* vagyunk: A' *Nagy Sándor* parantsollya, hogy a' *Kándéolus* Feleségét viſzſza adgyátok, mellyet ha nem tselekeſztek, el-érkeznek a' vitézek, és városſtokat fel-égetik. Mellyet hallván a' városbéliek, felkelnek, és a' Király udvarának kapuiról a' zárakat leverik, és a' *Kándéolus* Feleségét onnat ki-hozván, meg-adgyák néki. Mond azért a' dolog után *Kándéolus Sándornak*, kit *Antiokuſnak* vélt lenni. Kérlek kedves Uram, jöj-el velem az Anyám házába, ezt a' nagy jót ott had hálállyam-meg néked. Mellyet hallván, örvendezett *Sándor*, kivánván *Kándaces* Ki-

rályné Aſſzonyt, és az ö városát látni, és mond: Mennyünk a' *Nagy Sándorhoz*, és szabadságot kérvén töle, örömeſt ebben-is kivánságodat bé-töltöm. E' szerint tselekedvén, meg-indúl *Sándor Kándeoluſſal*, és úttyokban iszonyu magos, a' felhököt érö hegyeken mennek, a' holott gyömöltsözö Cedrus-fák bövön termettek; azok között szép szölö-fákat-is látott, mellynek egy gerezdit alig birhatta-el ember, kin igen tsudálkozott *Sándor*: és ollyan diókat, kik a' dinnyékhez nagysággal hasonlók vóltak, a' holott a' Majmok-is nagy sokasággal termettenek.

El-menvén azért azon, jutnak a' *Kándaces* Királyné városába, azonban híre érkezvén a' Királynénak, hogy békeséggel mégyen viszsza *Kándéolus* Feleségével eggyütt, a' *Nagy Sándor* követével, nagy öröme indúl rajta, királyi köntösébe fel-öltözik, köves arany koronáját fejébe tévén, és a' garádits allyáig mégyen elejekbe, Uri szolgaival eggyütt. A' Királyné pedig igen szép Aſſzony vólt, kit meg-tekintvén *Alexander*, úgy tetszett néki, mint ha a' maga Annyát *Olympiát* látná. Kinek szép házainak menyezeti nagyon tündöklöttek a' sok drága kövektöl.

LX.

Mint viszi-bé Kándaces Nagy Sándort belső Kamarájába, a' hól hártyára irott tulajdon képit meg-mútattya néki.

FEl-mégyen azért *Sándor Kándéoluſſal* a' királyi legszebb ſuperlátos házba, a' hól Onikhinus kövekkel vóltak az aſztalok, és egyéb házi eſzközök megrakva. Oſzlopok Porfirikus köböl meſterségeſen vóltak

tak ki-tzifrázva. Eléfántokkal való hadakozáſok lévén le-rajſzolva, a' palotáknak falain. A' palota alatt pedig egy viz folyt-el tiſzta mint a' kriſtály, és a' felett vendégeskedett a' Királyné a' Fiaival és *Nagy Sándorral.* Más nap jób-kezét fogván a' Királyné *Nagy Sándornak*, viſzi a' maga leg-belsöbb házába; onnat más igen nagy meſterséggel kéſzíttetett jó illatú házba, a' melly mint-ha kerekeken állott vólna, és húſz Eléfánt ide 's tova mozgatta vólna, úgy tetſzett ördögi meſterség által. Mihelyt azért bé-ment a' Királynéval *Sándor* abba a' házba, mindgyárt meg-indúlt a' fényes kamara, és mozogni láttatott; kin igen tsudálkozván *Sándor*, mond a' Királynénak: Mi nálunk nem gyöznének ezen eleget tsudálkozni az emberek. Kinek felel a' Királyné: Igazán mondád azt *Nagy Sándor*, mert több tsudára méltó dolgok vannak Indiábã, mint Görög orſzágban. Akkor hallván a' maga nevét a' Királynétól, igen meg-háborodik, és ábrázattyában el-kezd változni *Sándor*. Kinek mond a' Királyné: Azért halaványodtálé-el ennyire, hogy neveden ſzóllítottalak? Kinek mond *Sándor*: Aſzſzonyom, *Antiókus* az én nevem, nem *Nagy Sándor*. Kinek a' Királyné: Vagy *Sándor* igazábban a' te neved. Fogván azért jób-kezét, bé-viſzi más kamarába, és ott meg-mútattya *Sándornak* tulajdon képit a' hártyán, és mond: *Sándor* iſméred-é ezt a' képet? Mellyet vévén eſzébe *Sándor*, inkább kezd félni, és változni ábrázattyában. Kinek mond a' Királyné: Világgal biró, Parthuſoknak, Batuſoknak, Perſiának meg-rontója, mire változik ſzíned? moſt minden vér-ontás nélkül *Kándaces* Királynénak hatalmában, 's kezében eſtél. Eſzedbe veheted azért ebből,

e' világ-

e' világi ditsöségnek minden állandóságát. Mellyet hallván *Nagy Sándor*, fejét hajtogattya, és fogait tsikorgattya haragjában. Kinek mond iſmét a' Királyné: Mit eméſzted magadat belsö indúlattal? Mire való moſt a' te nagy hatalmod? Kinek felel *Nagy Sándor*: Aſszonyom, azon búsúlok, hogy fegyver nélkül vagyok. Kinek a' Királyné: Ha fegyvered vólna-is úgy-mond, mit tehetnél véle? Kinek ezt feleli *Sándor*: Mivel hogy fejemet magam hoztam a' veſzedelembe, fegyveremmel elsöben tégedet ölnélek-meg, azután magamat. Kinek mond a' Királyné: Mint bölts Király úgy feleltél, de ſenkitöl ne félly: mert a' te jó-akaratod, mellyet mútattál, ſokat érdemel én tölem. Mert valamint meg-ſzabadítottad Fiam feleségét a' Sidók kezéből, a' ſzerint ki-viſzlek én-is tégedet ez otromba nép közzül. A' kik ha meg-tudnák itt létedet, bizonnyal meg-ölnének tégedet. Azért, hogy *Póruſt* tulajdon kezeiddel öltedmeg: mivel az én Fiamnak *Karrakorinuſnak* Felesége az Induſok Királyának *Póruſnak* vólt leánya. Bévivén azért kezénél fogva a' Királyné a' maga lakó házába, ſzóllíttya a' fiait, és mond nékik: Édes fiaim, *Nagy Sándornak* illyen jó ſzolgájához, minden barátsággal és ſzeretettel legyetek: mert ö-is nagy emberséggel vólt hozzátok. Kinek mond a' kiſſebbik Fia: Igaz dolog édes Anyám, hogy e' ſzabadítottameg a' Bátyám Feleségét, de Feleségem miatt nem nyughatom: mert ſzüntelen ingerel engemet, hogy ezt az *Antiókuſt* meg-öllyem. Kin el-ijed *Sándor*, de mond a' Királyné: Fiam, hogy illenék betsületünkhöz, hogy a' követet el-veſztenök. Mellyet hallván *Kándéolus*, mond: Távúl légyen az, hiſzem e' tar-

tott

tott-meg engem mind Feleségeſtöl. Kin fel-indúlván *Karrakorinus* mond: Mit akarſz ezzel a' ſzóval? talám azt kívánod, hogy kardra hánnyuk egy-máſt? Viſzont *Kándéolus*. Nem kívánom úgy-mond: de ha kedved léſzen hozzá, arra-is kéſz léſzek. Látván *Kándaces* e' halálos veſzekedéſt Fiai között, meg-ijed rajta, és fogván *Alexándernek* kezét, rejtek kamarájába viſzi, és mond néki: Kérlek, moſt mútaſd-meg böltseségedet; úgy, hogy Fiaim között ne történnyék halál. Kinek mond *Sándor*: Botsáſs-el majd meglátom mit vihetek végbe beſzédemmel. Közikbe menvén azért *Nagy Sándor*, mond *Karrakorinuſnak*: Ha engemet meg-ölnél, mit nyernél véle? nem illyen vitézek vannak a' hatalmas *Nagy Sándor* táborában, mint én vagyok, hanem külömbek nálamnál. Azt véled-é, ha igen kedves löttöm vólna a' Tsáſzárnál, hogy ide küldött vólna kezedbe veſzedelemre? Ha pedig azt kívánod, hogy *Alexándert* kezedbe adgyam, eskügyél-meg nékem, hogy kívánságomat bé-töltöd, és én kezedbe hozom ötet. Ennek igen meg-örül *Karrakorinus*, és meg-eggyeznek az Atyafiak, és meg-esküſznek *Sándornak*, hogy kívánságát bé-tellyesítik. Akkor ſzólítván *Kándaces* Királyné *Alexándert*, mond néki: Oh melly bóldog vólnék, ha veled mindenkor eggyütt lehetnék: mert úgy bizonnyal minden ellenségimen gyözedelmet vennék. Ezeket ſzólván, drága koronát téſzen a' fejébe, és ſzép köntösbe fel-öltözteti, és megtsókolván, viſzſza botsáttya.

LXI.

Mint jutott Nagy Sándor egy barlanghoz, kiben Istenek voltak, és vele beszéllettek.

MEg-térvén *Nagy Sándor* onnat *Kándéolussal*, mégyen egy barlangba, a' hól jó lakáshoz kezdenek, és mond *Kándéolus:* Az Istenek ebben a' barlangban szoktak öszve-gyülni tanátsra. Mellyet hallván *Sándor*, áldozatokat tészen az ö Isteninek, és egyedül bellyebb menvén a' barlangba, sürü felyhö vészi körül, a' kiben lát egy Istent, kinek szemei tsillag módra ragyognak; kitöl meg-ijedvén *Sándor*, el-ájúl. Kinek mond a' Nagy Isten: üdvöz légy *Nagy Sándor:* kinek amaz: Ki vagy Uram? Kinek felel az Isten: En vagyok a' *Tinthisus*, ki a' Világot markomban hordozom, és azt néked birodalmad alá adtam. Magad nevére városl épittettél; az én nevemre pedig templomot nem készittettél. Kinek mond *Nagy Sándor:* Kérlek Uram vigy haza Macedoniába engemet, én olly templomot épitek néked, mellynek mássa nem lészen ezen a' világon. Kinek mond *Tinthisus:* Király, Macedoniát nem látod, de jöj bellyebb. Bellyebb menvén azért, lát más felyhöt, és abban székiben ülö más Istent, és mond annak-is: Uram ki vagy te? Es vészen illyen feleletet: En vagyok minden Isteneknek kezdeti, *Serapis* pedig a' nevem. Én vezettelek vólt téged Lyciába, és ebbe a' helybe-is. Kinek mond *Sándor:* Kérlek jelentsd-meg nékem, ki lészen gyilkosom. Kinek felel *Serapis:* Az elött-is adtam választ néked erre, ha ember minden következendö dolgot tudna, idö elött emészténé-

meg

meg magát bánattal. Magadnak ditsöséges városſt épitettél, a' mellyet hatalmas Királyok fognak oſtromolni, néked-is temetéſed ott léſzen. E' ſzók után ki-mégyen onnat *Nagy Sándor*, el-bútsúzván keſerveſen *Kándéoluſtól*. Maga pedig táborát meg-indíttya egy völgyre, mellyben nagy kígyókat talál, mintha Smaragd koronájok vólna a' fejeken. Azon völgyön termett a' bors-is, mellyel a' kígyók élödtek, melly felett minden eſztendöben nagy hartzot töttenek a' kígyók, és ſokan veſztenek-el miatta.

Tovább menvén, olly vadakra talált, kiknek fejek lábok a' diſznókéhoz vólt haſonló, farkok pedig az Oroſzlánéhoz, kik felette ſokat el-veſztettenek a' *Nagy Sándor* vitéziben. Griff-madarak-is közöttök, kik-is artzúl tsapdoſták a' vitézeket. Azok olly eröſek vóltanak, hogy lovaſtól el-ragatták az embert. Nyilakkal és vadáſz dárdákkal eléggé óltalmazkottak, de még-is kétſzázan és nyóltzan el-veſztenek az emberekben.

Azon-túl igen nagy vizet értenek, mellynek ſzéleſsége húſz futamatni földet tartott: ezen külömben által nem mehetett; hanem kákákból kellett hajókat kötni magoknak.

Azon-túl lakó emberek látván *Nagy Sándornak* menetelit, ajándékokat kéſzítenek eleibe, fejér, és bárſony ſzinü Spongyiákat, és tengeri gyöngy-házakat. Annakfelette tengeri állatoknak böréből kéſzíttetett paláſtokat. Ollyan férgeket megint, mellyek azon vizben termettenek, vaſtagjabbak az emberek ſzár-tsontyánál. Ételre pedig igen kedveſek vóltak, mint a' jó izü halak. Egyéb tengeri halakat-is, kiket Fokáknak, és murénáknak hínak. Azon vizben

igen ſzép Aſſzonyi-állatok-is láttattanak, kiknek megereſztett hajok a' ſarkakat érte. Azoknak az Aſſzonyoknak ollyan terméſzetek vólt, hogy a' melly férfi embereket a' vizben kaphattak, azokat el-ragadozták, és a' nádasba vivén, vélek tárſalkodtak, mind addig, hogy meg-hóltanak az emberek miattok. Kiknek utánna lévén a' Macédok, kettöt el-fognak bennek, kik tiz ember-lábni magoſſak vóltak; teſtek fejér vólt mint a' hó, a' fogok hegyeſſek, mint a' kutyáknak.

LXII.

Tizenkét Királyon veſzen győzedelmet Nagy Sándor.

EZen-túl Tartarin tartományiba érkezik *Nagy Sándor*, és ott tizenkét Királyt rekeſzt-meg, *Gógot*, *Mágogot*, *Agathánt*, *Mágéhont*, *Alekhort*, *Apelmait*, *Limitot*, *Juniuſt*, *Rohét*, *Redemet*, *Cemarrét*, *Kabelleát*, *Kamarciánt*, *&c.*

Tovább menvén onnat, mégyen az Oceán tenger mellé, és ott egy ſzigetben Görög nyelven ſzóló emberekre talál. De midön azokhoz küldené vitézit, a' vizben való úſzásban az embereket valami nagy rákok, a' tenger fenekére viſzik-le, ki miatt meg kell ſzünniek a' ſzigettöl.

LXIII.

Mint emeltetett-fel az ég feléé Sándor.

A' Tenger mellett negyven napig menvén, érik a' veres tengert, a' hol táborát meg-ſzállítja *Nagy Sándor*. Ott vólt egy igen magos hegy, kire fel-menvén *Nagy Sándor*, úgy tetſzett néki; mintha közel jutott vólna a' magos éghez. Akkor gondolkodik

kodik magában, mint mehetne-fel a' tsillagos égig, és le-jövén a' hegyről, a' meſter embereknek parantsol, olly meſterséges ſzekérnek tsinálása felöl, kiböl az ember ſemmiképen ki ne eshetnék. Mellyet hogy el-kéſzítenek, Griff-madarakat fogat vas lántzokkal a' ſzekér eleibe, és azoknak enniek valót köttet a' ſzekér rúdgyára. Belé ülvén a' ſzekérbe, a' Griffek olly magoſságra viſzik, hogy *Nagy Sándornak* az egéſz világ tsak akkorának látſzott, mint-egy tsür-földe, mellyen búzát ſzoktak ſzórni. A' tenger pedig úgy látſzott, mint-egy tekergös Sárkány, melly azt a' tsür-földét bé-kerítette vólna. Kinél fellyebb nem botsátván az Iſteni erö a' Griff-madarakat, le-ereſzkednek, és le-téſzik *Sándort* egy mezöre, táborához tizenöt napi járó földre. És igy nagy munkával kereſte-fel táborát.

LXIV.

Mint ſzállott a' tenger fenekére Sándor.

EZek után arról kezd gondolkodni, mint mehetne-le a' tengernek-is leg-alsó fenekére, hogy láthatná annak minden-féle halait. Kihez-képeſt, üveg-futatókat hivat, és meg-hadgya, hogy igen világos kriſtályból egy hordót kéſzítsenek, mellyet végbe vivén, belé mégyen *Sandor* a' hordóba, ajtaját ſzurokkal erőſſen bé-tsepegtetvén, és hoſſzú vas lántzokra köttetvén a' hordót, hü ſzolgaira bizza magát, és le-ereſzkedik a' tenger fenekére. Ott lát minden-féle földi vadakhoz haſonló vizi-állatokat, a' melly állatok közel mentenek hozzája, meg el-futottanak töle. Egyéb tengeri tsudákat-is látott, mellyeket elé ſem beſzéllett; tartván attól, hogy az emberek

hitelt ſem adnának beſzédének. A' melly bizonyos órákat rendelt vólt a' vitézek eleibe, el-telvén az az idö, ki-húzzák a' ſzárazra.

Tovább menvén, talál rettenetes kegyetlen Unikorniſokra, kik a' hadakban felette ſok kárt töttek. Azokat-is végre el-győzvén, nyóltz-ezeret vernek-el bennek, öt-ſzázat és ötvent. Azon-túl ſok ſzámú nagy kígyókra talál, kik-is ſok kárt téſznek az emberekben. De végre azokon-is győzedelmet vévén, elébb mégyen táborával.

Elébb menvén *Sándor* egéſz táborával, ſok Rhinocéfaluſokra talál, kiknek fel-költ nyakok ſzokott lenni, mint a' lovaknak, de hegyes ſzarvok, és igen gonoſz fogok, mint-ha lángot botsátanának-ki ſzájokból: kik miatt felette ſokan veſztenek-el a' *Sándor* vitézi közzül.

LXV.

A' Sándor Bucéfalus lova meg-hal.

FÉlre hagyván a' tengereket, meg-telepíti táborát egy völgyben, és ott mulat egynéhány napokig, a' hol jó lova-is a' Bucéfalus meg-betegedik és el-hal, kit ſirás nélkül nem nézhetett *Sándor*; mivel az a' ló ötet ſok veſzedelem közzül hozta-ki: kinek emlekezetire egy igen nagy temetöt épített, és városſt-is telepített, mellyet Bucéfaliának nevezett.

El-menvén onnat, jút Tirus vizéhez, találván elöl azon földnek lakoſit, kik ſzáz ezer kaſzás ſzekerekkel vóltak, és öt ezer Elefántokkal. Elébb menvén, a' *Xerxes* Persák Királyának épületit találla, és abban gyönyörüséges házakat, mellyekben fejér madarak repdeſtek, es a' beteg emberröl jövendöltek, ha élet-

ha életre, vagy halálra való. illyen formán, hogy: hogy-ha a' betegnek ábrázattyát egyenesen nézték, tudni való dolog vólt, hogy meg-gyógyúl. A' melly betegtöl pedig el-fordúltak, és nézni nem akarták, arról ezekbe vették az ollyannak halálos nyavalyáját.

Onnat egész táborával mégyen Babylonba, kit birodalma alá hajtott, és a' Babyloniai Királyt megölvén, *Nabuzárdánt* tészi Tiszttartónak benne, és maga-is ott nyugszik-meg hét hólnapig, az-az, életének utólsó napjáig: és onnat az Annyának *Olympiának*, és mesterének *Aristotelesnek* levelet küld, mellyben meg-irja mennyi hartzokon, nyomorúságokon, és próbákon ment által, mennyi vadakkal 's mérges állatokkal vólt ügye. *Aristoteles* pedig illyen formán tészen választ.

A' Királyok nagy Királyának, uralkodók Urának *ALEXANDERNEK*, *Aristoteles* szolgálattyát irja. *El-álmélkottam rajta, midön irásodból minden próbáidat meg-értettem: mellyre nézve az istени erönek néminémü részét alitottam benned lenni, mivel olly dolgokon mentél által, mellyek fellyül halatták az emberi természetet. Nagy hálákat adok azért a' világ alkotójának, a' ki mind ezekre tégedet rá segített. Senki a' te szándékodnak ellene nem állhatott. Bóldogok a' Fejedelmek, kik veled edgyütt vóltak, és láthatták dolgaidat.*

Ezen-közben egy igen nagy királyi széket tsináltat *Nagy Sándor* Babylonban, kinek a' világon mássa nem vólt: mert a' Görögök annyi aranyat hoztanak vólt Perssiából, és az Indiákból, hogy már kelleti-is alig vólt közöttök. Tizenkét könyökni magosan épitette királyi székit, és tizenkét garádits fokon men-

mentenek-fel reája. Tsudálatos meſterséggel a' ſzéket, tizenkét aranyból tsinált képek tartották a' kezeken. A' tizenkét képre vóltak fel-irva, a' *Sándor* tizenkét Fejedelminek nevei: A' ſzék pedig Smaragdból vólt ki-metzve. A' Paloták falai Topaſius kövel fénlettek, a' garáditsok-is drága kövekből állottak; A' menyezetröl gyöngy lántzon egy ſzép piros kö függött-le, a' ki nagyon ragyogott mind éjjel nappal. Szép meſterséggel irott képek-is vóltanak a' palotákban, kiváltképen azoknak képei; kik hüséggel viſelték magokat *Nagy Sándor* körül. Arany koronát-is tsudálatos ſzépet tsináltatott; kire Görög, 's Deák betükkel ki vólt metzve: *Napkelet, Napnyugot, a' Dél és az Észak, mind nékem ſzolgáltanak.*

Alexandernek Babyloniában létében, egy Aſſzony tsudálatos állatot ſzül; ki fejétöl fogváſt a' köldökéig emberi ábrázatot mútatott, de hólton. Azon pedig ſok féle állatoknak haſonlatoſságát mútatta elevenen. Kit bé-takarván az Aſſzony-ember, viſzen *Nagy Sándor* eleibe; mellyet látván *Sándor*, tsudálkozik rajta, és hivattya a' jövendölöket. Mellyet látván a' bübájoſok, nagyot ſohajtanak, és mondanak: Hatalmas Tsáſzár, el-közelített már életednek vége. Kiknek mond *Sándor*: Honnat tudgyátok? Amazok pedig igy felelnek: A' ſzületett állatnak meghólt réſze jelenti halálodat; eleven réſze pedig, melly ſok képet ábrázol, jelenti hóltod után való birodalmodnak ſok réſzekre való oſzlását. És mind azok a' te dütsöségednek nagyságához képeſt, ſemminek alttatnak. Melly ſzón igen el-ſzomorodik, és ſirván mond *Nagy Sándor:*

Ma-

Magaſságbéli *Jupiter*, melly rövid határt vetettél vólt az én életemnek, miért nem engetted-meg, hogy gondolatimat, ſzándékimat végbe viheſſem? mindazáltal, ha igy kellett lenni, kérlek fogadgy magad mellé engem. Mert abban az idöben vólt *Antipater* nevü ember Macedoniában, Jáſon fia, a' ki régen törekedett a' nagy *Sándor* halálában. *Olympia* pedig a' *Nagy Sándor* Annya, gyakran intette *Antipatert*, hogy ne közelítene a' fiához: mert nem ſzereti a' jeleket mellyeket lát. Mindazáltal *Antipater* mind egyre meſterkedett, mint veſzeſſe-el *Nagy Sándort* méreggel,

LXVI.

Antipater mint ſzerzett mérget, és azt küldötte a' maga fiához.

MEnt azért *Antipater* egy igen tudós Doktorhoz, kivel olly mérges italt kéſzíttetett, mellynek edényt ſem igen találnak vólt, a' melly meg-tarthaſſa; hanem tsinálta-bé egy vas kannába, és úgy küldi fiának *Kaſsándernek*, és meg-izeni, hogy végezzen a' báttyával *Roboámmal*, mint adhaſsák-bé azt az italt *Nagy Sándornak*. Az a' *Roboám* pedig, vagy a' mint némellyek nevezik *Jóbás*, dali iffiú legény vólt, kit *Nagy Sándor* igen ſzeretett. Az idö tájban pedig, meg-haraguván *Nagy Sándor Jobáſra*, keményen artzúl tsapja, és attól fogva *Jóbás*-is eggyezni kezd a' *Nagy Sándor* halálában.

Azonban, *Nagy Sándor* Babyloniában nagy vendégséget indít Fejedelmi között, és midön leg-nagyobb vigaſságban vólnának, *Jóbás* el-véſzi *Kaſſándertöl* a' mérget, és tenyerébe ſzoríttya. *Nagy Sán-*

dornak jobb-jobb kedve indúlván, gyakran kezdi kérni a' pohárt. Azonban, *Jóbás* a' tenyeréből az arany pohárba belé ereſzti a' mérget, mellyet megiván *Sándor*, nagyon kiáltya. Ne hadgyatok, ne hadgyatok! és jobb óldalára ereſzkedvén, a' máját kezdi fájlalni. A' mint lehet mindazáltal, titkollya fájdalmát; de fel-kél a' vendégségből, és mond a' vitézeknek: kérlek titeket lakjatok vígan. De azok meg-háborodván, fel-ugrándoznak az aſztaltól, és a' dolognak ki-menetelit látni akarják.

Mégyen azért *Nagy Sándor* meg-háborodva háló házába, és kér egy tollat *Kaſsándertöl*, hogy azt a' torkába ereſztvén, émelygéſt indítson gyomrában, de *Kaſsánder* fogja a' tollat, azon gonoſz méregbe belé keveri, és úgy adgya *Nagy Sándornak*. Kihez-képeſt a' méreg annál inkább el-hatalmazik rajta, úgy-hogy azon étſzaka ſemmit ne alhatnék. Söt járáſra való ereje ſem lévén a' földön: a' háló-háza az Eufrátes folyó-vize felett lévén, ki-nyitattya az ajtaját, hogy a' vizbe hengeregjen, és ott mentöl hamarább légyen vége nagy kínnyának. Mellyet eſzébe vévén az ö Felesége *Roxána*, nagy ſietséggel le-fut házából, és látván ſzerelmes Urának halálos nyavalyáját, nagy jajgatáſſal rá borúl *Nagy Sándorra*, és mond: Hová indúltál ſzerelmes házas-társam *Sándor*, hogy igy akarod el-veſzteni magadat? nem ſzánſz-é engemet özvegyen és egyedül hadni? Én már mindeneknél nyomorúltyabb léſzek. Kiknek felel *Nagy Sándor*. Kérlek édes Feleségem *Roxána*, illyen nyomorúlt állapatomat ne jelentsed ſenkinek. Akkor a' maga házába fel-viſzi ötet *Roxána*, és tsókolgatván, agyába fekteti, és keſerveſen mond néki: Kérlek U-

ram,

ram, ha vége vagyon életednek, tégy rendeléſt közöttünk. Hivatván azért *Sándor Nótáriuſát*, és hadainak fö vezérit, illyen Teſtámentomot irat elöttök.

LXVII.

Nagy Sándor Teſtámentoma.

ELsöben-is fordúl Ariſtóteleshez, *és mondgya néki: Kérünk téged ſzerelmes Meſterünk, hogy a' mi tárházunkból adgy ezer tálentom aranyat, az Egyiptombéli Papoknak, kik a' templomokban ſzolgálnak. Magunk egéſz birodalmában minnyájatoknak igazgató gondviſelöje* Ptolomeus *légyen, Teſtámentomomat elöttetek hordozván. Továbbá, ha* Roxánának *fia ſzületik, helyettünk az uralkodgyék, ha pedig leánya léſzen, a'* Macédók *válaſſzanak Királyt magoknak, valakit ſzeretnek. Mindazáltal míg a' Feleségem* Roxána *él, méltóságos állapottyában, és az én birodalmimban háborgatáſa ne légyen. Ö birja minden tárházimat.* Ptolomeus *vegye feleségül* Cleopátrát, *és Egyiptuſon, és minden napkeleti orſzágokon ö légyen fö, egéſz Bactráig uralkodván.* Kleother, *Szeretsen orſzágot tartsa:* Antiókus, *Siriának légyen gondviſelöje egéſz Góg és Mágog határáig:* Arrideuſt, *Peloponeſuſon rendeltem:* Ariſtuſt, *Indiákon Gubernátornak:* Nikánor, *Seleucián vigyázzon és Helleſpontuſon uralkodgyék:* Iſmakhás, *Magyar orſzágon:* Haulus, *Arménián:* Liokhus, *Dalmátián és Sicilián légyenek Fejedelmek:* Simonnak *az én Nótáriuſomnak Kappadociát és Paphlagoniát rendeltē:* Kaſsánder *és* Roboás *a' nap folyó-vizéig uralkodgyanak: Az ö Attyok* Antiptaer *Ciliciának Ura légyen.*

E' teſtámentom irásának idején nagy égi zürzavar, és ſzokatlan dörgés támad, és nagy föld-in-

dúlás, melly egéſz Babyloniát meg-rázza. Akkor *Nagy Sándor* halálának híre futamodik az egéſz világra. És a' királyi udvarba gyülvén a' Macedoniai vitézek, nagyon kezdenek kiáltani a' Fejedelmekre, hogy meg-mutaſsák nékik az ö Urokat Királyokat: mert külömben kardra hánnyák öket. Melly zendüléſt hallván *Nagy Sándor*, kérdi mi dolog vólna? felelnek a' Fejedelmek: A' Macedoniai vitézek gyültek öſſze, fenyegetvén minket hogy meg-ölnek, ha téged nem láthatnak. Mellyet értvén *Nagy Sándor*, meg-hadgya, hogy egy kün ülö tornátzban ágyaſtól tegyék-ki ötet; a' honnat meg-mútatta magát a' vitézeknek, és inti öket a' békeséges tsendeſségre. A' Macedok pedig nagy jajgatáſſal fel-kiáltanak, mondván: Hatalmas Tsáſzár, tégy rendeléſt rólunk, hóltod után ki légyen vezérünk nékünk. Kiknek mond *Nagy Sándor:* Édes vitéz társaim, valakit fogtok válaſztani, azt kéſz vagyok helyben hadni. Azok pedig *Perdikát*, *Nagy Sándornak* eggyik belsö tanátsát válaſztották egyenlö akarattal. Akkor eleibe hivatván *Nagy Sándor Perdikát*, Feleségét Macedoniát, és minden vitézit gondviſeléſe alá ajánlya.

Ezek után el-keſeredik, és ſohajtozván tsókolgattya a' Macedoniai vitézeket, és nem hinné ember, mitsoda nagy ſirás, és jajgatás vólt minden rendbéliek között, úgy hogy, az emberek üvöltéſe meſſze földre meg-hallatnék.

Akkor egy *Solentius* nevü Macedoniai ember közel állván a' Király ágyához, mond néki: Hatalmas Király, már mi tévök léſzünk mi a' te hóltod után? A' te jó Atyád-is *Filep* Király meg-hólt; a' te

nagy

nagy birodalmodnak igazgatására pedig ki léſzen elégséges? Azokra a' ſzókra valamennyire fel-ébredvén *Nagy Sándor*, igy ſzól: Jaj nékem ſzegénynek, imé mint halok-meg! és Macédonia mint kiſſebbedik-meg! A' vitézek-is újolag fel-kiáltván, ſirnak, és mondanak: Vagy hogy minnyájan mink-is meg-nem halhatunk! mitsoda ſzemmel nézhettyük jó vezér Urunknak keſerves halálát? Jól érezzük a' te halálod után édes hazánkat mitsoda puſztítás követi. Jaj nékünk minnyájan nyomorúltaknak, mint hagyatunk-el jó Urunktól. Már téged *Nagy Sándor* tovább nem kisírhetnek a' Macédoniai vitézek. *Sándor*-is nagy ſiralmas ſzókkal a' mint lehet, meg-felel. Oh kedves vitézim, úgy mond, ezen-túl a' pogány nemzetek között nem léſzen félelmes a' ti nevetek, és híretek. És mondnak iſmét: Urunk *Nagy Sándor*, te vóltál Kalauzunk Perſiára, Arabiára, Indiákra, a' Napnak fel-keléſéig, moſt ſe hadgy-el minket, hanem valahová indúltál, magaddal eggyütt vígy-el minket.

Akkor *Nagy Sándor* az arany koronát, királyi páltzáját, és öltözetit, és ſzékit Athenásba küldi, az *Apolló* templomába. Annak-felette a' több templomokba-is drága Indiai balſamomot, és füſtölöket küld. Azt-is meg-hadgya, hogy teſtét drága ſzerſzámokkal meg-kennyék. *Ptolomeuſnak*-is eleibe adgya, hogy *Alexándriában* az ö emlekezetire nagy pompás koporsót és temetö helyt épitsen. Ezeket ſzólván ki-múlik e' világból.

Ezek után a' Fejedelmek az *Nagy Sándor* teſtét fel-öltöztetik, arany koronáját fejébe téſzik, és ko-

porsóját Babylontól fogváſt *Alexandriáig*, magok vállokon hordozzák. E' ſzerént azért a' Fejedelmeknek, és minden Vitézeknek ſiráſi között vitetik-el teſte *Nagy Sándornak*: És Alexandriában, tsudálatos nagy pompával, királyi költséggel temetik. Emlekezetire tsudálatos ſzép oſzlopokat, és temetö ékeſſégeket állítván, kik ſen maradnak e' mái napig.

LXVIII.

Nagy Sándor életéről és termetiről.

NAGY SÁNDOR közép termetü 's hoſzſzú nyakú vólt, kedves ábrázattal, és vigyázó ſzemekkel tündöklött; minden tagjai ſzépen illettenek termetihez. Élt harmintzkét eſztendeig 's hét hólnapig: Tizennyóltz eſztendös korában kezdett a' hadakozáshoz: és tizenkét eſztendeig abban ſemmi ſzünetet nem hagyott. Hét eſztendö alatt a' meſzſze való pogány Nemzetségeket jobb réſzire meg-hódoltatta. *Bóldog Aſſzony* havának *hetedik* napján ſzületett, *Szent György* havának *negyedikén* múlt-ki e' világból. Tizenkét fö Városokat telepített, mellyek mind ez ideig meg-maradtak.

A' Városoknak pedig mellyeket épített, illyen nevek vagyon:

I. *Alexandria Ipuſvitas.*
II. *Alexandria Jepiperium.*
III. *Alexandria Scithia.*
IV. *Alexandria Erkuſtria.*
V. *Alexandria Imiteon.*
VI. *Alexandria Buceſalon*, a' Siló vize mellett.

VII. *A-*

VII. *Alexandria*, a' Tigris folyó-vize mellett.
VIII. *Alexandria Babylon.*
IX. *Alexandria Troas.*
X. *Alexandria Maſſageta.*
XI. *Alexandria Iprexiaton.*
XII. *Egyiptuſi Alexandria.*

LXIX.

A' Nagy Sándor temetéséről.

AZ üdöbéli bölts emberek öſzve-gyülvén, kiki tudománnyához képeſt a' NAGY SÁNDOR temetésére arany betükkel illyen verſet iratott.

Az elsö azt iratta: NAGY SANDOR, *a' világ kintsét egy halomba gyüjtötte.*

A' második: *A' kinek tegnap nem elég volt a' széles világ, ma meg-elégszik négy ſingni földel.*

A' harmadik: *Tegnap a' ki minden népeknek parantsolt; ma ſenki nem figyelmez beſzédére.*

A' negyedik: *Tegnap a' ki másoknak életét el-fogyatta; mára magának életét meg nem maraſzthatta.*

ötödik: *Tegnap a' ki országos hadakat vezet vala; azt ma a' föld gyomrába vezetik mások.*

Hatodik:

Hatodik: *Tegnap a' ki a' földet pompáson tapodgya vala. Azt a' föld ma megnyomta.*

Hetedik: *Tegnap a' kit a' világ tiszttel vala, azt ma semminek vélik.*

Nyóltzadik: *Tegnap a' kinek némellyek ellenségi vóltak, némellyek baráti, az ma mindenekhez hasonlóvá lött.*

VÉGE.

KÖNYV TÁRA

LAI-

LAISTROMA
AZ ELSÖ KÖNYVNEK.

I. *Világ biró Sándor, mint ment Ciliciába, Saviniába, és onnat Perſepolis városába; és onnat mint indúlt Aſiának meg-hódoltatására.* Pag. 1

II. *Mint ment-ki Nagy Sándor Macedoniából Perſidia felé.* 2

III. *Mint ment Nagy Sándor az Apolló templomába, ki ötet Herkuleſnek nevezte.* - - - 3

IV. *Mint ment Nagy Sándor Thébás városa alá, mellyet mindeneſtöl fogváſt el-rontott.* - - - - 4

V. *Mint ment Nagy Sándor Korinthusba, és a' Thébás városi Polgár mint nyerte meg a' Királytól a' városnak újolag való fel-épitését.* - - - - - 6

VI. *Mint ment Nagy Sándor az Apolló templomába, feleletet tévén arról, hogy az egéſz világ birodalma alá jutna* 7

VII. *Athénásba menvén Nagy Sándor, mit írt légyen nékiek.* 8

VIII. *Az Athénásbéliek adót küldnek Nagy Sándornak, és drága kövekkel ékesült koronát.* - - - 10

IX. *A' levélnek mássa, mellyet Nagy Sándor küldött Athénásba.* - - - - - - 10

X. *A' Lacédémonbéliek nem akarván Nagy Sándornak engedni, mint kéſültek ellene.* - - - - 11

XI. *Nagy Sandor mint vítta, és gyözte-meg Lacédémont.* 12

XII. *Mint ment újolag Nagy Sándor a' pogányok birodalmára, kitöl igen meg-ijedett Dárius.* - - 13

XIII. *Mi módon tanátskozott Dárius, hogy ellene állhaſſon Nagy Sándornak.* - - - 15

XIV. *Mint feredett-meg a' folyó-vizben Nagy Sándor, melly miatt betegségbe eſett* - - - - 15

XV. *Nagy Sándornak italt adván a' Doktor, azon italtól mindgyárt meg-gyógyúlt.* - - - 16

XVI. *Mint hódoltatta-meg Nagy Sándor, Arméniát és Médiát, és a' nagy Eufrátes vizét mint kötötte által híddal.* - - - - 17
XVII. *Mint rontotta-el a' hídat Sándor, hogy által költözött rajta.* - - - - 18
XVIII. *Mint hartzolt-meg Dárius Macedoniai Sándorral, és ſaladott-el elötte.* - - - - 19
XIX. *Mint ment a' Fejedelmek közzül edgyik Sándorhoz, Dáriuſt igérvén kezébe adni.* - - - 21
Dárius levele, mellyet küldött Sándorhoz. - ibid.
XX. *Dáriuſnak irott levél.* - - - - - 23
XXI. *Rodogának, Dárius Annyának levele, mellyben inti fiát, hogy Sándorral ne hadakozzék, hanem meg-békéllyék véle.* - - - - 24
XXII. *Mint ment ſeméllye ſerint Nagy Sándor Dárius eleibe, Merkurius képében.* - - - ibid.
XXIII. *Mint biztatta Nagy Sándor a' vitézeket.* - 28
XXIV. *Mint hartzolt-meg Dárius Nagy Sandorral, és ſaladott-el elöle.* - - - 29
XXV. *Mint ſaladott-el Dárius Zuzis városſába Nagy Sándor elött, és ott keſerveſen ſiratta magát.* - 30
XXVI. *Mint mentenek a' Dárius követi Nagy Sándor eleibe, válaſt vévén töle.* - - - - 31
XXVII. *A' Grankus folyó-vize mellett ſállittya-meg újolag táborát Nagy Sándor,* - - - 32
XXVIII. *Dárius levele Pórushoz.* - - 33
XXIX. *Mint értette-meg Sándor, hogy Dárius iſmét ellene kéſzül.* - - - - 33
XXX. *Mint veſzett-el Dárius, maga két Kapitánnya miatt.* 34
XXXI. *Meg-értvén Sándor a' Dárius veſzedelmét, által költözik a' vizen.* - - - 34
XXXII. *Dárius halála után, mint ül királyi ſékibe Nagy Sándor, a' Cyruſtól kéſzittetett koronával meg-koronáztatván.* - - - - 37
XXXIII. *Mint parantsolt Nagy Sándor a' Dárius gyilkoſinak büntetéſek felöl.* - - - 39
XXXIV. *Roxánát, a' Dárius leányát véſzi feleségül N. Sán.* 40

XXXV.

XXXV. *Mint indúl Indiába Pórus Király ellen N. Sándor.* 40
XXXVI. *Mint biztattya Nagy Sándor vitézit.* - 42
XXXVII. *Minémü kéſzülettel indúlt Pórus Sándor ellen, Elé-fántokkal, ſzekerekkel.* - - 43
XXXVIII. *Mint hartzol-meg Nagy Sándor, az Induſok Kirá-lyával Póruſſal.* - - - 44
XXXIX. *Mint még yen-bé Nagy Sándor Pórus városába.* 45
XL. *Mitsoda válaſt téſzen Talifrida az Amazonok Király-néja Nagy Sándornak.* - - 46
XLI. *Minémü veſzedelmekben forgott Nagy Sándor, viſſza menvén Indiába Pórus ellen.* - - 48
XLII. *Azon viz mellett elébb menvén Sándor, igen erös Vár-ra mint talált, és tsudálatos vadakra, kik a' vitézeket ötték és fogyatták.* - - 49
XLIII. *Egy tó mellé menvén, ott vólt nagy baja Sándornak, a' kegyetlen Sárkányokkal.* - - 50
XLIV. *Nagy Sándor mint bátorittya vitézit.* - 51
XLV. *Mint hartzol-meg máſodſor Nagy Sándor Póruſſal, és véſzen gyözedelmet rajta.* - - 53
XLVI. *Mint talált Nagy Sándor Gyimnoſofiſtákra Indiábã.* 54
XLVII. *Mint felel-meg Sándor a' Gyimnoſofiſtáknak.* 54
XLVIII. *Indiának leg-végsö erdejéhez jútván, Sandor ott Elé-fántokra talál.* - - - 56
XLIX. *Szakálos Aſſzonyokra talál Sándor.* - 57
L. *Mezítelen emberekre talál Sándor.* - 57
LI. *Nagy Sándor Bragmanus folyó-vizhez érkezik, kiben kro-kodiluſok, mérges kígyók &c.* - - 59
LII. *A' Didimus válaſz-tétele Nagy Sándorhoz.* - 60
LIII. *Nagy Sándor feleleti a' Bragmanuſok Királlyához.* 64
Viſzont meg-felel Sándor Didimuſnak. - 67
LIV. *Nagy Sándor márván-kö oſzlopot emeltetett-fel, gyöze-delmének emlekezetire.* - - 68
LV. *Nagy Sándor Oriáſokra talál.* - - 68
LVI. *Nagy Sándor ollyan fákra talál, kik a' nappal eggyüt ne-vekedtek.* - - - 69
LVII. *Sándor egy nagy Baſiliskuſra talál.* - 69
LVIII. *Mint ment-fel Sándor a' hegyre.* - 72

LIX. *Mint érkezik Sándor a' Nap és Hóld fáihoz.* - 73
LX. *Mint vifsi-bé Kandaces Nagy Sándort, belsö kamarájába, a' hól hártyára irott tulajdon képit meg-mútat:* 78
LXI. *Mint jutott Sándor egy barlanghoz, kiben Iſtenek vóltak, és véle beſzéllettek.* - - 82
LXII. *Tizenkét Királyon vészen győzedelmet Nagy Sándor.* 84
LXIII. *Mint emeltetett-fel az ég felé Sándor.* - 84
LXIV. *Mint ſzállott a' tenger fenekére Sándor.* - 85
LXV. *A' Sándor Bucéfalus lova meg-hal.* - 86
LXVI. *Antipater mint ſzerzett mérget, és azt küldötte a' maga fiához.* - - - 89
LXVII. *Nagy Sándor Teſtámentoma.* - - 91
LXVIII. *Nagy Sándor életéről és termetiről.* - - 94
LXIX. *A' Nagy Sándor temetéséről.* - 95

E' *NAGY SÁNDOR* hiſtoriáját *Argentina* nevü városban ſzedték öſzve, és' nyomtatták-ki 1 4 9 4-dik eſztendöben, *Szent Orbán* napján.

II-dik KÖNYV,
PELDA-BESZÉDEKRŐL, ISTENES MAGYARAZATOKKAL EGGYÜTT.

Kik között valóságos hiſtoriák-is találtatnak helyen-helyen.

I. RÉSZ.

A Szeretetről.

MIdőn Pompéjus uralkodott vólna Romában, egy ſzép leányánál több maradéka nem lévén, abban vólt nagy gyönyörüsége; kinek örizetire öt vitéz embert rendelt fejek veſztéſek alatt. hogy minden veſzedelemtöl meg-óltalmazzák, A' vitézek azért éjjeli nappali vigyázáſſal az ajtaját ſtrázálták égö lámpáſſal, hogy ſenki házába bé ne meheſſen, midön ök alunnának, jobb vígyázásért egy ugató ebetskét-is tartottak, kinek ugatásával álmokból fel-ſerkennének. A' leány pedig felette kényeſen neveltetett, ki minden újságot örömeſt

meſt kivánt látni. Egykor azért ki-tekintvén, lát egy ſzép termetü kapitány embert, a' melly tekintetböl, mind ketten meg-ſebeſednek ſzivekben, és egymás ſzeretetire gerjednek. A' leányra nézendö vala pedig, Pompéjuſnak hólta után, minden kereſménye. A' kapitány azért ſzép ajándékokat igérvén a' leánynak, ha véle eggyet ért, mellynek a' leány könnyen engedett. A' kis ebet meg-öli, a' lámpáſt el-óltya, és étſzaka a' kapitánynak utánna mégyen. Azonban reggel kérdés támád, hová lött-el a' leány? Abban az idöben vólt a' királyi udvarban egy bajnak, ki mindenkor kéſz vólt az igaſság mellet meg-hartzolni. Meg-értvén azért a' leánynak tselekedetit, után indúl: és utól érven a' leányt a' kapitánnyal eggyütt, hartzot indít véle; de a' vitéz gyözedelmes lévén, fejét véſzi a' kapitánynak, és a' leányt viſzſza viſzi. De midön a' leány az Attyának ſzemélyét ſok ideig nem láthatta vólna, tsak ſuhajtáſſal és ſiráſſal tölti idejét. Vólt a' Pompéjus udvarában egy bölts ember-is, ki tiſzti s' hivatallya ſzerint mindenkor közbenjáró vólt a' vétkes embereknek dolgában: Ez azért öſzve békélteti Attyával a' leányt, es tiſztteſséges ſzemélynek adatik férnek. Kire nézve ſzép ajándékokat ád leányával az Atya: Ugy-mint földig érö igen ſzép köntöſt, kire a' vólt ki-varva: *Meg-engedtem néked, meg-láſd többé ne vétkezzél.* Egy arany koronát-is adott leányának kire a' vólt rajſzolva: *A' te méltóságod én tölem ſzármazik.* A' közbenjáró-is meg-ajándékozta egy gyürüvel, kire a' vólt metzve: *Szerettelek tégedet, meg-betsüld a' ſzent ſzeretetet.* Az Attyafia-is adott egy gyürüt, kire a' vólt irva: *A' te nemeſségedet tudgyad megbetsülni.* Más Attyafiától-is vett egy gyürüt, kin az vólt

vólt irva: *Te véred vagyok, tőlem ne irtózzál.* A' Jegyeſſe adott egy petsétet néki, kire azt rajſzolták: *Már meg-egyeztél velem, többé ne tébolyogj.* Ez ajándékokat vévén a' leány, tellyes életét jó erköltsökben töltötte-el, úgy hogy mindenek ditsírnék érette.

Ennek Magyarázattya:

Édes Fiam, ez a' Király jedzi az Atya Iſtent, a' ki ſzent Fiának áldozattya által mindeneket ki-ſzabadított az ördög torkából. Ugyan-is, nem Atyád-é néked, a' ki ſemmiből teremtett téged. A' leányzó jedzi a' te lelkedet, a' ki öt vitézeknek vigyázására bízattatott, ugy mint az öt érzékenységekre: Látáſra, halláſra, &c. A' kik tartoznak óltalmazni lelkünkben: a' teſt, világ és ördög ellen. A' lámpás, a' mi ſzabad akaratunkat jedzi, mellyet jó tselekedetünk által alkalmaztatnunk kell Iſten akarattyához, hogy a' bünnek ne engedgyünk. Az ugató kis eb, a' jó lelki-iſméret, melly mindenkor ellene kiált a' bünnek. De jaj melly igen vágyódik a' haſzontalan dolgokra a' mi lelkünk! Valamikor a' kapitány, úgymint, a' kiſértet után, ſzabad akaratunk ſzerint mégyünk. Akkor öllyük-meg a' jó vigyázó kis ebet, a' mi lelkünk-iſméretit, akkor óltyuk-el a' jó tselekedetnek égö lámpását. Igy a' lélek ſetétségre jútván, marad az ördöggel. Ezt midön hallotta vólna az erös bajnak a' mi Iſtenünk, (mivel ö nálánál nints több a' ki hartzollyon érettünk:) meg-indúlt a' kapitány ördög ellen, és gyözedelmet vett rajta, és lelkünket meg-ſzabadítván, a' mennyei palotába vitte. A' bölts közbenjáró, a' Chriſtus egyedül. Szent Pál mondáſa ſzerint: az Iſten és az emberek között. A' mi A-

tyánk-

tyánkfia és jegyesünk ugyan tsak a' Chriſtus: mert ö általa békéllettünk-meg az Atya Iſtennel, ö töle vettük az elé ſzámlált ajándékokat, a' ki ſzép köntös gyanánt adta a' maga börét oſtor alá; melly mi érettünk sürü liggatáſokkal varratott öſzve, és arra vagyon irva: *Meg-botsáttattak a' te vétkeid, meg-láſd többé ne vétkezzél.* Ez a' Jóſef köntöſe, ki a' bárány vérével meg-feſtetett. ö töviſſel való koronázáſa által, a' ditsöségnek koronáját ſzerzette-meg nékünk. Igazán vagyon azért reá irva; hogy, *tölem vagyon a' te méltóságod* Az a' mi Atyánkfia adott gyürüt nékünk; Ugy-mint azt a' ſebet, mellyet jobb kezén nyitott a' vas ſzeg. Méltán vagyon azért reá irva: *Szerettelek tégedet, betsüld-meg a' ſzent ſzeretetet.* A' máſik kezén lévö ſebet-is gyürü gyanánt adta nékünk, kire irva vagyon: *Nézd-meg miért, 's miket tselekedtem.* Kikröl Zakhariás-is így tudakozik; *Zak.* 13. v. 7. *Mitsoda ſebek ezek a' kezeid közepin?* és mond: *ezekkel ſebesittettem-meg azoknak házában, a' kik ſzeretnek vala engem.* A' jobb lábán eſett mély ſebet-is gyürü gyanánt adta nékünk, kire vagyon irva: *A' te nemeſségedet tudgyad meg-betsülni.* A' ball lábán lévö ſebe-is miénk, kire azt iratta: *Ne irtozzál tölem, mert te Atyádfia vagyok.* A' mi Jegyeſsünk-is ugyan tsak a' Chriſtus, ki maga petsétével jedzett-el bennünket, az öldalán lévö mély ſebe által, melly ſzintén a' ſzivéig hatott-bé. Kire nagy ſzeretettel fel-irta: *Immár énjegyeſem vagy, többé ne tébolyogj, én mellölem hitetlenül el ne álly; az én ajándékimat, a' ſzeretetet, és irgalmaſságot el ne veſſeſſed.* Azért Fiam ez öt rendbéli ajándékot úgy óltalmazzuk 's tartsuk magunknál, hogy mondhaſſuk Szent

Máthé

Máthé Evangéliſtával: *Uram öt girát adtál nékem*; És így az örök ditsöségben meg-nyughatunk.

II. RÉSZ.

Az Irgalmaſságról.

MIdön Titus uralkodnék, élet-veſztés alatt illyen parantsolatott adott-ki; hogy az *Fiak taplálnák igye-fogyott Atyokat.* Azon idöben egy embernek két fia lévén, annak eggyike az Apjának igye-fogyott vén báttyát táplálni kezdette; melly dologban az Apja ellent tartott ugyan, de az iffiú nem ſzünt vén báttyának táplálásától. Kihezképeſt házától-is el-üzi Fiát az Apja. Idö-jártára meg-gazdagodik a' vén Báttya, és az édes Apja el-ſzegényedik. Azt látván az iffiú, fordúl az édes Attyához, és azt kezdi táplálni. Akkor a' vén Báttya iſmét tíltani kezdi az iffiat az apja táplálásától, ki miatt el-is üzi házától, azért, hogy abban ſzóvát nem fogatta, mondván néki: Ötsém juſſon eſzedbe mikor én ſzegény vóltam, mint tíltott téged az Apád az én tápláláſomtól; Kihezképeſt, magam Fiának fogadtalak vólt tégedet; de már mivel ſzómat nem akarod fogadni; hanem kedvem ellen-is táplálod édes Atyádot, azért az én kereſményem nélkül el-léſzeſz. Kinek felel az Iffiú: Nem méltó ſenkinek az örökségböl ki-vettetni, azért, hogy a' terméſzetnek törvényét követi. Én pedig hogy az Atyámnak való ſzolgálatomért büntetödgyem, tellyeſséggel igazság ellen vagyon.

Ennek Magyarázattya.

Édes Fiaim két Atyafiak vadnak: eggyik az Iſten Fiai: Máſik a' világ. Ez mindenik az Atya Iſtentöl lött. Az Iſten Fiai az Iſtentöl vannak, a' vilagot-is

Iſten teremtette. Ezek között eleitöl fogváſt nagy ellenkedés vólt, úgy hogy; a' ki eggyiknek baráttya akart lenni, a' máſikat ſzükségesképen gyülölni kellett. Kiröl ſzent Jakab Apoſtol világos bizonyságot téſzen, *Jak.* 4. v. 4. mondván: *Nem tudgyátok-é hogy e' világ barátsága ellensége az Iſtennek?* Minnyájan azért igaz kereſztyének a' hit által, a' Chriſtus fiai vagyunk, ne táplállyuk azért e' világot kevélységünkel, föſvénységünkel, 's egyéb gonoſzságinkal. Ha igaz fiai akarunk a' Chriſtuſnak lenni: mert külömben a' mennyei örökségböl ki-rekeſztetünk. Ha pedik a' Chriſtuſt táplállyuk a' ſzegényekbē, és egyéb jó tselekedetekbē, a' világ gyülölségébe esünk. De jobb a' világ nélkül el-lennünk, mint a' Chriſtus kegyelme nélkül.

III. RÉSZ.

Az igaz Itíletröl.

EGy Király illyen törvényt ſzabott, hogy *a' melly Aſſzony házaſság-töresben találtatik, minden irgalmaſság nélkül a' magas hegynek tetejéröl vetteſsék-le.* Történt azért, hogy egy Aſſzony embert, azon vétekben kaptak, kit a' törvény ſzerint le-vetettek a' hegy-tetöröl. Annak pedig olly ſzerentséje vólt, hogy a' le-vetésben minden ſérelem nélkül maradott. Kit újolag a' biró eleibe vittek, és az, illyen itíletet téſzen; hogy, máſodſzor-is vigyék-fel, és veſsék-le onnat. Kinek mond az Aſſzony ember: Uram a' törvény ellen tselekeſzel, mert törvény ſzerint, ſenki egy vétekért kétſzer nem büntetödik. Engem le-vetettek egyſzer, (úgy-mond) egyſzeri vétkemért, ha Iſten tsudálatosképen meg-tartott engem, miért kelleſsék többſzör büntetéſre vitetnem? Kinek mond az itílö biró:

Mivel

Mivel okoſan ſzóllottál, menny-el békével. És így meg-ſzabadúlt az Aſzſzony.

Ennek Magyarázattya.

Édes ſiam, ez a' Király az Iſten, a' ki ollyan törvényt adott-ki, hogy a' ki halálos bünnel lelkét megfertezteti, a' magos hegyröl, úgy-mint menyorſzágból ki-vetteſsék. A' mint az elsö Atyánk Ádam-is járt vólt; De ugyan az Iſten az ö Fiának ſzent halála által meg-ſzabadított. Midön azért ember vétkezik, véghetetlen kegyelme ſzerint mindgyárt kárhozatra nem vét; hanem jóvóltából meg-tart, hogy pokolra ne vetteſsünk.

IV. RÉSZ.

Az Itíletnek igazságáról.

EGy Király illyen törvényt adott-ki; *hogy valaki az Aſzſzony-embert el-ragadgya, és eröſzakot téſzen rajta, az Aſzſzony ſzabadságában légyen, ha halállal akarja-é büntetetni a' férfiat, vagy feleségül hozzá mégyen.* Történt azért egy étſzaka, hogy egy férfi két Aſzſzony-embert ragadott-el. Az Aſzſzonynak eggyike halállal akarta büntetni a' férfiat: máſika nem, hanem hozzá akart menni. A' férfi vitetik a' biró eleibe, és azt mondgya a' birónak: Inkább illik annak a' kivánságát meg-halgatnod, a' ki irgalmaſságot akar, hogy ſem a' ki kegyetlenkedni. Végre meg-eggyezvén az Aſzſzonyok, mindenik irgalmaſságra hajol a' biró elött. A' biró azért annak kivánságára téſzen itíletet a' ki irgalmaſságot kivánt.

Ennek értelme.

Edes Fiam, ez a' Király, a' mi Urunk, a' Chriſtus Jéſus; a' ragadozó a' bünös, a' ki két Aſſzonyi állaton téſzen erőſzakot, tudni-illik az igazságon, és az irgalmaſságon, kik mind ketten az Iſten leányi. Mikor meg-válik a' lélek a' teſtöl, akkor mindgyárt a' biró eleibe vitetik a' tolvaj. Az elsö, úgymint: az igaſság a' bünös ellen igaſság-ſzerint, igaz törvényböl örök halált kíván; de a' máſik, ugymint az irgalmaſság az igaz töredelmeſség által arra kéri a' birót, hogy kegyelmes légyẽ a' tolvajnak. Ezt azért illik mindenkor elöttünk viſelnünk.

V. RÉSZ.

A' hivségnek el-kövétéséről.

EGy Királynak idejében, egy iffiat el-kaptanak a' tengeri tolvajok; ki az Attyának írt állapottya felöl. De az Apja nem könyörülvén rajta, ſok ideig kellett ſzenvedni a' rabságot. A' ki pedig az iffiat rabságban tartotta, annak igen ſzép leánya vólt, kit húſz eſztendeig nagy kedveſſen nevelt. Azon leány gyakran látogatta és vigaſztalta a' rabot. De az iffiú ſemmi vigaſztaláſt bé nem vett; hanem tsak gondal, és ſohajtáſſal töltötte idejét. Egykor mond az iffiú: Vajha ſzép ſzüz ſziveſen munkálódnál az én meg-ſzabadúláſomon! kinek mond a' leány: Hogy leheſſen tölem? holott az Atyád nem akar téged meg-ſzabadítani: Én pedig idegen lévén, nékem abban keveſſebb módom vagyon; ſöt ha meg-ſzabadítanálak-is, az Atyámnak eſném haragjába. Mindazáltal, a' mit kívánok tseleked-meg, és én meg-ſzabadítlak. És ama' mond: Édes húgom, valamit kívánſz, örömeſt meg-tselekeſzem, ha tölem lehetséges léſzen; és mond

és mond a' leány: egyebet nem kívánok, hanem hogy annak idejében végy-el házas-társodnak engem. Kire az iffiú hittel igéri magát. Erre nézve, az Atya hire nélkül, a' leány a' bilintsből ki-óldozza az iffiat, és vele eggyütt házájába mégyen. Ki mikor az Apjához ment vólna, örömmel fogadgya az Apja, és mondgya: Jó ſzível látlak fiam, de kérlek mond-meg nékem, mitsoda leány ez, a' kit magaddal hoztál? Kinek felel az iffiú: ez a' Király leánya, kit feleségül vettem. Arra mond az Apja: Ha ezt a' leányt Feleségül véſzed, kereſménye nélkül el-léſzeſz. Kinek viſzont az iffiú: Mit mondaſz édes Atyám? hiſzem többel tartozom én ennek, mint néked, holott rabságomból engem ki nem ſzabadítottál, ez pedig nem tsak a' rabságból; hanem az haláltól-is meg-mentett engemet; azért véſzem házas-társúl ötet. Kinek viſzont felel az Attya: Fiam, hogy hihetnél annak a' ki a' maga Attyát meg-tsalta, és az ellen ſzabadított-meg téged, mivel az ö Apjának nagy nyeresége lött vólna a' te rabságodból, ſokat-is költött éretted: ehez-képeſt, nem méltó hinned néki, és el-venned ötet. Máſik az: hogy a' fajtalanságért tselekette azt inkább hogy ſem egyéb okra nézve. Ezeket hallván a' leány, így felel-meg az öreg embernek. Hogy az Atyámat meg-tsaltam vólna, az nem igaz: mert akkor tsalatik-meg az ember, mikor, más ember tselekedetiben kárt vall; az én Apám pedig olly gazdag, hogy ennek a' legénynek jovaira ſzüksége nem vólt. Ha meg-kellett vólna pedig töle változni, te-is küldúſsá löttél vólna miatta mind fiaddal eggyütt. Kitöl tégedet-is meg-ſzabadítottalak, az Atyámot-is fogyatkozásban nem hadtam. A' máſik ſzódra azt felelem:

hogy a' fajtalanságra embert, vagy a' ſzépség, vagy a' gazdagság, vagy az erö, vagy a' méltóság vonſza; ennek pedig eggyikében ſem vólt réſze a' te fiadnak: mert mindenektöl meg-vált a' ſanyarú rabság által; hanem valamit tselekedtem, könyörületeſségböl miveltem. Ezt hallván az iffiúnak Attya, 'ellene nem ſzólhatott, hanem riſzteſséges menyegzöi lakadalmot ſzerzett, és egyben kelvén, békeségben laktanak tellyes életekben.

Ennek Magyarázattya.

Édes fiam, a' bün által el-ragattatott vólt az egéſz emberi nemzet az Ádám vétkében, és az ördög birtokában, 's tömlötzében tartatott. Az emberi nemzetnek Apja vólt e' világ, a' ki nem hogy meg-ſzabadította vólna, ſöt bellyebb taſzitotta a' fogságra az embert. A' ſzép ſzüz, ki meg-látogatta az embert a' tömlötzben, az iſteni jó, mellyet lelkünkel közlött. A' meg-ſzánt, és kínſzenvedéſi után poklokra ſzállott, hogy az embert meg-óldozná a' rabságnak köteléböl. Az Atya Iſten pedig a' mi gazdagságunkat nem kívánnya, a' ki mindenek-felett gazdag és jó. Erre nézve a' Chriſtus tsak az ö kegyeſségéböl le-ſzállott az egekböl és minket meg-látogatott, teſti terméſzetünket magára vévén, és ſemmit egyebet nem kiván; hanem tsak az emberi terméſzetet, hogy magának jegyezze. Oſeáſnak ama' mondáſa ſzerint; *Oſe.* 2. v. 20. *És hittel jegyezlek téged magamnak.* Mindazáltal, a' mi Apánk a' világ, kinek követöi ſokan vannak, az Iſtennel való egyesüléſnek mindenkor ellene mond, így ſzólván: Ha az Iſtenhez ragaſzkodol, az én örökségem nélkül el-léſzeſz, *Matth.* 6. v. 24. *Mert nem lehet*

egy-

egyſzer 's mind Iſtennek és a' Mammonnak ſzolgálni, az Evangéliſta mondáſa ſzerint: *Mert a' ki el-hadgya Apját, Annyát, Feleségét, mezejét, ſzáz annyit véſzen e' világon, és jövendöben az örök életet*, Matth. 19. v. 29. mellynek el-nyerésére ſegítsen a' nagy Iſten bennünket.

VI. RÉSZ.

Az okoſságnak követéséről.

VOlt egy igen hatalmas Király, de kegyetlen, a' ki más Királynak ſzép leányát el-jedzette magának. öſzve-kelvén, magok között illyen fogadáſt töttek; hogy a' mellyik a' máſiknál eléb meg-halna, az után a' máſik-is ölné-meg magát, ſzeretetinek bizonyság-tételéért. Történt azért, hogy a' Király meſzſze földre ment, és oda múlatott, meg-akarván próbálni feleségét, ollyan követet küldött hozzája, a' ki halálának hirét vinné. Mellyet hallván a' Felesége, és meg-emlekezvén a' ſzövetségről, egy magos köſzikláról le-ugrik, mindazáltal nem hólt-meg; hanem kevés üdö alatt meg-gyógyúlt. Ö pedig máſodſzor-is, hogy hitinek eleget tegyen, le-akarván ugrani azon kö-ſzikláról, az édes Apja ellent tartott benne; de az Aſſzony midön az Apjának ſzavát, nem akarta vólna fogadni, az Apja, házából-is ki-akarta vetni. Az Aſſzony pedig mond az Apjának. Nem érdemlem azt a' haragot töled, holott én fogadáſomnak akarok eleget tenni. Illik-is a' házaſok úgy ſzereſsék egymáſt, hogy eggyik a' máſikért örömeſt ſzenvedgyen halált. Indiában-is ſzokás vólt ez, hogy Ura halála után az Aſſzony ember, vagy meg-égetteſsék, vagy elevenen véle el-temetteſsék. Kinek mond az Atya:

Vét-

Vétkes fogadáſt ſemmi végre nem ſzabad tenni: mert a' hitnek igaz okból kell ſzármazni; ehezképeſt a' te fogadáſod nem helyes, nem-is ſzabad bé-töltened. Máſodſzor pedig midön mondod, hogy illik az Aſzſzonynak Uráért halált ſzenvedni, a' ſem helyes; mert ha teſtben eggyeznek-is, mindazáltal mindeniknek külön lelke vagyon. Mellyet hallván a' leánya, engedett az Atyának, és ſem a' kö-ſziklárol le nem ugrott, ſem férjével afféle dologban eggyet nem értett.

Ennek Magyaráſzattya.

Édes fiam a' kegyetlen Király az ördögöt jedzi, a' ſzép leány a' mi lelkünket, a' kit magának foglal az ördög a' bün által, és ugyan a' bün által úgy végez a' lélekkel, hogy ha ö el-veſzett kevélysége miatt, és meſzſze földre ſzámkivettetett, úgy-mint pokolban; azt akarja, hogy a' mi lelkünk-is le-veſſe magát a' magoſságról, úgy-mint az égböl, éppen a' pokolig. Ugy-is vólt ez a' Chriſtus Jéſus el-jövetele elött; de a' mi Idvezitönknek ſzent halálával meg-gyógyúltunk. Azonban a' lélek nem ſzünik; hanem le-vetné magát, valamikor az Iſten parantsolattya ellen vét. De a' mi édes Atyánk a' Felséges Iſten nem akarván veſzedelmünket, a' töredelmeſségnek orvoſságával, büneinknek igaz vallás-tételével meg-tart az örök életre bennünket.

VII. RÉSZ.

A' gonoſzok irégységéről a' jók ellen.

Dioklétiánus idejében, egy nagy vitéznek vólt két fia, kiket igen ſzeretett. Azok közzül a' kiſſebbik Atyának akarattya ellen egy kurvát vészen feleségül;

mellyet meg-értvén az Atya, házától el-üzte, és amaz, nagy ſzegénységre jutott; mindazáltal a' kurva feleségétöl néki ſzép fia ſzármazott. Azonban, küld az Apjához, hogy irgalmaſságot nyerjen töle. Az Apja-is könyörülvén rajta, meg-engedett, és egygyezett fiával. Ö Azért kitsiny fiatskáját az Attyának ajánlya, az Apja-is el-véſzi, és mint maga fiát úgy neveli. Ezen meg-indúlván a' nagyobbik fia, mond az Apjának. Nem okoſság a' mit tselekettél, hogy illyen fiadnak meg-engedtél, a' ki néked illyen boſzſzúságot tött, és már nem tsak véle békéllettél-meg; hanem fiát-is magad gyermeked gyanánt tartod. Kinek felel az Apja: Fiam, mivel ez meg-ſzánta, bánta vétkét, máſok által-is meg-követtetett engem, illett hogy meg-engedgyek néki; Kihez képeſt, már náladnál-is inkább ſzerethetem ötet. Te pedig noha ſokſzor vétettél ellenem, de vétkedet meg nem akarván iſmérni, egyſzer-is engem meg nem követtél. Nagy idegenség ez, mellyet látok benned atyádfia ellen; mert nem hogy az örökségböl ki-kellene tudnod, söt inkább örülnöd kellene jobbúlásán. Mint hogy azért illyen háládatlan vóltal, néked nem léſzen réſzed; hanem az ötsédet fogadom-bé örökségembe.

Ennek Magyarázattya.

Fiaim ezen az Atyán a' mennyei Atyát értyük, a' két fiakon az angyali és emberi terméſzetet. Az emberi terméſzet kurvával házaſodott öſzve, midön Iſten parantsolattya ellen a' tíltott gyümöltsöt megötte. Mellyre nézve el-üzte vala az Atya Iſten, ki miatt nagy inségre jutott vala, a' mint Moyſes megírta: *Moyſes* I. k. 3. v. 19. *Ortzád verítékével éſzed a'*

kenyeret. De ez, a' Chriſtus ſzenvedéſe által az Atyával öſzve-békéllett, és már jó tselekedetire tekint az Iſten, és a' ſzentek könyörgésére, mellyet az egekben ki-ontanak Iſten elött az emberi nemzetért, a' Soltárnak ama' mondáſa ſzerint; Az ö kívánságok, az ö imádságok. De az háládatlan Atyafi, az ördög, ezt nehezen ſzenvedheti, ellenünk zúgolódik, hogy a' mennyei örökségböl ki-tudhaſſon bennünket. De ha mi Iſten ſzerint élünk, ſemmit nem árthat nékünk; Söt inkább az ö helyét foglallyuk-el, mellyböl ö ki eſett.

VIII. RÉSZ.

A' hivságos ditsőségről.

LEO Tsáſzár uralkodván, a' tekintetes Aſzſzonyoknak nézésében igen gyönyörködött. Egy templomban azért három képet állatott-fel, és meg-parantsolta, hogy azt mindenek imádnák. Az elsö képnek ki-terjeſztett keze vólt a' köſſégre, arany gyürü lévén újában, kire a' vólt irva: *Az eröm az én újomban vagyon.* A' máſodik képnek hoſzſzú ſzakálla vólt aranyból, és a' homlokára a' vólt irva: *Én hajas és ſzakállas vagyok, a' ki kopaſz, jöjjön én hozzám és réſzt adok néki.* A' harmadik kép hoſzſzú bárſony köntösben vólt, kinek melyére arany betükkel a' vólt irva: *Én ſenkitöl nem félek.* Ezek a' képek belöl köböl állottanak, kikröl a' Királ azt parantsolta, hogy valaki ékeſségektöl meg-foſztaná, halállal fizetne miatta. Azonban, egy kegyetlen ember mégyen a' templomba, és látván a' ki-nyújtott kezü képnek újában az arany gyürüt, ki véſzi onnat. A' máſiknak-is arany ſzakállát el-viſzi. A' harmadikról-is le-vonſza a' bár-

ſony

ſony köntöſt és el-mégyen véle. Látván a' dolgot a' köſség, értésére adgya a' Királynak, kin a' Király meg-háborodik, és az embert eleibe viteti, firtatván, miért kellett parantsolattya ellen azt tselekedni a' képekkel? Kinek mond az ember: Uram ha ſzabad ſzólnom mentségemre, meg-felelek; mellyet meg-is enged a' Király. Mond azért az ember: A' templomba menvén, a' képet úgy láttam, mint ha ki-nyújtott kézzel kínált vólna engem a' gyürüvel; de még ſem nyúltam vólna hozzá, ha irva nem láttam vólna: hogy *az újomban vagyon nékem az én eröm*, erre nézve nékem adó-ſzándékát vöttem eſzembe a' képnek. A' máſik képet látván, olly nagy ſzakálla vólt, a' minémü annak az Apjának közél ſem vólt, mindazáltal, én arra nézve hozzá nem nyúltam vólna; hanem midön azt az iráſt láttam a' homlokán; hogy, *én elég ſzörös vagyok, azért a' kopaſzok ha hozzám jönek, nékik örömeſt réſzt téſzek.* Én pedig kopaſz lévén, ſzükségemhezképeſt kellett hozzá nyúlnom. Azért-is, hogy az Apjához lenne haſonló, és arany ſzakállában ne kevélykednék. A' harmadik képröl a' bárſony aranyozott köntöſt azért vettem-le, hogy moſt télnek idején hideg vagyon, az arany-is hideg terméſzetü, a' kö-is magában. Azért a' hideget hideggel takargatni haſzontalan lévén, attól a' terhétöl akartam meg-menteni a'képet. Nyárban-is felette nagy terhére lött vólna; de mind ezekre nézve-is ahoz nem nyúltam vólna, ha azt az iráſt rajta nem láttam vólna: *Én ſenkitöl nem félek.* Hogy azért e' nagy kevélység ſzünnék-meg benne, vettem-el a' köntöſt. Kinek mond a' király: Barátom azokat nem rád bizták vólt, mivel azért a' parantsolatnak nem engedtél, vedd-el jutalmadat az akaſztó-fán.

Ennek Magyarázattya:

Édes Fiaim ezen a' Királyon a' Chriſtus Jéſuſt értyük, a' három képeken, a' három rendbéli embert ezen e' világon, kikben gyönyörködik Iſten, így ſzólván: *Az én gyönyörüségem az emberek fiaival lenni. Példa-beſzédek* c. 8. 31. Mert ha ſzentül élünk, közöttünk lakozik az Iſten. Az elsö képen, melly kinyújtott kézzel irattatott, érthettyük a' ſzegényeket, kik a' nagy emberek eleibe nem mérnek ajándék nélkül menni; hanem aval engeſztelik a' birákat. Kiktöl ha kérdenék, miért vették-el tölök a' mi kezekben vólt? azt felelnék reája: nékem ajándékon adták; ehez képeſt, jó lelki-iſmérettel el-vehettem az ajándékot. A' máſik képen a' gazdagokat és telhetetleneket érthettyük, kik ha máſnál valami érteket látnak, rája tanátskoznak, és addig el nem állanak róla, míg arany ſzakállától, az az: a' mije vagyon, attól meg nem foſztyák. A' harmadik köntös képen értyük a' méltóságos tiſzteket, akár a' világiak között, akár az Anyaſzentegyházban; kiket nem akarnak némellyek ſzenvedni; hanem kéſzek elöttök járójokra támadni. Kik nem várván az Iſten rendelésétöl, a' magok tetſzését követik, kiknek végek nem egyéb veſzedelemnél.

IX. RÉSZ.

A' terméſzet ſzerint való gonoſzt ſzelídséggel kell meg-előz.ni.

BÖlts Alexander uralkodván, vette feleségül a' Syriai Király leányát, kitöl ſzép fia ſzületett; ki midön fel-nevekedett vólna, mindenkor az Apjának veſzedel-

delmére igyekezett. Ezen tsudálkozván a' Király, mond feleségének: Kérlek édes társam, mond-meg nékem bizodalmaſon, ha kivüllem máſſal nem közösültél-é? Kinek mond az Aſſzony: Oh Uram miért kérdeſz illyeneket tölem? Kinek felel a' Király: Mert a' fiúnk mindenkor halálomra igyekezik. Ki ha tölem vólna, abban nem meſterkednék. Kinek felel az Aſſzony: Bizonyítom Iſtennel, hogy máſt kivülled nem iſmértem, mellyet minden úton meg-bizonyíthatok. A' Gyermek pedig miért igyekezik ellened nem tudhatom tellyeſséggel: Mellyet hallván a' Király, mond a' Fiának nagy tsendeſséggel: Jó fiam, holott én vagyok a' te Atyád, ki által e' világra jöttél, és az én kereſményemben te gyönyörködhetel, mi az oka, hogy halálomra ſietſz? Tégedet én a' melly kedveſen neveltelek, nem azt érdemleném töled, azért ſzünnyél gonoſz ſzándékodtól. A' Fia pedig azon ſzókra ſemmit nem tsendeſedvén, éjjel nappal titkon és nyilván igyekezett halálára az Attyának. Mellyet látván az édes Atya, félre viſzi a' fiát, és egy mezítelen kardot ád a' kezébe, mondván néki: Fiam ha ugyan nem akarſz ſzünni, jobb hogy itt ölly-meg engem: mert az rejtekben még ſem léſzen az embereknek ollyan nagy botránkozáſokra tselekedeted. Mellyet hallván a' fia, a' kardot kezéből kiveti: az Attya elött térdre eſik, és nagy ſiráſſal engeſzteli az Apját, mondván: Oh édes Atyám nagyot vétettem ellened. Már nem vagyok méltó, hogy fiadnak hivattaſſam; kérlek botsáſd-meg nékem, és végy ſzerelmedbe, ezen-túl nem vétek ellened: hanem mindenekben engedelmes fiad léſzek. Ezt hallván az Apja, nyakára borúl, meg-tsókollya, és

mond: Jó fiam ezentúl ne vétkezzél, légy jó fiam, én-is jó Atyád léſzek néked. Ezeket mondván: drága köntösbe öltözteti fiát, házába viſzi, és baráti között nagy lakodalmat ſzerez néki. Ezekután hóltig békeségeſen éltek egymás között.

Ennek Magyarázattya.

Édes Fiaim ez a' Király, a' mi Urunkat a' Chriſtus Jesuſt jelenti. Az attyát üldözö fiú pedig a' gonoſz kereſztyén, ki a' kereſztség által Iſten fiai közzé ſzámláltatott vólt. A' Fiú Annya, az Anyaſzentegyház, ki által az igaz kereſztség nékünk ki-ſzolgáltatik. De a' bün által az ember el-távozik az Iſtentöl, és halálra gyülöli az ö Idvezítöjét. Melly gyülölségét mindenkor meg-mútattya, valamikor a' parantsolatot által hágja. Erre nézve ennek a' világnak puſztájára vitt tégedet, a' hól nem tsak kéſz vólt a' halálra; hanem ugyan meg-is hólt a' mi büneinkért. És így már az ö ſzeretetiért, és a' te lelkednek idveſségéért híven kellene néki ſzolgálnod. Az Iſten kardot adott kezedbe, úgymint, a' ſzabad akaratot, köveſd azért annak a' Királynak fiát, és minthogy kezeden vagyón, veſd-ki kezedböl a' gonoſzt, és távozzál a' világi gyönyörüségektöl. Akkor örökségét el-tékozollya ember, mikor a' mennyei malaſztot meg nem betsüli. És mint az Evangéliomban említett ifiú, mind addig ſem jutott bóldogságra, míg a' nyomorúságok által vétkét meg nem iſmérte, és jó Attyáról meg nem emlekezett. Ugy mink-is tsak tébolygunk addig, míg Iſtenünkhöz viſzſza nem térünk; de midön azt alázatoſon el-követtyük, irgalmaſságra hajol a' mi Atyánk az Iſten, nyakunkra borúl, és a' ſzeretetnek

tsókjá-

tsókjával illet bennünket, és azt mondgya ſzolgainak a' bünös felöl: *Hamar hozzatok drága köntöſt, tegyetek gyürüt az újába, és ſarut a' lábaira: a' hizlalt borjút kéſzítsétek-el, hogy vendégséget indítsunk: mert ez az én fiam meg-hólt vala, és fel-támadott: el-veſzett vólt, és imé fel-találtatott.* A' drága köntösbe akkor öltözik ember, mikor igaz ſzeretetböl nagy töredelmeſséggel meg-jobbíttya életét. A' jó tselekedetekkel mint gyémántos gyürüvel a' Chriſtusnak jegyeztetik újolag a' bünös. Az viſeli azért újában azt a' gyürüt, a' ki a' Chriſtus életét mindenekben elötte viſeli. A lábunkbéli ſarukon a' Szenteknek régi eleven példájok adatnak elönkbe. A' hizlalt borjú, jelenti a' Chriſtus Jesuſt, ki mi érettünk meg-áldoztatott a' kereſztnek oltárán. Kövér vólt, mert tellyes Szent Lélekkel, és mennyei áldáſokkal. E' ſzerint ennek-utánna ſzabadon járhatſz, mint Chriſtuſnak jó vitéze, a' lelki-iſméretnek piatzán, és végre a' mennyei Jérusálemnek útzáján. Mellyre minnyájunkat ſegítsen az Iſten.

X. RÉSZ.

A' hiv leleknek el-jegyzéséről.

VEſpáſiánus uralkodván, ſok idökig ſemmi maradéka nem vólt, végre hiveinek tanátsából meſzſze földröl hozott, és vett-el egy ſzép leányt, és azzal házáján kivül lakván, fia ſzületett töle. Idö múlva orſzágába akarván viſzſza menni a' Király, ellent tartott Felesége benne, mondván: Ha ide hagyſz engem, meg-ölöm magamat. Ezt hallván a' Király, két gyürüt tsináltatott, kinek egyikének ollyan ereje vólt, hogy mindent el-felejtetett emberrel. A' máſiknak

ollyan,

ollyan, hogy mindent eſzébe juttatott. El-kéſzülvén azért a' gyürük, a' Feleségének adgya a' feledékenységnek gyürüjét, mellyet mihelyt magához véſzen az Aſzſzony, mindgyárt el-feletkezik az Urának ſzeretetiről. A' máſik gyürüvel azért hazájába mégyen a' Király, és mind végig tsendeſen uralkodik orſzágában, viſzſza ſem mégyen azután Feleségéhez.

Ennek Magyaráſzattya.

Édes Fiaim, ezen a' Királyon a' magunk lelkét értsük, kinek tulajdon hazájába, úgymint a' mennyei bóldogságba kell jutni. Annak Felesége a' teſt, ki a' lelket haſzontalan gyönyörüségekkel tartóztattya, melly miatt nem mehetne a' lélek az ö orſzágába. De ezzel az ö feleségével nem kell mindenben eggyezni a' léleknek. Köveſd azért ezt a' Királyt; kéſzíts két gyürüt, úgy-mint az emlekezetnek és feledékenységnek gyürüit. Ennek pedig egygyike az imádság, máſika a' böjt légyen. Az imádság által mindenkor eſzedbe jút a' te örökös hazád, és a' te Iſtened, ki abban uralkodik. A' böjtöt pedig hadd a' teſtnek, ki az által feletkezzék-el minden haſzontalan gyönyörüségekről, melly el-vonna téged Iſtenedtöl.

XI. RÉSZ.

A' bün mérgéről mellyet mindennap véſzünk.

ALexánder hatalmas uralkodásában-is, meſterét Ariſtoteleſt maga mellett tartotta, hogy ötet oktaſſa. Ezt meg-értvén az Éſzaknak Királynéja, leányát kitsinységétöl fogva méreghez ſzoktatta. Ki midön em-

emberi-kort ért, olly ſzép vólt, hogy annak tsudájára ſiettek az emberek. Kit a' Királyné Alexánderhez küldött, mellyet látván a' Király annyira meg-ſzeretett, hogy mindgyárt társalkodni akart véle. Mellyet eſzébe vévén Ariſtóteles, ellene állott, mondván Alexándernek: Azt meg ne próbáld: mert ſzörnyü halállal kell meg-halnod, mert a' leány méreggel tartatott-fel, mellyet elötted így próbálok-meg. Imé itt egy gonoſz ember vagyon, kinek törvény ſzerint-is meg-kell halni, meg-látod, ha melléje közelít, hogy igaz az én ſzóm. Midön azért a' gonoſz ember megtsókolta vólna a' leányt, mindenek láttára le-eſett, és ſzörnyü halált hólt. Kit látván Alexánder, meſterét ſzép ditsírettel magaſztalta, a' leányt pedig Annyához viſzſza küldötte.

Ennek Magyarázattya.

Fiam ezen az Alexanderen érthetünk minden kereſztyén embert, ki a' ſzent kereſztség után, erös, hatalmas, az iſteni ſzeretet és tiſzta élet által, mind ördög, világ, és teſt ellen. Az Éſzak Királynéja, a' gazdagság, ki lélekben és teſtben öldököl bennünket. A' mérges leány, a' bújaság és torkoſság, a' léleknek rettenetes mérgei. Ariſtóteles a' te lelki-iſméreted, a' ki ellene mond, hogy ezekkel ne társalkodgyál. A' gonoſz-tévö az erköltstelen ember, ki az Iſten parantsolati ellen-is követi a' teſti indúlatokat. Azokat illeti, 's azokal aluſzik, ki miatt ſzörnyü halállal meg-kell halni. Arról mondgya a' bölts: *A' ki a' ſzurkot illeti, attól meg-motskoltatik.* Józan életet köveſsünk annakokáért, ha a' bóldog életben réſzeſek akarunk lenni.

XII. RÉSZ.

A roſz példáról.

OTTO Csáſzár idejében vólt egy feſlett életü Pap, ki patvaroskodáſa miatt ſokakat meg-botránkoztatott. Vólt annak egy Káplánnya, ki egyſzer ſem akart jelen lenni az iſteni ſzolgálatban, mikor a' Fö-Pap áldozott. Egy innep nap ment-ki a' mezöre az iſteni ſzolgálatnak idején, és hirtelen igen nagy ſzomjúság eſik reá. Azonban egy igen ſzép tiſzta folyamra talál, kiben jól meg-iſzik, de mentöl inkább itta, annál inkább ſzomjúhozta a' vizet: ki midön gondolkodásba eſett vólna miatta, mondgya magában: Fel-kereſem e' folyamnak forrását, 's onnat iſzom. Mentében azért elöl talál egy tiſzteletes vén embert, a' ki kérdi töle; hová menne? és eme' mond: Szerfelett ſzomjúhozom; Találtam vala egy folyamra, de mentöl többet ittam benne, annál inkább ſzomjúhoztam, és már a' kútföre ſietek. Kinek mond a' vén ember: Ihol vagyon a' folyamnak forráſa; de mond-meg nékem, miért nem mentél a' több kereſztyénekkel eggyütt az iſteni ſzolgálatra? Kinek felel a' Káplány: Uram a' fö-Pap igen feſlett erköltsü ember, kinek áldozattya nem hiſzem-el, hogy Iſten elött kedves légyen. Kinek mond viſzont a' vén ember: Bár úgy légyen, de nézhetſzék ennek az édes viznek, kiböl ittál, eredetit. Amaz oda tekintvén, láttya egy meg-hólt dög ebnek ſzájából kifolyni a' ſzép forráſt. Mellyet midön jobban megnézett vólna, ugyan meg-poſdúl a' vér benne, a' rút büdös állat miatt: és noha igen ſzomjúzott; de más felöl irtózott a' viztöl. Kire tekintvén a' vén ember,

ember, mond: Ne félly a' tiſzta viztöl, akár honnét ſzármazzék, mert nem léſzen nyavalyádra. Ezt hallván meg-bátorodik, iſzik, és ſzomjúságát el-óltya, mondván: Uram ennél jobb izü vizet ſem ittam. Kinek mond a' vén ember: Látod-é, valamint e' jó viznek ſem tiſztaságát, ſem ízit el nem véſzi a' dögnek rútsága: úgy az iſteni ſzolgálat nem haſzontalan, akár ki által ſzolgáltaſsékis-ki annak igazsága. Ehez-képeſt, ha nem ſzereted-is a' Papnak életét, de meg ne veſſed hivatallyát, és jó tanítását. Ezekután el-tünik a' vén ember elöle. És amaz-is meg-tanúlta, mint kelleſsék betsüleni az iſteni ſzolgálatot, ha feddhetö Papok által léſzen-is.

Ennek Magyarázattya.

Édes fiaim, ez a' Csáſzár jegyzi a' Chriſtus Jéſuſt, kinek birodalmában vannak feſlett életü Papok, 's kereſztyének. Mint a' Papok tartoznak az ö Megyéjeknek gondviſelésére; úgy minden kereſztyén tartozik, házára, és maga lelki-iſméretire vigyázni. A' gonoſz Pap ſokat veſzt-el roſz példájával. Arról mondgya ſzent Gergely: *A' mennyin láttyák a' roſz példát, annyin veſznek miatta.* A' roſz kereſztyén azért, ſzovával, tselekedetivel ſokakat vonſzon-le pokolra. Azért, ollyan állapatban lévén, köveſd azt a' káplánt, és menny-ki a' völgyekre, mind addig járj, míg arra a' jó tanáts-adó vén emberre rá találſz, melly a' Chriſtus: Ö meg-tanít, mint kellyen az Iſtent ſzolgálnod. Azonban, ſzomjúhozván, igyál a' folyamból, melly a' ſzent kereſztség; de az után vétkezvén, iſmét ſzomjúságot ſzenvedſz. A' kútföhöz menny azért, melly-is a' Chriſtus Jéſus, melly meg-enyhíti ſzomjúságo-

dat, a' mint maga felöl mondgya: *Sz. János*, 4: 14. *A' viz, mellyet én adok, fel-forró viznek kútfeje léſzen az örök életre.* Az a' folyam ennek a' ſzép forráſnak patakja, úgy-mint, a' ſzent Irásbéli tudományok, mellyek ha bünös Papok által adatnakis-ki; de haſznok azzal el nem véſz. A' hólt ebnek dögihez-is nem ok nélkül haſonlíttatik: mert a' ſzent Irás gyakran az ebhez haſonlíttya a' papokat. Az ebnek pedig kiváltképen négy tulajdonsága vagyon, úgy-mint: a' nyelvében való orvoſság, az orrában a' ſzaglás, a' hüség, és az ugatás. Haſonlóképen a' Papoknak ſzükség ezeket a' tulajdonságokat meg-tartani; *Elsöben*, a' nyelvekben légyen orvoſság, a' ſzép kegyes intéſek, mellyekkel orvoſollyák a' bünösök ſebeit. *Máſodſzor*: Valamint meg-érzik az ebek a' nyúl és róka nyomot; úgy eſzébe kell venni a' Papnak az emberben való vétkeket, némellyekben nyúlhoz haſonló félelem; némellyekben rókákhoz haſonló ravaſzság lévén, kitkit az ö tévelygéséböl jobb útra hozhaſſon. *Harmadſzor:* az ebek olly hívek, hogy a' gazdájokért halálra vetik magokat: úgy a' Papoknak az Iſten Igéje mellett, és a' Chriſtusban való hitért, ha kívántatik halálra kell magokat adniok: mert a' Chriſtus ſzava az: hogy, *A' jó páſztor lelkét adgya az ö juhaiért. Negyedſzer:* Valamint ugatásával óltalmazza az eb a' lopóktól a' házat; úgy kell a' Papoknak óltalmazni a' lelkeket az ördögi praktikák ellen, ſzüntelen való prédikálláſokkal, könyörgéſekkel, kikért a' Chriſtus Jesus vérét ki-ontani nem általlotta.

XIII.

XIII. RÉSZ.

A' rendeletlen Szeretetröl.

EGy Királynak vólt igen ſzép felesége, kit felettébb ſzeretett. Elsö eſztendöben lött egy fia, kit annyira ſzeretett az Annya, hogy minden éjjel magával hálatta. Három eſztendöre mindenek bánattyára meg-hal a' Király, a' Királyné ſok ideig ſirván halálán, egykor el-temeti, és egy várban külön kezd lakni fiával együtt. Kit ſzeretetiböl magával hálatván, egykor fel-nevekedik a' gyermek, és az ördög kiſirtetiböl iſmérkedni kezd az Annyával, annyira, hogy meg-terheſedik a' Királyné a' fiától. Mellyet eſzébe vévén az ifjú, meg-búſúl, és meſzſze földre bújdoſik. Azonban, a' Királyné ſzülésének ideje el-jön, és mihelyt a' gyermeket ſzüli, torkát mindgyárt megmetſzi, és a' gyermeknek véré a' Királynénak bal kezére tsordúl, és négy kerekdéd tseppek maradnak a' kezén, mellyet onnat ſemmiképen le nem moshat, a' mellyet annyira neheztelt, hogy a' keſztyüt le nem tehette kezéböl, azért, hogy a' vér tseppek meg ne láttaſſanak rajta. Ez a' Királyné nagy buzgó indúlattal vólt Bóldog Aſzſzonyhoz; mindazáltal e' nagy gonoſzságot ſzégyenlette meg-gyónni, mikor egyéb vétkeiröl valláſt tött. A' Királyné Bóldog Aſzſzony emlekezetire ſok alamiſnát oſztogatott, mellyhezképeſt igen ſzerették a' ſzükölködök. Történt egy étſzaka, hogy a' Királynénak gyóntató Papja térden-állva imádkoznék, kinek Bóldog Aſzſzony meg-jelenik, és mond: Ennek az orſzágnak Királynéja gyakran gyónik néked; de ſzégyenletiben egy vétkét meg nem akarja vallani. Hólnap azért mikor a' gyónáſra jön, mond ezt én

ſzómmal néki; hogy az ö alamiſnái, és imádsági mellett, én-is könyörgöttem: Kihez-képeſt, kedveſek Fiam elött könyörgéſi. Én azért, azt hagyom néki, hogy rejtek kamarájában, a' melly vétekbe eſett fiával, és a' mit azután-is tselekedett a' kiſdeddel, meg-botsáttatott néki; de úgy, ha meg-vallya vétkét. Ha pedig beſzédednek helyt nem ád, kérjed ötet, hogy tegye-le kezéből a' keſztyüt, meg-látod a' kezén a' vér tseppeknek hellyeit nagyobb bizonyságra. E' ſzók után Bóldog Aſſzony a' Pap ſzíne elöl el-tünik. Reggelre kelvén azért, a' Királyné alázatoſon meg-gyónik, és minden vétkeiröl valláſt téſzen ez egyen kivül. Kinek mond a' Papja: Királyné, ſokan ſokat mondanak felöled, hogy bal-kezedböl le nem akarod tenni a' keſztyüdöt. Kérlek mútaſd-meg nékem bátran kezedet; ha talám Iſten akarattyából idveſséges tanátsot adhatok néked. Kinek mond a' Királyné: A' kezem nem egéſséges, azért nem mutathatom-meg néked. Kit hallván a' keſztyüt ki-ragadgya a' kezéből az Aſſzonynak, és mond: Ne félly Királyné, mert Bóldog Aſzſzony, a' ki téged ſzeret, jelentette-meg nékem, hogy ezt tselekedném. Tekintvén annakokáért a' Királyné kezére, meg-láttya a' vér tseppeket rajta. Az egyik vér tsep körül, ezek a' ſzók vóltak írva: *Történetböl vétekbe eſett a' meg-vakúlt teſt.* A' máſik tsep körül illyen írás látſzott: *A' te ajándékiddal mind eddig-is ördögnek kedveskedtél.* A' harmadik tsepnél illyen írás láttatott: *Bizonyſága a' véteknek a' kéznek motskoſſága.* A' negyediknél illyen irás látſzott: *El-töröltetett a' véteknek roſdája a' könyörgés által.* Ezt eſzébe vévén a' Királyné, földre borúl, és kegyelmet kérvén

vén Iſtentöl, azután a' Pap-is meg-óldozza. Azután nem ſok idö múlva, ¡ſteneſen végezi életét a' Királyné.

Ennek Magyarázattya.

Édes fiaim, nem egyéb ez a Király; hanem a' Chriſtus Jéſus, a' ki el-jegyzette ezt a' leányt, tudni-illik az emberi terméſzetet, magára vévén a' halandó teſtet. Mellyet még akkor meg-ſzeretett, mikor a' ſzent Háromság így ſzóllott: *Moſes* I. k. 1. v. 26. *Teremtsünk embert a' mi képünkre, és haſonlatoſságunkra.* De jaj nagy veſzély! minek-utánna a' mi Urunk a' Chriſtus Jéſus mi bennünk ſzép fiat ſzült, tudni-illik meg-tiſztült és meg-váltott lelket az ö kínſzenvedéſe által; De a' mi lelkünket a' bün iſmét halálra ſebesítette: mert az ember mint kedves gyermekével, úgy hál együtt a' vétekkel, a' teſti kivánságokban, világi gyönyörüségekben. Ugyannyira, hogy egyet ért a' teſt a' léleknek gyilkoſságában, és így fojtya-meg a' ſzép fiát. De mind addig rajtunk maradnak a' vér tseppek, valamíg igaz töredelmeſséggel magunkat abból a' motsokból ki nem moſogattyuk.

XIV. RÉSZ.

Az Atyáknak tiſztelettöl.

MIdön Dorotheus uralkodnék, ſzabott illyen törvényt, *hogy a' Fiak táplálnák az ö Attyokat.* Abban az idöben egy vitéz embernek betsületes és ſzép Feleségétöl lött fia. A' vitéz azonban meſzſze földre indúl, és úttyában nyomorúlt rabságra eſik, a' ki eſetit Fiának és Feleségének meg-irja, kin annyira kezd búsúlni az Aſzſzony, hogy meg-vakúl miatta. Mond azért a' gyermek az Annyának: Én el-mégyek, és ki-vál-

ki-váltom az Atyámat. Kinek felel az Annya: Hogy mennél-el én életemnek egyetlen egy reménsége? hogy rajtad-is azon gonosz történnyék; hiszem jobb a' jelen-való Anyádat táplálnod, hogy sem mint az Apádnak bizontalan szabadítására el-távoznod. Jobb azért a' bizonyos dologmellé állani, mint a' bizontalan mellé: Kire nézve jobb mellettem meg-maradnod. Kinek felel a' Fia: Igaz dolog, Anyám vagy, de az Atyámat-is, ki elsö oka származásomnak, meg nem vethetem: mert könnyebb-is néked szabadságban e' világon élned, hogy sem szegény Atyámnak a' rabságot szenvedni. Ö az ellenségek között; te barátiddal vagy együtt: Ö távól vagyon; magad házadban ülsz: Ö kötelek között; te pedig szabadságban élsz: Noha te meg-vakultál; de amaz sem láthat nap világot. Midön azért illyen beszédek után elment vólna az ifjú, Apjának szabadítására, minnyájan helyben hadták tselekedetit.

Ennek Magyarázattya.

Édes fiaim, a' ki uralkodik, az, a' mennyei Atyánk, a' ki engedelmeséget parantsolt a' fiaknak az Attyokhoz; de lássuk, kitsoda a' mi édes Atyánk, és ki légyen az Anyánk. Bizonnyal a' mi Atyánk a' Chriſtus, azt tudgyuk minnyájan, hogy az Atya, vétkéért meg-szokta dorgálni a' fiakat, mind addig, míg meg-jobbúlnak a' gyermekek. Ehezképeſt, mikor nyomorúságot, nyavalyát botsát reánk, azokat mind a' mi hasznunkra nézve engedi-meg a' mi jó Atyánk. Az Atya viszontag, melly a' világot jegyzi, édesgeti a' fiait, haszontalan gyönyörüségekkel múlattattya, és igazán meg-vakúlt, és mint vak vezér illyen

illyen tanátsot ád: Éllyünk a' jókkal, és a' teremtett állatokkal a' mi ifjúságunkban gyorſasággal. De édes atyámfia ha eſzed vagyon, és az Atyádnak igaz fia vagy, így felelly Anyádnak a' világnak. Az Atyám az én ſzármazáſomnak elsö oka, mivel töle vettem lelkemet, életemet, minden indúlatimmal néki akarok ſzolgálni. A' mit pedig az Anyám, úgy-mint a' világ ád, azok kevés ideig tartó gazdagságok. Ebböl azért minden ember végyen példát magának, valaki az ö Attyának jovaiban, úgy-mint az örök életben réſzt akar venni.

XV. RÉSZ.

Eufemiánus fiának, ſzent Eleknek életéről.

EGy Czáſzár uralkodván Róma városában, tartott igen fényes udvart; kinek három ezer válogatott ifjak ſzolgáltanak udvarában, talpig aranyas ſzerſzámmal fel-ékesíttetett köntösökben. Vólt azon idöben egy Eufemiánus Uri ember-is, a' ki kereſztyéni módon táplálta az árvákat, és minden ſzegényeket, kinek felesége Abael haſonló kereſztyén Aſſzonyi-állat. Ezek magtalanok lévén, könyörgéſek által nyernek egy fiat Iſtentöl, kit Eleknek neveznek. Ez, vólt a' Csáſzár ifjai között elsö, mivel a' Deáki tudományban-is minden társait fellyül haladta vólt. Ez emberkort érvén, Attya 's Annya akarattyából a' Király udvarába házaſodik; de Felesége mellett-is ſzüz életet élt, és azon ſzüz életnek követésére veſzi Feleségét-is. Azonban derekáról aranyas övét le-öldgya, és maga gyürüjét Feleségének adgya, mondván: Az Ur légyen közöttünk, és tartsd-meg ezeket emleke-

zetemre. Azonban el-mégyen Elek a' tengerre, a' mi kintsnek ſzerét teheti, azt kezéhez vévén, és titkon mégyen egy Laodiceába menö hajóra, onnat mégyen Syriának Edeſſa nevü városába, a' holott Idvezítönknek emberi kéz irás nélkül a' gyóltson maradott tulajdon képi; és oda érkezvén, valamije vólt, mindenét a' ſzegények közzé oſztogatta. Az után maga, rongyos köntösben a' templom tornátzában kúldúlásával táplálta életét. Ki mikor bövebben kapott alamiſnát, azt-is a' több kúldúſok közzé oſztogatta. Az Apja pedig fiának el-menetelin buſakodván, ſzolgait minden orſzágokra ki-küldötte, hogy fia felöl valamit hallhatna. Némellyek pedig a' ſzolgák közzül mentenek Edeſſa városába-is, és ott a' több kúldúſok között Eleknek-is alamiſnát adtak; de a' ſzolgák meg nem iſmérték ötet, Elek pedig iſmérvén a' ſzolgákat, fordúl az Iſtenhez, és igy könyörög: *Uram légyen hálá tenéked, a' ki meg-adtad érnem, hogy ſzolgaimtól végyek alamiſnát.* A' ſzolgák azért viſzſza térvén onnat, meg-mondgyák az Elek Apjának, hogy ſohúlt fiát nem találták. . Az Annya-is minden nap keſerves ſiráſokkal töltötte idejét a' fiának Eleknek el-veſzéſe miatt. A' Felesége-is nagy ſiránkozva fogadáſt tészen a' Napa elött, hogy valameddig kedves Urát Eleket nem láthattya, mind addig gyáſz ruháját el nem veti. Midön azért Elek a' fellyebb meg-irt templomnak tornátzában tizenhét eſztendeig kúldúlt vólna, és az Iſtent ſzolgálta vólna, meg-jelenik Bóldog Aſzſzony az Egyház-fiának, és mond néki: A' templomba híd-bé az Iſten emberét: mert a' Sz. Lélek lakozik beñe, mivel az ö imádsága mint a' jó illat fel-hat Iſten eleibe. De midön nem tudná az Egyház-

fiú,

fiú, kiröl mondatnak azok, iſmét mond Bóldog Aſzſzony Elek felöl: a' ki az ajtó félen ül, ö léſzen az Akkor ki-menvén az Egyház-fia, bé-viſzi ötet a' templomba. Ez a' dolog, midön ki-tudódott vólna, mindenek nagy betsületben kezdik tartani Eleket. Elek pedig a' világi ditsöség elött ſzaladván, iſmét egy hajóba áll-bé, és mégyen Siciliának Tárſus nevü városſa-felé; de az Iſten ſzelet támaſztván a' tengeren, elveti ſzándéka mellöl, és a' fergeteg a' hajót éppen arra a' partra veti, a' mellyen Róma városába ſzoktak menni. Elek ezt eſzébe vévén, gondolkodik és mondmagában: El-mégyek az atyám házához, és ott maradok iſméretlenül, hogy máſoknak terhére ne légyen. Menvén azért Rómába, elöl találla az Attyát, kit jóakaróinak és ſzolgainak nagy ſokasága követett, és így kiált az édes Attya után: Iſtennek ſzolgája, engē ſzegény ſzarándokot fogadgy-bé házadhoz, hadd élödgyē aſztalodról húllott morſalékokkal, hogy az Iſten-is befogadgyon téged az ö hajlékába. Mellyet hallván az Apja, el-veſzett fiának emlekezetiért bizonyos hajlékot rēdel néki házánál, és egy ſzolgát, ki eñi valót hordgyon néki. Azonbā Elek imádságbā és böjtölésbē tölti napjait, a' háznál lévö ſzolgáktól ſok tsúfoláſokat ſzenvedvén, kik ſokſzor moſlékot-is öntöttek-le a' fején, mellyeket békeſséges-türéſſel múlatott. Illyē iſméretlenſégbē tizenhét eſztendeig múlatott Elek Attya házánál. Midön azért eſzébe vötte vólna halálának elközelítését, papyroſſat, téntát kér, és tellyes életének minden rendit igazán le-irja. Azonban egy Vasárnap iſteni ſzólgálat után, a' templomnak felsö réſzében az égböl illyen ſzó adatik: *Jöjjetek hozzám minnyájan, a' kik munkálkodtok, és meg-vattok ter-*

helve, &c. Mellyet hallván az emberek, minnyájan le-borúltak a' földre. És másodszor illyen szó adadott: *Keresésétek-fel az Isten emberét, hogy imádkozzék Róma városáért.* Kit keresvén, midön nem találtak vólna, ismét illyen szózatot hallottak: *Az Eufemiánus házánál keressétek.* Fel-keresvén azért ötet, semmi szót töle ki nem vehettek. Akkor Arkádius és Honorius Császárok, Innocentius Pápával együtt mentek azon házhoz. Azonban, a' szolga ki Elek mellé rendeltetett vólt, mond az Urnak az Elek Apjának: Uram vallyon nem ez-é az Isten embere, a' ki házadnál vagyon? mert ez tsudálatos jó erköltsü és tsendes ember. Oda futván azért Eufemiánus, halva találla Eleket; de mint egy Angyalt olly vídám ábrázattal, kezében tartván a' papirossat, mellyben élete le-vólt írva. Kit kezéhez akarván venni Eufemiánus, kezéhez nem vehette. El-menvén azért onnat, a' Császároknak és Pápának meg-jelenti a' dólgot, kik midön oda mentek vólna, így szólnak a' testhez: Valaki vagy; de mink az embereknek lelki testi gondviselöi vagyunk, engedd kezünkbe azért a' papirossat, hadd láthassuk mi vagyon azon irva. E' szók után a' Pápa közellyebb mégyen, a' papiroshoz nyúl, és oda engedtetik néki. Mellyet ugyan ott, Eufemiánus és a' kösség elött el-olvas. Mellyet hallván az Attya, el-bámúl, és keserüségében a' földre esik. Azután Fiára borúlván, illyen szókkal sirattya: Oh édes fiam, miért szerzettél illyen keserüséget az én ösz fejemnek? miért kellett magadat el-titkolnod? Immár ezen-túl senkitöl vigasztalást nem várhatok &c. Az Annya-is hasonlóképen meg-szaggatott köntössel az ég-felé tekintvén, apolgattya a' szent ifjúnak tes-

tét,

ſtét, mondván: Oh édes fiam kit kebelemben tartottam-fel, melly nagy búmra neveltelek, hogy ez életben még tsak vigaſztaló ſzódat ſem vehetem. Honnat vagyon, hogy látván Atyádnak és Anyádnak éretted való keſerüségét, meg nem jelentetted magadat? bár-tsak akkor, mikor a' ſzolgák boſzſzontottak, artzúl tsapkodtak, és betstelenítettek tégedet, &c. A' Felesége-is haſonló-képen ſirattya özvegységét, keſerveſen tsókolgatván a' ſzent Ifjúnak hólt teſtét. Akkor a' Csáſzárok a' Pápával együtt tiſzteſséges temetéſt kéſzítnek néki, meg-izenvén a' város népének, hogy fel-találtatott az Iſten embere, kit eddig minnyájan kereſtenek. Ha a' betegek hólt teſtét illették, vagy a' vakok, azok nyavalyájokból meg-gyógyúltak, az ördögtöl meg-ſzállott emberektöl el-távoztak a' gonoſzok: melly tsudákot látván a' Csáſzárok, magok-is fogták az ifjúnak koporsóját, és nagy betsülettel temették ezüſt koporsóba, a' Bonifacius Martyrnak koporſója mellett. Az Elek koporſójából pedig kedves jó illat jött-ki, ſok idökig halála után-is. Lött halála Chriſtus Urunk ſzületéſe után 328-eſztendöben.

XVI. RÉSZ.

A' jó példáról.

EGy Római Csáſzárról irják, hogy magának temetö helyt akarván kéſziteni, a' földben talált egy koporsót, kin arany karikák vóltanak, a' mellyeken illyen iráſok vóltanak: *El-költöttem: Ajándékoztam: Meg-tartottam: Enyim vólt: Tartom: El-veſztettem: Büntettetem.* Elsöben, a' mit el-költöttem, az enyim vólt: a' mit el-ajándékoztam, azt birom. Mellyet

látván a' Császár, tanátsit öszve-gyüjti, mondván: Gondolkodgyatok, mi lehessen értelme ez iráſnak; a' kik tanáts után mondanak: Király az iráſnak ez az értelme. Te elötted a' ki uralkodott, mindeneknek jó példát akarván adni, azt kivánta, hogy az ö életét köveſsék, és ezt irta: *El-költöttem*, tudnillik életemet, igaz itélettel vezérelvén máſokat, magamat a' szent életnek ſinórához szabván. *Ajándékoztam*, tudnillik vitézimnek szükségekre valókat, a' szegényeknek-is szükségekre, és kit-kit érdeme szerint jutalmaztattam. *Meg-tartottam*, az-az: minden dolgaimban az igaſságot, a' szükölködöknek irgalmaſságot, a' munkáſoknak béreket; a' jóban állhatatos vóltam, és kegyelmeſségemet egy érdemeſtöl-is meg nem tiltottam. *Birom*, tudillik kezemet az ajándékozáſra, és óltalmazáſra, de a' büntetéſre-is. *El-veſztettem*, tudnillik a' bóldogságot, ellenségimnek barátságát, és a' teſtnek gonosz kivánságát. *Büntettetem:* mert mind ezek között-is az egy igaz Iſtenben nem hittem. Ott büntetödöm, a' honnat nints szabadúlás. Ezeket hallván a' Király, inkább magára kezdett vígyázni, és tellyes életét jó erköltsben foglalván, békeségben múlt-ki e' világból.

Ennek Magyarázattya.

Édes ſiaim, illyen Királynak kell lenni minden keresztyén embernek, temetö helyt készítsen magának, az-az, bóldog ki-múláſra készüllyön, az Iſten akarattyához szabja magát, és igaz töredelmeſséggel bé-áſſon szivének gyökerébe, ott talál az arany koporſóra, Iſten segítségéből ott az ö lelke arany karikákkal fénlik, úgy-mint reménséggel, hittel, szeretettel.

tettel. De mi léſzen e' karikák körül irva? Elsöben az: hogy, *El-költöttem.* Akkor költünk pedig jó helyre, mikor teſtünket és lelkünket iſteni ſzolgálatban foglalván, töltyük-el életünket: mert akkor reménségünk lehet idveſségünkröl. A' máſodik irás az: hogy, *Meg-tartottam.* A' jó kereſztyén embernek azért, töredelmes és alázatos ſzivet kell tartani, és azt az Iſten akarattyához kell ſzabni. Harmadik irás: *Ajándékoztam.* Az igaz ember ſzebb ajándékot nem adhat, mint az Iſtenhez, és felebaráttyához való ſzeretetet: mert e' kettötöl függnek a' Profétak, és az egéſz törvény. A' negyedik irás az: hogy *Enyim vólt.* Ha kérdik mid vólt? egyebet nem felelhetſz; hanem e' nyomorúlt élet, bünben-való fogontatáſod, és földi gyarlóságodnál egyéb nem vólt. Az ötödik irás az: hogy *Birom.* De a' kereſztyén embernek minden vagyonnya az, a' melly kegyelmet Iſten adott néki, elsöben-is a' kereſztségben; és a' mennyei malaſzt; mellyel a' kiſértetek ellen hartzolni kell. A' hatodik irás az: hogy, *El-veſztettem.* Igaz dolog, a' bün által el-veſzti ember minden bóldogságát; de meg-találllya azt a' pénitentziát-tartó ember, a' Chriſtus áldozattyának érdeme által. Hetedſzer irva vagyon: hogy, *Büntettetem.* Ha kérdik, miben? azt mondgya a' kereſztyén ember: Az én bünömért ſzenvedek mind úntalan, teſtemet ſanyargatom, &c. és ſzolgálat alá vetem. Nyóltzadik irás: *El-költöttem*, a' mim vólt, tudnillik: Iſten irgalmaſságából, ſzent életben napjaimat. Ha kérdik mit ajándékoztál, mondgya azt az igaz ember, hogy jó tanátsommal éltettem máſokat, kiért Iſten-is éltet engemet.

XVII.

XVII. RÉSZ.

Az életben való elö-menetelröl.

EGy Királynak ollyan ſzokáſa vólt, hogy valaki néki ſzolgálattyára ment, elsöben annak háromſzor kellett meg-zördíteni a' kaput. Abban az idöben vólt Romában egy Gvidó nevü ember, a' ki gondolkodván ſzegény állapottya felöl, mégyen annak a' Királynak udvarába ſzolgálatra; kinek harmadſzori zördítésére meg-nyittya az ajtón-álló a' kaput, és viſzi a' Király eleibe. Midön azért Gvidó térden állva köſzöntötte vólna a' Királyt, kérdi töle, mi vólna kivánsága? a' ki azt feleli, hogy ſzolgálatra akarna állani. Viſzont a' Király: Mitsoda állapatban tudnál engem ſzolgálni? Felel Gvidó: Uram, hat módom vagyon a' ſzolgálatbã. *Elsöben:* A' nagy embereket éjjel nappal híven tudom ſzolgálni, ágyat vetni, ételt kéſziteni, és lábat tudok moſni. *Máſodſzor*: Vígyázáſommal tudok ſzolgálni, úgy hogy, mikor máſok aluſznak, én akkor vígyázok, mikor máſok ébren vañak, én akkor aluſzom. *Harmadſzor*: jó bor kóſtoló vagyok, és a-kármelly italrólis itéletet tudok teñi. *Negyedſzer:* Vendéget tudok maraſztani, kivel betsületet vall az Uram. *Ötödſzör:* Füſt nélkül olly tüzet tsinálok, kinél ſokan meg-fütözhetnek. *Hatodſzor:* jó útat tudok a' ſzẽt földre, mellyẽ békével járhatnak az emberek. Kinek mõd a' Király: Ezek mind jók és haſznoſok, így meg-maradhatſz udvaromban. Elsöben-is azért, teſtemnek léſzeſz örzöje ebben az eſztendöben. Kéſz vagyok Király, úgy mond Gvidó, a' ſzolgálatra. Gvidó azért, minden étſzakára meg-veti az ágyat, a' háló-ſzerſzámot tiſztán tartya, 's változtattya, az ajtóban ſtrásál fegyveres kézzel étſzakákon, kinek egy kis ugató ebetskéje.

kéje-is vólt, a' végre, hogyha el-találna ſzunnyadni, ugatásával fel-ſerkentené. Minden hétben lábait meg-moſogatta, és úgy viſelte magát, hogy a' Király-is ditsíretet tött maga viſeléſe felöl. Máſodik eſztendöben, Gondviſelönek téſzi a' Király, melly hivatalban-is úgy viſelte magát, hogy nyárban télre való éléſt böven ſzerzett, mikor máſok teſteket nyúgották, akkor ö fáradott és munkálódott, és így a' máſik igéretinek-is meg-felel; úgy hogy, panaſzſza ſenkinek nem lehetett reája. Mikor látta vólna a' Király okos maga viſelését e' két dologbā, hivattya Pohárnokját, és egy pohárba jó bort, etzetet, és muſtot töltvén, Gvidó kezébe adattya, hogy meg-próbállya, minémü itéletet tudgyon azokról tenni. Midön azért elsöben Gvidó meg-koſtolta vólna, azt mondgya: hogy jó. A' máſodikra azt mondgya: hogy jó vólt. A' harmadikra azt mondgya: hogy jó léſzen. Meg-érezvén mind a' bornak, mind az etzetnek, mind a' muſtnak erejét a' pohárban. Ebben-is ſzép okoſságát tapaſztalván a' Király, mond iſmét Gvidónak: Menny-el a' tartományokra, 's táborokra, és az én barátimat híd hozzám vendégségbe ez elöttem lévö nagy innep napra, meg-láſſuk e' negyedik ſzolgálatnak mint felelſz-meg. El-mégyen azért Gvidó, és minden-felöl a' Királynak ellenségit gyüjti, 's híja vendégségre; úgy hogy a' Király udvara meg-telik ellenségivel Karátson eſtvéjén. Kiket mikor látott vólna a' Király, fel-émeledik gyomra belé: és hivatván Gvidót, mondgya néki: Barátom, tudodé mire ajánlottad vala magadat? tudnillik, hogy jó vendég maraſztó ſzolga vólnál; kiröl midön parantsoltam vólna néked, barátim hellyén ellenségimet hoztad rám. Ki-

nek felel Gvidó: Igen-is Király, én ezt a' te jódra tselekettem: mert a' barátidat könnyü meg-találni. Ezen-túl pedig a' jó lakás, és kedves beſzéllgetés által ezek-is mind barátid léſznek, és ezen-túl nem léſzen kitöl félned. A' melly dolog midön bé-tellyeſedett vólna, mondgya Gvidónak a' Király nagy örömmel: Iſtennek-hálá édes ſzolgám, már minden ellenségim barátimmá löttek. Azért, már az ötödik igéretet-is tellyesítsd-bé, és tsinály füſt nélkül tüzet nékünk: mellyre gondgya lévén Gvidónak, ſzerzett jó idején, jó ſzáraz taplót bövséggel, és azt olly hamar meggyújtotta, hogy minek-elötte füſtit látnák, már langot vetett a' tapló, mellynél a' ki akart, meg-fütözhetett. Mond még-is a' Király Gvidónak: már a' hatodik ſzolgálatot-is ha bé-töltöd, nagy emberré téſzlek. Mond azért Gvidó: Valaki a' ſzent földre akar menni, jöjjön utánnam a' tenger partra: mellyet hallván, ſzámtalan Férfiaknak Aſzſzonyoknak, és gyermekeknek ſokasága kezdi követni. Mikor azért a' tenger mellé érkeznek, mondgya a' népnek: Láttyátok-é a' tenger közepi-felé amaz igen magos köſzálat, a' kit én látok? Kinek felel a' ſokaság: Láttyuk, de mire nézve mútatod, nem tudgyuk. Kiknek mond Gvidó: Annak a' köſzálnak tetején vagyon egy madár, a' ki féſzkében hét tojásán ül gyakrabban, kikben gyönyörködik. Valamikor pedig az a' madár a' féſzkén ül, akkor az egéſz tengeren nagy tsendeſség vagyon; hanem mikor féſzkétöl távozik a' madár, akkor háborodik-meg a' tenger, úgy annyira, hogy ha valaki ollyankor a' tengeren meg-indúl, lehetetlen annak meg-ſzabadúlni; de mikor a' féſzkében ül a' madár, akár ki-is bátran meg-indúlhat, és viſzſza jöhet a' ten-

a' tengeren. Kinek mondanak az emberek: honnat tudhattyuk-meg, mikor ül a' madár féſzkében, és mikor-nem? Kiknek mond Gvidó: Soha különben féſzkét el nem hadgya az a' madár; hanem más madár lévén annak ellensége, mikor ennek a' féſzkét ganéjával bé-rútíttya: abban pedig mind untalan meſterkedik. Mikor azért ez féſzkét és tojáſit bé-motskolva láttya, bánattyában akkor távozik-el féſzkétöl, akkor vagyon a' tengernek-is meg-búſúláſa. Ollyankor nem tanátslom a' tengerre menetelt. Kinek mond a' köſſég: Uram mitsoda meſterséggel orvoſolhatnók-meg, hogy az ellenséges madár ennek féſzkéhez ne közelítsen, hogy mink-is bátrabbak leheſsünk a' tengeren? Felel Gvidó. Nints az ég alatt annak a' madárnak nagyobb ellensége, mint a' bárránynak vére. Ha azért azt a' féſzket kivül belöl meg-hintitek bárány vérrel, valameddig egy tsepp abban meg-marad, mind addig feléje ſem mégyen annak a' féſzeknek, és így ſzüntelen a' maga féſzkén marad a' máſik madár, a' tenger-is tsendeſségben léſzen, a' ſzent földet-is bátorságoſon járhattyátok. Ezt hallván, bárány vérrel meg-hintik a' féſzket kivül belöl, és a' ſzent földre mindeneknek bátorságos járáſok léſzen. Látván a' Király e' rendes tselekedeteket, Gvidónak nagy gazdagságot ád, és minden hadainak fö Generáliſsává téſzi.

Ennek Magyarázattya.

Ez a' Király a' mi mennyei Atyánkat példázza, ki azt igérte, hogy a' ki az ö ajtaján, kiváltképen három úton zörget, meg-nyittya néki, úgy-mint: imádság, böjt, és alamiſna által ha zörgetünk, bé-mehe-

tünk úgy az ö ſzolgálattyára, a' vitézkedö Anyaſzentegyházban, és az után az örök életre. A' ſzegény Gvidó jelenti a' gyarló embereket, kik mezítelen jöttünk e' világra, és ez a' Király ſzolgálattyára fogadván bennünket, hat rendbéli ſzolgálatot kíván tölünk. Elsöben, hogy a' Király teſtének örzöi légyünk, és mint Gvidó jóságos-tselekedetekkel fel-fegyverkezzünk. A' kiſértetek ellen pedig a' kis ebetske, úgymint: a' jó lelki-iſméretnek munkálkodáſa mellettünk légyen. Az ágyat tiſztán tartsuk, az-az, hogy ſzívünket minden motsoktól meg-óltalmazzuk, a' láb mosáſt-is el ne múlaſſuk, hanem töredelmes vallástétellel hetenként lelkünket moſogaſſuk; hogy a' Chriſtuſnak a' mi Urunknak ſzemét ſemmivel meg ne ſértsük. Ez azért az elsö ſzolgálatnak rendi. A' máſodik ſzolgálat áll a' vígyázásból. Hogy azért a' vétekben el ne alugyunk, a' jó-tselekedetek által ſzüntelen ébren tartsuk magunkat. Arról mondgya az Evangyéliſta: *Vigyázzatok: mert nem tudgyátok melly órában el-érkezik az ember Fia.* Nyárban kell azért két-felé kapnunk, úgy-mint életünknek virágában: és kintset gyüjtenünk, hogy mikor a' tél el-érkezik, úgy-mint a' halál, és az örökké-valóság, légyen ſzemünket mire vetnünk. A' harmadik ſzolgálat áll a' békeſséges ſzenvedésben, és ha kívántatik a' Mártyromságban Iſten ſzeretetiért. Azért kérdi a' mi Idvezítönk ſzent Máthénál: *Meg-ihattyátok-é a' pohárt, mellyet én meg-iſzom?* A' melly italt azért kezünkbe ád az Iſten, akár ſavanyú légyen az, mint az etzet; akár ízetlen légyen, mint a' forratlan muſt; akár kedves légyen, mint a' jó bor, jó neven vegyük a' mi Urunktól: mert a' mi moſt ízetlen, jövendöben az örök

életre

életre fel-forr bennünk mint a' ſzép forrás. Ha keſerü-is, édes léſzen a' mi Urunk udvarában, midön könyhullatáſunkat az Iſten maga törli-el ſzemünkről. Ha kedves-is a' mennyei áldás rajtunk, mindeneket háládáſſal kell vennünk: mert mindenek a' mi Királyunknak kezeiből ſzármaznak. Negyedſzer, tartozunk vendéget maraſztani, és valamint Gvidó az ellenségeket hítta vendégségbe, úgy tartozunk minkis ellenséginkel-is jót tselekedni. Azért mondgya Idvezítönk: hogy, nem tsak barátinkkal tartozunk jól tenni, holott azt a' pogányok-is meg-tselekedik. Ötödſzör, tartozunk tüzet gerjeſzteni füſt nélkül, tudnillik a' ſzent ſzeretetnek tüzét, mellyre a' Szent Lélek rá ſegít bennünket. Annak pedig nem kell füſtölögni, haragtartáſſal, gyülölséggel, és ſemmi egyéb véteknek párájával: mert az ollyan füſt, büdös, és a' ſzeretetnek tüzéhez közél ſem mehetünk, azzal ſzivünket lelkünket meg nem melegíthettyük, ha illyen büdös gözzel elegyedik ſzeretetünk. A' hatodik ſzolgálat abban áll, hogy az embereknek a' ſzent földre útat mútaſſunk. Arra pedig tengeren kell által-mennünk, melly tenger jegyzi ezt, a' nyomorúságokkal tellyes világot, vagy életet. Mert valamint a' tengeren a' fergetegek öſzve ütköznek, 's ugyan egymáſt érik; úgy talál bennünket életünkben, és forgat a' ſok rendbéli kíſértet. És valamelly keſerü a' tengernek vize, és felette mély: ollyan keſerü rajtunk a' bünöknek mérge, és feneketlen a' veſzedelemnek mélysége, mellyre alá vonſzon bennünket. És valamint a' tengerben böven vannak az iſzonyú állatok, kik az ember hajóját el-akarják meríteni: ollyan bövön vannak e' világon a' Fejedelmek,

hatalmaſok, és kegyetlenek, kik ſzánakodás nélkül ſzorongatnak bennünket. E' mi életünknek tengerén vagyon nagy magos köſzikla-is, melly jegyzi a' mi teſtünket, és abban a' féſzek, a' mi ſzivünk. A' madár abban a' féſzekben a' Szent Lélek, a' ſzép tojáſok a' Szent Léleknek hét kiváltképen való ajándéki. Valameddig azért ezeket az ajándékokat ſzivedben meg-örzöd, mind addig ott nyugſzik a' Szent Lélek, és néked bátorságos útad léſzen a' ſzent földre, úgymint az örök életre. De ha az ellenséges madár a' világ, ördög, és a' teſt a' bün által bé-motskollya a' te féſzkedet vagy ſzivedet, nints olly tengeri háború, kinél nehezebbet nem ſzenvedſz. Mert erről a' madárról mondgya Idvezítönk: hogy, *A' ti ellenségtek az ördög körül jár, kereſvén hogy el-nyelheſſen.* Ha azt akarod azért, hogy el-távozzék meſzſze, és a' ſzent Lélek meg-maradgyon ſzivedben, köveſſed Gvidót, a' bárány vérével hintsed a' féſzket, úgy-mint: a' Chriſtuſnak kínſzenvedését forgaſſad ſzivedben, mellyet éretted ſzenvedett: és így az ellenséges madár az ördög nem mér feléd menni; hanem meg-marad a' Szent Lélek, kinek ereje által a' ſzent földre, az örök bóldogságra juthatſz. Mert minden vétek, noha örök rendelés ſzerint rettenetes ſúlyos, de ha kétségbe eſés nem követi, az Iſten meg-botsáttya.

XVIII. RÉSZ,

Mellyben arról példa adatik.

VOlt egy idöben egy Juliánus nevü vitézlö Férfiú, a' ki tudatlanúl mind Apját, Annyát meg-ölte: Mert midön egykor vadáſzni ment vólna-ki, egy ſzarvaſt üzöben véſzen, a' ſzarvas azonban meg-fordúlván,

ván, azt mondgya néki: Te engem kergetſz, a' ki mind Apádnak, Anyádnak gyilkoſſa léſzeſz. Ezen meg-rémülvén a' vitéz, hogy valamint a' ſzarvas jövendöléſe rajta ne történnyék, meſzſze földre bújdoſik, és ott egy Fejedelemnek ſzólgálattyára áll. Kinél olly betsülettel viſelte magát, mind mezöben, mind udvarban, hogy ötet a' Fejedelem minden hadainak Generáliſsává téſzi, és egyik Porkolábjának özvegyét feleségül néki adgya. A' várral-is meg-ajándékozza. Azonban, felette igen búsúlván Juliánusnak el-veſzésén, mind Apja, 's mind Annya, utánna indúlnak, ha valahól fel-találnák. Végtére jútnak a' Juliánus várába, fioknak othon nem létében. Kiket mikor látott vólna a' Juliánus Felesége, beſzédbe ered vélek, kérdezkedvén, mitsoda emberek vólnának? Elé beſzéllik azért azok, hogy nékik vólt vólna egy Juliánus nevü fiok, ki meſzſze távozott tölök, és nem tudván, hová lött-el, annak kereséſére indúltak; a' melly beſzédböl eſzébe véſzi a' Gazdaſzſzony, hogy az ö Ura vólna, kit Apja, és Annya keres: mellyre nézve betsülettel láttya öket, és jól tartván, ágyat kéſzít nékik a' maga házában. Maga pedig más házba költözik. Reggelre kelvén, mégyen a' Gazdaſzſzony a' Szentegyházba, azonban Juliánus-is haza érkezik, és házába menvén, láttya hogy ott az ágyban két ember fekſzik. Ki miatt gyanúságba eſik, hogy az ö Felesége mellé más idegen ember fekütt, mellyhez-képeſt ragadgya fegyverét, és hirtelen haragjában mindeniket meg-öli. Ki-menvén azért házából, a' templomból haza jövö Feleſégét elöl-találya, kin tsak el-álmélkodik, és kérdi töle; mitsoda emberek lehettek azok, kiket házában,

maga

maga ágyában veſzteg feküve talált? kinek felel az Aſzſzony: azok az Atyád és Anyád, kik ſok idöktöl fogva kereſnek tégedet, és midöre házadat megtalálták 's én-is meg-iſmértem öket, te éretted a' magunk házában adtam ſzálláſt nékiek, és ott nyúgoſznak. Mellyet hallván Juliánus, keſerves ſiráſra fakad-ki, és mond: Jaj ſzegény fejemnek, hová légyek-el, a' ki Apámnak és Anyámnak gyilkoſſa löttem. La mint tellyeſedett-bé rajtam a' ſzarvas jövendöléſe, mellyet mentöl inkább akartam kerülni, annál inkább belé eſtem. Mellyhez-képeſt már töled-is bútsúmat véſzem ſzerelmes Feleségem, el-mégyek, és addig nem nyugſzom, míg Iſtenemtöl kegyelmet nem nyerek e' nagy vétkemröl. Kinek mond a' Feleſége: Távól légyen édes Uram töled, hogy nálam nélkül el-menny, hanem el-mégyek én-is veled: mert ha társod vóltam az örömben, társod akarok lenni a' pénitentzia-tartásban-is. Meg-indúlnak azért mind ketten, és egy igen nagy folyó-viz mellé érkezvén, ott vendég-fogadót építenek, a' holott ſanyarú életben tartanak pénitentziát, a' jövö-járó ſzegényeket bé-fogadgyák, Iſtenért ajándékon táplállyák, és a' vizen fizetés nélkül által viſzik. Sok idö el-telve, fáratsága után a' hidegben nyúgováſra adván magát Juliánus, hall igen keſerves jajgatáſſal ſzózatot éjfélkor, mellyet hallván, hamarsággal fel-kél, és látván ott kün egy hideg-vette embert, fogja és házába viſzi a' tüz mellé; de midön a' tüznél eléggé meg nem melegednék, az ágyába viſzi, és ott erösſen bé-takargattya. Kevés idövártatva, ez hideg-vette ember, nagy fényeſségben láttatik, és az ég felé emelkedvén-fel, mond a' gazdájának: Juliáne az Ur küldött engem, és meg-izente né-

tenéked tölem, hogy a' te pénitentzia-tartáſod kedves az ö ſzent ſzíne elött, és nem ſok idöre mind ketten az Urban el-nyúgoſztok. E' ſzók után az ember el-tünt elölök, és egynéhány nap múlva mind Feleségeſtöl Juliánus el-nyúgſzik az Urban.

Ennek Magyarázattya.

Édes Fiaim e' Juliánuſon érthetünk minden keresztyén embert, kinek tulajdonsága a' vitézkedés, ördög, világ, és teſt ellen: és a' vadáſzatban, vagy ſzüntelen-való fáradozásban a' ſzarvaſt kell követni; melly Chriſtus Urunkat jegyzi, ki úgy ſzomjúhozza a' mi idveſségünket, mint a' ſzarvas a' ſzép forrás vizet, kinek ſzeretetiért el-hadgyuk Apánkat és Anyánkat, mintha halálra adtuk vólna öket. Kire nézve Chriſtus-is azt igéri, hogy: *A' ki én érettem Apját és Annyát el-hadgya, e' világon ſzáz annyit véſzen érette, és jövendöben örök életet.* És valamint ez a' vitéz meſzſze bújdoſott, nékünk-is ennek a' világnak kedveskedésétöl meſzſze kell távoznunk: mert véle együtt ſzentül nem élhetünk. Fejedelem udvarába kell mennünk, úgy-mint az Iſten ſzolgálattyára, és vitézkednünk minden kiſértetek ellen. Mellyet látván az Iſten, kedvébe véſzen, és mintegy házas-társúl adgya nékünk az ö mennyei malaſztyát, a' melly által meg-óltalmazhatod a' te lelkednek várát. De gyakran történik, hogy teſti ſzüléink, úgy-mint a' világi el-múlandó, és hitegetö hivságok ágyunkban feküſznek, próbálván, és intselkedvén körülöttünk; de jobb jó idején még az ágyban meg-fojtani az illyen kiſérteteket, hogy onnat fel ne kellyenek, talpra ne állyanak a' mi veſzedelmünkre. Ezeket pedig a' pé-

nitentzia-tartásnak fegyverével győzhettyük-meg. Ezek után mennyünk a' folyó-víz mellé, melly nem egyéb a' Szent Iráſnál, ott épitsünk lakó házat magunknak imádságból, böjtből, és alamiſnából, kiben látogatáſodra el-jön az Iſten, és Szivednek ágyába fekſzik, és végre meg-vigaſztal.

XIX. RÉSZ.

A kevélységnek vétkéről.

A' Római hiſtoriákban olvaſſuk, hogy egy Pompéjus nevü Fejedelem vette feleségül más nagy embernek (kinek Császár vólt neve) leányát. Ezek ketten meg-egyeztek azon, hogy az egész világot birodalmok alá hajtanák. El-küldi azért Pompéjus Császárt meſzſze, orſzágoknak hódoltatására, úgy hogy, öt eſztendeig oda vitézkednék; maga pedig mint öregjebb ember Róma várossábā, mint hely-tartó úgy maradna. Császár pedig hatalmas vitéz népekre találván, és öt eſztendö alatt azokat el nem birhatván, inkább akart a' Pompéjus nehézségébe esni, mint dólgát félben szakaſztani. És maga tetszése szerint más öt eſztendöt-is töltött a' hadakozásban, mellyel igen meg-bántotta Pompéjuſt, mint-hogy a' végezés ellen tselekedett: és így bé-tötte maga elött a' kaput, úgy-hogy nem merne Rómába menni. Hadakozásnak végbe vitele után mindazáltal, Császár Róma felé indúl, és érkezik egy Rubiácen nevü folyó-viz mellé hadaival együtt, és annak a' viznek közepin egy nagy álló-kép meg-jelenik néki, mondván: Császár, ha békeſségben járſz, szabadon menny-bé a' vizre; ha pedig Rómának békeſségét nem kivánod, meſzſze távozzál innét. Kinek felel Császár: Mindenkor hadako-

dakozó ember vóltam, és Róma városának megmaradásáért semmi munkámat nem kimíllettem, ez után sem kimíllem, állok az én Istenim elött, kiket tiſztelek. E' ſzók után a' kép el-tünik. Csáſzár pedig gázolni kezdi a' vizet, és által menvén rajta, mond a' parton: Itt hagyom a' békeséget a' törvénnyel együtt. Attól fogváſt Pompéjusra támadván, ellene igyekezett tellyes életében.

Ennek Magyarázattya.

Édes fiaim, e' vén Pompéjuſon érthettyük a' teremtö Atya Istent, a' ki vég-nélkül vólt és léſzen mind örökkön örökké. Csáſzár pedig Adámot minden embereknek elsö vezérét jelenti. Ennek az Isten lelket adott, mint ſzép jegyeſt. Az Isten azért meg-akarván próbálni Adámot, Paraditsomban helyheztette ötet, hogy örizné azt, a' ki betsületes állapattyában az ördög tanátsából el-hitte magát, és az Isten ſzövetségét által-hágta: kire nézve az Isten nem tsak Paraditsomból; hanem mennyorſzágból-is ki-rekeſztette ötet. A' ki mind addig sem közelíthetett a' városhoz, úgy-mint a' bóldogsághoz, míg a' kép meg nem jelent a' folyó-viznél az emberi nemzetnek: melly kép jelenti a' Chriſtus Jesuſt, ki a' Jordánban meg-kereſzteltetett Szent Jánoſtól, és a' kereſztség által nékünk-is útat mútatott. De jaj ki ſokan fel-bontyuk azután végezésünket, mellyet téſzünk Istenünkkel a' kereſztségbē. És noha a' Chriſtus el-jött a' kékeség ſzerzésre; de fel-bontyuk mi Istenünkel tött békeségünket, midön a' bün tselekedetiben az ördög tanátsán járunk.

XX. RÉSZ.

A' nyomorúságról, és háborúságról.

KOnrádus uralkodásának idején, vólt egy Leopold nevü Hertzeg, ki a' Királynak haragjába esvén, el-futott, és az erdöben lakott mind Feleségestöl egy kalibában. Konrádus egykor vadászni indúlván, mégyen azon erdöbe, és el-estveledvén, abbā a' kalibábā szāll-meg. Kinek a' Gazdaszszony a' mennyire érkezett, ágyat vetett; de terhes lévén, azon étszaka el-érkezett szülésének ideje, és fiat szült a' Leopold Felesége. A' Király pedig álmában hall illyen szózatot: *Vedd-fel, vedd-fel, vedd-fel.* Ki fel-serkenvén, és meg-rémülvén magában, gondolkodik vólt mit jelentene az a' mondás. Azonban másodszor-is el-aluván, hall ismét illyen szózatot: *Add viszsza, add viszsza, 's add viszsza.* Kiben fel-serkenvén a' Király, annál inkább meg-retten, nem tudván mi lehessen magyarázattya azoknak a' szóknak. Gondolkodása között, harmadszor-is el-aluszik, és mihelyt el-aluszik, mindgyárt illyen szókat hall: *Szaladgy, szaladgy, szaladgy: mert ez az elsö-szülött gyermek te Vejed lészen.* Kiben fel-serkenvén a' Király, annál-is inkább megposdúl a' vér benne. Reggel azért idején fel-kelvén, meg-indúl, és titkon két fegyver hordozóját szólíttya, mondván nékik: Mennyetek viszsza, és a' melly gyermek az éjtszaka lött az én szálláson, erövel-is ragadgyátok-ki Annyának öléből, vágjátok ketté, és a' szivét ki-vévén, hozzátok elömbe. Amazok sietséggel viszsza menvén, ki-ragadgyák Annyának öléből a' kisdedet; kinek szép ábrázattyát látván, meg-szánnyák az ártatlant, és egy fának ágossa közzé tészik-

fel,

fel, hogy a' vadak el ne kaphaſsák; és egy nyúlat meghasítván, annak ſzivét véſzik-ki, és viſzik Konrádus eleibe. Azon nap egy Fejedelmi embernek lévén azon úttya, hallya a' nyivákoláſt, és titkon maga kebelébe véſzi a' gyermeket. És mivel magtalan vólt a' Fejedelem, a' Feleségének viſzi, és úgy tettetik, mintha ö tölök való gyermek vólna az, és nevelvén, Henriknek nevezik. Midön azért fel-nevekedett vólna a' gyermek, termetiben ékes ifjú vólt, beſzédében jeles, és mindenek elött igen tekintetes. Kinek nagy állapatra való indúlattyát látván a' Király-is, el-kívánnya a' Fejedelemtöl az ifjat, és maga udvarában tarttya; De midön venné eſzébe, hogy mindenek elött kedves, 's maga viſelésében ditsíretes; gyanúba eſik, hogy végre utánna az az Ifjú fogna uralkodni, és talám kiſded-korában annak parantsolt vólt megöléſe felöl; Nem akarván azért tovább függöben tartani a' dolgot, tulajdon kezével a' Király illyen levelet ír Feleségének: *Életedre parantsolom, hogy mihelyt ezen levelemet véſzed, ezt az ifjat mindgyárt megöleſſed, kitöl levelemet néked küldöttem.* Menvén azért az ifjú, úttyában meg-ſzáll egy Papnak házánál, és egy keveſsé le-feküvén a' ház árnyékába, el-aluſzik mint fáratt. Oda menvén azért egy Pap, látván az ifjúnak fejénél a' levél táskát, nem állhattya; hanem kezébe véſzi, és a' Király levelét ki-kereſvén, felſzakaſztya és el-olvaſſa. És a' hól azt irta a' Király, hogy, *meg-öleſſed*; azokat a' ſzókat meſterségeſen kivakarván a' levélböl, azt irja helyében: *A' mi leányunkat feleségül add ez Ifjúnak.* Midön azért a' Királyné el-olvaſta vólna a' levelet, meg-iſmérvén a' Király petsétét és keze irását, az Uri rendeket öſzve

gyüjti, és nagy vendégséget indítván, menyegzöi lakodalmat nagy pompával szerez, és így Feleségül adgya a' leányát az ifjúnak. Midön azért Konrád Királynak hírt vittenek vólna leányának nagy menyegzöi lakodalma felöl, és mind poſtáktól, mind Paptól meg-értette vólna a' dolognak valóságát, által-érti, hogy az Iſten rendelésének ellene nem állhatni. És az ifjat hivatván, Vejinek iſméri lenni, állapattyában meg-erösíti: kinek hólta után királyi ſzékiben uralkodik Henrik Király.

Ennek Magyarázattya.

Édes fiaim, illyen a' mennyei Király az Atya Iſten, ki Adámra meg-haraguván a' bünért, ki-kergette Paraditsomból, és kellett futni e' világnak erdejére. Az Iſten-is a' lelkeket akarván elé-vadáſzni, ezen erdöre küldötte az ö Fiát, midön ſzületett Bóldog Aſzſzonytól étſzakának idején. Midön azért mondatik nékünk, hogy: *Vedd-fel, vedd-fel*, tudnunk kell, hogy lelkünkre való gondviſeléſt kell fel-vennünk. Midön pedig azt hallyuk, hogy: *Add viſzſza*, juſſon eſzünkbe, hogy lelkünket tartozunk a' mi Iſtenünknek viſzſza adni, mivel az mindenképen az Iſtent illeti; mind teremtéſre nézve, mert azt haſonlatoſságára teremtette; mind meg-váltáſra nézve, mert azt ſzent Fiának vérével és halálával váltotta-meg; mind tovább való gondviſelésére nézve, mert azt a' Szent Lélek Iſten igazgattya és vezérli, ha a' bün által ellene nem állunk Iſtenünknek. Gyakran hallyuk a' harmadik ſzózatot-is, melly ez vala, hogy: *Szaladgy*. Szaladnunk kell azért az ördögnek kíſérteti elött, az irgalmaſság és alázatoſság által; a' világnak

lágnak maga mutogatása elött, az igaz lelki szegénység által: a' testi gyönyörüségek elött, a' tiszta élet, és sanyargatás által szaladhatunk-el. Az ártatlan gyermek jelenti a' Chriſtus Jesuſt, a' kit örömeſt elveſztene a' kegyetlen ördög mi elölünk, hogy a' mi lelkünket jövendöben magának ne jegyzené a' Chriſtus Jesus. Gyakran magunk-is levelet irunk tulajdon kezünkkel a' Jesus ellen, tudnillik: mikor hamis gondolantunkat annyira forrallyuk szívünkben, hogy végtére, a' gonoſságnak tselekedetire meg-egyezik akaratunk-is gondolatunkkal: a' ki örök veſzedelmünkre 's halálunkra szolgálna, ha a' jó Pap meg nem szánna bennünket, tudni-illik: az Istennek idveſséges oktatása, mellyet a' szent Irásban az ô, és új-Teſtámentomban elönkbe adott, és az által fordíttya-el halálra vetemedett útunkat, és foglallya-el jegyesül magának a' mi lelkünket.

XXI. RÉSZ.

A' tsalárdságról, és annak orvoſlásáról.

Justinus irja, hogy a' Lacédémonbéliek, Királyokra támadván, hatalmat vöttek rajta, és mind a' városból, 's mind az országból ki-üzték méltatlanúl. Azon idöben a' Persák Királya nagy haddal meg-szálla a' városſt: az el-üzetett Király pedig nem nézvén a' városbélieknek háládatlanságokat, ki-tanúllya a' Persák Királlyának minden meſterséges szándékát, mellyel a' városſt meg-akarta rontani. Azonban gondolkodik, mint adhaſſa a' dolgot értésére a' városnak, mentöl titkoſabban, hogy maga-is ne veszszen miatta. Készített azért egy táblát, kire az ellenségnek minden praktikáit le-irja, és a' praktikákat

miné-

minémü meſterséggel elözzék-meg, azt-is ſzép rendel le-irja. Az után a' táblát gyengén viaſzſzal bémázollya, melly az iráſt el-fedezte, és hü követtyére bízván, a' puſzta táblát bé-küldi a' városba, megparantsolván, hogy a' Fö Uraknak adgya kezekbe. Öſzve-gyülvén azért a' város Fejedelmi tanátsot tartanak, tudakozván, mit kelleſſék azzal a' táblával tenni? Midön azért ſenkinek elméje fel nem érné, mint kelleſſék élni véle; az el-üzött Királynak maradván ott egy Húga, és meg-értvén a' dolgot, a' Tanátsban kérdezik: a' ki látván a' táblát, láttya rajta a' viaſzozáſt-is, és eſzébe véſzi, hogy ha mi vagyon a' táblán, a' viaſz alatt léſzen. Ki-tüſztítván azért a' viaſzból a' táblát, világoſon ki-tetſzenek a' betük. És el-igazodván a' dolgon, nagy örömben kezdenek lenni: a' melly tanúság által a' városſt óltalmazni kezdik, és meg-tartyák.

Ennek Magyaráſzattya.

Ezen a' Királyon értem a' jó Iſtent, a' kit maga városſából az emberi nemzet a' mi elsö Atyánk az engedetlenség által, el-üzött maga társaſága mellöl, mintha mondották vólna az Atyáink: *Nem akarjuk ezt rajtunk uralkodni.* De a' mi háládatlanságunkat nem nézvén az Ur Chriſtus, meg-ſzánta az ö városſát az emberi Nemzetet, és a' mint ſzent Pál Apoſtol mondgya: *Mikor ellenségi vólnánk, akkor-is ſzeretett minket*, és látván, hogy az ellenség az ördög megſzállott, és veſzedelmes meſterségekkel oſtromol bennünket, annak az ellenſégnek praktikái ellen táblára irja az orvoſságokat, és a' jó tanátsot, mint állhaſſunk ellene: és így az ö hü ſzolgájától Moyſeſtöl küldi-

küldi-el az emberi Nemzetnek. Ez az irás pedig elvólt borítva viaſzſzal, tudnillik: az elsö törvénnek példázó Cérémoniáival, úgy annyéra: hogy az igaz valósagot, úgymint az Iſtennek kegyelmét ſenki által nem értette, mind addig, míg egy okos Aſzſzonyi-állat meg nem jelentette, tudnillik a' Bóldogságos Szüz, ki által a' világra jött a' Chriſtus Jesus, az egéſz emberi Nemzetnek ſzabadítója.

XXII. RÉSZ.

Világi félelem.

AZt irja ſzent Ágoſton, hogy régenten, midön az Egyiptombéliek Sérápis, és Iſiſnek álló képeit fel-akarták vólna állítani, elsöben ollyan törvént töttek, hogy valaki azokat embereknek mondaná, vagy eredetekröl beſzéllene, fejével fizetne érette, és igy állítottak-fel két képet. Máſodſzor, hogy a' törvényt mindenek tudnák, minden templomban, a' hól azokat tiſztelték, egy képet irtanak máſt, ki a' kezét a' ſzájára tötte, akarván azzal jelenteni, hogy ſenkinek ne légyen ſzabad a' képek ellen ſzót indítani, és illyen formán nyomták-el az igaſságot.

Ennek Magyarázattya.

Bizonyos dolog az, hogy e' világnak hatalmas fiai, kik az Iſten Anyaſzentegyházát, és annak ſzép rendtartását el-akarják nyomni, magokat ſzerfelett való méltósággal magaſztallyák elsöben-is, és minden embereknek ſzájokra olly lakatot akarnak vetni, hogy az ö gonoſz tselekedeteket nem-hogy meg-dorgálni; de még tsak elö-hozni ſe méréſzellyék, az igaſságot ki ne beſzéllyék, ſöt az ö fogyatkozáſokat igaſság gyanánt hirdeſſék. Ez igazán, ez, a' világi félelem, nagy és

magos ki-tött bálvány: holott az igaſság mellett nem hogy valami háborgatáſt; de halált-is tartoznék ſzenvedni a' kereſztyén ember. Valakik azért félénk ſzivüek, és a' világ fenyegetéſére nézve bé-fogják ſzájokat, azok mind imádgyák a' világnak illyen útálatós bálvánnyát.

XXIII. RÉSZ.

A' Lelki orvoſságról.

SZent Ágoſton irja, hogy a' régiek a' Királyoknak teſteket meg-égették, és a' hamvakat látó helyén temették. Történt egykor egy embernek halálán, hogy annak a' ſzive meg nem éghetett. Öſzve-gyülvén azért annak a' tartománynak böltsei, ſokat gondolkodtak, mi leheſſen annak a' dolognak oka, és azt találták-fel, hogy méreg miatt veſzett vólna az a' Király, és az okon nem árthatt a' tüz a' ſzivének. Akkor a' ſzivet külön tévén, terjékkel meg-kenték, és a' mérget az által meg-eméſztették, és azután hamar hamuvá lött a' tüz miatt az a' ſziv.

Ennek Magyarázattya.

Ennek nem egyéb magyarázattya; hanem hogy a' halálos véteknek mérgével meg-büzhetett ſziveknek, lehetetlenség a' Szent Léleknek tüzét magokhoz foglalni, valamíg az orvoſság, úgy-mint a' vallaſtétel, és töredelmeſſég által meg nem tiſztúl ember.

XXIV. RÉSZ.

Az ördög ſugallásáról, a' világi eſzközök által.

EGy bübájoſról irják, kinek olly ſzép kerti vólt, melly rakva vólt különkülön-féle jó illatú virágokkal,

kal, kedves gyümöltsökkel, és gyönyörüségekkel olly gazdag vólt, hogy ki-beſzélleni-is alig lehetett: és ezt a' kertet ſenkinek nem akarta meg-mútatni; hanem tsak a' bolondoknak, és ellenſéginek. Kik bé-menvén a' kerbe, ott maradtanak vólna örömeſt; de tsak annak engedett ſokáig-való múlatáſt, a' ki örökségét néki engedte. A' bolondok Paraditsomnak alítván lenni a' kertet, örökſégeket oda hadták, tsak engedteſſék-meg nékik a' múlatás. A' bübájos ember pedig éjtſzaka fel-kelvén, aluva találta öket, és azokat mind meg-ölte. És e' kert által ſok gonoſságot vitt végbe.

Ennek Magyarázattya.

Ez a' bübájos nem egyéb; hanem a' világ az ö gyönyörüſégivel. Azért mondatik bübájoſnak: mert ſokakat el-hitet, gyakran aranyas tálait tsak habbal tetézi-fel, gyakran büdös húſt téſzen-fel a' jó lévvel; mint a' ſzemfény-veſztök pénzzel töltik teli az emberek markát; és eggyet kettöt fordúlván, ha tekintik polyvával teli markok. Ugy járnak azért, a' kik utánna indúlnak, mint azok a' bolondok, a' kik erre a' bübájos kertéſzre bizták életeket. El-aluttak a' kis gyönyörüségben; örökſégeket, úgy-mint a' mi réſzek az örök bóldogságban lehetett vólna, ennek a' tsalárd gazdának vallották: és így magok üres kézzel maradtak.

XXV. RÉSZ.

A' hála-adatlanságról.

EGy özvegy Aſzſzony régenten valami hatalmas kegyetlen ember miatt ſok nyomorgatáſt ſzenvedvén, midön ſiránkoznék, érkezik idegen földről egy

betsületes ember hozzája, a' ki meg-szánván a' sirán-kozó özvegyet, azt igéri néki, hogy meg-hartzol azzal a' kegyetlen emberrel, a' ki ötet háborgattya, és nem-is kiván egyebet töle; hanem tsak azt, hogy az ö páltzáját, és övedzöjét emlekezetire tartsa-meg kamarájában, ha ö néki halálá történik a' hartzon. Mellyre az Asszony erös hittel köti magát. A' jövevény ember meg-hartzolván a' satsoltató kegyetlennel, meg-gyözi ötet, és meg-öli. De maga-is olly sebeket vészen-fel, melly miatt meg-kellett halni. Meg-értvén az Asszony, halálát az ö vendégének, fogadása szerint páltzáját, és övét fel-függesti az ágya mellett, azután szolgálván a' jó szerentse, minden el-veszтett jószága és birodalma meg-tér az Asszonynak; kire nézve királyi emberek mennek látogatására hárman-is, kiknek elejekbe az Asszony ékes ruhájába fel-öltözik, és betsülettel fogadgya öket. Gondolkodik azonban, hogy ha el-érkeznek a' királyi emberek, meg-láttyák az idegen embernek partékáját az ágya körül, és az néki nem fog betsületire szolgálni. Arra nézve fogja a' páltzát, és övedzöt, és ki-veti házából, és így el-feletkezvén az embernek jótéteménnyéröl, háládatlansággal fizet érette.

Ennek Magyarázattya.

Atyámfiai, ez Asszony, az ember lelkét jelenti, a' satsoltató, az ördögöt; a' ki sok idökig meg-foztotta vólt a' mennyeknek országától a' lelket; mellyre nézve nagy siránkozásban töltötte idejét a' lélek: mert mind addig a' pokolnak vólt sellyére, valamíg mint egy jövevény szarándok el-jött a' Christus, az ö szent országából e' világnak puztájára. Az ö övedzöje

zője jegyzi az ö tiztaságos szent testét, kiben az Istenség rejtekben jelen-vólt, kire nagy sebeket vött-fel. Az ö pátzája a' keresztfa, kin mi érettünk bünösökért függött. A' mi lelkünknek pedig nagy gyözedelmet szerzett, és azt kívánnya tölünk, hogy az ö szeretetinek emlekezetire gyakran eszünkbe jussón az emberi testben való élete, és az ö páltzája, úgy-mint a' keresztfán végben vitt kínszenvedése, mellyet mindenkor a' mi szivünknek rejtek kamarájában tartsunk. A' három királyok, az ördög, test, és a' világ: kísértettel gyönyörködtetéssel, és kényeztetéssel el-érkeznek, kiknek elejekben fel-kézül a' nyomorúlt ember vétkes tselekedetivel, és vélek egyet ért, és így feletkezik-el a' Christus jótéteményiről. El-kerüllyük azért a' háládatlanságot, ha számkivetést örökös hazánkból nem akarunk szenvedni.

XXVI. RÉSZ.

Az alázatosságról.

EGy Királynénak parasztt szólgájától gyermeke lött, a' melly gyermek fel-nevekedvén, igen rosszúl viselte magát a' Király elött, a' kit Apjának alíttatott lenni. Ki felöl a' Király gyanúságban esik, hogy nem ö töle való vólna az erköltstelen ifjú, és mind addig firtattya feleségét, hogy meg-vallya a' Királyné néki az igasságot. Mindazáltal nem akarván a' Király gonosz hírben keverni házát, titokban tartya, és a' fattyát örökösségnek rendeli, illyen okon: hogy, az a' legény, külömbözö posztókból tsinált köntösben járjon. Egy része köntösségnek jó-féle posztó légyen, más része alá-való: hogy mikor az alá-való posztót látná, akkor tudná meg-alázni magát: mikor pedig a' jó-

féle porztót, akkor emlekeznék-meg betsületes állapottyáról; és így életében mindenkor jó-rendet követne.

Ennek Magyarázattya.

Édes fiaim, lelki értelemmel, a' test mint-egy gonosz Felesége embernek, mindenkoron hitetlenül viseli magát, és akadályoztat, hogy az igéretnek földére ne mehesünk, valamikor bünre késztet bennünket. Azt kell azért tselekednünk, hogy az ö hitegetésit sanyarú pénitentziával felejtesük-el véle. A' lélek pedig gyakran emlekezzék az ö utólsó dolgairól, és így; *Örökké nem vétkezik*, azt mondgya a' bölts. A' mi köntösünknek egy része rosz porztóból állván, mivel tsak földből valók vagyunk, azt gyakran meg-tekintsük. Arról mondgya szent Jób: *Mondám a' rothadásnak; én Atyám vagy.* Eszünkbe vehettyük ebből, melly parasztok légyünk. A' mi nyomorúságunkat pedig, és erötlenségünket sok okokból vehettyük eszünkbe: testi-képen, még tsak ruházatra sem tudunk szert tenni, ha az oktalan-állatoktól gyapjat, bört, és egyéb szükségeseket nem vonszunk. Lelki-képen pedig magunk erejéből a' jóra még tsak egy lépést sem tehetünk, egy óráig meg-nem maradhatunk. Igazán hasonlít hát a' szent Irás a' *mezei virághoz bennünket, ki reggel fénlik, estve boglyában szárad.* Vagyon mindazáltal, réz-szerint drága porztóból-álló köntösünk-is: mert a' mi lelkünk a' nagy Királynak képire, és hasonlatosságára teremtetett, noha a' gyarló testben szállíttatott; de onnat-is fel-emelkedhetik, és a' mennyei Angyaloknak társaságában múlatozhat. Azért ha e' kettönek tulajdonságához szentül szabjuk magunkat, örökösök lehetünk, a' mi Atyánknak a' nagy Királynak országában.

XXVII.

XXVII. RÉSZ,
A' tselekedetnek méltó büntetéséről.

EGy igen hatalmas és gazdag Királynak egyetlen-egy ſzép leányánál több ſem vólt, kiben helyheztette minden ſzeretetit; annak örizetire öt vitéz embert rendelt, kik mindenkor talpig fegyverben jártak, és a' Király udvarából járt prébendájok illyen ſzolgálattyokra. Azon Királynak vólt egy Hopmeſtere-is, és egy kutyája, kiket igen ſzeretett; de az ebet három lántzal kellett kötve tartani, azért, hogy gonoſz vólt, és ha el-ſzaladott, meg-ölte az embert. Egykor a' Király el-aluván, álmot lát, és fel-ſerkenvén el-végezi magában, hogy a' ſzent földet meg-járja. Reggelt érvén, hivattya Hopmeſterét, és ezt mondgya néki: Nékem hoſzſzú útam léſzen, hanem kedves leányomat gondviſeléſedre bizom. A' vitézeknek, kiket örizéſére rendeltem, prébendájokat igazán ki-ſzolgáltaſſad. Az ebet a' lántzról el ne botsáſſad, ſöt inkább koplaltaſſad, hogy kegyetlenſégét felejtse. Akkor a' Hopmeſter mindenre reá igérte magát; de mihelt a' Király, házától meſzſze távozott, mindgyárt ellenkezöt tselekedett: mert az ebet hizlalni kezdette, a' mint kívántatott vólna, úgy nem örzötte. A' Király leányára-is ſemmi gondgya nem vólt: a' vitézeknek prébendájokat el-tartotta; kihezképeſt a' vitézek vándorláſra, és kereskedéſre adták magokat. A' leány pedig tsak maga maradván az udvarban, éjjel nappal ſirattya el-hagyattatását. Midön azért az eb magánoſon látta vólna a' leányt, mind addig verdödik, hogy felſzabadúl a' lántzból, és a' leányt megöli, kit az egéſz város ſiratott. A' Király-is meg-értvén leá-

leányának halálát, felette igen meg-búsúl rajta, és a' Hopmesterétöl számot vészen, miért kellett leányát gondviseletlenül hadni, a' vitézek prébendáját el-fogni: és tsak az ebet hizlalni? A' Hopmester azért mentségét nem tudván adni, el-némúlt. A' Király pedig tüzes kementzébe vetteti Hopmesterét, így a' Király tselekedetinek ellene senki nem szóllott.

Ennek Magyarázattya.

Édes fiaim, ez a' Király a' Christus Jesust, és a' szép leány a' lelket jegyzi; melly Isten hasonlatosságára teremtetett. Annak örzésére az emberben lévö öt érzékenységeket adta az Isten, mint öt vitézeket. Azokat mennyei ajándékával prébendázza-is. Az eb a' nyomorúlt testet jegyzi, melly éjjel nappal tusakodik a' lélekkel; Kire-nézve szükséges kötve tartani a' testet három lántzal, úgy-mint, isteni félelemmel, isteni szeretettel, és a' bünnek gyülölségével. Isteni félelemmel azért: mert igaz az Isten, és örök kárhozatra itéli embert a' vétekért. Az illyen lántzal meg-kötöztetett ember, nem könnyen mégyen-el a' tilalom mellöl. A' második lántzban, melly szeretetböl készíttetett, az Istenben lévö tulajdonságokat kell szemlélni; mert ö benne annyi jót találunk, hogy tsak magáért-is fel-kell gerjednünk az ö szeretetire, és minden testi kivánságoktól meg-ójjuk magunkat az ö kedvéjért. Midön eszünkbe veszszük, hogy ö teremtett, maga hasonlatosságára készített, meg-szabadított, és az örök bóldogságnak úttyára indított, 's vezérlett minket. A' harmadik lántz, a' bünnek gyülölsége, söt szégyenleti légyen rajtunk; mert holott az Isten leg-kissebb gondolatunkat-is lát-

tya,

tya, gyalázat az elött a' méltóságos ſzemély elött, akármi vétekben-is keverödni. A' Hopmeſter jegyzi az egéſz embert, kinek gondviſeléſében vagyon a' lélek, a' teſt az ö érzékenyſégivel: és mikor itéletre el-jön az Ur Chriſtus, akkor mindenekröl ſzámot véſzen az embertöl. De a' gonoſz ember, ki az Iſtennel nem gondol, félre tévén az iſteni-félelmet, nem gondollya-meg az iſteni-ſzeretetnek ajándékit ö magában. Azokat a' ſáratságokat, mellyeket az Iſten Fia az emberi teſtben fel-vött ö érette, a' kínokat és a' Chriſtus halálát kevéſre betsülli, és így mindenben ellenkezöt tselekeſzik; meg-fojtya a' ſzép leányt a' lelket jó idején: úgy hogy, mikor itéletre el-jö a' Biró, akkor egy ſzót ſem túd felelni. Akkor az Iſten a' hóhéroknak adgya ötet, a' mint ſzent Máthénál meg-vagyon irva: *Sz. Math.* 25. v. 41. *Mennyetek-el átkozottak az örök tüzre.*

XXVIII. RÉSZ.

A' vén Aſzſzonyok tsalárdságáról.

EGy Csáſzárnénak birodalma alatt egy jeles vitéznek vólt ſzép és tiſzta életü Feleſége. Azonban útra indúl a' vitéz, és mondgya Feleſégének: *Atyámfia, tudván igaſságodat, bizváſt mégyek-el házamtól, ſemmi tzirkálót nem hagyván utánnad.* Ezen ſzók után útra kéſzülvén, meg-indúl. Az Aſzſzony-is betsületes életben foglalván magát, gondot viſel házánál. Egykor a' ſzomſzédgyának hivatallyára lakodalomba mégyen az Aſzſzony, a' hol egy ifjúnak ſzeme kap rajta, és attól-fogva izengetni kezdett néki; de a' jó erköltsü Aſzſzony ſemmiben hajtotta az ifjú legénynek izengetéſét. Látván azért az ifjú haſzonta-

lan igyekezetit, nagy bánkodva mégyen a' templomba, és úttyában talál elöl egy vén Aſſzonyt, kit ſzentnek tartottak lenni az emberek. A' ki midön látta vólna az ifjúnak meg-hervadott ortzáját, kérdi töle: mi lelt, hogy illyen bádgyatt vagy? Kinek mond az ifjú: haſzontalanság néked azt meg-jelentenem. Kinek mond iſmét a' vén Aſſzony: Ha orvoſlását kívánod, nyilván meg-kell mútatnod ſebedet; mondmeg azért nékem nyavalyádat, én azon léſzek hogy meg-gyógyítsalak: mellyet hallván az ifjú, meg-jelenti néki, mitsoda kívánsággal vólna a' vitéz Feleſégéhez. Kinek mond a' vén Aſſzony: Tsak menny házadhoz te, meg-ládd, nem ſokkára téſzek ſzükségedröl. E' ſzók után házához mégyen mind az ifjú legény, mind a' vén Aſſzony. Annak a' vén Aſſzonynak vólt ebetskéje, és azt keménnyen megéheztetvén, harmadnap múlva, muſtár magból kéſzített kenyeret ád néki, kinek keſerüſége miatt könyvezni kezdenek az eb ſzemei. Akkor a' kis ebetskével a' vén Aſſzony a' vitéz Feleſégéhez mégyen, kit nagy betsülettel lát, mint ſzent életü embert. Midön azért együtt beſzéllgetnének, meg-láttya a' vitéz Feleſége, hogy könyveznek a' vén Aſſzony ebetskéjének a' ſzemei, és annak okát kezdi tudakozni. Kinek felel a' vén Aſſzony: Oh édes ſzerelmes Aſſzonyom, ne-is kérdezd azt, miért könyvez ez a' kis ebetske? Mert annak ollyan nagy bánattya vagyon, hogy nehéz vólna meg-mondani. Melly ſzókra nézve annál inkább kezdi tudakozni az ifjú Aſſzony. Kinek mond iſmét a' ſzüle: Ez a' kis ebetske igen tiſzta életü, és ſzép leányom vala nékem, kit igen ſzeretett egy ifjú legény; de mint hogy tiſzta-életü vólt leá-

nyom,

nyom, meg-vetette annak a' legénynek ſzerelmét. Kihezképeſt nagy bánattyában meg-hólt az ifjú legény, és e' lött büntetéſe leányomnak, hogy kutyává változott: a' mint magad-is látod. Ezeket mondván, ſirni kezd a' ſzüle, mondván: Valamikor eſzébe jút, ezen leányomnak régi ſzépſége, és láttya mire változott, ſzüntelen ſirásban tölti idejét, és vigaſztaláſt ſemmiképen nem vehet. Ezt hallván az ifjú Aſzſzony, az el-távozott vitéznek Feleſége, így gondolkodik magában: Jaj bizony haſonlóképen vagyon az én állapatom, mert engemet-is így ſzeret egy ifjú legény, ki meg-is betegedett miattam. Dolgát azért mindeneſtöl fogváſt meg-beſzélli a' ſzülének. Kinek mond a' ſzüle: óh édes leányom, ne veſd-meg az ifjúnak ſzerelmét, hogy te-is ebbé ne változzál, mint az én gyermekem, mert e' felette nagy kár vólna. Még-is mond a' ſzülének az ifjú Aſzſzony: Édes Anyám, élteſs hát továb-is tanátsoddal, hogy azon történet meg ne eſſék rajtam. Kinek mond a' ſzüle: küldgy mindgyárt az ifjú után, és tégy eleget kivánságának. Kinek mond a' vitéz Feleſége: azt nem tselekedhetem, mert hire lenne mindenfelé, hanem mivel te ſzent életü embernek tartatol, menny-utánna, 's hídd-el. Kinek felel iſmét a' ſzüle: mivel téged ſzánlak, ím el-mégyek. E' ſzók után öſzve-kerítette öket, és házaſság-törésben ejtette a' jámbor Aſzſzonyt.

Ennek Magyarázattya.

Édes fiaim, Chriſtus Urunkat érthettyük e' vitézen; és a' tiſzta-életü Aſzſzonyon, a' mi lelkünket, melly a' kereſztség által meg-moſogattatott, kit a' ſzabad-akarat által ſzabadságra botsátott Iſten. Ez az

Aſſzony mindenkor lakodalomba hivattatik, valamikor a' teſti kivánságoktól öſztönöztetik; a' holott az ifjúság, úgy-mint a' világi hívság, a' mennyiben lehet, hitegeti a' lelket. Ha pedig egyet nem ért véle, tovább mégyen, és vén Aſſzonyt keres, úgymint az ördögöt, a' ki mindenkor ſzéllyel jár, kereſvén az embereket az el-nyeléſre; a' ki ebetskét mutat, úgy-mint a' hoſſzú életnek reménſégét, az Iſten irgalmaſságában való rendeletlen bizodalmat, és ezek által hitegeti a' vétekre a' lelket. Ha azért meg-akarjuk lelkünknek tiſztaságát tartani, és a' keleptzét távoztatni, ne botsáſſuk közel hozzánk e' világnak meſterſégét.

XXIX. RÉSZ.

A' hamis Birákról.

VOlt egy Király, a' ki erös parantsolattal ki-hirdette, hogy minden Birák igazat itélnének. A' kik pedig az ellen tselekednének, kegyelem ne adatnék fejeknek. Egykor egyik Biró ajándékra nézve hamis itéletet tött; mellyet meg-értvén a' Király, meg-parantsolta ſzolgainak, hogy meg-nyúzzák a' Birót, és a' börével vonnyák-bé az itélö-ſzéket, hadd tanúllyanak máſok-is arról, és köveſſenek igaſságot. A' Király azon meg-nyúzott Birónak fiát rendeli itélö-bírónak, mondván néki: ülly az Atyád börével bé-boríttatott ſzékbe, és itéllyed az én népemet, és ha valaki ajándékkal kénſzerít téged, el-akarván fordítani az igaſság mellöl elmédet, tekints a' ſzékre ollyankor, és juſſon eſzedbe az Apád eſeti, hogy rajtad-is haſonló dolog ne történnyék.

Ennek

Ennek Magyarázattya.

Édes fiaim, példázza ez a' Király az Iſtent, ki meg-parantsolta Moyſesnek, hogy vezéreket, és birákat rendellyen a' nép eleibe. A' Chriſtus JESUS pedig az utólsó napon itéletet téſzen mindenekről. A' gonoſz biró pedig jegyzi a' gonoſz lelki-iſméretü kereſztyént, ki úgy kap a' vétkeken, mint valami kedves ajándékokon; holott meg-vagyon Jób könyvében irva: *Bört börért: és valamije vagyon embernek, oda adgya az ö lelkéjért.* A' bör, kivel a' ſzék bé-borittatott, légyen a' Chriſtus kínſzenvedéſének emlekezeti a' te ſzivedben; hogy ne vétkezzél Iſten ellen lelked veſzedelmére. Azért irattatott-meg: *Emlekezzél-meg utólsó dolgaidról, és örökké nem vétkezel.* A' mi Idvezítönk pedig nem tsak a' börit, hanem életét-is le-tötte a' kereſztnek ſzékire, és így, látván azt, nagy háládatlanság vólna, ha vakmerö-képen még-is vétkeznénk az igaſság ellen. Ha pedig gyarlóságból el-esünk, tekintsünk a' kereſztre, jobbítsuk-meg életünket, és meg-ſzabadít a' Chriſtus JEſuſnak halálának érdeme.

XXX. RÉSZ.

A vétekről, és itéletről.

VOlt egy Király, kinek birodalmában illyen rend-tartás vólt, hogy a' ki a' hadból gyözedelmeſſen haza jött, három rendbéli betsületet tennének néki, és három rendbéli kiſſebſéget. Az elsö betsülleti e' vólt: Hogy az egéſz köſſég eleibe menvén, pompával vitték-bé a' városba. Máſodſzor: A' rabok hátra kötött-kézzel vitettenek ſzekere után. Harmadſzor az: Hogy fényes köntösbe öltöztetett, és a' gyözedelem-

delemnek ſzekerén négy tiſzta fejér lovon vitetett éppen a' tanáts-házig. Hogy pedig maga állapottyáról tellyeſſéggel el ne feletkeznék, kiſſebſéget-is hármat kellett ſzenvedni. Elsöben: egy alá-való ſzolga rendet, ültettek melléje, kivel reménſéget adtak mindeneknek, hogy bár alatson-rendü ember légyen-is; de ha jól viſeli magát, el nem veſzti jutalmát. Máſodſzor: az a' ſzolga-rend, a' gyözedelmes embert egyſzer-máſzor artzúl ütögette, ezt mondván néki: *Iſmérd-meg magadat.* A' melly tselekedettel a' kevélyſégnek langját akarták meg-óltani az emberben. Harmadſzor: azon a' napon ſzabad vólt a' gyözedelmes embernek mindent a' ſzemére hánni, valami vétket valaha tselekedett.

Ennek Magyarázattya.

Édes fiaim, e' ſzerint tselekedett a' hatalmas Iſten. A' ki a' hadból gyözedelmeſſen megjött, az, az Iſten Fia, ki az ördögöt meg-gyözte. Virág-napban azért, három rendbéli ditsöſéges betsület adatott néki. Elsöben Virág-napban a' Jérusálemi nép eleibe ment pálmaſa zöld-ágakkal, az útat-is ruhájokkal terítvén-bé elötte, és Hoſannát, az-az, ditsöſéget hirdetvén néki. Máſodſzor: utánna vitettek a' rabok, ſöt magoktól-is utánna mentek minden nyomorúltak, ſzabadúláſt, és gyógyúláſt várván ö tölé, lelki, és teſti nyavalyájokból. Harmadſzor: ditsöſéges köntösbe fel-öltöztetett: mert az ö emberi teſtének ſzíne alatt jelen-vólt az iſteni Felſég, és négy fejér ló vonta az ö gyözedelmes ſzekerét, úgy mint, a' négy Evangyéliſták, kik eléggé magyarázták az ö ſzent életét, és idveſſégünkre elönkbe adott

Teſtá-

Teſtámentomát. E' három méltóságos betsület ellen, három betstelenſéget-is talált az emberi háládatlanság: mert alá-való gonoſz latrot helyheztetett melléje a' kereſztfának ſzékiben. Máſodſzor: artzúl verték ötet, a' mint meg-vagyon irva, melly kegyetlenül bántanak véle a' Sidók. Harmadſzor: minden gyalázatos ſzót, valamit fel-tudott gondolni, ſzemére hánt a' gonoſz Sidóság.

XXXI. RÉSZ.

A' halálnak mivóltáról.

NAgy Sándorról olvaſſuk, hogy az ö pompás temetéſére, a' világ böltsei öſzve-gyültek vólna, kik közzül, egyik ezt irta felöle: *Tegnap arany halmokat gyüjt vala Nagy Sándor, moſt a' kints téſzi halomba ötet.* Más ezt irta róla: *Tegnap a' kinek elég nem vólt e' világ, elég moſt három ſingnyi föld.* Más azt mondta felöle: *A' ki tegnap máſokat a' haláltól meg-ſzabadított, magát nem ſzabadíthatta ma meg.* Más így ſzólott felöle: *Tegnap, a' ki nyomodgya vala a' földet, ma nyomattatik a' földtöl.* Más így ſzólott: *Tegnap a' kik félték Sándort, ma ſemminek tartyák.* Más: *Tegnap a' kinek ſok baráttya vólt, ma annak egy társa ſintsen.* Más bölts azt irta felöle: *Tegnap a' ki orſzágos hadakat hordoz vala, ma máſoktól hordoztatik.*

Ennek Magyarázattya.

Értetik ezen a' Sándoron minden világ fia, kiknek némellyike lelkére nem viſel annyi gondot, mint hólta után való tzifra temetéſére. Kikröl az igaz böltsek így ſzólanak; úgy-mint a' ſzent Iráſnak magyarázó Doktori: *Ember, a' világ gazdagságának kereſe-*

reſetiben ne fáradgy: mert az, a' vefzedelemre viſzen. Jobb annál a' ſzegényeket táplálni, a' mezíteleneket ruházni, &c. Máſutt azt irják: *A' föſvénynek az egéſz világ ſem elég, mert annak jovait mentöl inkább iſzſza, annál inkább ſzomjúhozza, melly egyſzempillantásban el-múlik ö töle.* Viſzont: *Noha a' gazdagok nagyon ditsekednek; de ſok ſzegénynek jobban vagyon hólta után dolga.* Mellyet a' Lázár és Gazdag példája világoſon mutat. Nints azért embernek egyéb ſemmie a' miben ditsekedgyék, hanem a' jó-tselekedet a' Chriſtus érdeme által.

XXXII. RÉSZ.

AZt irja Seneka: hogy a' mérges teſtekben ſemmi féreg nem teremhet, annak hideg terméſzeti miatt; de ha menykövel meg-üttetik az ollyan teſt, mindgyárt bövölködni kezd férgekkel.

Érthettyük ezen, a' halálos vétekben heverö embereket, a' kikben a' lelki-iſméretnek férge ſemmit ſem munkálódik, mind addig, míg az Iſten kegyelme, mint-egy ſebes menykö meg nem üti öket. De azután közel a' meg-térés, ha meg-betsüllyük az Iſten malaſztyát, mellyet érdemetlen vóltunkra botsát mindenkor reánk.

XXXIII. RÉSZ.

A' kérkedségről.

VÁlertius irja egy Paratinus nevü emberröl, ki mindenkor ſzomorúságban vólt, és azon panaſzolkodott gyermekinek, ſzomſzédinak; hogy az ö kertiben vólna egy fa, kire már három feleſége akaſztotta vólna fel magát. Mond egyik a' ſzomſzédi közzül néki, Árius nevü: Én tsudálom miért kell a' féle eſete-

eſeteken ſiránkoznod, kérlek adgy énnékem annak a' fának tsemetéiben, hadd talállyak kedvet ſzomſzédim között véle, ha talám azokra-is úgy akaſztanák-fel magokat az emberek Feleſégi.

Ennek Magyarázattya.

Édes fiaim, ezen a' fán érthettyük a' ſzent kereſztet, kin függött a' mi Idvezítönk. Ennek a' fának emlekezeti: a' kivántatnék, hogy minden kereſztyén ember ſzivének kertében fel-találtatnék, hogy erre fel-akadnának a' gonoſz feleſégek, vagy társak; úgy-mint az életnek kevélyſége, a' teſti gyönyörüſégnek vágyódáſa, és a' ſzemnek kivánsága. Mert a' ki a' világ után indúlt, illyen három feleſéget véſzen magának: A' teſtnek leányát, melly a' gyönyörüſég: A' világnak leányát, melly a' kivánság: Az ördögnek leányát, melly a' kevélyſég. De midön a' bünös ember, az Iſten kegyelméhez ragaſzkodik pénitentzia által, fel-akadnak ezek a' feleſégek; a' kivánság, alamiſnálkodáſnak kötelével. A' kevélyſég az alázatoſsággal. A' gyönyörüſég fel-akad a' böjtnek és tiſzta életnek kötelével. A' ki azért ennek a' fának tsemetéin kapott, az, az igaz kereſztyén ember, a' ki nem tsak magával; hanem máſokkal-is jót kiván tselekedni. A' ſzomorú ember pedig a' bünöſt példázza, a' ki méltán ſiránkozhatik mind addig, a' míg a' teſt után jár. Mindazáltal, a' jó oktatás által az illyen gyakran az idveſſégnek útára térhet.

XXXIV. RÉSZ.

Az életnek meg-fontolásáról.

NAgy Sándorról olvaſſuk, hogy meſterét Ariſtóteleſt mindenkor magával hordozta, kitöl noha ſo-

kat tanúlt: mindazáltal, azt kivánta töle, hogy kevés ſzókban foglalván, tanítsa-meg ötet hól mi jeles dolgokra. Kinek mond Ariſtóteles: Hallgaſd-meg fiam beſzédemet, és nagy állapotra ſegitenek tégedet. Im hét dologra tanítlak. Elsöben; *Az igaz mértéken-túl ne menny.* Máſodſzor: *Tüzet ne üſs fegyvereddel.* Harmadſzor: *A' koronán ne kapdos.* Negyedſzer: *A' madárkának ſzivét meg ne egyed.* Ötödſzör: *A' hová indúlſz, onnat meg ne térj.* Hatodſzor: *Az orſzág úttyán ne járj.* Hetedſzer: *Tsátsogó fetskét ne botsáſd házadba.* A' Király mint hét parantsolatot, ezeket tellyes életében elötte viſelte.

Ennek Magyarázattya.

Atyámfiai, ennek az életnek állapottyát ha fontba téſzük, meg-láttyuk, melly igazat nyom mind két réſzről; mert valamelly ſzegényſéggel, és mezítelenſéggel lépünk a' világi életre, tsak annyi gazdagsággal mégyünk ki-is ebből a' világból. A' mint megvan irva, *Préd. 5. v. 15. A' mint mezítelen jött-ki az Anya-méhéből, úgy tér viſſza; és ſemmit el nem viſen magával az ö munkájából.* Azonban, ha fontba téſzed a' te idödet gyermekſégedtöl fogváſt, meglátod, melly meſzſze mentél az igaz mérték mellöl. Máſodſzor: *Fegyverrel nem kell tüzet támaſztani*, az-az, a' haragos embert boſzſzús-ſzókkal ne ingerellyed, a' te nyelvednek ſegyverével ne gerjeſzſzed: mert nem ok nélkül mondgya Dávid, a' nyelvet éles fegyvernek. Harmadſzor: *A' koronán ne kapdos*, az-az, a' népet, vagy városokat meg-rögzött igaſságokbā fel ne forgaſſad. Avagy, az Anyaſzentegyháznak idveſſéges rendeléſit ne háborgaſſad; hanem annak engedelmeſſége alá

ge alá hajtsad magadat álázatoſsággal. Negyedſzer: *A' madárkának ſzívét meg ne egyed*, az hogy, az elmúlandó világi aprólékon ne törd elmédet. Mert meg-vagyon irva, *Példa-beſzéd.* 25. v. 20. *Mint a' moly a' ruhának, és a' féreg a' fának; úgy árt az embernek bánattya a' ſzívnek.* Hanem a' kereſztyén ember minden dolgában támaſzkodgyék az ö Iſtenéhez, és így könnyen ſzenvedi a' világi háborgatáſokat. Kitetſzik az, az Apoſtolok példájából, kik akkor örvendeztek, mikor Chriſtuſért üldözést ſzenvedtek. Ötödſzör: *Ha meg-indúltál, ne térj viſſza*, úgy-mint, ha a' bünnek úttyát egyſzer el-hadtad, ne térj viſzſza az okádáſra. Azért mondgya a' bölts, *Jéſus Sirák:* 21. v. 1. *Fiam vétkeztél-é? ne tselekedd többé.* Hatodſzor: *Az orſzág úttyán ne járj.* Az orſzág úttyán járnak nagyobb réſzint a' világ-fiai, mert a' *tágas*; (azt mondgya ſzent Máthé) *melly a' veſzedelemre viſzen. És ſokan vannak, a' kik azon meg-indúltak.* Ez aránt tanúlhatnánk még tsak a' vadaktól-is, mert azok nem igen mennek az útra, hogy az ebeket el-kerülheſſék. Vaj ki ſok pokolbéli ebek leſeskednek mi utánnunk, hogy el-foghaſſanak; kiknek ſok rendbéli hálójok vagyon meg-vetve, a' lelkeknek meg-ejtéſére. Hetedſzer: *A' tsátsogó ſetskét házadba ne botsáſſad*, az-az, a' te ſzivednek rejtekiben bé ne férkezzék a' gonoſz, mert annak ſok rendbéli beſzéllgetéſi léſznek, kik téged a' gonoſságra hitegetnek, és mind addig ſoha tsendeſſég nem léſzen a' te ſzivednek hajlékában, valameddig a' gonoſságra való vágyódáſok, hitegetéſek eggyütt laknak és hálnak veled. Ehezképeſt, ez illyen hamis tanáts-adó tsátsogó ſetskéket, meſzſze távoztaſſunk, ha az örök bóldogságban réſzt akarunk venni.

XXXV. RÉSZ.

A' békeségnek meg-tartásáról.

A' Római hiſtoriákban vagyon irva: hogy midön a' fö emberek között veſzekedés vólt, egy magos hegyre mentenek-fel, és oda fel-mentenek azokkal együtt a' békeſég ſzerzö emberek-is. A' hová vittenek egy bárányt, és annak vérét vötték, mondván a' veſzekedö-felek elött: így ontaſſék-ki vére, a' ki a' végben vitt békeſſégnek meg nem állója léſzen.

Ennek Magyarázattya.

Édes fiaim, nagy haragja vólt a' Felſéges Iſtennek az emberi nemzet ellen, úgy-annyira, hogy a' nyomorúlt embernek immár tsak pokol vólt helye; hanem idö jártára, a' békeſſég ſzerzö Chriſtus JESUS a' Kálvária hegyére ment-fel, és ott örökös békeſéget ſzerzett; ſöt örök emlékezetre vérét-is ki-ontotta: úgy mindazáltal, hogy hálá-adók légyünk az iſteni irgalmaſſágáért: mert ha bontyuk azt a' békeſéget gonoſságunkkal, mellyböl ki-térni nem akarunk, nékünk-is vérünkkel, és veſzedelmünkkel kell fizetnünk.

XXXVI. RÉSZ.

Az ember életének folyásáról.

EGy Királyról irják, ki az embernek terméſzetit akarván ki-tanúlni, hivatott eleibe egy híres nevezetes bölts embert. Kinek mond a' Király: Meſter, böltseſéget akarok töled tanúlni, mond-meg azért elsöben-is nékem: *Mi légyen az ember?* Kinek felel a' bölts: Az ember nyomorúság, életének minden napjaiban. Tekintsd-meg életednek kezdetit, közepit, és végit, eſzedbe veſzed arról igaz mondáſomat. Mert azért

azért mondgya Jób: *Az Aſſzonyi-állattól ſzületett embert nyomorúltnak.* Ha kezdetit nézed életednek, meg-látod, melly magaddal jól tehetetlen vagy, és erötlen. Ha közepit tekinted életednek, ott a' világ nem tsak teſti-képen ſzorongat; hanem lelkedben-is meg-nyomorít. Ha végét tekinted életednek, egy kis ſzoros gödröt látſz, mellyben bé-rekeſztik teſtedet. Ezekre nézve vedd eſzedbe, ha vané helye a' kevélykedéſnek ez életben? Kinek mond iſmét a' Király: Meſter, négy kérdéſt kérdek töled, kikre ha megfelelſz nékem, nagy emberré téſzlek. Elsöben, azt kérdem: *Mitsoda az ember?* Máſodſzor: *Kihez haſonló?* Harmadſzor: *Hol vagyon?* Negyedſzer: *Minémü tárſokkal vagyon?* Kinek felel a' bölts ember: Uram, ha azt kérded, *mi légyen az ember?* arra azt mondhatom, hogy a' halálnak rabja: a' helynek vendége: által menö úton-járó. Rabnak azért mondom: mert a' halálnak kezét el nem kerülheti, ſöt a' halál mind kereſményitöl, mind napjaitól meg-foſztya, és tsak azt hadgya-meg nála, ha mi jót tselekedett. Viſzontag, az ember tsak vendége a' helynek: mert kevés idö-múlva emlekezeti ſem marad-meg. Iſmét, által menö úton-járónak azért mondom; mert akár aludgyék, 's akár vígyázzon, akár egyék, 's akár igyék, akár egyebet tselekedgyék, mind úntalan halad a' halál kapuján által: Kire nézve, ſzükséges útunkban kétfelé kapnunk, és jövendöre gondot viſelnünk. Máſodſzor: Az ember igen haſonló a' jéghez, melly kevés melegtöl el-oſzol: úgy a' földböl fel-épültt ember, egy kis betegſégnek melege miatt el-fogyatkozik, és ollyan mint az új alma, melly valamint egy férgetske miatt le-eſik fájáról: úgy az ember gyermekſé-

gétöl-fogváſt, minden órában ſzeme elött viſelheti, majd-majd rothadáſra jútandó vóltát. Harmadſzor: *Hól légyen az ember?* arra méltán mondhatom, hogy ſzüntelen-való hadakozáſok között, mivel meg nem ſzünik a' világ, teſt, és ördög oſtromlásától. Negyedſzer: *Kik legyenek társai embernek?* azt mondhatom, hogy hét társa vagyon; kik alkalmatlankodnak körülötte, úgy-mint: az éhség, ſzomjúság, hideg, meleg, lankadás, betegség, és halál. Ezekkel mind egyre oſtromolnak a' kiſértetek: méltó annakokáért ezek ellen fel-kéſzülni embernek; mivel külömbözö fegyverekkel támadnak ellene. Mert a' teſt búja gyönyörüſéggel: A' világ hivságos gazdagsággal: Az ördög kevélyſégnek haſzontalanságával meſterkedik. Mikor azért a' teſt kiſért, juſſon eſzedbe, hogy a' melly órában nem-is vélnéd; porrá kell lenned, a' melly emlekezet minden gonoſz tselekedettöl könnyen el-vonſzon. Ha a' világ kiſérteti érkezik, juſſon eſzedbe az ö háládatlansága, kinek ha tellyes életedben kedvét kereſed-is, ſemmivel egyébbel nem fizet; hanem bünnel 's haſzontalansággal: mert ö haſonló a' fogoly-madárhoz, kinek ha féſzkéhez közelít a' madaráſz, eleibe mégyen; és úgy tetteti magát, mintha nem repülhetne: Midön pedig maga után a' féſzektöl meſzſze tsallya a' madaráſzt, akkor fel-reppen, és dolgára mégyen; üres marokkal maradván a' madaráſz. Igy vonſza-el gyakran a' világ az embereket, az iſteni ſzeretettöl és ſzolgálattól. Arról mondgya *ſzent János* Apoſtol, 1. *Epiſt. cap.* 5. v. 19. *Az egéſz világ gonoſzban hellyheztetett.* Ha pedig az ördög kiſértget, az ellen nints jobb a' Chriſtus

ſtus kínſzenvedéſének emlekezetinél. Abban a' fegyver derékba mondgya az Apoſtol, hogy fel-öltözzünk.

XXXVII. RÉSZ.

Elménknek mennyégbe fel-emeléséről.

PLinius írja, hogy a' Saskeſelyü, féſzkét mentöl magaſſabb fára azért rakja: mert egy párnás nevü kígyó mindenkor igyekezik fiainak veſzedelmére. A' ki látván, hogy ollyan magas helyre fel nem máſzhat, ſok levegö-eget ſzí magához, és azt mérgeſen botsáttya-fel, hogy a' veſzett pára miatt el-ſzédüllyenek, és le-húllyanak a' Sas-fiak; De a' Saskeſelyü terméſzet folyásából ennek orvoſságát tudgya; mert elmégyen, és egy Akhates nevü követ hoz, mellyet féſzkében téſzen a' ſzél ellenében. Ez a' kö a' méregnek minden erejét el-rontya, és így óltalmazza-meg fiait a' veſzedelemtöl.

Ennek Magyarázattya.

A' Saskeſelyün, kinek hatható ſzemei, és magoſſan való repüléſe vagyon, az ember értetik, kinek a' teſti kivánságokon fellyül kell járni, hogy azt mondhaſſa ſzent Pállal: *A' mi társalkodáſunk az egekben vagyon.* Ebben a' magoſságban kell a' mi munkánkat helyheztetnünk, mint kedves maradékunkat. A' melly magoſságra a' régi kígyó az ördög nem máſzhatfel, mindazáltal gyakran meg-büzheſzti az eget, és a' haſzontalan világi ditsöſségnek mérges ſzelét ránk fúja, hogy fel-tött jó ſzándékunkból le-húzzon bennünket. A' melly ellen kivántatik az Akhates-kö, melly a' köſziklát a' Chriſtuſt jegyzi; kinek érdemében ha jó reménſségünk léſzen, nem ront-el bennünket a' veſzedelemnek ſzele.

XXXVIII.

XXXVIII. RÉSZ.

A' bűnnek el-törléséről.

HEnrikus Császár idejében történt, hogy midőn egy várost az ellenség meg-akarna szállani: minekelőtte el-érkeztenek vólna a' hadak, egy galamb repült-bé a' városba, ki nyakán egy tzédulát vitt-bé, melly tzédulán illyen irás vólt: *Kutya nemzetség, és veszekedő-nép fog érkezni. Azok ellen meg-ód magadat, törvényedet, mind magad, mind mások ereje által.*

Ennek Magyarázattya.

Ezen a' galambon a' Szent Lelket értyük, ki Christusra szállott a' Jordán vize mellett: a' jelentette-meg nékünk, minémü ostromlásokat kell szenvednünk, a' sok lelki ellenségeknek kisérteti miatt. Mindazáltal, arra-is igérte magát; hogy világ végezetiig velünk légzen, és meg-óltalmaz bennünket minden ellenségink ellen; tsak ki ne rekesszük ötet városunkból, úgymint lelki hajlékunkból. Illik azért gyakran meg-seprenünk, és lelkünk-ismeretit tiztán tartanunk; hogy ez a' mi jó tanáts-adónk, és óltalmazónk el ne távozzék tölünk.

XXXIX. RÉSZ.

Mint kell öszve-békéllenünk Istenünkkel, és felebarátunkkal.

A' Római historiákban vagyon meg-irva, két atyafi között minémü nagy gyülölség vólt; úgyhogy, egyik a' másiknak még a' határát-is igyekezte megveszteget ni. Mellyet értvén Julius Császár, igen megharagutt, és a' vétkesebbik atyafiat méltó büntetésre akarta vonni. A' ki vévén eszében a' Császár haragját,

ját, mégyen az attyafiához, és alázatoſon kezdi engeſztelni: kérvén, hogy a' Csáſzár haragját-is fordítsael róla. Kit hallván a' környül-álló emberek, azt mondották: Nem érdemel az a' gonoſz atyafi botsánatot. Kiknek felel a' tsendeſebbik atyafi: Nem méltó ditsiretre az a' Fejedelem, a' ki a' hadban lágy, mint a' bárány, és békeſégnek idején kemények edik, mint az oroſzlán. Azért, noha nem vólna érdemes az én atyámfia reája, mindazáltal azon léſzek, hogy békeſéget ſzerezzek néki. Mert a' boſzſzú-tételről eleget tött nékem, midön meg-követett engem. És így, a' Csáſzár, és atyafia között békeſéget ſzerzett.

Ennek Magyarázattya.

Édes fiaim, e' két atyafi, egyik jegyzi a' Chriſtus Jeſuſt, máſik az embert. Az ember pedig mindenkor haragját mútattya az ö jó-atyafiára, valamikor halálos-képen vétkezik, úgy-hogy, a' mennyiben rajta áll, ollyankor kéſz meg-feſzíteni a' Chriſtuſt: A' melly tselekedettel a' mennyei Király az Atya Iſten igen meg-indúl, kinek haragjából ſenki meg nem ſzabadíthat minket; hanem, ha a' Chriſtus Jeſushoz mégyünk, ötet engeſztellyük, és ö általa fordíttyuk-el magunkról az iſteni haragot. Ha félſz azért az ö igazságától, kelly-fel, és folyamodgyál irgalmaſságához: mert nagyobb az ö jóvólta a' mi gonoſságunknál. Azért mondgya ſzent Dávid: *Az ö könyörületeſségi minden tselekedeti felett*, Pſalm. 144 *v.* 9.

XL. RÉSZ.

A' kisértetnek módgyáról.

MAkrobius irja egy vitéz emberről, hogy gyanús lévén Feleſégéhez, kérdezni kezdi töle; mond-

gya-meg bízváſt, ha igazak-é azok, a' miket felöle hall. Az Aſſzony pedig állhatatoſon tagad mindeneket, alítván, hogy mindenek-felett ſzereti ötet, mint igaz házas-társát. A' vitéz e' ſzókon meg nem nyúgodván, mégyen az Egyházi emberhez, és ötet kezdi kérni; hogy próbállya-meg Feleſégét, ha igaz légyen hozzája. Kinek mond a' Pap: Hogy próbálhatom-meg, ha nem-is láttam az Aſſzonyt? Ahozképeſt a' vitéz, ebédgyére maraſztya a' Papot; ki midön el-ment vólna, Feleſége mellé ülteti ötet. Azonban fel-kelvén aſztaltól, beſzéllgetni kezd a' Pap az Aſſzonnyal, és kezét fogván, tapaſztya a' karjában lévö eret. Valamikor azért a' Pap az Aſſzonnyal idegen dolgokról kezd beſzélleni, mindenkor meg-indúl az ér a' kezén, és ſebeſſebben vér. Valamikor pedig a' házas-társa felöl emlekezik a' Pap, mindenkor meglaſſodik az ér az Aſſzonynak karjában; és így tanúlta-ki Feleſégének hüſégét a' vitéz, a' Pap emberſége által.

Ennek Magyarázattya.

Édes atyámfiai, mi úgy tartozunk ſzeretni a' mi Idvezítönket, mint az igaz házaſok ſzokták egymáſt ſzeretni, még annál-is ſokkal inkább. De magunkis gyakran gyanúságban eshetünk mi magunk-felöl, ha igazán ſzerethettyük-é a' mi Jegyesünket a' Chriſtuſt. Hogy pedig abból kétségünket ki-vegyük, ſzükſég az Iſten házát, melly az imádságnak háza, gyakorolnunk; és ott az Egyházi ember midön az iſteni ſzolgálatot végben viſzi, az Iſten akarattyára, és törvényére tanít bennünket. Ha a' ſzent Irás ſzavaira gerjedez a' ſzivünk, iſteni ſzolgálatra meg-indúl lelkünk,

künk, tudhattyuk arról, hogy Iſtenünket igazán ſzerettyük. De ha reſten, és túnyán maradunk; jele, hogy nem vagyunk igazak a' mi lelki Jegyesünkhez.

XLI. RÉSZ.

A Chriſtus győzedelméről, és ſzeretetiről.

CHoſroés, az Athénásbélieknek Királya, midön a' Dorisbéliekkel ſzembe ſzállott vólna, Apolló templomába ment, és ott tudakozott jövendöt, ha győzedelmet vehet-é ellenſégin, vagy nem? Kinek illyen válaſzſza lött: *Ha maga ſzemélye ſzerint fegyverrel el-véſz a' hartzon, az alatta-való nép győzedelmet véſzen.* Melly dolgot meg-tudván a' Dorisbéliek, magok között ki-hirdették, hogy ſenki a' Királyt fegyverével ne illeſſe. Mellyben Choſroéſnek híre lévén, köntöſét meg-változtattya, és a' hartzoló-nép közzé egyelíti magát. Kit elöl találván egy az ellenſég közzül, dárdájával által veri a' Királyt, és illyen formán Choſroes győzedelmet ſzerez alatta-lévö népének.

Ennek Magyarázattya.

Édes fiaim, haſonlóképen tselekedett a' mi Idvezítönk: Mert midön meg-tudta, hogy nékünk külömben győzedelmünk nem lenne; hanem az ö halálával, el-jött a' hartzra, emberi terméſzetre változtatta Iſtenſégét; és úgy ment az ellenſégek közzé. Kihezképeſt, egy a' vitézek közzül dárdájával által ütötte az ö óldalát; és így az egéſz emberi nemzetnek, halálával győzedelmet, 's békeſéget ſzerzett. Kinek halálán nagy ſirás lött: mert a' pokolbéli Fejedelmek-is gyötrödtek rajta, a' ſzent Apoſtolok-is ſzánakodtak az ö halálán.

XLII. RÉSZ.

A' szeretetnek fogyatkozásáról.

VÁlérius irja, Rómában látott vólna egy oszlopot, a' kin három *P*, három *R*, három *S*, és három *F*, vólt irva. Mellyet látván mond: *Jaj ki nagy veszedelmét látom a' városnak.* Mellyet hallván a' Polgárok, kérni kezdik, hogy jelentse-meg értelmét azoknak a' bötüknek. Kiknek felel a' bölts ember: az elsö bötük azt jegyzik; *hogy a' hazának Attya el-vész.* A' második bötükön azt kell érteni; *A' tudomány gyökereſtöl ki-gyomláltatik.* A' harmadik rendbéli bötük; *Tüzzel, éhséggel, fegyverrel fenyegetnek.* A' negyedik rendbéli bötü azt mondgya; *Hogy el-esnek a' Királyok Rómában.*

Ennek Magyarázattya.

Édes fiaim, lelki-képen szólván ehez, a' hazának Attya nem egyebet jelent; hanem az igaz szeretetet, mellyel kötelesek vagyunk mind Istenünkhöz, mind felebarátunkhoz: mert ez által tarthattyuk-meg magunknak az örökös hazát a' bóldogságot. De jaj melly igen el-veszett ez a' hazánknak Attya a' föld-színéröl! Ki miatt a' jó tudománynak-is nyaka szakad, melly az igaz hitnek úttyán vezérlené az emberi nemzetet az örök bóldogságra. Azután vesznek-el a' Királyok-is; de a' Királyokkal együtt, a' nemzetségeknek sokasága-is: mert mikor a' nagy fa el-döl, meg kell romlani az alatta-való fiataloknak-is. Tüzzel, éhséggel, fegyverrel, az-az, valami gonoszt fel-talál a' pokol, azt nem kiméli az emberi nemzetnek veszedelmére; és mind ezek leg-közellyebb abból származnak: mert számkivetésben üzetett a' szeretet a' föld-színéröl.

XLIII.

XLIII. RÉSZ.

Chriſtus bé-zárta a' poklot ſzenvedésével, és halálával.

ROma közepett, egykor nagy mélyſéges haſadáſſal meg-nyílik a' föld, kiről a' pogányok Iſteni azt jövendölték; hogy az a' haſadás öſzve nem mégyen addig, valamíg ſzabad-akarattya ſzerint valaki belé nem ugrik. Midön azért arra a' veſzedelemre, ſenki nem akarná magát adni, mondgya Márkus Curtius: Ha eſztendeig nékem Rómába ſzabad-élet engedtetik, eſztendö múlva, jó-akaratom ſzerint belé ugratok a' nagy haſadásba. Mellyet hallván a' Rómaiak, örültek rajta, és a' Curtzius kívánságára reá igérték minnyájan magokat. Curtzius azért eſztendeig kívánságát mindenekben bé-töltvén, eſztendö el-telvén, lovaſtól belé ugrat a' nagy mélyſégben, és mindgyárt öſzve-mégyen a' haſadás.

Ennek Magyarázattya.

Róma az egéſz világot jegyzi, kinek közepin pokol ki-nyílt haſadáſſal látſzott, mind addig, míg a' világra jött Idvezítönk, kiben ſzámlálhatatlanúl rohantanak az emberek. A' Próféták pedig meg-jövendöllötték, hogy az a' nagy haſadás bé nem fogana mind addig, valameddig a' Szüztöl gyermek nem ſzületnék, ki az ördöggel való gyözedelmes hartza után poklokra le nem ſzállana: kinek gyözedelmes próbája után örökké békeſégben maradunk, ha vétkünkkel újolag a' pokol ajtaját fel nem nyittyuk.

XLIV. RÉSZ.

Az irégységről.

TIberius, minekelötte Csáſzári méltóságra emeltetett vólna, okos és ékeſen ſzóló vólt, a' hadakozáſokban ſzerentsés Vitéz; de hogy Csáſzári állapotra jutott, a' vitézſéget nem gyakorolta, hanem a' Római népet ſanyargatta. A' fö Polgárokat, ſöt maga gyermekit-is meg-ölte: a' kit annak-elötte a' mértékletes élet miatt tsendeſnek híttanak, azután zabolátlan ſzabadoſnak nevezték. Egy meſter ember ennek a' Csáſzárnak arra ajánlotta magát, hogy olly kriſtály üveget kéſzít, melly nem léſzen romlandó, hanem hajlandó. Fogván azért Tiberius az elkéſzített üveget, a' falhoz tsapja, a' melly ütéſſel nem romol-meg az üveg; hanem tsak bé-horpad, mint valami réz edény. Kit látván Tiberius, megfogattya a' meſter embert, és meg-öleti, mondván: Nem jó illyen meſter embernek meg-maradni, mert e' miatt nem lenne ezután az arany edénynek betsületi.

Ennek Magyarázattya.

Ez a' Tibérius jelenti az ollyan aluſzékony embereket, kik igen tsendeſek, és emberſégeſek, minek-elötte valami tiſztre nem kapnak; de mihelyt a' ſzerentse kedvez nékik, mindgyárt rajtok tellyeſedik ama' mondás: *A' tiſzteſség meg-változtattya az embert.* Söt a' ſzent Dávid mondáſa-is: *Az ember midön betsületben vólna, nem értette &c.* A' meſter emberen pedig a' ſzegény embert érthetni, ki ajándékkal kedveskedik a' gazdagoknak; de ha mindenkor kedvek ſzerint nem telik erſzénnyek, büzt költenek a' ſzegé nyhez, és el-rontyák.

XLV.

XLV. RÉSZ.

Tsak a' jóké mennyeknek országa.

VOlt egy jeles, túdós, és gazdag Király, kinek Feleſége, három fiakat nevelt-fel; de ſemmiben nem vóltak haſonlók az Atyokhoz, ſöt ellenſégi vóltanak. Azután a' Királytól-is ſzületett egy fia az Aſzſzonynak, kit fel-nevelt. Idö-jártára meg-halván a' Király, és el-temettetvén, a' meg-maradott fiak négyen, a' birodalom felett kezdenek veſzekedni. Végre azon egyeznek-meg, hogy az Apjok Secrétáriuſsát hivaſsák, és annak itéletin nyúgodgyanak-meg. Midön azért az okos ember által-értette vólna akarattyokat a' Király fiainak, mond nékik: Az én tetſzéſem az, hogy az Atyátok teſtét vegyétek-ki a' koporſóból, tsinállyatok tárgyat belöle, és a' mellyitek jobban találllya ſzivét löni nyíllal, légyen az-é a' birodalom. Tetſzik a' tanáts az ifjaknak: Az elsö hozzá lövén az Apja teſtéhez, a' jobb-kezét találllya. A' máſik-is hozzá lövén az Apjához, a' fejéhez közelebb jár a' nyíl. A' harmadik-is arányzóba véſzi, és éppen a' ſzivét találllya meg-hólt Apjának: mellyre nézve nagy reménsége kezd lenni, hogy a' Királyság övé léſzen. A' negyedik közelítvén az Apja teſtéhez, elkeſeredik, mondván: Távól légyen én tölem, hogy én az édes Atyám teſtét így méſzárollyam és beſztelenítsem. E' ſzók után az orſzágnak Fejedelmi, és minden rendei fel-kiáltanak, és Királynak a' kiſſebbiket válaſztyák, kiben édes Attyához illyen kegyes indúlatot tapaſztaltak. A' több Király fiait pedig, ki-üzik az orſzágból.

Ennek

Ennek Magyarrzattya.

Édes fiaim, úgy tetzik ez az okos Király, nem oknélkül jegyzi a' Felséges Istent, ki az emberi nemzetet, mint szerelmesſét úgy jegyzette vólt magához, és azt sok szép ajándékival gazdagította, de háládatlanúl el-fajúlt Istentöl az emberi nemzet, idegen Istenekkel paráználkodván, harom fattyat szült, úgy-mint a' vak Pogányokat; az el-fajúlt Sidókat, és az Eretnekeket. Kik közzül az elsö, a' Királynak kezét sebesitette-meg. A' Christus tudománnyát meg-vetvén, ki az Atya Istennek jobján ül, még az ö szolgaitis hálállal illetvén, kiket a' világra küldött, hogy az idvességes tudományt terjesszék. A' másik-is valóban lövöldözte az Istennek dítsöséges méltóságát, szent Fiát kereszre húzván-fel, gonosz nyelvekkel káromkodván ellene. A' harmadik-is a' mennyire ki-telik töle, sértegeti a' nagy Király szivét, midön az ö szent Testámentomát hamissan, a' maga tetszése szerint magyarázza. Ez illyenekröl mondgya szent Dávid együtt: *Meg-élesitették az ö nyelveket, mint a' kigyóét.* Másutt: *El-készitették nyilokat az ö tegzekben.* A' negyedik, a' ki nem fattyú; hanem igaz Fiú: az istent-félö jó keresztyén, a' ki még masok büne miatt-is szomorkodik, az Istent semmi úton meg-bántani nem akarja. A' miben meg-bántotta-is, töredelmes szivvel vétkét sirattya. Az Itélet napján az illyeneknek adatik a' mennyeknek országa.

XLVI. RÉSZ.

A' hét halálos bünröl.

JUlius Históriikus irja: hogy egy ember, Pünkösd hovában ment a' berekben, a' holott hét igen szép termö-

termö fákról, annyi ágat ſzedett-le, mellyet ſemmiképen el nem bírhatott; hanem három hatalmas embernek tanátsából olly úton indúlt-meg, a' mellyen egy árokba eſett, és maga nagy terhe miatt, mellyet hordozott, abban veſzett. Irják azt-is a' hollóról, hogy ha féſzkét bé-hintik üveg porral, mind addig tojását ki nem költheti, valamíg a' por féſzkében léſzen.

Ennek Magyarázattya.

Ez a' berek nem egyéb, hanem a' világ; és a' külömbözö fák benne a' vétkek, mellyek veſzedelmesül gyönyörköttetnek. Ebben a' berekben kiváltképen az a' hét fa, melly a' halálos vétek, mútogattya virágával magát, és a' ki ezekkel meg-terhelödik, az Iſten kegyelméhez nem júthat, valamíg ezeknek terhek alatt léſzen. Kéſzen vannak azért a' három tanátsok, teſti, világi, és ördögi meſterſégek, kik örömeſt olly árokra igazíttyák a' meg-terheltt embert, mellyben el-veſzſzen terhe miatt.

XLVII. RÉSZ.

Három Királyokról.

A' Dániai Király nagy indúlattal vólt azokhoz a' három Királyokhoz, kik Jérusálemben kereſték Idvezítönket, ajándékot hozván. Midön azért azon Király Koloniába ment vólna nagy kéſzülettel, a' holott azoknak a' Királyoknak teſtek tartatik három koronát kéſzíttetett és vitt ugyan-azoknak tiſzteſſégekre. Annakfelette, hat ezer gira ezüſtnél, alamiſnában többet oſztogatott-el, kereſztyénſégének akarván jelét hadni azon a' földön. Viſzſza menvén házához, álmot lát, mintha a' három Király nagy fényeſſégben menne eleibe koronázott fejekkel, és

mindeniktöl külön-külön, ſzózatot hall. Mond az elsö: *Szerentséſen jöttél, de nagyobb ſzerentsét találſz házadnál.* A' máſiktól illyen ſzót hall: *Sokat oſztogattál, de több adatik néked.* A' harmadiktól azt hallya: *Édes atyámfia, jó bizonyságot töttél hiteadról; azért harmintz három eſztendö-múlva velünk uralkodol mennyorſzágban.* Az elsö egy nagy edényt ád kezébe, teli arannyal, mondván: *Vegyed a' böltseségnek kintsét, hogy a' te népedet igaſságban hordozzad: mert a' Király betsületi a' jó itélettöl függ.* A' máſik egy kötés mirhát ád néki, mondván: *Végyed a' pénitentziának mirháját, mellyel a' teſti öſztönöket meg-gyözzed: mert az érdemel Királyságot, a' ki zabolán hordozza a' teremſzetet.* A' harmadik temjént ád néki, mondván: *Végyed az áétatoſságnak temjénnyét, és a' kegyelmeſségnek illattyát, mellyel a' ſzegényeket táplálod; mert valamint a' harmat a' virágokat újittya: úgy éleſzti a' királyi kegyelmeſség a' fogyatkozott ſziveket.* Midön azért e' nagy látáſon álmélkodnék a' Király, fel-ſerken; és émette-is maga mellett találllya az ajándékokat, és idöre mindenek bé-tellyeſedtek rajta, a' mennyei boldog királyságra menvén által e' földi birodalomból.

Ennek Magyarázattya.

Édes fiaim, ezen a' Királyon értünk minden jó kereſztyén embert; a' ki tartozik három koronát kéſziteni a' Királyok Királyának, úgy-mint az Atya, Fiú, Szent Lélek Iſtennek. Az Atya Iſtennek tartozik a' tiſztesſég koronájával: mert ö egyedül hatalmas minden hatalmaſságok felett. Ezt a' koronát még akkor meg-igértük, mikor meg-kereſztelkedtünk. Máſodik korona: légyen a' reményſég koronája, mellyet

kell

kell helyheztetnünk az Ur JESUS halálának érdemében; mert ö annyira ſzeretett minket, hogy egy ideig mennyorſzágot el-hagyta mi érettünk. Az emberi terméſzetben ellenſégünkkel meg-hartzolt, és nékünk gyözedelmet ſzerzett. Harmadſzor: tartozunk a' ſzeretetnek koronájával a' Szent Lélek Iſtennek, ki által az iſteni ſzeretetben meg-maradhatunk örökké. Ha e' három koronát igaz ſzeretettel bé-mútattyuk, mink-is ſzép ajándékokat véſzünk a' Szent Háromságtól. Az Atyától a' jóſzágos tselekedeteknek kintsét, mellyek által lelkünket az igaſságnak ſinorán idveſſégeſen hordozzuk. A' Fiútól a' pénitentzia-tartáſnak mirháját, és ajándékját véſzſzük: mert ö az ö ſanyarúſáginak érdeme mellé téſzi a' mi pénitentia-tartáſunkat, és így léſzen érdeme töredelmeſſégünknek. A' Szent Lélektöl az áétatoſságnak temjénnyét véſzſzük, a' ki az ö erejével, és ajándékjával tsudálatos buzgóságra, és ki-mondhatatlan fohāſzkodáſokra gerjeſztifel lelkünket. És ezek által lehetünk mink-is réſzeſi az örök bóldogságnak.

XLVIII. RÉSZ.

Mélto jutalom követi a' gonoſzokat.

DIonyſius irja: hogy egy Perillus nevü igen fö rézmives, fel-ajánlotta magát Phalaris kegyetlen Királynak, ki akkor az Árgentinuſokat öldözte, hogy egy bikát öntene rézböl; kinek az óldalán ajtótskát hagyna, kin bé-bútatván az embert, a' kit halálra akarna büntetni, ha tüzet rakatna a' réz bika alá, megmelegedvén az ember a' bikában, midön kínnyában ſikóltana, nem emberi módon hallatnék a' kiáltáſa; hanem mintha tsak a' barom bögne, és így ellenſé-

gin kedve-szerint tölthetné bosszúját. El-készítteti azért a' Király a' réz-bikát, és leg-elsöben-is a' mesterét Périllust bútattya belé, mondván: Hogy leg-illendöbb az, a' mester próbállya-meg a' maga munkáját, ha jól találta-é tsinálni, vagy nem.

Ennek Magyarázattya.

Atyámfiai, ez a' mester ember, a' Királyok ud. várában lévö hamis tanátsokat jelenti, kik az együgyü igazaknak elejekbe vermet ásnak, és az igaz ember, akármelly igaz mentségét adgya-is dolgának, nem hisznek néki; hanem mind egyre kínozzák a' nyomorúságnak tüzével, mintha nem-is emberi szózatot hallanának töle; hanem valami oktalan-állat bögne a' fülökben. Nem gondollyák-meg az ollyan nyomorgatók, hogy az ö fejek felett nagyobb Ur vagyon náloknál, kinek nyitva vannak szemei, mind a' nyomorgatók ellen, mind a' méltatlan szenvedöknek óltalmára.

XLIX. RÉSZ.

Az ördögnek mesterséges tsalárdságáról.

PÁL, ki a' Longobárdusok hiftoriáit meg-irja, hozza-elé, hogy Forumjuliumban a' Magyarok Királya Kálmán, egy Sondát nevü várat meg-szállott; kinek ékes termetit egy Rosinilla Hertzeg Asszony meg-látván, titkon levelet küld Kálmán Királynak, és azt igéri levelében; hogyha ötet Feleségül elvészi, a' várat fel-adgya néki. Vólt pedig a' Hertzegnének négy fia, és két leánya. Kire rá igéri a' Király magát, az Asszony-is a' várat kezébe adgya; Mellyre nézve a' fiai onnat mind el-búdosnak. Kálmán azért meg-akarván felelni igéretinek, elsö nap a' Hertzeg

As-

Aſzſzonyt Feleſégül véſzi: Máſod nap tizenkét Magyarnak adgya ötet nyilván-való tsúfoláſra. Harmad napján a' torkát metſzeti-meg, mondván: Az illyen Feleſég, a' ki a' bújaság kedvéért illyen várat kézbe ád, illyen jutalmat érdemel.

Ennek Magyarázattya.

Ez a' Kálmán az ördögöt jegyzi, ki az emberek ſzivét oſtromollya gonoſz kivánságokkal. Roſinilla jegyzi a' gonoſz ſzemet, és minden érzékenyſégeket, mellyek által az ö várát, úgy-mint ſzivét fel-adgya ember az ördögnek. Akkor az ö fiai el-futnak, úgy mint a' négy fö és ſarkos jóſzágos tselekedetek. Az után elfoglalván az ördög a' várat, azt tizenkét Magyarnak adgya tsúfságra, úgy-mint mindenféle veſzedelmes gonoſságoknak. Végtére örök halálra viſzi.

L. RÉSZ.

Az igazat itélőknek ditséretiről.

VÁlerius irja Zelongus Fejedelemről, hogy ez ollyan törvényt ſzerzett vólna, hogy a' ki a' leányt meg-rontaná ſzüzeſſégében, annak mind a' két ſzeme ki-tolyatnék. Azonban történt, hogy a' maga fia tött eröſzakot egy özvegy Aſzſzonynak leányán, kin meg-indúlván a' leánynak Annya, mégyen a' Fejedelem eleibe, mondván: Uram, a' melly törvényt töttél, kérlek tellyeſitsd-bé: mert a' te fiad eggyetlen egy leányomat meg-gyalázta. Mellyet hallván a' Fejedelem, igen meg-búsúl; és meg-parantsollya, hogy fiának mindenik ſzemét ki-tollyák. Kin megeſik ſzivek az Uraknak, és a' Fejedelem eleibe menvén, mondanak: Uram az egy fiadnál több ſintsen, kit hóltod után illet a' birodalom; hogy tolyatnád-ki

ſzemeit, illyen kedves maradékodnak? Kiknek felel a' Fejedelem: Minthogy én ſzerzettem a' törvényt, nem illik hogy a' földre tapodgyam annak erejét. A' ki azért elsö vólt a' törvénynek meg-ſzegéſében, a' légyen elsö a' büntetéſnek ſzenvedéſében-is. Kinek mondanak iſmét a' tanáts Urak: Uram a' nagy Iſtenre kérünk, hogy légy kegyelmes moſtani vétkéért fiadnak. Kiknek felel a' Fejedelem: A' törvényt ſemmiképen fel nem bontom; hanem kéréſtekre meg-tselekeſzem, hogy a' magam jobb-ſzemét tollyák-ki, és a' fiamnak bal-ſzemét, hogy így ſem a' törvény el ne veſzſzen, ſem a' fiam vakságra ne juſſon.

Ennek Magyarázattya.

Édes fiaim, ez a' Fejedelem a' Chriſtus JESUST jegyzi, a' ki törvényt adott-ki; hogy lelkünknek tiſztaságát meg ne fertezteſsük, a' melly lelket megmoſogatott a' kereſztség által. Már ha ez ellen tselekeſzünk, ſzemünk világát veſztyük-el; úgy-mint, az Iſten látáſa nélkül léſzünk-el, és az örök ditsöſség nélkül maradunk. A' Király fia, ki a' törvényt megſzegte, az ember: Szükſég azért, hogy a' törvényſzegö büntetéſt vegyen. Azért int az Anyaſzentegyház ſzünetlenül, hogy meg-jobbítsuk magunkat. A' mi Atyánk a' Chriſtus JESUS, hogy minket meg-tartana, a' ſzemét a' halál által bé-húnta: de minékünkis el kell egyik ſzemünk nélkül lennünk, úgymint a' gonoſz bünökre való vágyódáſok nélkül.

LI. RÉSZ.

A' hamis ſartſzoltatáſról.

SIdó Jóſeph irja Tiberius Csáſzárról, ki az embereket tiſztekben ſok ideig tartotta. Midön kérdettek

ték vólna töle, miért tselekeſzi azt? tsak illyen példával felelt-meg. Láttam egy nyomorúlt embert, kinek midön fekélyéről a' legyeket el-üztem vólna, keſerveſen ſzenvette, és azt mondotta: Ne kegyetlenkedgyél rajtam, ne üzd-el azokat a' legyeket, a' kik már jól laktak: mert azok helyett más horpaſzok jönek, a' kik-is az én véremmel töltik-meg magokat, és így kétſzeres nyavalyát ſzerzeſz nékem.

Ennek értelme.

Igy kell gondolkodni a' Tiſztek felöl-is, mint a' jól lakott legyekről; kik meg-gazdagúlván, azután a' ſzegényſéget nem annyira húzzák és vonſzák. De az újabbak haſonlóképen akarván meg-gazdagúlni, az igaſság ellen-is elkövetnek minden iſtentelenſéget.

LII. RÉSZ.

Az igaſságról.

FÁbiuſról mondta Valerius, hogy a' Római rabokat maga kezeſſégén ſzabadította-ki, az ellenſég kezéből; kit a' tanáts midön meg nem akart vólna ſegíteni, maga örökſégét vetette zálogba Fábius, kivel meg-fizetett; inkább akarván jóſzága nélkül maradni, mint hitelét el-veſzteni.

Ennek értelme.

E' ſzerint tselekedett a' mi Idvezítönk, a' ki nem pénzén, hanem életén váltotta-meg az egéſz emberi nemzetet az ördög rabságából; inkább akarván életét le-tenni, mint az emberi nemzetet veſzedelemben hagyni.

LIII. RÉSZ.

Hogy a' jó vezéreket nem kell meg-változtatni.

VÁlérius irja: hogy a' Sirákusánuſok minnyájan várták a' Siciliai Királynak Diéneſnek halálát, egy vén Aſſzonyon kivül, ki minden reggel fel-költ, imádkozván Diénes Királynak életéért. Kit megértvén a' Király, tsudálkozott rajta, és annak okát kérdi a' vén Aſſzonytól, a' ki illyen ſzókkal felel: Leány koromban emlekezem reá, hogy ennek a' helynek igen kegyetlen Fejedelme lévén, annak helyében máſt kívántunk, és annál gonoſzſzabb állott helyében. Azután azt-is meg-úntuk; de annál-is kegyetlennyebb találtatott, mikor te állottál a' tiſztben. Félek azért, hogyha te-is meg-halſz, náladnál-is gonoſzſzabbat ne láſſunk. Azért imádkozom meg-maradáſodért mindennap.

Ennek értelme.

Majd így ſzólhatnánk moſtani állapatunkról: mert az ô Törvényben, keménnyebb vólt Iſten hozzánk, a' mint meg-vagyon irva: *hogy maga ſzemével ſizeſſen ember, más ember ſzeméért, fogával a' fogért, &c.* De midön Iſten a' mi természetünket felvette teſtben, azóltától-fogváſt tsendeſebb mi hozzánk. Azért könyörögnünk kell, hogy kegyelme mellöl el ne veſſen bennünket.

LIV. RÉSZ.

A' Mennyorſzágról.

MÁſodik Friderik Csáſzár kapuja mellett egy kaput állíttatott-fel márványköböl, tsudálatos meſter-

ſterſéggel, a' mellyen maga képit méltóságos ſzékiben ki-rajſzoltatta, és két Itélö meſtert maga mellé. Az egyik Itélö meſternek, ki jobb-keze felöl vólt, feje feliben e' vólt irva: *Memyenek által bátran, a' kik tiſztán akarnak élni.* A' más keze felöl irott Meſternek feje felett azt irták: *Az irígy ki-rekeſztetſsék, vagy tömlötzbe vetteſsék.* A' Király képinek feje felett pedig azt irták: *A' kiket meg-akarok változtatni, azokat meg-nyomorítom.* A' kapu felett e' vólt irva: *A' Csáſzár birodalmában én vagyok örzö.*

Ennek Magyarázattya.

Ez a' Csáſzár jelenti a' Chriſtus JESUST; és a' kapu az Anyaſzentegyházat, melly által mehetünk az örök bóldogságra. Ez építtetett e' világnak elfolyandó vize mellett, a' melly kapura nem tsak képét iratta; hanem ugyan magát emeltette a' kereſztfára, mellette állván az ö ſzent Annya, és kedves tanítvánnya, ſzent János Evangéliſta, hirdetvén egyik a' Királynak irgalmaſságát, máſik igaſságát. És felvagyon a' kapura irva: hogy azon bátorságoſon járjanak, Sidó, pogány, és minden nemzetségek, kik meg-kereſztelkednek, és iſteneſen akarnak élni. A' máſik vers: melly az irégyekröl vagyon, rettenti a' gonoſz erköltsü embereket, kik bünökböl ki-térni nem akarnak. A' Király feje felett irott vers, nyilván jelenti: hogy ſzegényſégre jutnak, valakik elváltoznak, és az igaſságnak úttyát el-hadgyák. A' negyedik vers biztat,: hogy a' mi Csáſzárunknak, úgymint Iſtenünknek birodalmában meg-maradunk, ha az ö óltalmában ajánlyuk magunkat.

LV. RÉSZ.

A' ſzámkivetett bűnös léleknek viſzſza fogadásáról.

EGy Királynak igen ſzép fia vólt, minden indúlattal tellyes, és négy leánya: kiknek nevek, *Igaſság*, *Mértékleteſség*, *Irgalmaſság*, és *Békeség* vólt. Ez a' Király az ö egyetlen egy fiát meg-akarván házasítani, követet küld, ki egy kegyes ſzüzet ſzerzene néki. A' ki el-menvén, a' Jérusálemi Királynak találta igen ſzép leányát, és azt vette-el a' Király fia, kit felette igen ſzeretett. E' Király fiának vólt egy bizott ſzolgája, kinek Hertzegſégét, és egéſz tartományt adott gondviſeléſére. A' melly ſzolga árúló lévén, a' Király fia jegyeſſét meg-tsalta, és meg-ferteztette, a' reá bízott tartományt-is el-puſztította. Midön megértette vólna a' Király fia, hogy az ö Feleſége házaſság-törésbe eſett, meg-búsúlván, válás-levelet ír, és el-botsáttya Feleſégét, és minden betsületitöl megfoſztya. Az Aſſzony azért nagy nyomorúságra jút, és bújdoſván imitt-amott, kúldúláſra adgya magát. Mellyet midön meg-értett vólna az Aſſzony férje, meg-ſzánnya ötet, és követet küld hozzája, hogy bátorságban mennyen viſzſza. Az Aſſzony pedig, a' követ ſzavára nem mégyen viſzſza; hanem illyen vállaſt téſzen néki: Mond-meg az én Uramnak, hogy köztünk ez a' törvény; ha valamelly Aſſzony házaſság-törésben találtatik, és Urától válás-levelet véſzen, nem ſzabad annak többé Urával lakni, 's azért nem mehetek viſzſza. Kinek felel a' követ: Az én Uram túl ment azon a' törvényen, és már megſzánván tégedet, melléje akar fogadni. Mond viſzont

ſzont az Aſzszony: Ugy-de mitsoda jelét mútatod énnékem igaz mondáſodnak? mert bár-tsak arra felelnél, hogy az én jegyeſem maga ſzájával tsókot adna nékem, akkor bizonyos lennék jóakarattya felöl. A' melly válaſzt midön a' követ meg-vitt vólna, tanátsot tart a' Király fia, mit kelleſſék tselekedni e' dolog felöl? Végre azt végezik, hogy egy okos ember mennyen az Aſzszony után, ki viſzſza vigye ötet; de az egéſz orſzágban nem találkozik ember, ki a' követséget magára vállallya. Mellyet vévén eſzébe a' Király fia, követet küld az Aſzszonyhoz, meg-izenvén néki, hogy ſenki nem találkozott, a' ki érette akarna menni. Mellyet hallván az Aſzszony, nagy ſiráſra ſakad, kinek ſiralmát meg-értvén a' Király fia, mégyen az Attyához, és mondgya: Atyám ha tetſzik néked, magam mégyek jegyeſem után, és ki-mentem ötet nyomorúságából, és királyi házadba hozom ötet. Akkor mondgya az Attya: Menny-el a' te eröddel, és hozd viſzſza ötet. Küldi azért követét a' Király fia, jegyeſſéhez, a' ki hírt tenne, és meg-vigaſztalná oda meneteli-felöl. A' Király Fiának nagyobbik Húga, melly az *Igaſság* vólt, eleibe menvén a' Királynak, mond: Igaz vagy Uram, és igaz a' te ítéleted, juſſon eſzedbe, hogy válás-levelet adtál a' kurvának, immár ne fogadd melléd, azt kívánnya az igaſság. E' ſzovát végezvén, érkezik a' máſik atyafi a' *Mértékleteſség*, és mondgya: Uram igaz törvényt ſzolgáltattál a' házaſság-rontóra, ki ágyadat meg-ferteztette; azért a' törvénynek rendi maradgyon-meg az ö erejében. Ez-is ſzovát végezvén, érkezik a' harmadik atyafi, kinek *Irgalmaſság* neve, és így könyörög.

Uram, az a' bünös parázna meg-fzánta bánta vétkét, és keſervefen ſirattya, azért engedgy-meg néki. A' negyedik atyafi, mellynek *Békeſség* vólt neve, látván az atyafiak között e' nagy egyenetlenſéget, meg-indúl hogy el-hadgya a' földet. Kit látván az *Igaſság* és *Mértékleteſség*, le-óldgyák fegyvereket, és tézik a' Király eleibe, mondván: Ihon az igaſságnak kardgya, a' kurvának büntetéſére. Kire mond az *Irgalmaſság:* Én-is a' Király leánya vagyok; ti már régen uralkodtok. És e' fzókkal fel-kapja a' kardot. Kinek mond iſmét az *Igaſság:* Nem az; mivel meg nem alkhatunk, a' Király fia maga tégyen itéletet, és igazítáſt közöttünk. Midön azért a' Király fia e' vefzekedéſt látná, mond: Szeretö atyafiak, e' nagy egyenetlenſég miatt, im meg-látom hogy a' *Békeség* kéfz a' világtól el-bútsúzni, mellyet én-is fzenvedni nem akarok. Én azért az én házaſság-törö jegyeſemért magamra vállalom a' büntetéſt. Kinek mond az *Igaſság:* Ha azt tselekefzed, már az ellen nem tehetünk. Mond azért az *Irgalmaſságnak* a' Király fia: Látom ſokat munkálkodol az én jegyeſemnek dolgában; de ha vétkezik újolag, mit fogſz tselekedni? Kinek mond az *Irgalmaſság:* Mind addig ſem fzólok mellette, valamíg vétkét meg nem ſirattya. Es így meg-maraftya a' *Békeséget*-is, és attól-fogva, az *Igaſság* és a' *Békeség* meg-tsókolták egymáſt. Igy vitte a' Király fia az ö orfzágában az ö jegyeſſét, és együtt laktanak békeſégben.

Ennek Magyarázattya.

Edes fiaim, ez a' Király az Atya Iſten, az ö fzép Fia a' Chriſtus JESUS, annak jegyeſſe, az ember lelke,

ke, melly, Iſten haſonlatoſságára teremtetett. Az atyafiak az elé-ſzámlált jóſzágos tselekedetek. A' lélek az Ur ſzolgájával, az ördöggel öſzve-czimboráltt, kire nézve válás-levelet érdemlett, és minden birodalmától, úgymint a' Paraditsomtól meg-foſztatott, és a' világ puſztájában bújdoſott, a' holott verítékével kellett enni az ö kenyerét. Végre meg-ſzánván jegyeſſét azt mondgya a' Próféta által: *Kelly-fel, Kelly-fel, Jerusálem, öld-le nyakadról a' köteleket Sionnak rab leánya.* Az pedig nem ment viſzſza; hanem azt mondotta: Nem lehet tölem, mert te mondottad Jérémiás által: *Ha a' Férfiúnak Felesége máſſal paráználkodik, és válás-levelet vészen, azután ne menjen viſzſza Férjéhez.* Ehezképeſt nem merek viſzſza menni hozzád. Azért mit tudok tselekedni: mert te igaz vagy, és igazat itélſz. De az Ur iſmét így felel Eſaiás által: *Vallyon meg-rövidülteké az én kezeim, hogy ne idvezítsem az embert?* Távól légyen, hanem a' mint meg-izentem Ezékiel által: *Valamelly órában a' bünös hozzám ſohajt, meg nem emlékezem az ö gonoſságáról.* Es noha vétkeztél, de ha hozzám fordúlſz, bé-fogadlak téged. Kire midön bizonyos jelt kívánna a' lélek, mellyel el-hiteſſe magával az Ur irgalmaſságát, azt mondgya az Iſten: *Eſaiáſnál, 7. v. 11. Kérj jelt magadnak a' te Uradtól Iſtenedtöl, a' pokol mélységében, vagy fenn a' magoſságban.* Es monda: Nem kérek, hanem jöjjön-el az én jegyeſſem, és tsókollyon-meg engemet az ö ſzájának tsókjával, úgy léſzek bizonyos az ö kegyelmeſſégében. Kinek iſmét mond az Ur: *Ha az Aſſzonyi-állat el-feletkezik-is az ö fiáról, de én ſoha ſem rólad.* Midön azért az Iſten tanátsot tartott vólna, és nem találkozott vólna az egekben,

az Angyalok között méltó arra, a' ki az ö Jegyeſſét az emberi nemzetet, keſerüſégétöl meg-ſzabadítsa, akkor az Iſtennek máſodik Személlye könyörülvén az emberen, mond: Én magam ſzeméllyē ſzerint elmégyek az ö ſzabadítására, és vigaſztalására. Kinek mond az Attya: Menny-el a' te nagy erödben, és hozd-ki ötet az ördögnek tömlötzéböl. Kinek az *Igaſság* réſz ſzerint ellene mondott vólna; de az Iſtennek *Irgalmaſsága* mind addig forgolódott, hogy kegyelmet nyert a' vétkes emberi nemzetnek. Midön azért az *Igaſság* tudakoznék, mint leheſſen kegyelme a' vétkes embernek, az Iſtennek *Igaſsága* ellen? Igy felel az Iſtennek máſodik ſzeméllye: Én elmégyek, emberi terméſzetet, és teſtet véſzek-fel magamra, abban a' terméſzetben, éhséget, ſzomjúságot, gyalázatot, üldözést, ſzitkot, oſtort, kereſztet, és halált ſzenvedek; és igy téſzek eleget az emberi nemzetért. Kinek mond az *Igaſság*: Oh nagy Iſten! látom, annyira ſzereted az embert, hogy magadnak ſem akarſz kedvezni; elég a' miket mondottál az elég-tételre; csak ezután-is háládatlansággal ne fizetnének az emberek. Kire mond az *Irgalmaſság*: Ha meg-eſik gyarlóságból a' nyomorúlt ember, és eſetiből fel-támad igaz töredelmeſſég és pénitentzia-tartás által; az *Irgalmaſságnak* Attya bé-fogadgya az ötet keresö lelket. Ezeket azért elöttünk viſelvén, magunkra vígyázzunk, hogy háládatlanságunkkal az orſzágot, mellyben örökösökké tött az Iſten Fia, el ne veſzeſsük.

LVI.

LVI. RÉSZ.

A' halálnak emlekezetiről.

VOlt egy Fejedelem, ki gyönyörködvén a' vadáſzatban: ment-ki egykor az erdökre, a' holott egy kereskedö ember reá találván, meg-láttya a' Fejedelemnek ékes termetit, és ſzép ruházattyát, és mond ſzivében: Oh Ur Iſten melly ſokkal tartozik ez az ember néked! mennyi ſzép áldáſiddal ruháztad-fel ötet! Im, még a' körülötte lévök-is, melly ſzép alkalmatoſságokkal vannak! Ezeket gondolván, mond egyik udvari ſzolgának a' kalmár: Mond-meg kedves atyámfia nékem, mitsoda ember légyen ez a' ti Uratok? Kinek mond a' ſzolga: E' nagy földön uralkodó, fényes udvarával tiſztelkedö, arannyal és ezüſtel bövölködö. Viſzont mond a' kalmár: Nyilván ſokkal tartozik Iſtennek, mert én az emberek között illyen túdós, és ékes ábrázatú embert nem láttam. Melly ſzókat hallván a' ſzolga, mindeneket meg-beſzéll a' Fejedelemnek, valamiket hallott. A' Fejedelem annakokáért meg-maraſztya a' kalmárt, hogy légyen nála azon éjjel. Midön azért a' Fejedelemmel a' palotákra fel-ment vólna a' kalmár, nem gyöz eleget tsudálkozni a' ſzép épületen, arannyal meg-iratott feſtékes házakon. Vatsorának idején pedig a' Fejedelem maga Feleſége mellé ülteti a' kalmárt, kinek-is ſzépſégén el-álmélkodik, és mondgya ſzivében: Oh Ur Iſten valamit ez ember fel-tudott gondolni ſzivében, mindennel réſzeltetted ötet! Több bóldogsági között, melly ſzép Feleſégét, és gyermekit látom! Azonban az étket el-hozván, téſznek eleibe ezüſt tálban egy ember koponya-föt, kin igen meg-ijed a' kalmár,

és no-

és noha biztattya a' Fejedelem Aſſzony, mindazáltal el-véli magában, hogy ö igen roſz helyen vagyon. Továbbá, éjtſzakának idején, bé-viſzik egyik ſzép aranyas házba, a' holott ſzépen el-kéſzíttetett ágya jelen vagyon, és a' háznak ſzegeletiben fénlenek az égö gyertyák. Azonban a' ſzolgák ki-menvén a' házból, az ajtót bé-zárják, és tekintvén a' kalmár kétfelé a' házban, lát a' ſzegeletekben meg-hólt embereket, kik karjoknál fogva függenek-le a' padlásból, kin annál inkább egyedül lévén, úgy el-rémül a' kalmár, hogy a' lélek-is alig marad-meg benne. Reggelt érvén, mondgya: Jaj nékem, félek, ma én-is úgy ne járjak, mint ezeknek egyike, kiket fel-akadva latok. Midöre a' Fejedelem-is fel-kél, hivattya a' kalmárt, és kérdi töle, mint tetſzenék az állapat? Kinek mond a' kalmár: Egyébaránt jól mindenek, de ſzomorú vatsorám lön az eſtve, emberi koponyát látván elöttem a' fényes tálban. Annál inkább meg-rémültem, midön ſzálláſomon láttam a' meg-hólt ifjákat fejem felett függeni. Azért kérlek az Iſtenért-is, botsáſs-el engem. Kinek mond a' Fejedelem: Láttad atyámfia, az én ſzép Feleſégemet, láttad az ember föt-is elötte? Egy Hertzeg ember vólt ezen a' földön, kivel az én Feleſégem vétkezett, annak el-üttetvén a' fejét, mindennap eleibe tétetem Feleſégemnek, hogy vétkéröl meg-emlekezzék. Azon Hertzegnek a' fia, két attyafiát ölte-meg, kiknek láttad teſteket függeni a' kamarában. Én azokat a' teſteket mindennap meg-látogatom, hogy az érettek való boſzſzú-álláſról el ne feletkezzem. Midön azért azoknak halála, és a' Feleſégem dolga eſzembe jút, nékem ſemmi jó kedvem nem lehet. Járj békével azért immár barátom,

és ez-

és ezután ſenkit bóldognak ne mondgy addig, míglen állapattyának jól végére nem mégy. Ezzel meg-indúl a' kalmár, és az ö kereskedéſében foglallya életét.

Ennek Magyarázattya.

E' Fejedelem minden kereſztyén embernek tüköre: mert kiki tartozik rendes ház-népet tartani, kin értyük kiváltképen a' belsö indúlatokat: mert azoknak tsínoſoknak, tiſztáknak kell lenni. Mellyeket a' véteknek ſenyvedékje bé ne keverjen. A' kalmár a' jó Egyházi embert jelenti, kinek illik társúl adni magát az emberekhez, és ſziveknek kamarájába bé-látni, mint viſelnek gondot lelkek idveſſégére. A' ſzép Feleſége embernek, a' maga lelke, kinek illik közel lenni az Egyházi emberhez; mert a' lélek mikor vétkezik, akkor az ördöggel társalkodik. Mit kell azért ollyankor tselekedned? Azt hogy, ragadgy fegyvert, és a' nyelvednek kardgyával, úgymint az Iſtenhez való könyörgéſſel forgolódgyál, ezzel a' ſzablyával gyözheted-meg az ördögöt. Akkor üti-el az ember a' fejét, mikor töredelmeſſéggel bünéröl valláſt téſzen. A' két meg-hólt ifjú, kiket meg-ölt a' te ellenſéged, azok az Iſtennek, és felebarátodhoz való ſzeretetnek törvényi, kiket el-óltott benned a' bün. Azokat azért a' te ſzivednek kamarájában igen meg-örizzed, mindennap meg-látogaſſad, hogy el ne feletkezzél a' te hivatalodról, ha bóldog életet kívánſz.

LVII. RÉSZ.

Az életnek tökélleteſségéről.

TItus Csáſzár meg-parantsolta Rómában, hogy az ö ſzületéſének napját mindenek meg-illenék, és

valaki az ö nagyobbik fiának születése napját meg nem illené, hanem munkát tenne azon napon; halna-meg érette. E' parantsolatnak ki-hirdetése után, hivattya bölts Virgiliust, kinek mond: Édes Atyámfia, én illyen s' illyen törvényt rendeltem, de félek titkon-is ellene tselekesznek, úgyhogy, én meg nem tudhatom. Kérlek azért taníts ollyan mesterségre, melly által tudhassam-meg, kik lésznek törvényemnek meg-szegöi: Kire Virgilius rá igéri magát. Ottan mindgyárt ördögi mesterséggel egy álló képet tsinált, és azt a' város piatzára fel-állattya. A' melly kép kinek-kinek titkos vétkét meg-jelentette a' Császár elött, és így sokan vesztenek-el a' képnek vádolása miatt. Vólt abban az idöben egy Fókás nevü Kováts a' városon, ki dólgot tött a' meg-tíltott napon, kinek eszébe jút a' kép dolga, mint vádollya-el az embereket. Fel-kél azért jó hajnalban, és mégyen a' bálványhoz, és mondgya néki: Oh kép! oh gonosz kép! mennyin vesznek-el miattad! Tuttodra légyen, én az Istenimre meg-esküttem, hogy ha el-árúlsz engem, e' nagy verövel bé-rontom a' fejedet. E' szók után házához mégyen a' Kováts. Szokott órán azért, el-küld a' Király a' bálványhoz, tudakozván az emberek tselekedetit, kiknek mond a' bálvány: Tekintsetek-fel, és lássátok-meg, mi vagyon homlokomra irva, tudnillik: Változnak a' napok: az emberek el-fordúlnak: a' ki igazat mond, annak bé-törik a' feje: Mennyetek-el azért, és jelentsétek-meg az Uratoknak homlokomon irva miket láttatok. Mellyet meg-beszéllvén, a' Császár meg-parantsollya a' vitézeknek, hogy fegyveres kézzel a' bálványhoz mennyenek, és ha valaki a' Csá-

a' Cſáſzár parantsolattya ellen vét a' képnek, kezét lábát öſzve-kötözvén, vigyék eleibe. El-jutván azért a' vitézek, mondgyák a' képnek: A' Cſáſzár parantsolattya az, hogy mútaſd-meg nékünk azokat, a' kik a' törvény ellen vétettek, és tégedet meg-fenyegettek. Kiknek mond a' bálvány: Fókás Kovátsot vigyétek-el, ö az, a' ki a' törvény ellen vét, és engemet-is fenyeget. Meg-fogván azért a' Kovátsot, el-viſzik, kinek mond a' Cſáſzár: Barátom, miért nem tartod-meg a' törvént? Kinek mond a' Kováts: Urã nem tarthatom-meg a' törvényt: mert nékem mindennapra nyóltz pénzre vagyon ſzükſégem. Kinek mond a' Cſáſzár: Mi formában leheſſen az? Felel a' Kováts: Adóban mindennapra két pénzzel tartozom; kettövel ruházódom; kettöt el-veſztek; kettövel élödöm. Kinek mond a' Cſáſzár: Ezeket világosban akarom érteni. Kinek viſzont a' Kováts: Uram vedd jól eſzedbe. Két pénzel adóban az Atyámnak tartozom mindennap: mert ö-is gyermek koromban mindennap két pénzt költött reám; már én-is tartozom az ö fogyatkozását támogatni: mert ezt kívánnya az igaſság. Két pénzt viſzont fiam ruházattyára 's tartására költök; azért, hogyha én-is vénſéget érek, ö-is fordítsa-meg nékem nyomorúságomnak idején, a' mit reája költöttem. Két pénzt el kell veſztenem mindennap, feleſégem egyenetlenſége miatt; és így, valamit arra költök, veſzett pénznek tartom. Ketteit a' pénznek ételemre, 's italomra kell adnom. Én azért, ha tsak egy nap el-múlatom-is a' dolgot, fogyatkozás nélkül nem maradhatok. Itéllye-meg azért az én igyemet a' Cſáſzár. Kinek felel a' Cſáſzár: Igen

hellyes a' mentséged, azért menny-el, és a' mint élhetſz, élly ezután-is munkád által. Ezekután tsak hamar meg-hal Titus, és helyette Fókáſt emelik Csáſzárságra, az ö nagy okoſságáért, a' ki nagy okoſſan igazgatta az egéſz birodalmot. Kinek képit le-irták emlekezetre, és feje feliben a' nyóltz pénzt; tzimerében-is meg-maradott az a' nyóltz pénz.

Ennek Magyarázatiya.

Édes fiaim, így az Atya Iſten innep napot rendelt minden héten, mellyet UR napjának, vagy Vasárnapnak nevezünk. Ennek a' hetedik napnak megilléſéröl, erös parantsolatunk vagyon mind az Oô, 's mind az Uj Teſtámentomban, lelki életünknek veſzedelme alatt. De jaj ki ſokan vétünk ez ellen az innep ellen! Sokan ha teſti munkától ſzünnek-is; de nem ſzünnek a' lelkitöl: mert akkor terhelik munkával inkább lelkeket, vendégeskedvén, 's lakadalmazván, kiben elég gonoſz találtatik. Kihez-képeſt, teſti munkánkkal ſem bántanók úgy meg Iſtenünket, mint meg-bántyuk, mikor lélek ſzerint nem akarjuk illeni a' ſzent innepet. Nem hijába irták vólt a' kép eleibe, hogy meg-változnak az idök: mert igazán meg-változott a' moſtani idö, régi jámbor eleinknek idejétöl, kik az egéſz napot nagyobbára iſteni ſzolgálatban ſzokták vólt el-tölteni. Az emberek-is haſonlóképen el-fajúltak, ha öſzve vettyük erköltsökben a' moſtaniakat a' régiekkel. Harmadſzor: moſt irhatnák igazán-fel azokat a' ſzókat, hogy a' ki igazat mond, bé-törik a' feje. Minnyájan tartozunk azért a' Fókás példáját követni, hogy munkálkodgyunk, és a' mennyei Atyánknak két pénzt le-tegyünk, úgy-

mint

mint elsöben a' ſzeretetet, a' ki annyira ſzeretett minket, hogy az ö eggyetlen-egy Fiát adná érettünk halálra; és a' tiſzteletet, a' ki egyedül tiſzteletet érdemlö Iſten az égen és a' földön. Tartozunk két pénzzel a' Fiúnak-is, kiröl irja Iſaiás: hogy *kiſded ſületett nékünk*, úgymint; jó reménſéggel, és háláadáſſal, hogy mezítelen ne találtaſſunk az itélet napján. Viſzontag két pénzt el kell veſztegetnünk egyenetlen Feleſégünkre-is, melly a' mi teſtünk: mellynek noha lélek ſzerint jutalmát nem veſzſzük, de a' terméſzetet táplálni tartozunk. Azon kívül magunkra-is két pénzt kell költenünk, elöttünk viſelvén mindenkor az iſteni félelmet, és irgalmaſságot. Ha ezzel a' nyóltz pénzzel élünk, örökké meg-marad a' mi életünk.

LVIII. RÉSZ.

A' vallás-tételről.

VOlt egy Aſmodeus nevü Király, kinek illyen végezéſe vólt, hogy a' melly gonoſz-tévö az itélö Biró elött ollyan igaſságot mondana hármat, kinek ellene nem ſzólhatnának; ſzabadúllyon-fel a' büntetésböl, és annak ſe maga, ſe jóſzága el ne veſzne. Történt azonban, hogy egy vitéz vétekbe eſvén, elſzaladott, és a' puſztában lakott egy barlangban, a' hól annál több latorságot tselekedett, foſztogatván a' jövö-járókat. Kit meg-ſokallván a' Birák, leſt vetnek néki, és meg-fogatván, kötözve viſzik az itélö ſzék eleibe. Kinek mond a' Biró: Barátom tudtad-é a' törvényt? Kinek felel a' vitéz, tudtam Uram: hogy ha meg-akarok ſzabadúlni, három igaſságot kell mondanom. Kinek felel iſmét a' Biró: No láſſad, vagy a' törvénynek tégy eleget, vagy életeddel kell

ma fizetned. Mond azért a' vitéz: Hallgaſſanak minnyájan az én ſzómra: mert ezt igazán merem mondani, hogy én tellyes életemnek idejében lator vóltam, kinek ellene a' gyülekezet ſem ſzólhat, mert ide ſem hoztak vólna, ha lator nem löttem vólna. Mond a' Biró: Immár ſzólly más igaſságot. Kinek mond a' vitéz: Én felette igen neheztellem, hogy illyen roſſz állapatra jutott igyem: Kinek felel a' Biró: Bizony el-hittem barátom. Harmadikat azért láſſuk mit mondanál? mond arra: Vajha meg-ſzabadúlhatnék, nyilva ſzabad-akaratom ſzerint ſoha többször ide veſzedelemre nem jönék. Mond ezekre az itélö-Meſter: ezekben mind igazat mondottál, magad ſzabadúlására elég igaz vóltál, még egyſzer menny-el, 's járj békével.

Ennek értelme.

Igy van dolga a' bünös embernek, kinek a' Chriſtus büntetéſt rendelt ugyan; de ha az Iſten kegyelmeſſége által meg-fogatik, és a' Biró eleibe mégyen, és az Egyházi embernek igaſságokat ſzól, melly ellen ſemmit az ördög nem mondhat, botsánatot nyér és örök életet. Az elsö igaz mondáſa azért légyen büneinek igaz töredelmeſſégböl való meg-valláſa, és akkor gonoſz embernek vallya magát. Máſodſzor: vallya-meg, hogy igen neheztelli abban a' bünös állapatban való létét, ollyan nagy Urat, úgy-mint az ö Teremtöjét meg-bántván. Harmadſzor: tégyen fogadáſt, hogyha botsánatot nyerhet ez úttal, ſoha többé ſzabad-akarattya ſzerint, a' bünnek fertöjére viſſza nem tér. Ebben a' formában Iſten rendeléſéböl ſzabadúlás engedtetett a' bünös embernek.

LIX.

LIX. RÉSZ.

A' kevélységet gyakran alázatoſság követi.

JOviniánus Csáſzár igen fel-fuvalkodván egykor ſzívében, azt kezdi mondani: ha vagyon-é más Iſten ö kivülötte? E' gondolkodás közben el-aluſzik, és reggel étel után vadáſzni mégyen. Mikor azért menne és nyargalódnék a' mezön, el-ſzenvedhetetlen hévſéget kezd ſzenvedni, úgyhogy, halálban kívánnya a' hideg vizben való feredéſt: vígyázván azért mindenfelé, lát el-meſzſze egy ſzéles tót, és meg-mondgya udvara népének, hogy lennének veſztegſégben addig, míg ö egy kevéſſé el-távoznék, és magát meg-hívesítené. Azonban meg-indúl lova hátán a' Csáſzár, és jút a' tó mellé, a' lováról le-ſzáll, köntöſét hertelen le-veti, és mezítelen maga a' vizbe ugrik, mind addig ott ülvén, míg hívesſéget venne teſtének. A' míg a' Csáſzár a' vizben múlatoz, érkezik más ember oda, hozzája ſzemélyében, maga viſeléſében, és mindenekben haſonló; és fel-öltözik a' Joviniánus köntöſébe, lovára fel-ül, és mégyen az udvar-nép közzé, kit az udvar-nép úgy fogad mint tulajdon magok Urát. Ö azért kevés múlatság után mégyen haza királyi udvarba, az egéſz udvar-néppel együtt. Azután Joviniánus-is ki kél a' feredöböl; de ſem lovát, ſem köntöſét nem találván, búſúlásba eſik, és nem tudgya mezítelenſégében mit kelleſſék tselekedni; végre ſzomorú gondolkodáſi után, eſzébe jút, hogy az erdö ſzélben vólna egy kaſtély, mellyet ö ajándékozott vólt ſzolgájának, kit ſzegény állapattyából Urrá tött, és fel-emelt. Im azért ahoz mégyek, úgy-

mond

mond magában, és töle köntöſt 's lovat kérek, és így udvaromba menvén, ki-tanúlom, ki miatt kellett nékem ſzenvednem e' nagy gyalázatot. Meg-indúl azért merö-mezítelen Joviniánus a' ſzolgája kaſtélyába, és az ajtón kezd zörgetni. A' kapus azért elé menvén, tudakozni kezd, ki zörget? És felelvén Joviniánus, kéredzik-bé az ajtón. Kit midön jobban meg-nézett vólna a' kapus meg-láttya, és el-álmélkodik a' mezítelen ember állapattyán. Kinek mond a' mezítelen ember: Én vagyok a' Joviniánus Csáſzár; hanem menny-el, és tégy hírt Uradnak, hogy ruházatott hozzon nékem: mert mind lovamat 's köntösömet el-veſztettem. Kinek felel a' kapus: mit hazudſz hitván roſz ember? hiſzem minekelötte ide jöttél vólna, Joviniánus Csáſzár udvari-népével együtt bé-ment Csáſzári udvarába, az én Uram-is békiſérte vólt, és immár viſzſza jött onnat. Moſt ebédlik ſzintén, de mivel Csáſzárnak merted magadat nevezni; meg-hidd, hogy meg-jelentem az Uramnak. Bé-menvén azért a' kapus, ezeket meg-jelenti az Urának. Kit hallván az udvari ember, parantsol felölle, és fel-viſzik a' mezítelent, de ſenki meg nem iſméri vólt. Kérdi azért töle az Ur ember; mitsoda ſzerzet vólna, 's kinek hinák? Kinek felel a' mezítelen: Én Joviniánus Csáſzár vagyok, a' ki tégedet ſzegény nemböl, illyen Uri állapatra emeltelek. Kinek felel az Ur: Oh nyomorék hitetö, mitsoda ortzával mered magadat Csáſzárnak nevezni? hiſzem én tsak moſt kiſérém-bé a' Csáſzárt az udvarba. De mivel Csáſzárnak nevezted magadat, hidd-el büntetés nélkül nem maradſz érette. E' ſzók után fogják a' mezítelen embert, keménnyen meg-verik, és ki-vetik a' kapun

kapun. Joviniánus azért az oſtorozás után, keſerves ſiráſra fakad, és mond: Oh Uram Iſten, mi lehesſen az oka, hogy ez az ember ſem iſmér engemet, kivel én valaha ennyi ſok jót töttem; ſöt meg-oſtorozott 's ſzeme elöl-is ki-vetett? Ez után gondolkodik iſmét magában, hogy más Urnak házához mennyen, kit ugyan ö válaſztott vólt tanáts uraságra. El-mégyen azért jó-reménſég alatt annak házához-is, kinek zörgetéſére ott-is meg-nyitván a' kapus az ajtót, el-tsudálkozik a' rút mezítelen ember állapattyán, és mondgya néki: Mi hozott téged barátom ide? mi lelt hogy illyen ſzemtelen állapattal vagy? Kinek felel a' mezítelen Joviniánus: Én vólnék a' Csáſzár, a' ki tsudálatos történetböl mind lovamtól, mind köntösömtöl el-maradtam; és azért jöttem a' Hertzeghez, hogy illyen ſzükſégemben meg-ſegítsen engem. Azért kérlek, Urad elött jelentsd-meg igyemet. Kit hallván a' kapus, tsak el-tsudálkozik rajta; mindazáltal fel-mégyen, és hírt ád az Urnak felöle. A' ki midön eleibe vitetett vólna, ott-is nem találkozott ſenki, a' ki meg-iſmérte vólna. Kérdi azért a' Hertzeg töle, ki vólna? Én, úgy-mond a' mezítelen ember, én vagyok a' Csáſzár, ki téged illyen betsületes állapatra vettelek-fel, nékem köſzönheted minden gazdagságodat, és uraságodat. Kinek mond a' Hertzeg: Nyomorék hitetö, hiſzem tsak moſt tértem viſzſza a' Csáſzár palotájából, kit ſzemélye ſzerint hadtam Csáſzári házában. De mivel nem általlottad Csáſzárnak nevezni magadat, nem maradſz büntetés nélkül. Fogják azért ott-is a' mezítelen embert, a' tömlötzbe vetik, és egy kis kenyeret, vizet adnak néki. Onnat azután ki-vonván, meg-verik,

és a' határból-is ki-üzik. Ezekután nagy jajgatásokra, és fohászkodásokra indúlván, mond magában: Oh már hová légyek, mint jutottam az embereknek tsúfságára? Jobb, ha magam udvarába mégyek, hiszem találkozik ott valaki ismérőm. Ha nem egyéb, meg-ismér a' Felességem a' jelekről, mellyek testemen vannak. El-mégyen azért egyedül a' Császári udvarba, és ott kezd zörgetni a' kapun. Kinek mikor meg-nyitotta vólna a' kapus az ajtót, kérdi, mi állatt vólna? Kinek felel a' mezítelen. Csudálom, ha nem ismérsz engem? ki annyi idö-alatt laktál együtt velem? mond azért a' kapus: Hazudsz a tyámfia abban, mert én a' Császár kapujától nem távoztam, és mással ismeretségem nintsen; hanem Joviniánus Császárral, és fényes udvari népével. Kinek a' mezítelen ember mond: Hiszem én vólnék a' Joviniánus; de ha nem hiszed, kérlek menny-fel a' Császárnéhoz, és ezeket a' jeleket add értésére, ezekre nézve tudom köntöst küld énnékem alá, mivel én szerentsétlenül váltam-meg köntösimtöl. Ezeket a' jeleket pedig az ég alatt senki nem tudgya, hanem tsak mi ketten. Erre mond az ajtón álló: Most látom bolondságodat, hiszem a' Császár szinte most ebédlik a' palotán, mellette ülvén szép Felesége: mindazáltal szavaidra nézve, én meg-jelentem a' dolgot a' Császárnénak; de tudom, nem maradsz büntetetlen. Ezzel fel-menvén az ajtón álló, mindeneket meg-jelent a' Császárnénak. Kin meg-búsúlván a' Császárné, fordúl az Urához, és mond: Uram hally tsudálatos dolgot; valami hitetö, valami jelensségeket küldött-fell hozzám (kik köztünk löttenek vólna valaha) az ajtón állótól. És egyszer 's mind magát Császárnak,

nak, és én Uramnak jelenti lenni. Mellyet midön hallott vólna az aſztalnál ülö Csáſzár, meg-parantsollya, hogy a' mezítelent fel-vigyék, mindenek ſzeme láttára a' palotára. Kit midön ollyan tsúfoſon fel-vittek vólna, egy kedves viſlája, kit régen tartott, felugrik a' torkára, és kitsinyben hogy a' gégéjét ki nem ſzakaſztya, kít alig verhetnek-el róla a' ſzolga rendek. Egy Sólymot-is tartott, az-is el-ſzalad a' rúdról, hozzája tsapkod, és azután el-repül, ſzabadúláſt vévén magának a' madár. Akkor mond a' Csáſzár: Urak figyelmezzetek e' dologra, és ez hitetönek ſzovaira. Kérdi azért az aſztalnál ülö Csáſzár, a' mezítelen embert, mi járásba vólna? Kinek felel amaz: Oh Uram tsudálatos dolgot kell nékem jelentenem: Én Csáſzár, és ennek a' helynek Ura vagyok. Mond arra fel-ſzóval a' Csáſzár: Urak, és minnyájan kik környül állotok, a' ti hitetekre, mellyel köteleſek vattok hozzám, kérdelek titeket, mondgyátok-meg igazán, ki légyen közzüllünk a' Csáſzár. A' kik egyenlö ſzóval felelnek minnyájan. Hatalmas Csáſzár ély ſokáig, hitünk ſzerint mondgyuk, hogy ez hitetöt nem-is tudgyuk ki légyen. Mi iffjúságunktól fogva tégedet iſmértünk, te vagy a' mi Urunk; Azért kérünk egyenlö akarattal, ez hitetö büntetetlen ne maradgyon, hadd vegyenek példát máſok-is róla. Azon Csáſzár fordúlván a' Csáſzárnéhoz, mond: Kérlek tégedet-is, mond-meg hited ſzerint, ha iſméred-é ezt az embert, ki Csáſzárnak, és néked Uradnak nevezi magát. Felel a' Csáſzárné: Kérlek Uram, honnat érdemlettem, hogy illyen kérdéſt támaſz elömbe? Vallyon harmintz eſztendötöl fogváſt nem veled együtt lakom-é? Gyermekim nem töled vannak-é?

Ezen az egyen tsudálkozom, honnat kapta azokat a' jeleket ez az ámító, mellyek valaha tsak kettönk között vóltak? Mond azért a' Csáſzár a' mezítelen embernek: Barátom, hogy merted magadat Csáſzárnak nevezni! E' léſzen azért jutalmod, hogy ló-farkon vondoztatol a' város útzáin. És ha tovább-is vítatod azon dolgot, halállal fizetſz. Meg-parantsollya azért a' Csáſzár, hogy ló farkon meg-hordozzák, de úgy, hogy meg-ne hallyon. Ezek mind el-telvén Joviniánuſon, meg-átkozza magát, és ſzületéſe napját, látván, hogy ſem Feleſége, ſem gyermeki meg nem iſmérik ötet; és iſmét el-gondollya magában, hogy annak a' Papnak házához mennyen, a' ki valaha gyóntató Attya vólt néki, a' ki remete módgyára külön lakott egy puſztában. Mégyen azért annak lakó helyébe, és tzélájának ablakán kezd kolompozni; kit kérdvén a' remete hogy ki vólna, meg felel a' mezítelen ember, és mond: Én Joviniánus Csáſzár vagyok. Meg-nyitván azért az ablakot a' Remete, és ki-tekintvén, meg-iſzonyodik a' mezítelen embertöl, mint valami kiſértettöl. És bé-tsapván az ablakot, mond: Távozzál-el tölem átkozott, nem Csáſzár, hanem emberi ábrázatban ördög vagy. E' ſzókat hallván a' mezítelen Joviniánus, le-borúl a' földre, haját, ſzakállát tépvén, és ſzaggatván nagy jajgatva mond: Oh én ſzegény fejem hová legyek-el? moſt jút eſzembe az én fel-fuvalkodáſom, midön Iſtenhez haſonlítottam magamat, holott az emberek között-is én vólnék alább való. Azonban iſmét megzördíti a' Remete ablakját, és mondgya: A' megfeſzíttetett Ur Jéſus kedvéért kérlek hallgaſd-meg gyónáſomat, bár-tsak az ablak által. Kire rá véſzi a' Remete

mete magát, és tellyes életében való vétkeiröl valláſt téſzen Joviniánus, kiváltképen kevélyſégéröl, midön magát Iſtennek alította lenni. A' gyónás után megnyittya a' Remete az ablakot, és meg-iſméri az embert, és mond néki: Áldott az Ur neve, már megiſmértelek tégedet; ím valami le-tött ruhám vagyon, öltözzél-fel abba, és menny az udvarba, el-hiſzem máſok-is meg-iſmérnek. Fel-öltözvén azért a' Csáſzár, mégyen az udvar kapujára, és akkor nagyobb betsülettel fogadgyák. Midön azért elébb ment vólna, mindenek fö-hajtáſſal kezdik betsüleni: A' máſik Csáſzár a' Csáſzárnéval lévén egy házban, ki-mégyen egy udvari legény elölök, és tsak-hamar iſmét viſſza tér a' házba, mondván a' Csáſzárnak, és Csáſzárnénak: Egy ember jött-bé a' kapun, kinek mindenek fejet hajtnak, olly haſonló hozzád Csáſzár, hogy én nem tudok válaſztáſt tenni köztetek. Ezt hallván a' háznál lévö Csáſzár, mond a' Csáſzárnénak: Menny-ki, és láſſad, ha iſméred az embert. Ki-menvén azért a' Csáſzárné, mihelt meg-láttya, mindgyárt viſſza tér, és mondgya: Uram, az olly haſonló hozzád, hogy én köztetek nem tudok válaſztáſt tenni, mellyitek légyen házas-társam. Kinek mond a' Csáſzár. Mivel így vagyon a' dolog, ki-mégyek, és igazításba véſzek mindeneket. Midön azért kiment vólna a' palotára, fogja a' Joviniánus kezét, hivattya a' Csáſzárnét, és az egéſz udvar népét, és mondgya: A' ti igaz hitetekre kérdelek titeket, mondgyátok-meg, kettönk közzül mellyikünket iſméritek Uratoknak? Felel a' Csáſzárné elsöben-is, és mond: Iſten bizonyságom, kettötök között nem tudok válaſztáſt tenni: Az egéſz udvar nép-is haſonlóképen

felel. Mond azért a' háznál lévö Cſáſzár: Ez az ember, a' kit láttok, valóságoſon a' ti Uratok, és Cſáſzárotok, a' ki ennek-elötte való idökben a' Felſéges Iſten ellen fel-fuvalkodott, haſonlítván magát a' Teremtöhöz. A' melly vétkéért meg-oſtorozta Iſten ötet, és az embereknek iſméretségétöl meg-idegenítette, mind addig, míg magát meg nem iſmérte, és az Iſtent nagy töredelmeſſéggel meg nem követte. Én pedig az örzö Angyala, mind addig gondot viſeltem a' birodalomra, valamíg néki pénitentziát kellett tartani, és bünéröl lakolni. Már az Iſten meg-elégedett, és bé-vötte ſiralmát; mától fogváſt azért néki tartoztok engedelmeſſéggel. Én pedig minnyájatokat Iſten gondviſeléſében hadlak. Igy tünt-el ſzemek elöl az Angyal. Azon-túl a' Cſáſzár hálákat adván az Iſtennek, ſzent életben foglalta magát, és békeſſégben maradott halála napjáig.

Ennek Magyarázattya.

Atyámfiai, minden kevély ember haſonlíttatik a' Cſáſzárhoz, kik addig vadáſzſzák e' világi haſzontalanságokat, hogy el-fáradnak, és feredéſt kívánnak. A' feredés pedig nem egyéb, e' világnak ſok rendbéli tsalogatásánál, a' ki a' köntöſt le-tsallya az emberekröl, úgymint, a' jóſzágos tselekedeteket, és mezítelen hadgya. Akkor azért, mit túd ember egyebet tselekedni? hanem köveſſe Joviniánuſnak utólſzori tselekedetit, térjen az Iſtenhez töredelmes ſzívvel, és igaz lélekkel; mert midön az ajtóhoz mégyen ember, úgymint: mikor lelki-iſméretiben ſzáll, keménnyen felel néki a' kis-biró, mint az ajtón állók Joviniánuſnak. De mind addig feddi, hogy végre eſzére hoz-

hozza, és az ö jó Iſtenével meg-békélteti, valaki a' jó lelki-iſméretnek tanátsát meg nem veti.

LX. RÉSZ.

A' fösvénységnek meſterséges munkájáról.

EGy Királynak vólt igen ſzép Roſimunda nevü leánya, a' ki futásával mindeneket meg-haladott, még tiz eſztendös korában. A' Király egykor ki-hirdette, hogy valaki az ö leányát futáſſal meg-gyözné, Feleſégül néki adná. Az orſzág birodalmában-is örökössé tenné; a' kit pedig a' leány meg-gyözné futáſſal, az, fejével fizetne. Számtalan ſokan találkoztanak azért, kik verſent futottak a' leánnyal; de mivel mind el-maradtak töle, el-veſztették életeket érette. Azon városban abban az idöben lakott egy Abibás nevü ſzegény legény, a' ki így gondolkodik magában: Im én idegen jövevény ember lévén, ha valamint azt a' leányt meg-gyözhetném futáſommal, nem-tsak magamat; hanem nemzetségemet-is nagy állapotra vinném. Ö azért meſterséggel véſzi dolgának eleit, és köttet egy igen ſzép róſa koſorút, kiben a' leányok gyönyörködni ſzoktak; annak felette, ſzép munkával ſelyem ſinórt veret. Harmadſzor: köttet egy ſelyem erſzényt, és az erſzényben arannyal varrott laptát téſzen, és a' láptára azt irattya: *A' ki velem jadzik, ſoha a' játékkal meg nem elégedik.* Ezeket elkéſzítvén Abibás, mégyen a' palotára, és meg-jelenti, hogy kéſz vólna a' leánnyal verſent futni. Kit mikor meg-tekintett vólna ablakáról a' leány, tsak megútálta ſzivében, mondván: hogy, ollyan ſemmire kellö emberrel próbálni ſem akarna; mindazáltal mivel a' rendeléſnek ellene nem állhatott, futáſra kell

adni

adni magát. Midön azért meg-indúltak vólna, tsak hamar el-kezdi haladni a' leány: mellyet vévén eſzébe Abibás, eleibe veti a' róſa koſzorút, melly koſzorút látván a' leány, meg-állapodik, fel-véſzi a' földröl, és a' fejére helyhezteti. A' míg a' leány azzal múlatoz, addig Abibás meſzſze halad elötte. Mellyet látván a' leány mond magában: Távól légyen, hogy illyen alá-való ember légyen a' Király leányának férje. E' ſzók után meg-indúl, a' koſzorút egy mély árokba vetvén, el-éri Abibáſt, és artzúl tsapván, mondgya: Hök hátrább hitván ember: mert nem illet ſzamárt bárſony nyereg. És midön el-kezdene a' leány menni mellette, a' ſzép ſelyem ſinórt veti eleibe, mellyetis látván a' leány, meg-állapodik, fel-véſzi, és magát bé-övedzi véle; azon-is addig múlatoz a' leány, hogy a' ſzegény legény el-mégyen mellette. Kit látván a' Király leánya, el-keſeredik, a' ſinórt el-metéli 's meſzſze hajittya, és iſmét utánna indúl a' legénynek. Kit tsak hamar el-érvén, nyakon üt: Hijába verſenkedel úgy-mond, nyomorék, mert én te Feleſéged nem léſzek. Ezzel iſmét midön el-kezdene Abibás mellett menni, eleibe veti a' ſelyem erſzényt, kit megtekintvén a' leány, fel-véſzi a' földröl, az erſzényt kinyittya, kiben látván az aranyas laptát, ki-véſzi, és a' rajta lévö iráſt kezdi olvaſni; a' míg azon-is múlatoz a' leány, addig Abibás a' fel-tett tzélt el-éri. Igy a' leányzót Feleſégül el-véſzi.

Ennek Magyarázattya.

Édes fiaim, ez a' Király a' Chriſtuſt jegyzi. A' ſzép leány, az Iſten ábrázattyára teremtetett emberi lelket, a' ki mind addig úttyában jól halad, valamig halá-

halálos vétekkel meg nem terheli magát. A' hirdetés meg-lött a' Királytól, a' melly hirdetés nem egyéb; hanem hogy az ember óltalmazza magát a' világi, teſti és ördögi kiſértetektől. A' kiket ha meg-győzhet, az ellenſéginek el-eſik fejek. Midön a' bün hatalmat nem kezd venni. Abibás jegyzi az ördögöt, a' ki meſterſégekkel él az illyen jóban munkálódó ember ellen, és koſzorút köt a' kevélyſégnek virágából. És ha az ember ahoz hozzá nyúl, 's azzal pípeskedik, az alatt az ördög győzedelmet kezd venni rajta. Jobb azért azt az alázatoſságnak mély árkába vetni. Akkor veri artzúl ember az ördögöt, és meſzſze mégyen melölle.. Azonban, az ördög iſmét a' bújaságnak ſinórát veti a' ſzép leány, úgymint a' lélek eleibe, mellyel ha bé-kezdi magát övedzeni az ember; a' míg azon tölti idejét, addig az ördög-is nagy győzedelmet véſzen rajta. El kell azért ſzaggatni azt a' ſinórt-is, és vagdalni. Azt pedig az imádságnak, alamiſnának, és böjtöléſnek fegyverével vagdalhattyuk-el. Ollyankor iſmét győzedelmet vehetünk. De az ördög iſmét erſzényt vét elönkbe, kiben vagyon a' föſvénységnek laptája. Kire ezt irták: *A' ki velem jádzik, játékkal ſoha meg nem elégedik.* Mert nem ok nélkül irja Seneka: hogy minden egyéb vétkek meg-vénhednek, de a' kivánság mindenkor újúl és ifjodik a' föſvényekben. Magunkra vígyázzunk azért, hogy az illyen elönkbe vetett erſzény mellett meg ne állapodgyunk, 's ne nyitogaſſuk; Söt mivel az erſzény két ſinóron ſzokott járni, azzal a' ſinórral köſsük-bé az erſzény ſzáját, úgymint az iſteni félelemmel, és az örök büntetéſnek elmélkedéſével. Mert a' ſzent Pál mondáſa ſzerint; *A' kivánſág, gyökere min-*

den egyéb gonoſságoknak. Hogy azért az ördög örökös társúl el ne kapjon bennünket, távól kerüllyük elönkbe hánt meſterſégit, és azokon a' jó idöt ne veſztegeſsük-el.

LXI. RÉSZ.

Jó elmélkedésben kell foglalatoskodni.

KLaudius Császárnak vólt igen szép leánya, kinek állapottya felöl illyen formán gondolkodik. Ha leányomat bolond gazdagnak adom Feleſégül, kárt tészek néki véle, de ha valamelly szegény okoſnak adom, jobb módgyával fogja gondgyát viſelni. Abban az idöben a' Császár várossában lakott egy Sókrátes nevü bölts ember, kit szeretvén a' Császár, hivat eleibe, és mondgya néki: Édes atyámfia, ha tetszik néked leányom, én Feleſégül néked adom. Mellyet örömeſt vészen Sókrátes a' Császártúl. A' Császár azért illyen formán oda igéri néki, hogy ha az ö leánya elébb meghalna Sókráteſnél, Sókrátes ſe élhetne tovább azután. Mindazáltal ollyan okra nézve-is el-véſzi Sókrátes a' Császár leányát. Lakodalmot készítvén azért a' Császár nékik, öszve adgya öket, és egy jó darab ideig együtt élnek. Idö múlva halálra betegszik a' Sokrátes Felesége, mellyen igen meg-esik a' Sókrátes szive, és keſerveſen ſirattya vólt egy rejtek helyben valami erdöben. Történik azonban, hogy Alexánder Király vadászván azon helyen menne által. És egy a' Sándor szolgai közzül, találván Sókráteſre, kérdezni kezdi töle, mitsoda ember vólna, és kihez tartozandó? A' ki felel: Én ollyan emberhez tartozom, a' ki a' te Uradnak-is Ura. Kinek felel az udvari szolga: Ollyan embert nem tudok, mert nintsen a' vilá-

a' világon nagyobb Ur az Uramnál. De mivel ezt merted mondani, jere az Uram eleibe, és add okát mondáſodnak, ki leheſſen az, a' kinek annyit tulajdonítaſz? Midön azért a' Király eleibe vitetett vólna, kérdi Alexánder töle, ki vólna az ö Ura? Kinek felel Sókrátes: az én Uram az igaz *Értelem*, az ö ſzolgája pedig az *Akarat*. Te pedig eddig orſzágodat nem jó értelemből; hanem ſzabad akaratod ſzerint igazgattad. Azért az akarat a' te Urad, a' ki az értelemnek tsak ſzolgája. Mellyet hallván Alexander, mond: Édes atyámfia igen helyén vagyon a' te elméd; azért járj békével. Attól fogva kezdette a' Király az ö orſzágát okoſsággal, nem tsak kívánsága ſzerint igazgatni. Sókrátes iſmét bé-mégyen az ö rejtek helyébe, és ott ſiránkozik Feleſége halálán. Azonban mégyen egy vén ember hozzája, és kérdi töle, mi leheſſen oka olly nagy bánattyának? Kinek Sókrátes: Hogy ne bánkodnám úgy mond, holott az Csáſzár leányát ollyan okkal vöttem-el, hogy ha néki halála történik az én életemben, én-is életemmel fizeſſek érette. Moſt pedig halálra betegedett; Kinek mond a' vén ember: Ha tanátsomat követed, meg nem bánod. A' te Feleſéged, úgy mond, királyi vérből ſzármazott. Midön azért az Apján eret vágnak, vígy-el a' Csáſzár vériből, és azzal a' vérrel kend-meg a' Feleſéged mellyét. Ebben a' rejtek barlangban pedig, a' kiben lappangaſz, háromféle füvet látſz, egyiknek fatsard-ki a' levét, és tsinály italt belölle, ketteiből flaſtromot kéſzits, és Feleſégednek ragazd fájdalmas teſtére. Ha ezekkel az orvoſságokkal éred, életre hozod Feleſégedet. Kinek tanátsából meg-gyógyíttya Feleſégét. A' Csáſzár-is látván ollyan nagy

ſzorgalmatoſságát Feleſége mellett, nagy méltóságra emeli-fel Sókráteſnek állapattyát.

Ennek Magyarázattya.

Édes fiaim, az Iſten az ö ſzép leányát a' lelket, nem felettébb gazdag helyre; hanem a' ſzegény Sókráteſnek, úgy-mint, az embernek adta. De azt minnyájan tudhattyuk, minémü okkal adta Iſten a' lelket az embernek, tudnillik: hogy, ha a' teſt társaságában halála történik a' léleknek, meg-kell halni a' teſtnek-is. Ha azért a' bün által halálos nyavalyában eſik a' lelked, köveſd a' Sókrátes példáját, mennyki a' világi gyülekezetböl az Iſten templomába, és ott találſz tanátsos vén embert, úgy-mint jó Egyházi ſzolgát, azelött bünödröl valláſt tévén, vidd végbe tanátsát. Igen haſznos léſzen azért, királyi vérrel megkenned mellyedet, melly légyen a' mi igaz Királyunknak vére, úgy-mint, a' Chriſtus Jéſus kínſzenvedésének emlekezete. Ugyan a' templomban, vagy az Annyaſzentegyházban találſz három féle füvet-is. Az elsöböl azért italt tsinálly magadnak, melly légyen a' te büneidért való könyhúllatáſod. Ketteiböl flaſtromat kéſzíts, úgy-mint büneidböl való meg-tiſztuláſt, és a' gondviſeléſt: hogy többé azokkal bé ne motskold lelkedet. Igy juthatſz életre, és betsületes állapotra, Iſten 's az ö ſzent Angyali elött.

LXII. RÉSZ.

A hiv leleknek ſzépségéröl.

GÁjus Csáſzár birodalmában, vólt egy Florentina nevü igen ſzép Aſzſzony, kit három Királyok mind addig kiſérgettek, hogy véle közösültek. Végtére meg-nem alkhatván felette a' Királyok, hadat támaſztottak

tottak egymás ellen, és ſzámtalan ember veſzett-el miatta. Ezt meg-ſokallván a' Tanáts Urak, hirré téſzik a' Csáſzárnak, hogyha eleit nem véſzi a' dolognak, annak az Aſzſzony-embernek ſzépſége miatt birodalmában ſok kár léſzen: mert ſok emberek veſznek-el. Kit meg-értvén a' Csáſzár, érette küld az Aſzſzonynak, hogy eleibe vigyék; de minek-elötte hozzája érkeznék a' Csáſzári követ, addig meg-hal az Aſzſzony ember, és viſzſza térvén, hírt viſzen a' Csáſzárnak a' Florentina haláláról. Meg-búſúl azért a' Csáſzár, hogy az ö ſzépſégében nem láthatta az Aſzſzonyt, és a' birodalomból elé hivat minden jeles kép-irókat, és meg-parantsollya nékik, hogy a' ki közzüllök leg-jobb meſter, mennyen-el, és vólta-képen vegye igaz formába azon Aſzſzonynak ſzép ábrázattyát, hadd veheſſe eſzébe, mi okon kellett annak ſzépſége miatt annyi embernek el-veſzni. Felelnek a képirók a' Csáſzárnak: Uram lehetetlen dólgot kívánſz tölünk; mert annak az Aſzſzonynak olly ékes ábrázattya vólt, hogy ſenki nem elégſéges annak leirására mi közöttünk; hanem a' völgyekben lakik egy képiró, a' ki végbe vihetné parantsolatodat. Melly képirót-is eleibe hivatván a' Csáſzár, mondgya néki: Kérlek barátom írd-le vólta-képen a' Florentina ábrázattyát, meg-látod, hogy meg-adom munkádnak jutalmát. Kinek felel a' képiró: Noha nehéz dólgot kívánſz tölem; mindazáltal valamennyi ſzép ſzemély vagyon az orſzágban, azokat mind hivaſd elé, így egy óra alatt végbe viſzem parantsolatodat. Midön azért a' Csáſzár mind elé hivatta vólna öket, azok közzül négyet, leg-ſzebbeket ki-válaſzt a' képiró, és a' többit haza botsáttya. A' képiró azért annak a'

négy Aſſzonynak ábrázattyokban, a' mi leg-ſzebb tulajdonſágokat lát, elméjébe véſzi, és a' négynek ſzépſégéből egyet olly ſzép képet kéſzít, melly tsudálatos vólt mindeneknek ſzemek elött. Midön azért a' kép el-kéſzült vólna, viſzi a' Csáſzár eleibe, kit látván a' Csáſzár, mond: Oh jó Florentina! ha tovább éltél vólna, nyilva minenek felett tartoztál vólna ezt a' képirót ſzeretni, a' ki néked illyen ſzép ábrázatott adott.

Ennek Magyarázattya.

Ez a' ſzép Florentina-is nem egyebet; hanem az ember lelkét jelenti. Ahoz járandó három királyok, az ördög, világ, ésteſt; a' kik meg-ferteztették vólt még az elsö Atyánk vétkével ezt a' Florentinát, ki miatt ſzámlálhatatlan emberek veſztenek. Ezt látván a' nagy Csáſzár, úgy-mint az Iſten ſzolgai, a' ſzent Atyák, és Próféták, kiáltani kezdettek, mondván: *Uram küld-el, a' kit el-küldendö vagy, &c.* Kire nézve el-küldi Iſten az ö követtyét Kereſztelö Jánoſt, a' mint Malakiáſnál meg-vagyon irva: *Imé én el-küldöm az én Angyalomat elötted útat kéſziteni, &c.* De minek-elötte érkezett vólna az a' követ, már meghólt vólt a' lélek. Midön azért képirókat hivatott vólna a' Csáſzár, nem találtatott ſem a' földön az emberek között, ſem az égben az Angyalok között, a' ki annak a' meg-hólt léleknek ſzépſégét elé tudná hozni; hanem az egeknek magos hegyéröl jött-le az Iſten Fia, a' ki maga piros vérével újította-meg, és hozta elé ſzépſégét az el-veſzett léleknek. Méltán mondhattya azért ennek a' Florentinának a' Felſéges Iſten, úgymint a' mi lelkünknek, hogy mindenek-felett tartozik

tozik ſzeretni ezt a' képirót a' mi Idvezítönket, a' ki nem kedvezvén magának, véréből tsináltt feſtékkel, nem tsak képet irt rólunk; hanem valóságos életre, még pedig örök életre hozott bennünket.

LXIII. RÉSZ.

A' világiaknak gyönyörüségekről.

VEſpáſiánus Csáſzárnak, vólt igen ſzép leánya, ki minden Aſzſzonyi-állatokat meg-haladott ékeſségével. Egykor rá tekintvén az Attya, mond néki: Édes leányom, eddig Aglaés vólt neved, de ezentúl már Vigaſztalás Aſzſzonyának hivattatol; hogy valakik bánkodva ide jönek, vígaſsággal térjenek-meg innét. Vólt azon Csáſzárnak háza mellett egy kert, a' hová múlatni ſzokott vólt járni. Azonban a' Csáſzár hírt ád minden-felé, hogy a' ki az ö leányát Feléſégül el-akarná venni, menne-bé elsöben az ö kertébe, és ott mulatná magát három vagy négy óráig. A' hirdetés után ſokan mennek-el a' kertbe, de valaki annak ajtaján bé-ment, azt azután többé ſenki nem látta. Érkezik azért azon idöben meſſze földről egy vitéz elé, a' ki a' Csáſzárnak akarattyát megjelenti, hogy az ö leányának kedvéért ment vólna oda. Kinek jó válaſzt ád a' Csáſzár, hogy, ha végbe viſzi az eleibe rendelt dólgot, a' Csáſzár-is igéretihez tartya magát. Mond azért a' Csáſzárnak a' vitéz: Uram bár-tsak azt engedd-meg énnékem, hogy minek-elötte bé-lépjem a' kertbe, egy keveſſet hadd ſzóllyak a' leánnyal, mellyet jó ſzível meg-enged a' Csáſzár néki. A' leányhoz menvén azért a' vitéz, mond néki: Szerelmes húgom, azért jöttem, hallottam hogy téged Vigaſztalás Aſzſzonnyának hínak;

úgy

úgy hogy, a' kik szomorán ide jönek, ugyan innét vígan lehessen meg-váláſok. Én azért igen szomorán jöttem elödbe; hanem kérlek, élteſs jó-tanátsoddal, ne légyen fáradságomnak szomorú ki-menetele: mert valakik eddig ebben a' kertben bé-léptek, azok onnat soha viszsza nem tértek. Jaj lészen azért nékem-is, ki a' te szerelmedért jöttem ide. Kinek felel a' leány: Én a' te bánatodat örömre fordítom. Ebben a' kertben egy igen fene oroszlán vagyon, a' ki a' bé-jövöket meg-ölte, kik minnyájan én miattam meg-hóltanak. Te azért talpig öltözzél fegyverbe, a' fegyver derekat, és minden fegyveredet vaſtagon kend-meg fa-gyantával, és szurokkal, illyen formán haitzoly ember módon az oroszlánnyal, és midön el-fáradz tellyeſséggel, karodnál vagy lábodnál fogva kezd a' szájában hordozni tégedet, de meg nem férthet. Te azonban meg-nyúgodván, vonny kardot, és üſd-el a' fejét az oroszlánnak. De más akadályod illyen-is lészen; hogy annak a' kertnek olly rejtek veszedelmes útai vannak, hogy nints az az ember, a' ki úttyát ne veszteſse benne. Im azért egy gombolyagot adok kezedbe, ennek a' tzérnáját köſd-meg az ajtó félen, és botsáſd mindenütt magad után a' tzérnát, így mikor dolgodat végzed; viszsza jövett szedd-fel mindenütt a' tzérnát, és ez a' tzérna épen az ajtóra vezet, a' melly ajtón bé-mentél a' kertben. Követvén azért a' Vitéz, a' leány tanátsát, bé-mégyen a' kertbe. Az oroszlán pedig mindgyárt reája ugrik, de a' Vitéz-is a' mint lehet, óltalmazza magát; de végre el-fáradván, elesik, az oroszlán hordozni kezdi a' karjánál fogva, azonban a' szája meg-telik enyves és szurkos gyantával, ki miatt semmi sebet nem tehet a' vitéz testén.

Az

Az alatt pihenéſt vévén a' vitéz-is és bátorságot, újolag kardot ránt, és el-tsapja a' fejét az oroſzlánnak. A' vitéz nagy örömében el-ejti, és el-veſzti a' tzérnát, mellyhezképeſt, tsak hamar ſiralomra fordúl öröme, mindazáltal, mind addig kereng a' kertben, hogy harmadnap múlva éjtſzaka rá talál a' gombolyagra, és a' tzérna után indúlván, fel-találllya a' kert ajtaját-is, az után fel-mégyen a' palotára a' Királyhoz. Igy a' Vigaſztaláſnak Aſſzonyát feleſégül nyeri magának, kivel nagy örömben él minden napjaiban.

Ennek Magyarázattya.

Édes fiaim e' Csáſzár a' Chriſtus Jéſuſt jegyzi, A' vigaſztaláſnak leánya, vagy aſſzonya a' bóldog mennyorſzágot. A' ki pedig azt el-akarja nyerni, ſzükſégképen bé-kell ſzállani ennek a' világnak kertiben, és mind addig ott múlatni, míg Iſten akarja. Meg-lévén a' Soltárba irva: *El-rendelted az ö határit, mellyeket által nem hághatni.* Tsak hogy ennek a' világnak kertiben, annyi rejtek útak vannak, hogy ſemmi-képen nem tudgya ember, mikor, és mitsoda halállal meheſſen-ki ebböl. Az oroſzlán pedig, melly az ördög, benne forgolódik, kereſvén a' kit el-nyelheſſen, ki miatt ſzámtalan ember veſzett-el. Fel kell azért ez ellen fegyverkeznünk, a' jóſzágos-tselekedetekkel, kiket igen haſznos, ha meg-kenünk az alamiſna gyantájával. Azért mondgya a' Proféta: *Mint a' viz a' tüzet; úgy meg-óltya a' bünt az alamiſna.* A' gombolyag tzérna-is igen ſzükſéges; melly a' ſzent kereſztséget jelenti, kivel mindgyárt élni kell embernek, mihelyt ennek az életnek ajtaján bé-lépik. Azután a' több idveſſéges ſzentségekkel, kiket Idvezí-

tönk elönkbe rendelt. Ugy kell annakókáért a' kereſztyén embernek hartzolni az ördöggel, hogy a' fejét el-tsapja a' jó-tselekedetek által. Gyakran történik mindazáltal, hogy a' gyözedelem után-is el-veſzti ember gombolyagját, ollyankor azért ſzükſéges követnünk a' vitéz példáját. Adgyuk bánatra magunkat, és mind addig keresſük az Iſten irgalmát, míg könyörül rajtunk. Ö pedig jelen vagyon azoknak mindenkor, kik ötet töredelmes ſzivvel keresſik. Ugyan-is tsak az által mehetünk bátorságoſan a' teſti halál által a' mi Urunknak palotájára, melly az örök bóldogság.

LXVI. RÉSZ.

Az Ur meg-teſtesüléséről.

VOlt egy Király, kiben három rendbéli bóldogság vólt. Elsöben: minden embereknél erösſebb. Másodſzor: böltsebb. Harmadſzor: ſzebb. És ez ſok ideig Feleſég nélkül élt; kinek mondanak egy ollykor jó-akarói: Uram házaſodgyál-meg, hogy maradékod légyen, ne veſzſzen-el illyen hatzontalanúl az idö töled. Kiknek felel a' Király: Tudgyátok bóldogságomat, és hogy ſenki bóldogságára nem ſzorúltam; azért mennyetek-el, keresſetek nékem egy ſzép okos ſzüzet. Ha e' két jóság meg-léſzen benne, bár ſzegény légyen-is, nem gondolok véle, hanem elvéſzem. El-mennek azért a' Király baráti, és királyi nemböl való okos, és ſzép leányt találnak, mellyet hirré adnak a' Királynak. A' Király azért ki-akarván tanúlni böltseſégét a' leánynak, követet küld hozzája, illyen tanúsággal. Menny-el, úgy mond: köſzöntsed én ſzómmal azt a' ſzüzet, ím három tenyérni poſztót küldöttem néki, és mond ezt néki: hogy ha e'

ha e' poſztótskából alkalmatos köntöſt kéſzít nékem böltseſége által, én Feleſégem léſzen. El-mégyen azért a' követ a' ſzüzhöz, kit köſzönt a' Király ſzóvával, és mondgya néki: Imé egy kiſs lenböl kéſzíttetett poſztó, kinek mind ſzéli mind hoſzſza egyarányú, úgymint három tenyérni; kiböl ha a' Királynak alkalmatos köntöſt kéſzíteſz, Feleſegül véſzen téged. Kinek mond a' leány: Nehéz dolgot kívánſz tölem, mindazáltal küldgyön a' Király alkalmatos edényt nékem, mellyben munkámhoz kezdheſſek, azt-is meg-próbálom. Hirré téſzi azért a' követ a' Királynak a' dólgot, mellyre nézve a' Király el-kéſzítteti az edényt kívánsága ſzerint, és oda küldi a' leánynak. Azután dolgához kezd a' ſzüz, és illendö köntöſt kéſzít, a' Király-is Feleſégül el-véſzi a' leányzót.

Ennek Magyarrzattya.

Édes fiaim, ez az erös Király, az Iſten. Az okos leány a' királyi nemböl ſzármazott Bóldog Szüz MARIA, kihez küldetett követségben Gábriel Angyal. Köſzöntötte-is illyen ſzókkal: *üdvöz légy, malaſztal tellyes.* A' poſztótska jegyzi a' Szent Lélek ajándékát, melly múnkálódott ö benne, úgyhogy, méltóvá tenné, és ſzerelmeteſſé arra, hogy az ö méhébe le-ſzállana az Iſten Fia, és onnat venne köntöſt magára, úgy-mint emberi terméſzetet; az iſteni nagy Felség, hogy az embernek kitsíny állapattyával bé-fedettetnék. Melly Szüznek látván az Atya Iſten böltseſégét, és lelki ſzépſégét, nagy Királynéságra felemeli ötet, midön ſzent Fiának méltóztatik Annyává változtatni.

LXV. RÉSZ.

A' leleknek gondgya viseléséről.

EGy Király mégyen vólt egyszer egyik városból a' másikba, és talál egy fa-keresztet, melly minden felöl bé-vólt irva. Nézvén a' Király, a' keresztnek egyik óldalán azt láttya irva: *Király, ha ezen az úton mégy-el, testednek jó szállása légyen; de a' lovadnak semmi gazdálkodása nem légyen.* A' másik óldalához kerül a' keresztnek, a' hová azt irták: *Ha ezen az úton jársz, lovadnak légyen gazdálkodása, de magadnak semmi sem.* A' harmadik óldalát nézi a' keresztnek, ott illyen irást olvas: *Ha erre mégy, mind magadnak, lovadnak jó-állapottya légyen; de minek-elötte helyben érkeznél, addig keménnyen meg-vernek.* A' negyedik részét nézi a' keresztnek, a' hová azt irták: *Ha ezen az úton el-mégy, magadat jó-módon tartanak; de lovadot el-vonják, és gyalog kelletik haza menned.* Ezeket mind el-olvasván a' Király, gondolkodik vólt mit tselekedgyék. Azonban el-tökélli magába, hogy az elsö útat követte, mivel, ha lovának nem légyen-is gazdálkodása, egy éjtszaka sokat nem tészen, azalatt magát jól tartyák. Meg-indúl azért és mégyen egy vitéz embernek lakó helyére, a' ki betsülettel látta a' Királyt, de lovának gyengén gazdálkodott. Reggel azért fel-kelvén, onnat maga udvarába mégyen, és ott meg-beszélli mit látott, és mint járt.

Ennek Magyarázattya.

Ez a' Király, példája akármelly keresztyén embernek-is, kinek lelke idvességére gondgyának kell lenni. A' ló a' ki ötet hordozza, a' test. A' kereszt az út-fé-

út-félen a' lelki-iſméret. Ha azért annak tanátsát követed, nem veſzteſz véle, tudnillik: ha a' te lovadnak, melly a' teſt, roſzſzúl léſzen-is dolga, ne gondoly véle, tsak lelkednek légyen jó-táplálása. A' ſzállás, az igaz Anyaſzentegyházat jelenti, melly, akkor hizlallya lelkedet, mikor teſtedet böjtel ſanyargattya. A' kik pedig azon az úton járnak, a' hól a' lovakot jól tartyák; de magokat nem betsülik, azok a' torkoſságnak, és ſajtalanságnak úttyán mennek-el. Kikről mondgya az Apoſtol; hogy, *haſok Iſtenek.* Azon a' ſzálláſon hizlallyák a' teſtet; de meg-koplaltattyák a' lelket. Harmadik út: a' hol a' lovat jól tartyák, 's magát az embert meg-verik; ollyan a' föſvényſégnek úttya, a' ki gyüjt ugyan a' teſtnek gyönyörüſégére valókat; de hólta után nehéz vereſégekre jút a' más világon. A' negyedik úton olly helyre mennek, a' hól jól léſzen embernek dolga, de lovát el-veſzti. Az immár jelenti a' jó Szerzeteſeknek állapattyokat. Kikről mondgya Idvezítönk-is: *A' ki lelkét el-veſzti én éretem, meg-találllya azt.* Viſzont: *A' ki el-hadgya Apját és Annyát és házát*, &c. *ezen e' világon ſáz annyit véſzen, és jövendöben az örök életet.*

LXVI. RÉSZ.

Az állhatatoſságról.

VOlt egy Királynak egy ſzép és kedves leánya, kire maradott a' birodalom-is, mivel a' Királynak annál több maradéka ſem vólt. Ezt meg-értvén egy kegyetlen Fejedelem, mégyen a' Király leányához, és mind addig intselkedik körülötte, hogy meg-tsallya, és meg-ſzégyeníti, azután birodalmából-is kiüzi a' leányt. Azután a' Király leánya keſerüſégre

jút, és az út-félen küldúlása után keres kenyeret magának. Midön azért egykor síránkoznék az út-félen, érkezik oda egy vitéz Ur, és látván a' szép személyt, kérdezi töle, mitsoda rendben vólna? Kinek amaz: Én úgy-mond, Király leánya vólnék; de egy kegyetlen Fejedelem miatt meg-tsalatkoztam és gyalázódtam, és azután országomból-is ki-uzetettem töle. Kinek mond a' vitéz Ur: Ha engem kedvellenél, és hitet adnál hogy mást kivülem nem választasz, én eljegyzenélek, és a' kegyetlen ember ellen hadat támasztok, 's tégedet országodba viszsza viszlek. Ha pedig én a' hadban veszek, nem kívánok egyebet töled; hanem, hogy az én véres fegyveremet örök emlékezetre meg-tartsad. Ha pedig érkezik más valaki, a' ki tégedet Feleségének kívánna, minek-elötte hozzá mennél, menny-bé kamarádba, ott tekints-meg véres fegyveremet, és jussak eszedbe, hogy a' te szerelmedért töttem-le életemet. Kinek felel a' Király leánya: Uram mindenekre szentül igérem magamat; de távól légyen töled hogy a' hartzon el-essél. Fel-kél azért a' vitéz, és a' gyetlen ember ellen indúl. Mellyet meg-értvén a' degyetlen Hertzeg, az-is felkél és szembe mégyen a' vitézzel; de hatalmassabb lévén a' vitéz, gyözedelmet vészen, és el-tsapja a' fejét a' Hertzegnek. Mindazáltal, a' vitéz-is halálos sebben esik, és jegyessének az országot meg-szerezvén, maga harmadnap múlva meg-hal. Sokáig kesergette azért a' Király leánya a' vitéz embert, és valamikor kamarájában véres fegyverét meg-látta, mindenkor meg-siratta. Idö múlva, sok jeles emberek mennek a' Király leányához, kívánván Feleségül elvenni; de mihelt a' Király leánya kamarájába ment,

a' vé-

a' véres fegyvert meg-tekintette, tsak illyen válaſzt adott a' kéröknek: Távól légyen, hogy én az én vitéz Uramról el-feletkezzem, a' ki én érettem életét le-tötte, el-veſzett orſzágomat meg-kereſte, 's nékem meg-adta: egy ſzóval Iſten elött fogadáſt töttem, hogy többé férfiat iſmérni nem akarok, melly ſzókat hallván, el-távoztak a' keſerveſtöl, és többé nem próbálgatták.

Ennek Magyarázattya.

Édes fiaim, az Atya Iſten az ö kedves leányának, melly az emberi nemzet, ſzép birodalmot hagyott vólt, úgy-mint: a' gyönyörüſéges Paraditsomot; de az ördög kiſérteti miatt meg-tsalatott, midön az almát meg-kóſtolta a' parantsolat ellen. Kiüzetett azért a' Paraditsomból, és ſzomorán ötte kenyerét, a' mint meg-vagyon irva Moyſeſnél: *Veritékeddel éſſed kenyeredet.* Midön azért e' meg-keſeredett embert látta vólna egy nagy vitéz, melly az Iſten Fia, meg-ſzánta, és halálos bajt-vitt érette. Ollyan okon mindazáltal, hogy már ö róla ſoha el ne feletkezzék; hanem, az ö kinſzenvedéſének emlekezetit ſzive kamarájában tartsa mindenkor, és ha érkezik a' világnak ſzereteti, vagy a' teſti gyönyörüſégnek kiſérteti, tekintsen arra a' véres fegverre, és juſſon eſzébe mit tselekedett ö érette a' Chriſtus Jesus, és tsak-hamar adgyon válaſzt azoknak, kik ötet próbállyák; Igy menekedik-meg ember a' gonoſz kiſértetektöl.

LXVII. RÉSZ.

Nem találmentséget ember az utólsó napon.

MAximiliánus Csáſzár idejében, két nagy vitéz vólt, tsak hogy annak egyike eſztelen: a' máſik pedig eſzes

eſſes volt. Azok ſzövetséget vetnek egymáſſal, véreket botsátván karjokból, egymás vérit meg-iſzszák, és arra kötik magokat, hogy mind a' ſzerentsében, mind a' ſzerentsétlenſégben hóltig egymáſt nem hadgyák, kárral és haſznnal egyaránt akarnak oſztozni. E' kötés után együtt laktanak. Azon Királynak két városſa volt, egyiket egy nagy hegyre épitette, kiben illyen ſzabadság volt, hogy valakik abban mennének, bövſéges kintsel meg-ajándékoztatnának, tellyes életekben abban lakván; csak hogy arra a' városra igen nehéz, keskeny és köves út ſzolgált; a' melly útat három kapitány-is örzött ſeregivel. A' kik azért azon az úton meg-indúltak, vagy igen erös hartzal jutottak a' város kapujához, vagy mindeneket el-veſztettek. Egy gondviſelött-is tartott a' Király azon városban, ki minden oda menö embereket bé-fogadott, és állapottyához-képeſt, gazdálkodott mindeneknek. Más várost-is épített a' völgybe azon hegy alatt, a' kire ſzép tágas, egyenes út ſzolgált, a' melly úton-is három fö emberek örzöttek, és valakik azon az úton meg-indúltak, a' völgyön való városra, mindeneknek nagy kedven gazdálkodtak. Abban a' városban-is volt a' Királynak gondviſelöje, a' ki vígyázott a' bé-menökre, és valakik azon városba érkeztenek, ſzemély válogatás nélkül meg-fogta öket, 's meg-tömlötzözte, és bizonyos napra a' Biró éleibe állatta. A' Biró pedig ſenkinek azok közzül meg nem engedett, a' volt a' máſik városnak az ö törvénye. Egykor beſzéllget a' két vitéz egymáſſal, és egymás akarattyából vitézi kereſetre indúlnak. Menvén azért, találnak egy útra, a' melly két-felé ágozik. Mond azért az okos vitéz az eſztelennek: Látod barátom

e' két

e' két útat, ha ezen meg-indúlunk olly városba viſzen, mellyben minden jót fel-találunk, valamit tudunk kívánni. A' máſik út pedig a' völgyön való városra viſzen, a' hól tömlötzbe vettetünk, Biró kezébe adatunk, és akaſztó-fára jútunk. Az én tanátsomból ezekre nézve ezen az úton indúllyunk-meg, a' ki a' bóldog városra viſzen, tsak hogy a' hegyen építtetett bóldogjabb városról azt hallottam, hogy annak úttya igen akadályos, a' kit kapitányok állanak vitézekkel, és igen meg-próbállyák az úton-járókat, úgyhogy, élet veſzedelmével járnak azon az emberek. A' máſik út pedig igen tágas és ſima, a' kin vendégfogadók vannak, és az úton-járókat nagy kedveſen láttyák 's jól tartyák. Mellyet hallván az eſztelen vitéz, a' tágaſſabb útat válaſztya. Kinek mond az eſzes: Indúllyunk a' ſzoros úton-el: mert noha veſzedelmes, nehéz; de végre meg-nyúgat fáradságunk után. Arra-is igérem magamat, hogy elötted járok, a' hartznak ſúllyát magamra vállalom. Ugyanis azért hínak vitézeknek bennünket, hogy minden háborútúl meg ne ijedgyünk; mert a' máſik út igen veſzedelmes, és gyalázatos halálra viſzen bennünket. De mind ezzel ſem gondolván az eſztelen vitéz, megeskűſzik rajta, hogy nem mégyen a' nehezebbik útra. Kinek mond az okos vitéz: mióltától fogváſt öſzve tzimboráltunk, véredet meg-ittam; azólta kötelesſnek tartván hozzád magamat, ellened nem tselekeſzem, és így mind ketten meg-indúlnak a' könnyebb úton, a' mellyen mindenütt kedveket kereſik, megelégítik. Akkor mond az eſztelen az okoſnak: Látod-é barátom, melly jó dolog vólt erre jöni, ihon ſemmi hijával nem vagyunk, bántáſunk, ſenkitől

nintsen. A' máſik úton nyomorúság lött vólna minden dolgunk. Kinek felel az okos vitéz: Tsak lenne jó vége a' jó lakáſnak, kiben igen kételkedem. Múlatozván örömeſt a' vendég-fogadókban, hirével léſzen a' városi gondviſelönek, hogy a' Király parantsolattya ellen, két vitéz tekereg, 's tölti az idöt a' városhoz közel, kiknek elejekbe küld, és meg-fogatván, bé-viteti a' városba. Látván a' Gondviſelö a' bolondot, kezét, lábát öſzve-köttetvén, vetteti egy büdös árokba, az okosbat-is tömlötzbe téteti. Más nap elé érkezvén a' Biró-is, a' rabokat elé hozattya, és a' többi között azt a' két vitézt-is elé viſzik. Akkor mond az okos vitéz a' Birónak: Uram, én nem érdemleném ezt a' halált: mert a' társomnak megjövendölöttem mind ezeket, a' mik rajtunk történtek. De ſemmiképen nem akart tanátsomnak engedni, ſöt azt felelte nékem: Inkább hiſzen a' maga ſzemének, mint az én beſzédemnek. Én pedig hittel lévén köteles hozzája, hogy ſem bóldog, ſem bóldogtalan ſzerentséjében töle meg nem válom, kételen követnem kellett ötet, ez az oka veſzedelmemnek, ha már meg-kell halnom: azért tégy itéletet erröl. Mond az után az eſztelen vitéz-is. Söt az én halálomnak-is ö az oka: mert mind a' világ tudgya, hogy vólt néki értelme, én pedig terméſzet ſzerint bolond vagyok, mellyhezképeſt nem kellett vólna az okoſnak a' bolondságra hajlani; mert én, midön egyedül láttam vólna lenni magamat, viſzſza tértem vólna hozzája az erös hitre nézve, mellyel egymáshoz vóltunk kötve: ehezképeſt itéllye-meg akárki, ha nem ö nagyobb oka e' veſzedelemnek. Ezekután így felel a' Biró: Te okos lévén, mivel követted a'

bolon-

dot: és te bolond, mivel nem engedtél az okoſnak; hanem bolondságod után indúltál, mindenitek egyaránt ſzenvedi a' halált.

Ennek Magyarázattya.

Édes fiaim, ez a' Király Idvezítönket jelenti, a' két vitéz a' teſtet és a' lelket. A' lélek okos, a' teſt bolond. Még a' kereſztségben ezek ketten öſzve barátkoztak. Ugy kell azért egymás barátságában élniek, hogy veſzedelemre ne juſſanak. Mikor a' teſt az ö gyönyörüſégét akarja követni, az iſteni iſméretséggel vonnya-el azoktól a' lélek a' teſtet. Viſzont: Mikor a' lélek vétekbẽ eſik, tartson pénitentziát a' teſt: ez, az egymás vérével való réſzesülés, ebben áll az igaz barátság. Két út vagyon azért, mellyen járnak az emberek, egyik a' pénitentzia-tartás; máſik a' világi ditsöſſég: és két város; egyik a' hegyen, melly mennyorſzág. Máſik a' völgyben, melly pokol. A' mennyorſzágra való út ſzoros, és keveſſen mennek arra. Egyébaránt-is elég tolvajok állyák, a' világi, teſti, és ördögi kiſértetek. Szükſég-is ezen az úton ember módon hartzolni, ezekkel a' három kapitányokkal, és ezek ſeregivel. Ennek a' városnak gondviſelöje, mellyben ez az út viſzen, az Iſten ö maga, meg-fizetvén kinek-kinek az ö érdeme ſzerint. A' pokolnak tágas úttyán-is három gazdák vannak, mellyek jó-ſzivel láttyák az úton-járókat. A' teſti gyönyörüſég; a' kevélyſég, és a' ſzemnek kívánſága. Tsak-hogy az útban ſokáig múlatni nem engedi az embereket, ennek a' városnak Tiſztartaja a' halál; hanem betegſég által meg-fogja, a' bolond teſtet koporſóba és mély ſirba veti, és a' lelket a' pokol tömlötzébe. Egykor

el-érkezik az itélet napjára a' Biró-is, ki meg itél mindeneket. A' gonoſz-tévö lelkeket, azért, hogy a' teſtnek engedtenek; a' teſtet azért, hogy a' lelki tanátsot meg nem fogadta.

LXVIII. RÉSZ.

Haláig nem kell tagadni az igaſságot.

MIdön Gordiánus uralkodnék, vólt egy vitéz embernek ſzép Feleſége, tsak-hogy ſokakhoz adta magát. Egykor a' vitéz el-menvén házától, a' Feleſége hivattya az ö latrát. Vólt azon Aſſzonynak ſzolgálója-is, ki a' madarak ſzavát meg-értette. Vólt az udvarán három kakas-is, a' kik a' jövendö dolgot meg-jelentették. Latra mellett lévén az Aſſzony, éjfélkor ſzól az egyik kakas, és kérdi a' ſzolgálójától, mit mond az a' kakas? Kinek felel a' ſzólgáló: Moſt nagy bokſzúságot téſz, úgy-mond a' kakas, hites-társodon. Kire nézve az Aſſzony meg-öleti azt a' kakaſt. Annak idejében ſzól a' máſik kakas-is; azt-is meg-kérdi az Aſſzony, mit mond? Kinek felel a' ſzolgáló: Azt mondgya, hogy a' társom meg-hólt az igaſság mellett; de én-is kéſz vagyok azon igaſságért meg-halni. Az Aſſzony azt-is meg-öleti. Szól a' harmadik kakas-is, kiröl kérdezösködik a' vitéz Feleſége. Kinek felel a' ſzolgáló: Azt mondgya, hogy halgatódzál, vígyáz, de hallgas, ha békeſségben akarſz élni. Arra nézve meg-marad annak a' kakaſnak élete.

Ennek Magyarázattya.

Ez az Aſſzony jelenti az ember lelkét, a' ki noha a' kereſztség által Iſtenhez kötelezte magát; de ſokſzor el-ragadtatik a' világi tsalárdságoktól. A' ſzolgáló jelenti a' lelki-iſméretet. Az elsö kakas a' Chriſtus

ſtus tanítását jegyzi, a' mellyel a' bünöktöl el-akarta vonni az embereket, a' melly igaſságért meg-is ölték Idvezítönket a' Sidók. A' máſodik kakas ſzó jelenti a' Chriſtus tanítványit, kik-is mártyromságot ſzenvedtek azon igaz tudományért és tanításért. A' harmadik kakas ſzó jelenti a' Prédikátorokat, a' kik vígyázáſra intik az embereket, mindazáltal, ſokan hallgatnak, és az igaſságot hirdetni nem merik, midön közel láttyák a' háborúságot.

LXIX. RÉSZ.

A' tiſzta életről.

GAllus Csáſzár, Királyi palotákat akarván építeni; vólt birodalmában egy fundáló-meſter, és egyſzer 's mind Hintó-tsináló. Ezzel alkuſzik-meg a' Csáſzár az építés felett. Vólt azon idöben egy vitéz embernek igen ſzép leánya, a' ki látván a' Hintó-tsinálónak okoſságát, el-gondollya magában, hogy leányát néki adgya Feleſégül. Öſzve beſzéllgetvén a' Hintó-tsinálóval, leányát néki adgya Feleſégül; midön már a' dolog végben ment vólna, ſzólíttya a' vitéz Feleſége a' Hintó-tsinálót, és mondgya néki: Immár nékem Vöm löttél: Im azért egy ſzép ruhát adok néked, mellynek olly tulajdonsága vagyon, hogy ez, el nem ſzakad, meg ſem ſzennyeſedik, valamíg te közötted és az én leányom között, az igaz ſzeretet meg-marad. Távól légyen; de ha valamellyitek házaſságtörésbe eſnék, és a' ruha mindgyárt meg-változnék, és minden erejét el-veſztené. Annak, a' meſter ember igen meg-örül, az ajándékot nagy kedveſſen véſzi, és mond: Oh édes Anyám! meg nem tudom mondani, melly nagyra betsüllöm ajándékodat: mert

el-hittem erre nézve, akár mellyikünk ſem könnyen eſik házaſság-törésbe. Valami idö múlva hivattya a' Cſáſzár a' meſter embert, a' munka mellé, kire nézve Feleſégét haza botsáttya; de a' ruhát mágánál megtartya, és az épitéshez hozzá kezd, a' holott ſok ideig munkálkodván, nézvén, tsudálkozik vólt a' Cſáſzár rajta, mi leheſſen az oka, hogy annyi dolog között-is annak az embernek ruhája bé nem motskolódik. Kérdvén: mi az oka atyámfia, hogy a' ruhádat meg nem moſatod, még-is mindenkor ollyan tiſzta fejér? Kinek felel a' meſter ember: Uram valameddig Feleſégemmel igaz ſzeretetben maradunk, mind addig mosás nélkül-is tiſztán marad ez a' ruha; mihelyt pedig házaſság-törésbe eſnénk, ez-is mindgyárt megſzennyeſednék. Ezt hallván egy udvari legény, mondgya mágában: meg-láddmeſter ember, hogy, ha ſzerit tehetem, nem ſokára motsok éri ruhádat. Azonban, mégyen a' meſter ember házához, kinek Feleſégét vétekre kezdi kénſzergetni, mond egykor az Aſzſzony az iffjú legénynek: Az illyen állapat titkos helyt kíván, azért jöj-el velem, én helyt mútatok. El-viſzi ezzel a' ſzóval az Aſzſzony az udvari legényt, és egy kamarát mútat néki, mellyben erösſen bé-zárja, mondván: Itt várakozzál addig, míg módom léſzen az ide-való jövetelben. Az Aſzſzony pedig mindennap egy kis kenyeret és vizet adott-bé a' legénynek; de ſemmiképen el nem botsátotta, ſem véle nem iſmérkedett. Azonban, más két udvari legény-is érkezik tsak hamar egymás után, az ifjú Aſzſzonyt próbálgatván, kiknek-is tsak ollyan üres válaſzſzok léſzen, mint az elsönek, és mind hármat azon egy kamarába zárja-bé, ſok napokig tsak vizzel kenyér-

nyérrel tartván öket. Azonbã, a'Király udvarábã, az udvariak felöl nagy tudakozás támad, hová löttenekel? Egykor dólgát végezvén a' meſter ember, fizetéſét fel-vévén, házához mégyen, kit Feleſége nagy betsülettel, és örömmel lát, és tekintvén mind ketten a' ruhára, hogy azt ſzép tiſztán láttyák, annál inkább meg-örülnek, és hálákat adnak Iſtennek, hogy ö közöttök a' ſzent ſzeretetet meg-tartotta. Mond egykor a' meſter ember: Édes Feleſégem, midön a' Csáſzár palotájában dolgoznám, három udvari dali legény mind úntalan kérdezett, jelentsem-meg nékik, mi leheſſen az oka, hogy az én ruhám bé nem ſzennyeſedik? Kinek én az igaſságot meg-mondottam, az én ruhámnak terméſzetit. Azután onnat tsak elvezſztenek; de nem tudhatom hová, kik felöl a' Csáſzári udvarban-is nagy tudakozás vagyon. Kinek mond az Aſſzony: Uram, azok a' jeles udvariak hozzám jöttenek, és engem vétekre kénſzergettenek; de nem akartam a' gonoſságra adni magamat, hanem egy erös kamarába zártam-bé, és vizzel kenyérrel tartottam öket. Meg-értvén a' meſter ember Feleſégének hozzája való hivſégét, nagy örömben kezd lenni. Az udvariakat ſem öli-meg, hanem békével el-botsáttya a' rekeſztből.

Ennek Magyarázattya.

Édes fiaim, az Iſten az, a' ki ſzép palotát kéſzített az egekben az idvezülendö embereknek. A' meſter ember a' jó kereſztényt jelenti, kinek tiſzta ruházatot adott az Iſten, úgy-mint az igaz hitet, mivel annélkül Iſten kedvében meg nem maradhatunk. Valameddig azért, ember ſzentségben marad ez életben,

addig,

addig az Istentöl adott köntös, az igaz hit bé nem rútúl. Igaz dolog, gyakran el-jönek az udvariak, kik az embernek életében való sok rendbéli kisérteteket és próbákat jelentik; de mind ezeket a' kereszтyén lélek zárja-el magától, ha az ö Istenéhez való hivségét meg-akarja tartani.

LXX. RÉSZ.

A' hiv léleknek tóredelmességéről.

VOlt egy Királynak igen szép és okos leánya, kit örömest férhez adott vólna; de a' leány senkihez nem akart menni külömben, hanem ha három rendbéli dólgot véghez vitzen. Elsöben: a' ki szélit hoszszát a' levegö égnek, és a' több éltetöknek meg-tudgya mérni. Másodszor: a' ki a' szelet égzakról el-tudná fordítani. Harmadszor: a' ki a' tüzet mezítelen kebelében el-hordozná. Mellyet meg-értvén a' Király, ki-hirdeti; hogy a' ki leányát Feleségül akarja venni, ezeket a' dolgokat kell végbe vinni. Mellyet midön egy ideig senki végbe nem vihetett vólna, érkezik meszsze földröl egy vitéz, egy szolgájával, és igen fene lovával. Ki meg-jelenti a' Királynak akaratyát, hogy leányáért jött vólna, kész lévén kívánságit bé-tellyesíteni. A' vitéz annakokáért, szolgáját lefekteti a' földre, és meg-méri, és mondgya a' Királynak: Uram én ezt meg-mértem; de nem hoszszabb hét lábninál. Kinek mond a' Király: Azzal hogy tész eleget az elsö kívánságra? felel a' vitéz: Igen-is Uram Király, mert minden élö ember a' négy éltetö állatokból szokott állani, ebben-is meg-lévén azok, im elötted meg-mértem. Kinek a' Király: Abban igazat mondasz, úgy-mond, azért mennyünk elébb a' do-

a' dologban; és láſſuk mint fordítod-meg a' ſzelet. Akkor elé hozattya a' lovát, és orvoſságot ád néki, és azt fövel Nap-keletre fordíttya, és arra kezdi a' ló a' ſzelet az orrán ſzáján fúni. És mond a' Királynak: Ihon látod Uram, mint fordúlt-meg a' ſzél: mert tudni való dolog az, a' mint a' böltseknél-is meg-vagyon irva, hogy az oktalan-állatoknak tsak ſzél az életek; Veheted azért eſzedbe, hogy ebből az én lovamból a' melly ſzél elsöben Éſzak-felé mégyen vólt, moſtan már Nap-keletre mégyen. Kinek mond a' Király: Azt-is világoſon meg-próbáltad; Láſſuk azért a' harmadikat mint viſzed végbe. Akkor a' vitéz bé-nyúl a' tüzben, és egy marok ſzenet ki-vévén onnat, a' kebelébe téſzi, melly meg nem égeti a' teſtét. Kit látván a' Király, el-tsudálkozik rajta, és kérdi, mitsoda meſterſéggel vihette azt végbe? Kinek felel a' vitéz: Uram Király, nem a' magam erejétöl tselekedtem ezt; hanem egy követ hordozok magammal, a' mellyet valaki magával hordoz tiſzta helyen, bár neféllyen, hogy a' tüz árthaſſon annak. Ihon vagyon a' kö, láſſa a' ki kételkedni akar benne, és próbállya-meg. Ezek így lévén, a' Király nagy lakodalmat kéſzített, meg-adván leányát a' vitéznek, kik minden idöben békeſségben éltek egymás között.

Ennek Magyarázattya.

A' Király leánya jegyzi az ember lelkét, mellynek tsak akkor vagyon kedves társa, mikor ollyhoz adgya magát, a' ki az éltetö-állatokat fontba, vagy mértékbe véſzi, az-az, a' ki az ö teſtét abban a' mértékben hordozza, a' kivel Iſtenének kedvét találla. Máſodſzor: a' ki az ö fene lovát Éſzakról Nap-keletre fordíttya; melly a' bünös embert példázza, a' ki ma-

ga természetiből Északra indúlt, úgy-mint vezedelemre; de az Isten erejéből Nap-keletre, úgy-mint Istennek szolgálattyára kell térni. Harmadszor: szükség a' tüz között úgy járni, hogy az embert meg ne égesse. Alig lehet pedig sebessebb tüz, mint a' testi kívánságnak sajtalan tüze, a' ki nem árt minékünk, ha az Istent segítségül híjuk, és a' Christus kínszenvedésének emlekezetit magunkkal hordozzuk, mint drága követ.

LXXI. RÉSZ.

Az örök hazának jutalmáról.

VOlt egy Király, ki nagy lakodalmot szerzett. Elvégezödvén a' lakodalom, ismét más vendégséget hirdet, a' kiben minden rendbéli embereknek szabad vólna menni, a' hól nem tsak jól tartanák; hanem nagy gazdagságot-is adnának az embereknek. Lakott az idöben egy városban két ember, egyik erös vastag, de világtalan. A' másik erötlen bénna, de jól látott. Mond a' vak a' sántának: Vagyon-é híreddel, a' Király minémü vendégséget hirdetett, a' holott nem tsak ételt adnak; hanem derék gazdagságot-is? mi pedig nyomorúltak lévén, talám el sem érkezünk arra a' lakodalomra. Kinek mond a' sánta: Ha bé-vészed tanátsomat, mind ketten el-mehetünk oda, és mind a' jó lakásba, mind a' gazdagságba részünk lészen. A' vak rá igéri magát a' szó-fogadásra. Kihez képest, mond az erötlen tsonka bénna ember: mivel te erös férfiú vagy, végy a' hátadra engem nyomorúltat, és én igazgatlak az úton, mivel jól látok. Meg-nyúgosznak mind ketten e' tanátson, és a' szerint tselekesznek; így ök-is el-érkeznek a' vendégségre, és a' gazdagságot-is el-nyerik.

Ennek

Ennek Magyarázattya.

Édes fiaim, erröl a' lakodalomról emlekezik Chriſtus Urunk, midön mondgya: *Egy ember nagy lakodalmot ſzerzett, &c.* Azon ember pedig az Iſtent példázta, ki az ö lakodalmára, úgy-mint a' mennyei ditsöſségre mindeneket hívott. A' világtalan pedig e' világ gazdagit példázza, kik ollyanok, mint a' patkányok, kik a' földben eleget látnak 's túrnak; de a' föld-ſzinén a' nap világánál vakok. Ugy azok-is vakok a' lelki dologban. A' ſánta bénna jegyzi a' jó Szerzeteſt, a' ki noha a' világi gazdagságoknak gyüjtéſére erötlen, de jól lát a' mennyei bóldogságra. Minekokáért, az illyen vakoknak; de gazdagsággal vaſtagoknak, méltó a' ſzegényeket és Szerzeteſeket hátakon hordozni, 's ſegíteni. Ugy hordozzák pedig hátakon a' nyomorúltakat, hogy ha ſzükſégekben meg-ſegítik, és vigaſztallyák. Azok mútatnak oſztán a' gazdagoknak egyenes útat a' bóldog, és gazdagító lakodalomnak helyére. A' poroſzlók, kik ezt a' nagy lakodalmot hirdették, az Anyaſzentegyház Doktori, kik a' ſzent Iráſt igazán magyarázzák az idveſſégre.

LXXII. RÉSZ.

A' háládatlanok veſzédelméről.

VOlt egy Király, ki az ö egyetlen egy Fiát nagy kényeſen nevelte, és midön a' gyermek fel-nevekedik, ſzorgatni kezdi az Apját, hogy kezébe botsáſſa a' birodalmat, mert erötlen már az orſzágláſra. Kinek mond a' Király: Fiam, ha tudhatnám bizonyoſon, hogy tellyes életedben illendö betsületben tartaſz engem, és jó gondot viſelnél reám, azt-is meg-tsele-

kedném. Kire reá igéri az ifjú magát erös hittel az egéſz Tanáts elött, hogy minden fogyatkozás nélkül bé-tölti édes Attyának akarattyát. Hitelt adván Fia ſzavának a' Király, a' birodalmat mindeneſtöl fogváſt ki-botsáttya kezéböl, magánál ſemmit nem hagyván. Midön már az orſzágot kezéhez vette vólna az ifjú, az Attyát betsüli ugyan egy-kevés ideig; de tsak-hamar igen fel-fuvalkodván, ſemmit nem kezd az édes Atyán adni, gondgya-viſeléſe ſem kezd reája lenni. Akkor a' meg-fogyatkozott vén Király panaſzolkodni kezd a' Tanáts Uraknak Fia ellen, a' melly dologért a' Tanáts gyakran kezdi inteni az ifjú Királyt, hogy azt ne tselekedgye. Végre meg-haraguván a' Király, meg-fogattya az Apját, és egy várba rekeſzti, a' hová ſenkit látogatására ſem botsátottak; hanem tsak nagy ſzenvedéſſel 's koplaláſſal töltötte idejét az öreg ember. Történik egykor, hogy azon várba mégyen az ifjú Király, kinek hozzája mégyen a' vén Atya, és mond néki: Emlékezzél-meg Fiam róla mint neveltelek én tégedet, mennyire meg-gazdagítottalak, és könyörüly rajtam, ne veſzſzek-el itt éhen ſzomjan, kinek egy ital borom ſintsen egéſſégem táplálására. Nem tudom, hogy vólna bor ebben a' várban. Viſzont a' vén Király: Vagyon úgymond öt hordó bor, de azokat híred nélkül meg nem fúrattya a' Tiſztartó; kérlek azért, hogy az elsö hordóból adaſs innom. Kinek mond a' fia: Nem tselekeſzem, mert a' még tsak muſt, nem jó az öreg embernek. Adaſs hát, úgymond az öreg ember, a' máſodik hordóból innom. Felel a' Fia: Azt ſem tselekedhetem, mert az iffjaknak való, magam ſzámára tartom, hogy az iffjakkal el-költsem. Azután a' harmadikból kér; de abban

ſem

ſem ád, okozván nagy erejét a' bornak, bánná, ha nyavalyája lenne töle. A' negyedikből kér, de abban ſem ád: mert azt régi etzeteſnek mondgya lenni, és nem az ö terméſzetihez valónak. Végre kér az ötödik hordóból, kire mond a' Fia: Távól légyen tölem: mert az igen ſeprös, ha mi nyavalyád lenne, az orſzág Fiai rám vetnének érette. Illyen roſz válaſzſza lévén a' régi Királynak, ſzomorán válik-el a' Fiától; de titkon meg-irja keſerves ügyét az orſzág rendeinek, és kéri öket, hogy Iſten kedvéért ne hadgyák ollyan nyomorúságban. Kire nézve öſzve-gyülvén az orſzág rendei, a' várból ki-véſzik az öreg Királyt, elébbi birodalmába állíttyák; a' háládatlan Fiát pedig azon várba meg-rekeſztik, a' holott fogságban marad egéſz életéig.

Ennek Magyarázattya.

Édes fiaim, ez a' Király a' Chriſtuſt példázza. A' fia pedig az emberi Nemzetet, a' kit igen kedveſen nevelt az Iſten. De midön minden jókkal réſzeltette vólna ö ſzent Felſége, hátra rúgott az ember, mint a' détzeg ló, és a' világ, nem hogy meg-köſzönte vólna a' ſok jó áldomáſt; de még inkább boſzſzúval illette. Kire nézve így panaſzolkodik a' mi Urunk: *Az égi madaraknak ſészkek vagyon, lyukok a' rókáknak, néki pedig annyi hellye nintsen, a' hová fejét hajtanája.* Az elsö hordó pedig jegyzi a' mi gyermeki idönket; mellyet midön az Iſten kivánna mi tölünk az ö ſzolgálattyára, nem akarjuk adni, okozván gyermekſégünket, és tovább való idöre halaſztván. Midön a' máſodik hordóból kivánna tölünk a' mi ifjúságunkban való ſzolgálatunkat, azt ſem akarjuk adni, vígaſság-

ban, és jó lakásban töltvén örömesben idönket. Midön pedig a' harmadik hordót kívánnya az Isten, melyben emberkort értünk, azt sem adgya a' háládatlan fiú; hanem hafzontalan mentséget keres az ellen-is. Negyedikfzer, ha a' vénségnek etzetes fováyságára jút az ember, akkor annál únalmasabb az isteni fzolgálatra. Ötödfzör és utólfzor, el-jön az Isten a' mi életünknek utólsó idejében-is, és akkor-is jó fzivvel el-venné a' háláadást tölünk. Akkor oftán a' megfogyatkozott ember kétségbe esik, és nem hitetheti-el magával, hogy az ö vénségének seprejét Isten jó neven venné töle. Ebben végezi-el életét, itélet napján az illyeneknek léfzen oftán ollyan keserves válafzfzok: *Az örök tüzre mennyetek átkozottak, &c.* Kitöl minnyájunkat óltalmazzon a' nagy irgalmú Isten.

LXXIII. RÉSZ.

A' fösvénység sokakat meg-vakit.

EGy Római Király, minden világtalannak az ö tárházából fzáz tallért rendelt. Azonban, tizenhét ember egy társaságba adván magokat, mennek a' kortsomára, és ott mind addig vendégeskednek, míg fzáz tallér-árra bort el-költenek. A' vendégségnek végin a' mi pénzek vólt, oda adgyák a' kortsomárosnak. Kiknek mond a' kortsomáros: Jó barátim, még sok hija vagyon a' fzáz tallérnak; de nyilván el-hidgyétek, hogy addig innét el nem mentek, valamíg egy fillérig meg nem fizettek. Akkor véfzi efzébe a' társaság, melly nehezen légyen dólgok, és sok befzéllgetések útán azt végezik, hogy sorsot vessenek magok között, és a' kinek hozza a' kotzka, annak tollyák-

tollyák-ki a' ſzemét, mivel a' Király tárházából ſzáz tallért rendeltenek a' vakoknak. Történik pedig, hogy a' ſors éppen arra a' legényre eſik, a' ki ezt a' tanátsot fel-találta. Fogják azért ötet, ki-tollyák a' ſzemét, és vakon viſzik-fel udvarhoz, a' Király ajtaja eleibe. Mellyet midön a' ſzolgák értéſére adtak vólna a' Hopmeſternek, eleibe hivattya a' vakot, hogy jól meg-ſzemléllye. Kit midön látott vólna, kérdi, mi vólna kívánsága? Kinek a' vak: Én úgy-mond világtalan lévén, elé jöttem, és a' Király ki-adott törvénye ſzerint ſzáz tallért várnék. Kinek felel a' Király embere: Én tégedet tegnap a' kortsomán egéſſéges ſzemmel láttalak, azért barátom, te nem jól magyarázod a' törvényt: mert ez a' Király törvénye tsak azoknak ſzolgál, kik betegſégből, vagy Iſtennek hirtelen-való látogatásából ſzenvednek vakságot. Te pedig ſzabad akaratodból kaptad a' nyavalyát; azért máſutt kereskedgyél, mert innét üreſſen viſzed-el táskádat. Igy nagy gyalázattal ment-ki az udvarból e' nyalyás ember.

Ennek Magyarázattya.

Ez az Iſten törvénye, hogy a' ki tudatlanságból, vagy gyarlóságból, vagy a' kiſérteteknek ſzüntelen-való oſtromláſok miatt vétekbe eſik, ha igaz ſzübéli töredelmeſſégből, büneiről valláſt téſzen, *Ezek.* 33. 12. *Az iſtentelennek iſtentelensége nem árt néki, valamelly nap meg-tér az ö iſtentelenségéből*; az Iſten erre igérte magát. A' ki pedig ſzántſzándékkal itton-iſzſza a' bünt, mint a' vizet, és abból ki nem akar térni, az ollyan nem várhattya az Iſtennek jó igéretit. Az ördög pedig, a' kortsomáros; ki el nem botsáttya az ollyanokat, míg egy fillérig meg nem fizetnek.

LXXIV. RÉSZ.
A jövendőbéli gondviseléſről.

VOlt egy Király, kinek egy fiánál több nem vólt, kit igen ſzeretett. Az a' Király egy arany almát tsináltatt igen nagy költséggel, azonban maga halálra betegedik, és mondgya a' fiának: Edes fiam, im én meg-halok, téged azon kérlek; hogy hóltóm után minden orſzágokban a' kit leg-bolondjabbat találſz, add annak én érettem ezt az almát. Meg-halván a' Király e' ſzók után, a' fia nagy pompával el-temeti. A' temetés után meg-indúl, és ſok bolondot talál; de egyiknek ſem adgya az arany almát. Végre jút egy királyi városba, a' hól annak az orſzágnak Királyát lova hátán találllya nagy gyülekezettel, és kérdi az ifjú egy Polgártól, mitsoda rendtartás vólna abban a' helyben? Kinek felel a' Polgár: Itt, az a' törvény, hogy a' Király tsak eſztendeig uralkodik, eſztendö múlva nagy pompával ki-kiſérik innét, és ſzámkivetésbe vetik, a' holott gyalázatoſon kell életét el-végezni. Ezt hallván a' Király fia, mondgya magában; jól vagyon, a' mit régen keresek, itt találtam-fel. Ezzel a' gondolattal mégyen-fel azon hellynek Királyához, és térdet fejet hajtván néki, a' drága arany almát néki adgya, mondván: Király, az én Atyám ezt az arany almát teſtámentomban néked hadta, mellyet moſt meg-adok néked. Kin el-tsudálkozik azon helynek Királlya. Honnat vagyon ez, úgy-mond, fiam, holott én a' te Atyádat ſoha nem iſmértem, és véle ſemmi jót nem töttem, még-is illyen drága ajándékkal akart engem tiſztelni? Kinek felel a' Király fia: Személyed ſzerint nem néked hadta; hanem, minek-

elöt-

elötte meg-hólt vólna, hivatván engem, nékem azt parantsolta, hogy a' világon a' kit leg-bolondjabbat találok, annak adgyam ezt az arany almát; én pedig, mivel-hogy náladnál bolondjabbat nem láttam, néked adom. Kinek mond a' Király: Kérlek jelensd-meg nékem mi okon tartaſz engem ollyan nagy bolondnak? Kinek felel a' Király fia: Azért, hogy tudod ennek a' helynek ſzokását, kiben eſztendönél tovább nem uralkodhatik ember, még-is ollyan bátran vagy, mint ha állandó vólna birodalmod, holott ſzámkivetésben ſzakad nyakad gyalázatoſon nem ſokára. Vallyon nem jobb vólna-é, míg Királyi bóldogságban vagy, addig gondod viſelned jövendö állapatodra? Kinek felel iſmét a' Király: Igazat mondaſz fiam, mától fogva követem tanátsodat. Azután a' Király a' ſzámkivetett helyröl kezd gondolkodni, és oda annyi gazdagságot gyüjt, kivel tellyes életében böven meg-érte.

Ennek Magyarázattya.

Édes fiaim, az arany almán érthettyük a' kerekdéd világot, kit az Iſten mindenféle embereknek egyaránt adott. Az egy eſztendeig uralkodó Király jelenti a' kereſztyén embert, a' ki ezen a' világon él, mert, ha hetven, vagy nyóltzvan eſztendeig él-is valaki, öſzve-vetvén az örökké-valósággal, alig mondathatik egy eſztendönek nyoltzvan eſztendö: Mellyhez-képeſt, tsak az adgya a' világi ſzorgalmatoſságnak magát, a' ki tellyeſſéggel bolond. A' ki pedig az idveſséges tanátsot bé-véſzi, az a' más világról gondolkodik, a' hová kell menni minden embernek e' rövid élet után. Oda gyüjt kintset magának, kivel betsülettel élheſſen mind örökké.

LXXV. RÉSZ.

A világi gondot nem kell követni.

RÉgenten egy Királynak három leánya lévén, a' három leányát három Hertzegnek férhez adgya. Történik pedig, hogy eſztendö alatt mind a' három Hertzeg meg-hal, mellyet értvén a' Király, újolag gondolkodik leányinak házaſságok felöl. És ſzólítván az elsö leányát a' Király, ſzándékát meg-jelenti néki. Kinek felel a' leánya: Arra magamat nem vehetem, mert ha a' máſik Uramat úgy nem ſzerethetném mint az elsöt, békével nem maradhatnék miatta. Ha pedig úgy ſzeretném, ſem hinné-el felölem; erre nézve jobb özvegyen maradnom. Azután a' Király a' máſik leányát kínállya férhez adáſſal, az-is mond az Attyának: Nem tselekeſzem, mert ember a' házaſságot három okból követi; vagy gazdagságra, vagy erö-re, vagy ſzépſégre nézve. Én pedig elég gazdagságban vagyok. Atyámfiainak, és körülöttem lévöknek óltalmokban meg-nyúgottam. Az Uram pedig az én ſzemeim elött olly ſzép vólt, kinek e' világon máſſa nem vólt; mind ezekben nékem elégséges réſzem lévén, nem látom okát férhez menéſemnek. Ezek után a' harmadik leányához fordúl, az-is mond a' Királynak: Nints kedvem a' férhez menéshez, mert a' ki engem el-akarna venni, vagy ſzépſégemért, vagy gazdagságomért venne-el. Szépségemért el nem vehet: mert azt bennem fel nem találla. Ha gazdagságomért venne-el, attól távól vólna az igaz ſzeretet: mert akkor fogyna-el a' ſzeretet, mikor a' gazdagság; kihezképeſt, így akarok maradni. Annakfelette, ezt-is hallottam a' ſzent Irás magyarázó Doktorok-

toroktól, *hogy egy teſt az Aſſzony az Urával*; már én egy teſtvér lévén az elsö Uraimnal, nem akarok megoſzolni; hanem annak mindennap el-menvén koporſójához, találok ott múlatságot magamnak. Ezekután nem ſzorgatta házaſságra leányit a' Király.

Ennek Magyarázattya.

Édes fiaim, ezen a' Királyon érthettyük az Iſtent, a' három leányokon, az emberben a' ſzent Háromſágnak külömb-féle tulajdon ajándékit. Mert meg-vagyon irva: hogy, *Alkoſſunk embert a' mi képünkre. Móſ.* I. *könyvének* 1. *réſzében* 26. *versében.* A' melly képet réſz-ſzerint a' bün által foglalt vólt-el az ördög, még elsö Atyánk idejében; réſz-ſzerint a' világ; réſzrint a' teſt. De a' mi Idvezítönknek el-jövetele, ſok fáradsága, végre keſerves halála által, meg-hólt mind a' világ, mind a' teſt, mind az ördög az ö erejében. Ha meg-hólt azért az ördög a' Chriſtus érdeme által, ne közelíts többſzör hozzája. Haſonlóképen a' világ ha meg-hólt; mikor meg-gyülölted az ö vétkes pompáját, ne ragaſzkodgyál többé hozzája. A' teſt-is ha meg-hólt pénitentzia-tartás által, ne engedd-meg többé, hogy meg-nyergellyen tégedet. E' pedig tudnivaló dolog, hogy négy okra nézve adgya házaſságra magát ember, úgy-mint: az okoſságért, az eröért, a' ſzépſégért, és a' gazdagságért. Ne kereſsünk azért mi a' Chriſtus Jéſuſon kivül más társat: mert ö nálánál gazdagjabbat nem találunk; holott ö a' földnek és mennyorſzágnak Királya. Erösſebbet ſem találunk ö nálánál, a' ki öſzve rontotta a' halálnak és pokolnak kapuját. Szebb ſints ö nálánál: mert ö róla mondgya ſzent Dávid: *Leg-ſzebb az emberek fiai között.* O-

kossabbat sem találunk, kinek böltseségéröl gondolkodván szent Pál, fel-kiált: *Oh Istenböltsesége és tudománya gazdagságinak magosága*, úgy-mond. Ezekre nézve illik nékünk meg-nyúgodnunk a' mi Idvezítö Istenünkben.

LXXVI. RÉSZ.

Az egyességröl.

LAkott egy városban két túdós Doktor, kik között nem tudtak választ tásst tenni az emberek, mellyik légyen a' másiknál túdóssabb. Mellyre nézve magok között sem alkhattak-meg, egyik sem tartván a' másiknál alább-valónak magát. Egykor mond egyik a' másiknak: Légyen vége a' veszekedésnek közöttünk, próbállyuk-meg egymást, és a' ki mesterséggel meggyözi a' másikunkat, a' légyen szolgája. Kinek felel a' Doktor társa: Ugy de miformán lehetne az? mond a' másik Doktor: Ugyhogy én a' te két szemedet kivészem, egy ideig az asztalomon tartom, és azután minden fájdalom nélkül ismét helybe tészem. Ha tésis én rajtam azon dólgot végbe vihetsz minden fogyatkozás nélkül, hasonlók lésznünk egymáshoz, és mint testvér atyafiak úgy tartsuk egymást. De ha valamellyikünk meg-fogyatkozik mesterségében, az engedgyen a' másiknak, és légyen szolgája. Ezen a' próbán meg-nyúgodván mind ketten, a' mellyik ezt a' próbát fel-találta, a' másiknak meg-keni a' szemét tsudálatos jó írrel, úgy-hogy fájdalom nélkül vészi-ki a' szemét, és tészi az asztalra, és kérdi a' társától, mint érzi magát? Kinek felel amaz: Én minden fájdalom nélkül vagyok, de semmit nem látok. Immár tsak az a' hija, hogy igéreted szerint tedd ismét helybe sze-

be ſzemeimet, úgy hogy láthaſſak, Kevés idö múlva iſmét meg keni a' társának ſeb helyét, és ſzemeit helybe tévén, kérdi mint érzené magát? Már ſemmi gondom nintsen, úgy-mond a' társa: mert fájdalom nélkül meg-jött ſzemem világa. És mond iſmét a' társának: No már láſſuk tés mint viſzed végbe meſterſégedet én rajtam. A' máſik-is haſonlóképen, megkeni Doktor társának ſzeme környékit, ſzemeit ki-ſzedi helyéből minden fájdalom nélkül, a' ſzerint mint a' máſik tselekedett, és téſzi az aſztalra, és midön már újalag ſzerſzámokat kéſzítene a' társa ſzeméhez, hogy iſmét helybe tégye, nyitva lévén az ablak, bé mégyen egy holló a' házba, az egyik ſzemét el-kapja az aſztalról, és el-repül véle. Mellyet vévén eſzébe a' Doktor, meg-búſúl, és mond magában: Meggyek, ihon a' gonoſz madár miatt meg-fogyatkozom meſterſégemben, és ſzolgálatra jútigyem. Midön így gondolkodnék, lát egy ketskét, azt meg-fogja, és tsakhamar ki-véſzi a' ſzemét, és a' társának ſzeme helyébe téſzi a' ketske ſzemét, és kérdi a' társától, mint érzené magát? Kinek felel a' Doktor társa: Mind eddig ſem érzettem fájdalmat, mikor ſzemeimet ki-vetted, mikor helyben tötted-is; de azt nem tagadhatom, hogy az egyik ſzemem mindenkor félre néz az ágak tetejére. Kinek mond a' társa: Im látod melly egyarányúak vóltunk ebben a' meſterſégben-is, ezentúl már légyünk egyeſek, és éllyünk egymáſſal atyafiságos ſzeretettel.

Ennek Magyarázattya.

Atyámfiai, e' két Doktoron értyük az Uj és Oô Teſtámentomat, a' ki felett kérdés támadott, mellyik vólna jobb az idveſſégre, és mind addig kétség-

ben forgott, míg Idvezítönk maga el-igazította a' dolgot, mondván: *Matt. 5. v. 17. Nem azért jöttem hogy el-bontsam a' törvényt hanem hogy bé-töltsem.* Igy mindenik Teſtámentomnak igaſságát ſzépen helyben állította, és meg-egyeztette. Bé-repült azonban az Anyaſzentegyháznak ablakán a' holló, melly az ördögöt jelenti. Ez a' Sidóknak nagyobb réſzént elkapta ſzemeket, hogy ne nézheſſék egyeneſſen azt az igaſságot, mellyet a' mi Megſzabaditónk a' világra hozott.

LXXVII. RÉSZ.

A' gazdagságon nem kell kapni.

VOlt egy Királynak két leánya, egyik ſzép, 's máſik rútatska; kikröl gondolkodván a' Király, nevet ád nékiek. A' ſzebbiket Roſimundának, a' rúttyabikot Malaſztal tellyeſnek nevezi. Ezekután akarattyát meg-jelenti, hogy kéſz férhez adni leányit illendö embereknek. A' ki pedig a' ſzebbik leánya mellé állana, az a' ſzép ſzemélynél egyebet ſemmit nem nyerne: mert a' rúttyabbikkal adgya egéſz orſzágát hólta után. Sokan érkeznek a' királyi udvarba, kik mind a' ſzebbikre vágyódnak; Kihezképeſt a' rúttyabbik a' Malaſztal tellyes ſiránkozni kezd. Kitöl kérdi a' Király, min búſúlna annyira? Mert édes Atyám, úgy-mond a' leány, nékem ſenki felém ſem jön, minnyájan az Atyámfiát ſürgetik. Kit illyen ſzókkal vigaſztal-meg a' Király: Ne búſúly édes leányom, mert nékem minden kereſményim reád néznek, és a' ki téged Feleſégül véſzen, orſzágomban-is réſzes a' léſzen. E' ſzókra ſzünik-meg a' ſiráſtól a' leany. Idö múlva érkezik egy Király, és az el-véſzi a' ſzeb-

ſzebbik leányt, mellyet nagy pompával, és örömmel ád-meg az Attya. El-marad azonban a' rúttyabik, és tsak a' pártában tölti vólt idejét, végre érkezik egy Hertzeg, kinek méltóságos nemzete meg-vólt, de egyébként ſzegény állapottal. Ez gondolkodván, hogy ha rút-is a' leány, de orſzágot fog utánna bírni, kihezképeſt, el-jegyzi és feleſégül véſzi, kin igen örvendez a' Király, és betsülettel ki-házaſittya leányát orſzágot adván a' férjének.

Ennek Magyarázattya.

Édes fiaim, ez a' Király jegyzi az Iſtent. A' két leány jegyzi a' világot, és a' Chriſtuſért való ſzegényſéget; mivel a' világ ideig ſzépen mútogattya magát, azt láttyuk hogy az emberek inkább mind azon kapdoſnak; de ſemmit nem birnak utánna. A' kik pedig jobb eſzſzel birnak, a' ſzegényſéget válaſztyák: mert azoknak adatik a' mennyeknek orſzága.

LXXVIII. RÉSZ.

Az egymás között való ſzeretetnek állhatatoſságáról.

EGy Királynak vólt egy ſzép leánya, kit adott Feleſégül egy nagy Hertzegnek, kinek ſzép fia lévén a' Hertzegtöl, nagy ſzeretetben éltenek egymás között. Egykor hólta történvén a' Hertzegnek, el-temeti Felesége tiſztteſſéggel. Azután jó-akarói a' Hertzegnek biztattyák vólt újonnan való férhez menéſre, mivel mind ifjúsága, mind ſzépſége arra vólna alkalmatos. Kiknek felel az ifjú Aſzſzony: Nem adom többé házaſságra magamat: mert az én meg-hólt Uram, gazdag, emberſéges, és olly jó vólt én hozzám, hogy életemet

temet ſem kivánom már többé, hozzá-való ſzeretetemért. Mert ha ollyan jóra találnék-is, mint az elébbi Uram vólt, annak-is halála történhetnék, a' ki bánatomat annál-is inkább nevelhetné. Ha roſzra találnék, nehéz vólna jól kezdett életemet roſzſzúl végeznem.

Ennek értelme.

Igy kell a' keresztyén léleknek gondolkodni, kinek jegeſſe a' Chriſtus JESUS, a' ki úgy ſzerette ötet, hogy lelkét a' keresztfán ki adta érette. Ezen-túl már más jegyeſt ne kereſſen magának, ha jól kezdett életét keſerüſséggel nem akarja végezni.

LXXIX. RÉSZ.

A' ki meg nem próbál valamit, nem tudgya mire való.

VOlt egy Király, ki az apró ugató ebetskékben annyira gyönyörködött, hogy ölében hordozta öket, és maga kezével gazdálkodott nékik. A' kik annyira a' Király ölében ſzoktanak vólt, hogy a' Király vállára tötték-fel lábokat, és úgy nyúgottanak, gyönyörködvén a' Király, múlatságokban. Vólt azon Királynak egy ſzamára-is, a' melly ſzamár így gondolkodik magában: Ha én-is ugatnék, a' Király ölébe telepedném, és lábaimat a' vállára vetném, kétség nélkül nékem-is maga tálából gazdálkodnék. Ezt el-hitetvén magával, ki-fut az iſtállóból, mégyen a' Király eleibe nagy ugrándozva, ſzokáſa ſzerint ordít, és a' Király vállára ágaskodik lábaival. Kit látván a' ſzolgák, dühös nevét költvén a' ſzamárnak, ſzörnyen meg-verik, és bé-rekeſztik az iſtállóban.

Ennek

Ennek értelme.

Ezek az ugató ebetskék példázzák a' Prédikátorokat, kik a' ſzent Iráſt jó formában magyarázzák. Ezeket az Iſten ſzereti, és kebelébe nyúgottya. A' kik pedig viſzſza magyarázzák az Iſten Igéjét, azok haragot és vereſéget érdemlenek.

LXXX. RÉSZ.

Az ördög meſterségéről, és melly titkos légyen az Iſtennek itélete.

VOlt egy Remete, a' ki külön lakott egy erdö barlangjában, ott ditsérvén éjjel nappal az Iſtent. Nem meſzſze hozzája juhokat öriz vólt egy Páſztor, egykor álomnak adván magát a' Páſztor, el-jön a' tolvaj, és el-hajtya elölle a' juhokat. Azalatt érkezik a' Páſztornak az Ura, tudakozván a' juhok felöl; de ſemmiképen nem tudgya meg-mondani a' Paſztor, mint veſztenek-el a' juhok melölle. Ezen meg-indúlván a' gazda, meg-öli haragjában a' Páſztort. Ezt látván a' Remete, fohászkodik, és mond magában: Oh Uram melly hirtelen meg-ölé az ártatlant a' kegyetlen ember! mivel illyen méltatlan dólgokat megengedſz, én el-hagyom ezt a' Remete életet, és ki fogok a' világra, és élek én-is máſoknak ſzokáſok ſzerint. Illyen gondolkodáſok után útra mégyen; de gondgya vólt Iſtennek reája, és Angyalát küldi, ki emberi ábrázatban társúl adgya magát hozzája. Midön már egy városhoz közelítenének, meg-jelenti magát az Angyal, hogy ö Iſten Angyala vólna. Érkezvén a' városba, egy betsületes embertöl ſzálláſt kérnek, a' ki betsülettel bé-fogadgya öket, és kereſztyéni mó-

don gazdálkodik nékik. A' melly betsületes embernek vólt egy böltsöben feküvö kedves fiatskája. Az Angyalnak, és a' Remetének külön házat mútat, és abban jó ágyakat-is vettet. Azonban éjfélkor fel-kél az Angyal, mégyen a' jó gazda gyermekének böltsöjéhez, és ott meg-fojtya a' gyermeket. Kit látván a' Remete, tsudálkozik magában, és mond: Hiszem ez a' személy Isten Angyalának mondá magát, és melly kegyetlenül bánék az ártatlannal; holott e' jó gazdának több gyermeke sem vólt annál, minket pedig nagy szeretettel látott; De semmit nem mert jelenteni az Angyalnak. Reggel lévén, indúlnak más városba, a' holott-is jó szivel láttya egy Polgár ember öket. Vólt azon Polgárnak igen szép aranyas pohára, kiben felette igen gyönyörködött. Étszakának idején fel-kél az Angyal, és el-lopja az aranyas pohárt. Látván azt-is a' Remete, el-hiteti magával, hogy az nem jó-féle Angyal: mert a' városi Polgár minden jóval vólt hozzájok, la melly keserves kár-tétellel fizet a' jó-téteményért; de tsak nem mert szóllani semmit-is. Meg-virradván, onnat-is el-indúlnak, és jútnak egy nagy viznek hídgyához: mikor a' híd közepin mennének, egy szegény ember találkozik elejekbe, kitöl az Angyal útat tudakozván, míg imideamoda fordúl, 's mútogat, fogja a' szegény embernek gallérát az Angyal, és le-veti a' hídról. Igy vész a' vizben a' szegény ember. Akkor a' Remete elvéli magában, hogy az ö társa nem Angyal, hanem ördög, ollyan vétek nélkül el-veszt vén az embert. Örömest meg-is vált vólna töle; de féltében semmit nem mér szóllani. Tovább menvén, estve-felé jútnak egy városba, a' holott gazdag ember házánál

Isten

Iſten nevében kérnek vólt ſzálláſt, de nem akar ſzálláſt adni. Végre azon kéri az Angyal, hogy a' nagy Iſtenért bár-tsak az ereſzbe engedgyen helyt nékik, akár tsak valami gonoſz vadak elött légyen hol megvonni magokat az egy éjtſzaka. Kinek felel a' dús ember: ahol a' diſznó pajta, ha ott akartok ſugorogni, láſsátok, ha nem, mennyetek dólgotókra; mert más helyt ſem mútatok. Igy azon éjtſzaka a' diſznók között vólt ſzálláſok. Meg-virradván, mégyen a' gazdag eleibe az Angyal, és minek-elötte el-bútsúznék töle, meg-ajándékozza azzal a' ſzép aranyas pohárral, mellyet lopott vólt az emberſéges gazdától más városban. Mellyet látván a' Remete, mond magában: Nints már ſemmi kétségem, hogy ez a' ſzemély ördög nem vólna, ahozképeſt bútsúzni kezd töle. Kinek felel az Angyal: tsak addig várakozzál, míg ezeket a' dolgokat meg-magyarázom néked.

Ennek Magyarázattya.

Jó Atyámfia, midön te a' puſztában Remete vólnál, a' melly juh páſztornak halálát láttad, igaz dolog, abban ártatlan vólt; de annak-elötte halálra méltó dólgot már tselekedett vólt, és mivel akkor bün nélkül találtatott, az ö idveſſégére rá botsátotta Iſten a' gazdáját, hogy meg-öllye ötet, mivel pénitentziát nem tartott vólt elébbi vétkeiről. A' lator pedig, a' ki el-hajtotta a' juhokat, a' pokolban fizet gonoſságáért, ezen a' világon büntetetlen maradván. A' gazda, a' ki hirtelenſégböl ölte-meg ſzolgáját, az-is idvezülni fog, mivel alamiſnával meg-váltya lelkét, és egyéb irgalmas tselekedetekkel. Továbbá, a' melly emberſéges gazdánknak fiát éjtſzaka meg-fojtottam, azt úgy

értsed, hogy minek-elötte annak az embernek az a' fia nem vólt, addig szegényeken könyörülö jó keresztény vólt; de mihelt az a' gyermeke lött, mindgyárt meg-vonta magát minden jó-tselekedettöl, és hogy gyermeke miatt el ne veszesse lelkét, jobb vólt néki gyermeke nélkül el lenni: mert azután isínét az Istenhez tért. A' melly jó gazdánknak pohárát el-loptam, az olly józan életü ember vólt, míg azt a' pohárt nem tsináltatta, hogy a' városon mássa nem találtatott; de ehez a' pohárhoz való szeretetiböl, már mindeneknél részegesebb kezd vala lenni. Haznossabb vólt azért néki a' nélkül el lenni, mert azólta már isínét józan életre adta magát. A' melly szegény embert a' vizben taszítottam, azért tselekedtem: mert az, egy óra múlva más olly emberre találkozott vólna, a' ki halálos vétekben vólt, és azt meg ölvén, mind ketten el-kárhoztak vólna. Most pedig Isten kedvében találtatott a' szegény ember, és mihelyt meg-hólt, mindgyárt idvezült. Továbbá, az aranyas pohárt annak a' gazdagnak adtam, a' ki nékünk tsak szálást sem adott. Ugy tudgyad, hogy a' sem oknélkül lött, mert annak a' gazdagnak pokol lévén helye, a' mit ezen a' világon el-kaphat, nem kell irígyleni töle. Meg-lásd azért, hogy ennek-utánna könnyen itíletet ne tégy másók felöl: mert azzal Istent bántasz, ki mindeneket jó végre tselekeszik. Ezeket hallván a' Remete, az Angyalnak lábaihoz esik, és botsánatot kér Istentöl. A' Remetességre viszsza mégyen, és szentül végezi életét.

LXXXI.

LXXXI. RÉSZ.

Gergely Pápának eredetiről, Iſtennek tsudálatos rendeléséből.

EGy Márkos nevü Fejedelemnek egy fiánál, és egy leányánál több nem lévén, midön már el-vénhedett vólna, igen meg-betegſzik, és hivattya az Urakat, és mond nékik: kedves Atyamfiai, már énnékem meg-kell halnom, ſzivemen ſemmi nehézség nints egyéb; hanem tsak az, hogy leányomat ki nem házasíthatám; Azért jó fiam, a' ki orſzágomnak örökössé vagy, úgy maradgyon rajtad Iſten kegyelméből az én Atyai áldáſom, hogy ezt az egy leányomat tiſztesſégeſen házasítsad, és tellyes életedben nagy betsületben 's atyafi ſzeretetben tartsad. E' ſzók után a' falhoz fordúlván Márkos Fejedelem, lelkét ki-botsáttya, és tsak-hamar nagy pompával el-temetik. Ezekután, a' Fia ſzép okoſsággal kezdi igazgatni a' birodalmat, a' Húgát-is nagy betsületben és vígyázásban tartotta, egy házban lakván véle minden idöben. Egykor a' kiſértetek addig oſtromollyák, hogy meggyözik az ifjat, és fel-kelvén éjtſzakának idején, mégyen a' Húga ágyához, és álmából fel-költvén, megjelenti néki bújaságra való ſzándékát. Kinek felel a' Húga: Távól légyen tölem e' rettenetes vétek! Emlekezzél rá minek-elötte az Atyánk meg-halna, minémü áldáſſal és tanúsággal bizott a' te gondviſeléſedre engemet. Ha pedig illyen gonoſságot tselekednénk, ſem az Iſten itéletit el nem kerülnök, ſem az emberek között a' nagy gyalázatot. Kinek ſzép ſzavaira meg-nem hajolván az ifjú, melléje fekſzik, és kivánságát tölti, kin olly nagy ſiralomra fakad a' leány, hogy ſem-

mi vigaſztalás nem haſználna néki. A' mennyire lehetett, a' Király, úgy-mint, a' Báttya, eléggé vigaſztalta; de ſemmit nem fogott rajta, egykor ebéd-felett ülvén, változni kezd a' leánynak ábrázattya. Kit látván a' Báttya, fel-kél aſztaltól, és bé-menvén házokba, kérdi a' Húgától okát nyavalyájának: a' ki megjelenti a' Báttyának, hogy töle meg-terheſedett vólna. Mellyet hallván a' Báttya, annyira meg-búſúl, hogy még a' napját-is átkozni kezdi. Kinek mond a' Húga: Uram fogadd tanátsomat, talám nem bánodmeg. Nem mink vagyunk elsök, kik az Iſtent nagy vétekkel meg-bántottuk. Közél hozzánk egy betsületes öreg Ur lakik, kinek tanátsával élt a' mi édes Atyánk-is, hivaſſuk azt, és erös titoknak petséti alatt jelentsük-meg néki minden dolgunkat, tudom jó-tanátsot ád, mind idveſſégünkre, mind világi betsületünkre nézendöt. Kinek mond a' Király: Én megnyúgodtam beſzédeden, csak hogy elsöben Iſtennel békéllyünk-meg, valláſt tévén bününkröl, tartsunk pénitentziát. Mellyet midön végben vittek vólna nagy töredelmes ſzivel; azután hivattyák azt az öreg Urat, és keſerveſen dólgokat néki meg-jelentik. Kiknek mond az öreg Ur: Mivel már az Iſtennel meg-békéllettetek, az én tetſzéſemböl Iſten kedvéért továbbis munkálódtok, és a' ſzent földet meg-látogattyátok. De mivel a' Húgod terhes, moſt a' hoſſzú útra nem mehet, hanem csak te menny-el Király. Minek-elötte pedig meg-indúlnál, hirdeſs orſzágos gyüléſt, az Uraknak jelentsd-meg a' ſzent földre menö ſzándékodat, és parantsold-meg, hogy míg oda múlatoſz, addig képedben a' Húgodat hadtad; azért néki mindenek engedelmeſséggel légyenek. Énnékem-is parantsold-

meg

meg mindenek hallattára, hogy a' Húgod mellett légyek, reája mindenekben gondot viſellyek, ha életemet ſzeretem; Igy az ö dolgát ſenki nem fogja tudni több Feleſégemen kivül, a' ki-is erös hittel léſzen köteles a' titoknak meg-tartására: hogy mikor ſzüleſének ideje el-jö, ſenki más ne forgolódgyék a' Húgod körül az én Feleſégemen kivül. Ezen a' tanátson meg-nyugſzik a' Király, és a' ſzerint tselekedvén mindenekben, ſzép bútsú-vétel után meg-indúl a' ſzent földre, azután a' Tanáts Ur, a' Király Húgát el-kéſzítti, és viſzi maga várába, kin igen tsudálkozik az Ur Feleſége, és midön kérdené e' dolognak okát, megjelent nagy hit alatt mindeneket a' Feleſégének, és meg-hadgya, hogy a' Király Húgához ſenki ne közelítsen egyéb ö nálánál; melly ſzolgálatot nagy örömeſt, és igaz hüſéggel fel-vállal az Aſzſzony, mindenekre jó gondot viſelvén. Azonban, a' ſzüléſnek érkezvén ideje, a' Király Húgának fia léſzen. Kit meg-értvén az öreg Ur, jelentéſt téſzen a' gyermek Annyának, hogy már a' gyermek kereſztteléſére lenne gondgyok. De mivel Papot nem kaphatnak, ki az egy teſtvér Atyafiak között ſzületett gyermeket meg-kereſztellye, kéſzíttet egy hordót a' Király Húga, kiben gyermekét bé-pólálva helyhezteti, és egy ezüſt táblára ezeket irattya: Valaki e' gyermekre talál, értéſére légyen, hogy ez, egy teſtvér Atyafiaktól ſzületett; Iſten kedvéért mindazáltal kereſztelteſſe-meg, egy tsomó aranyat talál fejenél, lábainál egy tsomó tallért, ezzel a' költséggel a' gyermeket nevellye, és taníttaſſa-is azt az idöt érvén. És azt a' táblát a' fejéhez tétetvén, a' hordóba bé-tsinállyák böltsöſtöl a' gyermeket, és a' tengerre botsáttyák, tovább Iſten gondviſeléſére bizván.

ván. Midön ezeket a' dolgokat végbe vitte vólna az Ur a' Király Húgának parantsolattyából, és el-nézte vólna a' hordót, kiben a' gyermek vólt, mélyre vifi a' fzél a' tenger hátán, vifzfza tér házához, és ottan talál egy Áfiából jövö embert elöl, kitöl hírt tudakozván, meg-érti, hogy a' fzarándokság járás közben bizonyofon meg-hólt vólna a' Király, kin igen megbúfúl, mindazáltal, a' mint lehetett, titokban tartotta vólna azt a' fzomorú hírt a' Király Húga elött. De midön eleibe érkezik, látván az Urnak el-változott állapattyát, kérdezni kezdi töle, mi gonoſz híre vólna? Kinek amaz: Nints úgy-mond femmi búfúlásom, föt inkább naponként való gyógyúlásodon örömem vagyon Aſſzonyom. A' Király Húga pedig eſzébe vévén titkos fzomorúságát, annál inkább kezdi firtatni. Ama' midön tovább nem titkolhatná belsö indúlattyát, meg-jelenti a' hírt, a' mellyet hallott. Hivatván mindgyárt eleibe a' Király leánya azt az úti embert, maga kezd kérdezösködni. Kinek felel amaz: A' Bátyád bizonyofon meg-hólt, a' teſtét általis hozták a' királyi várba, hogy ott az Atyád mellé el-temeſſék. Mellyet hallván az Aſſzony, el-ájúl bánattyában. Midöre pedig bánattyából fel-eſzmélkedik, keſerves fírásokra, panaſzokra fakad, fzületéſének, és életének napjait átkozván, hogy minden gonoſz veſzély az ö fejét borította-el. Ha a' halál engemet-is el nem vifzen úgy-mond, tovább-tovább mind nagyobb veſzedelmeket várok. Egy idö vártatva, a' keſerveſt meg-fzólíttya a' tanáts Ur, és mond néki: Aſſzonyom ne add halálra magadat: mert te maradtál egyedül, kire néz az orſzág gondviſeléſe, fzünnyél a' fírástól, kéſzüllyünk, és mennyünk a' várba a' teſt

mellé,

mellé, és mindeneknek-elötte királyi módon temeſd-el Bátyádat: mert tovább egyébbel ſemmivel nem tartozol néki. Melly ſzókkal a' mint lehett, vaſtagodván az Aſzſzony, el-mégyen, és a' Báttyát keſerveſen; de királyi pompával el-temeti, azután az orſzágos gondviſeléſekhez fog. Idö múlva a' Burgundiai Hertzeg követeket küld hozzája, kik által házaſságra kivánnya; de a' Király Húga tsak hamar válaſzt ád, és meg-jelenti, hogy ö hozzá ne bizzék, mert tellyes életében férfiat nem akar iſmérni. Azon megbúſúl a' Hertzeg, és mondgya magában: mivel üres válaſzſzal botsátottál, hidd-el, nem könnyen uralkodol ezen-túl orſzágodban. Azonban tsak-hamar hadat gyüjt a' Hertzeg, és tüzzel, fegyverrel puſztítani kezdi az orſzágot. Kire nézve az Aſzſzonynak elkellett ſzaladni elötte egy igen erös városba, a' hól keſerveſen ſokáig töltötte idejét.

Azonban, a' tengeri habok a' hordót, kiben a' Király Húgának kis gyermeke bé-vólt tsinálva, vetik egy ſziget mellé, mellyben a' Barátoknak derekas Kalaſtroma vólt. A' tájban mégyen azon Kalaſtromnak Gárgyánnya a' tenger mellé, és ott a' Haláſzokkal kezd ſzegödözni, azalatt kétfelé tekintvén a' Gárgyán, lát egy hordót mint ingat a' tengeri hab, azt a' ſzolgaival a' vizböl ki-véteti, és fel-bontatván, találnak egy eleven gyermektsét benne elég vídám ortzával; kin a' Gárgyán el-rémülvén, mond: Uram mi lehet oka e' dolognak? maga kezével-is hányogatván a' gyermek böltsöjét, találla az ezüſt táblát, és a' reája való iráſt olvaſván, eſzébe véſzi hogy az a' gyermek egy teſtver atyafiaktól ſzületett, de még kereſztetelen. Az aranyat-is, és a' tallért meg-találla, végre min-

re mindeneſtöl fogváſt eſzébe véſzi annak a' gyermek nek nagy emberektöl való ſzületéſét. Mind ezekre nézve, fel-véteti a' gyermeket, Gergelynek kereſzteli, és egy Haláſzſzal neveléſe felöl meg-alkuſzik. Kit hét eſztendös koráig állapattyához képeſt ſzépen feltart a' Haláſz. Hét eſztendö múlva, maga kezéhez véſzi a' gyermeket a' Gárgyán, és deáki tudományra taníttya, a' ki, idöre az Iskolákban minden tanúló társait fellyül kezdi haladni. Az ifjú mindazáltal a' Haláſz házánál lakott, édes Apjának-is a' Haláſzt tartotta. Egykor midön a' Haláſz gyermekével játzodnék, laptával a' hajigálás közben meg-férti a' Haláſz fiát. Ki el-fakadván ſirva, fút az Annyához, és így panaſzolkodik: Az ötsém Gergely ütött engem a' laptával. Kin meg-búſúlván a' gyermek Annya, kimégyen, és nagy haraggal mond: miért kellett néked Gergely az én fiamat meg-verned? hiſzem azt ſem tudgyuk honnat való vagy, és mi hozott téged ide. Kinek mond Gergely: Oh édes Anyám miért hánſz ollyanokat ſzememre, hiſzem én-is te fiad vagyok? Kinek viſzont a' Haláſzné: Én fiam nem vagy, honnat való légy, azt ſem tudom; hanem tudom az egyet, hogy a' tengeri hab hajtott ide egy hordóban, kire a' Gárgyán találván, én velem alkutt-meg gondviſeléſed felöl, 's azólta tartalak. Mellyet hallván az ifjú, mégyen mindgyárt a' Gárgyánhoz, és mondgya néki: Uram már régen lakom itt, eddig azt véltem, hogy a' Haláſz gyermeke vagyok; de már eſzembe vettem, hogy abban ſemmi nints. Én azért elmégyek, ha valahól talám fel-találom Apámat, vagy Anyámat, kérlek vitéz módon kéſzíts és botsáſſ-el engem. Kit ſok ſzóval maraſzt a' Gárgyán: Fiam tedd-

le azt

le azt a' gondolatot, úgy-mond, itt az egéſz Kalaſtrombéli Barátok annyira ſzeretnek tégedet, hogy az én hóltom után tégedet válaſztanak Gárgyányoknak. De mivel ſemmiképen nem maraſzthattya tovább az ifjat, elé hozza a' Gárgyán a' táblát, mellyet a' böltsöjében talált vólt, és mondgya Gergelynek, olvaſd-el ezt fiam, és ebböl tellyeſſéggel mindē állapatodat ki-tanúlod. Mellyet olvaſván, eſzébe véſzi, hogy két egy teſtvér atyafiaktól ſzületett gyermek vólna ö, és ſzörnyen el-keſeredik rajta. El-mégyek egy általán-véggel, úgy-mond, a' ſzent földre ott vitézi hartzokat téſzek, a' ſzüléimnek bünökért, és életemet-is ott végezem-el. Kérlek azért Atyám, nekéſſél; hanē engem kéſzíts-el mentöl hamarább. Kit midön betsülettel el-kéſzített vólna a' Gárgyán, meg-alkuván a' hajós-Meſterrel, mindeneknek ſzomorúságával meg-indúl a' ſzent föld felé. Menvén a' tengeren, ellenkezö ſzél támad elejekbe, és máſfelé téríti a' hajót, éppen ahoz a' városhoz, a' mellyben a' Gergely Annya lakott ellenſégétöl való féltében. A' melly földön a' hajós-Meſtereknek ſem vólt iſméretségek. Menvén-bé a' városba Gergely, talál egy városi embert, a' ki kevés beſzéllgetés után házához viſzi-bé, és betsülettel láttya, 's tartya minden hozzá-tartozandókkal együtt. Midön pedig ebéd felett ülnének, kérdezösködik a' gazdától Gergely, mitsoda állapatok forganának fen abban a' helyben? Kinek felel a' Polgár: Vólt úgy-mond egy Válens nevü Királyunk, a' ki ſemmi maradékot nem hagyott maga után egy Húgánál egyebet; A' kit egy Hertzeg akarván el-venni, ſemmiképen hozzá nem ment a' Király Húga, kin meg-haraguván a' Hertzeg, az egéſz orſzágot fel-prédálta puſztította, ezen az egy városon

kivül. Kinek felel Gergely: Vallyon atyámfia megjelentsem-é néked szándékomat? Bízvást Uram, úgy mond a' Pólgár. Kinek viszont Gergely: Én vitézlö ember vagyok, és kardommal észem kenyeremet: menny-fel a' palotára, és jelentsd-meg a' Király Húga Hopmesterének; hogy, ha nékem meg-fizet, ez esztendöben jó szivel hartzolok igasága mellett. Ezzel a' hírrel fel-mégyen a' palotára a' Polgár ember, és a' Hopmesternek meg-jelenti a' dolgot. Ki mindgyárt nagy örömmel követet küld Gergely vitéz után, és vizi-bé a' Király Húga eleibe. Kit igen szorgalmatosan néz az Aszszony; de hogy ö fia légyen, semmiképen eszébe nem veheti: mert a' fiát a' tengeri habok régen el-temették úgy tudta. A' Hopmester ezzel a' vitézzel meg-alkuszik, a' Király Húgának akarattyából, és más napra kelvén, táborba indúl Gergely vitéz a' Hertzeg ellen. A' kit nem sokára igen nagy táborával elöl talál hartzra való készülettel. Kik mind két részröl mindgyárt szembe szállanak, és kemény hartzhoz fognak. A' hartz között mind addig halad, a' seregeken által Gergely vitéz, hogy a' Hertzeget személye szerint fel-találla. Ugyan ott mindgyárt vagdalkozni kezd véle, és néki szolgálván jobban a' szerentse, fejét vészi a' Hertzegnek, hadán gyözedelmet vészen, és az egész országból minden helyeket fel-szabadít az ellenségek kóborlásától. Igy minek-elötte esztendeje telnék, az országot meg-tsendesíti. Azután mégyen viszsza udvarhoz, és ott megjelenti a' Hopmesternek, hogy már dólgát el-végezte, az ellenséget el-kergette, egyebet fizetésénél nem kíván: mert más országra menö szándéka vagyon. Kinek mond a' Hopmester: Im a' királyi Aszszonynak

mind-

mindgyárt meg-jelentem: mert ſzegödſégednél többet érdemlettél, légy várakozásba addig, mig dolgodban véget vethetek. E' ſzók után mégyen az Aſzſzonyához a' Hopmeſter, mondván: Semmi híjával nintsen Aſzſzonyom az orſzágod, hanem tsak egy Fö kívántatnék; Jovallanám azért, hogy vennéd a' férhez menéſre magadat. Jobbat pedig és az orſzágnak haſznoſſabbat nem itélhetek e' Gergely vitéznél. Kinek mond az Aſzſzony: Hiſzem tudod a' férhez menéſről való fogadáſomat, immár férfiat többé nem akarok iſmérni. A' te ſzódra mindazáltal egy bizonyos napig gondolkodom, és akkor válaſzt adok. És egynéhány napok el-telvén, mond máſok hallattára: Noha férhez menö ſzándékom nem vólt; de mivel Gergely vitéz e' nagy jót tselekedte orſzágommal 's magammal-is, hozza mégyek és házas-társa léſzek. Melly dólgon minnyájan meg-örülnek, és a' menyegzöi lakodalomnak bizonyos napot tévén, öſzve-kelnek, tudnillik az Anya a' maga ſaját gyermekével. Kik nagy ideig egymás között ſzeretettel élnek, egyéb-aránt ſemmit nem tudván egymás dólgában. Történik egykor Gergely vitéz mégyen vadáſzni; azonban egyik ſzolgáló meg-ſzólíttya az Aſzſzonyát, és kérdi töle, ha nints-é valami viſzſza-vonás az Urával együtt közöttök? Kinek mond a' a' Királyné: Semmi nintsen, nem-is hiſzem, két ember között nagyobb ſzeretet leheſſen, mint én közöttem vagyon az Urammal együtt; de kérlek, mi leheſſen oka illyen kérdéſednek? Kinek mond a' ſzolgáló: Mert valamikor Gergely vitéz bé-mégyen a' háló-házba, víg ábrázattal látom; de azután el-ſzomorodik, tsak hogy meg-ſzokott moſdani, hogy ne iſmérjék ábrázattyán

a' könyhúllatáſt. Mellyet hallván a' Királyné Aſſzony, mégyen az Urának háló-házába, gondolván, hogy ott fel-találla okát Ura keſerüſégének, ki mind addig kereſgél, míg fel találla az ágy-fejénél azt az ezüſt táblát, mellyet régenten gyermekének böltsöjében tött vólt. Abból eſzébe véſzi min keſereg mindennap az ö Ura, tudnillik hogy két egy teſtvér atyafitól ſzületett ember vólna. Meg-iſmérvén a' táblát az Aſſzony, eſzébe véſzi az irásból azt-is, hogy az a' Gergely vitéz, az ö tulajdon gyermeke vólna. Kiben midön tovább nem kezd kétsége lenni, rettenetes bágyadáſra, és ſiráſra adgya magát az Aſſzony, átkozván a' nagy ſzerentsétlenſég minden óráját; a' ki elsöben teſtvér Báttyától terheſedett-meg; máſodſzor tulajdon gyermekének ugyan Feleſége lött. E' miatt halálos ſzomorúság fogja a' ſzivét. Kit vett eſzébe a' ház-nép, és az udvariak; de okát nem tudhatták. Kire nézve, mennek Gergely vitéz után, és a' vadáſzatból viſſza hiják. Ki midön viſſza ment vólna, tsak-nem hólt elevenen találla az ágyba feküve Feleſégét, kérdvén okát nyavalyájának, az Aſſzony mindeneket ki-küld a' házból, és eredetit kezdi kérdezi az Urának. Kinek mond Gergely: Oh melly tsudálatos kérdes ez! holott én igen meſſze földröl-való vagyok. Kinek viſzont az Aſſzony: de ugyan ne titkolódgyál úgymond elöttem, ha életemet ſzereted: mert nagy kín ſzorongattya ſzivemet. Arra felel oſzton Gergely vitéz: Én ſzegény legény vóltam, erre a' földre tsak fegyveremmel jöttem, mellyel az orſzágot, 's tégedet inſégedböl meg-ſzabadítottalak: mert engemet ártatlanságomtól fogva egy Gárdgyán neveltetett-fel, a' ki meg-jelentette nékem,

kem, hogy a' tenger parton, egy hordóba böltsöſtöl talált engem, a' honnat ki-vétetvén, Iſtenért ekkoromig nevelt engem, és onnat a' tengerek közzül jöttem erre a' földre. Mellyet hallván az Aſſzony, és az ezüſt táblát elé mútatván, mondgya: Ez a' tábla elég bizonyság ki-légy, mert te vagy az én tulajdon Fiam, és egyſzer 's mind Férjem. Te vagy az én teſtvér Bátyámnak én tölem való gyermeke. Oh édes fiam, én zártalak vólt tégedet ezzel a' táblával együtt a' hordóba, minek-utánna a' világra ſzültelek, bár ſoha ne láttam vólna a' napnak ſzép fényét; Iſtenem mennyi gonoſzra jútottam! Ihon a' Bátyámmal vétkeztem, és a' kit a' világra ſzültem, annak Feleſége löttem! Bár az Anyám méhéből mindgyárt koporſóba tétettem vólna, a' ſzem ne látott vólna, mint a' ki világra ſoha nem lött. Igy keſeregvén, tépi nyavalyás Aſſzony magát. Kinek mond Gergely: Hiſzem midön azt alítom vala, hogy a' veſzedelmeket el-kerültem, látom az ördög törébe annál mélyebben eſtem. Én azért iſmét el-bújdoſom egy-felé, a' holott ſiratom eſetemet, mint kellett ennek rajtam történni, hogy az én édes Anyám háló-társam légyen nékem. Ki ſzabadít-meg engem az ördögnek hálójából? Látván az Annya fiának keſerüſségét, mond: Légy veſztég fiam, viſeld gondgyát az orſzágnak, én tellyes életemnek minden napjait ſzarándokságban töltöm-el e' nagy vétekért. Kinek felel Gergely: Nem lehet az, édes Anyám, inkább maradgy-meg az orſzágban, én el-bújdoſom, mind addig, míg az én Iſtenem elött kegyelmet találok. E' ſzók után lántsáját két darabbá töri, és ſzarándok köntösbe öltözvén, el-bútsúzik Annyától, és me-

és mezítláb ki-mégyen az orſzágból. Éjtſzakának idején érkezik egy városhoz, a' hól Iſten kedvéért ſzálláſt kér egy Haláſztól. Kinek dali termetit látván a' Haláſz, mond: Oh jó legény, nem igaz Szarándok vagy te, iſmérem én termetedröl-is. Kinek mond Gergely: Akár-ki légyek én, kérlek az egy éjtſzaka Iſtenért a' ſzálláſt ne tagadd-meg tölem. Szól a' Haláſzné-is az Urának, hogy botsáſſa-bé a' házba. Kinek az ajtó-megett ágyat adnak, egy kis halatskát, kenyeret, és vizet adván néki, mond a' Haláſz: Ha te ſzarándok vagy, félen-való helyben kellene magadat meg-vonnod. Kinek felel Gergely: Minden ſzándékom nékem-is az. Kinek viſzont a' Haláſz: Ha reggel velem el-jöſz, mútatok én arra való helyt, kit nagy Iſten fizeſſével meg-köſzön a' Szarándok néki. Reggel lévén, annyira ſietnek, hogy a' táblát-is a' ſzállásán az ajtó-félen felejti Gergely Szarándok. Tizenhat mért-földnire a' tengeren bé-viſzi egy nagy köſziklához, annak a' köſziklának rejtekére egy záros ajtón mentenek-bé, oda bé-igazítván Gergelyt a' Haláſz, az ajtót rá rántya, a' lakatot az ajtóra fel-veti, és a' lakat kóltsát a' tengerbe bé-veti, a' Haláſz oſzton házához mégyen. Ez a' Szarándok tizenhét eſztendeig veſztég lakik mint Remete a' köſziklában. Azonban meg-hal a' Római Pápa, és az égből illyen ſzó hallatik: Kereſſétek-fel az Iſten emberét, kit Gergelynek hínak: mert a' léſzen az Anyaſzentegyháznak vezére. Mellyet hallván a' Pápa válaſztó Papok, megörülnek, és el-küldenek mindenfelé, ha valahól arra az emberre találnának. Végre a' követek jútnak a' Haláſz házához, kinek étel-felett mondanak az emberek: Vaj-ki régen fáradunk egy Gergely nevü ſzent

ember

ember után, kit Pápaságra vinnénk, ha találnók. Kiknek mond a' Haláſz: Moſt tizenhét eſztendeje, hogy egy Gergely nevü Szarándok jött vala hozzám, én azt egy tengeri köſziklára meſzſze vittem-bé, és ott hadtam; de az eddig régen meg-hólt. Ugyan akkor fogott vólt egy halat-is a' Haláſz, kit fel-bontván, a' gyomrában találla azt a' kóltsot, mellyet annak-elötte tizenhét eſztendövel a' tengerbe vetett vólt. Kit látván a' Haláſz, fel-kiált, és mond: Nem fogtok hijába járni, mert imé arra a' kóltsra tsudálatosképen találtam, mellyel el-zártam annak a' köſziklának rejtekét, kiben régen vittem vólt Gergelyt. Kin megörülvén a' követek, alig várják a' reggelt, hogy a' Haláſzſzal a' köſziklához meheſſenek. A' holott meg-találják Gergelyt, és mondanak néki: Kely-fel, és járj velünk, mert Iſten ezen a' földön, a' ſzent Péter ſzékibe ültett tégedet. Kiknek a' Szarándok tsak azt mondgya: Mindenben légyen Iſten akarattya. Kivel a' követek meg-indúlván, minek-elötte Rómába jútottanak vólna, magoktól a' városban minden harangok ſzólottanak: mellyből a' városiak azt jövendöllötték, hogy rá találtak az emberre, kit Iſten válaſztott; Kihez-képeſt eleibe mennek, és nagy tiſztеſſéggel helyheztetik a' Pápaságnak tiſztiben. A' melly Fö Püſpökſégben igen ſzentül viſeli magát, úgy hogy, híre vólna a' világon ſzent életének és böltseſſégének. Az Annya-is meg-értvén, hogy ſzent életü ember vitetett Rómába Pápaságra, igy végez magában: El-mégyek abba a' városba, és ott büneimről valláſt tévén, meg-engeſztelem az én Iſtenemet, nem tudván, hogy az ö fiát vitték vólna Pápaságra. El-jutván egykor Rómába, mégyen a' Pápa eleibe,

és valláſt téſzen elötte vétkeiről. Midön a' Pápa a' gyónáſt meg-hallotta vólna, a' gyónáſról meg-iſméri az ö édes Annyát, és mond Gergely Pápa: Oh édes Anyám, és egyſzer's mind Feleſégem, ihon midön az ördög azt hitte, hogy rabúl pokolra vonſzon bennünket, láddé az Iſten kegyelme által mint meg-ſzabadúltunk. Mellyet hallván az Annya, rémüléſſel tsudálkozik a' dólgon, ſiratván vétkét. A' Pápa pedig az Annyának emlekezetire a' ſzüz Apátzáknak ott egy Kalaſtromat épít, kiben a' Szerzetes ſzüzeknek gondviſelöjévé téſzi édes Annyát. Ezekután idveſſégeſen halnak-meg mind ketten.

LXXXII. RÉSZ.

A' házaſság-rontóknak itéletiről.

EGy Uri embernek épületi felett az Eſztragok féſzket raktak, a' kaſtély alatt, vólt egy ki-terjedett forrás, a' hová feredni jártak az Eſztragok. Egykor elmenvén az Eſztragnak a' bakja a' féſzekből, míg oda múlatott, addig a' nöſténnye máſſal felekezett. Míg oda járt pedig a' bakja, addig a' forráſon meg-feredett, hogy inkább meg ne iſmérſzenék rajta a' mit tselekedett. Az Ur ember látván a' madárnak illyen dolgát, tsudálkozott rajta. A' forráſtól egykor el-tsúltya, hogy afféle tselekedeti után ne moſódhaſſék-meg; Igy az Eſztragnak feredés nélkül kellett viſzſza menni féſzkére. A' bakja-is érkezvén a' féſzekre, meg-érzi a' társán, hogy más Eſztraggal közösült; azonban tsak-hamar el-repül a' féſzekről, és magával ſok Eſztragokat hoz, kik egyenlö akarattal reá támadnak a' parázna Eſztragra, és ugyan ott meg-ölik a' ház gazdájának ſzeme láttára.

Ennek

Ennek értelme.

Ez a' parázna Esztrag az ember lelkét példázza, ki a' vétekkel gyakran bé-motskollya magát; de valamikor a' töredelmességnek, és pénitentzia-tartásnak forrásában meg-mossa magát, akkor az Isten-is megenged néki. A' gazda, ki ettöl a' feredéstöl tiltya a' lelket, az ördögöt jegyzi, mert ö azon vagyon, hogy a' vallás-tételtöl el-idegenítse embert. Igy, itéletnek napján ha tiztúlva nem talál a' Chriſtus bennünket, az ö Angyalinak és minden szolgainak sokasága elött veszedelmes sententziát mond fejünkre.

LXXXIII. RÉSZ.

A' lelleknek őrizetiről.

TRajánus Császár gyönyörködvén a' kertekben, tsudálatos szép kertet épített, kiben mindenféle fákat ültetett, és annak örizetire rendelt egy Jonatás nevü embert. Egy gonosz erdei-kan azon kertbe szokott vólt, ki a' fákat gyükeriböl igen ki-forgatta, ezután Jonatás mind addig lesködött, hogy a' bal-fülét el-vágta. Azzal a' sebbel búsúlva el-szalad a' vaddisznó. De más nap annál több károkat tészen a' kertben, akkor-is Jonatás üzöbe vészi, és a' jobb-fülét vágja-el. Azzal sem gondolván a' kan: harmadszor-is a' kertre mégyen, akkor a' farkát hadgya ott. Mind ennyi esetivel sem gondolván, ismét meg-próbállya a' kertet, Jonatás-is akkor rá készülvén, lántsájával által veri, a' konyhára viszi, és a' Császár asztalára húsát el-készítteti. A' Császár pedig minden állatoknak leg-inkább a' szivét szerette; de mivel annak jó kövér vólt a' szive, a' Szakáts maga meg-ötte. Nem találván a' tálban az erdeinek szivét a' Császár, meg-kérde-

tia' Szakátstól, hová tötte-el? kinek azt feleli a' Szakáts, hogy nem vólt annak az állatnak ſzive, mellyet ha nem hiſznek bizonyos okokkal meg-bizonyít. Ez izenet után mégyen a' Szakáts a' Csáſzár eleibe, és így állattya ſzovait: Uram minden gondolat a' ſzivből ſzármazik, és a' hól gondolat nintsen, ſziv ſem lehet ott. Ez a' vadkan midön a' kertbe járna kárt tenni, hól a' jobb-fülét, hól a' bal-fülét, hól farkát veſztette-el, még ſem gondolkodott jövendöbéli állapattyáról, hiſzem ha ſzive lött vólna, gondolkodni kellett vólna arról, 's ide nem veſztette vólna a' fejét. Illyen mentségét hallván a' Csáſzár a' Szakátsnak, hellyben hadta, és a' büntetéſtöl meg-menekedett.

Ennek Magyarázattya.

Mint ez a' Csáſzár gyönyörködött a' kertekben, úgy gyönyörködik a' Chriſtus Jéſus az emberek ſzivében, a' kiben ſok ſzép mennyei és idveſſéges gondolkodáſokat, lelki eröket plántál, mellyeknek örizetire köteles az ember. A' vadkan példázza a' bünökre vetemedett elmét, a' ki ſok károkat téſzen ebben az Iſten kertében, úgy mint a' ſzivekben. Végre Jonatás, úgy-mint a' halál által el-ſzedi az Iſten, az embernek minden jó alkalmatoſságit, és ha azokkal nem gondol, az életét-is. És így a' melly ſzivben az Iſten gyönyörködnék, azt az ördög nyeli-el, ezzel vádolván az embert; hogyha ſzive lött vólna, idveſſégéröl gondolkodni kellett vólna; de ha ſzivét jóra nem fordította, ſzenvedgye kárát, mellyett kereſett magának. Így veſznek-el ſokan az emberek közzül.

LXXXIV. RÉSZ.

Az Iſten jótéteményiről, mindenkor meg-kell emlekezni.

POmpéjus idejében vólt egy nevezetes Aſſzony, kinek egy vitéz, kedves iſmeretségében vólt. Vólt azon Aſſzonynak egy Sólyma-is, mellyet kérni kezd a' vitéz az Aſſzonytól: kinek a' Sólymot illyen okon oda adgya az Aſſzony, hogy a' madárnak ſzeretéti miatt ötet meg ne útállya. Kezére vévén a' madarat a' katona ember, el-mégyen véle. Annakutánna oſzton eſzébe ſem jút az Aſſzony; hanem mindennap a' Sólyommal múlattya idejét a' mezöben. Az Aſſzony eleget izenget a' vitézre, végre levelet ír néki, és úgy mégyen az Aſſzony házához mind Sólymával együtt. Beſzéllgetvén azonban egymáſſal, hirtelen ragadgya az Aſſzony a' Sólymot, és el-ſzakaſztya a' fejét. Kin meg-búſúlván a' vitéz, mondgya: Aſſzonyõ miért kellett ezt tselekedned? Kinek felel az Aſſzony: Azért tselekedtem, mert e' madárra nézve úgy el-feletkeztél rólam, hogy felém ſem akartál jöni, úgy hiſzem, ez után már gyakrabban fogſz látogatáſomra jöni.

Ennek Magyarázattya.

Ez a' ſzép Aſſzony az emberi nemzetet jegyzi. A' vitéz minden kereſztyén embert, ki mindenekfelett tartozik ſzeretni az õ Teremtöjét, és jó-tselekedetek által ſzolgálni, 's kedvét kereſni az Iſtennek. A' Sólyom, a' világi el múlandó jókat példázza, a' kik után annyira vetemedik ember, hogy Iſtenéről-is el-feletkezik miatta. Kit látván az Iſten, el-véſzi az

emberektöl, és nyakát ſzakaſztya világi gazdagságinak, hogy alkalmatoſſabb légyen ember az iſteni ſzolgálatra, és idveſségének kereſésére.

LXXXV. RÉSZ.

Az imádságot, mint ſzép ének ſzót úgy hallgattya Iſten.

TIbérius Csáſzár mindenek-felett gyönyörködött a' ſzép ének ſzóban. Vadáſzattyában egyſzer hall igen kedves Citera zengéſt jobb-keze felöl, a' ki miatt elméje kivül ragadtatik. Azonban, igyekezik a' zengéshez közellyebb jútni, és addig mégyen, hogy egy ſzéles vizet talál, ki mellett egy ſzegény ember kezébe tartya Citeráját. Kit meg-ſzólítván a' Csáſzár, kérdi; Honnat vagyon édes atyámfiai Citerádnak illyen ſzép zengéſe? Kinek felel a' ſzegény ember: Uram harmintz eſztendötöl fogva lakom már e' viz mellett, az Iſten énnékem olly ajándékját mútatta, hogy valamikor Citerámat meg-penditem, ki-jönek a' halak a' vizböl elömbe, és azokkal táplálom magamat, feleſégemet, gyermekimet; de nékem nagy ſzerentsétlenſégemre a' viznek tulsó partyán, más muſikás jobb támadott nálamnál, azólta el-hadtak engem a' halak, és ahoz ſietnek. De mivel hatalmas ember vagy, kérlek ſegíts-meg engemet, ne vegye-ki kezemböl kenyeremet az a' muſikás. Kinek mond a' Csáſzár: Egyéb ſegítséggel nem lehetek; hanem ím egy horgat adok, abban akaſzd a' hal martalékot, azonban verjed a' Citerádat, kihez a' halak már hozzá ſzoktanak, és mihelyt közelít a' hal, a' horoggal rántsdki a' ſzárazra. Igy a' máſik muſikás ſégyen vallaſſal távozik-el a' viztöl.

Ennek

Ennek Magyarázattya.

Édes fiaim, ez a' Császár a' Chriſtus Jéſuſt példázza: mert ö az, a' ki mindenek felett gyönyörködik a' mi könyörgésünkben. Az ördög mint egy vadász, a' lelkek körül kereng. A' ſzéles víz a' világot jegyzi, ki teli vagyon botránkozásokkal. A' ſzegény Citerás a' lelki Tanító, ki a' világ tójából igyekezik kifogni a' bünös embereket; De nagy akadály az ördögi meſterség: mert ö-is más felöl, olly hitegetéſeket támaſzt, mellyre nagy ſokan hanyat-homlok futnak. És így a' jó Tanító kevés haſznot tehet; kihezképeſt, ſzükſéges a' Prédikátornak az Iſten kegyelmének horgát kezéhez venni, mellyel a' meg-tsalatkozott lelkeket, az életnek földére vonhaſſa.

LXXXVI. RÉSZ.

Az iſteni malaſztot kérőknek, kéſzen vagyon a' mennyei ſegedelem.

EGy Király el-végezte, hogy a' melly Aſzſzonyi-állat házaſság-törésbe eſik, örökös fogságot ſzenvedgyen érette. Azon Király birodalmában, egy föember hoſzſzú útra mégyen, és a' míg oda múlatoz, paráznaságba eſik a' Feleſége, ki miatt meg-is terheſedik. A' Király végezéſe ſzerint az Aſzſzony embert tömlötzbe vetik, és a' tömlötzben ſzép fiat hoz e' világra. A' gyermek nevekedvén, kedves vólt mindeneknél; az Annya pedig a' rabságba, tsak ſuhajtáſſal töltötte idejét. Egykor ſirását látván Annyának a' gyermek kérdi töle, mi okon keſeregne annyira? Kinek felel az Annya: Oh édes fiam, hogy ne ſirnék, holott én a' napnak ſzép világoſságát nem láthatom;

hanem

hanem itt a' ſetétségben fogyok-el. Viſzont a' gyermek: Édes Anyám, mivel én itt a' ſetétségben löttem, kívánni ſem tudom a' napnak fényeſſégét, tsak légyen nékem mit ennem 's innom, ſzinte meg-elégedtem ezen állapatommal. Midön ezek így beſzéllgetnének, a' Király ſzintén akkor a' tömlötz ajtaján áll vólt, és mondgya egyik udvari ſzolga: Hallya-é Felſéged, oda-bé mint beſzéllget az Anya a' fiával? Igen-is hallom, úgy-mond a' Király, ſzánakodom-is rajtok. Mondanak viſzont az udvariak: Uram Király, tselekedgyél irgalmaſſágot hát vélek. Kiknek kéréſekre el-botsáttya a' Király, és minden büntetéſtöl fel-ſzabadíttya.

Ennek Magyarázattya.

Az Iſten ollyan törvényt adott-ki, hogy a' melly lélek a' teſtben vétkezik, örökös rabságot ſzenvedgyen. Ez az Aſzſzony, a' meg-térö bünös embert példázza, a' ki mind addig ſirattya büneit, hogy az Iſten irgalmas léſzen, és büneinek kötelétöl fel-ſzabadíttya. A' gyermek pedig azokat a' világ fiait jelenti, kik így beſzéllenek; hogy az Iſten bár mennyorſzágban lenne, tsak ök maradhatnának e' világon. Mert nem akarják ſziveket az örök bóldogságnak kívánságára fordítani.

LXXXVII. RÉSZ.

Chriſtus halálra adta mi érettünk magát.

EGy Király táborba menvén, a' hartzon olly nagy veſzedelemben kezd forgani, hogy ha egy vitéz halálra nem adta vólna magát érette, és maga veſzedelmével nem óltalmazta vólna, el-kellett vólna a' Királynak veſzni a' hartzon. A' melly tselekedetiért min-

mindenek ditsírik vólt a' vitéz embert: mert a' Király mellett nagy ſebeket kapott. A' hartz meg-lévén, idö telve a' vitéznek nagy igye érkezik, és mégyen a' Király eleibe, panaſzolkodván, és ſegítséget kérvén. Kinek tsak illyen könnyen felel a' Király: Vagyon törvény, az igazítsa dólgodat. Kin meg-búſúlván a' vitéz, vetkezödni kezd, és mezítelen teſtén mútogattya ſeb helyeit, mondván: Ezek a' ſeb helyek nem illyen válaſzt erdemlenének töled Király, mellyeket éretted vettem-fel. Mellyeket látván a' Király, ſzive indúl rajta. Ugy vagyon, úgy-mond, már jút eſzembe, hogy én valék a' halál veſzedelmében, és a' te ſebeid ſzabadítottak-meg engem. Attól fogva a' Király fel-kél helyéböl, és a' törvénybe mégyen, és mind addig maga forgolódik a' vitéz ügye mellett, miglen jó karba hozza dolgát.

Ennek Magyarázattya.

Édes ſiaim, az emberi nemzet, és az ördög között igen nagy hartz vólt, kiben épen el-veſzett vólna az ember; hanem a' mi Idvezítönk, mint erös vitéz közinkbe állott, és ö hartzolt érettünk, annyira, hogy nagy ſebet-is vött magára miattunk. A' melly ſeb helyeket mind úntalan mútogat a' mi igyünkben az Atya Iſten elött: a' kire nézve vagyon jó válaſzunk Iſtentöl, holott egyébaránt ſokſzor nagy büntetéſt, és itéletet érdemlenénk, ſöt örök halálit, ha tsak a' magunk igaſsága mellett kellene maradnunk.

LXXXVIII. RÉSZ.

Az ördögi veſzedelmes meſterségéről.

EGy Fejedelemről irják, a' ki ellenségét meg nem győzhetvén, futamadáſt tettetett egéſz hadával,

és tábor helyén sok hordó borokat hagyott, mellyeket méreggel meg-egyelített, valami fünek a' magvát hányván a' hordóba, a' ki az emberekre mély álmot hozott. Tudván ellenséginek természetit, kik igen torkosok vóltak, mihelyt az el-hagyott tábor helyre jutottak, azok mindgyárt az italhoz fogtak, és jól lakván, minnyájan el-aluttak. Akkor vizsga tér az el-futott Fejedelem, és aluvásban találván minden ellenségit, úgy vágta, fogyatta öket, valamint szinte szerette.

Ennek Magyarázattya.

Hasonlóképen tselekedik az ördög, a' kiket külömben meg nem győzhet, magát meg-győzettnek tetteti lenni, és idö vártatva tsak igen aprólékos dólgokkal kezdi az embereket kisérgetni, úgy hogy, ha egy kis víglakásra veheti, arról fellyebb-fellyebb hág; részegségre, fajtalanságra, végre gyilkosságra, úgy hogy: ugyan el-aluttya az embert a' vétekben, ö-is oztán kedve szerint bánik, a' bunökböl ki nem térö emberekkel.

LXXXIX. RÉSZ.

A' világnak három-féle állapottyáról.

EGy Fö embernek három fia lévén, a' nagyobbiknak hadta örökös józságát. A' másodiknak minden keresményét egy-egy gyürüvel. A' harmadiknak egy drága gyürüt, kinek árra, mind fellyül haladta a' többinek testámentomát, noha a' gyürük egyformák vóltak. Az Apjok hólta után mindenik atyafi gyürüjével kezd ditsekedni, kiki az övét ditsérvén inkább a' többinél. Kin meg nem alkhatván, illyenképen próbállyák-meg, hogy minden-féle beteges embe-

embereket öſzve gyüjtenek; Kiknek a' két nagyobbik atyafinak gyürüje ſemmit nem haſznál; de valamelly beteget a' kiſſebbik illet az ö gyürüjével, azok mind meg-gyógyúlnak.

Ennek Magyaráza tya.

Azt mondhatnók, hogy a' mi Idvezitönknek-is három rendbeli Fiai vóltanak, úgy-mint: az Izraëliták, kiknek az igéretnek földét adta. A' Pogányok kiknek nagy világi ditsöſéget adott. És a' kereſztyének, kiknek az igaz hitnek gyürüjét adta, mellyben találtatik az idveſſég.

XC. R É SZ.

A' ſzabad akaratról.

EGy Királynak idejében, orſzágában illyen ſzokás vólt, hogy az öregbik Atyafi oſztaná-el a' jóſzágot, és a' kiſſebbiké lenne a' válaſztás. Más illyen ſzokás-is vólt, hogy, ha a' ſzolgálótól lött valakinek gyermeke, az a' gyermek-is oſztozzék a' több fiakkal. Történt két atyafi között, kinek egyike igaz ágyból ſzületett, máſika ſzólgálótól. Mikor oſztáſra jútottak, a' nagyobbik illyen módot követett, hogy a' jóſzágot épen egy-felé, más-felé az Ötsének Annyát állította, és ebben hagyott ſzabad válaſztáſt az Ötsének. Gondolkodván az Ötse, mint hogy az Annyához való indulat nagyon meg-vólt benne, ö válaſztotta az Annyát, reménlvén, hogy talám a' jóſzágból-vehet valami réſzt az atyafiságos kegyeſſégből; de ſemmit nem adott a' Báttya néki abból. Végre mégyen a' Biró eleibe, a' kiſſebbik vádolván a' Báttyát, mint ha ki-tagadta vólna örökſégéből ötet. Kinek a' Báttya tsak azt feleli: Tiéd vólt a' válaſztás jó Ötsém,

ha engem jóſág nélkül hadtál vólna-is, ſzabad löttél vólna véle.

Ennek Magyarázattya.

Édes fiaim, a' Felſéges Iſtennek két fia vagyon, az elsö és nagyobbik, iſteni terméſzeti ſzerint-való, és örökké-való Fia a' Chriſtus Jéſus. Második az ember, kit a' föld agyagából teremtett. A' nagyobbik Atyafi fel-oſztotta a' jóſágot, tudnillik: a' mennyorſzágot, és világi állapatot elönkbe adta. Ha a' menyorſzágot akarjuk válaſztani, ebben az életben mútatott elégſéges alkalmatoſságot, és ſegétséget arra-is. Ha a' világot válaſztyuk, azt-is magunknak köſzönhettyük. Azért mondgya együtt az Irás: *A te veſzedelmed töled vagyon Izrael.*

XCI. RÉSZ.

A' jóra való reſtségről.

PLinius nevü Király felöl irják, három fia lött vólna, kiket minek-elötte meg-hólt vólna, eleibe hivatott, és így ſzól nékik: A' ki közzületek reſtyebb vólna, én annak hadnám orſzágomat. Arra a' ſzóra nézve mond a' nagyobbik Fia: Engem illet hát a' birodalom, mert ha a' tüz eleibe ülhetek, addig fel nem kelek onnat, míg ſzáraimat el nem égetem a' nagy reſtség miatt. Mond a' másik: Inkább illet engem a' Királyság: mert ha nyakamon vólna a' kötél, kivel fel-akarnának akaſztani, és valaki mezítelen kardot adna kezembe, ki nem nyújtanám kezemet a' kötélnek el-vágására, a' nagy reſtség miatt. Mond a' harmadik-is: De ha a' reſtségböl kell a' Királyságot birni, mindenik Bátyámnál inkább illet engem: mert mikor az ágyamban hanyat fekſzem, és viz tseppen a' ſzeme-

ſzemeimre, reſtellem tsak meg-mozdítani-is fejemet, inkább akarván fogyatkozáſt ſzenvedni ſzememben, mint annyi munkát fel-venni. Az öreg Király a' harmadikat ítélvén leg-reſtyebnek, néki hadgya orſzágát.

Ennek Magyarázattya.

Illyen Király az ördög: kinek három rendbéli fiai vannak. Az elsök a' fajtalanok: kik inkább akarnak a' fajtalanság tüzében égni, hogy ſem mint a' gonoſz társaságtól el-távozni. A' más rendbéli fiai azok: kik noha láttyák a' bünökben való eſeteket, melly által meg-kötözte a' ſátán öket, még ſem akarják azt a' kötelet el-vágni a' töredelmeſſégnek kardgyával. Harmadik féle fiak azok: kik akár mennyi tanítáſt hallyanak-is az idveſſégről; de ſemmi jobbúláſra nem mozdúlnak, ſöt ſzemeket bé-húnnyák, és látni ſem akarják az Iſtennek irgalmát.

XCII. RÉSZ.

A' Chriſtus a' mi életünkért hólt-meg.

VOlt régenten egy Királynak, egy Kornélia nevü Feleſége. Azon Királynak a' háza mellett láttatott két kigyó, mellynek egyike bak, máſika nöſtény vólt. Hivattya a' Király a' jövendö mondókat, kérdezvén, mit jelentenének azok? Kinek felelnek a' böltsek: Nem egyebet, hanem azok közzül ha a' bak kígyó véſz-el elébb, a' Királynak eléb való halálát jelenti. Ha pedig a' nöſtény véſz-el, a' Királyné hal-meg eléb a' Királynál. Ezt hallván a' Király, a' bak kígyót mindgyárt meg-öleti, magának válaſztván az elsöbb halált. Jobb nékem úgy-mond, eléb meghalnom, mint a' Feleſégemnek: mert az Aſſzony hátrább maradván, fiakat hozhat a' világra, és így birodalmomnak örököſſit hadgya.

Ennek Magyarázattya.

Ezt tselekedte a' mi édes Idvezítönk mi velünk, a' ki ſzabad akarattya ſzerint halált ſzenvedett mi érettünk, a' mellyel életünket nem tsak tovább nyújtotta; hanem örök idökre maraſztotta, idveſséget nyervén minékünk. A' végre, hogy az emberek maradéki-is réſzeſek légyenek az örök bóldogságban.

XCIII. RÉSZ.

A' hív léleknek örőméről és őrőkségéről.

EGy hatalmas ember, két fiát el-küldi meſzſze földre tanúságnak okáért, a' melly által táplálhaſsák magokat jövendöben, és jó idö múlva haza hivattya öket. Az Atyafiak közzül egyik nagy vígan vólt, mivel hazáját láthatta, jó kedvel-is fogadta ötet az Attya. A' máſik Atyafi meg-háborodva, és bánkodva ment viſzſza, kinek eleibe menvén az Annya 's tsókolni akarván a' ſzáját, el-harapja az ajakit. A' Nénnye haſonlóképen az orrát harapja-el, és a' Húga a' ſzemét üti-ki. Az Apja érkezvén, hajánál fogva le-vonſza a' feje börit.

Ennek Magyarázattya.

Igy tselekedett Iſten az emberrel, erre a' világra küldötte, a' lélekböl és teſtböl álló Fiát; de a' végre, hogy tsak-hamar el-hivaſſa innét, a' halál által az ö örökös hazájába. A' nagyobbik fiú, úgy-mint a' lélek, örömeſt-is mégyen, mellyet az Iſten örömmel fogad. A' teſt penig unalommal, kinek eleibe mégyen az Annya, úgy-mint a' föld. Eleibe mégyen az Apja, melly a' rothadás. A' férgek az ö Húgai, ki minden ábrázattyától, orrától, ſzájától, börétöl, meg-

meg-foſztyák. Arról mondgya ſzent Jób: *A' rothadáſnak mondám: én Apám vagy te. A' férgeknek: én Anyám és én Húgom.*

XCIV. RÉSZ.

A' bűnnel bé-rútúlt lélek fohászkodáſokkal tiſztúl-meg.

EGy Király meſzſze földre indúlván, gondolkodik vólt, kinek hadná eggyetlen-egy ſzép leányát, kinek az ortzája-is tündöklött. Végre egy kedves ſzolgájának hüségére bízza, eleibe adván, hogy arra a' jó ízü forráſra ne botsáſſa, melly a' házhoz közel vagyon: mert a' ki abból iſzik, meg-bélpokloſodik. Imígy-amúgy vígyázott ugyan a' ſzolga, mert féltette Úra elött-való betsületit; de nem-is úgy a' mint kellett vólna. Kihez-képeſt iſzik a' leány a' vizből, és meg-pokloſodik; mellyet vévén eſzébe a' ſzolga, meg-ijed, és bújdoſni indúl a' leánnyal együtt. Ki a' puſztában egy házikóra talál, és kolompozván annak ajtaján, ki tekint a' benne lakó Remete, kinek ügyét meg-beſzélli. Kinek illyen tanátsot ád a' Remete: Menny-el e' közel való hegyre, ott találſz egy követ, és egy páltzát, azzal a' páltzával mind addig verjed a' követ, mig abból nedveſſég foly-ki, azzal a' vizzel kend-meg a' poklost, meg-gyógyúl, és elébbi ſzépſégére jút. Melly orvoſsággal élvén a' ſzolga, elébbi egéſſégére, és ſzépſégére hozza a' Király leányát.

Ennek Magyarázattya.

Édes fiaim, ez a' Király jelenti a' mi Idvezítönket, a' ki meſzſze ment akkor, mikor az ö Attyának kebeléből le-ſzállott a' Szüznek méhébe; a' ki a' mi lelkünket úgy ſzerette, mint édes Atya ſzokta ſzeretni ked-

ni kedves gyermekét. A' mi lelkünk pedig olly szép vólt, mint a' fényes nap, míg az ártatlanságban vólt. De mikor a' bünt mint a' vizet kezdette innya, bélpokloſsá lött akkor, mellyböl addig ki nem tiſztúlhatunk, valameddig az idveſſégnek hegyéhez, melly a' Chriſtus Jéſuſnak tanítáſa, nem közelgetünk, és ott mind addig verjük ſzivünknek kemény kövét a' töredelmeſſégnek páltzájával, míg könyhullatáſt ſatsarunk-ki belöle. Azzal moſogatván lelkünket, hozhattyuk elébbi ſzépſégére.

XCV. RÉSZ.

A' Chriſtus menyben ſzerzett örökséget nékünk.

MAxentius kegyetlen Csáſzár, a' Római Polgárokat örökös jóſzágoktól meg-akarván foſztani, elfutottak a' Polgárok Konſtántzinápolyban Conſtantinushoz, és néki panaſzolkodtak, méltatlan eſeteket jelentvén. Kire nézve, fel-kéſzül Conſtantinus Csáſzár, mégyen a' kegyetlen Csáſzár ellen, és azt meg-győzvén, meg-adgya örökségeket a' panaſzló feleknek.

Ennek értelme.

Illyen kegyetlen az ördög, ki minden embert meg-foſztott vólt mennyei örökségétöl, mellyet keſerveſen érezvén az emberi nemzet, fel-kiáltott az Iſtenhez ſzent Dávidd al illyen ſzókkal: *Ragadgy fegyvert, és paiſt Uram, &c.* És meg-ſzánta az Iſten az embereket, és el-küldötte ſzent Fiát, hogy a' kegyetlen uralkodótól meg-ſzabadítana minket.

XCVI.

XCVI. RÉSZ.

Ez életben találljuk-fel a' kegyelemnek ajándékát.

ALexánder Király, egy nagy gyertyát meg-gyújtatott, és meg-kiáltatta, hogy valamennyi vétkes ember orſzágában vagyon, ha addig eleibe mégyen, míg a' gyertya el-nem fogy, minden vétkeinek botsánattyát nyeri. Arra nézve ſokan mentenek udvarába, és mindeneknek meg-engedett, míg a' gyertya el nem alutt. A' kik az oda való menetelt elmúlatták, azokat gyalázatos halállal ölette-meg.

Ennek Magyarázattya.

A' mindeneknek Királya, a' Felſéges Iſten, minden embernek meg-gyújtotta az életnek gyertyáját, úgy hogy: a' míg a' halál el-nem óltya az ember életét, addig mennyen kiki az ö irgalmas ſzent ſzíne eleibe, kegyelmet kérni: mert ha azt el-múlattya valaki az ö életében, azután idö nem adatik; hanem örök halál léſzen büntetéſe.

XCVII. RÉSZ.

A' halálról.

A' Római hiſtoriákban vagyon meg-irva: Márványköból a' Római Tanáts egy igen ſzép oſzlopot állíttatott-fel a' piatzon: kinek tetejére a' Julius Csáſzár képit ki-rajſzolták, mivel az ö emlekezetire vólt az oſzlop fel-építve. Azon az oſzlopon halálának három rendbéli jelét iſmérte-meg Julius Csáſzár: mert halálának elötte ſzáz nappal a' menykö meg-üti az oſzlopon lévö képét, és a' nevét ki-töri onnat. Máſodſzor: a' házának ablakai olly nagy zördüléſſel nyílta-

nak-meg, kinél nagyobb zörgéſt ſoha ſem hallott. Végtére, az utolsó napján levelet hoztanak néki haláláról, mellyet ha el-olvaſott vólna, akkor a' halált elkerülhette vólna.

Ennek Magyarázattya.

Csak nem minden embernek így forog állapattya: mert a' bizonyos dolog, valakik gazdagsággal bövölködnek, tsak nem elöl-járó jele a' hirtelen és eröſzakos haláloknak; mert a' ſok irígy ſzemek azt nézik, és hogy máſok azoknak gazdagságokkal hizhaſſanak, igaſság ellen-is örömeſt el-fogyattyák életeket azoknak. Máſodſzor: midön az emberek erejekben fel-fuvalkodván, minden vétekre tartóztatásnélkül adgyák magokat, az Iſten azoknak nagyon meg-zördíti ablakokat, ſúlyos betegſégek, és háborgatáſok által, hogy fel-ſerkennyenek, ha örök halállal veſzni nem akarnak. Harmadſzor: a' Július Cáſzárnak hozott levélből tanúllyuk-meg, hogy nékünkis gyakran levelet küld az Iſten, valamikor ſzent gondolatokat botsát ſzivünkbe, és ha ollyankor azt a' levelet olvaſnók, idönket ſzent elmélkedesben töltenök-el, kéſzen vólna a' mennyei áldás, és malaſzt. De mivel el-múlattyuk, a' miatt kell meg-halnunk.

XCVIII. RÉSZ.

Ez életben meg-engeſztelhetni az Iſtent.

BEſzéllik némellyek a' Rómaiakról: Régenten, mikor valamelly váraſt, vagy várat meg-ſzállottak, egy nagy gyertyát gyújtottak-meg, és míg az el nem égett, addig ha meg-békéllettek a' ſzállott várasbéliek, mindeneknek meg-engedtek. Ha pedig el-fogyott a' gyertya, késö vólt azután: mert ſenkinek nem adatott kegyelem.

Ennek

Ennek Magyarázattya.

Igy van a' mi dolgunk-is, az Iſten meg-ſzállotta a' mi ſzívünknek városát, kegyelmeſſégének gyertyáját meg-gyújtotta, ha bé-fogadgyuk ſzivünk hajlékában, örömeſt jün. Mert együtt azt mondgya: *Nem akarom a' bünöſnek veſzedelmét, hanem meg-térését, és életét.* Máſutt: *Kérjetek, és el-véſzitek.* Mellyhez-képeſt, míg életünk vagyon, addig békéllyünk-meg Iſtenünkkel, mert késö azután.

XCIX. RÉSZ.

A Chriſtus hartzáról, és győzedelméről.

EGy Csáſzárnak idejében vólt egy jeles vitéz, a' ki múlatni menvén-ki, lát egy kígyó és nagy varas-béka között veſzekedéſt. Kit midön ſokáig nézne, véſzi eſzébe, hogy a' varas-béka hatalmat véſzen a' kígyón. Mellyhez-képeſt le-ſzáll lováról és meg-ſzabadíttya a' kígyót. De a' varas-béka mérgétöl, az ember úgy meg-ſebeſedik, hogy házához menvén, halálra betegſzik miatta. Annyira, hogy reménſége nem lévén tovább életéhez, teſtámentomat kezd tenni. Azonban, a' kígyó bé-máſz házába, kit látván a' ſzolgák, meg-jelentnek az Uroknak. A' beteg ember-is nézvén reája, meg-iſméri a' kigyôt, a' kit ö meg-mentett vólt a' varas-békától, és a' ſzolgákat el-tíltya bántásától. A' kígyó mindennek láttára a' beteghez közelít, és a' ſebéböl ſzopni kezdi-ki a' mérget, úgy hogy, meg-telik a' ſzája véle, és tovább menvén onnat, ki okádgya ſzájából. Ezt háromſzor tselekedte a' kígyó mind addig, míg a' ſebet a' méregtöl meg-tiſztította. Erre nézve édes téjjel jól tarttya a' vitéz a' kígyót. Azonban, néznek az ajtón-

ki, hát ihon jön az igen nagy varas-béka, újalag hartzot indítván a' kígyóval, mint ha bánná, hogy meggyógyította a' vitéz embert. Kit látván a' vitéz, mond a' szolgainak: No most édes szolgaim, segítsétek meg a' kígyót: mert ha győzedelmet vészen rajta, azután mindgyárt reám támad. Akkor fegyvert kapván a' szolgák, meg-ölik a' varas-békát, és ki-vetik a' házból. Ezek után a' kígyo a' gazdának lábaihoz mégyen, és ott módgya szerint, mintha a' jóakaratot meg-köszönné, hajtogattya a' fejét, és azután dólgára mégyen.

Ennek Magyarázattya.

A' vitéz ember példázza a' mi Idvezítönket, a' ki az emberi testbē mennyi hartzot tött, arra minnyájunkat a' szent Irás meg-tanított. És mitsoda veszedelmektöl szabadította-meg az egész világot. A' kit az ördög igen irígylett, az a' nagy varas-béka. Ehez-képest, annyira kergeti az embert, hogy hálóházában-is bé mégyen, és azon vagyon, hogy kisértetinek mérgével meg-öllye; de az ellen orvosságot és elégséges fegyvert hagyott a' mi Idvezítönk kezünkbe. A' böjtöt, alamisnát, és imádságot, és több mennyei malasztokat; mellyekkel ha ember módon forgolódunk, hamarább meg-futamtattyuk ellenségünket, mint ö meg-öllyön bennünket.

C. RÉSZ.

Az Isten nem mindgyárt igasága szerint, hanem irgalmasága szerint tselekszik az emberekkel.

Dioklétiánus Császár idejében, meg-kellett halni annak az Aszszony embernek, a' ki házasság-törésben

résben találtatott. Akkor meg-házaſodik egy fő ember, kinek ſzép fia léſzen, és nagy indúlatokra nevekedik. Azonban, a' fő ember hadba menvén, jól viſelte magát; de jobb kezét el-veſztette, addig a' Feleſége othon házaſság-törésben eſett; mellyet megértvén a' gazda, ſzólíttya a' fiát. A' Feleſégem, úgymond, halált érdemel; de mivel jobb kezemet elveſztettem, nem ölhetem-meg ötet, hanem te öldmeg. Kinek azt feleli a' fia: A' törvényben vagyon irva: *Atyádat Anyádat tiſztellyed*, én pedig, ha gyilkoſſa lennék édes Anyámnak, a' terméſzet ellen-is vétenék, Anyámnak-is átkába eſném. Igy ebben ſzódat nem fogadhatom. Ezen az úton meg-maradott az Aſzſzony embernek élete gyermeke által.

Ennek Magyarázattya.

Bizonyos az, hogy Iſten törvénye ſzerint, a' melly lélek vétkezik, annak meg-kellene halni; de az Iſten Fia Közben-járó érettünk, és azt mondgya az iſteni böltseſségnek: *Én teſtet vettem-fel az emberi nemzetből*; mellyhez-képeſt, *az ember én teſtem és vérem*, az-az, én Atyámfia, és így mindeneknek meg-marad életek. Valakik híven a' Chriſtus Jéſusban, igaz hitben ditsőítik az Atyát.

CI. RÉSZ.

A' világ gonoſságban hellyheztetett, és ſzorongatásban.

EGy Gvánterus nevü emberről irják, kinek tsak a' vígaſságra vólt mindenkor gondgya; a' ki hoſzſzú útra indúlván, érkezik olly orſzágban, mellynek tsak akkor temették-el Királlyát. Ott látván azon embert

vídám állapattal lenni mindenkor, fogják és Királyságrá emelik: a' kiben-is nem kitsíny öröme nevekedett; de éjtſzakának idején, a' melly háló-házba viſzik az új Királyt, ott az ágy-fejénél egy erös oroſzlánt lát, lábnál ſárkányt, egy felöl az ágy mellett medvét, más felöl kígyókat és varas-békákat. Azon meg-ijedvén Gvántérus, mondgya: mi lehet ennek az oka? vallyon ezekkel a' mérges állatokkal kellé nékem hálnom? Kinek felelnek az orſzág lakoſſi: Igen-is Uram, mert az elötted-való Királyoknak-is el-kellett ezt követniek, és ezek a' fene állatok eméſztették-meg öket. Kiknek mond Gvántérus: nékem a' több rend-tartás tetſzenék; de hogy ſem mint illyen fene állatok között maradgyak, kéſzebb vagyok ide hadni benneteket. E' ſzók után eléb mégyen onnat, és érkezvén más orſzágra, ott-is Királlyá téſzik ötet; tsak-hogy ott-is éjtſzakának idején olly ágyba akarják fektetni, melly meg-vólt rakva éles beretvákkal. Ott-is midön kérdette vólna, miért kelleſsék abba az ágyba fekünni, azt felelték, hogy annak a' hellynek ollyan törvénye vólna, a' melly ágyba kellett veſzni minden elötte való Királyoknak. A' ſem tetſzik Gvántéruſnak; hanem onnat-is eléb mégyen harmadnapi járó földel tsak egyedül, és úttyában talál egy forrás mellett ülö vén emberre, kinek páltza kezében, a' ki meg-ſzólíttya ötet, illyen formán: Édes Atyámfia Gvántere honnat jöſz? Én, úgy mond, meſzſze földröl löttem. Kinek viſzont a' vén ember: Mi járásban vagy? Felel Gvántérus: Három dólgot kereſek, úgy-mint: Bövſéget fogyatkozás nélkül. Örömet ſzomorúság nélkül. Harmadſzor: ſetétség nélkül való világoſságot. Kinek mond a' vén

ember:

ember: vedd kezedbe ezt a' páltzát, ezen az úton indúly-meg, találſz egy magos hegyre. Mikor oda mégy, ott viſzont találſz egy fen álló lajtorját, kinek hat léptsöje léſzen: menny-fel azon, és mikor a' hatodik léptsöre jutſz, a' hegy tetön egy igen gyönyörüſéges palotát látſz, annak az ajtaját üſd-meg háromſzor, és meg-jelenik néked az ajtón-álló. Akkor mútaſd-meg ezt a' páltzát néki, és mondgyad: Ennek a' páltzának Ura parantsolta, hogy engemet bé-botsáſs. Mikor abba a' házba bé-mégy, ott feltalálod azokat a' három rendbéli dólgokat, a' mellyeket eddig kereſtél. Kinek tanátsa ſzerint tselekedvén mindenekben Gvantérus, fel-találllya, és bé-mégyen abba a' palotába, és ott nem-tsak azokat találta a' miket kereſett; hanem többet-is azoknál.

Ennek Magyarázattya.

Minden kereſztyén élö embert példáz ez a' Gvántérus. Mert ennek a' világnak minden uralkodását méltó meg-vetni, a' ki meg-van rakva minden-féle vér-ſzopó fene állatokkal, és ember ölö beretvákkal, mellynek vége ſiralom, és örökké-való fájdalom. Gvántéruſſal azért mind addig bújdoſſunk, ez három-féle kintset fel-találljuk, tudnillik: a' fogyatkozás nélkül való bövſéget, a' ſzomorúság nélkül váló vígaſságot, és a' ſetétség nélkül való fényeſſéget. Ezt pedig máſutt fel nem találljuk; hanē azon a' hegyen, a' mellyen mennyei magoſságban a' Chriſtus lakó helyet ſzerzett az ö hiveinek. A' kiben ha bé-akarunk menni, ſzükſég három ütéſt tennünk, annak a' ſzép palotának ajtaján, úgy-mint: töredelmeſſéggel, alázatos vallástétellel, és pénitentzia-tartáſſal. Ott oſzton mindent fel-találunk, ollyanokat-is, mellyek ember gondolattyában addig nem is férhettek.

CII.

CII. RÉSZ.

A' lélek által-hágásáról és sebeirôl.

TItus Császár idejében vólt egy nevezetes vitéz, kinek szép Felesége vólt; de parázna, vétkéből pedig ki sem akart térni. Kin igen búsúlt a' vitéz, és el-tökélli magában, hogy a' szent földre mennyen: mellyet meg-is jelent a' Felességének. Én a' szent földre mégyek, úgy-mond, jó Atyámfia, tégedet hadlak magad emberségére. Midön már a' vitéz el-haladott vólna, vólt az Aszszonynak egy latra, szerzetes ember, ördögi mesterségben igen túdós. Kinek mond az Aszszony: Ha kedved vólna hozzá, engem magad Felességévé tehetnél. Kinek mond a' szerzetes ember: hogy-hogy lehetne az? Ugy lehet, úgy-mond a' vitéz Felesége, ha valami formán meg-ölhetnéd Uramat. Mond vizont a' szerzetes: Ha meg-nem tsalnál, én ezaránt kivánságodat bé-tölteném. Azon szók után meg-esküszik az Aszszony a' szerzetesnek, hogy meg nem tréfállya. Akkor a' szerzetes a' vitéz képit le-irattya, és a' falra maga eleibe függeszti. Azonban, Rómát érvén a' vitéz, talál az útzában egy túdós Mester embert elöl, a' ki szeme közzé nézvén, mond néki: Titkos dólgot jelenthetnék-meg néked. Kit felette igen kér a' vitéz ember, hogy ne titkollya-el töle a' titkot. Akkor mond a' Mester: ha meg nem segítlek, ma halálnak fia vagy: mert a' te kurva Felességed végzett halálodról. Kin a' vitéz ember el-ijed, hitelt-is ád, tudván Felesége dólgát, és kéri a' Mestert, viselné gondgyát életének, és ö böven meg-adná jutalmát. Akkor a' Mester förödöt tsinál, és a' vitéz embert belé ülteti, és ád egy tükört kezébe,

be, melly tsudálatos dólgokat mútat néki. Azonban, kérdi a' Meſter: Mit látſz vitéz ember a' tükörben? Kinek felel amaz: Házamban egy Szerzetes embert látok, ki az én haſonlatoſságomra tsinált-tatott képet viaſzból, a' falon eleibe állatta, és a' tegzében egy nyilat tött, ſzinte moſt akarván által löni a' képet. Kinek mond a' Meſter: Ha életedet ſzereted, minek-elötte el-löjje a' nyilat, búj-le a' vizbe, és addig onnat fel ne emelkedgyél, míg én nem mondom; mindenekbe a' ſzerint tselekedvén a' vitéz, egykor mondgya a' Meſter: már emeld-fel fejedet a' vizből, néz a' tükörbe, és mond-meg nékem, mit látſz abban. Kinek felel a' vitéz: Látom a' képhez hozzá lött; de nem találta, hanem tsak mellette ment-el a' nyíl, kin felette igen búſúl a' Szerzetes. Viſzont meg-parantsollya a' Meſter, hogy tovább-is nézzen a' tükörben, és kérdi mit lát benne? Kinek felel a' vitéz: Ugy látom, a' Szerzetes iſmét kézijában tötte a' nyilát, és közellyebb ment a' képhez 's úgy akarja által löni. Mond a' Meſter: iſmét azt tselekedd, a' mit az eléb, valamint életedet ſzereted. Kihezképeſt, akkor ſem találla a' képet, és kérdi a' Meſter, tovább mit látna a' tükörben? Kinek a' vitéz. Moſtis tsak azt, a' mit annak-elötte: mert moſt-is tsak a' kép mellett ment-el a' nyíl, kin ſzer-felett törödik, és azt mondgya Feleſégemnek a' Szerzetes; ha harmadikſzor ſem találom a' képet, el kell életemnek fogyni a' kép mellett. Kihezképeſt, olly közel ment a' képhez már, lehetetlenſég vagyon benne, hogy meg ne találla. Kire mond a' Meſter: Te-is moſt nagy vígyázásban légy, ha élni akarſz, és mihelt vonni kezdi a' kéziját, mindgyárt mindeneſtöl fog-

váſt le-borúly a' vizben, és fel ne jöj onnat, hanem tölem várj. A' ſzerint tselekedvén, mond egykor a' vitéznek a' Meſter: Már kelly-ki, és néz a' tükörben. Mellyben midön nézett vólna, el-fakad katzagva a' vitéz, és kérdi a' Meſter töle, mit nevetne? Kinek: bizonyoſon látom, úgy-mond, hogy moſt ſem találta a' képet; hanem a' falban ütközvén viſzſza ugrott a' nyíl, és hasban, épen a' tüdejét találta, ki miatt halva fekſzik a' ſzerzetes. A' Feleſégem pedig az én ágyam alatt áſott gödröt, és oda temette ötet. Kinek mond a' Meſter? Kelly-ki hamar a' feredöböl, öltözzél-fel, és az Iſtennek könyörögj én érettem. Amaz hálákat ád az Iſtennek, az ö életének meg-tartásáért, és ſzarándokságát végben vivén, viſzſza mégyen házához, kinek eleibe mégyen Feleſége, és nagy örömmel fogadgya. A' vitéz egynéhány nap múlva hivattya Feleſégének Apját, Annyát, mondván nékik: Jó atyámfiai ezt akarom meg-jelenteni, hogy ez az én Feleſégem, melly ti leányotok, rút életre adta magát, és a' mi nagyobb, életemnek-is veſzedelmet kívánt ſzerzeni. Mellyet midön tagadna az Aſſzony, a' vitéz az egéſz dolognak rendit elé beſzélli, és mondgya utóllyára: Ha nem hiſzitek jöjjetek és láſsátok, hová temette latrának teſtét. Akkor fel-bontyák a' gödröt, és ott találllyák a' ſzerzeteſt. Azután a' Birót hivattyák, és az, illyen ſententziát mond az Aſſzonyra, hogy meg-égeſſék, és a' porát a' ſzéllel fútaſsák-el. Azután más ſzép ſzüzet véſzen-el Feleſégül a' vitéz ember, kivel hóltig tsendeſſégben él, maradékokat hagyván maga után.

Ennek Magyarázattya.

Édes Atyámfiai, ez a' vitéz példázza a' lelket.

a' Fe-

a' Feleſége a' teſtet. És valamikor a' teſt gyarlóságából vétkezik, a' léleknek mindenkor a' ſzent földre kell menni, az-az, Iſtenhez kell foháſzkodni az egekben. Itt a' gonoſz ſzerzeteſen az ördög értetik, ki tsudálatos képzéſeket tüntet ember eleiben; úgy, hogy, ha nyilván-való tselekedetre nem veheti-is, avagy tsak gondolkodáſok által, és azoknak gyönyörüſégivel meg-ſebeſitheſſe a' jó lelki-iſméretet. De midön illyen veſzedelemben forog-is az ember, a' mi édes Meſterünk a' Chriſtus Jéſus teredöt kéſzített, a' melly feredö nem egyéb, hanem büneinkről való vallás-tétel igaz töredelmeſſéggel, mellyel ſebünk bégyógyúl, 's az örökké-való halált-is el-kerülhettyük. A' melly által mikor meg-tiſztúl ember, halálos ellenſégét, az ördögöt meg-gyözi, és meg-öli. Öltözzék új köntösbe, az-az, iſtenes életbe, és jó erköltsökbe, a' teſtet iſteni ſzeretetnek tüzével gyulaſzſza-fel, a' régi vétkeket ſemmivé tégye, és ſoha többé azokat elö ne végye. Igy léſzen embernek vídámsága, mint-egy új házaſság által, az iſteni malaſztal meg-eröſſittetvén, melly által örökké békeſſéges élete léſzen.

CIII. RÉSZ.

Minden dolgokkal jó vigyázáſokkal kell élni.

DOmiciánus Csáſzár igaſság ſzeretö ember lévén, az ö idejében ment egy kereskedö ember Csáſzari házához; kit midön a' Csáſzár eleibe botsátottak vólna, térdet fejet hajt, és kérdi a' Csáſzár töle, minémü árúi vólnának? Kinek felel a' kereskedö ember: Én három tanátsot árúlok, kit ezer forintnál alább el ſem adok. Hát, úgy-mond a' Csáſzár, ha én azoknak ſem-

mi haſznát nem véſzem? Kinek felel a' kalmár: Ha nem léſzen helye az én árúmnak, én pénzedet viſzſza adom. Akkor mondgya a' Csáſzár: Jól vagyon: Jelents-meg hát tanátsodat. Mond a' kalmár: Elsö tanátsom az. *Valamit tselekeſzel, mindent okoſon tselekedgyél, és meg-nézd a' végét.* Máſodik: *A' járt útat járatlanért, ſoha el ne hadgyad.* Harmadſzor: *Felemás emberhez ne ſzály egyſzer-is, a' hol vén légyen a' gazda, és ifjú a' gazdaaſzſzony.* Tarts-meg ezeket, rá felelek, mindenkor jól folynak dolgaid. A' Csáſzár mindenik tanátsért meg-adgya az ezer forintot. És az elsö ſzovait, úgy-mint: Valamiket tselekeſzel, mindeneket okoſon tselekedgyél, és meg nézd a' végét: fel-irattya minden épületire, és varrattya minden ruháira. Egykor ellene tamadnak a' Csáſzárnak a' nagy Rendek, és a' Barbéllyával meg-ſzegödnek, hogy mikor fejét 's állát beretválya, akkor a' torkát meſſe-meg a' Csáſzárnak, mivel másképen erövei hozzá nem férhettek. Erre nagy ajándékot vévén a' Barbély, rá igéri magát, és mikor ſzintén a' Csáſzár fejét moſná, és akkori alkalmatoſsággal igéretét bé-akarná tölteni, meg-tekinti a' Csáſzár eleibe terített kendöt, mellyre fel-vólt irva a' ſzép ſententzia; tudnillik, hogy minden dolgának meg-tekintse végét ember: mellyröl gondolkodni kezd a' Barbély, mi lenne vége az ö dolgának, ha azt tselekedné a' mire igérte magát? a' gondolkodás közben reſzketni kezd, annyira, hogy a' beretvát-is ki-ejti kezéböl. Mellyet vévén eſzébe a' Csáſzár, kérdi: mi lelt atyámfia? akkor terdre eſik a' Barbély, és mondgya a' Csáſzárnak: Uram légy kegyelmes ſejemnek, ím meg-vallom elötted: mert a' te halálodra ingerlettek engemet; de látván az elödbe

lödbe terített kendön: hogy, minden dolgomnak meg-tekintsem végét, eſzemben vettem arról, mi követne engemet, ha azt a' gonoſzt tselekedném, és ennek gondolkodáſa ütötte-ki a' beretvát a' kezemböl. Akkor gondolkodván a' Csáſzár, mondgya magában: ennek a' tanátsnak jó órában adtam-meg az árrát. A' Barbélynak pedig mondgya: Ne fély ſemmit, tsak ezentúl légy hív, moſt meg-marad életed. Látván a' nagy Rendek hogy ez úton nem árthattanak a' Csáſzárnak, azt végezik-el magokban: a' Csáſzár a' közel-való városba, múlatságnak okáért gyakran mégyen, mellyre egy által öſvenyen hamar júthat; állyuk-meg úttyát az öſvenyen, és ſzándékunkat akkor végbe vihettyük. Mikor már a' Csáſzár meg-indúlt vólna, arra a' városra, és azáltal öſvent érte vólna, mondgyák az udvariak: Felſéged mennyen ez egyenes öſvenyre, és ez, ſokkal hamarább viſzen a' városra. Akkor eſzébe jút a' Csáſzárnak, a' kalmár máſodik tanátsa, tudnillik: Járt útat járatlanért el ne hadgy; Kire nézve mond a' Csáſzár: Én a' járt útat el nem hagyom, ti láſsátok ha az által útra mentek, és hamarább érkezvén, nékem kéſzítsetek jó ſzálláſt. A' ſzolgák meg-indúlnak az által öſvenyen, kik rá találván az úton-állókra, azt gondolván a' Csáſzár ellenſégi, hogy maga-is köztök léſzen a' Csáſzár, fel-támadnak, és mind meg-ölik a' ſzolgákat. Mellyet értvén a' Csáſzár, mond akkor-is: Nem hijában adtam-meg árrát a' máſodik tanátsnak-is. Látván az Urak, hogy így ſem árhattanak a' Csáſzárnak, illyen végezéſt téſznek magok között: Ezen 's ezen a' napon, ebben a' városban nagy lakodalom léſzen, a' hová a' Csáſzár-is hivatalos léſzen, rendellyünk ſzálláſt

olly embereknél néki, kikkel alkudgyunk-meg, így véget vetünk életében: mert feküvö ágyában nyomoríthattyuk-meg. El-érkezvén napja annak a' lakodalomnak-is, ſzállására menvén a' Csáſzár, hivattya a' ház gazdáját, a' ki meg-élemedett régi öreg ember, hivattya a' gazdaaſſzonyt-is annak Feleſégét, hát az, tsak igen ifjú menyetske, tizennyoltz eſztendöſnél nem több. Mellyet látván a' Csáſzár, ſzólíttya komornyikját, és meg-parantsollya néki, hogy mindgyárt más ſzálláſt kereſſen: mert egyáltalánvéggel ott meg nem marad. Neheztellették a' ſzolgák a' nagy változáſt ugyan; de meg-kellett a' Csáſzár akarattyának lenni. Akkor a' Csáſzár titkoſon tsak keveſed magával mégyen más ſzálláſra; de udvara népének ſzabadságot enged, hogy a' kiknek kedvek léſzen hozzá, meg-maradhatnak az elébbi ſzálláſon, tsak jó idején mennyenek a' Csáſzár ſzálláſára reggel. Már a' ház gazdájával meg-alkuttak vólt a' nagy Rendek, a' Csáſzár halála felöl, és mihelyt bé-ſetétedik, és elaluſznak az emberek, fel-kél titkon a' vén gazda, és fizetéſért a' Csáſzár gyanánt mind meg-metſzi torkokat azoknak, kik az elébbi ſzálláſon meg-maradtak. Mellyet-is értvén a' Csáſzár, mond magában: Valóban jól jártam a' kalmárnak harmadik tanátsával-is. Akkor fogattya a' vén gazdát, és mind feleſégével 's házi-tſelédivel együtt fel-akaſztattya, és az után mindenkor elötte viſelte a' Csáſzár a' kalmár mondáſit, és békeſégben uralkodott életének minden napjaiban.

Ennek Magyarázattya.

Édes fiaim, eleven példája ez a' Csáſzár minden kereſztyén embereknek, kinek-kinek hatalma lévén

vén az ö szabad akarattyán. A' kereskedö ember jelenti a' mi Idvezítönket. Azért mondgya szent János látásában: *Én az ajtónál állok. és zörgetek: a' ki meg-nyittya nékem, bé-mégyek hozzá és véle vatsorálom,* cap. 3. *v.* 20. A' ki mindenkor jó tanátsot ád, és int arra, hogy valamiket tselekedünk, mindeneket jó végre, Isten tiszteségére tselekedgyünk. Azért tanít illyen formán a' bölts: *Emlekezzél-meg a' te utólsó dolgaidról, és örökké nem vétkezel.* Másodszor: Azt-is tanátsollya a' mi Idvezítönk minékünk, hogy a' menyországra menö egyenes út mellöl se jobra, se balra ne térjünk. Harmadszor: arra int, hogy idegen szálláson meg ne maradgyunk, a' hol fele-mások a' gazdák. A' vén gazda a' világot jelenti, az ifjú gazdaszszony a' világnak újabb-újabb hitegetésit, mellyekkel mint valami tsemegékkel hitegeti az embert, kikkel ha múlatoz ember, keserves halállal fizet érette. A' Császár ellen támadó emberek az ördögöket jelentik, a' kik ha magokban nem árthatnak, ártalmunkra sok rendbéli alkalmatosságokat keresnek-fel. De midön minden dolgának végét meg-tekinti ember, nem félhet akkor a' veszedelmektöl.

CIV. RÉSZ.

A' háládásról.

EGy fö ember vadászatban gyönyörködvén, vadászattyában talál egy sánta oroszlánra, kit látván az ember, le-szál lováról, az oroszlánnak lábából a' nagy töviset ki-vonsza, és gyógyító orvossággal meg-keni a' lábát. Egy idö múlva, az ország Királlya azon berekbe mégyen vadászni, a' hol el-fogják azt az oroszlánt, a' kit a' Király sok esztendeig tartott. A' Fö

ember

ember vétkezvén a' Király ellen, bújdosásra véfzi magát, és úton-álló tolvajjá léfzen, a' holott a' jövöjáró embereket meg-fofztya. Végre, ugyan tsak fogságba esik az ember, kit a' Király az orofzlán barlangjába vét, keménnyen meg-éheztetvén az orofzlánt, hogy annál kegyetlenebb légyen az ember faggatására. Kit meg-ismérvén az orofzlán, nem hogy meg-ötte vólna; de még inkább nagy kedven hizelkedett néki, és hét egéfz nap étlen maradott, még fem ártott az embernek. Kit meg-értvén a' Király, el-tsudálkozik, és kérdi, mi lehefsen oka e' hihetetlen dolognak? Kinek felel az ember: Hatalmas Király, én valaha erre az orofzlánra rá találtam vólt, kit nyavalyáfúl látván, lábából ki-vettem a' töviffet, és meg-gyógyítottam. Ez okon gondolnám, hogy nem akart ellenem véteni. Kinek mond a' Király: mivel az orofzlán nem akart néked ártani, én fem bantlak; de meg-láfd; mántúl ne vétkezzél. Mellyet nagy háládáffal véfzen a' Királytól, és életét meg-jobbíttya.

Ennek Magyarázattya.

Ez a' vitéz, a' világi ember, ki a' gazdagságokat vadáfzfza. A' fánta orofzlán az egéfz emberi nemzetet jelenti, a' ki az eredendö bün miatt febes és fánta, valameddig a' kereftségnek orvofságával meg nem mofattatik. Azután ez a' vadáfz ifmét fel-támad az Iften ellen, valamikor magát gonofz vétekben egyelíti. Kihezképeft, az Iften ötet a' fanyarúságnak vermébe veti-bé, mellyet ha békefséges fzenvedéffel múlat ember, kegyelmet, és örök életet nyér Iftentöl.

CV.

CV. RÉSZ.

Az igaz itéletű embernek állapottyáról.

VAk Theodóſius Csáſzár idejében ollyan ſzokás vólt, hogy udvarnál egy harang vólt fel-kötve, és a' kinek valami igye vólt, jelt adott azzal a' haranggal, akkor mindgyárt tartozott az Itélö meſter elé menni, és annak az embernek dolgát igazításban venni. Az idöben a' harang kötele alatt egy kígyó féſzket tsinált, és benne költött, fiait fel-nevelvén, a' mezöre viſziki öket, a' míg oda múlat, egy nagy varas-béka elfoglallya féſzkét. Viſzſza térvén a' kígyó, eleget veſzekedik; de nem veheti viſzſza féſzkét a' békától. Látván a' kígyó, hogy ſaját féſzkéhez nem juthat, a' harang kötelére tekeredik, és mind addig rángattya, míg meg-ſzólal a' harang, mint ha ö-is a' Birót híná ſegítségére. Hallván a' harang ſzót a' Biró, oda mégyen; de ſenkit nem találván ott, iſmét el-mégyen onnat, mellyet a' kígyó eſzébe vévén, iſmét megvonſza a' harangot, mellyet hallván a' Biró, iſmét a' harang-lábhoz mégyen, és ott találja a' kígyót, harang kötelén tsüggeni, ott láttya a' varas-békát-is a' kígyó féſzkébe, kin tsak el-tsudálkozik, és fel-menvén a' palotára, meg-beſzélli a' Csáſzárnak a' mit látott. A' Csáſzár azt hallván, újalag le-küldi a' Birót, hogy a' féſzekböl veſſe-ki a' varas-békát, és öllye-meg, a' kígyó had bírhaſſa békével féſzkét. Ezek után a' ſzolgák láttára a' kígyó egykor fel-mégyen a' Király háló-házába, egy követ hordozván a' ſzájába. Mellyet midön meg-jelentettek vólna, el-tílt a' Csáſzár annak bántásától mindeneket, várván, mit fog-tselekedni a' kígyó. Igy, ſzabadsága lévén a' kígyónak, fel-

máſz az ágyra, mellyen fekütt a' vak Csáſzár, és a' ſzájában lévö követ ſzemére botsáttya a' Csáſzárnak, azzal mindgyárt mégyen-ki a' házból a' kígyó. Midön Theodóſiuſnak vak ſzemeit érte vólna a' kö, ottan mindgyárt meg-jött ſzeme-világa, ki miatt nem kitsíny örömben vólt. A' kígyót kereſtette; de többé rá nem találtak, a' követ mindazáltal, drága kínts gyanánt tartotta a' Csáſzár.

Ennek Magyarázattya.

Ezen a' Csáſzáron a' világi embereket értyük, kik vakok a' mennyorſzág kereſetiben. A' harang jegyzi az igaz tanítót, annak a' kötele a' ſzent Iráſt, mellyel minden bünös embernek ügyét jó karban hozhatni. Sokſzor történik ugyan, hogy a' meg-igazódott ember, el-ragadtatván iſmét a' világi gondoktól, el-eſik a' féſzek mellöl, úgy-mint, az idveſſégnek úttyáról, annyira, hogy a' varas-béka, melly az ördögöt jegyzi, kezdi el-foglalni lelki-iſméretit. Az ellen kell azután új hartzot indítani, mellyet az Itélö meſternek, úgymint, a' lelki embernek idveſſéges tanátsával győzhetni-meg. Azután drága kövek találkoznak e' ſzent Irásban, mellyek embernek ſzeme-világát helyben hozzák az örök bóldogságnak ſzemléléſére.

CVI. RÉSZ.

Vigyázni kell az ördög meſterségére.

RÉgenten hárman meg-indúlnak egy társaságban, kiknek minden úti költségek tsak egy tzipó vólt. Ezek midön éhen meg-ſzállottanak vólna, mondanak egymáſnak, és meg-egyeznek rajta, hogy ha három felé oſztyák az egy tzipótskát, egyik ſem elégedik-meg az ö réſzével; hanem feküggyenek-le, és a' mellyik

lyik ſzebb álmat lát légyen azé a' tzipó. Erre nézve el-aluſznak, és a' mellyik illyen tanátsot adott vólt a' többinek, fel-kél az, és a' tzipót mind meg-eſzi, azután a' többit fel-költi: hamarsággal jelętse-meg úgy mond, kiki az ö álmát. Akkor mond az elsö: Édes barátim, én tsudálatos álmat láttam: mert az égböl egy lajtorja nyúlt-le, kin az Angyalok alá 's fel-jártak, fogták azok lelkemet, és fel-vitték mennyégbe, ott láttam a' ſzent Háromságot, és ſok ſzép dolgokat, mellyeket az emberi elme meg nem foghat. Mond a' máſik: Én illyen álmat láttam, mintha az ördögök kínzó ſzerſzámmal ki-vonták vólna lelkemet belölem, és pokolban meg-rekeſztették vólna, mondván: Már innét ſzabadúláſod örökké nem léſzen. Mond a' harmadik-is: Énnékem úgy tetſzett, mintha egy Angyal jött vólna mellém, a' ki egyiteket meg-mútatta nékem az égben igen nagy bóldogságban, mintha királyi ſzékben ült vólna, és elötte mindenféle eledellel meg-rakott aſztal lött vólna, és mond az Angyal nékem: Már a' te társod minden bövölködéſſel jó helyben vagyon mennyorſzágban, a' honnat viſzſza nem jün, valaki egyſzer oda mehet. Tovább menék az Angyal után, és tegedet máſodik társomat pokolban meg-mútatott nékem, és úgy tetſzett nékem, mintha ott-is bor, és kenyér bövſéggel vólna elötted, ſzánakozván rajtad, híttalak-ki onnat, de nékem azt felelted: hogy, ſoha már onnat ſzabadúláſod nem léſzen. Ezek így lévén, az Angyal nékem azt mondá: Kely-fel hamar, edd-meg a' tzipót: mert ſem engem, ſem társaidat többé nem fogod látni. Én engedelmes lévén az Angyal ſzovainak, el-költöttem a' tzipót.

Ennek Magyarázattya.

E' társaságbéli három személyen, három rendbéli embereket érthetünk; a' hitetlen pogányokat, a' világi hatalmasokat, és a' tökélletes istenfélö jámborokat. A' kenyéren értyük az Isten országát, a' kit noha ingyen-való kegyelméből ád az Isten mindeneknek, mindazáltal kinek-kinek maga viseléséhez szabja a' jutalmot. A' pogányok a' Sidókkal együtt álmodoznak ugyan a' mennyei bóldogságról, helyenhelyen a' Moyses törvényével biztatván magokat, idvességet igérnek magoknak. A' világ hatalmasi pedig, csak jól meg-töltheſſék kebeleket ezen a' világon, semmit nem gondolnak mennyországgal. A' harmadik rendbéli emberek, a' tökélletes kereszтyének nem álmadozásban vetik reménségeket; hanem vigyázván az Isten Igéjére, élnek a' mennyei kenyérrel, mellyet mennyégböl hozott-le a' mi Idvezítönk az idvezülendöknek örök táplálásokra.

CVII. RÉSZ.

A' halál emlekezeti ki-rekeſzti a' világi gyönyörüségeket.

A' Római piatzon vólt régenten egy álló kép, kinek egyenes lábai vóltak, és a' jobb-keze ki-nyújtva, a' középsö újára irva lévén: (itt üſſed) Annak a' képnek nézésére sokan mentek; de mit tégyen az újján való irás, senki nem értette. Végre egy szerzetes túdós ember-is mégyen oda, ki el-olvasván az iráſt, nézi a' képnek az újat, és azt-is, a' nap hová veti árnyékát a' kép újának. Midön azt eszébe véſzi, véſzen egy kapát kezébe, és ott ásván a' földet, talál valami

valami garáditsot, mellyen le-indúlván a' föld alatt, jút egy udvarba, a' holott Királyt, és Királynét aſztalnál ülve talál, és vélek egéſz udvar-népet igen fényes köntösben; de ſenki egy ſzót ſem ſzólott hozzája. Tekint azonban egy ſzegeletre, a' holott igen drága, és fényes kárbunkulus követ lát, kitöl az egéſz udvar vött fényeſſéget magának. Annak ellenében lát egy embert-is, kinek meg-vont íja, és nyila kezében vagyon, homlokára ez lévén irvá: Én vagyok a' ki vagyok, ſenki az én nyilamat el nem kerüli, kiváltképen a' ki a' kárbunkulus köhöz nyúl. Ezen igen tsudálkozik a' ſzerzetes, és mégyen egy nagy házba-bé, a' holott drága köntösben lévö Aſzſzonyiállatok ſelyemböl munkálódtak, és bárſonyt ſzöttenek, azok közzül-is hozzá ſenki nem ſzólott. Azután ment egy hoſzſzú iſtállóba, kiben ſzép lovak, ſzamárok-is állottak, a' kiket mihelyt illetett, mindgyárt kövekké változtak. Az egéſz udvarnak midön minden réſzeit el-járta vólna, gondolkodik magában, melly tsudálatos ſzép dolgokat látott: mert valamit a' ſzive túd kivánni, mindenek jelen vannak. Végre a' viſzſza menetelröl gondolkodik, mondván magában: ha valami jelenſégét nem viſzem, ſenki ſzómnak nem hiſzen, ha beſzéllem-is, a' miket én itt láttam. Arra nézve mégyen egy aſztalhoz, es arról egy ſzép arany pohárt fel-véſzen egy kéſſel együtt. Midön már ki-felé menne, jút abba a' házba, kinek ſzegeletiben az embert látta meg-vont íjal, és mihelt oda érkezik a' ſzerzetes ember, ottan mindgyárt a' nyilas el-lövi nyilát, és a' fényeskedö kárbunkuluſt találla, úgy hogy darabokra törik a' kárbunkulus, és az egéſz föld alatt lévö udvar, mindgyárt olly ſetétségben lé-

ſzen, hogy a' ſzerzetes ſohová nem túd menni a' nagy ſetétségben, hanem ott kell el-veſzni.

Ennek Magyarázattya.

Ez piatzon álló kép jelenti az ördögöt, ki mindenkor leſeskedik, a' kiket el-nyelhet, az ollyanok után. Ki-nyújtott kezével minden kereskedéſre biztattya a' föſvényeket, kiket jelent az a' telhetetlen ſzerzetes. Mert az ollyan ember nem téſzen válaſztáſt a' nap és éjtſzaka között; hanem igazság és igazságtalanság ellen gyüjt, valamihez hozzá férhet, úgy hogy, valamint az a' ſzerzetes az árnyék után kezdette áskálni a' földet, úgy kereſgél a' föſvény mindenütt, a' hová ſemmit nem tött-is. És a' mint a' garáditson alább-alább ment a' föld ſetétségére az a' ſzerzetes, úgy ſzáll-le minden gonoſzságra az ember, a' ki a' ſzemnek kivánsága után jár, nem akarván eſzében venni, hogy a' világnak minden ſzegeletiben kéſzen vagyon a' tegzes halál, kinek igazán irták homlokára: Én vagyok a' ki vagyok, kinek kéz-íját, és nyilát ſenki el nem kerüli. Midön azután a' világból kilövi az embert, akkor ſetétségben marad, ſemmit magával el nem vihetvén, valamit ezen a' világon gyüjtött.

CVIII. RÉSZ.

Az állhatatoſságnak igéretiről.

EGy Csáſzárnak idejében két nevezetes lator vólt, kik meg-esküvén egymás kezére, egyet értettek mindenekben. Történik azonban, hogy egyik a' máſik híre nélkül lopni indúl, a' hol meg-is fogják. Kit a' lator társa fel-keres a' tömlötzben-is, és kérdi, miaránt vólna dolga? Kinek felel a' rab: a' mint látom

tom meg-kelletik halnom, mivel a' lopáſon kaptanak. De engemet mindenek felett tsak e' bánt, hogy feleſégem és gyermekim között ſemmi rendeléſt nem töttem, hanem kérlek téged, tovább-való ſzolgálatomért maradgy itt a' tömlötzben helyettem, míg én házam népe között teſtámentomot téſzek, én megjövök annak idejében, és ki-váltlak tégedet innet. Arra rá veſzi a' társa magát, és a' Biróhoz menvén, mond néki: Uram az én társom fogságban eſett, a' mint látom: halál válaſztya-el dolgát, kérlek azért, kevés idöre botsáſd haza, tsak míg háza-népe között rendeléſt téſzen, hogy bizonyoſſabb légy felöle, én addig a' tömlötzben maradok, míg ö viſzſza jün ide. Kinek felel a' Biró: úgy de ezen 's ezen a' napon törvénye léſzen, ha akkor jelen nem talál lenni, én kivel tudok törvénkezni? Mond a' lator társa: megjön akkorra; de ha meg nem jöne, itt vagyok én, és én, életemmel-is örömeſt fizetek, társomnak barátſágáért. Ollyan kötés alatt el-botsáttya a' Biró a' rabot, és a' máſikat bé-küldi a' tömlötzbe. Haza menvén a' rab, a' míg otthon téſzi a' teſtámentomat, addig el-múlik a' harmadnap, és a' törvénynek napja eljön, és a' több latrok között elé hozzák azt-is, ki a' társáért rabságban maradott vólt. Azonban, a' Biró ſententziát mōd rá, hogy a' társa helyén ötet akaſzſzák-fel, és mond a' Biró néki: Barátom nem nékem, hanem magadnak tulajdonítsad halálodat, mivel ſzabad akaratod ſzerint adtad erre az állapatra magadat. Kinek felel a' ſententziázott ember: Uram tsak addig ne ſieſs halálomra, míg háromſzor jelt adhatok. Ugy de mitsoda jel adás léſzen az, úgymond a' Biró? Kinek felel a' ſze-

a' ſzegény ember: A' nem egyéb, hanem háromſzor kiáltok, ha valamint harmadik kiáltáſomra elé jöne a' társam. Azt-is meg-engedi a' Biró. Ki-mégyen azért a' ſzegény ember egy dombra, és kiált retenetesképen. Midön harmadſzor kiáltana, hát ihon jün távúl a' társa, kit meg-látván, mond a' Birónak: Uram ne ſieſs halálomra, mert ahol jön egy ember, kit az én társomnak vélek lenni. Várakozik ahozképeſt a' Biró, és el-érkezik a' vétkes ember, mondván a' Birónak: Uram én vagyok, a' ki a' halált megérdemlettem, már házamnál dolgomat végeztem engedelmedből, a' barátomat botsáſd békével, a' kimiattam eddig veſzedelemben forgott, velem pedig láſſad mit tselekeſzel. Kiket meg-tekintvén a' Biró: mondgyátok-meg, úgy-mond, édes atyámfiai, mi leheſſen oka, e' köztetek való nagy egyeſſégnek? Kinek felelnek amazok: Uram gyermekſégünktöl fogváſt hittel kötöttük vólt öſzve magunkat; ez az oka a' mi barátságunknak egymás közt. Kiknek felel a' Biró: mivel illyen állhatatoſok vattok a' hitben, megengedtem minden vétketeket, mától fogváſt legyetek én hiveim, és én igazán meg-fizetek, 's betsülettel el-tartlak benneteket. Azok-is minden hiv ſzolgálatra igérik magokat; a' Birónak-is dolgát minden ember jovallotta, valaki hallotta.

Ennek Magyarázattya.

Édes fiaim, ez a' két barátságos lator, az ember lelkét, és teſtét jelenti, a' kik öſzve-köttettek mind akkor, mikor a' világra léſzen az ember, mind akkor, mikor meg-kereſztelkedik, tsak-hogy a' nyavalyás teſt az ö gyarlósága után indúlván, veſzedelemben ejti magát, valamikor bünt tselekeſzik; de

nem

nem tsak magát, hanem a' lelkét-is az ö hiv társát haſonlóképen. De a' melly emberben iſteni ſzeretet vagyon, üdöt véſzen magának, míg teſtámentomat tégyen feleſége, és háza-népe között, a' melly teſtámentom-tétel nem egyéb, hanem lelki-iſméretivel való ſzám-vétel. Mikor azt jól meg viſgállya, akkor jutnak eſzébe minden gonoſsági, abból ſzármazik azután a' bünnek iſméretsége, igaz vallás-tétel, és ſzivbéli töredelmeſség, mellyel a' Birót, úgy-mint, a' Felſséges Iſtent meg-engeſztelheti ember. A' melly által mindenik meg-ſzabadúl az örökké-való haláltól, mind a' lélek 's mind a' teſt.

CIX. RÉSZ.

Az ördög fösvénség által ſzokta veſzedelemre vinni az embert.

VOlt egy Kováts, egy tenger mellett való városban, ki fösvénységével ſok pénzt gyüjtött, és azt egy ſzenes tökében tartotta, melly a' tüz mellett állott mindenkor, mellyröl gyanúsága ſem lehetett ſenkinek. Történt egykor, midön az emberek alunnának, a' tengernek fel-dagadáſa miatt bé-mégyen a' viz a' házba, és a' tökét ki-kapja onnat, viſzi a' derék tengerre, melly tökét mind addig viſzen a' tengeri hab elébb elébb, hogy viſzi azt más városhoz, és egy embernek a' házánál le-téſzi, ki jó ſzivel ſzokott vólt ſzálláſt adni minden úton-járóknak. Reggel felkelvén a' ház gazdája, láttya a' tökét, és bé-forgattya maga házába, tsak tüzre való fának alítván lenni. A' pedig adakozó vólt a' ſzegényekhez. Egy hidegben jövevény érkezvén hozzája, néki áll a' tökének, hogy fel-haſogaſſa a' tüzre, mikor a' fát vágja, nagyot zör-

dül a' pénz benne, meg-hasítván a' fát, sok pénzt talál benne, mellyet félre tészen kamarájába, a' végre, hogy, ha rá találna valaki, meg-adná annak, a' kit illetne. Azonban, városról városra jár vólt a' Kováts keresvén pénzes tőkéjét. Érkezik abban a' városban-is, azon gazda házához, a' ki rá talált a' tőkére, és midön a' Kováts bizonyságot tenne az el-veszett marhájáról. Mondgya a' ház gazdája magában: majd meg-próbálom, ha Isten akarattya lészen-é, hogy a' Kovátsnak pénzét viszsza adgyam. És készíttet tészstából három pástétomat, az egyiket földel töltetimeg; A' másikat halottak tsontyával; A' harmadik pástétomat a' tökében talált pénzzel, és a' Kovátsot ebédgyére maraszstya, asztalra tévén a' pástétomokatis, mondgya a' Kovátsnak: ennek valamellyikét válaszstod, a' tiéd lészen. Egyiket-is 's másikat-is emelgetvén a' Kováts, válaszstya a' földel töltött pástétomat, mivel, a' nehéz vólt, mondván: Én ezzel meg-elégszem, a' többi néked maradgyon jó gazda. Ez így lévén, mond magában a' gazda: Látom, nintsen Isten akarattya arra, hogy a' Kovátsnak pénze viszsza adattassék. Kihezképest ö a' küldúsokat öszvegyüjti, mondván a' Kovátsnak: Im elödbe töttem vólt pénzedet; de ha nem válaszstottad, arról nem tehetek. Igy szeme láttára a' szegényeknek osztogattya a' pénzt, a' Kováts pedig üres marokkal mégyen-el onnat.

Ennek Magyarázattya.

A' Kováts, a' világ után indúlt embert jegyzi, a' ki nem az Istennek akarja kedvét keresni, hanem ládáit akarja meg-tölteni. A' bé-zárlott töke az a' szív,

ſziv, a' ki az iſteni ſzolgálatra ki nem akar terjedni. A' dagadozó tenger ennek a' világnak álhatatlansága, melly az embert mihelyt le-ütheti lábáról, mindgyárt oda hadgya. A' gazda, ki a' pénzes tökére talált, jelenti a' jó egyházi embert, kinek ſzorgalmatoskodni kell a' lelkekben kárt vallott emberek után, és a' ki tanítását bé-véſzi, tartozik annak lelki eledelt eleibe tenni, úgy-mint páſtétomokat. A' földet töltött páſtétom nem egyéb; hanem ennek a' világnak hivsága, mellyet ſzép tanúsággal a' Papnak meg-kell értetni az emberrel, mivel az, nem fizet egyébbel; hanem három ſingni koporſóval, meg-annyi hoſſzú gödörrel; ez, utánna-való járásának minden jutalma. Az üres tsontokkal töltött páſtétom a' teſtet jelenti, kiről azt mondgya az Apoſtol: *Ha a' teſt ſzerint éltek, minnyájan meg-haltok.* Meg-emlekezzünk azért az Iſtennek ama' mondásáról: *Por vagy, és porrá kell lenned.* Igy a' teſti kivánságoknak eledelén kapdoſni, nagy bolondság. A' harmadik páſtétom, mellyet a' lelki tanító elönkbe ád, a' mennyei bóldogság, az, igazán teli vagyon minden jó-féle kintsel, olly gyönyörüſéggel, mellyet ember gondolattal ſem ér-fel. Arról mondgya Idvezítönk ſzent Máthenál: *Jöjjetek-el én Atyámnak áldottai, vegyétek-el a' néktek kéſzíttetett orſzágot.*

CX. RÉSZ.

A' tévelygőknek igazúláſokról: és a' nyomorúltaknak vigaſztaláſokról.

TRajánus Csáſzárnak vólt egy Plácidus nevü Generáliſſa, a' ki kegyes, és irgalmas ember vólt; de a' bálványoknak tiſztelője. Annak Feleſége-is haſonló vólt

ló vólt magához, kitöl néki két fiai ſzülettenek, kiket állapattya ſzerint Uri módon nevelt. De az ö irgalmaſságára tekinteti lévén Iſtennek, az igaſságot megakarta mútatni néki. Mert egykor midön vadáſzni ment vólna-ki, talál egy ſereg ſzarvaſra, mellyet üzöben vévén, egyik ſzarvas a' többi közzül leg-nagyobb és tekinteteſebb ki-ſzakad, a' ſzolgák mind a' ſereg ſzarvas után tartanak. Plácidus pedig egyedül válik a' nagy ſzarvas után, ki egy igen nagy erdöre viſzi, mellyet minden igyekezetivel kívánt meg-ejteni. Azonban a' ſzarvas egy köſzikla tetön meg-állapodik, kire ſzorgalmatoſon nézvén Plácidus, a' ſzarvai között lát egy kereſztet, a' napnál-is fényeſebbet, és azon a' Chriſtus képit. Azonban, mint régenten a' Balaám ſzamára, meg-ſzólal a' ſzarvas, és mond: Oh Plácide mit üldöſz engem! én te kedvedért jöttem. Én vagyok az, a' kit te tudatlanúl tiſztelſz; a' te imádságidat, és alamiſnáidat bé-vettem, és azt akarom, ezáltal a' ſzarvas által, a' kit te vadáſzáſoddal kergetſz, hogy én-is vadáſzáſſal meg-fogjalak téged. Némellyek azt tartyák, hogy a' kép ſzólalt vólna-meg a' ſzarvas ſzarvai közzül. Mellyet hallván Plácidus, megijed, és a' földre eſik, és mint-egy óra múlva eſzére tér, és mond: Uram jelentsd-meg magadat, ki vagy a' ki ſzólaſz, hogy hidgyek: *Én vagyok* (úgy-mond a' ſzózat) *a' Chriſtus, ki a' földet és az eget teremtettem: ki a' világoſságot a' ſetétségtöl el-válaſztottam; az idöknek rendet ſzabtam: az embert a' föld agyagából kéſzítettem: ki az emberi nemzetért a' földre le-ſzállottam: magamra teſtet vöttem: meg-ſeſzittettem: meg-hóltam: és harmadnapon fel-támadtam.* Ezeket hallván Plácidus, iſmét a' földre borúlva, mond: El-hiſzem Uram,

hogy

hogy te vagy, a' ki mindeneket teremtettél, és a' tévelygöket meg-téríted. Kinek felel az Ur: Ha híſz; menny-bé, és a' város Püſpökje által kereſztelteſſélmeg. Kinek mond Plácidus: Uram teſſék néked, hogy ebben hírt tégyek Feleſégemnek, és mind gyermekimmel együtt meg-iſmérjünk tégedet. Kinek az Ur: Nem bánom minnyájan tiſztúllyatok-meg. Te pedig hólnapi napon iſmét ide jöj, és én meg-jelenvén, meg-tanítalak mit kelleſſék jövendöben tselekedned. Midön ezzel Plácidus haza ment vólna, és Feleſégének a' dolgot meg-jelentette vólna, mond a' Feleſége: Uram az el-múlt éjtſzaka én-is illyen ſzózatott hallottam: Te, és a' te Férjed, és a' fiaid hólnap hozzám jötök. Ebből véſzem már eſzembe, hogy a' Chriſtus ſzólott. Fel-kelnek azért éjfélkor, és mennek Rómába a' Püſpökhöz, a' ki nagy örömmel megkereſzteli öket. Pláciduſt Euſtákiuſnak: a' Feleſégét Theopiſtának: egyik fiát Theopiſtuſnak: a' máſikat Agapituſnak kereſzteli. Reggelre kelvén, ſzokás ſzerint már Euſtákius, iſmét ki-mégyen vadáſzni, és a' ſzolgait a' les-helyekre el-küldözi, maga mégyen a' helyre, a' hol látáſt látott vólt az el-múlt nap, és ott térdre eſvén, könyörög, hogy az Ur meg-jelennyék néki; kinek meg-jelenvén az Ur, mond: Bóldog vagy Euſtákius, mert meg-moſódtál a' ſzent kereſztségnek vizével, és az én kegyelmeſſégemmel, az ördögöt meg-győzted. Ez után léſzen gyümöltse a' te hitednek: mert az ördög ellened fog hartzolni, mivel bútsút vöttél töle; mellyhez-képeſt, ſokat kell néked ſzenvedned, hogy a' ditsöſſégnek koronáját el-nyerjed. Ennek a' világnak magos póltzáról leeſel, mert lelki gazdagságokkal úgy bövölködhetel.

Meg-láſd azért, hogy meg ne eſſél: mert a' ſzenvedéſben máſodik Jóbnak kell lenned. De végre meg-látogatlak, és iſmét elébbi ditsöſſégedre fel-véſzlek. Mond-meg azért nékem, ha végig meg-akarſzé maradni a' kiſértetekben én érettem? Kinek mond Euſtákius: Uram valamit kívánſz, örömeſt meg-tselekedem, tsak a' te ſegétséged légyen velem. Kinek az Urviſzont. Erőſſek legyetek az én malâſztom mellett, a' meg-ſegít benneteket. Ezután, az Ur az égbe felemelkedik, Euſtákius pedig haza menvén, ezeket Feleſégének hirré téſzi. Egynéhány napok el-telve, veſzedelmes betegſég érkezik házához, és minden ſzolgait, ſzolgálóit el-hordgya a' halál. Kevés idö múlva iſmét minden lovai és barmai el-veſznek. Azután tolvajok tanátskozván öſzve, házára rohannak, és minden gazdagságit, régi kereſményit el-prédállyák egy óra alatt, és Euſtákius jobbára mezítelen maradván, Feleſégével, gyermekivel együtt, mindenekért hálát ád az Iſtennek, és el-ſzalad éjtſzaka házától fél mezítelen. Kik illyen mezítelenſégre jútván, ſzégyenletekben Egyiptus felé bújdoſnak, a' Csárár pedig, és az egéſz tanáts nem tudván hová veſzett-el, az egéſz hadaknak Fö Generállya, vóltak nagy búſúlásban miatta. Egykor érkezik a' tenger mellé Euſtákius, és azon egy hajóba meg-indúlnak. Látván a' Hajós-meſter az Euſtákius Feleſégét, ſzeme kap rajta, és által menvén a' tengeren, hajó bért kezd kérni; de midön Euſtákiusnak egy fillére ſem vólna, a' Feleſégét véſzi-el a' révéſz, hajó bérben, mellynek tehetſége ſzerint ellene akarván állani Euſtákius, meg-inti a' révéſz meſter a' legényinek, hogy taſzítsák a' tengerbe, így könnyebben magáévá teheti az Aſzſzonyt.

Mel-

Mellyet vévén eſzébe Euſtákius, oda kell hadni Feleſségét, és a' két ártatlan gyermeket ölébe vévén, nagy fohászkodva meg-indúl vélek, ſiratván kedves Feleſségét. Jó darabot haladván, érkezik egy nagy folyóviz mellé, a' kinek gázlására mindenik gyermekivel együtt nem mér meg indúlni, hanem egyiket a' parton hagyván, a' máſikkal meg-indúl, és azt által vivén, hadgya a' viznek tulſó partyán. Azután, mikor a' máſik gyermekiért viſzſza térne, és már a' viznek ſzintén a' közepin vólna, tekint két-felé, hát az egyik gyermekét fel-kapta a' farkas; a' máſik gyermekét haſonlóképen a' partról el-kapta egy oroſzlán, és viſzik a' vadak mindenik gyermeket az erdöre. Mellyet látván a' keſerves Atya, mivel egyiket ſem ſegíthette-meg, a' vizbe ölte vólna magát búában, ha Iſten nem óltalmazta vólna. Azonban, páſztorok találkozván az oroſzlánra, kergetni kezdik, annyira, hogy a' gyermeket el-vettetik véle, Iſten gondviſeléſéböl pedig az oroſzlán meg nem ſértette a' gyermeket. Viſzontag a' melly farkas a' máſik gyermeket viſzi vólt, az-is találkozik valami ſzántó emberekre; azok-is fel-támadván, el-vettetik a' farkaſſal a' gyermeket. Mind a' ſzántó emberek, mind a' páſztorok egy falubéliek vóltanak, 's egy útzába laktanak, és a' gyermekeket tartogatták, mellyben Euſtákius ſemmit nem tudott; hanem mendegelvén az úton, panaſzolkodik magában, mondván: Im a' ki mint ſzép termö-fa úgy bövölködöm vala; a' ki vitézeknek ſokaſágával környül vétetem vala, mint maradék egyedül, ſem Felefégem, ſem gyermekim mellettem meg nem maradhatván. Emlekezem Iſtenem, mit mondottál vala nékem, hogy máſodik Jóbnak állapot-

tyára

tyára jútna igyem; de nehezebb az én állapatom, mert Jóbnak vólt gané-dombja, kin idejét töltötte nyomorúsági között, nékem pedig a' ſem engedtetett. Néki vigaſztaló baráti vóltanak; de nékem nem vóltak egyéb társaim; hanem a' kik gyermekimet el-ragadozzák. Néki Feleſége meg-maradott, tölem pedig kegyetlenül azt-is el-vonták. Adgy nyúgogalmat Uram az én háborúságimban, és tégy örizetet a' ſzámra, hogy átokra ne fakadgyak, és ortzád elöl ki ne vetteſſem. Ezeket mondván, mégyen a' faluba, és ott tsorda páſztor léſzen, tizenöt eſztendeig, örizvén a' falu marháját. A' fiai a' ſzomſzéd faluba tartattak; de egyik a' máſikhoz való Atyafiságát nem tudta. Azalatt a' révéſz meſter-is meg-betegeſedett, és az Euſtákius Feleſége, mind töle 's mind máſoktól tiſztán maradott, és meg-halván a' révéſz, az Aſzſzony-is el-mégyen házától. Azalatt Trájánus Csáſzárnak meg-ſokaſodnak ellenſégi, és gyakran jút vólt eſzében az ö vitéz Generáliſſa Plácidus, ki annak-elötte minden ellenſégi ellen igen ſzerentséſen hadakozott. Végre nem állhattya; hanem a' ſzéles világra minden-felé ki-küld kereſtetni, nagy jútalmat igérvén annak, a' ki Generáliſsának útában igazodik. Elſzéledvén minden-felé a' Csáſzár emberi, találkoznak némellyek, kik ugyan a' Plácidus udvari záſzlója alatt vitézkedtek, azon faluba menni, kiben Euſtákius páſztorkodott; kiket járáſokról-is mindgyárt meg-iſmér Euſtákius, és elébbi állapattya eſzébe jutván, nagyot ſohajt és mond: Ur Iſten, ki reménségem kivül ezeket meg-adtad látnom, add meg-látnom Feleſégemet-is. Gyermekimröl pedig nem-is gondolkodom, tudván, hogy a' vadak, koporſói löttek

tek azoknak. Azonban illyen ſzózatot hall: Jó reménſégben légy Euſtákius: mert nem ſokára meglátod mind Feleſégedet, mind gyermekidet. Midön azért, a' vitézeket elö találta vólna, köſzönvén néki, kérdezik töle, ha egy Plácidus nevü jövevény embert nem látott-é Feleſégével, és két gyermekivel együtt. Kiknek Plácidus nem jelentette-meg magát, mindazáltal, a' vitézeket bé-viſzi ſzállására, és forgolódván közöttök 's elébbi állapattya-is eſzébe jútván, a' ſiráſtól nem tarthattya-meg magát. Ollyankor kimenvén, meg-törlötte a' ſzemét, és úgy ſzolgált iſmét a' vitézek körül. A' kik jobban-jobban ſzémlélvén a' Páſztort, mondanak egymás közt: hiſzem haſonló ez ahoz az emberhez, a' kit mi keresünk; vigyázzunk rá azért a' fején lévö ſeb-helyre, mellyet ezen 's ezen a' hartzon ejtettek vólt rajta. Mellyet midön a' fején láttanak vólna lenni, meg-iſmérik azon jelröl, és fel-ugordván, ölelni 's tsókolni kezdik, és Feleſége 's gyermeki felöl kérdezösködnek. A' ki meg-mondgya nékik, hogy Feleſégét el-tartották, és gyermeki el-veſztenek. A' ſzomſzédok tsudára oda gyülnek, beſzéllvén a' vitézek Euſtákius Páſztornak elebbi ditsöſſégét, és maga viſeléſét. Akkor a' Csáſzár parantsolattyát eleibe adgyák, és töle küldött drága köntösbe fel-öltöztetik. Tizenötöd napra érkeznek közel a' Csáſzárhoz, és Generáliſsának jövetelit hallván a' Csáſzár, maga-is nagy pompával eleibe mégyen; és meg-beſzéllvén ſzerentsétlen útazását, a' Csáſzár elébbi tiſztibe állíttya Euſtákiuſt, a' ki tsak hamar hadat kiáltat, és elébbi ſzokás ſzerint, minden ſeregeit meg-újíttya. Történik pedig, hogy egéſz Égyiptuſig terjed a' hadba való hirdetés, és a'

hol az Euſtákius fiai fel-neveltettek, arra a' helyre-is. Azon falubéliek azt a' két legényt válaſztyák, és küldik-el a' hadba, mivel tsak ingyen nevelték vólt fel öket a' páſztorok és paraſzt emberek, kevés gondgyok lévén rájok, mint idegenekre. A' kik midön a' Generális eleibe érkeztenek vólna, látván ékes termeteket, és ſerény magok viſeléſét, az elsö ſeregbe rendeli öket Euſtákius. Mendegelvén már az egéſz táborral, meg-állapodik egy városnál, a' hol harmad napig nyúgoſſa táborát. A' melly városba bújdoſott vólt a' Feleſége-is, és már jó idötöl fogváſt lakott ott. A' két ifjú-is bé menvén azon városba, ſzálláſt ſzereznek magoknak; történet ſzerint azon háznak ellenében, mellynél az ö édes Annyok-is lakott. Történik egykor, hogy a' két ifjú magok között beſzédben erednek, mellyet az Annyok-is hallgat egy ablakról; de egyik a' máſikról tellyeſſéggel ſemmit nem tudott. A' nagyobbik legény pedig, illyen formán kezdi-el beſzédét: Én magam ſem tudom, honnat való légyek, tsak alig emlekezem erre, hogy az édes Atyám, hadi vezér vólt, és az Anyámmal együtt bújdoſni indúltak, engemet-is egy kiſs ötsémmel együtt el-vivén magokkal, a' tengeren egy kiſs hajótskán által költöztünk; de mi okon nem tudom, a' tengernek túlſó partyán, az Anyánk el-maradott tölünk, és az Atyánk tsak egyedül fel-vött engem az ötsémmel egygyütt, és egy viz mellett le-tévén engem, egy oroſzlán el-ragadott; haſonlóképen az ártatlan ötsémet-is, a' farkas el-kapta. Engem pedig valami Páſztorok el-vettenek a' ſene vadtól, és mind eddig azok neveltenek. Azután ſemmit nem hallottam, ſem az Apám, ſem a' kiſs ötsém felöl. Ezt hallván a' kiſſebbik,

ſebbik, ſirni kezd és mond: A' mint éſzembe veſzem, te bizony nékem teſtvér Atyámfia vagy, mert a' kik engemet fel-neveltenek, azok az emberek haſonlóképen ſokſzor beſzéllették nékem mint vettenek-el a' fárkastól. E' beſzédböl meg-iſmérik, és meg-ölelik egymáſt. Ezeket mind hallván az édes Annyok, melly rendeſen hozzák elé az egéſz dolgot, el-hiteti magával, hogy azok ö fiai vólnának. Más napra kelvén, mégyen a' Generálishoz az Annyok, és kérni kezdi azon, hogy vinné hazájába ötet, mert ö Római nemzet vólna, noha a' nyomorúság ollyan meſzſze földre vetette. Igy beſzéllvén az Aſzſzony a' Generáliſſal; addig ſzemléli, egynéhány jegyekröl eſzébe véſzi, hogy önéki igaz házas-társa vólna a' Generális, és tovább nem tartóztathatván magát, lábaihoz borúl, kérvén, jelentse-meg magát ki-légyen: mert önéki úgy tetſzik, mintha valaha ö lött vólna Plácidus a' hadak vezére, ki azutan Euſtákiuſnak kereſzteltetett: kit az Idvezítö meg-térített, és azután illyen 's illyen próbákban forgott élete; kinek én Feleſége vóltam, és a' kitöl eröszakkal el-vétettem a' hajós meſtertöl, a' tengeren jártunkban; két fiatskám-is lévén Theopiſtus, és Agapitus. Ezeket hallván Euſtákius, és az Aſzſzony embert jobban meg-ſzemlélvén, meg-kezdi iſmérni Feleſégét, és örömében ſirván, meg-tsókollya; és az Iſtent, ki a' ſzomorúkat meg-ſzokta vigaſztalni, magaſztallya. Azután kérdi a' Feleſége, Uram hová lött-el a' két fiad? Kinek mond Euſtákius: azokat a' vadak kapták-el, és mint történt dolgok, elé beſzélli. Kinek mond az Aſzſzony: Adgyunk hálát az Iſtennek, a' ki valamint minket öſzve-ſzerzett újalag; haſonlóképen reménlem, hogy a' fiainkat-is

újalag viſſza ajándékozza nékünk. Kinek Euſtákius: meg-beſzéllém úgy-mond, azok mint veſztenekel a' vadak miatt. Viſzont az Aſſzony: Én, Uram tegnap, ollyan beſzédet hallottam két ifjútól, mellyek nagy ſzeget ütöttek fejembe. Kire nézve hivattya Euſtákius az iffjakat, és beſzédekből fiainak iſméri öket lenni, kiket nagy örömmel véſzen melléje. Azalatt a' pogányokkal-is meg-hartzolván, gyözedelmet véſzen rajtok, és vígan tér viſſza egéſz táborával együtt. Az idö alatt Trájánus meg-hólt, és hellyette a' kegyetlen Adriánuſt válaſztották Csáſzárnak. A' ki-is meg-értvén Euſtákius Generálnak gyözedelmét, Feleſégének, és gyermekinek fel-találását, vígan várta öket, és nagy pompával meg-vendégli a' Generált. Más nap mégyen a' Csáſzár a' templomba, az iſteneknek áldozatot tenni a' gyözedelemért: és látván Euſtákiuſt, hogy ſem a' gyözedelemre, ſem a' Feleſége és fiainak fel-találására nezve áldozni nem akar, okát kezdi tudakozni? Kinek mond Euſtákius: Én a' Chriſtus Jéſuſt hiſzem örök Iſtennek lenni, és egyedül csak néki ſzolgálok, áldozatot néki téſzek. Azon meg-indúlván a' Csáſzár, fogattya Euſtákiuſt, Feleſégével, gyermekivel együtt, vetteti az oroſzlánoknak; de az oroſzlán elejekbe menvén, le-hajtott fövel láttatott imádni öket. Akkor a' Csáſzár egy réz-bikába vettetvén öket, nagy tüzett gyújtatott alája, és azok a' tüzben égvén, ſzép könyörgéſekkel adgyák-meg lelkeket az Iſtennek. Harmadnap múlva ki-véſzik a' réz-bikából teſteket; de még hajok ſzálát ſem perſelte-meg a' tüz, kiknek emlekezetire, a' kereſztyének ſzép temetö-helyt kéſzítenek, a' hová teſteket bé-téſzik. Szenvedtenek ezek már-

tyrom-

tyromságot, Adriánus Csáſzár idejében, Idvezítönk ſzületéſe után 120-eſztendövel, Mindſzent havában.

CXI. RÉSZ

Mint kell valakire bizatott nyájat őrizni.

EGy fö embernek igen ſzép tehene vólt, mellyet ſzeretett, kiváltképen két okra nézve. Mind ékes termetire, mind böv tejére nézve; ahozképeſt megaranyaztatta a' tehénnek ſzarvait, és vólt ſzorgalmatos, kinek örizeti alá adná marháját. Vólt abban az idöben egy igaz, Argus nevü ember, kinek ſzáz ſzemei vóltanak, azt kéſedelem nélkül hivattya, és eleibe adgya az aranyas ſzarvú tehenet, nagy jutalmat igérvén néki, ha gondgyát tudgya viſelni; de ha a' ſzarvai el-veſznek, életével fizet érette. Árgus felválallya a' páſztorságot, a' tehenet nappal ſzeme elött legelteti, éjtſzaka maga házába viſzi-bé. Vólt ugyan azon idöben egy tsalárd, Merkurius nevü ember, ki vágyódott vólna arra a' tehénre, és gyakran kérte Árguſtól, mind ſzép ſzóval, mind nagy árron a' tehénnek ſzarvait. Árgus páſztori bottyát vévén, kihez ſzokott támaſzkodni, és mond a' bottyának, az Ura ſzemélyében: Te viſellyed a' fö ember képét, én a' jövö éjtſzaka a' te váradba mégyek, és te kérdgyed én tölem: hol vagyon az aranyas ſzarvú tehén? Én azt felelem: Ihon jelen vagyon ſzarva nélkül, mert mikor aluttam, el-jöttek a' tolvajok, és el-vitték a' ſzarvát. Te azt felellyed énnékem: Oh nyomorék, hogy alutt vólna mind a' ſzáz ſzemed annyira-el, hogy a' lator azt tselekedheſſe? e' merö hazugság, és így halálnak vagy fia. Ha azt mondom pénzen adtamel, úgy-is halállal fenyegeſs engem. E' meg-lévén,

mond Merkuriusnak: tsak menny dolgodra, mert engem arra nem véſz. Azután Merkurius muſika ſzerſzámával, és ſzép beſzéllgetéſivel forgolódik, mind addig, míg Árguſnak két ſzeme el-aluſzik. Végtére a' több ſzemek-is egyik a' máſik után mind el-aluſznak a' ſzép muſika ſzóra. Mellyet látván Merkurius, Árguſnak el-vágja a' nyakát, és az aranyas ſzarvú tehenet el-hajtya.

Ennek Magyarázattya.

Édes fiaim, ez a' ſzép termetü, és bövſéges tejet adó tehén jegyzi az ember lelkét, a' kinek ſzarvai meg-vannak aranyazva, tudnillik, mikor Iſten az embert a' kereſztség altal meg-moſogattya, és maga hivei közzé bé-irattya. Azután ſzép tulajdonságokkal és erökkel ékesíti-fel az embert; ſöt a' világon Páſztorokat-is rendelt, azokat a' vigyázó lelki Tanítókat, kikre bízta Iſten az ö nyáját. Azért mondgya Ezékiel Prófétánál: *Ha meg nem jelented néki. hogy el-térjen az ö gonoſz úttyáról, hogy éllyen; És az iſtentelen az ö iſtentelenségében meg-hal, az ö vérét a' te kezedből keresſem-ki. Ha pedig meg-mondod az iſtentelennek, és az iſtentelen az ö gonoſz úttyából ki nem tér, ö ugyan az ö gonoſságában meg-hal, te pedig a' te lelkedet meg-ſzabadítottad.* De ſokan vadnak, kik tsak páſztori bottyokra támaſzkodnak, a' betsületet örömeſt fel-vévén a' világtól; de ha Merkurius érkezik muſikájával, úgymint az ördög tsalárd kiſértetivel, laſſan laſſan engednek néki, úgy el-aluſznak, olly gondviſeletlenek, hogy a' nagy reſtség miatt mind az Iſtentöl fel-ékesíttetett lelkeket, mind magokat a' Páſztorokat megöli az a' pokolbéli Merkurius, kiknek páſztorságok alá bízta volt Iſten az ö nyáját.

CXII.

CXII. RÉSZ.

A' mennyei orvoſságok némelly lelkeknek meg-gyógyúláſokra ſzolgálnak, némellyeknek nem haſználnak.

GOrgónius Királynak, Feleſégétöl vólt egy kedves gyermeke, kinek az édes Annya meg-hal, midön a' gyermek tíz eſztendös vólna. Azután iſmét az Urak tanátsából meg-házaſodik a' Király; de a' máſik Feleſége a' Király fiatskáját nem ſzereti, hanem ſok betstelenſéggel illeti, mellyet a' Király vévén eſzébe, akarván Feleſégének-is kedveskedni, a' fiát más orſzágba küldi, a' holott az ifjú tanúságra adgya magát, és igen fö orvos Doktor léſzen, kinek tudománnyán nem kevés öröme vólt a' Királynak. Kevés idö múlva, meg-betegſzik a' Király, és ſietséggel küld a' fia után, hogy orvoſságával ſegítse-me ötet. Az Apja parantsolattyára mindgyárt mégyen az ifjú, és meg-gyógyíttya a' Királyt a' nagy nyavalyából, kihezképeſt el-mégyen híre minden-felé a' Király fiának. Azután meg-betegſzik a' moſtoha Annya-is a' Királyné, kinek gyógyítására ſok Doktorok gyülnek öſzve; de mind halálos nyavalyáját mondgyák lenni a' Királynénak, kin igen búſúl a' Király, és a' Fiának parantsol, hogy fogna a' moſtoha Annya gyógyításához. De amannak nem lévén kedve hozzá, a' Király megfenyegeti, hogy orſzágából-is ki-üzi. Kinek mond az ifjú: Atyám, ha azt miveled, nem tselekſzel igaſságot velem, hiſzem nyilván-való dolog az, a' moſtoha Anyámnak ſugallásából üztél-ki annak-elötte-is orſzágodból; kihezképeſt, az én távúl létem miatt ſzenvedted a' betegſéget, és közelítéſem meg-ſzabadított

dított a' nyavalyától. A' moſtoha Anyám nyavalyájának oka pedig az én jelen-létem, mellyhezképeſt, inkább ki-mégyek az orſzágból, mint véle eggyütt légyek. Kinek mond a' Király: A' moſtoha Anyádnak épen tsak ollyan nyavalyája vagyon, a' mitsodás nékem vólt; a' mint engem meg-gyógyítottál, azonképen ötet-is meg-gyógyíthatod. Kinek felel a' Fia: Noha egy-féle a' betegſég; de a' terméſzet nem egy, mert valamit néked bé-adtam, mindent kedveſſen vöttél tölem, ſöt mikor tsak meg-láttál-is, ugyan meg-újúltál; de a' moſtoha Anyám mikor lát, nehezedik, a' ſzóláſom merö méreg elötte. Ha hozzá nyúlnék, el-ájúlna belé. Ehezképeſt, nints jobb a' betegnek mint mikor kedvét töltik. Illyen ſzókkal addig mentegeti magát az ifjú, hogy meg-hal a' moſtoha Annya.

Ennek Magyarázattya.

Édes fiaim ez a' Király, Ádám a' mi elsö Atyánk, kinek nagy birodalmot rendelt vólt, a' Felséges Iſten paradítsomban. Arról mondgya ſzent Dávid: *Mindeneket lábai alá vetettél, &c.* Ennek az elsö Feleſége az ártatlanság vólt; de el-veſztvén azt, más Feleſéggel köttetett öſſze, úgy-mint a' nyomorúsággal. Arról mondgya az Irás néki: *Ortzád veritékével éſſed kenyeredet.* Kinek emberi terméſzetiböl ſzép fia lött vólt: mert az ö neméből ſzármazott a' Chriſtus Jéſus teſt ſzerint, a' ki az egéſz emberi nemzetnek nagy Doktora. Mert ö róla mondgya a' Proféta; *A' mi betegſéginket ö hordozta, és a' mi fájdalmunkat ö viſelte.* Azt tudgyuk minnyájan, hogy ſok fáratságával, ſzenvedéſivel gyógyította-meg Ádámot, az-az, bekéltette-meg ötet, a' haragra fel-indúlt Iſtennel, és Ádám-

mal

mal együtt minden maradékit. De a' moſtohát, úgy mint az ördögöt, és a' bünt ſoha nem akarta ſzeretni, mivel az a' moſtoha vólt oka, hogy ſzámkivettetnék Adám, maradékával együtt, mind Paraditsomból, mint Iſtennek elébbi jó kedvéből.

CXIII. RÉSZ.

A' lelki győzedelemnek jutalmáról.

A Doniás Király mindenek-felett gyönyörködött a' vitézi játékokban; ahozképeſt kéſzíttet egy magos piatzot, kin a' kelevéſz-török minden vitézſégeket meg-mútatnák, és a' ki máſok felett győzedelmes lenne, annak ſzép jutalmot adna. Arra nézve minden felöl rá gyültek az fö rendek, és nemes iſjak. Kiket ö két felé oſztott egy arányú ſzámban. A' kik az elsö rendben vóltak, egymás mellé paiſokat mind le raktak, és a' túlſó réſz tzélozván azokra a' paiſokra, a' ki mellyiknek paiſsát meg-hajitotta, annak a' paiſnak Urát egy leány, fegyverben öltöztette, és annak kellett kelevéſz-töréſre ki-menni a' máſik ellen, a' ki a' paiſt meg-hajtotta. A' ki pedig a' kettö közzül győzedelmes lött, azt a' Király aſztalához maraſztották, és a' Király koronáját fejébe tötték. A' többi között, egy vitéz lát a' paiſok között eggyet, kiröl ſzép három arany alma függött, a' kire mind addig arányozott, hogy azt a' paiſt meg-hajitotta. A' kié a' pais vólt, azt az arra rendeltetett leány, mindgyárt fel-öltözteti, és ki-mégyen a' vitéz ellen, ki paisát meg-hajtotta, a' vitézt meg-győzi, fejét el-üti, és vitézſégének nagy jutalmát véſzi.

Ennek Magyarázattya.

Édes fiaim, ez a' Király példázza a' mi Idvezí-

tönket, az igaz Messiást, a' ki elsöben hartzot indított az égben, a' nagy sárkány Lucifer ellen; kit Mihály Arkangyallal, és a' több Angyalival le-hányatott az égböl. Azután a' földön-is a' Kálvária hegyén meg-hartzolt, és szent halálával gyözte-meg, ugyan azt a' nagy ellenséget. A' Felséges Istennek három ki-tött paisa vagyon, úgy-mint; A' hatalmasságnak paisa, melly az Atyát illeti. Második, a' böltseségnek paisa, melly a' Fiút illeti. Harmadik: az Isten jóvóltának paisa, melly a' Szent Lelket illeti. Azokat a' paisokat bizonyos helyre tötte vólt Isten az emberi természetben, az ö képére, és hasonlatosságára teremtvén az embert. Mert ugyan akkor, hatalmával, böltseségével, jóvóltával részeltette az embert. Ezt a' paist hajigálta az ördög, mondván: *Ha a' megtiltott gyümöltsben esztek, az Istenhez lésztek hasonlók.* Akkor igazán találta azt a' paist, melly a' Fiú Istent illette. Mellyhezképest néki kellett le-szállani, és az ellenséggel szembe állani. Kit egy Szüz, öltöztetettfel, midön Bóldog Szüz Máriától vött halandó testet magára, és abban az öltözetben hartzolt, és vött gyözedelmet mi érettünk.

CXIV. RÉSZ.

Az emberi Nemzetnek a' pokol torkából való fel-szabadulásáról.

EGy Király idejében vólt egy szegény ember, ki az erdön fát szedegetett, szamárán azt a' városba hordván, keresett kenyeret magának. Egykor el-setétedvén a' sürü erdöben, bé-esik egy mély gödörben, kiböl ki nem jöhetett: mert azon gödörben vólt egy nagy sárkány, ki a' farkával épen bé-kerítette a' gödörnek

dörnek fenekét, kígyó-is ſzámtalan vólt benne. Az óldalából a' gödörnek egy hoſzſzú kö állatt ki, kire mindennap öſzve-gyültek a' kígyók, és azt nyalogatták, a' ſárkány-is haſonlóképen. Nézi vólt a' ſzegény ember, és gondollya magában: ezek nem oknélkül nyalogattyák a' követ, mert látom egyebet ſem eſznek, még-is elég kövérek, nékem azon kivül-is itt kell veſznem látom, meg-próbálom mit haſznál annak a' könek nyalogatáſa. E' gondolkodás után nyalni kezdi a' követ ö-is: hát minden jó ízü ételnek és italnak, mellyet ki-tudott gondolni, ízit kezdi érzeni rajta. Mellyhezképeſt minden éhſégét és ſzomjúságát el-múlattya. Kevés idö vártatva felette nagy égi háború, és menydörgéſek támadnak, mellyektöl meg-ijedvén a' kígyók, mind ki-máſznak a' gödörböl, a' ſárkány-is fel-emelkedvén, ki-kezd repülni onnat. mellyet látván a' ſzegény ember, a' farkában tsipkelödik, és a' farkával a' ſárkány, az embert meſzſze veti a' gödörtöl. A' ſzegény ember nem tudván mitsoda helyen légyen, ott várakozik mind addig, míg valami kereskedö emberek érkeznek, a' kik kiviſzik a' berekböl, és igaz útra igazíttyák. Megörül azon a' ſzegény ember, és bé-menvén a' városba, mint történt dólga, mindeneknek meg-beſzélli, azután meg-hal tsak hamar.

Ennek Magyarázattya.

E' ſzegény ember, jelenti közönſégeſen az emberi nemzetet, kik minnyájan mezítelen jövünk-ki az Anyánk méhéből, ennek a' világnak ſetétes erdejére. Valamikor pedig bünt tselekeſzünk, akkor mély gödörbe esünk, és a' pokolbéli ſárkánnak hatalmába. Ebben a' gödörben találkozik egy kö, melly

a' Chriſtuſt példázza, azt a' követ, *kit az épitök meg-vetettek, &c.* ö benne találkozik mindennémü lelki teſti táplálásnak jó ízi, nyomorúságunknak idején, ahoz a' köhöz közelgeſsünk buzgó könyörgésünkkel. És a' mint nékünk meg-parantsolta, nagy engedelmeſſéggel büneinkröl valláſt tégyünk, akkor mint egy menydörgés elött, el-ſzaladnak a' kígyók, úgy-mint, a' mi vétkeink el-távoznak, annyira, hogy a' nagy ſárkány ſem árthat az ördög. A' kereskedö emberek, kik a' lelki Tanítók ránk találván, az igaz útat meg-mútattyák, melly a' bóldog városra, és az örök életre viſzen minnyájunkat.

CXV. RÉSZ.

A Chriſtus halála ſzerzett békeſséget nékünk.

EGy Királynak erdején, lakott egy gonoſz Elefánt, kihez ſemminémü ember közelíteni nem mert; mellynek terméſzeti felöl tudakozván a' Király a' böltsektöl, azt felelik a' bübájoſok, hogy az az Éléfánt, a' ſzüz leányokban gyönyörködnék; ahozképeſt, két tiſztteſséges leányt hozat elé a' Király, kiket tsak egy-egy ingben küld az Éléfánt felé, a' kik ének ſzóval édeſgetnék az Éléfántot. El-mennek a' leányzók, egyik viſzen egy medentzét magával, máſik egy mezítelen kardot, és le-ülvén az erdöben, kezdenek igen ſzépen énekelni, azt hallván az Éléfánt, közikbe mégyen, és le-telepedvén, egyik ſzüz leánynak ölébe téſzi a' fejét, és ott el-aluſzik az ének ſzó alatt. Mellyet látván a' máſik ſzüz, fogja a' kardot, és el-vágja a' fejét az Éléfántnak. A' máſik a' medentzét meg-töltvén az Éléfánt vérével, viſzik a' Király eleibe, mellyen a' Ki-

a' Királynak nagy öröme vólt, és a' vérrel bárſonyt feſtetett.

Ennek Magyarázattya.

Ez a' két ſzüz jelenti eggyik a' Bóldog Szüz Máriát, máſik Évát, az emberi nemzetnek elsö Annyát. Az, igazán kardot hordozott a' kezébe: mert vétkével az Iſtennek harágját, és boſzſzú-álló kardgyát érdemlette. Bóldog Aſzſzony pedig az ö alázatoſságnak medentzéjével állott elé, kit meg-kívánván az Iſtennek Fia, abban telepedett, és noha vérét kellett ki-ontani; de azzal a' vérrel feſtett drága bárſonyt, mellyel lelkünket fel-öltöztette, kiben kedveſen meg-jelenhetnénk, a' ditsöſéges Iſtennek ſzíne elött.

CXVI. RÉSZ.

Az Iſten mint ſzereti azokat, kik ellene nem járnak.

PIpinus Király meg-házaſodván, Feleſégétöl ſzép fia ſzületett; de a' ſzülésben meg-hólt az Aſzſzony, azután más Feleſégétöl lött egy fia, és mindenik gyermekét fel-tartani meſzſze földre küldi. Sok idö múlván a' Királynak máſodik Feleſége igen kívánta vólna maga gyermekét lárni, kinek kéréſére, a' Király a' gyermekeket haza hozattya; de mikor a' gyermekek haza érkeztenek, azok olly haſonlók vóltanak egymáshoz, mind termetekben, mind ſzemélyekben, mind magok viſeléſében, hogy a' Királyné meg-nem iſmérhette mellyik légyen az ö gyermeke. Végre a' Királytól kezdi tudakozni, jelentse-meg néki az ö gyermekét. De arra nem vehette az Urát. Kin elkeſeredik az Aſzſzony, és keſerveſen ſir vólt. Akkor

a' Király meg-vigaſztallya a' Feleſégét és mondgya: Ne ſirj, mert ez a' te fiad. A' Király pedig a' meg-hólt Feleſégétöl való fiát mútatta-meg néki, kin a' Királyné igen meg-örül, és kiváltképen kezdi minden gondviſeléſét arra terjeſzteni, a' maga fiára ſemmi gondot nem viſelvén. Mellyet látván a' Király, mond a' Feleſégének: Valóban meg-tsalatkoztál, mert nem a' te fiad, a' kinek annyira kedveſz. Kin el-búſúl a' Királyné, és újalag kezdi kérni a' Királyt, jelentse-meg igazán néki az ö tulajdon gyermekét. Mellyet ſemmiképen nem tselekedik a' Király, hanem mond Feleſégének: Ne várd én tölem azt, mert ha igazán meg-mútatnám néked, eggyikre lenne gondviſeléſed, 's a' máſikra nem: hanem jó vígyázáſſal nevellyed öket, ha fel-nevekednek, meg-mútatom akkor, nem léſzen késö azután-is, eleget örvendezhetſz néki. Kihezképeſt a' Királyné mindeniket egyarányú gondviſeléſſel neveli-fel, akkor jelenti-meg oſztán a' Király, mellyik légyen a' fia, és így nagy kedveſen éltenek hóltig egymás között.

Ennek Magyarázattya.

Édes fiaim, ez a' Király a' Chriſtus Jéſuſt példázza. Ö fiai az emberek minnyájan, mert ö hozta életre mind a' válaſztottakat, mind a' meg-vetetteket. A' gyermekek Annya, jelenti az Anyaſzentegyházat. Az elsö Anya el-múlt, melly tsak a' törvényböl állott, moſt már a' kegyelemböl, és egyſzer 's mind Iſten törvényéböl álló Anyánk vagyon; de azt nem tudhattya az Anyaſzentegyház, kik idvezülnek, és kik veſznek-el az ö fiai közzül, hanem az ö idejében az Itéletnek nagy napján, mikor a' válaſztottaknak azt fogja mondani Chriſtus Urunk: *Jöjetek-el én Atyámnak*

nak áldottai, &c. A' meg-vetteteket pedig átok alá veti.

CXVII. RÉSZ.

A' meg-általkodottakról, és azoknak büntetéſekről.

FRidérikus Cſáſzár ezt törvényben adta-ki; hogy, a' ki ſzüz leányt erőſzakkal el-ragadna, más ha, attól meg-ſzabadít aná a' ſzüzet, lenne annak Feleſége, ha kedve lenne hozzá a' leányzónak. Történt egykor, hogy egy gonoſz ember, el-ragad egy ſzüzet, viſzi a' berekre, és ott erőſzakot téſzen rajta. A' leánynak kiáltását hallván egy betsületes vitéz ember, ſiet a' kiáltására, hogy meg-tudhaſſa mi dolog légyen. Kinek mond a' leányzó: Uram kérlek az Iſtenért, ſzabadíts-meg engem e' kegyetlen embertöl, mert ez, engem erövel el-kapott, és meg-gyalázott, és már meg-akar ölni. Kinek mond a' lator-is: Nem úgy Uram, hanem ez, én Feleſégem, ötet házaſság-törésbẽ találtam, azért akarom meg-ölni. Mond viſzont a' leányzó: Nem mond igazat, mert ſoha ſenki Feleſége nem vóltam, eddig ſzüzeſſégben éltem, hanem ma rontott-meg engemet: azért kérlek, ſzabadíts-meg kezéből. Az én ſzüzeſſégemnek jelei meg-is látſzanak rajtam; mellyet látván a' vitéz, hozzá fog, hogy el-vegye a' leányt, a' kegyetlen embertöl; de amaz ſem akarván adni, kardot rántanak, és keménnyen vagdalkozván, a' kegyetlen embert meg-győzi a' vitéz; de a' vitéz-is ſzörnyü ſebeket véſzen-fel. Mindazáltal, a' győzedelem után a' leányzót magának jegyzi, ahoz lévén kedve mindenik félnek, kötelezi-is magát erős hittel a' leányzó. Ezek után mond

mond a' vitéz a' leányzónak: Egynéhány napokig maradgy-meg ebben az én kaſtélyomban, mig Apámnak, Anyámnak hírt téſzek, és hozzá kéſzülök; viſzſza térvén, hogy a' menyegzöi lakodalom mentöl betsületesben mennyen végben közöttünk. E' ſzók után el-bútsúzván egymáſtól, és már a' vitéz távúl lévén hazájától, érkezik egy, más kegyetlen ember a' vitéz házához, és ott zörgetett; de a' leány bé nem akarta botsátani. Végre ſokat kezd igérni az ember, kire nézve bé-botsáttya a' leány, hozzá mégyen, és el-hállya mint feleſégét. A' vitéz-is mint egy hólnap múlván érkezik maga házához; de a' leány bé nem botsáttya, jó ſzóvát ſem adgya néki. Mellyet vévén eſzében, mond: Oh jó leányzó, miért nem emlekezel-meg rólam, a' ki téged a' haláltól meg-mentettelek; és a' hitröl-is, mellyel meg-esküdtél nékem? Kérlek mútaſd-meg ortzádat nékem, és ſzóly. Amaz egy ablakon ki-tekintvén: mit akarſz úgymond? Kinek felel a' vitéz: Én tsudálkozom rajtad, miért feletkeztél-el rólam, 's ihon tekints-meg a' teſtemen a' ſok ſeb-helyeket, mellyeket éretted ſzenvedtem. Le-vetkezvén; imé, úgy-mond, a' te életedért vettem én fel ezeket, azért ne légy háládatlan hozzám, hanem nyiſd-meg az ajtót, mútaſd-meg ortzádat, hogy tégedet, mint kedves jegyeſemet hozzám végyelek. De a' leány, mind azokra a' ſzókra ſem lött engedelmes. Végre a' Biró eleibe mégyen a' vitéz, és ott panaſzſzát elé ſzámlállya, ſeb-heleit meg-mútattya, mellyeket azért ſzenvedett, hogy azt a' leányt Feleſégül veheſſe. Ezeket hallván a' Biró, hivattya a' kegyetlen embert, kinek a' Biró: Te vóltál-é úgymond, ki ezt az Aſzſzonyi-állatot el-ragadtad, kit ez

a' vi-

a' vitéz maga erejével ſzabadított-ki kezedből? Kinek felel a' kegyetlen ember: Én vóltam az. Mond viſzont a' Biró: No hát ez, annak a' Feleſége törvény ſzerint, a' ki kezedből ötet meg-mentette. Mivel pedig a' más ember házában hír nélkül mentél-bé, és máſnak ágyát meg-ſeiteztetted: Harmadſzor, ennyi ideig feleſégét magadnak tartottad, ezekre már mit felelſz? De amaz tsak el-némúl. Az Aſſzonyhoz fordúlván pedig a' Biró, mond: Te Aſſzony, két okra nézve-is köteles vóltál e' vitézhez, mert elsöben tégedet a' latortól meg-ſzabadított: Máſodſzor, erös hittel kötelezted magadat, és még-is az ö házához, miért kellett más idegent bé-botsátanod? Kire ſemmit nem felelhetvén az Aſſzony, mindeniket felakaſztattya, és a' Birónak igaz itéletit az egéſz tartományban helyben hadgyák.

Ennek Magyarázattya.

Édes fiaim, ez az el-ragadtatott leány nem egyéb, hanem a' lélek, mellyet a' ragadozó ördög mind addig leſeskedik, hogy el-ragadozhaſſon, és azt nem tsak meg-gyalázni, hanem örök halállal-is kívánnya meg-ölni. Illyen veſzedelemben lévén minden ember, ha ſzive ſzerint fel-kiált Iſtenhez, azért vött-fel emberi terméſzetet az Iſten Fia, hogy mintegy vitéz, ſegítségére mennyen a' nyomorúltaknak, és ſokſzor meg-is ſzabadíttya lelkünket a' kegyetlen ördögnek hatalmából, és ollyankor mint egy jegyeſét magának foglal bennünket; de mi ottan-ottan elidegenedünk a' mi Urunktól, és kegyetlen hóhérok társaságában adgyuk magunkat, valamikor lelkünket a' bünökkel bé-rútíttyuk. Azonban el-jön a' mi kegyelmes Urunk, kihez nagyobb köteleſſégünk vólna,

meg-áll ſivünknek ajtajánál, ott eleget zörget; de nem botsáttyuk-bé ötet, melly vakmeröſégben ha végig meg-maradunk, nem úgy jön-el, mint a' mi lelkünknek mátkája, hanem mint a' mi gonoſz tselekedetünknek birája.

CXVIII. RÉSZ.

A' tsalárdságról.

VOlt egy fö ember, ki Égyiptusba ment, és ott hadta bízott helyben minden kintsét egy vén ember kezében; úgymint ezer tálentomat. Azonban, maga, orſzágok járni ment. Uttyát végezvén, fel-keresi a' gazdáját, kinél kintsét hadta vólt: ama' pedig földtöl mennytöl tagadgya, hogy a' dologban ſemmit nem tudna, ſöt ötet ſoha ſzemével ſem látta. A' fö ember mindazáltal ſokáig firtattya, hol ſzép ſzókkal, hol igérettel; de a' vén gazda annál inkább haragſzik, és fenyegetödzik; végre a' káros nagy ſzomorúsággal és kárral távozik-el az öreg embertöl. Midön menne búſúlva, talál egy vén Aſſzonyt elöl Remete köntösben, páltzája lévén a' kezében, az útról a' köveket hányogatván, hogy az emberek meg ne botollyanak bennek. Meg-iſmérvén a' vén Aſſzony a' ſzomorú embert, hogy idegen vólna azon a' földön, kérdi töle, mi járásba vólna? És amaz elé ſzámlállya rendſzerint minden dolgát, azt-is mint tsalatott-meg az öreg embertöl, ki miatt minémü kárban vólna. Kinek mond a' vén Aſſzony: Ha igazat mondanál, én jó tanátsot adnék: Kinek amaz: Bizonyságom Iſten, úgy-mond, az én igaſságomban. Mond viſzont a' vén Aſſzony: Hozz egy bizonyságot elé, kinek hiteles légyen a' ſzava. Mellyet midön elé hozott vólna a' káros ember, mond annak a' vén Aſſzony: Eregy, menny-

menny-el, végy a' piatzon igen ſzépen feſtett tíz kosárokat, és midön azokat elé hozod, tölts-meg kövekkel elöttem, és mindenikre veſs aranyas lakatot. Ezek meg-lévén, mond a' vén Aſzſzony a' károſnak: kereſs tíz erös embert, kik vegyék-fel ezeket, a' kosárokat, és hozzák utánnam; el mégyek én a' te társoddal annak az embernek házához, a' ki meg-tsalt téged, és mikoron én a' házában léſzek, jöjjenek-el a' terhes kosárokkal az emberek egymás után, azután jöjj-bé té-is, és kérjed bátran pénzedet, úgy hiſzem nem fogſz hijában járni. Akkor a' vén Aſzſzony bémégyen a' vén ember házába, és mond néki: Uram ez az idegen ember eddig nálam tartott ſzálláſt, moſtan pedig hazájában akarván menni, bizonyos helyben akarná pénzét le-tenni: én pedig igaz embernek iſmérvén téged lenni, hozzád igazítottam: kérlek Iſten kedvéért, és az én barátságomért, adgy ſzálláſt ennek a' pénznek, melly tíz kosárban vagyon. A' beſzéd közben a' káros-is bé-érkezik a' rendelés ſzerint a' házba, és kérni kezdi azon gazdánál le-tött pénzét. Gondolván a' gazda, hogyha meg nem adgya a' pénzt néki, ama' tíz kosár pénzt nem fogják nála hadni; arra nézve nagy örömmel láttya a' károſt, kezet fog véle, egéſſégéröl tudakozik, iſméretségét nem tagadgya, és minden pénzét fogyatkozás nélkül megadgya. Pénzét kezéhez vévén, a' vén gazda házától el-mégyen, Iſtennek hálát ád, és a' vén Aſzſzonynak meg-köſzöni a' jóakaratot. A' vén Aſzſzony meghadgya a' vén gazdának, hogy a' tíz terhes kosárokra-is jó gondot viſellyen mind addig, míg érette jöhetnek. Illyen úton jutott pénzéhez a' fö ember.

Ennek Magyaráztattya.

Ez a' fö ember példája, lehet minden világon lévö embereknek, kik ez életben tsak ſzarándokságban járunk, közelítvén mindennap örökös hazánkra, mellyben kell mennünk a' halál által. Az Iſten pedig tíz tálentomat bízott ránk: úgy-mint, az ö tíz parantsolattyát, mellyeket ha reſtellünk hordozni, és ennek a' világnak házánál le-teſzſzük, melly igen tsalárd vén gazda, ez, örömeſt viſzſza nem adgya azt a' ſzép kintset, hogy azzal élheſsünk örökös hazánkban. A' vén Aſzſzony pedig, ki az útról a' botránkoztató köveket el-hánnya vólt, a' jó lelki-iſinéret. Ez nem ſzenved lelkünkben és ſzivünkben ſemmi rútságot, és akadékokat. Illik azért a' te ſzivednek kosárát-is meg-raknod; de nem botránkozáſnak köveivel, hanem ollyan kövekkel a' minémü öt köveket Dávid tött vólt az ö páſztori táskájába, mellyeknek egyikével az erös ellenſéget, a' nagy Góliátot meggyözte, mellyek az Iſtenben való bizodalomnak kövei vóltanak. Mink-is tégyünk ſzivünk rejtekibe öt követ, úgymint a' Chriſtus Jéſus öt mélyſéges ſebeinek emlekezetit, azokban bízván, igaz hittel, reménſéggel, és iſteni ſzeretettel, meg-gyözzük az ellenünk támadott mind földi, mind pokolbéli Góliátot.

CXIX. RÉSZ.

Melly háládatlan légyen az ember ezen a' világon.

VOlt egy Királynak Generáliſſa, ki birodalmában mindenek-felett uralkodott. Vólt a' királyi ház mellett egy nagy berek, ki minden-féle vadakkal bövös

vös vólt, abban a' Király mély gödröket áſatott, és a' gödrök ſzáját fa levéllel gyengén bé-ſzínlette, kiben húllottak és fogattak-meg a' vadak. Egykor lovaſtól mégyen vólt a' Királynak az a' fel-fuvalkodott Generáliſſa, lovaſtól által a' berken, a' ki eggyik mély gödörbe mind lovaſtól belé eſik. Ottan tsak-hamar azon veremben egy oroſzlán-is bé-eſik, azután egy majom, azután egy rettenetes kígyó. Abban a' veſzedelemben látván magát a' Generális, kiáltott a' mint töle lehetett. Kinek kiáltását hallgatván egy ſzegény Gvidö nevü ember (ki ſzamárán fa húlladékokat ſzedvén, haza hordgya vólt, és életét azzal táplálta) mégyen a' verem ſzájára, kinek a' Generál eſedezni kezd, ſok kintset igérvén néki, ha ki-vonſza a' veremböl. Kinek mond a' Gvidó: Ugy de én tsak a' kis fa hordáſſal táplálom magamat, és házam-népét, ha tsak az egy napot hijában el-múlatom-is, a' te ſzabadítáſodban töltvén idömet, én tsak abban-is kárt vallok. Akkor annál nagyobb fogadáſſal kötelezi magát a' Generális, tsak ötet ſzabadítsa, nagy emberré téſzi. Arra nézve Gvidó bé-mégyen a' városba, és igen hamar hoz egy hoſzſzú kötelet, és azt bé-ereſzti a' gödör fenekére; de elsöben-is az oroſzlán kapja a' kötelet, és azt ki-húzván a' ſzegény ember, a' gödör ſzájától el-fút az oroſzlán az erdöre. Máſodſzor bé-ereſztvén, a' majom ragadgya a' kötelet, és ki-húzván azt-is, fút az-is az erdöre. Harmadſzor: A' nagy kígyó tekeredik a' kötél végére; midön azt ki-vonta vólna, mintha köſzönetet tett vólna Gvidónak, mégyen az-is az erdöre. Utóllyára, könyörög a' Generál, hogy már ötet-is vonnya-ki: ötet-is ki-vonſza ſzegény Gvidó, és azután a' lovat-is ki-vonſzák ketten. És lovára

ülvén a' Generál, mégyen udvarhoz. Mégyen Gvidó-is házához; de mivel üres kézzel érkezett, kedvetlenül láttya a' Feleſége, azonban meg-beſzélli mint történt vólna dólga, és melly nagy igéreti vólna a' Generáltól, kin oſzton meg-örül az Aſzſzony ember. Reggelt érvén, mégyen udvarhoz Gvidó, meg-izenvén az ajtón-állótól a' Generálnak, hogy már ö ott vólna, a' ki ötet a' veremből és mérges vadak közzül ki-ſzabadította, ha mi jútalmat adna a' jótéteményért igéreti ſzerint. Azon meg-haraguván a' Generális, ſzidni kezdi, a' dolgot tagadgya, és többé a' dolgot meg ſe említse, mert keménnyen meg-páltzáztattya. A' mellyet el-is követett rajta a' Generál, mert igen meg-verette. Harmadſzor-is meg-próválván a' ſzegény ember a' könyörgéſt, akkor úgy el-verette, hogy hólt ſzámba hadta, úgy hogy, a' ſzamáron ment utánna a' Feleſége, és úgy vitte haza öſzve rontsolt teſtét, kinek gyógyítására költötte, valami kevés kereſménye vólt. Meg-gyógyúlván idöre, mégyen iſmét elébbi ſzokáſa ſzerint azon berekre faſzedegetéſre: menvén, talál elöl tíz meg-terhelt ſzamarokat, és utánnok egy oroſzlánt, ki egyeneſen a' Gvidó házához hajtya öket. Nézvén Gvidó ſzorgalmatoſon az oroſzlánt, eſzébe véſzi, hogy az az, a' kit ö a' gödörböl ki-vont. Igy, közelítvén az oroſzlán Gvidóhoz, jelt ád a' lábával néki, hogy azokat a' terhes ſzamárokat hajtsa házához. Meg-tér azért Gvidó a' ſzamárokkal, az oroſzlán-is ſegítvén néki egéſz házáig. Ott az után farkát tsóvállya Gvidónak, és viſzſza fút az erdöre. Ezek után Gvidó a' templomba ki-hirdeti, ha valaki ſzamárát veſztette vólna-el; de nem találkozván Ura, ö fel-bontya a' ſzamárokon lévö málhákat,

hákat, kikben ſok pénzt találván, igen meg-gazdagodik. Máſod nap-is az erdöre menvén Gvidó fáért, fejſzéje nem lévén, tsak néz vólt egy fának tetejére, a' melly fán történet ſzerint vólt az a' majom, mellyet ö ki-vont vólt a' gödörböl. Ki látván Gvidónak ſzükſégét, annyi fát tördel, és hajigál-le a' fa tetejéröl, kivel meg-terheli Gvidó ſzamárát, és házához egéſz terhel mégyen. Más napon-is azután, mégyen Gvidó a' berekre, le-ülvén egy fa alatt nyúgodni, tekintſel a' fára, hát azon vagyon a' kígyó, kit a' gödörböl ki-húzott, kinek ſzájában egy kö vagyon fejérrel, feketével, és veres ſzínnel tarkázott, melly követ a' kígyó épen a' kebelébe vét az embernek. Azzal Gvidó mégyen haza, és a' követ viſzi egy túdós ötveshez, a' ki meg-iſmérvén a' könek erejét, ſzáz forintot örömeſt adott vólna érette. Gvidó azonban azon könek erejével igen elé mégyen dolgában, és nagy vitézi állapatra válik: Mellyet értvén a' Király, hivattya Gvidót, kérvén pénzen a' követ töle, úgyhogy, vagy oda adgya a' követ néki, vagy ki-mégyen orſzágából. Mond Gvidó a' Királynak: Uram én oda adhatom a' követ; de úgy tudgyad a' könek terméſzetit, hogy ha igaz árrát le nem téſzed, viſſza fordúl én hozzám ez a' kö. Akkor ád három ſzáz forintot a' Király érette; de Gvidó haza menvén, tsak hamar a' maga ládájában találllya a' követ, kit maga, a' Király eleibe viſzen; azon tsudálkozik a' Király, és azon kezdi kérni, mondgya-meg néki mi formában jútott ahoz a' köhöz. Akkor Gvidó eleitöl fogváſt elé ſzámlállya, mint járt légyen a' Király Generáliſsával, azt mint húzta-ki a' mély gödörböl a' vadak közzül, kiért mivel fizetett néki a' Generál, meg-beſzélli. Az oroſz-

lántol-

lántól-is, a' majomtól, és a' nagy kígyótól mitsoda jútalmot vött, mind elé ſzámlállya. Azokon a' Király el-tsudálkozik, és Generáliſsának méltatlan tselekedetin meg-búſúl, és midön eleibe hivatta vólna a' Generált, a' ſem tagadhatta a' meg-lött dolgokat, kiért mond a' Király: Oh háládatlan ember, hogy mivelhetted ezt illyen ēberrel, kinek ennyi jótéten énnyit vötted? miért nem tanóltál, bár-tsak a' vadaktól háládáſt: el-léſz mától fogva minden hivatalod nélkül, és tiſztedbe Gvidót állatom helyetted, mert te akaſztó-fánál egyebet nem érdemleſz ezért a' háládatlanságért. Ezt a' Király itéletit az egéſz orſzág népe helyben hadta, és Gvidót a' Király után örömeſt uralták.

Ennek Magyaráztattya.

Édes Fiaim, az Iſten mint hatalmas Király teremtette a' világot, és a' gyönyörüſégnek kertét; de meg nem maradván abban Ádám, mind maradékával együtt ki-vettetett a' világ gödrében, a' kiben az emberi nemzetnek el-kellett vólna veſzni, hanem azon halandóság vermében akart eſni az erös oroſzlán-is, ki a' Chriſtus Jéſuſt példázza, mivel a' ſzent Irás-is *Júda nemzetéből való győzedelmes oroſzlánnak nevezi ötet.* Ez midön az Iſten erejének kötelével fel-ſzabadúlt vólna, az halandóságnak verméből, azután ſok rendbéli ajándékokkal gazdagította a' ſzegény embereket; a' ſzent Lelket el-küldvén meg-betsülhetetlen mennyei gazdagságokkal, a' ki a' világ végezetiig megmarad a' kereſztyénekkel; de tsak azokkal, kik hálá-dáſſal véſzik a' mennyei malaſztot, mert a' háládatlanokat erös büntetés alá veti az Iſten, és ki-veti az örökſégből: hanem marad az alázatoſokkal, iſtenfélökkel, Iſtent-ſzeretökkel, és háládókkal.

CXX. RÉSZ.

Az Aſzſzonyoknak meſterséges tsalárdságokról.

DÁrius hatalmas Királynak vólt három kedves gyermeke, a' ki minek-elötte meg-halna, hivattya azokat: Teſtámentomban a' nagyobbiknak az orſzágot hadgya. A' máſodiknak a' kereſményeket. A' kiſſebbiknek hágy egy arany gyürüt, egy arany lántzot, és drága ſzönyeget. Az arany gyürünek ollyan ereje vólt, hogy valaki újában hordozta, annak nagy kedveſſége vólt mindenek elött, és valamit kívánt, mindent meg-adtak néki. Az Arany lántznak-is majd haſonló ereje vólt; mert a' ki nyakában hordozta, annak minden dolgai kedve ſzerint folytanak. A' ſzönyegnek a' vólt tulajdonsága, hogy a' ki rája telepedett, valahová gondolkodott, mindgyárt oda mehetett. Ezeket hadta a' kiſſebbik fiának, meghagyván Feleſégének hogy taníttatná a' gyermeket, és míg fel nem nevekednék, addig kezében ne adná azokat a' marhákat. Azután mindgyárt meg-hal a' Király, és temetéſe után a' két öregbik fia, mindgyárt a' teſtámentom ſzerint el-foglal mindeneket. A' kiſſebbik fia pedig, kinek Jónatás vólt neve, az Annyától el-kéri a' gyürüt, és tanúlni kéredzik, kinek kezébe adgya a' gyürüt; de igen kéri azon, hogy az Aſzſzony ember társaságát távoztaſſa, ha a' gyürüben kárt nem akar vallani. El-mégyen Jónatás a' gyürüvel, és igen jól tanúl vólt. Egy idö múlva az útzán ſétálván, mégyen eleibe egy ſzép leány, kit meg-ſzeret az ifjú, és társúl adgya magát hozzá. Midön pedig annyira iſmérkedtek vólna, tsudálkozott a' leány

rajta, mi lehessen oka, hogy az ifjúnak pénze nintsen, hazúl sem küldenek semmit, még-is mint király fia, olly fényesen gyakorollya az Iskólát: ahozképest egy jó kedvében tudakozni kezd róla, és mind addig hizelkedik az ifjú körül, hogy meg-mondgya a' leánynak azokát, melly a' gyürünek erejéből származik, kit újában visel. Akkor mondgya Jónatásnak a' leány: La mennyi emberek között forgasz, gonosz órák vannak, el-vesztedd a' gyürüt, hanem add kezembe, és én jó gondviseléssel meg-tartom számodra. Oda adgya az ifjú legény a' gyürüt; de soha azután ki nem vehette a' leány kezéből; ki miatt igen meg-fogyatkozván Jónatás, keservesen haza mégyen az Iskolából, meg-panaszolván az Annyának kár-vallását. Kinek felel a' Királyné: Felelek Asszony emberhez adtad magadat, hiszem meg-hadtam vólt, hogy fúthál attól mint a' tüztöl. Hanem immár az arany lántzot adom hozzád; de annak külömben viselly gondgyát, ha betsületedet, és hasznodat szereted. Azzal meg-tér ismét Jónatás azon Iskolába, és néki hasonlóképen lészen dolga minden fogyatkozás nélkül. Azonban, találkozik ismét azon ismérőjével a' leánnyal egyben: Látván a' leány hogy ismét királyi módon vagyon minden dolgában Jónatás, tsudállya és kérdezi töle, hogy lehessen az, holott semmi kintset nem hoznak számára az Annyától? Felel az ifjú: A' melly arany lántzot nyakamban hordozok, annak erejétöl vagyon. És ök addig barátkoznak egymással, hogy mesterségesen azt-is ki-tsallya a' leány Jónatás kezéből, és azonban igen meg-fogyatkozik az ifjú, és mégyen a' leányhoz, kérvén az arany-lántzot töle. A' leány ismét eskünni kezd, hogy el-lopták töle, és

sem-

ſemmiképen elé nem adhattya. Mellyet hallván Jónathás, keſerveſen kezd ſirni, a' ſzemére hányván a' leánynak minden meſterſégét, mellyekkel el-tsalta töle, mind a' gyürüt 's mind az arany-lántzot, ki miatt minden betsületit el-veſztette. Illyen kára után mégyen iſmét az Annyához Jónatás, és meg-beſzélli a' Királynénak minden állapattyát, kin meg-búſúl az Annya és mond: Látom minden reménſégedet az Aſzſzony emberben vetetted, el-mehetſz nyereſégeddel, ezen-túl minden ember bolondgyának tart. Én a' tanáts, menny-el és ennél jobbat tanúly. Egyebet már nem adhatok, hanem ihon az Apádtól maradott, drága ſzönyeg, ezután el-élhetſz; de ha azt-is el-veſzted, én elömbe többé bár ne kerüly. A' ſzönyeggel iſmét azon Iskolába mégyen. Kit látván az ö elébbi kedves iſméröje a' leány, iſmét melléje adgya Jónatáſnak magát. Ama' le-terítvén a' ſzönyeget, mind ketten reá telepednek, és midön a' ſzönyegen ülne a' leánnyal eggyütt, gondollya magában Jonathás: Oh vajha olly meſzſze földre vetödném, a' holott emberek ſem találtatnának! A' gondolat után tsak fel-emelkednek, és olly liget mellé vetemednek a' világ végén, a' hol emberek ſem láttatnak. Akkor véſzi eſzébe magát a' leányzó, és keſerveſen ſir vólt, mert ſzörnyen ſenyegette Jónatás, hogy a' vadaknak ott hadgya, ha arany-lántzát, és gyürüjét elé nem adgya. A' leány meg-igéri ugyan az el-rejtett marhát, tsak-hogy abban a' hellyben hozzá nem nyúlhat. Azonban, kérdezni kezdi nagy hizelkedve, mitöl való légyen az a' ſzönyeg. Kinek meg-jelenti az ifjú, hogy valaki arra teheti magát, mindgyárt ott léſzen véle, a' hol gondollya. Azalatt mind ketten a' ſzö-

nyegen ülvén, Jónatás téfzi a' leánynak ölébe a' fejét, és fzörnyen el-alufzik, mellyet vévén efzében a' leány, laſſan-laſſan a' fzönyeget ki-vonfza a' legény alól, és el-gondollya magában, hogy ott légyen, a' honnat reggel el-jöttek. És a' leány mindgyárt a' maga házához vetödik. Jónatás álmát ki-aluván, felſerken, hát tsak a' puſzta földön fekfzik, a' leánynak jó híre ſintsen. Sír keſerveſen, de nem túd melly felé fogni, végre tsak ugyan meg-indúl, és érkezik egy mély folyó vizhez, a' melly olly erös, és keſerü vólt, hogy az embernek, miatta, mind a' tsontyáig le-ſenyvedett a' húſa. Általmenvén a' vizen, egy palatzkot meg-tölt véle. Onnat tovább mégyen, és talál egy termö fát, kinek gyümöltséböl mihelyt efzik, mindgyárt meg-poklosodik; annak a' gyümöltsében-is le-fzakaft egynéhányat, és el-vifzi magával. Azután talál egy tiſzta folyó-vizre, a' kin által menvén. valamennyi húſa le-húllott vólt az elébbi keſerü viz miatt, ez által mindgyárt meg-gyógyúl, és mind teſte helyben állapodik; abból a' vizből-is egy palatzkot meg-tölt, és el-vifzi magával. Tovább menvén, talál iſmét egy termö fát, kinek gyümöltséböl éh vóltához-képeſt enni kezd, és valamint a' máſik fának gyümöltsével meg-poklosodott; ennek gyümöltsétöl fzépen meg-tiſztúl: Kinek-is a' gyümöltsében elvifzen magával. Onnat eléb menvén, lát egy várat, és a' várból ki-jövö két emberrel fzembe találkozik, kitöl kérdezik azok, mitsoda ember vólna? Jónatás pedig Doktornak mondgya magát lenni. Kik mondanak: Ennek a' földnek Királlya im ebben a' várban lakik, a' ki rút bélpoklos; de ha valaki meg-gyógyítaná, ſok kintset adnának annak. Mellyre Jónatás

mind-

mindgyárt rá felel. Akkor a' két ember viſzi, a' poklos Király eleibe Jónatáſt, kinek a' máſodik ſanak gyümöltséből enni ád és mindgyárt meg-tiſztúl. A' máſodik folyó-vizből innya ád, attól, el-ſzakatkozott teſte helyben áll a' Királynak; kire nézve ſzép ajándékokat, és nagy kintset ád Jónatáſnak. Azzal meg-indúlván Jónatás, mégyen a' tenger mellé, és ott hazájabéli hajóra talál, mellynek révéſz meſterével meg-ſzegödvén épen hazájába viteti magát; és mégyen abba a' városba, mellyben annak-elötte Iskolában kezdett vólt járni. Ottan mindgyárt nagy híre futamodik, minémü nagy Doktor érkezett a' városra. Az a' leány-is halálra vólt beteg, ki Jónatáſnak gyürüjét és egyéb egyet-máſsát el-tsalta vólt, és küld a' Doktor után, kit a' beteg leány nem iſmért-meg; de iſmérte Jónatás ötet. Mikor már a' beteg, orvoſságot kérne, mond Jónatás: ez az én orvoſságom nem haſznál addig, valameddig ember meg nem gyónik; és ha valakit valamiben meg-tsalt, igazán meg nem vallya. Akkor a' leány nagy ſzókkal meg-vallya, mint tsalta ö el egy Jónatás nevü ifjú legénynek gyürüjét, arany-lántzát, és drága ſzönyegét, és azt az ifjú legényt, mint hadta tsalárdúl vadak prédájára a' puſztában. Akkor kérdi a' Doktor, hová tötte légyen azokat a' marhákat? a' ki, ládájának kóltsat kezébe adgya Jónatáſnak, és meg-mondgya néki, hol találllyafel. Illyen formában Jónatás mindeneket kezéhez véſzen, és azután a' leánynak innya ád a' keſerü vizben, és ártalmas gyümöltsben, ki-miatt a' leány annál inkább el-poklosodik, húſa tsontyáról le-ſzakadoz, és így hadgya-el rettenetes veſzedelmes kínban a' leányt. Ezek után Jónatás mégyen az Annyához meg-

mútatván el-vezett marháit néki, és elé bezéllvén, mint kereste elé azokat, és miben forgott állapattya, kezdettöl fogva végig elé számlállya. Kinek megjövetelén örül a' Királyné egész udvara népével egygyütt, és azután betsülettel él, és jól végzi életét.

Ennek Magyarázattya.

Édes fiaim, ez a' Király az Idvezítöt példázza. A' Királyné az Anyaszentegyházat; kinek három rendbéli fiai vannak, úgy-mint, a' hatalmasok, kik a' világ jovait el-foglalták. A' böltsek, kik a' világi jókat horgásszák. És a' válaszstottak, kiket az Isten három rendbéli ajándékkal áldott-meg, úgy-mint: az igaz hitnek gyürüjével; a' jó reménségnek arany-lántzával; és a' szeretetnek drága szönyegével. Igy valaki a' hitet meg-tartya, nyertesen jár, mindenütt. Arról mondgya az Evangélista: *Mat. 17. v. 19. Ha hitetek lészen mint a' mustár mag, ezt mondgyátok e' hegynek, menny innét amoda és el-mégyen.* Ha pedig a' reménségnek arany-lántza melyünkön vagyon, minden jót várhatunk a' magosságból. Mert meg-vagyon irva: *Kérjetek, és el-vészitek: keressetek, 's meg-talállyátok, &c.* Másutt szent Pál azt mondgya, ad *Rom. 8. v. 24. Reménség által idvezültünk.* A' ki pedig a' szeretetben fel-öltözik, az Istenben vagyon, mert szent János mondgya: *Az Isten, szeretet.* Igazán ott lehet hát az ollyan ember, a' hol kiván lenni, tsakhogy ezeket a' drága ajándékokat nem mindenkor betsülli-meg a' lélek, hanem addig szunnyadoz, hogy a' test el-tsallya töle, és akkor vesi esébe magát, mikor tsak a' puszta földön marad. Szükség azért ollyankor követnünk Jónatást, kellyünk-fel sietséggel,

és men-

és mennyünk a' keſerüſégnek vizéhez, a' teſtet ſzakaſzſzuk-el töredelmeſséggel, és keſerves könyhúllatáſunkkal az ö gyönyörüſégi mellöl. Annál-is tovább mennyünk, és együnk a' pénitentzia-tartáſnak gyümöltsében. Ezek után ha meg nem ſzününk a' jóban való elö-menetelben, büneinkröl igaz valláſt téſzünk, Iſten és az ö ſzolgája elött, akkor oſztán a' jóſzágos tselekedeteknek külön-külön-féle gyümöltsével élhetünk. Ha ezeket az orvoſságos vizeket el-nem hagyod, elsöben a' magad lelkét meg-gyógyíthatod, azután más fele-barátoddal-is irgalmaſságot tehetſz. A' hajó pedig, melly Jónatáſt hazájába vitte, jelenti az Iſtennek drága parantsolatit, a' kik minket az örök bóldogságban viſznek. De valamint Jónatás elsöben-is elébbi tsalárd iſméröjéhez ment, és azt meg-ſanyargatta: úgy nékünk-is a' mi kényes teſtünket meg-kell zaboláznunk, iſteni fenyíték alá kell vennünk, meg tanúlván ſzent Pál Apoſtoltól; hogy, *Teſtünket ſanyargaſſuk, és ſzolgálat alá veſsük.* Igy mehetünk ſzép nyereſséggel viſzſza a' mi édes Anyánkhoz, és az után a' mi örökös hazánkba, az örökké-való bóldogságba.

CXXI. RÉSZ.

A' világi ditsőſségről, és bújaságról, melly ſokakat veſzedelembe viſzen.

VOlt egy Király, kinek városában két vitéz lakott. Eggyik vén, máſik ifjú: A' vén, mint hogy gazdag vólt, véſzen egy ſzép leányt feleſégül. Az ifjú ſzegényſégéhez képeſt vén Aſzſzonyt véſzen gazdagságáért, kit nem igen ſzeretett. Egykor mégyen az ifjú a' vén vitéz házához, a' hol az ablakon néz vólt-ki az

ifjú

ifjú Aſſzony, és ott egymáſt nézvén, egymás ſzeretetire indúlnak. Attól fogváſt kezdettek munkálódni abban, hogy az ifjú Aſſzony mimódon válhaſſék-meg vén Urától, és meheſſen az ifjú legényhez. A' ház ablaka alatt vólt egy fige fa, kire egy filemile ſzokott vólt, és ott minden éjtſzaka ſzépen éneklett, kinek hallgatására minden éjtſzaka fel-kél vólt az ifjú Aſſzony, és az ablakhoz ment. Mellyet meg-ſokalván a' vén ember, okát kérdi fel-keléſének, kinek meg-mondgya a' feleſége, melly ſzépen énekel ott a' filemile, kit örömeſt hallgat. Reggel lévén, fogja íját, nyilát a' vén ember, úgy lövi a' filemilét, hogy a' ſzivét ki-viſzi a' nyíl-vas, és bé-viſzi feleſégének a' hólt madarkát. Mellyet látván az Aſſzony, el-keſeredik rajta, az ifjú vitéznek hírré adgya, mint kegyetlenkedett az ö vén Ura a' filemilén. Kin meg-búſúl az ifjú vitéz, és gondollya magában, ha én-is kezébe akadok, annak a' vén embernek, én velem-is úgy bánik az. Ahozképeſt néki kéſzül 's fegyverkezik a' vén vitéz ellen, házára mégyen, meg-öli ott az öreg gazdát; azonban a' maga vén feleſége-is meghal, és azután el-véſzi az ifjú Aſſzonyt, kivel kedvére élt azután.

Ennek értelme.

Ennek értelme nem egyéb, hanem a' két vitézen érthettyük az Oô és Uj Teſtámentomat. Az Oônak némelly réſzeiben el-kellett múlni; és az Ujnak kellett eröt venni, annyiból tudnillik, a' mennyiben már az Ur Jéſus Chriſtus érdeme által az Iſtennek kegyelmében jútottunk.

CXXII. RÉSZ.

A' házaſság-törő Aſzſzonyokról.

EGy gazda ember ment a' ſzölöjébe, kinek ſokáig való múlatását gondolván a' feleſége, küld a' latra után, és az ágyba telepedik; azalatt a' gazda haza érkezik, egy termett ſzölö fát hozván a' kezében, mivel eggyik ſzemét meg-ſértette vólt a' ſzölöben. Az ajtót hertelen meg-zördíti, mellyet hallván a' gazdaaſzſzony, meg-ijed, és a' latrát a' ház ſzegeletiben valami rejtekben el-bútattya, azután az ajtót megnyittya. A' gazda ſiet az ágyba le-fekünni, a' gazdaaſzſzony pedig félti az ö latrát. Kérdi azalatt az urát, miért ſietne annyira az ágyra? ama' meg-mondgya, hogy eggyik ſzemével roſzúl vagyon. Mond a' gazdaaſzſzony: Ugy látom Uram, hogy majd a' máſik ſzemedre-is hályog érkezik, hanem feküdgy hanyattá, hadd ſzíjam-ki ſzemedből a' fájdalmat, ne veſzſzen-ki mindenik ſzemed. Le-fektetvén a' jámbor Urát, ſzáját látó ſzemére téſzi, hogy ne láthaſſon azzal-is, azalatt int latrának kezével, hogy mennyen-ki az ajtón. Midön vette vólna eſzébe az Aſzſzony, hogy a' latra már el-haladott, mond az Urának: Kelly-fel Uram, már ne félts a' máſik ſzemedet, hanem vígan múlaſd idödet.

Ennek Magyarázattya.

Ez a' gazda ember, jelenti a' Püſpököt, ki az Anyaſzentegyházban örizö páſztor helyett vagyon. A' házaſság-törö Aſzſzony azt a' lelket jelenti, ki gyakran gonoſsága által ördöghöz adgya magát. Tsakhogy gyakran meg-vakúlnak a' Páſztorok, mert a' föſvényſég tollya-ki ſzemeket, a' bölts mondáſa ſzerint,

Eccl. 20. *v.* 41. *Az ajándékok meg-vakíttyák a' birák ſzemeit.* Mindazáltal gyakran történik, hogy a' mellyiknek ſzeme egéſſéges vólna-is, azt-is bé-tapaſztya ennek a' világnak hizelkedéſe; és így mind eggyik, mind máſik el-véſz a' nagy ſetétségben.

CXXIII. RÉSZ.

Az ifjak az ő ſzűléjek vigyázásában maradhatnak-meg tiſzta életben.

EGy vitéz vólt, ki meſzſze földre indúlt, addig míg oda jár, Feleſégét hadgya a' maga gondviſeléſére. Azalatt az ifjú Aſzſzony meg-ſzeret egy ifjú legényt, mellyet meg-jelent a' maga Annyának-is. Az Annya kedvezvén leányának, az ifjú legényt hivattya, és azzal vendégeskedni kezdenek. Azonban, viſzſza tér a' vitéz, és az ajtón zörget, az ifjú Aſzſzony hirtelenſéggel a' latrát ágyába rejti, azután az Urának meg-nyittya az ajtót: ki bé-menvén, elsöben-is ágya kéſzítéſe felöl parantsol, mint meg-fáradt ember. Azon, eſze-véſz az ifjú Aſzſzonynak, kit látván az Annya, mond: Ne ſieſs leányom az ágy-kéſzítéſſel, mútaſſuk-meg elsöben Uradnak a' ſzép lepedöt, mellyet ſzámára kéſzítettünk. A' melly lepedönek eggyik végét adgya a' leánya kezébe, a' máſik végét maga tartya a' vén Aſzſzony; és fel-emelve a' vitéz nézéſére mind addig tartyák, míg annak árnyékában ki-mehetett a' legény az ajtón. A' meg-lévén, mondgya leányának: már terítsd-bé az Urad ágyát a' ſzép lepedövel, kit magunk kezével ſzöttünk, és varrottunk néki.

Ennek Magyarázattya.

Akár melly kereſztyén embernek tüköre ez a' vitéz: mert minnyájan úti-járásban vagyunk ezen a' világon.

világon. De abban a' járásban Iſten ellen ſokat vétkezünk. Igaz dolog, a' vitéz, melly a' jó lelki-iſmeretet jegyzi, gyakran meg-zördít, tsak-hogy a' teſt és a' világ a' hivságnak lepedőjét ſzemünk elött tartyák, hogy ingyen ſe láthaſſuk a' mi ellenſégünket, melly lelkünknek meg-ferteztetéſére mindenkor közel vagyon hozzánk, és így eſzünkben ſem veſzſzük, mikor az idö el-múlik tölünk, és azután tsak a' gyalázattal maradunk, ha ez illyen példákból nem tanúlunk.

CXXIV. RÉSZ.

Nem kell az Aſzſzonynak hinni, mert haragjában ki-jelenti a' titkokat.

VOlt egy vitéz, ki a' Királya ellen nagyot vétett; és embereket küld a' Király eleibe, kik kegyelmet nyerjenek fejének. Nagy késöre illyen okkal enged-meg a' Király: Mennyen eleibe bátor udvarába; de úgy, hogy egyſzer's mind lovon-is, gyalog-is járjon, És hogy a' leg-jobbik baráttyát vigye-el magával: és a' nagyobb ellenſégét-is; és azt a' kit leg-inkább ſzeret. Ezen a' vitéz igen nagy gondolkodásban eſik; azonban éjtſzakának idején mégyen egy idegen ember hozzája, és mond feleſégének: Nyilván való dolog, hogy ez illyen ember pénz nélkül nem jár; azért ha néked-is tetſzik, én ezt megölöm, a' pénzét foglallyuk-el, és tartsuk magunknak. Jovallya a' feleſége a' dolgot. E' meg-lévén, fel-kél jó hajnalban a' vitéz, az idegen embert el-botsáttya békével házától, kiben ſenki ſemmit nem tudott; azonban egy borjúnak vérét véſzi, és ſel-kontzollya, és darabonként rakja egy ſákba. Azután feleſégét-is ſel-költi, és a' ſákot kezébe adván, mond

néki: Ennek a' teſtét az iſtállóban temettem-el, hanem ebben a' ſákban tsak a' feje, kezei, lábai vannak; fogjad, és a' kamarába rejts-el ezt a' ſákot. Ezeket mondván, egy marok pénzt-is mútat a' feleſégének, mintha azt a' jövevény embertöl vette vólna-el. Reggelre kelvén, indúl a' Király eleibe, a' viſláját jobbkeze felöl hordozván, a' kis fiát ölébe vévén; a' feleſégét bal-keze felöl hagyván; úgy mégyen-bé az udvarba, hogy eggyik lábát a' viſla hátára tötte, és a' máſikán ö-is elébb-elébb ugrott a' földön. Mellyet látván a' Király udvara népével eggyütt, tsudálkoznak rajta; azonban, mégyen eleibe az Udvarbiró, és kérdi töle; hol vagyon a' te jobb barátod? ragadgya a' vitéz a' kardot, és a' viſláján nagy ſebet ejt, azzal el-üzi magától, azután tsak-hamar ſzólíttya viſláját, és a' viſla hizelkedve iſmét viſſza tér hozzája. Akkor mond a' vitéz: Imhol az én leg-jobb barátom. Kire mond a' Király: Igazat mond benne. Akkor kérdi a' Király maga: Hol az, a' kit leg-inkább ſzeretſz? mútattya a' vitéz, elötte játzó fiatskáját, és mondgya: Ebben vagyon leg-nagyobb gyönyörüſégem. Azután kérdezi a' Király a' leg-nagyobb ellenſégét. Arra a' kérdéſre ſzörnyen meg-tsapja a' vitéz maga feleſégét, mondván: Mit nézſz a' Király ſzemébe illyen ſzemtelenül? Kin meg-haraguván az Aſſzony ember, mond az Urának: Te gyilkos mit rongálſz engem? hiſzẽ moſtis a' kamarádba, a' ſzegény jövevény embernek teſte, kit az étſzaka kegyetlenül meg-öltél egynéhány pénzetskéért. Máſodſzor-is meg-tsapja feleſégét a' vitéz, mondván: Roſz aſſzony miért nem viſelſz jobb gondot a' gyermekre? akkor annál inkább fel-pattanván az Aſſzony, nagy kiáltva, jöjjetek-el, úgy-mond, velem,

lem ſzemetek láttára hozom elé a' ſzegény ember teſtét, kit ez a' lator az éjjel öſzve-kontzolt, és moſt házunknál rejtve tartya. A' melly ſzóra udvariak mennek-el az Aſzſzonnyal, kiknek eleibe viſzi a' ſákot, kiböl nem egyéb, hanem a' borjú-fö és lábak húllnakki. Onnat az iſtálóba viſzi öket, azt-is fel-áſván, nem találnak egyebet a' borjú húsánál. Azok tsak el-tsudálkoznak a' vitéz okoſságán, a' Királynak múlatságára meg-jelentik a' dolgot, és attól fogva, hiteles ſzolgai közzé válaſztya azt a'katona embert a' Király.

Ennek Magyarázattya.

Édes fiaim, ez a' vitéz a' bünös embert jelenti, ki az Iſtennek kedvéböl ki-eſett gonoſzsági miatt, hanem az Iſtenhez járúl azután buzgó könyörgéſekkel, a' ſzent Angyalokkal és több bóldog lelkekkel együtt, hogy mind azokkal egyetemben tiſzteletet tégyen, és kedvet találljon a' Chriſtus Jéſus érdeme által. Kinek az Iſten illyen formában enged-meg, hogy gyalog 's egyſzer 's mind lovon mennyen eleibe, melly azt téſzi, hogy meg-tapodgya a' földön éltében a' világi hivságokat; és mintegy lovon járó poſta, ollyan ſzerény légyen az iſteni ſzolgálatban. A' lelki-iſméretet mint kedves gyermekét úgy hordozza ölében, és rá vigyázzon, hogy azt meg ne ſértse; teſtét úgy hordozza, mint leg-nagyobb ellenſégét, és azt zabolára ne botsáſſa. Leg-jobb baráttyának az ö örzö Angyalát tartsa, mert a' viſel gondot, a' vígyáz reája éjjel és nappal Iſten akarattyából. Noha gyakran meg-ſzomoríttya az Angyalt az ember, mikor Iſten ellen vét; de azután iſmét az emberhez fordúl az ö örizö Angyala, hogy a' veſzedelemböl ki-ſzabadítsa az embert. Nem-is tselekedhetik nagyobb okoſságot ember, mint

ha meg-öli a' borját, és azt a' maga kamarájába rejti-el. Az-az, mint mikor rejtekbe mégyen ember, a' maga kamarájába, ott a' teſtet oſtor és zabolára fogja, böjtel ſanyargattya, Iſtennek, alázatos könyörgéſével, áldozatot téſzen; mert akkor meg-hallgattatnak az ö könyörgéſi, alamiſnái bé-vétetödnek, és az Iſtennek kedves ſzolgai közzé ſzámláltatik az ollyan ember.

CXXV. RÉSZ.

Az Aſzſzony emberek nem tsak meg-jelentik a' titkokat, hanem hazugsággal-is töldgyák.

VOlt két egyteſtvér Atyafi, annak eggyike ſzerzetes, máſik világi ember vólt. Hallotta a' világi ember, hogy az Aſzſzony emberben a' titok meg nem maradhatna. Kit meg-akarván próbálni, mond a' feleſégének egy éjtſzaka: Édes atyámfia, én néked valamit jelentenék, ha benned meg-maradna a' ſzó, melly, ha ki-tudódik, nékem örök gyalázatomra fordúl. Kinek mond az Aſzſzony: Meg ſe gondold azt Uram, hiſzem eggyek vagyunk mi mindenekben, mind a' gyalázatot, mind a' káit nékünk egyarántkell ſzenvednünk. Mond azután az férfi: Midön félre mentem vólna a' terméſzetnek könnyebbitéſére, egy fekete holló repüle-ki útólyomból, ki miatt nem kitsíny búſúlásban vagyok. Mond a' feleſége: de pedig meg-ſzabadúltál ollyan veſzedelmes terhedtöl. Reggel lévén, mégyen a' ſzomſzédba a' feleſége, és ott mondgya: Oh édes ſzomſzéd Aſzſzony, ki nagy titkot mondhatnék én néked, ha meg-maradna benned a' ſzó. Rá felel a' ſzomſzéd Aſzſzony, hogy mint maga lelkével olly bízváſt beſzéllyen véle. A' ſzókra mond

mind-

mindgyárt: hiſzem olly tsudálatos dolog történt ez éjel a' mi házunknál, hogy az én Uram útóllyából két fekete holló repült-ki, kin nem kitsíny búſúláſom vagyon. A' ſzomſzédgya eléb viſzi a' hírt, és a' harmadiknak hirdeti. Végre addig beſzéllik titkon a' dolgot, el-híreſitik az embert, hogy negyven holló ment vólna-ki belöle. El-pirúlván a' férfi ezen a' híren, öſzve gyüjti a' város népét, és ott hittel menti magát, hogy ſemmi nem vólna a' dologban, hanem tsak azt akarta meg-próbálni, mint tarthattya-meg az Aſzſzony ember a' titkot. Ezek után meg-hal a' feleſége, maga, mégyen a' Kalaſtromba, és ott három betüt tanúl, kinek eggyike fekete, máſika veres, harmadika fejér vólt.

Ennek Magyarázattya.

A' ki az Aſzſzony embernek álhatatoſságát próbálta, jegyzi e' világon kapdoſó embert, ki annyéra el-merül a' gondokban, hogy végre ezer akadály éri, kiváltképen a' ki a' kevélyſégbe eſik, a' lelkét ſok veſzedelembe ejti. Melly vétek igazán haſonlíttatik a' fekete hollóhoz. Ebből pedig a' te feleſéged, mellyen a' teſtet értyük, nem hogy ki-gyógyitana, de inkább gyalázatoſon bé-motskol. Azt tselekedd tehát té-is, gyüjtsd öſzve a' ſokaságot, úgy-mint: tellyes életednek minden gonoſsági juſſanak eſzedbe, azokról köveſd-meg az Iſtent, és tarts pénitentziát, azután a' jámborok gyülekezetibe menny-bé, a' hivságokról fordítsd-el ſzemeidet, és tanúly bár-tsak három betüt, mellynek eggyike fekete; a' légyen a' pokolbéli kínoknak emlekezeti, mellyek ſzokták követni a' bünöket. A' máſik bötü, melly veres, légyen a' te Idvizítöd kínſzenvedéſinek emlekezeti, ki

te éret-

te éretted vérrel feſtette-meg a' földet-is, ki-botsátván piros vérét ſzent teſtéből. A' harmadik bötü, melly fejér, légyen a' mennyei bóldogságnak kívánsága. Mert a' ki e' három bötüt jól meg-tanúlta, azt ſzivében nyomta, minden kétség nélkül a' mennyei bóldogságban réſzes léſzen.

CXXVI. RÉSZ.

Az Aſzſzony embernek nem kell hinni.

MÁkróbius irja, egy Papyrius nevü Római gyermek felöl, ki a' tanátsban Apjával eggyütt egykor bé-talál menni, a' hol titkos dolgokról végezett a' Tanáts; mellyet élete veſztéſe alatt ſenkinek nem vólt ſzabad ki-jelenteni. Haza menvén onnat a' gyermek, az Annya firtatni kezdi a' titokról, mellyet életek veſztéſek alatt hagyott-meg a' Tanáts titokban maradni. Midön a' gyermek, Annya miatt nem maradhatna, mond egykor, Azt vette kérdöben a' Tanáts, mit kelleſſék el-követni a' városban, azt-é hogy egy Férfinak légyen ſok feleſége, vagy hogy egy Aſzſzony embernek ſok férje? Melly gyermeknek az Annya öſzve-gyüjti a' városi Aſzſzonyokat, és ſereggel mennek a' Tanáts eleibe, illyen ſupplikátzióval: hogy minden Aſzſzony embernek két férje légyen inkább, illendöbb, hogy nem mint egy Férfiúnak több Feleſége. Melly dolgon a' Tanátsi rend tsak el-bámúl, nem tudván meg-gondolni, miért vették az Aſzſzony emberek, ollyan ſzemtelen kívánságra magokat, minnyájan azon egy értelemmel. Szégyenlették-is a' Tanáts Urak, Feleſégek nyughatatlanságát. Mellyet eſzében vévén a' gyermek, meg-jelenti az Uraknak mint járt az Annyával; azután el-végzik az Urak, hogy az a' gyermek mindēkor jelen légyen a' tanátsbā.

Ennek

Ennek Magyarázattya.

Ez a' gyermek jelenti a' tiſzta életet ſzerető ifjakat, kik a' ſzerzetben bé-mennek, a' hol tudnillik mindennapi tanáts vagyon, az idveſſégnek el-nyeréſe felöl. Annak az Annya jelenti ezt a' világot, a' ki minden jó ſzándékától idegeníti embert, a' lelki tanátsos dolgokat, hogy nagyra ne betsüllye, a' ſzabad akarat ſzerint való ſzegényſégen ne kapjon. Ollyankor, ſzükſég követni ezt az okos gyermeket Papyriuſt, úgy-hogy, ennek a' világnak hitegetéſét tsak ſemminek tartsuk, fülünk mellett botsáſſuk, mikor haſzontalan kérdéſeket támaſzt elönkben, azokkal ellenkező tselekedgyünk, az imádsághoz ragaſzkodgyunk; és így meg-maradhatunk azokkal az igaz böltsekkel, kik a' mennyorſzág úttyát fel-talállyák.

CXXII. RÉSZ.

Az okos Bírónak igaſságáról.

VOlt egy kegyetlen vitéznek egy hiv, és jó gondviſelő ſzolgája ſok idökig. Ki midön ſokadalomba menne erdön által azon ſzolgájával, harmintz gira ezüſtit a' berek közepin el-veſzti, mellyben a' ſzolgája ſemmit nem tudott. Azután a' ſzolgáját kezdi firtatni el-veſzett marhája felöl, kin a' ſzolgája igazán meg-esküſzik, hogy ſzemével ſem látta. Mellyet mivel meg nem talált, a' ſzolgájának el-vágja a' lábát, és el-hagyván, maga haza mégyen. Lakott azon út mellett egy Remete, ki hallgatván a' ſzegény legénynek jajgatáſát, feléje közelít, és meg-értvén ártatlanságát, hátára véſzi a' ſebeſt, házához viſzi, és ott gondgyát viſeli. Azonban, imádságához fog a' Remete, panaſzolkodván Iſten elött, mint ha nem igazán tsele-

kedett vólna, hogy azt a' nyomorúltat úgy engedte a' kegyetlen embernek méſzárlására. Midön illyen formában hoſzſzafon ſirván, imádkoznék, mégyen hozzája az Angyal, mondván: Nem olvaſtad-é a' Soltárokban. *Iſten igaz Biró, erös, és ſokat türö.* A' Remete: igen-is olvaſtam, úgy-mond, és hittem; de látom ma meg-tsalatkoztam, mert az a' lába-veſztett ember gyónásának ſzíne alatt tsalt-meg engem, felel az Angyal: Iſten ellen gonoſzt ne mondgy, mivel néki minden úttya igaſság, itélet, és jóság. Juſſon eſzedbe mennyiſzer olvaſtad: *Az Iſten itéleti nagy mélység.* Tudgyad azért bizonyoſon, hogy ez ember régi vétkéért veſztette-el a' lábát: mert azzal a' lábával az Annyának gántzot vetett vólt eleiben, ki miatt magos helyröl le-vetette Annyát, melly vétkéröl eddig az ideig pénitentziát nem tartott. A' vitéz pedig, ennek a' ſzegény legénynek Ura, az el-veſztett pénzzel kereskedéſt akart indítani maga lelke veſzedelmére, azért Iſtennek igaz itéleti ſzerint veſzett-el az a' pénz. Egy ſzegény ember mindennap könyörög vólt az Iſtenek, hogy tartsa-el Iſten ötet feleſégével és gyermekivel együtt, az a' ſzegény ember rá talál arra az elveſzett pénzre, és midön ura nem találkoznék, egy réſzét maga ſzükſégére költi, a' többit más ſzegény felebarátinak ki-oſztya. A' többi között annak-is jút benne, kinek a' lábát el-vágták miatta. Annakokáért, örizetet tégy a' ſzádra, Iſten ellen azt fel ne áttsad, mert ö az igaz Biró, erös, és hoſzſzú-türö.

Ennek Magyarázattya.

Ez a' vitéz az Anyaſzentegyházban a' Fö-Püſpököt jelenti, kinek fegyverben kell lenni mindenkor a' lelki ellenſégek ellen. A' hiv ſzolga az utánna-való

Papi

Papi rendeket jelenti, a' kik noha vígyáznak; de gyarlók lévén mint emberek, ſokſzor lelkekben ök-is kárt vallanak. Ollyankor pedig egyebet ne tselekedgyék, hanem a' miben vétett, tartson pénitentziát, és ſanyargaſſa teſtét, azután kiáltson-fel az Iſtenhez; és: *Meghallgattya az Ur a' ſzegények kiáltását*, azt mongya ſzent Dávid. Tanúld-meg azt-is ebből a' példából, hogy akármi alkalmatlanságot ſzenvedgy, vagy láſs, hirtelen itéletet ne tégy felöle, annál inkább Iſten ellen ne zúgolódgyál, mert ö tsak egyedül az igaz Biró, erös, és hoſzſzú-türö. Ádámot-is ſzemlélhettyük ebben a' példában, kit Iſten nagy gazdagsággal áldott vólt-meg; de azt el-veſztette, és azután kiáltott a' Felſéges Iſtenhez. Kinek Iſten életét meg-engedte nyomorúságos okok alatt, úgy-hogy, *ortzájának verítékével egye kenyerét.* Ezt meg-ſzánván az Iſten Fia, le-ſzállott az égből, fel-vette a' földről, és maga házába vitte-bé, réſzeltetvén bennünket az ö orſzágával.

CXXVIII. RÉSZ.

Nehéz ſzámadáſa azoknak, kik a' máſokét hamiſſan el-foglallyák.

MAximiánus Csáſzár idejében vólt két vitéz, egyik iſtenfélö, máſik igen világi ember. Az igaznak vólt egy ſzántó földe, a' máſiknak ſzomſzédságában. Azt a' földet mindeneſtöl fogváſt örömeſt magájévá tötte vólna a' világi ember, és gyakran kérte az ö réſzét a' máſiktól, kinek árrát-is örömeſt meg-adta vólna; de nem akarta el-adni a' maga réſzét. Azonban, hólta történik az iſtenfélö vitéznek, mellyet hallván a' világi ember, mindgyárt levelet irat a' meg-hólt-

nak neve alatt, mint ha a' földet bizonyos ſzámú pénzért néki adta vólna. Keres három hamis bizonyságot-is költségével, és a' hólt embernek házához menvén, annak petsétivel meg-petsétli az álnok levelet. Melly levélnek erejével tsak-hamar el-foglallya a' ſzántó földet. Kinek mondá a' meg-hólt embernek fia: miért foglalod-el az Atyám földét, a' melly engemet illet? Kinek felel amaz: Az Apád adta énnékem bizonyos ſumma pénzért azt a' földet. Melly dólgon meg nem alkhatván, mennek a' Biró eleibe, ott a' világi ember a' petsétes levéllel, és hamis bizonyságival elé áll, állatván a' maga dólgát. Kinek mond az árva: Látom az Apám petsétit; de bizonyos vagyok abban, hogy néked nem adta a' földet, mint férkeztél pedig a' petséthez, azt énnékem bizonyitsd-meg. A' Biró e' vetekedéſek után a' világi embert külön házba küldi, és a' bizonyságit haſonlóképen, kik közzül az öregbiket hivattya, és kérdi töle: ha tudná a' mindennapi imádságot? A' ki jól tudta, és a' Biró elött el-is mondotta, azután azt külön helyre küldi. Azután hivattya a' máſik bizonyságot, és mond annak a' Biró: Barátom, a' mit a' társodtól kerdeztem, azt ollyan igazán elé beſzéllette nékem, mint a' mindennapi imádságot, a' Mi Atyánkat, a' melly igazán el-ſzokták mondani; azért meg-láſd, te-is igazat mondgy, ha az akaſztófán nem akarſz meg-ſzáradni. Kire nézve gondolkodni kezd a' máſodik bizonyság, netalám mindeneket meg-jelentett a' társa a' Bírónak. Ö oſztán ſemmit nem mér meg-tagadni, hanem rend ſzerint elé ſzámlállya mint irták az álnok levelet, és mint jútottak titkon a' meg-hólt embernek petséttyéhez. Azután azt-is külön házba viſzik. A'

har-

harmadikat hivatván, annak-is mondgya a' Biró: Jó barátom, a' te társaid olly igazat mondottak énnékem, mint a' Mi Atyánk &c. Mellyhezképeſt ha meg nem akarſz halni; te ſe távozzál-el az igaſságtól. Az annál inkább el-hiteti magával, már mindenek nap-fényre jöttek, mi haſzna néki is tagadni, és a' ſzóról-ſzóra valamint folyt a' dolog közöttök eleitöl fogváſt, elé-beſzélli, és azt-is külön házba viſzik. Azután eieibe hivattya a' világi embert, haragos ſzemeket vetvén rája. Mond-meg (úgy-mond néki) mi formában foglaltad-el a' meg-hólt embernek ſzántó földét? Ö nem tudván, hogy a' bizonyságí mindeneket igazán meg-beſzéllették, igaſságát kezdi állatni, és fog a' bizonyságira. Kinek mond a' Biró: Átkozott ember a' magad bizonyságí árultak-el téged, melly latrúl ſzerzetted mind a' levelet, mind annak petsétléſét. Mellyet hallván a' vitéz, térdre eſik a' Király, és egyſzer 's mind Biró elött, és kegyelmet kér fejének. Kinek mond a' Király: A' minémü kegyelmet érdemlettél, ollyanban léſzen réſzed. Azután mind a' bizonyságokat, mind a' vitézt egymás mellé akaſztattya. Ennek a' Királynak itéletit mindenek tsudálták, és helyben hadták, mert azután mind az Atyai örökſéget, mind a' kit a' máſik vitéz bírt, az árva kezébe adatott a' Király. Mellyet nagy háládáſſal véſzen a' ſzegény árva.

Ennek Magyarázattya.

E' két vitézen érthettyük az ördögöt és Ádámot és az egéſz emberi nemzetet, melly Ádám fia vólt. Ádámé lévén a' Paraditsomi örökſég, vagy bóldogság, ezt irígylette a' telhetetlen ördög, és minden igyekezetivel ki-akarta keze közzül perleni. Elsö-

ben-is a' petsétet kívánván el-lopni töle, mert szép petsét vólt az emberen, az Istennek képi és hasonlatossága. El-is tsallya azt az embertöl mindenkor, valamikor kisérteti által a' bünnek homályával bé-motskollya embert, akkor a' gyönyörüséges isteni kép épen bé-mázoltatik. Mikor azért kisérteti által ennyire ment vólna elé dolgában az ördög, az emberi nemzetet mindenestöl fogvást ki-akarta tudni az ö örökségéböl; de a' melly embernek esze vagyon; a' mennyei Királyhoz mégyen panasz tenni, a' mit a' régi Próféták és Pátriárkák tselekedtek, mondván: *Oh Uram Isten, Emmanuel, és Király, és törvény adó, a' nemzetségeknek várakodása, és azoknak idvessége jöj-el a' mi szabadításunkra, mi Urunk Istenünk.* Akkor az ördög-is meg-jelenik az ö bizonyságival, a' magunk gonosz tselekedetit támasztván ellenünk; de ezeket a' bizonyságokat meg-szégyenítheti a' keresztyén ember. Elsöben az áhétatos imádsággal, mellynek feje a' Mi Atyánk. Másodszor: az igaz pénitentzia-tartással és töredelmességgel. Harmadszor: az Isten kegyelmében való meg-maradással.

CXXIX. RÉSZ.

Az igaz barátságnak próbájáról.

EGy Királynak egy kedves fiánál több sem lévén, az országok járni kívánkozott, ismeretséget akarván vetni az emberekkel. És midön oda járt vólna, hét esztendö múlva vissza térvén, nagy örömmel látya az Attya, és kérdi, hány igaz baráttyára talált vólna? Felel a' fia az Attyának: Háromra: az eggyiket magamnál-is inkább szeretem. A' másikat úgy szeretem mint magamat. A' harmadikat gyengén,

vagy

vagy nem-is. Kinek mond a' Király: Minek-elötte rájok ſzorúly, addig próbáld-meg öket illyen formán. Ölly-meg egy diſznót, a' húsát rakd egy ſákba, és éjtſzaka vidd a' barátod házához, kit magadnál inkább ſzeretſz, és mond ezt néki: Im egy embert öltem-meg történetböl, mellyet ha meg-tudnak, nékem gyalázatos halállal kell veſznem; hanem kérlek illyen ſzükſégemben légy ſegítségemre. Mellyet midön végbe vitt vólna a' Király fia, mond néki a' kedveſebbik baráttya. A' mint tselekedted, úgy veſzed haſznát, ki miatt úgy hiſzem, nem ſokára fel-akaſztanak; de mivel barátom vóltál, el-kiſérlek az akaſztó-fáig. És midön meg-fuladtz, három vagy négy ſing poſztót adok teſtednek el-takarítására. Azután mégyen a' máſodik barâttyához; de ott-is tsak ollyan vékony válaſzſza léſzen, mondván néki: Talám bolondnak alítaſz engemet lenni, hogy ollyan veſzedelemben akarſz keverni? mindazáltal, mivel barátom vóltál, el-kiſérlek a' kínzó helyre, és a' mint lehet, vigaſztallak. Mégyen azután a' harmadik baráttyához, annak-is meg-beſzélli mint járt, és mondgya: Szemérremmel folyamodom hozzád, mivel néked ſemmiben nem ſzolgáltam, ſöt nem-is tartottalak igaz barátomnak; de ne nézd azt, hanem mútaſd jóakaratodat hozzám. Kinek felel az a' baráttya: Örömeſt ſzolgálok, ſöt vétkedet-is magamra fogom, ha pedig kivántatik, magamat-is meg-öletem éretted. Igy, a' mellyik felöl nem gondolta vólna, abban talált nagyobb ſzeretetet.

Ennek Magyarázattya.

Igy van az embereknek dolga, tsak bújdosásban töltyük minden idönket. Elsöben-is a' világhoz tsatol-

tollyuk magunkat, kit magunknál-is inkább szeretünk, mint ha abban vólna a' tökélletes barátság. Ha pedig próbára kél a' dolog, nem hogy szükségünkben könnyebbítene; de maga tatzit annál mélyebben a' veszedelemre. Másodszor: magunk házunk népét szerettyük mint tulajdon magunkat. Ha pedig hóltod történik, el-kisér felességed, gyermekiddel egygyütt a' temetöbe; egy kevessé siránkozván rajtad, azután tsak-hamar el-feledkeznek rólad. Nem lehet azért nékünk jobb barátunk a' mi Idvezítönknél, kit gyakran igen hátra hadgyunk; de mikor meg-szorúlunk, és halálunk órájához közel jútunk, akkor veszszük eszünkben, kinek vólt nagyobb szereteti hozzánk, tudnillik a' ki maga életét tötte-le, hogy minket az örök életre meg-tarthatna.

CXXX. RÉSZ.

Jobb az okos az erös ferfinál.

VOlt egy Király, ki egy embert szegénysségéből felvött, és azt maga várában kapitánynak tészi. Az, fel-fuvalkodván méltóságos állapattyában, el-árúllya a' Királyt, és ellenségének fel-adgya a' várat. Azon meg-búsúlván a' Király, tanátsot tart, mint vehetné viszont kezéhez a' várat, fel-talállyák, hogy különben ahoz már nem júthat, hanem erövel, okossággal, és szeretettel, ha gazdagsággal együtt lészen. Vólt azon Királynak birodalmában három vitéz, egygyik igen erös; másik okos; harmadik hív, ki a' Kiralyt igen szerette. Ezek a' vitézek seregekkel szállyák-meg a' várat. Az erös vitéz keménnyen kezdi ostromlani a' várat, azonban a' bástyáról úgy talállyák ágyékát löni egy nyíllal, hogy el-vész miatta. Ekezik

zik azon töréſre az okos vitéz, és fel-menvén a' báſtyára, okait kezdi adni, miért kelleſſék meg-hódolni a' Királynak. Azt-is hasba lövik egy nyíllal, és a' tüdejét találllyák, és el-eſik az-is. A' harmadik vitéz-is a' töréſeken meg-indúl, és az ellenſégekkel hartzolván-is 's végezvén-is, annyira viſzi a' dolgot, hogy az ellenſéget ki-tudgya a' várból, és a' maga záſzlóit fel-rakja a' vár-fokra. Látván a' Király annak maga jó viſeléſét, betsületre és nagy állapatra emeli hüſégéért.

Ennek Magyaráza.

Az Iſten-is illyen formán tselekedett, mert Ádámnak gondviſeléſére ſzép lakó helyt bízott vólt, úgymint a' Paraditsom kertét, kiben ö fel-fuvalkodván, ellenſégivel tzimboráltt, és fel-adott a' ſzép örökſégen. Azután nem lehetett azt viſzſza ſzerzeni, hanem három rendbéli vitézek próbálták, 's próbállyák máig-is: úgymint, a' világon lévö hatalmas emberek tsak-hogy azokat ódalban találllya, a' gazdagságnak kívánsága, ki-miatt el-lankadnak az oſtromon. Másodſzor: a' böltsek, azok-is a' világi ditsöſſégtöl hamar meg-ſebesíttetnek, és el-eſnek. Hanem a' kik hívek, és ſzeretik az Iſtent, azok járnak nyereſéggel, azok veſzik viſzſza az el-veſztett gyönyörüſégnek lakó helyét a' Chriſtus érdeme által.

CXXXI. RÉSZ.

A' gazdagoknak, és ſzegényeknek állapattyokról.

VOlt egy Király, a' ki meg-kiáltatta; hogy valakik hozzája mennének, és valamit kívánnának, ſzemély-válogatás nélkül mindeneket meg-adna. Ér-

keznek elsöben-is a' fö Rendek, és azok közzül; ki Hertzegſéget, ki Grófságot, ki hadi vezérſéget, ki aranyat, ki tallért kíván. Érkeznek azután a' ſzegények, és együgyük, kiknek mond a' Király. Már késön jártatok, mert minden értekemet ki-oſztogattam; kire nézve ſzomorán térnek viſſza; de meg-ſzánván azokat-is a' Király, mond nékik: Atyámfiai, azoknak én igen el múlandó jókat adtam, uraságomat pedig magamnak meg-tartottam. Én azért tinéktek rajtok való uralkodáſt, és itéletet engedek. Mellyet hallván a' gazdagok, ſzomorán mennek a' Király eleibe, mondván: Uram ki nagy gyalázat eſett rajtunk: Im a' ſzegényeket rajtunk uralkodó biráknak rendelted. Jobb nékünk a' halál az illyen foglyos életnél. Akkor mond a' Király: Barátim nem téſzek boſſzút rajtatok, a' mit kívántatok, azt adtam, úgy-hogy, birodalomnál egyebet kezemnél nem hadtatok, igéretem ſzerint ezeket-is meg-kell elégítenem, azért kell már öket magam birodalmával réſzeltetnem. Mindazáltal, még-is illyen tanátsot adok: A' mitek vagyon, közöllyétek a' ſzegényekkel, és így; azoknak itéleti alól, és a' ſzolgálatból fel-ſzabadúltok, azután velem együtt birodalmomban egyaránt vígadtok.

Ennek Magyarázattya.

Édes fiaim, ez a' kegyes Király, az Iſtent példázza, ki azt kiáltattya, Poroſzlója avagy Évangéliſtája által: *Kérjétek és el-véſzitek, kereſsétek és megtalállyátok &c.* Erre a' hatalmaſok el-jönek, és minden birodalmakat annyira magoknak foglalnak, hogy ſzent Máténál maga a' Chriſtus azon panaſzolkodik: *A' rókáknak lyukok vagyon, az égi madaraknak ſéſzkek, néki*

néki pedig nints hová fejét hajtani. Midön azért a' ſzegények és együgyük el-érkeznek, azoknak a' maga birodalmát adgya. Mert illyen igéretet téſzen ſzent Máté által: *Ti a' kik mindeneket el-hadtatok, és engem követtetek, tizenkét ſzéken ültök, ítélvén Izraélnek tizenkét nemzetségét.* Máſutt azt mondgya: *Bóldogok a' lelki ſzegények, mert azoké mennyeknek orſzága.* Midőre ezekben véſzik a' gazdagok magokat, melly haſzontalan dólgon kapdoſtanak, akkor kezdik mondani: *Imé mi az ö életeket ſemminek és bolondságnak véltük, ihon mint ſzámláltattak az Iſten fiai közzé.* Ebben azért az a' tanáts, hogy alamiſna által, és egyéb ſzent élettel váltsák-meg a' gazdagok, és ſzabadítsák-ki lelkeket a' ſzolgálatból, hogy ök is Iſten fiai közzé ſzámláltaſſanak máſokkal együtt.

CXXXII. RÉSZ.

Az irígyek a' jóknak-is kárt téſznek.

EGy városban négy fö Doktor lakott, kik között az ifjabbik leg-túdóſabb vólt, és ſzerentsés a' gyógyításhoz. Mellyet a' többi vévén ezekben; igen ſajnállyák, és mondanak egymás között: Valami formán el-kellene veſztenünk ezt az embert, mert az egéſz világ ötet kereſi, így a' mi kereskedésünk igen megtsökönik. Ehezképeſt, mond a' három közzül egygyik: három mért-földnire lakik a' Hertzeg, kinek látogatására minden héten el-mégyen ez ifjú Doktor, hólnap meg-indúl, én az útban meg-állok egy futamatni földön, és midön felém érkezik, rémülve kereſztet vetek eleibe, és magamra; melly dolognak okát kérdezvén tölem, azt felelem néki, hogy rút bélpokloſságot látok rajta. Mikor onnat más futa-

matni földre jút, a' másikunk-is állyon eleibe, és hasonló dólgot tselekedgyék. Ugy a' harmadikunk-is, a' harmadik futamatni földön. Igy féltében meg-poklosodik, mert azt taníttya Hipokrates, hogy attól való féltében meg-szokott poklosodni ember. Ezt tselekedték véle a' Doktor társai, és midön meg-bélpoklosodott vólna, azután senki nem ment feléje.

Ennek értelme.

Ez a' három irígy Orvos, nem egyéb, hanem az ördög, test, és világ. A' ki pedig jó orvossággal éltetné a' lelket, az, a' keresztyén Egyházi ember. Az ellen irígykedik ama' három Doktor, és minden mesterségekkel ezét akarják vesztetni, és másoknak-is gyülölségében kivánnyák hozni. A' ki pedig ezeknek a' gonosz úton-állóknak hálójokat el-akarja kerülni, nem jár a' világnak törött úttyán, hanem félre mégyen, és isteni szolgálatban foglallya magát: mert minden keresztyén embernek ezaránt egyházi és papi tisztet kell viselni.

CXXXIII. RÉSZ.

A lelki barátságról.

EGy fö-embernek vólt két agara, a' kiket mindenkor öszve-kötve kellett tartani, mert ollyankor békeségesek vóltak egymással; de ha szábadok vóltak, készek vóltak egymást meg-ölni. Ezen búsúlván a' fö-ember; adnak illyen tanátsot néki, mikor egymástól el-óldattya az ebeket, botsásson egy Farkast egyik ellen, és mikor azt a' Farkas el-gyözné, akkor botsáttassa-el a' másikat-is, hogy így eggyik agár a' másikat segítse-meg. Azt tselekedte az ember, mikor egyik agarát már a' Farkas el-nyomorította vólna, a' másikat-is

kat-is el-botsáttya, és így ketten meg-ölik a' Farkaſt, azután a' két agár mindenkor jól alkuttak együtt.

Ennek Magyarázattya.

Igy van dolga a' teſtnek és léleknek. Arról mondgya az Apoſtol: *A' teſtnek vagyon kivánsága a' lélek ellen.* Viſzontag a' léleknek a' teſt ellen. Ehezképeſt, hogy ezek meg-eggyezzenek ketten, az ördög ellen támadgyanak-fel egyenlö akaratból. Mikor azt meggyözik Iſten ſegitségével, akkor eſzekbe véſzik, hogy egyaránt kell az iſtenes úton fáradni, ha veſzni nem akarnak.

CXXXIV. RÉSZ.

Chriſtuſnak ártatlan halálárol.

SEneka irja: hogy a' régi törvény ſzerint, minden vitézt a' maga fegyverében kellet el-temetni. A' ki pedig az illyen hólt teſtet meg-foſztott, meg-ölték érette. Egykor egy városſt meg-ſzállott egy Király, és a' körül annyi leſeket hánt, hogy kétségben eſtenek a' polgárok ſzabadúlaſok felöl. Illyen félelemben lévén, mégyen egy vitéz közikbe, ſzánakozván rajtok, kihez menvén a' városi emberek, kérik igen, hogy ſegítse-meg öket. A' vitéz pedig mond: erös kéz kivántatik a' ti ſzabadítáſtokra, nékem pedig láttyátok fegyverem nintsen. Kinek mond egyik polgár: Uram a' napokban egy nagy vitézt temettünk-el igen jó fegyverben, annak fegyverével megſegíthetſz bennünket. Akkor a' hólt embernek fegyverét elé vévén, kezében viſzi a' vitéz, és az ellenſéget el-üzi a' város alól. Sokan irégyſégbe eſvén e' gyözedelmes vitéz ellen, bé-vádollyák a' Birónak, mintha a' hólt teſtet foſztotta vólna-meg törvény el-

ellen. Mond a' vitéz a' Birónak: Uram a' két gonoſz között, mindenkor a' kiſſebbiket kell válaſztani, ha meg-kellett a' városſt ſzabadítani, hozzá kellett a' fegyverhez nyúlni. Annak-felette a' lopó, vagy foſztó, nem a' végre véſzen-el valamit, hogy viſzſza adgya, én pedig azt a' fegyvert nem kívánom magamnál tartani. Erre nézve talám jutalmat érdemlenék inkább mint vádoláſt. Tovább, ha a' városon meg-gyúlad egy ház, vallyon nem jobb-é azt a' házat mindgyárt mindeneſtöl fogváſt el-hánni, hogy ſem mint az egéſz városſt veſzedelmes tüzre botsátani. Igy, ha a' törvényhez tartottam vólna magamat, és a' fegyverhez nem nyúltam vólna, a' városbéliek mind eggyik elveſztek vólna. Az irígyek mindazáltal mind azt vítatták, hogy érdemes a' halálra. Kiknek kedveket akarván a' Biró tölteni, halálra ſententziázza a' nagy vitézt, az egéſz városnak búſúlására.

Ennek Magyarázattya.

Édes atyámfiai, ezt az egéſz világot ennek-elötte mint egy nagy városſt meg-ſzállotta vólt az ördög, úgy-hogy, ſzabadúláſnak reménſége nem vólt benne. Végre meg-ſzánván az embereket az Iſten Fia, le-ſzálla a' ſzüznek méhébe, és ott fel-vette a' meg-hólt elsö Atyánknak Ádámnak fegyverét, az-az, az emberi teſtet. Abban hartzolt és vett gyözedelmet az ördög ellen, és minket úgy ſzabadított-meg. Az ö irégyi vóltak a' Sidók, és méltatlanúl árúlták-el, a' mint Kaifás-is mondotta: *Jobb egy embernek meg-halni, hogy ſem az egéſz nemzetség el-veſzſzen.* Kire nézve Pilátus halálra adta ötet, kinek keſerves halálán tartozunk ſiránkozni; de azért, hogy ollyan Felſéges gyözedelemért nem háládáſſal, hanem gyakrabban boſzſzú-tétellel fizetünk néki.

CXXXV. RÉSZ.

Midön lelkünk iſmereti ſzorongásban vagyon, mit kelleſsék tselekedni.

SZent Ágoſton Doktor, az Iſten városáról irott könyvében jelenti, hogy midön Kollátinus a' Tárquinius Csáſzár fiát Sextuſt házához hítta vólna vendégſégbe, ugyan akkor a' Feleſégét Lukrétziát igen megſzerette, és rá vígyázván, mikor a' Csáſzár ki-ment a' városból Kollátinuſſal együtt, akkor ment a' Kollatinus házához, és nem úgy mint vendég, hanem mint ellenſég, egyik kezében mezítelen fegyver, máſik kezével ſzorongatni kezdi Lukrétziát, mondván: Én vagyok a' Sextus, avagy engedſz nékem, vagy fegyverem miatt kelletik meg-halnod. Söt ſzolgámat-is meg-ölvén, teſtét teſted mellé téſzem, és a' világra híre mégyen, hogy Lukrétzia ſzolga legénnyel vétkezett. Illyen nagy ſzorongásban lévén Lukrétzia, kételenſégből engedni kellett Sextuſnak. Igy töltvén kívánságát Sextus, mégyen-el házától. Lukrétzia illyen keſerves eſetét ſiratván, édes Attyának, és hites Urának meg-beſzélli; de midön ſenki boſzſzút érette nem állott vólna, illyen panaſzra fakad-ki: Sextus vendég képében jött hozzám, holott ellenſég vólt, tuttodra légyen azért édes hites társam, hogy a' te ágyad meg-ferteztetve vagyon, mindazáltal, ha teſtemet meg-motskolták-is; de lelkem tiſztán maradott. Azért nékem meg-botsás Kollátine, én pedig a' büntetéſtöl ſzabadúláſt nem kívánok. Ezeket ſzólván, a' melly hegyeſtört titkon kis ſubája alatt tartott, hirtelen melyében veri, és úgy öli-meg magát. Melly dólgon az atyafiai meg-indúlván, meg-eskü-

nek

nek rajta, hogy nem ſzünnek addig, míg a' Lukrétzia haláláért boſzút nem állanak, és a' Tránquinius nemzetségét Rómából ki nem fogyattyák, mellyet végben-is vittek, Sextuſt-is fegyverre hányván nem ſok idöre.

Ennek Magyarázattya.

Ezen a' Lukrétzián érthettyük a' kereſztség által meg-moſogattatott tiſzta lelket. Sextuſon az ördögöt, a' ki ſok-képen fáradoz a' léleknek veſzedelmében. Kit mind addig kiſért, még vagy egyſzer, vagy máſzor meg-nyomorít; de akkor a' töredelmes lélek keſerves panaſzſzal mégyen az ö mennyei Attyához, mellyböl kéſz az Iſten ötet ki-ſzabadítani, tsakhogy a' lélek-is vonnyon fegyvert, és a' bünt tellyeſſéggel öllye-meg magában, úgy-hogy, többé meg ne elevenedgyék benne a' gonoſság. Akkor az ördög minden ö tzimboráival együtt ki-tiſztúl a' városból, úgymint a' kereſztyén embernek ſzivéböl.

CXXXVI. RÉSZ.

A' jó Lelki-páſztornak vigyázónak kell lenni.

EGy lopó éjtſzakának idején, ment más gazdag embernek háza-héjára fel, és onnat nézgélt alá a' házba, ha vólnának ott ollyan emberek, kiktöl félni kellene. Mellyet vévén eſzébe a' gazda, mond a' Feleſégének: Tudakozzál én tölem nagy ſzókkal, mint tudtam gyüjteni ezt a' gazdagságot, melly házunknál vagyon? Ne-is ſzünnyél addig, míg válaſzt nem véſzſzeſz tölem. Akkor mindgyárt kezdi az Aſszony kérdezni az Urát, illyen ſzókkal: Uram hól vetted ezt a' ſok pénzt, mellyet gyüjtöttél, holott kalmár

nem

nem vóltál? Mond a' gazda: De ne bolondoskogyál, hadgy békét affélé kérdéſeknek. Az Aſſzony pedig annál inkább kezdi firtatni. Mond egykor, mint-egy fél kedvel a' gazda: Senkinek meg ne jelentsed hát, igazán meg-mondom. Én lopó vóltam, és étſzakai lopáſommal ſzerzettem a' mim vagyon. Mond az Aſſzony: Tsudálom, ha rajta nem kaptanak vagy egyſzer. Kinek felel a' gazda: Egy ember tanított engemet arra, hogy mikor el-búvom, hétſzer mondgyam azt a' ſzót egymás után: Tsalárd, tsalárd, &c. de kérlek ſenkinek meg ne jelentsd, hogy tölünk-is ezzel a' meſterſéggel el ne lophaſsák a' mink vagyon. E' ſzók után el-aluſzik a' gazdaaſſzony, a' gazda-is aludtá téſzi magát. A' lopó mikor ezeket a' ſzókat hallotta vólna, néki bízza magát, és a' gazdától hallott ſzókat el-mondgya hétſzer egymás után, azután bátrabban kezdi magát viſelni, azonban úgy eſik egy lyukon-bé, ugyan el-terül a' ház közepin, és karja-is kitörik. Hallván a' zördüléſt a' gazda, fel-kél, és házában találván a' lópót, mi hozott tégedet ide? és amaz: A' tsalárd ſzók tsaltanak (úgy-mond) meg engemet. Igy, reggel ki-viteti a' gazda a' lopót és fel-akaſztattya.

Ennek Magyarázattya.

Ez a' lopó az ördög, ki ha valami réſt talál a' te ſzivedre, mindenkor nézi tselekedetedet, és ha lehet, gonoſz gondolatok által bé-lopja magát; de a' kereſztyén embernek vígyázó gazdának kell lenni. Azért mondgya Idvezítönk: *Vigyázzatok, mert nem tudgyátok, melly órában jön-el a' lopó.* Annak a' lopónak intselkedéſe ellen pedig a' jó Lelki-tanító orvoſságát

találllya, úgy-hogy, a' hol nyereséggel akarna járni a' kisértö, meg-esik ott, és szégyen-vallással távozik-el a' keresztyén ember mellöl.

CXXXVII. RÉSZ.

A' Christusnak irgalmasságáról a' megtérökhöz.

EUsébius irja egy Római Császár felöl, ki nagy igazsággal igazgatta az országot, minden embert tsak az ö tselekedeti szerint jútalmaztatván, mellyben tekintet nem vólt, sem szegényre sem gazdagra. A' Római Tanáts azt az embert ezért ki-vetette a' Császárságból, és számkivetésre kergette. Azután Constantinust választották Császárnak, a' ki tsak-hamar Róma ellen támadott, és meg-szállotta a' várost. Kinek midön kezéből ki nem szabadúlhatnának; elsöben a' véneket küldik hozzája követségben; azután az ifjakat; azután az Aszszony embereket, kik mezítláb mennyenek eleibe, le-borúlva kérjenek kegyelmet. De úgy sem nyerhettek semmi szabadúlást. Utóllyára, annak a' Császárnak édes Annyát küldikel, a' ki fiához való sok jótéteménnyit elé-számlállya, melyét és emlöjét néki meg-mútattya, mellyeken táplálta és hordozta. Mellyet látván a' Császár, természet szerint-való kegyességre hajol, meg-enged a' városnak, békességesen mégyen-bé közikbe, és ott mindeneket betsülettel lát.

Ennek Magyarázattya.

Igy tselekszik gyakran az ember, nem akarja, hogy az ö Ura, és természet szerint-való Királya a' Christus Jésus az ö szivének városában lakjék, hanem vakmeröséggel, háládatlansággal, és egyébb gonosz magunk

magonk viſeléſével el-kergettyük. Azután oſztán olly kegyetlen hatalmaskodó foglallya-el lelkünket, a' ki kéſz veſzedelmes halálra júttatni bennünket. Ollyankor azért, ha láttyuk hogy roſzſzúl tselekedtünk, utólſó veſzedelemre jútottunk, az ö irgalmaſságos ſzéki eleibe folyamodgyunk. Meg-vagyon irva; hogy *nem hágy, ſem el nem hágy bennünket.*

CXXXVIII. RÉSZ.

Kiket keménységgel meg nem győzhetünk, meg-győzzük kegyeſséggel.

MÉdró Királynak egy fia lévén, el-hadta az-is az Apját; Kihezképeſt, a' Király-is ki-tagadta ötet örökſégéből. Azzal a' fiú mégyen a' Perſiai Királyhoz, az Apja ellenſégéhez, ajánlván ott arra magát, hogyha ſzolgálattyát véſzi, örömeſt hartzol a' Persák Királya mellett, Apja ellen. Végre a' két Király között hadakozás indúl, a' hol Médró Király igen megſebeſedik, kinek vérét látván a' fia, meg-eſik ſzive rajta; és attól fogva az Apja mellett kezd hartzolni, annyira, hogy a' Persák Királlyát meg-győzi. A' melly tselekedetiért a' Persák Királlya el-üzi, és amaz Apjához mégyen viſzſza, töle alázatoſon kegyelmet kér, az Apja-is meg-enged néki, és a' békeſség után örökſégébe helyhezteti fiát.

Ennek Magyarázattya.

Igy e' világon két Király vagyon, az Iſten a' valóságos, és igaz Király; az ördög-is királykodni akar. Az ember pedig, kit Iſten maga kegyelméből fiának fogadott, el-hagyván az ö kegyes Attyát, idegen Királyhoz az ördöghöz adgya magát, és mikor eſzébe véſzi, hogy a' ki ördögnek ſzolgál, kín és betstelen-

ség fizetése, akkor fútamodik újalag az ö mennyei Attyához, a' ki olly irgalmas, hogy: *Nem akarja a' bünösnek veszedelmét, hanem meg-térését és életét.* Azért mondgya szent Dávid-is nagy bizodalommal: *Te vagy, a' ki az én örökségemet meg-adod énnékem, &c.*

CXXXIX. RÉSZ.

A' Lélek sebeiről.

VIlág biró Sándor egy várost, nagy haddal megszáll, és környül vészen, a' holott sebhetés nélkül minden vitézi el-vesznek. Azon tsudálkozván, a' böltseket hivattya és kérdi; mi lehessen annak oka? A' kik felelnek: Ne tsudáld azt Király, mert egy nagy Basiliskus vagyon a' város köfalán, kinek látása miatt meg-halnak a' vitézek. Kérdi Sándor, mint kellene annak ellene állani? Kinek felelnek e' böltsek: Ha egy nagy tükört tennének eleibe, magát meg-látná benne, és így maga látása miatt el-vesznе, az a' nagy Basiliskus kígyó.

Ennek Magyarázattya.

Ezen a' világon leg-többen, mivel a' kevélység miatt vesznek-el, a' lévén szülö Annya a' több vétkeknek-is, semmivel könnyebben annak a' véteknek ellene nem állhatunk, mint ha magunkat meg-tekintyük, és a' mi gyarlóságunknak romlandó vóltát eszszünkbe veszszük.

CXL. RÉSZ.

Ez életben tanúllyuk-meg, mi követhet jövendöben.

HEráklius minden jó-tselekedetek között, leg-inkább követte az igasságot, úgy annyira, hogy sem

ſem adomány, ſem ſzép ſzó a' mellöl ötet el nem vonta. Egykor egy vitézt bé-vádolnak elötte, illyen ſzókkal: Ez a' vitéz társával együtt ment a' hadba, a' hol ſemmi hartz nem vólt, és e' még-is társa nélkül jött haza onnat; mellyhezképeſt, látni-való dolog, hogy az útban veſztette-el társát. Hallván azt a' Király, meg-ſententziázza, és midön vinnék a' pelengérre, tekintik, hát ihon jön a' társa minden ſebhetés nélkül. Kit látván az emberek, viſzſza térnek mind kettövel, állítván újalag öket a' Biró eleibe, kikre meg-haraguván Héráklius, mond: Mivel te már egyſzer meg-ſententziáztattál, tsak ugyan meg-kell halnod. Mond a' társának-is: Te vóltál oka a' társad ſententziázásának, azért haly-meg té-is. Mond a' harmadiknak: Rád bíztam vólt az *executió*t, mivel végbe nem vitted, tés-is életeddel fizetſz.

Ennek Magyarázattya.

Igy az Iſten igaz Biró mindenekben. A' két vitézen, a' teſtet és lelket értyük. És mikor a' teſt által meg-tsalatott lélek vétkezik, mindenik egyaránt érdemli a' büntetéſt. Mellyböl ha ki-tér ember, a' Chriſtus halálának érdeméért, meg-ſzabadúl a' pokoltól; de a' teſti halálon által kell menni. Harmadik vitézen az Egyházi embert kell érteni, ki hivatallyában ha el nem jár, haſonlóképen büntetödik. Azért mondgya Ézékielnél: *Ha meg nem jelented, es meg nem mondod néki, hogy el-térjen az ö gonoſz úttyáról, és éllyen: és az iſtentelen meg-hal az ö gonoſságában, az ö vérét a' te kezedböl kereſem-ki.*

CXLI. RÉSZ.

A' hallásból követheti ember a' jó tanátsot.

FUlgentius birodalmában lakott egy Zédékiás nevü vitéz, kinek elég szép felesége de esztelen vólt, annak kamarájában lakott egy kígyó. A' vitéz a' vitézi játékot addig üzte, hogy meg-szegényedett miatta, ki tsak imitt-amott tekergett, sirván szegénységén. A' kamarájában lakó kígyónak meg-nyittya Isten a' száját, mint a' Balaám szamárának régenten, és kérdi a' kígyó a' vitézt, miért ollyan szomorú? Kövesse az ö tanátsát, és nem bánnya-meg: minden napra adgy egy-egy kevés tejet énnékem, én meggazdagítlak. Meg-örül azon a' Vitéz, és a' tejet meg-igéri. Azután tsak-hamar meg-gazdagúl a' Vitéz, és szép fia-is lészen. Egykor mond a' Felesége a' Vitéznek: Ugy hiszem Uram annak a' kígyónak, nem kitsíny gazdagsága vagyon a' kamarában, az én tanátsomból meg-kell ölni, és miénk lészen gazdagsága. Ama', Felesége tanátsából vészen egy pörölyt kezébe, és tejet-is a' lyuk szájához. A' kigyó ki-üti a' fejét a' lyukon, hogy szokás szerint egyék a' téjben, azóban emelíti a' pörölyt a' Vitéz, mellyet eszében vévén a' kígyó, viszsza rántya fejét, és a' Vitéz tsak a' tejes edényt találllya. Azután tsak-hamar el-vész a' gyermek a' háztól, és valamije a' Vitéznek vólt, mindene oda lészen. Akkor mond az Asszony: Oh Uram, nyilva rosz tanátsot adtam vólt én néked; én azért azt mondanám most néked, mennél a' lyuk szájához, aláznád-meg magadat, ha talám a' kígyó meg-engedne néked. El-megyen a' Vitéz, siránkozván, és kérvén a' kígyót, hogy ismét gazdagítsa-meg ötet. Mond a' kígyó:

kígyó: Moſt látom melly bolond vagy, miért gondolod-meg, hogy én el-feletkezném a' pöröly ütéſről, mellyet hozzám mértél vólt. Tudom én, te ſem felejted-el a' gyermeked halálát, és értekednek el-veſzéſét, mellyet miattam ſzenvedtél. Kinek nagy ſzomorán mond a' Vitéz: Soha ne gondolkodgyál erről, hogy én többé meg-bántsalak, tsak moſt tégy jól velem. Kinek mond a' kigyó: Barátom, úgy iſmérjed a' kígyót, hogy ö tellyes méreggel és álnokſággal, a' mit egyſzer mondottam, érd-meg véle: nem felejtem én-el a' pörölyt, tsak menny dólgodra, ha nagyobb nyavalyát nem akarſz ſzenvedni. Ezzel hátra áll a' Vitéz, kéſén ſiratván, hogy Feleſége tanátsán megkellett indúlni, ki miatt tsak a' nagy ſzegényſégben maradott.

Ennek Magyarázattya.

Igy járt az emberi nemzet, mint ez a' ſzegény Zédékiás; mert elégſéges gazdagsága vólt Paraditsomban; de el-veſztette azt, ſzép Feleſégének Évának tanátsából. Azután a' Chriſtus meg-váltván az emberi nemzetet, iſmét meg-gazdagította azt, mennyei áldáſokkal fel-ékesítette, a' kereſztség által megmoſogatta, de azt a' nagy jót háládó ſzivel nem véſzi ember, hanem a' bün által iſmét meg-ſzegényedik. Végre hogy eſzére térítse Iſten az embert, ſokféle ſzomorúsággal látogattya, gyermekit ſzeme láttára el-véſzi, kereſményit más idegenekre ki-oſztya, hogy megiſmérje magát ember, az ö jó tött Urához fordúllyon, és ha egyebet nem-is, lelkének idveſſéget nyerjen.

CXLII. RÉSZ.

Az ördög töreiről, mellyben kíván ejteni bennünket.

EGy Király egy nagy berket kerítésbe vött, kiben sok-féle vadakat tartott nagy gyönyörüségére. Találkozott az idöben egy árúló, a' kit mindenéből kifoztottak gonoszságáért. Azután számkivetésre jútván ügye, hálókat szerzett, és négy pár agarat, kikkel a' Király berkéből ki-fogyassa a' vadakat. Az ebek nevei ezek vóltak. Rikhel, Emuleim, Hánégif, Bándin, Krismel, Egófin, Beámis, és Renelim. Ezekkel épen el-puztította a' berekből a' vadakat, kin a' Király igen meg-búsúl, és hivattya a' fiát, mondván: Menny-el fiam, fegyverkezzél-fel, vedd melléd a' hadakat. Azt az árúlót, vagy öld-meg, vagy üzd-ki országomból. Kinek mond a' fia: Atyám kézen vagyok mindenekre; de azt hallom azon árúló felöl, olly hatalmas, hogy szükségesképen ideig el-kell rejtenem magamat elötte, egy okos Szüzzel végeznem, és úgy a' hartzra kézítenem magamat. Mond az Apja: Menny a' Váriók kastéllyába, ott találod-fel a' leányt, a' ki ha szolgálni fog, nagy méltóságra emelem-fel ötet. A' Király fia e' szókra fegyverbe öltözött, a' leány kastéllyába tsak maga bé-mégyen, kit a' leány nagy örömmel fogad, és egy ideig ott marad a' Király fia, azután ki-mégyen a' kastéllyából, és nyóltzad-nap múlva az Attya ellenségét fel-keresi; végre meg-rontya, és a' nyakát el-vágja. Azután nagy gyözedelemmel az Attyához mégyen, és az Attya, a' királyi koronát tészi a' fejébe, és a' birodalmat kezébe adgya.

Ennek

Ennek Magyarázattya.

Édes fiaim, ez a' Király az Istent példázza. A' berek a' világot, vagy az Anyaszentegyházat. A' világ bé-vólt kerítve a' szent Parantsolatokkal: Az Anyaszentegyház a' Christus kínszenvedésével, és irgalmasságával. Abban a' Doktorok Prédikátorok, és istenfélő jámborok vóltak: Az árúló, az ördög, ki az Isten országából le-vettetett. Ez már mind úntalan vadászsa az Isten szolgait, a' kinek meg-vagyon hálója vetve, és mint a' vadakat szokták fogatni az agarakkal; úgy igyekezik rontani a' híveket. És mihelyt az emberek távoznak az isteni szolgálattól, ottan mindgyárt rajtok terem ez árúló, míg az isteni szolgálat között-is. Az elsö pár agara Rikhel és Emuleim, nem egyéb; hanem a' gazdagság és gyönyörüség: Ezek által, ez a' gonosz vadász a' világnak nagy részit keríti az ö hálójába. Második pár agara: kinek Hánégif és Bándin a' nevek, az annyit tészen, hogy szedd-el vedd-el tőle. Ezekkel az ebekkel szokta meg-kerülni, mind az egyházi, mind a' világi főtiszteket, úgy-hogy, a' mit a' szegény alatson rendektől el-vonhatnak, abban semmi kíméllést nem tésznek, az igasságot lábok alá tapodván: Igy ez a' két kutya-is sokat kerít a' veszedelem hálójába. Harmadik pár agár a' Krísmel és Egófin: Ezeket a' tsapodár emberek után eresztí, kik sokan vannak, mind az egyházi szolgák, mind a' világi emberek között. Az illyenek tsak olly bátran nyargalnak a' vétekben, mint a' nyúlak és özek a' hegyeken. Az illyenekről mondgya Salamon: *Vannak olly' istentelenek, kik olly bátorságosak, mint ha az igazak tselekedetit tselekednék.* A'

negyedik pár agár, Beámis és Rénélim: Ezek a' föſvényeket, uſoráſokat kergetik, és hajtyák a' háloba. Annak-felette a' búja terméſzetü embereket, kiket nagy ſereggel viſznek a' veſzedelemre. Látván azért az Iſten az egéſz emberi nemzetet, illyen nagy romlásban forgani, el-küldötte az ö Fiát, a' leánynak kaſtéllyába, az-az: a' Szüznek méhébe, a' honnat két rendbéli fegyverrel ment-ki, iſteni és emberi terméſzettel. Mert minek-utánna ſzületett a' Chriſtus Jéſus, nyóltzad-napra környül-metéltetett, akkor mindgyárt az Iſten törvényének fegyverével ſebhetni kezdette az ellenſéget. Azután a' Kálvárián minden hartzát gyözedelmeſen el-végezte, minden ellenſégit földhöz verte, úgy ſzabadított-ki bennünket az ördög hálójából, az örök életet úgy ſzerzette-meg nékünk.

CXLIII. RÉSZ.

Az utólsó Itéletnek felelméről.

VOlt egy Király, kinek ollyan végezéſe vólt, hogy a' kinek meg-kellene halni, reggel nap fel-jöveteli elött az ö ajtala eleibe mennének, fekete köntösbe öltöznék, és trombitálván ott néki, azután vitetnék az itéletre. Azon Király igen nagy vendégſéget inditott, kiben jelen vóltak az orſzágnak fö rendei, a' jó muſikáſok-is ott vóltanak, kik mindeneket örömre indítottak, muſikájokkal, csak a' Király vólt ſzomorú egyedül. Mellyet látván a' vendégek, tsudálkoztak rajta; de nem mertek ſzólani, hanem a' Király Ötsét kérték, tudakozza-meg a' Királytól, mi leheſſen oka bánattyának? Kire nézve, mond az attyafia: Király aſztalodnál mindenek vígan vannak, tsudálkoznak ſzomorúságodon, örömeſt értenék okát

bána-

bánatodnak. Kinek mond a' Király: Menny házadhoz, hólnap erre meg-felelek. Ez meg-lévén, meghadgya a' Király a' Trombitásoknak, a' végezés szerint mennyenek az ö attyafiának házához, és ott fújákmeg a' trombitát, és vigyék a' Király eleibe. Más napra kelvén, meg-hallya a' Király Öttse, az ajtaja elött trombitálókat, ki miatt a' vér-is meg-posdúl benne. Öltözik fekete köntösbe, és indúl a' Király eleibe. A' Király pedig egy igen mély gödröt ásatott, azon gödör szájára tétetett egy széket, a' ki igen béesöleg tsak alig állott. Le-vetkezteti az Öttsét, és ülteti abba a' székbe, feje feliben pedig egy mezitelen hegyestört függesztenek-fel, szintén a' feje aránt, igen gyenge tzérna-szálra. Annak-felette, ki-vont éles kardal elöl hátúl, és két felöl melléje négy embert rendel ki-vont éles kardal, kiknek mond a' Király: Fejetek veszténe alatt mihelyt mondom, mindgyárt által verjétek ezt az én atyámfiát. Azonban aztalt teríttet a' Király az Öttse eleibe, mellyet minden drága jó ízü étkekkel meg-raknak, oda minden-félé musikásokat el-hínak, és igen szépen zengenek a' musikák. Akkor mond a' Király: Édes kedves Atyámfia, miért vagy szomorú illyen rakott aztalnál, és ennyi musikások között? Kinek felel az Öttse: Minek tudnék örülni? Hiszem jó reggel ajtóm elött meg-fúvák a' trombitákat halálomnak jelenségére. Annakfelette, mitsoda veszendö székben ülök, kiben ha tsak eggyet mozdúlok-is, a' mélységes gödörbe essem-bé mind székestöl. Látom annak-felette fejem felett az igen hegyes, és éles tört, a' ki szintén le-szakadólag áll, és az agyam velejéig mégyen-bé. Körülöttem-is négy kegyetlen hóhért látok, kik minden szempillan-

tásban kéſzek halálomra. Ezekre nézve, ha a' világ enyim vólna, ſem gyönyörködhetném benne. Kinek mond a' Király: Már a' tegnapi kérdéſedre én-is megfelelek. Énnékem örömem azért nem lehet, mert valaminémü állapatban te moſt vagy, én-is haſonlóban látom lenni magamat: mert igen romlandó ſzék ez a' teſt, mellyben az én életem helyheztetett, alattam lévén a' pokolbéli mélyféges gödör: az Iſtennek itéleti fejem felett áll, nem tudván mikor válaſztya-el lelkemet a' teſtemtöl. Elöttem éles fegyverrel áll a' halál, a' ki ſenkinek nem ſzokott kedvezni, melly olly titkon jár, hogy nem tudom mi formán, mikor és hol üt-meg engem. Más felöl mellettem a' büneim mint egy éles fegyverrel úgy állanak, kéſzek ellenem minden vádláſokra az itélö ſzék elött. Meg ugyan más felöl az ördög áll, az-is mint kegyetlen hóhér kéſz örökös halállal kínozni. Negyedik felöl a' rothadás, és a' férgek látſzanak mellettem, mellyek meg-eméſztik teſtemet: ezek mind úntalan elmémben forogván, lehetetlen édes Atyámfia vígaſságban lennem. Minek-okáért, ha te én tölem halandó embertöl ennyire meg-ijedtél, illendöbb nékem az én teremtö Iſtenemtöl félnem, kinek elötte ſemmi homály nintsen, hanem láttya és meg-ítéli minden tselekedetünket. Menny-el azért kedves ötsém, és többſzör efféle kérdéſekkel ne ſáraſz engem. Azzal fel-kél az Atyafi, a' Királynak hálát ád élete meg-maradásáért, és azután meg-jobbíttya életét. Az orſzágbéliek-is a' Királynak okos feleletit tsudálták, és betsüllötték.

CXLIV.

CXLIV. RÉSZ.

A' világnak munkás állapattyáról.

EGy Király birodalmáról olly hirtelen-való változást hirdetnek, hogy a' jó, gonoszszá; Az igasság, hamisságra: Az erősség, erötlenségre: A' törvény, igazságtalanságra változott. A' Király maga-is tsudálkozván ezen, négy Böltset hivat, kiktöl ennek okát tudakozza. Azok hoszszú tanátskozások után a' Királyi városnak négy kapujára, kiki maga tetszését felirja. Az elsö ezt irja: *A' hatalom ült az igazság székibe, azért a' föld törvénynélkül marodott.* Ismét: *A' nap éjtszakává változott; azért nints e' földön bizonyos út.* Ismét: *A' futás hartzol; azért az országg betsület nélkül vagyon.* A' másik Bölts a' második kapura azt irja: *Az egy kettövé vált; azért nints igazság. A' barátság meg-idegenedett; igy, nints hüség az országban.* Viszont: *A' gonoszt jónak tartyák; azért nints e' földön kegyesség.* A' harmadik Bölts azt irja a' harmadik kapura: *Nagy szabadságot vött az okoskodás; azért nints neve az országban.* Viszont: *A' lopónak betsületi vagyon; azért nints pénze az országnak.* Viszont: *A' szarvas-bogár, Saskelyö akar lenni; azert nints külömbség a' házában.* A' negyedik ezt irja: *Az akarat leg-elsö tanáts; azért nints a' földön jó rend.* Viszont: *A' pénz mondsententziát; chezképest, rosszúl folynak a' dólgok.* Viszont: *Az Istent meg-hóltnak tartyák lenni; azért teli bünös emberekkel a' világ.*

Ennek Magyarázattya.

Édes fiaim, noha régenten az az igasság, és az Istennek törvénye vólt a' vezér; de most a' hatalmasság szab rendet a' világon. Ezt sok rendbéli példák

bizonyíttyák, tsak az embernek maga személyében-is, mert az embernek igaság szerint, Isten akarattyától kellene függeni; de azt láttyuk, hogy kiki jobbára maga akarattyát követi. Tovább, az egyházi embereknek kellene, mint tsillagoknak jó példájokkal fénleni az emberek elött; de azok-is igen egy pórázon kezdettenek fútni a' világ fiaival. És valamiket azok a' Böltsek a' város kapuira irtanak, azok igazán a' moſtani világban mind bé-tellyeſedtek, mert a' Kalaſtromok-is konkoly nélkül nem maradtak. A' teſtvér Atyafiak között, eggyeſség nintsen, úgy hogy, a' kiknek eggyeknek kellene lenni, két-felé haſonlanak. A' barátság, ellenſéges dologgá vált; mert gyakrabban azok miatt kell veſzni, kik igaz barátoknak tüntetik magokat. Nints hit, nints igaság, minden szép szó alatt tsalárdság lappang alattomban, és így annyira fel-fordúlt az egész világi birodalomnak állapattya, hogy ennek szerfelett-való változását, nints olly okos elme, a' melly fel-talállya, nints olly ékeſen szóló nyelv, a' melly ki-beſzéllheſſe.

CXLV. RÉSZ.

Az idveſségnek útáról.

ALbert Hiſtoricus irja: Filep Királynak idejében, ment egy út két hegy között-el Árméniába, a' melly út járatlanná vált: mert a' levegö ég-is megveſzett azon a' földön, ki miatt el-kellett vólna veſzni az embereknek. A' Király ſok Böltsektöl tudakozta annak okát; de ſemmi bizonyoſt nem tudtak felöle mondani. Utóllyára Sokrates mondotta a' Királynak; építtetne egy tornyot ollyat, kinek magoſsága érkeznék-el a' hegyek tetejével. A' melly torony tetejére egy

egy igen tiſzta tükört vitt-fel Sókrates, és azt ki-tévén, a' hegyekről való fényeſſég, és minden rejtekek meg-látſzottak a' tükörben. Egykor nézvén a' tükörben Sókrates, lát két nagy Sárkányt, kinek egyike a' hegy óldalában, máſika a' völgyben vagyon, egymás ellenében nézvén, úgy ſíják vólt-bé a' levegö eget és botsátották-ki ſzájokon. Ugyan akkor lát egy ifjú lovas legényt-is, a' ki nem tudván annak a' hellynek veſzedelmes állapattyát, azon úton mégyen vólt, és hirtelen tsak le-fordúl lováról 's ſzörnyü halált hal. Igy menvén végére a' veſzedelmes útnak Sokrates, mégyē a' Királyhoz, és meg-beſzélli a' dolgot. Azután meſterſéggel meg-fogták a' Sárkányokat, és el-veſztették: az út azon túl mindeneknek bátorságos vólt.

Ennek Magyarázattya.

Ezeken a' magos hegyeken értyük a' világ gazdagit, kik mindenek feliben emelkedvén, uralkodnak a' ſzegényeken; kik miatt ſokan nyomorúságra jútnak. Ezekben a' hegyekben lakik két Sárkány, úgy mint, kiváltképen két vétek: a' kevélyſég és búja-ság, kik miatt véſz nagyobb réſze a' világnak. Nehéz-is el-kerülni miattok a' veſzedelmet, mert igen titkoſon viſelik magokat. Azt kell hát tselekednünk, hogy a' mi Idvezítönk ſzent élete igen tiſzta tükör mi elöttünk, azt viſellyük mindenekben ſzemünk elött, abból eſzünkbe veſzſzük, hol feküſznek azok a' mérges Sárkányok, kik miatt annyi embereknek kellett el-veſzni, annyi ifjaknak lovok hátáról le húllani, azaz, életeknek leg-jobb virágjában el-veſzni. Mellyet eſzünkben vévén, minden igyekezetünkkel, és tehetſégünkkel ellene állyunk a' nagy Sárkányoknak, és veſzeſsük-el az út félröl, mellyre kéſz az Iſten rá ſegiteni az ötet kéröket.

CXLVI. RÉSZ.

A' nagy embereket-is meg-kell dorgálni gonosz tselekedetekért.

AZ Isten városáról irott könyvében irja Szent Ágoston, hogy Nagy Sándor idejében egy Diomedes nevü tengeri tolvaj, sok károkat tött igen a' tengeren kereskedö emberek között. A' ki ellen való sok panaszt nem állhatván Nagy Sándor, utánna küld sok gállyákon, és mind addig kergetik, míg kézhez kerítik, és a' Király eleibe viszik. Akkor kemény szókkal szól Nagy Sándor a' tolvajnak, miért kellett magát annyi latorságba egyelíteni? Kinek felel Diomedes: Király nagyobb lator vagy te én nálamnál; mert én tsak egy hajóval járok, és kételen próbára kell életemet vetnem, hogy táplállyam életemet, és támogassam fogyatkozásomat. Te pedig sok gályákkal készülsz másoknak, sőt sok országoknak veszedelmére. Eleged vagyon, még-is a' másokét kívánod: de én ha valami gazdagságot kaphatnék, meg-szünném minden tolvajlástól. Felel Nagy Sándor: No már által értettem nyavalyádat; azért ne fély, mert meg-segítlek. Igy nagy állapatra emelte a' Király; azután igasság szeretö Fejedelem vólt mindenkor Diomedes.

Ennek Magyarázattya.

Igy van az ember dólga, ebben az életben, mint egy hajótskában tsak úgy evez, ellene támadván a' jó-tselekedeteknek. Ha pedig Nagy Sándornak értésére esik, meg-fogattya, az-az: ha a' jó Lelki-tanitó az el-vetemedett bünös embernek veszedelmes úttyát láttya, mind addig tanittya, míg az ö kárhozatos úttyáról el-fordittya. De igen magára vígyázzon

zon a' lelki-orvos, hogy a' melly nyavalyát másban meg-akar gyógyítani, a' miatt maga ne veſzſzen, mert gyakran meg-láttyuk a' más ember ſzemében a' ſzálkát; de nem a' magunkéban a' gerendát. És mint Diomédes azután igaſság ſzeretö Fejedelemmé lött, úgy a' bünböl ki-tért ember többször veſzedelemben ne ejtse magát, hogy bé-tellyeſedgyék a' Chriſtuſnak ama mondáſa rajta: *Nagyobb öröm vagyon egy pénitentzia-tartó bünösön, hogy ſem kilentzven-kilentz igazon, kiknek nem ſzükséges a' pénitentzia.*

CXLVII. RÉSZ.

A' bünnek mérges vóltáról.

EGy hatalmas királyról irják: hogy mivel másképen hozzá nem férhettek, méreggel akarták ellenſégi el-veſzteni: ahozképeſt, a' királyi városba mentenek ál-köntösbe, és a' melly forrásból ſzokott vólt innya a' Király, azt veſztegették-meg, úgy állották boſzſzújokat a' Királyon.

Ennek Magyarázattya.

Ez a' Király az elsö embert Ádámot jegyzi; A' kit meg-akarván az ellenſégi ölni, a' pokolbéli ördögök, más módgyát fel nem találták, hanem a' ſzivében mint egy forrásban öntötték a' kevélyſégnek mérgét. Ugy kezdett oſztán Iſten ellen engedetlenkedni. A' melly méreg miatt el-veſztette a' halhatatlanságot, és halandóvá lött; mi ránk-is úgy el-hatott annak a' méregnek ártalma, hogy elsöben-is a' ſzivünkbe eſik minden kiſértet gonoſz gondolatok által. Mellytöl ha nem óltalmazzuk magunkat, minden kétség nélkül nem tsak teſti, hanem lelki halált-is kell ſzenvednünk.

CXLVIII. RÉSZ.

A bűn, vagy együtt vagy másutt büntetését szenved.

GEllius Aulus irja Ámon nevü gazdag emberröl, ki eggyik tartományból másikba akarván által menni, révészekkel szegödik-meg, kit a' révészek fognak, hogy meg-öllyék, és pénzét magok között fel-osztják. Mellyet vévén eszébe Ámon, kérni kezdi öket, tsak addig ne bántsák, mígy egy éneket mond a' Delfinoknak, arra szabadsága lévén, el-mondgya az éneket, azután ragadgyák, és a' tengerbe vetik, kit a' Delfin szájába vészen, és a' szárazra ki-tészi. Azzal Ámon mégyen a' Királyhoz, és panaszt tészen a' révészek ellen, kiket a' Király, szeme láttára meg-büntet.

Ennek értelme.

Igy van dolga, a' moſtani világban az embereknek, ha valaki istenes életre adgya magát, azt megkerülik a' tsúfolók, és mind addig szegezgetnek rajta, hogy ki-vetik farkából a' jó indulatú embert. De légyen eszünk, ne távozzunk-el az isteni ditsírettöl, mert ö ki-segít minden veszedelemből, és a' gonoszokat érdemek szerint meg-bünteti.

CXLIX. RÉSZ.

A haszontalan ditsőſséget minden roſz követi.

VÁlériusnál olvaſſuk egy fö emberröl, ki a' túdós embereket járta, tudakozván, örök emlekezetre, hogy terjeszthetné hírét nevét? A' honnat illyen feleletet vött: ha méltóságos embert ölne-meg, annak híre terjedne, és meg-maradna: Kire nézve,

Filep

Filep Királyt a' Nagy Sándor Apját ölte-meg. De azonban maga-is nyomorúságos halállal veſzett-el.

Ennek értelme.

Sokan követik-el ezt moſt-is, a' kik minden roſzban egyelítik magokat, akármi ſemmire kellö haſznotskáért-is; de az ollyanoknak inkább, mind bóldogtalan ki-meneteleket láttyuk.

CL. RÉSZ.

A' mennyei malaſztról.

AZt irja Plinius egy tartomány felöl: hogy ott ſem eſsö, ſem harmat nem ſzokott lenni, hanem egy mély böv forráſú kút vagyon, ſzárazságnak idején a' lakoſok oda mennek, és ott mind addig énekelnek, muſikálnak, míg a' viz ki-terjed a' föld ſzínére, és mindeneket meg-elégít nedveſséggel.

Ennek Magyarázattya.

Illyen ſzáraz ſzokott az emberi ſzív lenni, valameddig az élö viznek forrásához nem mégyen, melly a' Chriſtus. Ahoz kívánkozott ſzent Dávid Próféta, midön így éneklett: *A' mint kívánkozik a' ſzarvas a' vizek kút-fejéhez: úgy kívánkozik a' lelkem te hozzád Iſten.* Mink-is ha azt akarjuk, hogy mennyei malaſztnak harmattyával, az élö-vizzel meg elégítteſsünk, Iſten eleibe gyakran járúllyunk buzgó könyörgésünkkel.

CLI. RÉSZ.

A' bünös lélek mint tiſztúlhat-meg a' bünnek poklosságától.

EGy Királynak birodalmában, két vitéz lakott, kinek egyike föſvény, máſika irégy vólt. Az irégynek rút Feleſége vólt; de a' föſvénynek igen ſzép.

Szántó-földet ezek egymas ſzomſzédságában bírtak, mellyet az irégy örömeſt kívánt vólna mindeneſtöl magájának tenni: A' máſik pedig ſemmi úton nem akart földe nélkül el-lenni. Végre mondgya a' föſvénynek az irégy: Ha te kívánod az én földemet, én ſemmit nem kérek egyebet, hanem tsak azt, hogy add nékem Feleſégedet egy éjtſzakára. A' ki arra-is rá vette magát, ſöt a' maga Feleſégét-is rá biztatta kedve ellen-is. Melly így lévén, az irégy vitéz elsöben bélpoklos Aſſzonnyal vétkezett, azután ment a' föſvény vitéznek ſzép Feleſége mellé, a' ki-is megpokloſodott töle. Azután az Aſſzony ſirva mégyen a' maga Urához a' föſvény vitézhez, meg-jelentvén nyomorúlt állapattyát; kinek mond az Ura: Im tanátsal éltetlek jó Feleſégem, moſt a' ſzomſzéd városba orſzágos ſokadalom léſzen, menny oda, és add társúl magadat mindeneknek, és a' ki elébb közösül veled, arra ragad a' pokloſság. Követte az Aſſzony az Ura tanátsát, és mégyen elsöben-is hozzá a' Király fia, kinek felel az Aſſzony: Távúl légyen hogy én ſzegény lévén, illyen nagy emberhez adgyam magamat. Mindazáltal a' Király fia helyt nem adván mentségének, ugyan tsak kénſzergeti. Kinek végre megjelenti az Aſſzony bélpoklosságát. Azzal ſem gondol a' Király fia, hanem tsak ugyan közösül véle, és meg-poklosodik. Az Aſſzony ember meg-ſzabadúlván a' poklosságtól, más nap haza mégyen, és ki-hirdeti, hogy valakin a' bélpoklosság léſzen, ö hozzája mennyen, és ö tehetsége ſzerint meg-orvoſollya. A' Király fia ſzégyenlvén a' rajta való nyavalyát, éjtſzaka mégyen tsak titkon az Aſſzony házához, kit meg-iſmérvén az Aſſzony, meg-jelenti az Urának, hogy a'

vólna

vólna az, a' kire ö róla ragadott a' poklosság. Erre nézve gondgya viſeléſét fel-válallya az Aſzszony, és nála hét egéſz eſztendeig lakik a' Király fia, a' hetedik eſztendöben ſzokatlan nagy melegek kezdenek lenni: mikor egy nagy kígyó, a' kertböl bé-mégyen a' kamarába, mellyben egy hordó bora vólt, a' Király fiának maga itallyára való, abban meg-feredik a' kígyó, és a' hordó fenekére le-ſzáll, a' bor ſepreje között telepítvén-le magát. Azalatt a' bélpoklos ifjú igen megſzomjúhozván, innya kezd a' borba, és az ital alatt a' Király fiának a' ſzájába mégyen a' kígyó, le-mégyen a' gyomrába, ott kezdi rágni belsö réſzeit; melly miatt a' bélpoklos rettenetes fájdalmokat ſzenved, úgy hogy, három napig nem ſzünhetik a' jajgatáſtól, negyedik nap fel-émelyedvén a' gyomra, okádozni kezd, és mind mérgével együtt, ki-okádgya a' kígyót, azután a' fájdalmak ſzünni kezdenek, a' poklosságtól-is naponként tiſztúl a' Király fia, úgy-hogy, heted napra mindeneſtöl fogváſt meg-gyógyúl. Kin nem kevés öröme vólt az Aſzszonynak, mert nagy jutalmot véſzen a' meg-gyógyúlt ifjútól. Azután fel-mégyen az Attyához a' Király fia, és ott méltósága ſzerint betsüllik mindenek: végre Attyának halála után ö léſzen a' Király, békeſségben uralkodván.

Ennek Magyarázattya.

Édes fiaim, e' két vitézen az elsö embert Ádámot, és az ördögöt kell értenünk: mert midön Ádámnak lelke ſzép tulajdonságokkal fel vólna ékesítve, ezt meg-irégylette az ördög, és a' bünnek ſertelmes poklosságával ment Évához, és azt addig kiſérgette, míg Iſten ellen való vétekre az engedetlenſégre bírta, mely miatt az egéſz emberi nemzetet poklosſággal bé-rú-

tította. Melly veſzedelmes rútság mind addig rajta maradott az emberen, míg a' mennyei Királynak Fia meg nem ſzánta, a' Szüznek méhében le nem ſzállott, és az emberi romlandó teſtet magára nem vötte. Kiről azt mondgya Ésaiás Próféta, *Cap.* 53. *Nints néki ſzíne, ſem ékeſsége, és néztük ötet, és nem vala tekintete, és mink ötet mint egy bélpokloſnak alitottuk.* Kinek nyomorúsága által mi minnyájan a' ſzabadságra és mennyei Királyságra júthatunk, tsak hogy arra ſzorgalmatos vígyázáſunk légyen, hogy mikor el-jön, és zörget, ſzivünknek ajtaját elötte bé ne zárjuk. Mert ö maga azt mondgya ſzent Jánoſnál: *Sz. Ján. Jel.* 3. *v.* 20. *Imé az ajtó elött állok, és zörgetek: ha ki hallya az én ſzómat, és meg-nyittya nékem az ajtót, bé-mégyek hozzája, és ö véle vatsorálom, és ö én velem.* Ha pedig ötet ki-rekeſztyük ſzivünk hajlékából, mi léſzünk magunk veſzedelmének okai. A' mint panaſzolkodik a' Prófétánál az Iſten: *A' te veſzedelmed töled vagyon Iſraél.* Tartsuk nyitva tehát a' mi ſzivünket és lelkünket, hogy valamikor érkezik az Urnak malaſztya, vagy éjjel, vagy nappal, nálunk kedves ſzálláſt találljon magának.

CLII. RÉSZ.

A' Chriſtus ſzabadított-meg az örök veſzedelemtől.

EGy Kleonitus nevü Fejedelem meg-ſzállott városſában lévén, eggyet a' vitézi közzül az ellenſég közzé küldött, kinek nyilaira meſterſégeſen ezt irták: Erösödgyetek-meg az Urban, és legyetek hívek a' Kleonitus ſzemélye mellett: én el-jövök, és fel-ſzabadítom a' meg-ſzállott városſt.

Ennek

Ennek Magyarázattya.

Ezen a' Fejedelmen méltán érthettyük a' Chriſtuſt. A' meg-ſzállott városon, az ördögöktől környül-vétetett világot; mellyben mind el-veſznének az emberek, ha mennyei ſegétséggel nem óltalmaztatnának. Azért küldötte-el az ö vitézit a' Chriſtus, ugymint a' Prédikátorokat. Arra nézve mondgya ſzent Pál Timoteuſnak: *Munkálódgyál mint jó vitéz.* Kiknek munkálkodáſok által kerülik-el az emberek a' veſzedelmet.

CLIII. RÉSZ.

Az ideig tartó nyomorúság, mennyorſzágban örökös vigaſságra fordúl.

ANtiókiában uralkodott Ántiókus, kinek nevezetiről vött nevet az a' város. Kinek igen ſzép leánya lévén, és midön ſokan mennének annak látására; a' Király egy ideig ſenkinek nem igéri, hanem addig gyönyörködik maga-is leányának ſzépſégében, hogy végre maga-is iſtentelen kívánságra gerjed, és a' leánynak kedve ellen-is, meg-rontya az Attya ſzüzeſſégében ſzép leányát. És midön a' leány illyen nagy eſetin ſzomorkodnék, 's gondolkodnék, mégyen-bé a' dajkája, ki fel-nevelte vólt, és kérdi okát ſiralmának? Kinek felel a' leány: Oh édes dajkám, ebben a' kamarában moſt két nemzetségnek töröltetett-el a' neve. Kinek mond a' dajka: Aſzſzonyom mit téſzen az a' ſzó? Kinek a' leány: Minek-elötte tiſztteſſéges házaſságot értem vólna, addig meg-romlottam ſzüzeſégemben. Kin tsak el-bámúl a' dajka: De mitsoda ördög merte (úgy-mond) a' királyi ágyat megferteztetni? Az iſtentelenſég vitte ezt végben, azt

feleli

feleli a' leány. Kinek felel a' dajka: Miért nem mondod-meg ezt az Atyádnak? Kinek viſzont a' Király leánya: Hol vagyon az én Atyám? Ha meg-tudnád gondolni, nintsen nékem Atyám magam ſzemélyére, tsak a' halál, a' ki engem meg-orvoſolhat. Vévén eſzében a' dajka a' leánynak ſzándékát, tsendes ſzókkal kezdi apolgatni, hogy magának halált ne ſzerezzen a' Király leánya. Ez alatt vígan vagyon az iſtentelen Király az ö gonoſságában, és hogy tovább-is üzheſſe latorságát, a' kik leány kérni eleibe mentek, illyen álnak meſterſéggel tudta-el öket házától. Ha ki az én meſémet meg- fejti (úgy-mond:) annak adom leányomat; de valaki kérdéſemre meg nem tud felelni, annak meg-kell halni. Kire nézve ſokan mentenek minden felöl a' Király udvarába, a' leány ſzépſégéért, halálra vetvén magokat az iſjak: kiknek fejeket a' kapu-félre karóba állították-fel, hogy inkább idegenedgyenek a' kérök. Midön e' gonoſságban töltené idejét Ántiókus leányával, érkezik egy Apollónius nevü iſjú Tíruſi Fejedelem, minden tudományokban igen bölts: e' menvén Ántiókus eleibe, köſzön néki, és tartozás nélkül meg-mondgya, hogy leánya kedvéért ment vólna oda. Mellyet nem igen jó kedvel hallott a' Király, és kedvetlenül rá tekintvén: kérdi, ha tudná-é, minémü okkal adatik az ö leánya férhez? Kinek felel Apollónius: Tudom jól, elégſéges jeleit-is látom a' kapu-félen. Nagy boſzúval mond a' Király: Ez az én Meſém: *Hamiſságnak ſzekerén járok, Anyai húſſal élek, kereſem az Ötsémet az én Anyámnak férjét; de fel nem találom.* Értvén az iſjú ez homályos beſzédet, félre menvén egy kevéſſé, ſzorgalmatos gondolkodáſa után, tsak hamar

rá ta-

rá talál a' titoknak magyarázattyára, és mond a' Királynak: Nem oknélkül mondod, hogy hamiſságtól viſeltetel: mert ha meg-nézed tselekedetedet, teli vagyon hamiſsággal. Igazán Anyai húſſal élſz, holott leányod betsületit fertelmesül meg-etted. Látván a' Király hogy nap-fényre jött titka, meg-is rettenvén a' maga bünétöl, mond nagy haragoſon: Ifjú, nem találtad a' meſét, távúl eſtél annak magyarázattyától, halált érdemlenél; de tovább-való gondolkodáſra harmintz napot engedek, moſt menny házadhoz, ha rá találſz kérdéſemre, el-nyered leányomat Feleſégül magadnak; ha pedig nem: néked-is meg-kell halnod. Ezzel nagy búſúlva mégyen Apollónius házája felé, azonban Ántiókus mindgyárt ſzólíttya titkos tanátsát Táliárkuſt, és mond néki: Édes barátom, ſzivemnek titkos tárháza, tudgyad bizonnyal, hogy az én meſémre rá talált Apollónius, kérlek azért hozzám tartozó hüſégedre, menny utánna mindgyárt, és vagy méreggel, vagy fegyverrel veſs véget életében, meg-láda, meg-adom jútalmát fáradságodnak. E' parantsolatra tsak-hamar fel-kéſzül Táliárkus, és mégyen az ifjú után. Apollónius pedig házához érkezvén, könyveiböl annál-is jobban ki tanúllya, hogy igazán rá talált az Ántiókus titkára, kiröl gondolkodván, mondgya magában: Nem ſzerentsés énnékem tovább kotzkáztatnom életemet, mert e' kegyetlen Király miatt meg nem maradhatok; Ahozképeſt, nagy költséggel hajókat kéſzít, mellyeket éléſſel, kintsel, és vitézekkel meg-terhel, és éjtſzakának idején a' nagy tengeren bújdoſáſra indúl, tsak titkos barátival. Más nap tudakozzák a' városbéliek, nem tudván hová lött-el, tsak ſiránkoznak jeles Fejedel-

nek el-távozásán. Mert annyira ſzerették mindenek, hogy az egéſz városban minden múlatságos játékok meg-tíltattak miatta, és gyáſzba öltöztek minnyájan. Érkezik az alatt Táliárkus-is, kit veſzedelmére küldött vólt Ántiókus, és látván a' városnak nagy bódúlását, életére kénſzerget egy gyermeket, jelentse meg néki okát a' nagy fel-háborodáſnak. Kinek felel a' gyermek: Édes Uram tsudálom, ha nem tudod; Ennek a' városnak vólt egy kegyes Fejedelme Apollónius, ki Ántiókus Királyhoz ment vólt, és nagy búſúláſſal haza jövén onnat, azólta nem tudhattyuk hová lehetett-el. Ezt értvén Táliárkus, nagy örömmel viſzſza mégyen Ántiókiába, és mond a' Királynak: Vígan légy Uram, mert Apollónius töled való féltében el-veſzett, nem-is tudgyák hová lött-el. Kire mond Ántiókus: Szaladhat ugyan; de azzal kezemtöl meg nem menekedik. Ottan mindgyárt ki-hirdeti; a' ki Tíruſi Apollóniuſt, az én betsületemnek rontóját el-fogja, ötven talentom arannya: a' ki pedig fejét elömbe hozza, ſzáz tálentom léſzen jútalma. Kire nézve még a' baráti-is fel-indúltak Apollóniusnak, és ſzárazon, tengeren, erdökön, mind egyaránt keresték. De midön nem találták vólna, a' Király maga-is hajókra kéſzül, és utánna indúl Apollóniusnak. Érkezik azonban Társusban Apollónius, ki midön a' tenger parton ſétálna, eleibe mégyen egy Élimátus nevü ſzolga-rend ember, ki betsülettel köſzönti; de ingyen ſem figyelmez rá Apollónius. Kin meg-búſúl az ember, és máſodſzor-is mondgya: Egéſſéggel Király, Apollónius, ne veſd-meg az én ſzegénységemet, holott tiſzteletes vénſéggel vagyok fél-ékesítve, mert ha azt tudnád, a' mit én, másképen viſelnél

ſelnél gondot magadra. Arra mond Apollónius: Mond-meg hát édes barátom, ha mit tudſz. Kinek felel Élimátus: Számkivettetél. Apollónius viſzont: De ki-vethette (úgy-mond:) az ö hazájának Fejedelmét ſzámkivetésben? Akkor mond Élimátus: Ántiókus Király maga-is utánnad eredett; de a' mi nagyobb, mindenfelé ollyan parantsolatot adott-ki, hogy valaki tégedet el-fog, ötven tálentom aranyat ád néki; a' ki pedig fejedet eleibe viſzi, azt ſzáz tálentommal ajándékozza-meg: azért én a' tanáts, vígyázz magadra. Ezek után mond Apollónius a' vén embernek: Azt a' nagy jutalmat ne engedd máſnak. Ihon vagyok én, üſd-el az én fejemet, nálam-is találſz ſzáz tálentom aranyat, Ántiókus-is az öröm mondáſért ha meg-annyit ád, nagy emberré léſzeſz; hanem vigaſztald-meg az én fejemmel a' Királyt. Kire felel Élimátus: Betsületes állapatban nevekedtem, távúl légyen tölem, hogy a' haſznot a' jó lelki-iſméretnél fellyebb betsüllyem. Meg-ditsérvén Apollóniuſt, ezzel el-válik töle Élimátus. Ezek után még-is tovább ſétálván a' tenger parton Apollónius, lát feléje jöni egy Strangvilio nevü embert, kit betsülettel köſzönt, és amaz-is fogadgya: azután kérdi Apollóniuſtól, miért vólna ollyan ſzomorú ortzával? Kinek felel Apollónius: mivel én az Ántiókus leányát kértem, és néki kérdéſére igazán meg-feleltem, már veſzedelemben forgok miatta. Azért kérlek, a' ti hazátokban adgyatok helyt, a' hol magamat el-rejtheſſem a' Király haragja elött. Kinek felel Strangvilio: Uram a' mi városunk meg-fogyatkozott, és kiſſebb, hogy ſem mint Felſégedet el-ſzenvedheſſe; moſt-is a' rettenetes nagy drágaság miatt, olly éhſég vagyon közöt-

tünk, hogy az emberek tsak nem egymáſra dölnek. Kinek mond Apollónius: Adgyatok hálát hát az Iſtennek, hogy én jövevény ember közitekben vetemedtem, mert én ſáz ezer véka gabonát hozok közitekbe; úgy mindazáltal, ha engemet rejtekben tartotok. Kinek le-borúlt ortzával mond Strangvilió: Uram, ha a' meg-fogyatkozott városſt ennyire meg-ſegíted, nem tsak el-rejtünk, hanem életünket-is le-téſzszük éretted. Akkor Apollónius mégyen Társusba, és a' város Pólgárinak mondgya: Atyámfiai, jó ſzívvel legyetek, mert moſtani ſzükſégtekből benneteket kiemellek, remélvén, rólam feledékennyek nem léſztek, hanem magatok között ſzálláſt adtok, és engemet ſenkinek el nem árúltok: mert bizonyoſon tudgyátok, hogy nem gonoſságomért vetemedtem erre a' földre Ántiókus elött. Im azért ſzáz ezer véka gabonát hoztam közitekbe, kinek vékáját tsak nyóltz réz pénzen adom: mert úgy vettem magam hazámban-is. Azon meg-örülvén a' városbéliek, ollyan óltsón mindgyárt meg-vötték a' gabonát. Melly pénzt kezéhez vévén Apollónius, mindgyárt iſmét azon városnak ſzükſégére ajándékozta, azzal-is meg-mútatván, hogy nem kalmári, hanem fejedelmi vér vagyon benne. Látván a' Pólgárok e' nagy jóakaratot, egy igen ſzép tzifrázott oſzlopot emelnek a' város közepén emlékezetre, fel-irván arra, minémü nagy inſégből ſzabadította-meg Apollónius azt a' városſt. Azután egynéhány nappal Strangvilio, és az ö feleſége Dioniſiades tanátsából, a' Tirénuſok tartománnyába Pentápolis nevü városba mégyen Apollonius lappangani; Igérvén magokat, hogy oda betsülettel gazdálkodnak néki. Arra nézve, hajóban ſzáll Apollónius,

nius, és el-távozván a' Tárſuſi portuſról, tsak-hamar rettenetes ſzélvész támad a' tengeren, úgy hogy, a' hajókat-is öſzve-rontya, az embereket mind a' tengerbe veſzti, egyedül marad Apollónius meg egy darab deſzkán, mellyen nagy nehezen Pentápólisba vetödik. Akkor a' tenger partyán keſerveſen ſiratta magát, mondván: Oh melly veſzedelmes vólt a' tengerre bízni valakinek állapattyát, hiſzem jobb lött vólna hazámban meg-maradnom, magamat az ellenſég kezébe adnom, hogy ſem mint illyen vizi veſzedelemre jutnom; már ki leſz nékem idegennek gyámolom? Midön így keſergene magában, hát ihon jön egy Haláſz eleibe. Kinek mond: Kérlek könyörüly tengeri haboktól hányattatott illyen nyomorúlton, és hogy értsed kivel téſzſzesz jót, én vagyok a' Tíruſi Apollónius, annak a' nagy városnak Fejedelme. Kinek ékes ábrázattyát, és tekintetes termetit látván a' Haláſz, meg-ſzánta, és maga hajlékába bé-vitte, és a' minémü eledelnek ſzerét tehette, azzal vendégelte. Mivel pedig a' vizből fél mezítelen ſzabadúlt Apollónius, a' Haláſznak két gubája lévén, eggyiket Apollóniuſra adgya, mondván néki: Ebben menny a' városba, ha talám valaki meg-könyörül rajtad. Ha pedig ollyan ember nem találkozik, jöj viſzſza hozzám, én az én ſzegényſégemmel örömeſt táplállak: mindazáltal, kérlek, ha valaha a' ſzerentse elébbi állapatodra fordít, meg-emlekezzél rólam. Kinek felel Apollónius: Ha feledékeny léſzek rólad, bár illyen hajó-töréſt ſzenvedgyek, és hozzád haſonló jó gazdára ne találllyak. Ezeket mondván, bé-mégyen a' városba, és gondolkodván, továbra hová hajtsa fejét, lát a' város piatzán egy mezítelen futkározó gyermeket, olajjal meg-

kent fövel, egy kendö lévén által kötve az ágyékán: teli torokkal kiáltván: Hallyátok jövevények, valaki tiſztüláſt kíván közzületek, mennyen a' város Iskolájába, a' hol vitézi-játékok ſzoktak lenni. Azt hallván Apollónius, oda mégyen, és meg-moſódván, ö-is a' vitéz játékhoz kezd, a' holott ſenki hozzája haſonló nem találkozik. Kevés idö múlva érkezik Altiſtrátes Király, azon tartománynak Ura egéſz udvari népével. Azonban, a' Király teke játzáſra adgya magát, ki midön a' golyóbiſt el-vetette vólna, nagy ſerényſéggel eleibe fút Apollónius, és kapván a' golyóbiſt, ſzép módgyával veti viſzſza a' Királynak. Akkor mondgya a' Király, ſzolgainak: Állyatok hátrább ti, mert a' mint látom ez az ifjú Apollónius verſet vethet velem. Hallván Apollónius, hogy jó emlekezet vagyon felöle, bátrabban közelít a' Királyhoz, és egy hajtáſſal mind eggyik le-veri a' tekéket nagy meſterſéggel, azután fogja a' ſzéket, és azt igen udvaroſon a' Király alá téſzi, azután el-távozik a' Király elöl. Fordúlván a' Király, barátihoz, mondgya nékik: Igazsággal mondom néktek Atyámfiai, régen illyen kedvem ſzerint-való maga viſeléſét embernek, nem láttam, mint ennek az ifjúnak, a' ki el-mene elöllem. tovább-is tudakozván a' Király felöle, kérdezi, ki lehetett az az ifjú? Kinek mond egy udvari ſzolga: az, valami tengeri veſzedelemböl ſzabadúlt jövevény, mert a' köntöſe-is azt mútattya, noha maga nem mondgya. Mond azon ſzolgájának a' Király: menny utánna, és vatsorára hídd hozzám. Annak idejében el-mégyen udvarhoz Apollónius, és hírt téſznek Altiſtrátes Királynak, hogy már el-érkezett a' tengeri ſzélveſzekböl ſzabadúlt ifjú, tsak-hogy tsúnya köntösſében

ſében ſégyenli ſzem-eleibe jöni. Akkor a' Király tiſzteſséges köntöſt küld néki. El-érkezvén a' Király aſztalához, éppen a' Király ellenébe eſik le-üléſe, az étket el-hozzák; mindenek vígan laknak, tsak Apollónius ſzomorkodik egyedül, keſerveſen ſzemlélvén az aſztali kéſzületeket, ſzép arany edényeket. Egykor mond az Urak közzül eggyik: Ha meg nem tsalatom, ez az ifjú irégyli a' Király gazdagságit. Kinek mond Altiſtrátes: Nem jól gondolkodol, mert annak az ifjúnak keſerves kárai jútnak eſzébe. Megſzólíttya azonban Apollóniuſt-is, mondván a' Király: Ne búſúly ifjú legény, az Iſtenben minden jó reménſéged légyen. E' beſzéd közben, bé-mégyen a' Király leánya, ſzépen fel-ſerdült ſzüz, és a' Királyt megtsókollya, azutan az Apja barátit, akkori ſzokás ſzerint, azután Attyához fordúlván, mond a' leány: Atyám ki lehet az ellenedben ülö betsületes ifjú, ki ennyi vendégi között tsak egyedül ſzomorú? Felel a' Király leányának: Ez az ifjú hajótöréſt ſzenvedett, kinek a' játék helyben jeles maga viſeléſét látván, aſztalomhoz maraſztottam; de honnat való légyen, nem tudhatom, kihezképeſt, ha meg-kérdezed töle, nem bánom. Akkor a' Király leánya, az ifjú legényhez közelít. Minden állapatod, valami kiváltképen való dólgot jelent: azért kérlek mond-meg nékem, hová való légy, és ki légyen a' neved? Kinek mond az ifjú: Nevemet kérded, de azt én a' tengerbe ejtettem; nemes nemzetemet pedig Tírusban hattam. Viſzont a' Király leánya: Szóly világosban (úgymond) énnékem, mert ezt nem érthetem. Azután meg-jelenti Apollónius, mind a' nevét, mind ſzerentsétlen életének folyását. Szovát végezvén az ifjú, el-keſe-

redik,

redik, és sürün húllanak szemeinek könyvei. Mellyet vévén eszébe a' Király. Édes leányom, állapattya felöl nem-is kellett vólna tudakoznod, mert azzal meg-újítottad szivének fájdalmit: Kihezképeſt illendö már, hogy királyi indúlatokkal újalag le-tsendeſitsed fel-háborodott elméjét. A' szókra fordúl a' leány, és mondgya: Ne keſeregj ifjú Apollónius, már mi Atyánkfia, és társunk löttél, ne fély, mert az én Atyám nem hágy-el téged. Melly jóakaratot meghajtott sövel, és szeméremmel meg-köszön Apollónius a' Király leányának. Mond viszont a' Király, a' leányának: Fogd a' Cziterádat, és szép muſikáddal-is vigaztald a' szomorú szivet. Akkor kezébe vészi muſikáját a' leány, és gyönyörüſéges szép nótákat indít, kin mindenek tsudálkoznak, 's ditsérnek, tsak egyedül Apollónius hallgat. Kire nézve mond a' Király az ifjúnak: Valami lehet az oka, tsak néked egyedül nem tetszik, az én leányom meſterſéges muſikája? Felel Apollónius: Ha nem vétek véle, meg-mondom az igazat: mert a' leány igaz dolog jól kezdett hozzá, de még nem tanúlta-meg a' muſikát; ha kezembe adatod a' Cziterát, én meg-mútatom mint kelleſſék verni rajta a' nótát. A' szókra kezébe adgya a' Király, és félre menvén Apollónius, öszve igazíttya a' húrokat, azután tsak hamar helyben ül, és nótákat kezd a' Cziterán verni, olly szép meſterséggel és zengéſſel, hogy a' körül-való emberek nem Apollóniusnak, hanem Apollónak minden muſikák meſterének kezdik nevezni. Mellyet a' Király leánya-is midön hallott vólna, mind a' muſikának, mind Apolloniuſnak szerelmére gerjed, és mond a' Királynak: Kérlek édes Atyám, más férfiúnak engemet ne adgy ezen kivül:

Mellyre

Mellyre a' Király-is jó ſzivel reá igéri magát. A' leány pedig mondgya az ifjúnak: Ihon édes Meſterem tiz ezer tálentom arany, és drága köntösök, vedd kedveſen az Atyámtól és Anyámtól ezt az ajándékot; Im ſzolga rendek-is ſzükſégedre bövön rendeltettek. Mellyet vévén Apollónius, mégyen a' Király eleibe, nagy alázatoſsággal köſzönvén a' gazdag ajándékot, ki megſzükült bújdoſó jövevényt meg nem útálta, hanem ollyan betsülettel látta. Azzal bútsút vévén a' Királytól, mégyen ſzállására. A' leány pedig ſzorgalmatoskodik, hogy a' meg-gazdagúlt Apollónius már tölök örökös bútsút ne végyen, ki miatt nyughatatlankodik egéſz éjtſzaka, és viradtát alig várja, mégyen az Attyához, kinek jövetelérol tudakozván a' Király, mond a' leánya: Az a' kivánságom ſzerelmes Atyám, hogy a' muſikának én-is egéſz meſtere leheſſek, kérlek adgy melléje Apollóniuſnak. Kihez a' Királynak-is lévén kedve, hivattya az ifjat, és mond néki: Kérlek ne rejts-el meſterſégedet leányom elött, hadd tanóllya-meg a' muſikát töled, meg-látod, nem léſzeſz el-felejtve elöttem. Mellyre örömeſt rá véſzi magát, és meg-taníttya. Azután ſzerelme miatt megbetegedik a' Király leánya, kinek gyógyítására fö Doktorokat hivat a' Király, kik eſzekben véſzik, a' Király leányának mi nyavalyája légyen. Ugyan akkor három Fejedelmi ifjak-is mentenek vólt a' Királyhoz leánya kedvéért. Kiknek jövetelek felöl tudakozván a' Király, mondanak az ifjak: Tudod Király leányodat régtöl fogváſt kérjük, idegen válaſzt töled nem-is vöttünk, moſt azért mind hárman elödbe jöttünk, tégy válaſztáſt közöttünk, mellyikünknek adgyad leányodat. Kiknek felel a' Király: nem ſzintén alkal-

matos idöben jöttetek, mert leányom tanúságra adván magát, a' tanólásban meg-erötelenedett; mindazáltal, hogy hoſſzú reménſéggel ne tartsalak benneteket, irjátok-le, jegyben kiki mit akar adni, és a' neveteket: leányom eleibe küldvén, ö tégyen válaſztáſt köztetek. Mellyet midön el-követtek vólna az iſjak, és mindeneket irásban vettenek vólna, hivattya a' Király Apollóniuſt, és a' dólgot elötte meg-beſzéli, mondván azt-is néki: Vedd kezedhez ez iráſt, és add kezébe leányomnak a' te tanítványodnak. A' melly iráſt midön bé-vitt vólna tsak egyedül, mond Apollónius a' leánynak: Ihon az Atyád küldötte ez iráſt, láſſad mire való légyen. Mellyet el-olvaſván a' leány, és abban látván kéröinek neveit, ki-veti kezéből a' papiroſſat, és mond Apollóniuſnak: Édes meſterem, vallyon nem vólnaé tenéked ellened, ha engemet más venne-el Feleſégének? Kinek felel Apollónius: Nintsen ellenem, mert a' te ſzerentséden méltó nékem örülnöm. Viſzont a' leány: Ha ſzeretnél engem (úgy-mond:) nyilva nem örülnél ennek. Azonban, papiroſſat véſzen elé a' leány, és illyen válaſzt ír: Uram, Atyám, és Király, mivel tetſzéſemet kívánod tudni, én nagy bizodalommal meg-jelentem; hogy nem kívánok más férfiat, hanem a' tengeri haboktól hányattatott iſjat. Melly válaſzt olvaſván a' Király, és leányának akarattyát nem tudván, mondgya a' kéröknek: Iſjak, mellyik közzületek, a' ki a' tengeri háborúk között veſzedelmeskedett, és meg-ſzabadúlt? Kire nézve mond eggyik közzülök, Árdonius nevü: Én vagyok az, a' ki hajó-töréſt ſzenvedtem. Kinek mond a' társa: De mit tökélletlenkedel a' Király elött, hiſzem egy idejü vagy velem,

együtt

együtt nevekedtünk, én tudom hogy a' város kapuján ſem vóltál-ki. Midön el nem igazodnék a' Király a' dologban, tekint Apollóniuſra, és mond néki; fogd ez iráſt, és olvaſſad, te jobban által értheted akarattyát leányomnak, mivel jelen vóltál. A' Király ſzavára olvaſſa Apollónius a' leány irását, mellyből által érti, hogy önnön magához vólna kedve a' Király leányának. A' Király-is kérdi azonban, ha tudhattya-é, kit kell érteni azon a' tengeri haboktúl hányattatott ifjú? Melly kérdéſen tsak el-pirúl Apollónius, és keveſet ſzól mint okos legény. A' Király-is eſzében vévén leányának akarattyát, könyü válaſzt ád a' Fejedelmi ifjaknak leánya kéröinek, mondván nékik: Moſt el-mehettek, mikor annak ideje léſzen, túdóſitlak benneteket. Ottan tsak-hamar bé-mégyen a' Király, és kérdi leányától: No már jelents-meg édes leányom, kit válaſztottál magadnak házas-társúl? Az Apja lábaihoz borúl a' leány, és mond: A' tengeri veſzedelemből ſzabadúlt Apollóniuſt válaſztottam ſzerelmes Atyám. Látván könyhullatáſit leányának a' Király, fel-emeli a' földről, és mond néki: Kedves leányom, ne félly, mert kedvedet nem ſzegem, mivel az én ſzemeimnek-is tetſzik az az ifjú. Ugyan ott tsak-hamar öſzve-gyüjti a' Király az Urakat, és nagy lakadalmat indít, kérvén vendégit, jó kedvel legyenek, mivel a' jó ſzerentse az ö leányát, okos férfiúnak rendelte. Meg-lévén a' lakadalom, azután tsak-hamar terhben eſik a' Király leánya hites Urától, és midön a' tenger parton ſétálna Apollónius Feleſégével együtt, érkezik egy gálya a' parthoz, kit megſajdítván Apollónius, kérdezni kezdi a' hajós-meſtertől, honnat indúlt vólna? Ki Tírusból valónak mond-

gya magát lenni: Kivel tovább-is beſzéllgetvén, és iſméretséget vetvén, kérdi töle, ha iſmért vólna-é az ö hazájában Tírusban egy Apollónius nevü Fejedelmet? Kinek mond a' hajos-meſter: Igen-is iſmértem Uram, és ha valahól láthatnám, örömet mondhatnék néki; mert az ö nagy ellenſégét Ántiókus Királyt, mind leányával együtt, meg-ütötte a' menykö, és már az orſzága Ántiókuſnak, és minden kíntse, Apollónius ſzámára tartatik. Kin igen meg-örülvén Apollónius, Feleségéhez fordúl, és mond: Édes Feleſégem, engemet botsáſs-el jó kéſzülettel, és ne ſajnállyad el-menetelemet, hadd veheſſem kezemhez az orſzágot. Kinek felel a' Feleſége: Oh édes Uram, hiſzem ha távúl vólnál-is, tudván jövendö betegüléſemet, hozzám kellene jönöd. Honat vagyon, hogy illyenkor akarſz el-távozni tölem? Ha pedig egyéb nem lehet benne, indúllyunk-meg a' tengeren mind ketten. Azután az Atyához mégyen, és mond az Atyának-is: Vígan légy Uram Király, mert az iſtentelen Ántiókus Királyt, leányával együtt meg-büntette a' mennyei Ur, kinek minden birodalma reánk maradott. Engedd-meg azért hadd meheſſek-el az Urammal együtt, az orſzágnak el-foglalására. Azon meg-örülvén Altiſtrátes Király, hajókat kéſzíttet, mellyeket éléſſel, kíntsel meg-rakat, és a' leányával régi Dajkáját-is el-küldi Ligózidát, és maga a' Király a' tenger partig kiſérvén, meg-tsókollya mind vejét, mind leányát, és úgy botsáttya a' nagy tengerre öket. De kevés idö múlva, rettenetes égi háború támad a' tengeren, meg-betegſzik az Apollónius Feleſége, és leánya léſzen; maga pedig az Aſſzony hólt elevenſégre jút, úgy-hogy, a' körüle való ſzólgálók jajgatáſſal

kezdik

kezdik siratni, mint meg-hólt embert; a' melly siráſra fel-indúl Apollónius, és közellyebb mégyen oda, és Feleſégét hólt ſzámban látván, mond keſerveſen: Édes Feleſégem, Altiſtrátes Királynak leánnya, mit tudok te felöled mondani ezen-túl az édes Atyádnak. A' révéſz meſter-is el-ijedvén, mond: A' hólt teſtet, ki kell vetni az hajóból, mert az ollyat nem ſzokta el-ſzenvedni a' tenger. Kinek nagy haraggal felel Apollónius: hogy ſzólaſz ollyan boſzſzút gonoſz ember? Nagy dolog vólna az, hogy a' melly tenger énnékem, a' hajótörés után-is gondomat viſelte, azon tenger ezt a' teſtetskét el nem ſzenvedné. Hivattya azonban ſzolgait, és meg-parantsollya, hogy igen jó kéſzülettel koporſót tsinállyanak, kiben Feleſégét, ſok könyhullatáſokkal téſzi, egy tsomó aranyat-is tévén a' koporſóba, és egy ón táblát, kire fel-irja az Aſzſzonynak minden állapattyát, és a' koporſót a' tengerbe botsáttya, a' melly koporſót a' tengeri hab Éféſus vároſſa mellé vét egy Czérim nevü Doktornak házához nem meſzſze. A' melly koporſót látván a' Doktor, ſzolgaival ki-véteti a' tengerből, azután fel-nyittya a' koporsót, hát egy igen ſzép iſjú Aſzſzony fekſzik benne, kinek minden ékeſſége úgy meg-maradott, mint akár melly eleven embernek; De hogy hólt ſzámban láttya fekünni, nem túd mit tselekedni, mert a' koporſóban lévö ón táblán való iráſt eleibe vévén, abban az Iſtenért reménkedik Apollónius, hogy valaki a' teſtre talál, azzal a' tsomó arannyal, melly a' koporſóban feje alatt léſzen, úgy temetteſſe mint Altiſtrátes Király leányát, és Apollónius Királynak kedves Feleſégét. Ehezképeſt, a' ſzokás ſzerint a' Doktor nagy rakás fát kéſzíttet, kin a' teſtet meg-égeſſe, és

a' rakáſra fel-is tétette a' teſtet, hogy érkezik a' Doktornak egy igen túdós tanítványa, kit jó ſzívvel lát a' Doktor, és mond néki: Szinte jókor érkeztél; menny-el azért az én Patikámba, és hozz onnat igen drága jó illatú kenetet, kivel meg-kend e' teſtet, és azután égeſsük-meg, betsületes temetéſſel takarítván-el a' porát. El-mégyen az ifjú, és el-hozza a' kenetet, és midön a' teſtnek a' melyét ki-óldotta vólna, hogy meg-kenegeſſe, melegſéget érez a' teſtben, azután kezein való ereit tapogatván, eſzébe véſzi, hogy mozognak azok-is. Végre mindeneſtöl fogváſt ki-tanúllya, hogy elevenſég vagyon a' teſtben, és mondgya a' Doktornak: Uram nyilva ez a' királyi Aſzſzony meg nem hólt: Ha pedig beſzédemnek nem hiſz, én meg-próbálom, tsak bízd rám ötet. Azzal a' rakás ſáról le-véſzi a' teſtet, viſzi a' kamarájába, és ott a' meyét a' ſzive aránt meg-keni, meleg olajjal, kiben drálga orvoſságokat egyelít; a' mellynek ereje midön a' ſzivére hatott vólna, mozogni kezd az Aſzſzony, és ſzemeit fel-nyitván, meg-láttya a' körülette forgolódó ifjú legényt, és mond néki: Meg-laſd illetlenül ne illeſs engem, mert én Király leánya vagyok, és Király Feleſége. Mellyet hallván az ifjú, nagy örömmel mégyen-bé a' meſteréhez, és mond a' Doktornak: Uram él az ifjú Aſzſzony, és már fel-is költ. Kinek a' meſtere: Nagyobb (úgy-mond:) a' te tudományod az enyimnél. Hogy pedig jutalmát el ne veſzeſſed munkádnak, ez a' királyi Aſzſzony nagy ſumma arannyal feküt az ö koporſójában, méltó hogy abban néked-is réſzed légyen. Akkor ſzépen fel-öltözik az Apollónius Feleſége, és étel után eröt véſzen magának, kinek iſméretségében eſvén a' Doktor,

maga

maga leányát melléje adgya szólgálónak, és hogy a' fajtalan emberektöl tiztán meg-maradhassanak, mégyen az Apollónius Felesége a' Diána templomába, ott a' több szüz leányokkal múlatván, és töltvén idejét. E' közben Apollonius-is érkezik Társus várossába, és mégyen elsöben-is Strangvilióhoz, és Felességéhez Dióniziádishoz, kiknek nagy panaszszal elészámlállya minden veszedelmes változázit. Végre Felességének halálát, és hogy már semmiben nem vólna gyönyörüsége, hanem tsak az egy kis ártatlan leánykájában, kinek élete még eddig meg-maradott. Ti bennetek pedig lévén nagy reménségem, míg én az országot kezemhez vészem, addig leánykámat rátok bízom, nevellyétek magatok leányával Filomátziával együtt, jó erköltsben, mert nem akarok viszsza térni Altiztrátes Királyhoz többé nagy keserüségére, mivel mellettem halált szenvedett kedves leánya. Az én leányomnak Társia légyen neve. Felességem dajkáját-is Ligózidát, a' gyermek nevelésére itt hagyom. Ezeket mondván, Strangviliónak kezébe adgya az ártatlan gyermeket, és a' mellett nagy summa aranyat, tallért, a' gyermek nevelésére, és mindenféle ruházatott bövséggel, fogadást tévén azon, hogy addig haját, szakállát el nem vetteti, míg azon leánykájának tiztességes öröme napját nem éri. Amazok pedig életekre fogadgyák, és betsületekre, a' leánykának nevelését. Ezekután isínét meg-indúl Apollónius a' hajókon, és mégyen messze való tartományokra, azonban Társiának-is öt esztendeje telvén, Iskólába adatik Filomátziával, kitsíny leány társával együtt. És midön már tizennégy esztendös korában, egykor a' tanúlásból viszsza jött vólna, hü Dajkái-

L

Ligózidát igen betegen találllya. Kinek mond Ligózida: Hallyad édes leányom, azt kérdem töled, kit gondolſz Apádnak és Anyádnak, és hazádnak lenni? Tárſia: Én (úgy-mond:) Apámnak Strangviliót, Anyámnak Dioniſiát tartom lenni, és hazámnak Tárſus városſát. Kin nagyot ſohajt a' Dajkája, és mond: Im én elé ſzámlálom minden eredeteket, hogy az én halálom után tudgyad magadat mihez tartani. A' te édes Atyád Apollónius, és az Anyád Lutzína, Altiſtrátes Király leánya, a' ki midön tégedet a' világra hozna a' hajóban, halálra vált, és az Atyád ötet koporſóba zárta királyi költséggel és tiſztelettel, és úgy botsátotta koporſóſtól a' tengerre az Anyádat, nagy tsomó aranyat tévén feje alá, a' végre, hogy valahol ki-fognák utólſó ſzükſégére, vagy temetéſére azt fordítanák. Azalatt a' tengeri haboktól hányattatván a' hajó, az Atyádat veled együtt, mikor még böltsöbéli vólnál; ehez a' városhoz vetette-ki a' tenger, és így Strangviliónak, és Dioniſiának gondviſeléſére ajánlott tégedet velem együtt, az Atyád Tíruſi Apollónius, fogadáſt tévén arról, hogy meg nem beretválkozik, míg tégedet tiſzteſſégeſen férhez nem ſzerez. Én azért arra intelek tégedet, hogyha valami boſzſzút ſzenvedſz az én halálom után, ezektől a' gazdáktól, kiket ſzüléidnek neveſz: menny-ki a' város piatzára, ott meg-látod az Apád emlekezetire kéſzíttetett ſzép fen álló márvány oſzlopot, és ott kiálts 's adgy hírt mindeneknek, hogy te annak a' leánya vagy, kinek emlekezetire, azt az oſzlopot fel-emelte a' város: Tudom én az Atyádra nézve boſzſzút állanak te éretted a' Pólgárok. Meg-köſzöni Dajkájának, ezek[illegible]k meg-jelenéſét Tárſia, mivel e' nélkül ſemmit

nem

nem tudott vólna a' dologban. A' beſzéd után meghal Ligózida, kit betsülettel el-temet Tárſia, és eſztendeig keſerveſen gyáſzollya. Azután gyáz ruhájából ki-öltözvén, egy nap ſem múlatta-el, hogy dajkájának temetéſén ſiráſt ne tenne. Ezek után Dioniſia jár vólt a' piatzon, leányával Filomátziával alá 's fel; de mindeneknek ſzemek tsak Tárſián akadott-meg, mondván: Hiſzem bóldog Anya vólt, a' ki Tárſiát hozta a' világra, nem-is illik mellette a' máſik leánya Filomátzia. Mellyet hallván Dioniſia, felette nehezen ſzenvedhet vólt, és magában így gondolkodik: Tizennegy eſztendeje, miólta el-ment innét Tárſiának az Apja, ſem levelét, ſem hírét nem hallottuk, vagy láttuk azólta; kihezképeſt, nem lehet kétség halála felöl, a' dajkája-is el-hólt közzülünk, nints kitöl tartanom, egyáltallyában meg-ölöm Tárſiát, és az ö ékeſſégével fel-ruházom leányomat Filomátziát. Illyen gondolkodáſi között érkezik egy Theofilus nevü ember eleibe. Kinek mond: Kérlek viddel ezt a' leányt Tárſiát rólam, és öld-meg, meg-látod, meg-adom jutalmadat. Kinek mond a' paraſzt ember: De mit vétett az ártatlan ſzüz? Felel Dioniſia: A' világon ſemmire nem jó; de néked mi gondod rá, te vidd végben a' mit parantsolok, ha roſzſzúl nem akarſz járni. Kinek felel a' paraſzt ember: Hogy-hogy leheſſen a' meg? Viſzont Dioniſia: Ugy-hogy, majd haza jön az Iskolából, és minek-elötte bé-jöne házunkba az ételre, addig a' Czinterenbe mégyen, és dajkájának temetéſe felett keſereg, te várd kéſzen fegyvereddel, fogd a' haját, és a' földre paskold-le magát, üſd által a' kardot az ágyékán, azután veſd a' tengerbe a' teſtét; mellyet meg-tselekedvén, én

tégedet parafzti állapatodból ki-véfzlek, és fzép Nemeſſi fzabadsággal tifztellek-fel. Vévén a' fzegény ember fegyverét, búſúlva mégyen a' Czinterem felé, mondván magában: Hifzem nagy dolog ez, ha különben én fzabadságot nem érdemlettem, hanem ez ártatlan vérnek ki-ontásával! A' leány-is el-érkezik tsak-hamar az Iskolából, kit a' czinteremben ragad a' parafzt ember, és a' földhöz fújtya, és midön dühösködnék ellene, hogy meg-öllye, mond Társia: Oh édes atyámfia Theofile, mit vétettem én ellened, vagy valaki ellen, ki miatt meg-kelleſſék halnom? Kinek felel a' parafzt ember: Te nem vétettél ſemmit, hanem a' te Atyád, a' ki téged itt hagyott nagy kintsel, és ékeſſéggel. Mond vifzont a' leány: Ha nints reménſég életem meg-maradáſa felöl, tsak azt engedmeg, hadd adgyak hálát az Iſtennek. A' meg-lehet, (úgy-mond Theofilus:) de ne kéſſél, mert Iſten bizonyságom, ezzel én kételen vagyok. E' fzók után térdre eſvén Társia a' tenger parton, midön imádkoznék, hirtelen érkeznek valami tengeri tolvajok, kik fel-kapják a' veſzedelemben lévö leányt, és el-viſzik magokkal. A' kegyetlen parafzt ember-is megijedvén a' tolvajoktól, el-búvik; de kevés idö múlva elé mégyen az Afzfzonyhoz a' parafzt ember, és mondgya néki: A' mit nékem parantsoltál, azt én végben vittem; fzükſég azért már, hogy öltözzél fekete köntösben, és álnak könyhúllatáſokkal ſirjunk mind ketten, panaſzolkodván a' polgárok elött Társiának hirtelen való haláláról. Mellyet meg-értvén Strangvilio, meg-ijed, és meg-búſúl rajta, és ö-is gyáfz ruhába öltözik. Nem tudok már mit tseleke dni (úgy-mond:) mert ennek a' leánynak az Attya

fzaba-

ſzabadította vólt meg városunkat a' nagy inſégből, ezért a' városért ſzenvedett hajó-töréſt, és veſztette-el minden gazdagságit; valóban nagy gonoſzszal fizettünk néki jótéteményiért. Ihon az eggyetlen egy leányát, mellyet az én gondviſeléſemre bízott vólt, meg-ötte a' kegyetlen nöſtény oroſzlán; valóban megbolondúltam, mikor az álnak kígyónak tanátsán megindúltam. Te tudod Iſten, melly ártatlan vagyok én e' tiſzta ſzűznek vérétől, nem én tőlem, hanem a' Dioniſia kezéből kereſd-ki vérét Társiának. Mondgya azonban Feleſégének: Iſtentelen Aſzſzony, mondmeg, miformán fojtottad-meg Társiát; de az álnok Aſzſzony ſemmit nem ſzóllott, hanem álnokúl leányával egyűtt tsak ſir, mondván a' városbélieknek: Azért jöttünk elötökben, hogy a' mi ſzivünknek vídámsága, ſzemünknek világa meg-hólt hirtelen Társia, nékünk egyebet keſerüſégnél nem hagyván, kit már el-is temettünk, és abban bizonyságunk lehettek. Akkor a' városbéli fö Polgárok mennek a' piatzra, és ott az Apollónius emlekezetire emeltt oſzlopnál keſeregnek, és ſzokáſok ſzerint az ö Iſteneknek áldozatokat tésznek, és a' leánynak-is Társiának emlekezetire egy ſzép réz koporſót kéſzíttenek. Azonban a' tengeri tolvajok jútnak egy Mákhilenta nevü városba, kinek piatzán nyereſégeket kótyavetyére hányván, Társiát-is árúba botsáttyák. Kit meg-látván egy hamis Bordély-meſter, árúban indúl felette; de Athanagorás-is azon városnak elsö Fejedelme, látván a' leánynak ékes vóltát, és úri maga-viſeléſét, ellent tart benne, és tíz gira aranyat igér a' leányért. A' Bordély-meſter arra nézve húſzat igér. A' város Fejedelme megint harmintzat. A' Bordély meſter iſmét negy-

vent. Azután Athanagorás ötvent, és mind addig verik-fel árrát a' leánynak, hogy Athanagorás nem győzvén feleſelni a' Bordély meſterrel, oda hadgya néki, mondván: Ám vegye-meg ſáz tiz gira aranyon; de ugyan én léſzek a' nyertes fél: mert elsöben-is én mégyek a' Bordély meſternek házához, és én veſzem-el annak a' ſzép leánynak ſzüzeſégét. Illyen formában a' Bordély meſter meg-alkuván a' leány felett, viſzi házához, és elsöben-is viſzi Társíát egy házánál lévö kápólnába, kiben a' Priápus bálványa vólt, kínſzerítvén a' leányt, hogy imádgya azt a' képet. Kinek felel Társía: Soha még eddig az ideig, ollyan vétekkel nem motskoltam magamat, söt tégedet-is intlek jó meſter, ſzünnyél-meg afféle kárhozatos dólgoktól. Kit meg-riaſzt a' Bordély meſter, mondván: A' mint vettem eſzemben, nem tudod te mi karban légyen állapatod; de meg-tanúlod nem ſokára minémü kereskedö embernek jutottál kezében. Akkor a' leány, eleibe borúl a' gonoſz embernek: Uram (úgy-mond:) könyörüly rajtam, és ne légy ferteztetöje ſzépſégemnek. Kinek mond a' Bordély meſter: Ne zajogj héjában, tanóld-meg azt, hogy a' bordélyban, és a' hóhéroknál nintsen irgalmaſság. Mindazáltal hivattya gondviſelöjét, és meg-hadgya néki, hogy a' leányt tzifrán fel-öltözteſſe, és ki-hirdeſſe, hogy a' ki Társíát ſzüzeſſégében meg-akarja rontani, fél gira arannyal tartozik érette; de azután egy-egy vert aranynál többet nem kíván. Ezek meg-lévén, harmadnap múlva nagy vígan muſikáſokkal együtt, mennek oda az ifjak; elsöben-is Athanagorás a' város Fejedelme, ál-ortzában mégyen-bé a' leányhoz, kinek lábaihoz eſvén Társía. Kérlek (úgy-mond:)

az Iſten

az Iſten kedvéért ne fertezteſs-meg engẽ, veſs zabolát kívánságidra, és az én ſzerentsétlen eſetimnek légy meg-halgatója. Kinek midön ſzovait meg-hallgatta vólna, és királyi vérből-való ſzármazását által látta vólna, ſzemérem fogja-el a' Fejedelemnek ortzáját, és mond Tárſiának: Nékem-is hozzád haſonló leányom vagyon, a' ki-is jövendöben hozzád haſonló nyomorúságra juthat, hanem im igen ſzép húſz aranyat adok, ezzel meg-elégítheted meſteredet, a' kik ezután bé-jönek hozzád, ha ezen eſetidet elejekbe ſzámlálod, ſzüzeſſégedet meg-tarthatod. Mellyet nagy betsülettel meg-köſzön a' leány Athanagoráſnak, kérvén azon, hogy az ö állapattyát máſoknak ki ne hirdeſſe, amaz-is fogadgya, hogy nem mondgya; hanem tsak a' maga tulajdon leányának. Azzal ki-menvén, érkezik más ifjú, és kérdi Athanagoráſt, mint ſzolgált néki a' ſzerentse? Kinek ama' mondgya: Kinél már jobban nem lehetett. Bé-menvén az-is a' házba, kérdi a' leánytól, mit adott néki a' Fejedelem? Kinek felel Tárſia: Negyven aranyat. Kinek viſzont az ifjú: Ihol én egy egéſz girát adok. El-véſzi a' leány; de azonban annak-is lábaihoz borúl, és keſerves ſiráſſal elö-ſzámlállya minden ſzerentsétlenſégit. Kit fel-emel a' földről az ifju, mondván: Kely-fel Aſzſzonyom, minnyájan halandó emberek vagyunk, és ennek a' világnak nyomorúlt változáſa alá vettettünk. E' ſzók után ſzeméremmel ki-mégyen a' leány elöl, kit Athanagorás látván, tsak neveti vólt magában; de meg-egyeznek azon, hogy a' leánynak dólgát ſenkinek ki ne jelentsék. Egymás után többen-is mennek hozzája; de ortza piruláſſal, és könyves ſzemmel térnek viſzſza, tsak a' költséget hagyván

a' leány kezében. Ezek után jó tsomó pénzt ád a' meſter kezébe, kit nagy kedven véſzen; de meg-értvén, hogy még-is ſzüzen maradott vólna a' leány, meg-haragſzik rajta, és rá küldi házának Gondviſelöjét, hogy mindgyárt meg-rontsa ſzüzeſſégében. Bémenvén a' leányhoz a' Gondviſelö, kérdi, ha még ſzüz vólna? Kinek felel Tárſia: Mind addig ſzüzen maradok, valamíg Iſten akarja. Hol vetted hát (úgy mond a' Gondviſelö:) e' nagy ſummát, mellyet a' Bordély meſternek bé-adtál? Mond Tárſia: Nyomorúlt állapatomat elö-ſzámláltam az embereknek: kire nézve ſzánakoztak inkább, mint erőſzakot töttek vólna rajtam. Azután annak-is eleibe borúl, mondván: Könyörüly rajtam Apollónius Királynak eggyetlen egy leányán. Kinek mond az ember: Jó vólna; de a' Bordély meſter felette igen föſvény, mellyhezképeſt, lehetetlen néked ſzüzeſſégben maradnod. Kinek felel Tárſia: Én tiſztteſſéges tudományt tanóltam, a' mellett a' muſikálásban-is máſoknál alább-való nem vóltam; vígy-li engemet a' piatzra, a' holott az emberek között a' titkos kérdéſeket én meſterſégeſen meg-fejtem, muſikámmal-is kedveket kereſem, és így mindennap ſzép nyereſéget indíthatſz én velem, mellyel kedvet találſz a' Bordély meſternél. Azután azt követte-el a' meſter ſzolgája, és nagy kereskedéſe vólt abban, úgy-hogy, meg-haladná a' több kereſetet, mellyet a' tiſztátalan ſzemélyek után ſzerzett. Hogy pedig Tárſia meg-maradott ſzüzeſſégében, annak Athanagorás vólt leg-főbb és elsőbb oka. Ezek így lévén, tizennégy eſztendök el-telvén, Apollónius-is meg-indúl, és mégyen Tárſusba, mellyben híre lévén Strangviliónak, fút a' Feleſégéhez Dioniſiához:

Im az

Im a' tengeri veſzedelemben forgott Apollónius (ugy mond:) Kinek meg-hólt hirét költötted vala, a' városba érkezett, már mit felelünk néki, mert ö éppen tsak a' leányáért jött ide? Kinek így felel a' Feleſége: Talpig gyáſzban öltözzünk, ſirjunk elötte, és hiteſsük-el véle, hogy a' leánya terméſzet ſzerint-való halállal hólt-meg. Ezalatt érkézik Apollónius, és elsöben-is mégyen régi gazdájának Strangviliónak házához, kiket ſiralomban és gyáſz ruhában látván, mond: De mi lehet oka e' fekete köntöſnek, 's ſiralmatoknak? Félek rajta inkább illet engemet ez a' bánat mint titeket. Kinek felel elsöben-is az Aſzſzony ember: Uram bár ne mi tölünk, hanem máſtól hallottad vólna-meg hírét halálának ſzép leányodnak Társiának, ki minden reménſégünk kivöl véletlenöl hagyott-el bennünket. E' ſzókra meg-dobbanván ſzive Apollóniusnak, ſokáig nem ſzól bánáttyában, hanem egy idö jártatva mond: jó gazdám Aſzſzony, ha meg-hólt leányom, hiſzem a' minémü kéſzülettel ötet nálatok hadtam vólt, annak nem kellett el-veſzni. Felel Dioniſia: Mindeneſtöl fogváſt el nem veſzett; de pompás temetéſére nagy réſze el-költ, mert a' város népe-is meg-emlekezvén régi jóvoltodról, a' te tekintetedért leányodnak temetéſére ſzép emlekezetes dólgot hagyott, tiſzta ſárga rézből kéſzítvén koporſóját-is, mellyet meg-láthatſz a' tenger parton. Ezeknek hitelt adván Apollónius, mégyen a' tenger partra, és ott a' leánya temetéſén hagyott verſeket el-olvaſſa, és ottan ſzivét új ſzomorúság el-fogja, panaſzolkodván: melly ſzerentsétlen órában löttem vólt (úgy-mond:) a' világra! Jobb vólna ſzolgák, fognátok engemet, és vetnétek a' tenger mélyſégére. Mi haſzna van életem-

temnek, ha illyen ſzomorú minden dólgaimnak vége? Miglen így keſereg, a' hajókat addig el-kéſzíttik, kiken indúl hazájába Apollónius Tírus felé: azalatt nagy fergeteg támad és háború a' tengeren, ki miatt a' hajók az igaz útat el-vétik, és másfelé épen Mákhilenta város mellé vetemednek, a' hol az Apollónius leánya, Tárſia vólt abban az időben. Midön azért, a' város mellé érkeztenek vólna, a' révéſz meſterek nagy örömben vóltak, hogy a' tengeri veſzedelmek közzül annyira meg-ſzabadúltak. A' városbéliek-is öſzve-gyülvén, mint igen nagy lakodalomnak napjára, énekeltek, muſikáltak, és vigadtak. Mellynek zengéſét hallgatván Apollonius, kérdi, mi lehet annak az oka? Mondanak a' hajós meſterek: Valami nagy lakodalomnak jelenſégét veſzſzük eſzünkben: Kihezképeſt, illik Uram néked-is ſzünnöd a' bánattól. Senki meg ne próbállya (úgymond Apollónius:) hogy engem afféle vígaſságra maraſztson, mert kéſz léſzek tetétöl fogva talpig meg-rontani azt az embert. Azalatt Athanagorás-is, ki Tárſiát ſzerette, ki-mégyen a' tenger mellé, és ott látván Apolloniuſnak különvaló királyi hajóját, meg-örül rajta, és feléje indúl, hogy annak Urát maga házához vendégſégbe híja. Kit látván az Apollónius udvari ſzolgai, ellent tartanak benne, és magok hajójába viſzik betsülettel, friſ étkeket tévén eleibe. Ki midön ebédelt vólna vélek, egy marok aranyat vét a' ſzolgáknak, mondván: Ihon édes barátim, az én jóakaratomnak-is jelenſége; de kérlek mondgyátok-meg nékem, kié légyen ama' királyi hajó, és ki vagyon abban? Felel egyik hajós meſter: Annak az Ura nagy bánattya miatt betegen fekſzik; mert az, kedves Feleſégét-is a'

ten-

tengerben veſztette, ſzép leányát-is idegen földön hatta. Mond Athanagorás Ardáliuſnak, Apollónius eggyik fö ſzolgájának: Édes barátom, meg-adom fáratságod jutalmát, tsak menny-bé az udvarhoz, és kérjed én ſzómmal, hogy jöjön-ki a' ſetétségböl a' napnak fényére. Kinek felel a' ſzólga: Uram ajándékodért meg-nem rontatom magamat, mert talpig megrontya, meg-eskütt Apollónius, valaki ötet vígaságra maraſztya. Mond Athanagorás: A' ſzolgáknak ſzól a' törvény, nem nékem. Arra nézve bé-mégyen Apollóniushoz, kin tsak el-tsudálkozik, látván megereſztett hoſzſzú hajban, és borzas ſzakálban. Kit maga ſzolgai közzül egyiknek vélvén Apollónius, kedvetlen ſzemmel meg-tekint: Azonban, eſzében véſzi, hogy idegen ember vagyon ott Fejedelmi köntösben, és tsak hallgatni kezd. Kinek mond az ember: El-hittem tsudálkozol, az iſméretlen embernek elödben-való jövetelén. Én vagyok ennek a' városnak Fejedelme Athanagorás, a' ki midön meg-értettem vólna, az idegen hajóknak ide-való jövetelit, ki-jöttem látására, a' holott ſzolgaid engem betsülettel láttak, és midön azok közzül ſenkit nem találtam vólna, a' ki hozzád bé-jöjön, hogy izenetemet megmondgya, magamnak kellett bé-jönöm; kérvén azon téged, jöj-ki e' hajónak ſetétes fenekéröl, meg-látod, hoſzſzú bánatodnak végét adgya Iſten, és örömre fordíttya ſiralmidat. Apollónius mintegy álomból fel-ſerkentt, mond: Valaki vagy jó Uram, tsak tarts dólgod, mert nem illik nékem vendégſéget üznöm, jobb a' helyén a' halálhoz kéſzülnöm. Ki-menvén onnat Athanagorás, panaſzolkodik az udvar népe között, hogy ſemmi ſzova nem fogott Apollóni-

uſnál. Azalatt egyik inaſsát ſzólíttya: Menny-bé a' városba (úgy-mond néki:) a' Bordély meſterhez, és Tárſiát kérd-el töle én ſzómmal, és híd ide, én tudom, hogy a' mit én végbe nem vihettem, az a' betsületes ſzüz végbe viſzi ékes ſzólásával, 's nagy tudománnyával, és e' királyi embert el-téríti a' halálnak úttyáról. Tsak-hamar érkezvén oda Tárſia, mond Athanagorás néki: Menny-bé édes húgom, ama' hajónak alsó réſzére, ott találſz egy királyi embert, ki Feleſége és Leánya halálán annyira búſúl, hogy nem ſokára halálra válik miatta; ha talám muſikáddal, ſzép tudományoddal valamit haſználhatnál néki; mellyet ha végbe viſzſzeſz, harmintz gira aranyat, meg-annyi ezüſtöt adok néked, kevés napok múlva, a' Bordély meſter kezéből is ki-váltalak. Mellyet hallván a' leány, nagy bátran le-ſzáll a' hajó fenekére, és ott látván a' ſzomorú Királyt, alázatos fö-hajtáſſal köſzön néki, mondván: Fogadgy jó kedvel Uram, mert noha idegen vagyok, és tengeri veſzedelmek közzül ſzabadúltam-ki; de nem utólſó nemzet vagyok, Iſten akarattyából ſzüzeſégében tiſztán meg-maradott leányzó köſzönt tégedet. Ezeket ſzólván, ſzép verſeket kezd énekelni Czitherája mellett, kin maga-is tsudálkozik Apollónius. Illyen verſeket énekelvén:

Én ſzomorú árva, Noha jutottam ma
Betstelen állapotra.
De mint tövis között, Meg-tartya hol termett,
Illattyát a' ſzép róſa:
Én-is úgy maradtam, Fertelmes bordélyban
Iſten kedvéből tiſzta.
Ugy vagyon el-eſtem, Mint-egy ſzerentsétlen
Uri nemzetem mellöl.

Kinek

Kinek élete tsak, Egy ſör-ſálon maratt
Mezítelen fegyvertöl.
De pedig maradtam, Szüzen mind addiglan
A' fajtalan nemzettöl:
Kérlek Uram ſünnyél, Mi haſna ha lennél
Préda tengeri halnak?
Mi nem tsak egyedül, Királyi fejed ül,
Nyergén tsalárd világnak.
Bár-tsak állapattyán, Jobban tudakoznál,
Néked ſóló lyánkának.

Ezekre fel-eſmélkedik Apollónius, és jobban meg ſzemlélvén a' leányt, meg-köſzöni a' vigaſztaláſt néki, és mond: Sokáig élly, én-is míg élek, királyi ſzékemben-is rólad el nem feletkezem. A' mint ſiralmas verſeidböl érthetem, elmédet-is meg-iſmértem, alig ha királyi ágyból nem ſzülettél. Im ſzáz aranyat adok munkádért, kérlek ne-is említsd nevemet többé, mert tsak meg-újítod ſzivemnek fájdalmát: Kihezképeſt, távúl létedet inkább akarnám. Kezéhez vévén az aranyat a' leány, meg-indúl véle, kinek mond Athanagorás: Hová mégy Tárſia? Nagy dolog a' ſzomorú Királynak, ha te ſem lehettél vigaſztalására? már nékem ſints életéhez ſemmi reménſégem. Kinek felel a' leány: Valamit tudtam, mindent el-követtem, eröm felett többre nem mehettem, végre nékem ſzáz aranyat adott, tsak mennyekel elölle. Viſzont Athanagorás: Im én néked két ſzáz aranyat adok, tsak menny viſzſza hozzája, és mondgyad néki: Uram ihon vagyon aranyad, nékem ne adgyad, mert nem jöttem a' jutalomért; hanem vigaſztaláſodért. Azzal viſzſza tér Tárſia, és újalag meg-ſzólíttya a' keſerves Királyt. Ha ugyan

ebben a' bánatban akarſz el-merülni (úgy mond:) akar tsak némelly kérdéſimre felelly-meg, és példa-beſzédimet fejtegeſd-meg, avagy a' pénzedet vedd viſzſza. Kit nem akarván tellyeſſéggel kedvetlen válaſzſzal botsátani, mond Apollónius: Kezd-el beſzédidet, és a' miket kívánſz kérdezni tölem, láſs hozzá tsak hamar, azután menny-el elölem, és engedgy időt a' ſzomorúságra. Akkor mond Társia: Hallyad Uram példa-beſzédemet: *A' föld alatt lévö ház nagyon zúg; de a' gazda hallgat benne, mert a' ház, és a' gazda mind eggyek.* Ezt fejts-meg Király, mert a' Királyokat illeti a' böltseſég. Mond erre Apollónius: A' házon, melly a' föld gyomrában zúg, a' vizet értem: A' hallgató gazdán pedig, a' benne lévö halakat, kik magok házokkal együtt járnak. Viſzont a' leány, más meſét véſzen elé, tudnillik: *Meſſziünnet jövök ſietséggel, mint ſzép erdönek leánya. Számlálhatatlan ſereggnek kiſérésével járok, meſſze földön járván, utánnam ſemmi nyomdokomat nem hadtam.* Kinek mond Apollónius: Én ſokra meg-taníthatlak még tégedet, a' miket nem tudſz, mindazáltal, ifjúságodhoz képeſt, tsudálkozom nagy tudományodon: Mert a' kit ſok ſereg környül vött, és meſzſze ment, ſemmi nyomot nem hagyván utánna, az, az erdök fája, mellyböl a' hajókat kéſzítik. Viſzont a' leány: *A' kerekeken, és házakan sérelem nélkül még yen által, kinek közepin nagy mélység vagyon, kit ſenki meg nem mozdíthat. Nem mezítelen a' ház; de mezítelen vendéget kíván. Ha letennéd ſiralmidat, sérelem nélkül által mennél a' tüzön.* Arra mond Apollónius: A' ki a' meleg feredöben mégyen, nem tudhattya, annak melegſége honnat légyen: A' feredö nem mezítelen és nem üres ház; de mezí-

mezítelen fogadgya-bé a' vendégeket, valakik meg-akarnak feredni benne. Ezeket meg-fejtvén, Apollónius eleibe borúl a' leány, a' lábait meg-öleli, mondván: Kérlek Uram, hallgaſd-meg az elötted le-borúlt leánynak ſzóvát, és ne veſzeſd-el bánatodban magadat, mert kár vólna illyen nagy elméjü férfiúnak meghalni. Ki tudgya kedves Feleſégedet, mellyet ſzived ſzakadva kívánſz, Iſten még látnod engedi; Söt leányodat-is kit meg-hóltnak mondaſz, ſzemed eleibe téríti. Meg-indúlván e' ſzókon Apollónius, meg-rúgja a' leányt, kinek orrából bövön kezd folyni a' vér. Akkor el-keſeredvén Társia, fohászkodik, és mond: Iſtenem elégedgyél-meg ennyi inſégemmel, én a' habok és a' tengeri ſzélveſzek között ſzülettem, az én Anyám miattam való ſzorongatáſiban hólt-meg. Kinek a' teſte a' föld hátán temetéſt ſem érdemlett, hanem koporſója a' viz ſzínére vettetett, magam a' tenger közepiröl egy kis böltsöben hozattam-ki. Engem bóldogtalant pedig, az édes Atyám nagy ſzép kéſzülettel, és drága kíntsel, az iſtentelen Strángvilió, és Dioniſiának bízott kezekben, a' kik engem a' tenger mellé küldöttek, hogy ott ſzolgájokkal fel-méſzároltaſſanak; a' ki halálom elött, míg az Iſtennek imádkoznám, el-ragattattam a' hohér kezéböl, a' tengeri tolvajok által, és úgy hozattam erre a' földre. Engedd-meg azért Iſtenem Uram, hogy ennyi ſzenvedéſim után juthaſſak valaha az édes Atyámhoz, Apolloniushoz. Ezekre a' ſzókra vígyázván, és a' jeleket-is meg-iſmérvén Apollónius, fel-kiált, és mond: Oh magoſságbéli Ur Iſten, ki a' mélyſégeket és magoſságokat teremtetted, ki minden titkokat világoſságra hozſz, légyen áldott a' te neved mindenekben. Ezek

után meg-öleli és tsókollya leányát, mondván: Szerelmes Tárſiám, te vóltál egy felöl oka az én halálos ſzomorúságomnak; de már meg-éledek. Szólíttya a' ſzolgait, és véle lévö barátit, hírt adván nékik-is, hogy már végét érte bánattyának. Az örömet hallván Athanagorás-is, bé-mégyen az Apollónius hajójába, és nagy kedveſen vígad ö-is, a' Királynak örömét látván, és mond Apolióniusnak: Bizony Uram, ha ſemmi egyéb jeleket nem tudnánk-is, eléggé megmutattya a' haſonlatoſság, melly Tárſia és te közötted vagyon, mióltá gyáſz ruhádat le-vetetted, tsoportos hajadat, ſzakálladat el-vettetted, és a' ſok ſiráſtól ſzemedet, ortzádat meg-moſogattad. A' Tárſia-is meg-vídúlván, hálát ád az Iſtennek, ki ſok nyomorúsága után édes Attyát meg-engedte látni. Azután beſzédben eredvén az Attyával; elé beſzélli mint akadott a' kegyetlen Bordély meſternek kezéhez, minémü próbákon forgott élete, és mennyi munkával tartatott-meg ſzüzeſſége. Ezeket látván Athanagorás, ö-is le-borúl Apollónius elött, és mondgya: Kérlek Uram Király, ne légy idegen, és leányodat Tárſiat ne tartsd-meg tölem: mert bizonyságom a' jó lelki-iſméret, és az igazság, hogy én vóltam nagyobb oka a' Tárſia ſzüzeſſége meg-maradásának; én vóltam hozzád jövetelinek kalauzza, úgyhogy, ha nem lettem vólna, tégedet édes Attyát talám ſoha nem láthatott vólna. Kinek mond Apollónius: Nem tagadom ſok rendbéli jóvóltodat, mellyet az én házamhoz mútattál: Mellyhezképeſt ellent nem tarthatok benne, hanem légyen te Feleſéged kedves leányom Tárſia; tsak-hogy elsöben illik boſzút állanom az iſtentelen Bordély meſteren, mert azt kívánnya az Iſtennek

nek, és az embereknek törvénye. Akkor Athanagorás öſzve-gyüjti a' városnak minden népét, és így ſzól nékik: Atyámfiái, tudván légyen nálatok, hogy Apollónius Király nagy kéſzülettel, és táborával ſzállott-ki a' partra, ſok hajóival, kéſz lévén városunkat el-puſztítani: azért, hogy egyetlen egy leányát Tárſiát, a' városunkban lakó Bordély meſter ſok keſerüſéggel, és betstelenséggel illette. Minekokáért, jobb egy ember nélkül el-lennünk, hogy ſem édes hazánknak puſztúlását érnünk. Alig végezhette ſzóvát Athanagorás, hogy a' város népe kitsinytöl fogváſt nagyig, még az Aſzſzony emberek, és leányok-is az Apollónius látására ki-tsödülnek, és Apollóniuſtól fejeknek kegyelmet kérnek; azután az Athanagorás tanátsából, a' Bordély meſtert meg-kötözve elé-viſzik, az ítélö ſzék eleibe állíttyák, és ugyan ott mindgyárt Apollónius és Tárſia elött törvényt látnak reája. A' törvény pedig tüzre ítéli az ö ſok kegyetlenſégiért, mellyet máſokon-is; de kiváltképen Tárſián el-követett. Meg-égetvén a' gonoſz embert, házát, örökſégét, és minden kintsét Tárſiának adgyák. De Tárſia ezt az örökſéget, a' Bordély meſter fö ſzolgájának adgya, mondván néki: Vedd jó neven tölem, Im e' mellett két ſzáz aranyat-is adok, házadat-is fel-ſzabadítván a' váras adójától; mert egy felöl néked köſzönhetem tiſztaságban való maradáſomat. Ugyan akkor minden Aſzſzonyi ſzemélyeket-is fel-ſzabadít, kik a' bordély házban fertelmeskereskedéſre tartattanak. Ezek után fordúl Apollónius a' városi emberekhez, mondván: Igen jó neven vettem töletek, mind hozzám, mind leányomhoz mútatott emberſégteket, és a' mellett a' város ſzükſégére, a' közönſéges tárházba

adok

adok ötven tálentom aranyat. Mellyet nagy háládáſſal kézhez vévén a' Pólgárok, elsöben-is a' közép piatzra egy igen magos meſterſéggel tzifrázott oſzlopot emelnek-fel, az Apollónius és Tárſia emlekezetire, kevés üdö múlva Athanagóráſnak Feleségül adgya leányát az egéſz városnak örömére. Egynéhány nap múlva hajóra kéſzül Apollónius, minden udvara népével, a' Vejit-is el-vivén magával Leányával egygyütt, es midön igyekeznék menni Tárſus városſa felé hazájába; illyen álmot lát, hogy mennyen Éféſusba, és az Éféſiuſok templomába mennyen-bé, és ott tellyes életének forgását, nagy ſzóval ſzámlállya elé; azután mennyen Tárſusba, és ott büntetetlen ne hadgya azoknak gonoſságát, kik leánya ellen kegyetlenkedtenek. Fel-ſerkenvén Apollónius, mindgyárt meg-beſzélli álmát a' Vejinek és Leányának, kik-is jóvá hadgyák a' jelenéſnek el-követéſét. Ugyan akkor mindgyárt Éféſus felé térítteti a' hajókat, a' hová jutván, elsöben-is mégyen a' Diána templomához, és annak fel-nyittatván ajtaját, ott találllya Feleſégét a' Diána Iſten Aſſzonnynak ſzentelt ſzüz leányokkal együtt, kiket ſzent papi Aſſzonyoknak tartottak, abban az idöben. Meg-értvén Apollónius Feleſége, hogy egy Király ment vólna fényes udvarával, vejivel, és leányával a' templomba, igen gazdagon fel-kéſzül, utánna lévén a' templomhoz tartozandó ſzüz leányok minnyájan. Kinek ſzépſégét, dali maga viſeléſét, és méltóságát látván Apollónius, nagy térd hajtáſſal, és le-borúláſſal imádgya, tiſzteli azt a' pompás Aſſzonyt, nem iſmérvén maga Feleſégének lenni. Azonban, királyi kintset, és ajándékokat mutat-bé a' templomban Apollónius, és a' mint álmában meg-tanít-

tatott

tatott vólt, el-kezdi beſzédét, illyen formán. Én királyi ágyból ſzülettetett Tíruſi Apollónius, tiſzteſséges tudományban neveltetett, mentem vólt az iſtentelen Ántiókus Királyhoz, hogy leányát Feleſégül venném, kinek midön homályos példa-beſzédét meg-fejtettem vólna, mint hogy annak magyarázattyából, a' gonoſz embernek leányával való fertelmes élete kinyilatkozott, azért, engem halálra kezdett üldözni: Kinek elötte ſzaladván a' tengereken, jutottam végre Altiſtrátes Királyhoz, a' ki elött annyira kedvet találtam, hogy ſzép leányát Feleſégül nékem adta. Kevés idöre oztán halála történvén Antiókuſnak, én meg-indúltam Feleſégemmel együtt, minden birodalmának kezemhez-való vételére, és a' hajókázás közben, a' hajóban meg-betegedvén Feleségem, ezt a' mellettem lévö leányomat ſzülte, kinek a' nagy fájdalom miatt a' ſzülésben halála történvén, koporſóba zártam, nagy ſumma aranyat tévén feje alá meg-hólt Feleſégemnek, a' végre, hogyha valaki idöre rá talál, teſtét királyi módon temeſſe. Ezen leányomat hamis emberek gondviſeléſére bízván, magam Égyiptuſnak felsö tartományira mentem. Tizennégy eſztendö múlva, hogy leányomat kezemhez vegyem, meg-indúltam; de nem hogy láthattam vólna, ſöt inkább halálát költötték: Kihezképeſt, onnat-is gyáſz ruhákban ſiralmaſon másfelé fogtam, végre leányomat Iſten tsudálatosképen látnom iſmét meg-engedte. Ezeket, és ezekhez haſonlókat ſokat mondván, az Altiſtrátes Király leánya meg-iſmérvén Urát, felkél, hogy meg-ölellye, és tsókolgaſſa; kit nem iſmérvén Apollónius, el-taſzit magától. Kinek mond az Aſzſzony: Oh édes Uram, miért vagy illy kegyet-

len hozzám? Hiſzem én vólnék az Altiſtrátes Király leánya, néked igaz hites-társod: Te pedig a' Tíruſſi Apollónius, a' ki nékem a' muſika tanitásban meſterem vóltál, a' ki a' nagy tengeren hajó-töréſt ſzenvedtél, a' kit én máſok-felett ſzerettem, nem a' fajtalanságért, hanem nagy tudományodért. E' ſzók után iſméretséget véſzen, és Feleſégének nyakára borúlván, mond: Áldott a' nagy irgalmú Iſten, ki mind leányomat, mind el-veſzett feleſégemet, újalag viſzſza ajándékozta nékem. Azután leányához fordúlván az Aſzſzony, mint Anya kegyeſen apolgattya, ſirván minnyájan egymás örömében. Azután iſmét hajókra kéſzül, már Feleſégével, Leányával, Vejivel, és víg udvara népével együtt. Elsöben-is mégyen Ántiókiába, és ott az egéſz Birodalmat újalag kezéhez véſzi, a' Tartományokat el-foglallya: onnat hazájába Tírusba, a' holott a' Vejit Athanagoráſt képében hadgya. Azután Feleſégével, Leányával mégyen Tárſusba; ott Dioniſiát és Strangviliót eleibe viteti, és mond mindenek elött: Atyámfiai, Tárſuſi Polgárok, mondgyátok-meg, ha vóltamé háládatlan hozzátok? Kinek felelnek amazok. Nem vóltál Uram, bizonyság abban a' ſzép márványkö oſzlop, melly a' városunk közepin áll emlekezetedre: Kihezképeſt, kéſzek vagyunk melletted halált ſzenvedni. Arra mond Apollónius: Én Strangviliónak, és Feleſégének mint hiteles gazdáimnak, egyetlen egy leányomat kezekben biztam vólt; mellyet kérvén tölök kezemhez, adni nem akarták. Arra mond Dioniſia: Hiſzem Uram Király, magad láttad temetéſét, és a' temetéſére irott verſeket olvaſtad. Akkor ki-jön a' Király leánya a' házból, és elejekbe állván, mond:

Egéſ-

Egéſſéggel régi gazdám Aſſzony Dioniſia! mivel régen nem látott, köſzönt téged Tárſia; viſſza térvén a' halál torkából. Mellyet hallván. és látván a' bóldogtalan Aſſzony, meg-hül a' vér benne, és el-változik ſzíne; de a' több városbéliek tsudálkoznak, és örülnek a' dólgon. Akkor mindgyárt Theofiluſt-is hivattya, és mond néki Tárſia: No már az emberek füle hallattára, mond-meg ki-adott kezedbe, hogy minden oknélkül meg-ölly engem. Felel a' paraſzt ember: Az én Aſſzonyom Dioniſia tselekedte. Ezeket hallván a' városbéliek, kapják Strángviliót, mind Feleſégével együtt, és a' városon kivül kövel verik agyon öket. Theofiluſt-is meg-ölték vólna; de azt nem engedte Tárſia. Ha imádságra nékem (úgymond:) időt nem adott vólna, moſt nem mentegetném ötet. Azon városban három hólnapot múlat Apollónius, és a' város épületire kintset hagyván, Pentápolisba mégyen Altiſtrátes Királyhoz, ki már meg-öregedett vólt, és leányát, vejét, unokáját örömmel látván, eſztendeig tartóztattya öket magánál. Azonban meghal Altiſtrátes; Apollóniusnak, és leányának hagyván birodalmát. Királyi módon temettetik maga gyermekitöl. Mind ezek el-telve mégyen a' tenger partra ſétálni Apollónius, és ott találja a' Haláſzt, a' ki a' hajótörés után elsö ſegedelme vólt, és mezítelenſégéből fel-ruházta; és midön a' palotába fel-vitték vólna, a' ſzegény rongyos Haláſzt, mond Apollónius: Ez, az én Náſznagyom, ennek ſegítségével kezdettem elébbi ſzerentsémre fordúlni. Azt a' ſzegény embert nagy kintsel, jóſzággal meg-ajándékozza, Urrá téſzi, és betsületben tartya. Élimátus-is, ki Ántiókus Király felöl hírt adott vólt néki, eleibe mégyen,

gyen, könyörögvén, ne felejtkeznék-el ö róla-is. Azt-is Apollónius nagy emberré és gazdaggá téfzi. Ezek el-telvé Feleſégétöl fia léfzen Apollóniusnak, és azt az Altiſtrátes királyi ſzékibe ülteti, és a' nagy Attya hellyett azon orſzágban Királynak rendeli. Élt Apollónius a' Feleſégével együtt nyóltzvannégy eſztendeig, Tíruſnak, és Ántiókiának Királyságát bírván ſzerentsés állapattal: és életének forgandó állapattyát, maga böltsen le-irta, és két könyvben foglalta. Mellynek eggyikét az Éféſiuſok templomában hadta, máſikát magának tartotta. Azután történt magának-is idveſſéges halála.

CLIV. RÉSZ.

A' mennyei hazáról.

GErváſius irja: Édiſſa várossában melly nagy tiſzteleti vólt régenten a' Chriſtuſnak, úgyhogy, abban ſemminémü eretneket nem ſzenvedtek, ſem Sidót, ſem bálvány-imádó pogányt. Kihezképeſt, a' pogányságnak ereje, ſemmi gyözedelmet nem vehetett rajtok. Ha mikor oſtromlották a' nemzetségek, egy kis gyermek ki-állott a' város köfalára, a' holott valami levelet olvaſott, és valamikor azt el-olvaſták; vagy meg-békéllettek, vagy rémülve el-futottak alólla a' pogányok.

Ennek Magyarázattya.

Édes fiaim, ez a' hely azt a' várost jelenti, mellyröl emlekezik ſzent János mennyei látásában. A' melly város eleven kövekböl épittetett, tudnillik: a' ſzent Doktorokból, Mártirokból, és ſzent Szüzekből. Jelenti a' kereſztyén embernek tiſzta életét-is, kinek a' ſzent kereſztség után, az ördögnek, és az ö czinkuſſinak

nak ſemmi gonoſz ſzándéka nem árthat, tsak maradgyon-meg ember, az ö városának köfalai között, azaz: az Iſten parantsolattyától, és a' jó lelki-iſmérettől ne távozzék, hanem az Iſten irgalmaſságában ajánlván magát mindeneſtöl, ſzerentsés és bóldog léſzen meg-maradáſa.

CLV. RÉSZ.

Mint kell az ördög ellen hartzolni, a Chriſtus kinſzenvedéſével.

GErváſius irja: hogy Ángliában vólna egy Kátubika nevü vár, kinek határa ſzomſzédos vólna Vándléburiával. Mellyet azért neveztenek úgy, hogy régenten a' pogány Vandaluſok ott telepedtek táborban, és onnat hadakoztak a' kereſztyén Británnuſok ellen; a' holott magos dombokra vonták-fel ſátorokat. Erről azt irják a' régiek, hogy nagy tartomány mezö; de tsak egy keskeny úton mehetni hozzája, a' melly úton tsak egy ember mehetett-el, és éjtſzakának idején, elsö kakas ſzó után, hód-világon valamelly vitéz ott el-ment, mindgyárt találkozott más vitéz, eleibe, kivel ſzükſégesképen kelevéſzt kellett törni. Ezt pedig nem tsak a' Hiſtórikuſok, hanem a' föld lakoſi-is bizonyíttyák. Ezt tudom bizonyoſon, hogy ennek-elötte nem ſok idövel vólt Británniában egy jeles vitéz; ez egyik nap akarván a' meg-nevezett várba menni, el-érkezik, és ott hallya vólt, mit beſzéllenek a' felöl a' hely felöl, hogy kakas ſzó után, akár kinek-is találkoznék bajnokja abba a' ſzorosba. Azon vitéz ember, tsak az egyik ſzolgájával, kihez inkább bízott, el-kéſzül, és talpig fegyverbe öltözik, és hogy a' dolognak valóságát meg-próbállya, tsak az egy fegy-

ver hordozó ſzolgájával, azon félelmes helyre mégyen, kezébe vévén fegyverét, félre állíttya ſzolgáját, és maga egyedül elé áll, kiáltván; hogy, jelennyék-meg a' ki bajnakja akar lenni: Azon ſzóra mindgyárt eleibe áll egy vitéz, magához haſonló fegyverben, a' kivel nagy ſerénységgel meg-ütközik: kinek Albert vitéz (mert annak hítták a' fö-embert) ki-üti kezéből lántsáját, magát-is a' földre ejti-le. Más fegyverét kapván pedig, a' ſetétből elé-jött vitéz, az ágyékát keménnyen meg-ſebeſiti Albertnek, melly ſebet azon hirtelenſégben eſzébe ſem véſzen, hanem mint győzedelmes ki-mégyen a' tágaſra, a' lovat mindazáltal, mellyről az éjtſzakai vitézt le-verte, melléje véſzi, és a' nyert lovat adgya fegyver hordozójának kezébe, a' ki ſzép termetü tekintetes ló vólt, tzifra ſzerſzámban öltöztetett. Ezzel a' nyereſéggel menvén viſzſza a' vitéz Ur, a' várbéli udvari nép tsudálkozik vólt rajta, és ditsírik minnyájan ollyan nagy próbáját, kit ſenki más el nem mert követni. Mikor pedig fegyver derekát le-vetné, és a' lábain-való vas ſarukat-is; láttyák, hogy egyik lábabéliben nem kevés alutt-vér vagyon; a' kin álmélkodnak a' ſzolgák, a' vitéz pedig meg-búſúl. Azonban a' nyert lovat, az ö vitézſégének jelenſégét fékinél fogva ott tartyák. El-jövén a' kakas ſzónak ideje, ugrani kezd a' ló, ſzáján, orrán tajtékokat túr, a' lábával veri a' földet, és a' fékemlö ſzárát el-ſzakaſztván, hirtelen tsak el-tünik az emberek ſzeme elöl. A' ſeb hely azon vitéz Urnak ágyékán mindenkor meg-látſzott, valameddig élt, a' ſeb-is ki-újúlt rajta, minden eſztendöben azon éjtſzaka, és órában, mellyen meg-ütközött vólt az éjtſzakai fegyvereſſel. Azután-is azon vitéz Ur ſok győzedelmes

delmes hartzott tött a' pogányok ellen, és dítséretes emlekezetit hadta hólta után ezen a' világon.

Ennek Magyarázattya.

Édes fiaim, ezen a' vitézen érthettyük a' Chriſtuſt: és a' tágas mezön, melyre tsak egy ſzoros úton mehettek, a' mennyeknek orſzágát. A' mellyre a' ſzent Irás mondgya: hogy, *Szoros út vagyon.* Az-is bizonyos, és ſzent igaz, hogy valameddig a' Chriſtus Jéſus el nem jött, és az emberi nemzetnek halálos ellenſégével az ördöggel, és a' világgal meg nem ütközött, addig a' mennyei bóldogságra ſenki nem juthatott; Hanem ö ment egyedül a' kertbe, a' vérrelvaló verítékezéſre, ö fogatott-meg, ö nyomta egyedül a' ſajtót, ö egyedül állott-fel a' Kálvária hegyének tetejére, a' holott a' minémü ſebeket teſtére felvett, azok a' ſeb helyek, ditsöſégeſen örökké meglátſzanak ſzent teſtén, az emberi nemzetnek örömére, és ſzabadúlására. Mert azok a' ſeb-helyek ſzólanak mindenkor, a' ſzegény bünös ember mellett; mellyre tekinteti lévén az iſteni Felſégnek, könyörül rajtunk, orſzágában bé-véſzen, és igy adgya-meg minnyájunknak az örök életet.

CLVI. RÉSZ.

Mi vólt oka Trója veſzedelmének.

OVidius irja a' Trójai hadról: hogy midön Hélénát el-kapta vólna Páris, a' jövendö mondók megjövendölték azt, hogy Ákhileſnek el-kellene veſzni, mert Trója addig meg nem romolhat, valameddig ö életben léſzen. Ezt meg-értvén az Annya, Ákhileſt Aſſzony emberi köntösbe öltöztette 's úgy titkolta állapattyát. De Uliſſes értvén a' dólgot, a' várba ment,

a' hol

a' hol Ákhiles mulatozott a' több leányok között, oda ſok külömb-külömb-féle partékákat vitt, vígyázván arra, kinek mire vólna hajlandósága: a' több leányok öket illetö ékeſſégeken kaptak; de Ákhiles egy ſzép fényes fegyvert látván, azt kezdi nézegetni 's forgatni; arról iſméri-meg Uliſſes, ki légyen Ákhiles a' több leányok között, és kezét fogván, ki-húzza a' leányok közzül; és viſzi a' Görög vitézek közzé. Igy bé-tellyeſedett a' jövendö-mondás.

Ennek Magyarázattya.

Ezen a' Páriſon, ki Hélénát el-kapta, az ördögöt érthettyük, a' ki mindenkor leſeskedik a' lélek után, ſöt hogy a' ſzép Trójából-is, úgymint: mennyorſzágból ki-rekeſzſze embert, azon vagyon minden erejével. A' ki pedig vitézſégre termet, úgymint a' Chriſtus bajnokja akar lenni, a' kereſztyén hit által; elsöben-is fegyveren kap terméſzeti, melly a' kereſztyén a' Chriſtus Jéſus mi érettünk meg-feſzíttetett. És a' mellett munkálódván 's abban vetvén reménſégét, az által gyözedelmet véſzen ellenſégén.

CLVII. RÉSZ.

A' bünnek büntetéséről, kiről ez életben büntetéſt nem véſzünk.

VOlt egy Király, kitöl azt kívánta az ajtón-állója, hogy a' királyi városba, valamennyi görbék, félſzemüek, rühösök a' városba bé-mennének, az ollyanoktól mind egy-egy pénzt vehetne. Mellyet megnyervén a' Királytól, a' kapuban ül vólt, vígyázván a' maga nyereſégére. Érkezik azonban valami kápás köntösben egy görbe ember elé, ki ſemmiképen nem akarja az egy pénzt le-tenni; Kihezképeſt meg-fogja az ajtón-

az ajtón-álló, és midön a' kápáját el-akarná vonni tőle, akkor veſzi eſzébe, hogy fél-ſzemü-is, akkor oſztán két pénzt kíván. Tovább-is dulakodván véle, 's meg-foſztván köntöſétöl, eſzébe véſzi, hogy rühös-is, és így, mindenik nyavalyától egy-egy pénzt kezd kívánni. Addig veſzekednek, hogy a' görbe embernek öt rendbéli nyavalyája tetſzik-ki; és így, a' ki annnak-elötte egy pénzel meg-ſzabadúlhat vala, útóllyára öt pénzzel kellett magát meg-váltani.

Ennek Magyarázattya.

Ezen az ajtón-állón érthettyük a' ſzerzetes embert, kinek az Iſten Fia hatalmat adott a' bünök mególdozására, ha láttya hogy a' bünös ember igaz töredelmeſſéggel meg-alázta magát, és Iſtentöl nagy engedelmeſſéggel vár botsánatot 's kegyelmet. Tsakhogy az emberek gyakran azt tselekſzik, hogy midön kevés vétekben gondollyák magokat lenni, a' mellöl tsak könnyen el-mennek, és a' gyarló terméſzet annyi bünt rak-fel, hogy utóllyára vagy kétségbe ejti magát, vagy nagy veſzedelembe merül; Kinek annak-elötte orvoſlása kevés munkával végbe mehetett volna.

CLVIII. R É SZ.

A' lelèknek örökös vóltáról.

TAláltatott Rómában egy régi teſt, ki el nem ſenyvedett, kinek felette, magos épület vólt temetéſének emlekezetire. Az épületben egy ſima köre illyen iráſt metſzettenek: Évándernek fia Pallás, kit a' vitéznek kegyetlen fegyvere ölt-meg, itt eſett-el nagy ſebekben. Annak fejénél lámpásban gyertya égett, melly ſemmiképen el nem alutt, valameddig a' lámpásban más új eget nem botsátottanak. Ez ember

Oriás vólt, ötödfél láb-nyomni hoſſzaſága vólt a' rajta eſett ſebnek. Az elött két ezer, két ſáz, és negyven eſztendövel veſzett-el.

Ennek Magyarázattya.

Ez az Oriás az elsö embert Ádámot jelenti, a' kit az Iſten olly épſégben teremtett vólt, hogy mind addig ſem fogott a' rothadás rajta, míg vétekbe magát nem éjtette, hanem midön az Iſten parantsolattyát által hágta, akkor eſett e' rettenetes halálos nagy ſeb rajta. Kinek fejéhez égö lámpás tétetett, az-az, az igaz Iſtennek méltó haragjából, olly büntetés, melly már ſoha meg nem aluſzik vala; ha ugyan azon Iſtennek irgalmaſságának, és ſzeretetinek ſzele meg nem indúlt vala, és az emberi nemzetre kegyelmeſen nem ſzállott vólna.

CLIX. RÉSZ.

Mint találták a' ſzőlőt.

JOſef Hiſtorikus könyvében vagyon irva: hogy midön Noë a' vad ſzőlöre talált vólna, néki igen ſavanyúnak látſzott; ahozképeſt töböl ki-áſta, és annak a' gyükerét oroſzlánnak, majomnak, diſznónak, és báránynak vérében áſztatta, 's úgy ültette-el, azután édeſebb leve kezdett lenni a' ſzőlönek, kitöl meg-réſzegedvén, és mezítelen ülvén, a' kiſſebbik fiától megtsúfoltatott, azután maga meg-jelentettte a' fiainak, mit követett-el a' ſzőlö plántálásban.

Ennek értelme.

Az-óltától fogva már minnyájan vehettyük eſzünkbe, hogy a' bor miatt némellyek garázdáſok, haragoſok, mint az oroſzlánok; némellyek tsúfolkodók, máſok dólgait ki-ábrázolók, mint a' majmok.

Némel-

némellyek heverök, álmoſok mint a' diſznók; némellyek tsendeſek, mint a' bárányok.

CLX. RÉSZ.

Mint vonſzon-el az ördög a' jótselekedetektől.

GYakran a' Sátán világoſság Angyalává tünteti magát, és ollyankor tsallya-meg leg-hamarább az embert. Arelátenſis tartományában egy Püſpöknek nevezetes lakó helye vólt, kiben egy Aſſzony ember iſteni ſzolgálatra el-járt ugyan; de mihelyt az Evãgéliomat el-olvaſták, mindgyárt ki-ment a' templomból, mert nem állhatta a' Pap áldozattyát. Ezt ſok eſztendök alatt mívelte; de nem lévén ſenkinek gondgya reája, nem ſokat gondoltak véle. Hanem egy nagy innep nap, az ura-is jelen-lévén a' templomban, ſzokás-ſzerint meg-indúl az Aſſzony-ember, mihelyt olvaſni kezdik az Évangéliomot. Kit látván az Ura, után küld, és nem botsáttattya-ki a' templomból; Kihezképeſt, ott kell maradni az Aſſzonynak. De mikor az áldozathoz-való igéket el-kezdette vólna mondani a' Pap, a' melly gonoſz lélek az Aſſzonyban vólt, fel-kapja ötet, és nagy romláſt tévén a' falon, ki-kapja a' templomból, és azután az az Aſſzonyi-állat nem láttatott. Melly romlás nagyobb bizonyságra máig-is meg-látſzik.

Ennek Magyarázattya.

Igy van az embernek dólga, mihelyt valami iſtenes dologban kezdi foglalni magát, mindgyárt ott terem az ördög hivatlan-is, mert ö kiváltképen-való ellenſége minden idvezülendö léleknek. Kiváltképen pedig a' hol idveſſéges tanúságokat hallhatnánk a' túdós embereknek prédikálláſokból, ha módgyát ejthe-

ti, ollyankor ajándékot gördít elé; avagy tsak *a' hol ketten hárman az Ur nevében öſſve-gyülnek-is*, tudván *hogy igéreti ſzerint közikbe mégyen azoknak az Iſten*; konkolyt hint, mellyel a' ſzent gyülekezetet meg-bonthaſſa, a' jó ſzándékot el-fordíthaſſa. Innet vagyon, hogy egy óráig való iſteni ſzolgálatot ſokallanak az emberek; de ha vendégeskedni, kotzkázni, vagy kártyázni öſſve-gyülhetnek, az éjtſzaka ſem tetſzik hoſſzúnak, hanem a' hijában-valóságot követö embereket ülö-helyekben talál a' nap.

CLXI. RÉSZ.

A ki az Iſtennek ſzolgál, nem veſzti-el jutalmát.

ANgliában vagyon egy ſzép ligetes berekben egy ember magoſságni dombotska, a' kire eleinte gyakran a' fáratt, és vadáſz emberek fel-mentenek midön igen meg-ſzomjúhoztak vólna; tsak-hogy arra a' tetöre kinek-kinek tsak egyedül kellett menni, és ott ha ſzomjúságát jelentette, ottan mindgyárt meg-jelent egy tzifrán öltözött dali ember, a' ki gyöngyel rakott arany ſerlegben olly kiváltképen-való jó itallal kínálta, melly mennyeinek láttatott, mert minden ſzomjúságát, hévſégét, és fáratságát meg-enyhítette a' ſzükölködöknek. Az ital után pedig ſzép tiſzta varrott kendöt-is nyújtott eleibe ſzájának meg-törléſére az embernek: Mellyet végben vivén a' meg-jelent ember, azután tsak el-tünt, ſem árrát nem kívánván a' jóakaratnak, ſem a' kérdezösködéſre alkalmatoſságot nem akarván adni. Ezt a' régi idöben ſokáig el-követte az a' ſzemély; egykor egy fö-ember mégyen vadáſzni azon helyre, és meg-ſzomjúhozván, mégyen-

fel a'

fel a' dombra, kinek kéréſére midön italt hozott vólna a' meg-jelenö ember, meg-iſzſza a' vadáſz az italt, és az edényt nem adgya viſzſza; De hogy vétkeſnek ne találtaſſék, azt a' pohárt viſzi az Angliai Henrik Királynak, melly a' tárházokban tartatik moſt-is a' Királyoknak.

Ennek Magyarázattya.

Édes fiaim, ezen a' ſzép ligetes berken lévö dombon mennyorſzágot érthettyük. A' vadáſzon pedig minden élö embert, kik ezen a' világon a' ſok híjábanvaló kapdoſáſokon úgy el-fáradnak, hogy halálos epeſégre jútnak. Kihezképeſt az ollyanok foháſzkodgyanak az egekben lévö élö Iſtenhez, a' kinél kéſzen találályuk mindenkor az örök életre meg-újító gyönyörüſéges italt. Mennyünk-fel gyakran emlekezetünkkel arra a' dombra, mellyen idveſſégünket végben vitte a' mi Megváltónk, és onnan üreſſen, ſzomjan ſoha viſzſza nem térünk. Tsak-hogy oda töredelmes buzgósággal kell járúlnunk, mert úgy járunk nyereſséggel, a' ſzent Dávid mondáſa ſzerint, ki azzal biztat bennünket; hogy, *Iſten a' töredelmes és alázatos ſzivet meg nem útállya.*

CLXII. RÉSZ.

Az átoknak el-távoztatásáról.

TSudálatos dólgot ír Gervaſius: Otto Csáſzárnak idejében Katalónia Püſpökſég alatt, hogy vólt vólna egy igen magos, és meredek hegy, kinek a' tetején feneketlen tó vólt, a' tónak vize pedig igen fekete. Ugyan ott egy nagy kapus ház-is vólt, kiben ördögök laktanak láthatatlan ábrázattal. Abban a' tóban ha tsak egy követ vetettenek-is, meg-háborod-

tanak az ördögök miatta, és mindgyárt gonoſz fergeteget indítottanak. A' hegynek némely réſzéröl a' hó ſoha el nem mégyen, ſöt azt a' réſzét nem-is éri a' nap, ott a' ſzép kriſtály böven találtatik; Annak a' hegynek alatta egy folyó-víz mégyen-el, kinek fövenye elegyes arany porral. Ugyan annak ſzomſzédságában, gazdag ezüſt bánya-is vagyon: Ahoz közel egy faluban lakott egy ſzántóvetö ember, kinek kitsíny leány gyermetskéje igen ſíró lévén, búſúltábā mondgya, hogy vigye-el az ördög. A' melly ſzó után mindgyárt meg-jelennek, és el-ragadgyák az öléből a' gyermeket. Hét eſztendö múlva a' hegy alatt mégyen vólt-el egy idegen ember, a' ki máſſal ſzembe találkozik, és ott beſzéllgetnek vólt mint történt légyen a' dolog ez elött hét eſztendövel. Egy ember kis gyermetskéje és az ördögök között, úgy hogy immár azt a' gyermeket az ördögök ſzekéren, azon a' hegyen hordoznák alá-'s-fel. Kinek mond a' jövevény ember: De az nem új dolog; mert nálunk-is egy átkozódó embernek, úgy kapták-el gyermekét a' gonoſzok; De tsak azt kellene követni a' gyermek Apjának, menne-fel a' hegy tetöre, és mikor ott látná a' ſzekeret, kiben hordozzák a' gyermeket, kénſzerítené az élö Iſtenre öket, és meg-kellene adniok a' gyermeket. Ebben hírt téſznek a' gyermek Apjának, ki addig gondolkodik, hogy fel-mégyen a' hegy tetöre, jár a' tó körül, egykor kénſzeríti az élö Iſtenre az ördögöket, hogy adgyák viſſza gyermekét: melly ſzóra elé vetik a' gyermeket, elég magos termettel; de el-fordúlt ábrázattal és ſzemekkel, kinek a' böre-is a' tsontyához ragadott, kábasággal, és nagy eſztelenſéggel. Látván az éktelen ábrázatú gyermeket az Apja, ſok gondolkodáſok

dáſok után vétzi kezéhez; és vitzi a' Püſpökhöz, kinek ſzomorú eſetit elé-beſzélli, mellyet látván a' ſzent életü Püſpök, prédikátziót tétzen a' köſſég előtt, hogy annak példájából tanúlnának máſok-is, mert nem nyugſzik a' gonoſz, hanem mindenkor környül jár, kétzen vagyon, a' kit el-nyelheſſen.

CLXIII. RÉSZ.

A' rendeletlen félelemről.

ALexánder Királynak tsak az egy Cœleſtinus nevü fia vólt, a' kit egy bölts embernek gondviſeléſe alá ajánlott, hogy túdós embert nevelne belőle. Kit midön gondviſeléſébe vött vólna a' Meſtere, ki-vitzi egykor a' mezöre mulatni tanítványát Cœleſtinuſt, a' holott lát veſzteg-feküve egy rühös lovat, és két öſzve-kötött juhott, kik a' füvet eddegelik vólt. Azonban közelget a' két öſzve-kötött juh a' lóhoz, egyik juh egy felöl eſik, máſik más felöl a' ló mellé, és midön a' juhok kötelékje érné a' ló túrját, fel-kél a' ló feküvö helyéből, és mivel igen ſértette a' kötél a' juhoknak terhétől, a' ló hátán lévö ſebet, kínnyában a' ló béfút egy malom házba, vivén a' juhokat a' hátán, és ott tüzet találván a' malom ház földén, addig kapállya a' lábával a' ló a' tüzet, hogy ide s' tova hánnya, ki miatt mind a' ló juhokkal együtt, mind a' malom öſzve ég. Akkor mondgya a' meſter a' tanítványának, Cœleſtinuſnak: Im láttad a' meg-lött dólgot kezdettől fogva mind végig, kiről azt kívánom, hogy nékem verſeket tsinály vétek nélkül; és már ki-tartozzék az el-égett malom házért meg-fizetni? Mellyet ha végbe nem viſzeſz, hidd-el, nagy büntetés nélkül nem maradſz. Azzal Cœleſtinus félre mégyen, és gondolkodik minémü verſeket tsinállyon a' meglött dolgok-

ról;

ról; de semmiképen elméjével fel nem találhya: az alatt ember-képében eleibe mégyen egy ördög, és kérdezi, mi lehessen oka búsúlásának? Kinek felel Cœlestinus: Mi gondod rá? nem illett téged annak gondolkodása. Kinek visont az ördög: jelents-meg tsak (úgymond:) meglátod, ha nem tészek szükségedről. Arra nézve mond Cœlestinus: Nékem valami verseket kellene tsinálnom erös büntetés alatt a' rühös lóról, és két öszve-köttetett juhról; de semmiképen nem fordúl-meg a' fejemben. Arra mond amaz: Én ördög vagyok, és igen fö vers tsináló, semmit ne fély, tsak fogadd-fel, hogy nékem hív szolgám légyesz, arról mindgyárt olly verseket készítek, kiknél a' mestered sem tsinálna jobbakat. Mellyre Cœlestinus töstént rá igéri magát, tsak tellyesítse-bé igéretét. Ehezképest illyen verseket tsinál az ördög néki:

Midön hátára vött, Öszve kötölödzött
Két juhot a' rühös ló,
Mégyen a' malomban, Kinek földén tüz van,
Azt minden felé hányó.
Ki miatt fel-gyúlad, Maga-is ott fúlad
Malommal együtt a' ló.
Ha jelen lött vólna, Kárt nem vallott vólna
A' molnár jó malmában;
De hogy másutt forgott, Széllyel bogározott,
Türje kárát azonban,
Mert ki haszнot keresett, Az mindenek felett
Légyen nagy vigyázásban.

A' gyermek ezeket a' verseket, nagy örömmel visi haza Mesteréhez, mellyeket hallván az Mestere, igen meg-ditsérte, és kérdezte, ha nem más segétségéből vitte vólna-é végben a' dólgot? Mellyet tagadott a' gyer-

gyermek; de a' Meſter nem adhatván hitelt néki, mind addig fenyegeti veréſſel, hogy végtére megvallya tanítványa kezdettöl fogváſt végig mint járt az ördöggel. Kin a' Meſtere felette nagy ſzomorúságba eſik, és a' tanítvannya-is meg-máſollya igéretét, az ördögnek ellene mond, azután kereſztyén életbe foglallya magát, és ſzentül léſzen e' világból való kimúlása.

Ennek Magyarázattya.

Édes fiaim, mint a' fiára jó gondviſelö Király, a' mi édes Iſtenünk, mi reánk-is nagy gondviſeléſét terjeſztette, mert eleitöl fogváſt mihelyt az ö Anyaſzentegyházát rendelte, abban mindgyárt jó Meſterek alá adott bennünket, Pátriárkákat, Papokat, és Profétákat rendelvén az ö népe eleibe, azután a' maga Fiátis el-küldötte, és az ö ſzent Fia Apoſtolokat, Doktorokat, egyházi túdós Prédikátorokat rendelt az Anyaſzentegyházban; ezeket mind a' mi oktatáſunkra. De mi meg nem betsüllyük az Iſtennek gondviſeléſét, hanem mint valami oktalan állatok e' világnak viſzkettetö tanátsára hajtottuk hátunkat, és valameddig a' Sz. Lélek tüzével el nem égettyük fekélyünket, az Iſtennek langadozó ſzereteti által meg nem tiſztíttyuk lelkünk iſméretit; lehetetlenſég, hogy addig a' mi kárunk, mellyet lélekben vallottunk, meg-fordúllyon. Az a' lélek tsinál oſztán ſzép verſeket, a' ki meg-újúlván az Iſtennek ajándéka által, éjjel és nappal Soltárokat, ditsséreteket mond az Iſtennek még gondolkodásában-is.

CLXIV. RÉSZ.

A' világ gonoſságáról.

VAlami könyvben illyen jelenés olvaſtatik, tudnillik: A' Jéſuſſal beſzéllgetetett volna Péter illyen

formán. Láttam (ugy mond:) öt dühös férjfiakat, kik a' tenger fövenyét olly mohon ötték, hogy két felöl a' fájok végén le-tsorgott a' föveny. Máſt láttam egy kénköves gödörnek a' fáján állani, kiből nagy büdös füſt ment-fel, és annak a' páráját a' fájával mind el akarta nyelni. Harmadikat láttam egy égö kementzében fekünni: a' kinek nem vólt elégſéges a' meleg, hanem minden fikrákat, mellyek a' tüzből indúltak, a' torkába botsátott-bé. Negyediket láttam a' templomnak héjazattya felett, a' ki feltátott fájával fítta-bé a' fzelet a' torkán. Ötödiket láttam, a' ki minden tagját bé-falta és ötte, valamihez hozzá-fért: és máſok éllen tsúfolkodott. Ezt az öt embert ſokan látták, és tsudálkoztak rajtok, miért kellett ollyan dolgokat el-követniek.

Ennek Magyarázattya.

Édes fiaim, az elsö emberen érthettyük a' föſvényeket; kikröl a' Bölts-is emlekezik, hogy tudnillik tsak egyedül vagyon, még-is a' munkától meg nem fünik, meg nem gondolván teſte fakadásával kinek gyüjt. A' máſodikon, ki a' kénköves gödörnek fáján állott, és bé nem telhetett, a' torkoſokat kell érteni; kikröl a' Filippibélieknek ſirva panaſzolkodik Szent Pál, és azokat a' Chriſtus kereſztinek ellenſéginek nevezi; mert azoknak végek veſzedelem, kiknek haſok az ö Iſtenek. Ez illyeneknek végtére tsak a' keſerüſégnek pohára marad. A' harmadikról, a' ki az égö kementzében fekütt, 's még ſem telhetett-meg melegſéggel, a' világi gazdagságoknak és betsületnek kivánóit érttyük: azok ſem telhetnek-meg a' világnak minden gyüjteményivel-is; kikröl így emlekezik Jób: *Az atyádfiain ok nélkül zálagot vötél,*

vöttel, és meg-ſoktottad a' ſzegént. A' negyedikről, ki a' templom héjazattya felett állott, a' képmutatókat meg-iſmérhettyük, a' kik ditsekednek máſok felett minden tselekedetekről. Azokról mondgya Idvezítönk: hogy, *már el-vették jutalmokat.* Az ötödikről, ki a' maga tagjait rágja, érthetni a' parázsnákat: mert Sz. Pál egyéb vétkeket mintegy idegeneknek mond; de az ollyakról azt mondgya, hogy magok teſtek ellen vétkeznek.

CLXV. RÉSZ.

Máſodſzor-is a' világ gonoſságáról.

A' Szent Atyák életéről irtt Könyvben vagyon irva: hogy, egy jámbor embernek, a' világiaknak három rendbéli eſztelenſégeket mutatta-meg az Angyal. Az elsö azt tselekedte, hogy nagy rakás fát gyüjtött öſzve, és midön el nem birta vólna, annál többet kötött öſzve. A' máſodik a' mély kútból merített vizet, és feneketlen edénbe töltötte, mellynek töltéſétöl nem akart meg-ſzünni. A' harmadik egy nagy gerendát vonatott vólna fel házához, a' melly bé nem fért az ajtaján, még-is mind addig verte marháját, míg el kellett az erőltetésben veſznie. Azonban kérdi az Angyal az embertöl, mitsóda ítéletben vólna azok felöl? Kinek felel a' jámbor: Én azokat tiſzta-bolondoknak itélem. Mond az Angyal: Az elsön azokat értsed, a' kik bünt tartozás-nélkül naponként tselekeſznek, mellyel mind addig terhelik magokat, hogy el nem birhattyák, hanem a' pokol fenekén maradnak. A' máſodikon, ki a' vizet merítette, azokat értsed, kik jókat tselekeſznek ugyan, de nem állhatatoſok a' jóban, hanem a' mit egyik ke-

zekkel építenek, a' máſikkal el-ronttyák. A' harmadikon a' hatalmaſokat értsed, kik el-hitették magokkal, hogy a' mennyorſzág kapuján akarmelly felfuvalkodáſſal-is bé-térnek, nem akarván hitelt adni az iráſnak, melly azt mondgya: *Szoros az út, és keveſen találllyák azt fel.* Viſzont: *Az Iſten ellene áll a' kevélyeknek.*

CLXVI. RÉSZ.

VAlami játékról vagyon emlekezet; de mivel moſtani idöben emlekezetben nintsen, nevet ſem adhatni néki: nem tartottam ſzükſégeſnek annak fordítását.

CLXVII. RÉSZ.

A' jó tanátsnak hallásáról.

EGy madaráſz fog egy Fülemilét; kit midön meg akarna ölni, meg-ſzóllal a' Fülemile: Mi haſznod (:úgy mond:) az én halálombã? mert énvelem gyomrodat meg nem töltheted; de ha nékem ſzabadságot adnál, három dologra tanítanálak, a' mellynek több haſznát vennéd. Szabadságot igér a' madaráſz a' madárnak, tsak élteſſe jó tanátsával. Akkor mond a' Fülemile: A' melly dolgot fel nem érſz elméddel, abban ne törjed magadat. Máſodſzor: Az el-veſzett marhádon, kihez reménſég nem lehet, ne búſúlly. Harmadſzor: A' lehetetlen dolognak ne adgy hitelt. Azután ſzabadon repeſvén a' Fülemile, gyönyörüſéges énekléſe után mond: Goromba ember, nagy kárt vallottál te ma, a' ki tanátsomnak hittél; mert az én begyemben olly drága kö vólt, melly nagyobb vólt egy Strutz madár tojáſnál. Azon búſúlni kezd a' madaráſz, és hálóját iſmét ki-teríti, ha ſzerentsére iſmét

meg-

meg-foghatná, és hitegeté édes beſzédekkel: Jöjj házamba tsak édes madaram, (:úgy mond:) meg-látod ezentúl két kezemmel táplállak tégedet, és ſzabadon botsátalak. Kinek felel a' Fülemile: Már eſzembe vöttem, hogy valóságos bolond vagy, és ſemmit nem haſznált néked az én tanátsom; mert búſúlſz az elveſzett marhádon: kire nézve haſzontalanúl forgatod hálódat, holott az én meg-fogáſomban már ſemmi reménſéged nem lehet. Annakfelette, a' lehetetlen dolognak-is hittél: holott ha meg-gondolod, mi vagyok én egy Strutz madár tojásához képeſt, elhiheted, hogy nem férhet én belém ollyan nagy kö, mint egy Strutz madárnak a' tojáſa: azért ide légy mind bolondságoddal együtt. E' ſzók után el-mégyen a' Fülemile, és a' madaráſz búſúlásban marad.

Ennek Magyarázattya.

Édes Fiaim, ezt a' példát bizváſt ſzabhattyuk azokra, kik e' világi tiſzteket rendetlen módon horgáſzſzák. Nagy tanúság erre Luciper, a' ki azt mondgya vólt, hogy az egek felibe mégyen, és haſonló léſzen a' Fölſégeshez: *Iſa.* 14. Ha tekintette, a' pokolban találta helyét. Ugy Ádám-is egy alma étellel Iſtenhez kivánt haſonló lenni; de ö-is mit nyert egyebet, hanem munkát, és nyomorúságot: Ehezképeſt, ſoha bátorságoſon nem járhat ember a' magas póltzon. Mert nem ok nélkül mondgya Sz. Pál: *A' kik gazdagok akarnak lenni, az ördög töribe eſnek.* Elég példa erre a' Gazdag, ki mikor nagyobb tsüröket akart építeni takarmányinak, akkor metſzettékel életének fonalát. Bizonyos hát, hogy mikor leginkább bízik ebben a' világban ember, akkor ránttyák-

el a' gyéként alolla. Második tanáts az vala: hogy, az el-veſzett marhán nem kell búsúlni. Azon a' káron ne értsünk egyebet, hanem mikor Iſten egéſségünket, vagy gazdagságunkat, vagy kedvesünket el-véſzi, azokon nem tsak haſzontalan, de káros-is törödni. Mert az Iſten a' melly fiát ſzereti, azt veſzſzözi. A' harmadik tanáts az vólna: hogy, a' hazug beſzédnek hitelt ne adnánk: mertugyan-is kitöl hall az ember több hazugságot, mint a' hazugság Apjától az ördögtöl. A' mi elsö Atyánk-is akkor veſztette-el magával együtt az egéſz emberi nemzetet, mikor a' lehetetlen dolognak a' hazugságnak hitelt adott: mert máſok felett okos lévén Ádám, könnyen által láthatta vólna, hogy a' teremtett állat az ember, nem lehet haſonló az Iſtenhez. De ha félre téſzſzük-is azt a' régi példát; mennyin találkoznak e' mái napon, kik minden képtelen hazugságnak hitelt adnak, kiváltképen a' mellyek e' világ füleit viſzkettetik; mert alig mondhat ennek a' hizelkedö világnak hizelkedö fia ollyan éktelenſéget, mellyen két kézzel nem kapnak az emberek, ha kedvek ſzerint eſik a' ſzó; ki miatt végtére mind a' tanáts-adóval együtt a' veſzedelembe merülnek.

CLXVIII. RÉSZ.

Az örök kárhozatról.

BArlaam haſonlíttya a' bünös embert ahoz az emberhez, a' ki az Unikornistól való féltében rejtek-helyben vonta-meg magát, a' holott meg nem maradhatván kapaſzkodott egy fának az ágára, a' melly fáról midön le-tekintene, láttya hogy a' fa töve mellett egy igen nagy mély kút vagyon, és a' kútban egy Sár-

Sárkány fel-tátott ſzájával várja ötet. Annakfelette, azon fának az allyát két egér rátskálta, egyik fejér, máſik fekete; ki miatt már a' fa-is ingadozni kezdett vólt. Négy fejér Áſpis-kígyót-is lát a' mélyſégben, kik párájokkal dögleltetik a' kútat. Azonban, fel-tekínt, hát feje felett az ágatskán egy-kis mézet lát; kire nézve el-felejtkezik az alatta lévö veſzedelmekröl, és a' méz után kapaſzkodik. Egy baráttya érkezik oda, ki lajtorját nyújtott néki, hogy le-ſzálljon, és ſzabadítsa magát; de a' kis mézre nézve más üdöre halaſzttya az alkalmatoſságot: azalatt le-törik az ág alatta, és épen a' torkába eſik a' Sárkánnak.

Ennek Magyarázattya.

Igy van állapattya a' bünös embernek. Az Unikornis a' Halált jelenti, melly mindenüvé el-késíri ötet. A' barlang, ez a' világ. A' fa, az ember élete, mellynek tövét mind-untalan rágják két egerek, úgymint a' fejér nap, és fekete éjtſzaka. A' viperák azok az érzékenſégek, mellyek az emberben egy ideig élnek, de nem ſokára meg-döglenek. A' Sárkány, az ördög. A' mély kút, a' pokol. Az ágon lévö kevés méz, ez életben lévö rövid gyönyörüſég. Nékünk pedig mind ezek ellen nintsen jobb barátunk a' Chriſtus Jéſuſnál, a' ki a' pénitentziának, és azután mindjárt ſzent malaſzttyának-is lajtorjáját kéſz alánk tenni; de a' bünös ember ſokſzor addig halogattya a' meg-téréſt, hogy le-eſik az életnek fájáról az ö veſzedelmének feneketlen gödrébe.

CLXIX. RÉSZ.

Tizenkét törvénnek meg-tartásáról.

TRógus Pompéjus egy Likurgus nevü Fö-emberröl irja: hogy, egy városnak fel-ajánlotta vólna magát,

magát, kinek olly törvényeket szabna eleibe, mellyek által betsületben és ditséretben maradna az egész város, noha réá-szerint azok nehezek lennének. Elis általtatta az embereket, hogy azoknak a' törvényeknek szerzője, maga vólna Apolló Isten. Az elsö törvényben, a' Fejedelmek magok-viselését jobbítottameg, mint viseljék magokat az alattok valók között. Másodszor: a' mértékletes életnek mutatta módgyát. Harmadszor: hogy ne pénzéért, hanem jó maga-viseléséért betsültessék az ember. Negyedszer: az aranynak és tallérnak ne légyen betsüje közöttök. Ötödször: mindennémü tisztteket bizonyos személyekre osztott. Hatodszor: az örökségeket mindeneknek egyaránt osztotta, hogy azzal egyik a' másikat meg ne haladgya. Hetedszer: a' vendégségeket köz akaratból vigyék végbe; hogy aval egyik a' másik felett ne pompáskodgyék. Nyóltzadszor: az ifjak, esztendöt-által egy rendbéli köntössel meg-érjék. Kilentzedszer: a' parasztt emberek gyermekit nem a' városon, hanem a' mezökön nevellyék; hogy a' henyélö életet távoztassák. Tizedszer: hogy mikor a' leányokat férjhez adgyák, vélek semmi derekas jegyruhát ne adgyanak. Tizenegyedszer: nem vólt szabad feleséget pénzen vásárolni. Tizenkettödször: a' betsület nem a' gazdagoknak adassék, hanem a' betsülettel meg-ösztült embereknek. Ezeknek a' törvényeknek leg-elsö meg-tartója maga vólt; azután Kréta városába ment számkivetésbe. Halála elött pedig meg-hagyta, hogy az ö tetemit abba a' városba vigyék, mellynek ö törvényt szabott. Kinek halálát látván a' városiak, azután nem tartották magokat kötelesseknek a' törvények meg-tartására, mellyeket eleikbe adott vólt Likurgus. *En-*

Ennek Magyarázattya.

Majd haſonló dolgot tselekedett ehez a' mi üdvözítönk; mert midön ennek a' világnak városára jutott vólna, igen nagy zurzavarban, és fel-háborodva találta az egéſz világot; mert minden népek és nēzetségek az igaz és ſzent törvénytöl olly meſzſze eſtenek vólt, hogy az Iſtennek iſméretsége még tsak nem-is hallatott a' földön; ki miatt a' tiſzteſséges avvagy idveſséges élet tsúfság vólt az emberek között: az vólt ditséretes, hirét 's nevét könyvekbe annak irták, a' ki bátrabb gyilkoſſa vólt magának, a' ki mentöl mélyebben ugratott-bé pokolba, a' ki máſokon többet hatalmaskodott, és leg-bövebben feſtette-meg a' földet emberi vérrel. Söt az Izraël nemzetsége között-is, kiknél a' Parantsolatok tartattak, a' kik között az Iſten iſméretségének kellett lenni, annyira eſze veſzett vólt a' ſzent életnek, hogy a' Chriſtus el-jövén nem talált igaſságot a' földön; hanem újolag épitette-fel az embereket ſzent malaſzttyával, és ingyen-való kegyelmével. Maga el-menetele után-is nem akarván puſztán hagyni, és üdvöſséges rend tartás nélkül e' földet, elsöben tizenkét követet küldött az egéſz világra, ugymint a' tizenkét ſzent Apoſtolokat, kik az ö törvényére tanítanának-meg minden városokat és nemzetségeket, mellyek által virágoznék az Anyaſzentegyház az egéſz föld kerekſségén; végre az ö dütsöſségébe jutnának, mellyet nékünk ſzerzett ſzent halálával.

CLXX. RÉSZ.

A' bűnöſnek meg-téréséről.

EGy tsufolkodó, ſzent Bernárdnak eleibe mégyen, midön lovō menne a' ſzent jámbor; kinek mond

a' tsufolkodó: Átyám, én múlatságot akarok elötted indítani, melly játékban fel-tészem a' lelkemet a' te lovadért. Mellyet hallván Szent Bernárd, mindjárt le-száll a' lováról, és mondgya a' játékosnak: A' mellyikünknek többet hoz a' kotzka, az légyen a' nyertes fél. Azon meg-nyugosznak mind ketten, és a' játékos elsöben-is el-perdítvén a' kotzkát, néki nyóltzat hoz a' kotzka; kin meg-örülvén kapja a' lónak fékemlöjét, hogy el-mennyen véle. Kinek mond a' Szent Atya: Várakozzál tsak barátom, hadd vessem-el én-is, ki tudgya ha nékem többet hoz. Elveti a' jámbor a' kotzkát, és néki tizennyóltzat hoz; azután mond a' játékosnak: Immár tégedet el-nyertelek, el sem botsátlak; hanem nékem tartozol minden engedelmességgel. Attól fogva igen szent életü ember lött abból a' játékosból.

Ennek Magyarázattya.

Édes fiaim, ez a' játékos, a' világban el-merült embert jelenti. Szent Bernárd, a' tökéletes Egyházi embert, a' ki lovat tartozik fel-tenni, az-az, maga életét-is minden munkára ki-adni, tsak a' veszedelemre indúlt lelket az üdvösségnek útára térítheſſe. Az Apostol mondása-ként: *Mint a' Christus lelkét adta érettünk; úgy minékünk-is ki kell tennünk lelkünket felebarátunkért, mert mindnyájan egy Atyától származott atyafiak vagyunk.* Kikezképest, egymás szeretetire kötelesek vagyunk.

CLXXI. RÉSZ.

A jó barátságról: és hogy az igasság meg-szabadit a' haláltól.

ALfonsus Péter tészen emlekezetet két vitéz Urról, kinek egyike Báldákban lakott, másika Égyiptusban.

ban. Ezek külömben nem iſmérték egymáſt, hanem tsak iráſok és követek által; mindazáltal nagy ſzeretettel kezdettek egymáshoz lenni. A' Báldáki Vitéz veſzteg fektében gondolkodik egykor: az én társam nagy indúlattal vagyon hozzám, kit én még ſzememmel ſem láttam; el-mégyek ſzintén Égyitusba, és meg-látogatom ötet. Meg-indúl egy hajón, és midőn menne Égyiptus felé, az ö iſméretlen baráttya eleibe mégyen, és házához viſzi igen betsülettel. Bémenvén a' házhoz, lát a' Báldáki vitéz egy igen ſzép leányt az Égyiptzius házánál, kit annyira kezd kedvelleni, hogy miatta való ſzerelmétöl meg-betegſzik. Mellyet vévén eſzébe az Égyiptzius, mondgya: Jelentsd-meg édes bárátom nékem, mi nyavalyád légyen. Kinek a' Báldáki Vitéz: Házadnál láttam (úgymond:) egy leányt, annak ſzerelme háborgat engemet. Akkor házánál lévö fejér-tselédet elé-hivat az Égyiptuſi Vitéz azon az egy leányon kivül: kiket elnézvén a' Báldáki, mond: Mind ezekkel ſemmit nem gondolok; hanem hátra vagyon még az, a' ki miatt tsak meg nem halok. Végtére azt-is elé-hivattya. Kit látván: ez az (:úgy mond:) kiben nékem kedvem tölt. Arra mond az Égyiptzius: Én ezt a' leányt kitsíny gyermekſégétöl fogváſt tartom a' végre, hogy én házas társam légyen, a' ki után minden gazdagságimat birom. De meg-bizonyítom ebben-is hozzád-való ſzeretetemet: minekelötte meghallyak, néked engedem feleſégül a' leányt minden gázdagsával együtt. Ennek meg-örülvén a' Vitéz a' leányt feleſégül véſzi, és nagy gazdagsággal feleſégével együtt viſzſza-mégyen hazájába Báldákba- Azután tsak hamar nagy ſzegényſégre jut az Égyiptziuſi vitéz Ur,

úgy-annyira, hogy még háza sem maradhat-meg keze között: kihezképeſt el-tökélli magában, hogy ahoz a' baráttyához mennyen, a' kit ö felette-igen meg-gazdagított. Tsak hamar hajóra kéſzül, és menvén jut egykor Báldákban nap-haladat után ſzintén ahoz a' városhoz, kiben az ö baráttya lakott. De eſtvének idején, minthogy ſzolga nélkül, rongyos-is vólt, ſzégyenli a' házhoz bé-menni, gondolván, hogy meg sem iſméri a' ſetétben a' baráttya, mivel nem ollyan állapottal vagyon, melly fényeſen látta valaha: ahozképeſt mégyen a' czinterembe, és midön az éjtſzakát ott töltené ki-néz a' czinterem ajtaján; hát az útzán két ember veſzekedik, és egyik a' máſikat meg-öli: kire-nézve a' gyilkos meg-futamodik, mégyen a' czinterembe, de más felöl a' czinteremből-is ki-ſzalad. Azután tsak hamar kiáltás indúl a' városon, keresik és kérdezik a' gyilkoſt. Kiknek mond az Égyiptuſi Vitéz: Én vagyok, a' ki meg-öltem a' ſzegény embert: ahozképeſt meg-fogják azt, vetik a' tömlötzbe, és más nap a' Biró eleibe viſzik; kit meg-ſententziázván, indítanak az akaſztó-fa felé: a' több késírök között ott vagyon az ö Vitéz baráttyais. A' kit midön meg-iſmert vólna, meg-eſik a' ſzive rajta, holott attól a' baráttyától annyi jót vött, ki után nagy uraságra jutott: ahozképeſt a' ſokaság között fel-kiált a' Báldáki Vitéz, és mondgya: Ne ſieſſetek ez ártatlan embernek halálára; mert nem ez, hanem én vagyok a' gyilkos, azért engemet öllyetekmeg. Akkor azt a' máſikat meg-fogják: és midön már mindenikkel közel vólnának az akaſztó-fához, a' valóságos gyilkos-is oda érkezik, és így gondolkodik vala magában: Ur Iſten, a' gonoſságot én tseleked-

lekedtem, és ihon mitsoda ártatlan emberek halnak-meg miattam; hiſzem jobb énnékem ezen a' világon bünömnek méltó jutalmát el-vennem, hogy-ſem mint moſt el-kerülnöm, és azután örökké büntetödnöm. Akkor teli torokkal kezdi kiáltani: Uraim, az Iſtenért ne bántsátok ez ártatlan embereket, mert ezeknek ſem hírek ſem tanátsok a' dologban; én vagyok a' gyilkos, az én kezeim miatt fekſzik az útzán a' hólt ember, ſenki nem más, hanem én érdemlem a' halált. Melly dolgon a' ſokaság tsak el-tsudálkozik, és mind a' hármat viſzik a' Biró eleibe újolag. Mellyröl tudakozván a' Biró, meg-beſzéllik kezdettöl fogváſt végig a' dolognak folyását. Akkor eleibe hivatván az elsöt a' Biró, kérdi: Miért mondottad gyilkoſnak magadat? Kinek amaz: Mert én Égyiptusban (:úgy mond:) nagy értekü ember vóltam, végre ſzegénſégre jutottam; erre a' földre pedig azért jöttem, hogy itt nyomorúságomban magamat táplállyam; de már meg-unván a' világi életemet, az életnél inkább kivántam a' halált, azért mondottam gyilkoſnak magamat. A' Báldáki Vitézt-is kérdette a' Biró: Ö hát miért vallott magára? A' ki így felel: Mert ez az én Vitéz barátom én hozzám annyi jóakarattal vólt, hogy általa jó helyre házaſodtam, 's derék gazdagságra jutottam: kinek midön illyen nyomorúságát láttam, meg-ſzántam, és halált ſzenvedni érette kéſz vóltam. A' harmadikat-is meg meg-kérdi a' Biró: és az így felel: Uram, holott a' gonoſságot én tselekedtem, és látván az ártatlanokat halálos veſzedelemben lenni érettem, a' lelkem iſméreti nem engedte-meg, hogy magam bünét el-titkollyam; jobbnak tartván itt büntetödni érdemem ſzerint, mint

jövendöben örökkön örökké. Arra felel a' Biró-is: Mivel az igaſságot életednél inkább ſzeretted, mennyel tés-is békével, jobbítsd-meg életedet, és többé ne vétkezzél. Ennek a' Birónak mindenek helyben hagyták okos maga-viſeléſét.

Ennek Magyarázattya.

Édes fiaim, az Atya Iſten ſzép erőben teremtette vólt Ádámot, kit igen okos lélekkel fel-ékesített vólt és nagy hatalommal. Kiről azt énekli Szent Dávid: *Mindeneket lábai alá vetettél*; &c. Ennek az embernek barátságáért el-jött azután a' Chriſtus Jéſus, és olly ſzegény állapatra jutott, hogy Szent Máté azt mondgya felöle: *A' rókáknak lyukok vagyon*; *de az ember fiának nints helye, hova fejét hajtsa.* Végre pedig még az Ádámtól meg-érdemlett büntetéſtis magára vette, és mint nagy bünös úgy ſzenvedett halált. Kinek ſzent példájára azután az ö Apoſtolis halált ſzenvedtenek az ö jó Uroknak a' Chriſtuſnak kedvéért. De hogy minékünk-is haſznállyon az elöttünk álló példa, és üdvöſségünkre fordúllyon; köveſſük az igaſságot, és bününket meg-iſmérvén 's azokról töredelmes valláſt tévén, mondgyuk azt: Uram, én vagyok a' gonoſz ember, a' ki bünökbe elegyítettem magamat, én érdemlem méltán a' büntetéſt, ſöt az örök halált-is; de te légy kegyelmes bünös fejemnek.

CLXXII. RÉSZ.

A' hiv lëleknek állhatatoſságáról.

EGy Ángliai Királynak idejében, orſzágában két nevezetes Vitéz lakott: egyiket Gvidónak, maſikat Tiruſinak hítták. Gvidó ſzerentsés had-viſelö ember

ember vólt, a' ki egy Uri leányt meg-ſzeretett; de mind-addig ſem adták néki, míg némelly elötte álló hadakozáſokon által nem eſett. Végre ſok vitézi munkái után el-jegyzette a' leányt, és nagy pompával haza-vitte. Harmad nap múlva, kakas ſzó után, fel-kél feleſége mellöl, és kimenvén tekint a' tsillagos égre, a' hol láttya Üdvözítönket, a' ki illyen formán ſzólíttya-meg ötet: Gvidó, Gvidó, egy leánynak ſzerelméért ſok hartzokat próbáltál, ideje már, hogy én érettem-is hartzoly, és viſeld férjfi módra magadat az én ellenſégim ellen. Ezeket ſzóllván, azután nem látta az Üdvözítöt. Ö pedig által-értette, hogy a' ſzent földre kellene néki menni, a' honnan a' pogányokat el kellene kergetni. Mond a' feleſégének: Ugy hiſzem, már fogadtál méhedben; én el-mégyek a' ſzent földre, hanem míg onnat meg-térek, addig ſzerentsés ſzüléſed lévén neveld a' gyermeket Iſteni félelemben. Kin a' feleſége meg-búſúl, és egy handsárt vévén kezébe mond: Ez-é Uram az én várakozáſomnak jutalma, a' ki kedvedért minden egyéb ſzerentsémet meg-vetettem, hogy már midön méhemben fogadtam, akkor töled el-hagyaſſam? kéſzebb vagyok ez fegyvert melyembe verni, mint töled elmaradni. Meg-kapja feleſége kezében Gvidó a' handsárt, mondván: Édes feleſégem, irtózom ſzándékodtól, de Iſten elött tött fogadáſomat bé kell tellyeſítenem, kinek moſt vagyon ideje: azért légy tsendes, mert Iſten akaratjából viſſza-térek én te hozzád. Azokra a' ſzókra meg-bátorodik az aſſzony, ujjából ki-veſzi a' gyürüt, és adgya Gvidónak, mondván: Tartsd-meg Uram emlekezetemre ezt a' gyürüt, és valamikor ſzarándokságodban meg-tekinted, juſſak

eſzedbe

eſzedbe néked; mert én-is tsendes várakozásban léſzek mind addig, míg hozzám viſzſza-hoz Iſten. Igy, el-bútsúznak egymástól. Meg-indúlván Gvidó, Tiruſi társát el-viſzi magával: azalatt keſerüſégben vagyon a' Gvidó feleſége; de ſzüléſénekis ideje eljövén ſzép fiat hoz a' világra. Gvidó és Tiruſi midön egynéhány orſzágokon mentenek vólna által, és Dáciát látnák nagy puſztaságban lenni a' pogányság miatt, mond Gvidó a' társának: Kedves barátom, ím látod ennek az orſzágnak romlását; te azért menny ennek kereſztyén Királya mellé, és a' hitetlenek ellen igaz hüſéggel óltalmazzad tehetséged ſzerint. Én pedig a' ſzent földre mégyek a' pogányok ellen, dolgomat ott végezvén ezen jövök viſzſza, azután oſztán egygyütt mennyünk Ángliába nagy örömmel haza. Enged Tiruſi vitéz a' ſzóknak, és egymáſt meg-tsókolván könyves ſzemekkel két felé indúlnak. Bé-mégyen Tiruſi Dácziába: Gvidó-is a' ſzent földre, és ott a' Saraczénuſok ellen keményen hartzol, es ſzerentséſen; úgy-annyira, hogy az ö nagy híre neve az egéſz világra ki-terjed. Haſonlóképen Tiruſi vitéz-is a' Dáciát kóborló pogányokat el-kergeti, mindenkor győzedelmes lévén ellenek: kire nézve az ottvaló Királynak nagy kedvében vólt, tiſztekkel és értekkel máſok felett betsültetett. Vólt azon orſzágban egy kegyetlen Fejedelem, kit Plébéjuſnak híttak, a' ki felette igen irígylette Tiruſinak elömenetelit, és mindenek között való nagy kedveſségét. Utóllyára nem állhattya, hanem a' Király elött el-vádolja, mintha nyilván-való árúloja vólna. Kinek hitelt ád a' Király, és Tyruſit minden méltóságától 's tiſztitöl megfoſzttya, ki miatt nagy kiſſebbſégre és ſzegényſégre

jut

jut a' jámbor ſzolga. Tiruſi ezen el-búſúlván, ki-mégyen egykor a' mezöre egyedül, ſzerentsétlenſégéröl gondolkodván. Azonban Gvidó Áſiában dolgát végezvén, és meg-fordúlván jút abba a' helybe, a' hol egyedül Tiruſi gondolkodik vólt: kit mindjárt meg-iſmér Gvidó; de amaz nem iſmérte-meg Gvidót, nem-is akarta magát meg-iſmértetni véle, hanem meg-ſzólíttya mint iſméretlen ember Gvidó, Tiruſit; kérdezvén, honnan való légyen? Kinek Tiruſi: Én (: úgy mond :) meſzſze földröl való vagyok; de ezen a' földön már ſok eſztendötöl fogváſt lakom: Vólt régen egy barátom, ki a' ſzent földre ment által a' tengeren, arról ſem hallhatok ſemmit, ha él-é vagy meg-hólt eddig? Kinek mond Gvidó: Annak a' kedves társodnak ſzerelméért kérlek, üllly-le egy-keveſé, hogy tegyem az ölédbe fejemet, és fél óráig hadd alhaſſam, mivel igen meg-fáradtam. Kinek az ölében midön el-alutt vólna, láttya Tiruſi, hogy a' Gvidó ſzájából egy fejér egér ki-mégyen, és mégyen egy hegy óldalába; a' holott múlatván egy darab ideig, viſzſza-tér az egér, és iſmét bé-mégyen a' Gvidó ſzájába. Aval fel-ſerkenvén, mond Gvidó a' társának: Atyámfia, én tsudálatos álmot láttam, mintha egy egér ment vólna ki a' ſzámból, és meg-járván ama' nagy hegynek óldalát, iſmét viſzſza-jött vólna belém. Mond Tiruſi: Valamit álmodban láttál, én-is azt láttam émettem: mert valósággal láttam a' ſzádból kimenö egeret a' hegy óldala felé; de mit mivelt ott, azt eſzembe nem vöttem. Mond az álmos ember: Mennyünk-el mind ketten a' hegy óldalába, ki tudgya mi jót találunk ott. Igy meg-indúlnak mind ketten, és bé-mennek a' hegynek haſadékába, a' ho-

lott találnak egy meg-hóltt Sárkánt, kinek a' haſa üreſsége teli vólt arannyal, és azon fellyül egy fényes kard, kin illyen irás vólt: Evvel a' karddal vágja-le Gvidó a' Tiruſi ellenſégét. Kinek meg-örül Gvidó, és mond a' társának: Valami kintset a' Sárkányban találtam, mind néked adom, magamnak tsak az egy kardot hogyom. Kire mond Tiriuſi: Uram, nem vagyok ollyan nagy ajándékra méltó. Kinek mond a' máſik: Nézz jól a' ſzemembe, és iſmérj-meg engem, mert én vagyok a' te régi jó barátod Gvidó. Azokra a' ſzókra meg-iſméri kedves baráttyát Tiruſi, és örömében ſirni kezd elötte, mondván: Immár örömeſt meg-halok, pedig hogy egyſzer valaha meg-láthattalak. Kit fel-emelvén Gvidó, mond: Ne bánkodgyál, hanem légy vigan, mert én elsöben boſzſzút akarok állani ellenſégeden, 's azután mennyünk betsülettel viſzſza Angliába ketten; de meg-láſd, az én állapatomat ſenkinek meg ne jelentsed. Fel-kél örömmel a' földröl Tiruſi, baráttyát meg-tsókollya, és a' nagy tsomó arannyal házához mégyen. Gvidó pedig a' Király udvarában zörgeti a' palota ajtaját; kitöl tudakozik az ajtón-álló, ki vólna? Kinek felel Gvidó: Én egy ſzegény ſzarándok, moſtan a' ſzent földröl érkezö. Kit mindjárt bé-botsát, és a' Király eleibe viſzen, kinek akkor-is mellette ül vólt Plébéjus, a' Tiruſi vitéz ellenſége. A' Király pedig a' ſzent földön való hírekröl kezd tudakozni. Kinek felel Gvidó: Moſt, Iſtennek hálá, mindenek békeſégben vannak, ſzámtalanon tértenek a' kereſztyén vallásra-is. Viſzont kérdi a' Király, ha látta vólna-é ott az Ángliai Gvidót, ki ſok hadakat viſelt, és gyözedelmes vólt a' pogányok ellen? Felel a' ſzarándok: Igen-is láttam,

tam, mert véle együtt öttem 's jártam. Vagyon-é (: kérdi a' Király :) emlekezet azon a' földön az itt lévö Kereſztyénekről? Vagyon, (: úgy mond Gvidó:) Söt a' te ſzemélyednek-is híre vagyon, Király: ki egy Plébéjus nevü tökéletlen ember kedvéért meg-vetetted hü ſzolgádat Tiruſit, a' ki által birodalmod megſzabadúlt minden pogányoknak kóborláſitól; ott illyeneket beſzéllenek felöled. Mellyeket hallván Plébéjus, nem állhattya, hanem mond: Te hamis ſzarándok, hogy illyen hazugságokkal állaſz a' Király eleibe; ſöt, a' mi nagyobb, Tiruſit a' Király nyilvánvaló ellenſégét mented, a' ki orſzágából-is ki akarta tudni a' Királyt; meg-érdemlenéd, hogy itt venném fejedet. Mond arra Gvidó: Felſéges Király, mivel ez ember, elötted engem hamiſságban járó ſzarándoknak mond, Tiruſit-is hü ſzolgádat árúlónak ſzidalmazza, meg akarok hartzolni az igaſság mellett véle, 's abból meg-iſméred, ki jár nagyobb igaſságban; mert az Iſten annak ſzokott gyözedelmet adni. Helyben hadgya a' Király a' kivánságot, és bizonyos napot rendel nékik a' bajvivásra. Tartván pedig a' Király a' tsalárdságtól, hogy üdö elött valami meſterſéggel el ne veſzeſsék a' ſzarándok Gvidót, hivattya a' maga leányát, és mond néki: Leányom, én ezt a' ſzarándokot a' te gondviſeléſedre bizom, és életedre parantsolom, hogy veſzedelme ne légyen. A' Király leánya a' ſzarándokot bizonyos házba helyhezteti, meg-ſereſzti, és ſzorgalmatoſon gondgyát viſeli. El-jö azonban a' hartznak napja, és Plébéjus talpig fegyverben öltözve mégyen a' vár kapuja eleibe, ſzidalmazván a' ſzarándokot, és bajra hiván. Ottan mindjárt az ö kéſzületiben a' ſzarándok-is ki-mégyen,

és szembe szállván kemény ütközetet tészen, ki miatt annyira meg-szédül Plébéjus, hogy könyörögni kezd a' szarándoknak, bár csak addig szünnyék-meg töle, míg egyszer ihatik a' közel való forrásból. Kinek a' szarándok időt enged ollyan kötés alatt, hogy Plébéjus-is tartozzék hasonló engedelemmel lenni, ha mikor amaz-is arra szorúlna. Illyen formán jól megújítván magát a' hives itallal, új hartzot indít Gvidóval; úgy-annyira, hogy Gvidó-is el kezd bágyadni, és ö-is kezdi kérni, hogy engedgyen időt az italra, mert nagy szomjúsággal epedett-el: kinek meg-esküszik az égre Plébéjus, hogy soha meg nem engedi, valamíg magát birja. Ezt hallván Gvidó, a' hartzolás közben hátrább-hátrább máz mind addig, míg a' forrást éri, ahoz jutván ö-is hirtelen merít a' vizben, és jól meg-iszik belöle: kivel ö-is meg-éledvén új erövel kezdi a' hartzot, és meg-futamtattya a' bajnokot. Mellyet látván a' Király, két felé válaztattya öket, a' végre, hogy azon éjtszaka maradgyon kiki szállásán, és reggel vállyék-el, kié lészen a' gyözedelem. A' szarándok bé-mégyen az ö elöbbi szállására, a' holott a' Király leánya, sebeit meg-mosogattya, ételt ád néki, és azután jó ágyba helyhezteti. A' szarándok faratsága után szörnyen el-alusik. Plébéjusnak vólt hét fia, kiket elé-hív, és mond nékik: Jó fiaim, ha az én szarándok bajnokom ez éjjel valami formán el nem vész, hólnap vége lészen az én életemnek. Kinek mondnak a' fiai, Tsak bízd ránk, nem éri viradtát a' szarándok. Szintén éjfél tájban, mikor mindenek el-aluttak, a' Plébéjus fiai fel-nyittyák a' Király leánya házának ajtaját, a' hol Gvidó alutt, és mondanak magokban: Itt az ágyában meg ne öllyük,

mert

mert nékünk-is meg kelletik halnunk miatta; hanem közel lévén a' tenger parttya, ereſzſzük-bé a' tengerbe, hadd fuladgyon-meg abban: így ſenki meg nem tudgya, mi formában eſett veſzedelme. Söt azt fogják mondani, hogy féltében el-futott a' ſzarándok. Ezen meg-egyezvén fogják, és mind ágyaſtól bé-vetik a' tengerbe, kiben ſemmit nem érez az el-alutt Gvidó. Azon éjtſzaka egy haláſz ſzintén a' tengeren haláſzott, a' ki meg-hallya a' vizen való lottsanáſt, és oda-felé közelítvén, ſemmit nem lát az ágynál és benne feküvö embernél egyebet; kin tsak el-rémül, és nagyon kezd kiáltozni: Jelentsd-meg (: úgy mond :) Iſtenre kénſzerítlek, ki vagy. Fel-ſerken Gvidó a' haláſz kiáltására, és nézvén minden-felé tsak a' tsillagos eget láttya felette, és két felöl a' ſzéles vizet. Akkor kezdi kérni a' haláſzt, hogy tsak ſegítse-meg ötet, nem veſzti-el jutalmát; mert ö vólna az a' ſzarándok, a' ki tegnapi napon meg-hartzolt a' mezön a' bajnokkal; de mi vitte oda, ſemmiképen nem tudhattya. Erre nézve hajójába véſzi a' haláſz, házához-is viſzi, és meg-ſzárogatván iſmét le-fekteti a' ſzarándokot. A' Plébéjus fiai meg-jelentik az apjoknak, mi formán merítették-el a' ſzarándokot; kihezképeſt, nints már kitöl félni. Azon néki bátorodik Plébéjus, és jól meg ſem várja nap fel-jötét, hanem mégyen a' vár kapuja eleibe, kiáltván a' Királyra, küldgye-ki az ö bajnokját, rajta hadd állhaſſa boſzſzúját. Mellyet hallván a' Király, meg-izeni leányának, hogy a' hartzra állíttsa elé a' ſzarándokot. Kire-nézve mégyen a' ſzarándok ſzállására a' Király leánya, kit ott nem találván meg-ijed, és keſerveſen kezd ſirni; de nints mit tenni, hanem meg-jelenti az Apjának, hogy e'-

veſzett azon éjtſzaka mind ágyaſtól a' ſzarándok. Elbúſúl a' Király-is rajta az egéſz Udvar néppel együtt; kik azt mondgyák felöle, hogy el-ſzaladott; kik azt mondgyák, hogy irígyek miatt lött veſzedelme: és midön így búſonganak és tsudálkoznak a' meg-lött dolgon, Plébéjus annál keményebben ſzorgattya a' bajnokot. Azonközben a' haláſz-is elé érkezik, és a' nagy ſibongáſt hallgatván, mond: Ez éjtſzaka egy ſzarándokot ágyaſtól találtam a' tenger ſzinén, kit valami nehezen ki-húztam a' vizből, és házamhoz vivén moſt-is ott nyugſzik. Kin meg-örül a' Király, és küld mindjárt a' haláſz házához, meg-izenvén a' ſzarándoknak, hogy ütközethez kéſzüllyön. Meg-ſajdítván Plébéjus, hogy a' ſzarándok még élne, igen meg-ijetkezik, és frigyet kezd kívánni; de egy óráig való frigyet ſem enged a' Király, hanem ki kell menni mindeniknek a' mezöre, és ott mihelyt a' hartzhoz kezdenek, tsak hamar gyözedelmes kezd lenni Gvidó, és elsöben el-vágja egyik karját, és azután a' fejét Plébéjuſnak, és viſzi a' Király eleibe. A' Király-is nagy örömben vólt a' ſzarándok gyözedelmén: azután végére menvén, mint vetették vólt nyavalyáſt mind ágyaſtól a' tengerbe a' Plébéjus fiai, azokat fel-akaſztattya. Azután ſok ſzép ajándékokat, aranyat és tallért böven adott a' Király Gvidónak; és ſzolgálattyára ſok ſzókkal maraſztya, de ſemmiképen meg nem marad, hanem minden ajándékit Tiruſinak adgya, és azt a' társát elébbi állapattyába helyhezteti a' Király elött, maga oſztán úgy véſzen bútsút a' Királytól és mindenektöl. Akkor mondgya a' Király néki: Kedves atyámfia, ha nálam meg nem maradtál, már tsak azon kérlek, jelentsd-meg nekem nevedet. Kinek

felel

felel a' ſzarándok: Uram Király, engemet Gvidónak hínak, kinek hírét ſokſzor hallottad. Meg-értvén a' Király, ki légyen, annál inkább kezd eſdekleni rajta; úgy hogy orſzágának egy réſzét néki engedte vólna, ha nála meg-maradott vólna; de ſemmiképen rá nem vévén Gvidó magát, le-borúlva el-bútsúzik a' Királytól. Evel Gvidó Ánglia felé indúl, és el-érkezvén mégyen egyeneſen a' maga várába, a' holott a' kapu elött nagy ſereg koldúſt talál, azok között láttya a' maga feleſégét-is Kalugyer köntösben, mindennap alamiſnát oſztogatván a' ſzegényeknek, és mondván nékik: Imádkozzatok az én Uramnak Gvidónak haza jöveteléért, hogy minek-elötte meg-hallyak, vagy egyſzer ſzerentsés állapatban láthaſſam ötet; mert ſok ideje már, miólta a' ſzent földön hadakozik. Egyik nap az ö fia-is, ki már hét eſztendös vólt, tsínoſon fel-öltöztetve ki-mégyen az annyával együtt a' koldúſok közzé: és midön hallya az annyától, hogy Gvidót emlegeti a' ſzegények között, az annyához fordúl, és mond: Szerelmes anyám, az-é az én édes atyám, kit olly gyakran emlegetſz? Felel az aſſzony: Igen-is az, édes fiam; a' ki midön engem feleſégül vött vólna, azután harmad nappal el-ment tölem, és azólta nem láttam ötet. Azonban, rendre oſztogatván az aſſzony a' koldúſoknak a' pénzt, jut a' maga férjéhez-is Gvidóhoz, és néki-is pénzt ád; de kinek adta légyen az alamiſnát, nem tudta. Gvidó pedig tsak le-hajtotta a' fejét, hogy inkább meg ne iſmérjék. Midön az aſſzony el-haladna elötte, a' gyermek kitsínnyég hátrább marad, kit Gvidó meg-ragad, mert meg nem tartóztathatta magát, ölébe ſzoríttya, és meg-tsókollya, mondván: Édes fiam, az

Iſten

Isten gondviselése és szereteti maradgyon rajtad. Azonban látván a' tseléd a' gyermeket a' szarándok körül múlatni, el-híjják onnét, hogy ne maradgyon a' koldúsok között. Gvidó mégyen a' felességéhez, és töle az ereſz alatt magának külön egy hajlékotskát kér; az aſzszony, Isten kedvéért és Urának emlekezetiért, örömest rendel egy fél-felé való helyetskét néki, a' holott egynéhány esztendöket töltött Gvidó: és mikor már halálához közelített vólna, szólíttya a' felességének egyik szolgáját, és mondgya néki: Édes barátom, ezt a' gyürüt vidd-el mindjárt az Aſzszonynak, és mondd-meg néki, hogy ha engem életben kiván látni, ne késsék hozzám jöni. Fel-viszi a' szolga a' gyürüt a' Gvidó felességéhez, mellyet látván az aſzszony mindjárt meg-ismér, és mond nagy szóval: Ez az én Uramnak Gvidónak gyürüje. Aval le-indúl a' gráditson; de míg hozzá érkezik az aſzszony, addig meg-hal Gvidó, kinek tsak a' hólt testét találja, és a' felett siránkozik, keserüségét nevelvén az, hogy Uri házánál koldús állapatban múlatozott szerelmes Ura Gvidó, kit ö meg nem ismérhetett; mindazáltal szarándok Urának Uri temetést készíttet.

Ennek Magyarázattya.

Édes fiaim, ezen a' nevezetes Vitézen az Istent érthettyük, a' ki eleitöl fogváſt sok hadakat viselt gyözedelmesen: elsöben-is a' pártos Angyalokat le-hánta az égböl: azután a' földön a' vétkes embereket özönvizzel borította-el: a' Sodomitákat földdel nyeletteel: Faraónak és az ö népének dühösségét sokképen büntette; végre a' tengerbe vetette. Azután Mósest, mint egy Tirusi vitézt és kedves barátttyát, maga mellé vötte, ö általa-is az emberi nemzethez, kivált-

váltképen válaſztott népéhez, ſok jóakarattyát mutatta. Az embernek ölében nyugott akkor, mikor az emberi terméſzetet magára vötte. A' melly fejér egeretske ſzájából ki-ment, az a' ſzent Prófétákat jegyzette; kiváltképen Kereſztelö Jánoſt, kiröl így ir Malakiás Próféta 4. *Réſz. 5. v. Imé én néktek el-küldöm Illyés Prófétát, minekelötte el-jöjjön az Urnak nagy és rettenetes napja. És az atyák ſzivét a' fiakhoz hajttya.* Ez ellen rettenetes erövel indúlt vólt a' pokolbéli ellenſég az ö hét fiaival, ugymint a' hét halálos bünökkel, és eléggé kiványa vólna a' veſzedelemnek tengerébe el-meríteni az Iſtennek malaſzttyát ez az ellenſég; de a' Szent Lélek, mint ſzorgalmatos haláſz, arra-is gondot viſelt, hogy a' pokolbéli ördögre mind czimboráival együtt viſza-tér a' gyalázat: és már az Ur Chriſtus gyözedelme által az egéſz emberi nemzet olly gyözedelmet vehet lelki ellenſége ellen, hogy ha ſzánſzándékkal valaki hozzá nem közelget, nem árthat e' nagy Sárkány, mert eröſen meg vagyon kötözve az örökké-valóságnak lántzával.

CLXXIII. RÉSZ.

A' világi nyomorúságokról, és mennyei örömről.

RÉgenten egy Király ment ſokadalomba, és magával egy meſtert-is vitt-el tanítványával együtt; kik meg-állván a' piatzon, nyóltz málhát látnak teli árúkkal. Az elsö mellett meg-állván, kérdi a' tanítvány: Mi haſzna vólna a' ſzegényſégnek, és nyomorúságnak? Felel a' meſter: Az, mennyei bóldogság. Nagy jutalom az, (: úgy mond a' tanítvány.) Mennek a' máſik málhához: 's abban mi lehetne?

Mond a' meſter: Szelídſég; és bóldogok a' ſzegények. A' tanítvány: Szép dolog az, (:úgy mond:) mi lehet annak az árra? Kinek mond a' meſtere: Sem ezüſtön, ſem aranyon azt meg nem vehetni; hanem tsak földet kívánok érette. Viſzont a' tanítvány: Indiától fogváſt egéſz Británniáig elég puſzta föld vagyon, foglald-el azt érette. Mond a' meſter: Nem kell, mert az a' föld meg-emészti lakoſit; én pedig az élök földét kívánom. Viſzont a' tanítvány: De mit akarſz? hiſzem mindnyájan meg-halunk; te ſem élhetſz örökké: Imé bóldogok a' ſzegények, mert ök birják a' földet. A' harmadik málhában Éhſéget és Szomjúságot árúlnak. Mellyet-is tudakozván a' tanítvány, mint vehetnének-meg; azt feleli a' meſter, hogy az igaſságon. Mert bóldogok a' kik éhezik és ſzomjúhozzák az igaſságot, mert meg-elégíttetnek. A' negyedik málhában, Szomorúságot és Könyhullatáſt találnak, mondván a' meſter: Bóldogok a' kik ſirnak, mert meg-vigaſztaltatnak. Az ötödik málhában, Irgalmaſságot. Mellynek midön árra felöl tudakozott vólna a' tanítvány, mond a' meſter: Kevés ſzóval megalkuſzom veled; mert az Irgalmaſságért Irgalmaſságot kívánok; az ideig-valóért örökké-tartót. Viſzont a' tanítvány: Nem igaz árrát kívánod; mert a' rövid, a' véghetetlennek betsületitit nem éri-fel. Mert gondold-meg, (:úgy mond a' meſter:) Bóldogok az Irgalmaſok, mert irgalmaſságot nyernek: ez ſzent írás; az hogy, a' ki a' földön irgalmaſságot tselekſzik, örökké-valót nyér véle a' más világon. Mond a' Tanítvány: Már nyomorúsággal és ſzegényſéggel elég bövefek vagyunk; láſſuk, a' hatodik málhában mi jót találunk? Mond a' meſter: Abban ſzép dolgok léſznek;

nek; de azok felett nem a' piatzon, hanem a' kamarában alkudgyunk-meg. Fel-nyitván a' hatodik málhát, abban a' Szivnek tiſztaságát talállyák, és abban a' Kegyeſséget, Szeretetet, Hitet, és a' Szent Lélek által való örömet; mellyek kivánatosbak az aranynál és drága köveknél. Mond a' tanítvány: Azoknak örizetiben ſok a' jutalom; de mit kivánſz? Az Iſtennek látását, (: úgy mond a' meſter.) Vitzont a' Tanítvány: Bóldogok hát a' tiſzta ſzivüek, mert azok láttyák az Iſtent. A' hetedik málhában a' Békeſéges-türéſt talállyák; ki felöl mond a' meſter: Ebben nints egyéb alkalom; hanem tsak az Iſten rendeléſét várom, mert nemtelen és paraſzt vagyok, a' föld agyagából formáltatott, ſzégyenlem alávalóságomat: mert noha föld vagyok, és földdé léſzek; de Iſten kegyelméből mennyei léſzek, és mennyégbe mégyek: az Iſten fiainak rendibe állottam, Iſten fia kivánok lenni. A' tanítvány: Meg-vallom (: úgy mond:) már, hogy bóldogok a' Békeſéges-türök, mert Iſten fiainak hivattatnak. És ha a' fiúi ſzeretetben maradſz, elnyered az Atyai örökſséget. Bontsuk-fel már a' nyóltzadik málhát-is. Nints (: úgy mond a' meſter:) abban egyéb Nyomorúságnál, és Igaſságért való öldözésnél. Azért mit kivánſz? (: kérdi a' tanítvány:) Mond a' meſter: A' bóldog mennyorſzágot. Felel a' tanítvány: Hiſzem azelött a' ſzegényſségért kivántad azt a' jutalmat. Felel a' meſter: Nem tudod-é, hogy mindennap élni kell az embernek? ſöt egyik hétről a' máſikra, hólnapról hólnapra, eſztendöről eſztendöre, még pedig tsak ezen a' földön? A' ki pedig a' más világon örökké akar élni, az ſoha bé nem telik a' mennyei bóldogságnak kivánságával.

CLXXIV. RÉSZ.

A' természetet senki meg nem tagadhattya.

MEnt dél után egy Király vadászni, és az erdöben talál valami pásztorokat, kik egy kígyót szörnyen a' fához kötöztenek, ki miatt a' kígyó vólt nagy nyavalyában. Mellyet a' Király meg-szánván meg-óldozott, és a' maga kebelében meg-melegített. A' ki meg-melegedvén, mérges marásokkal kezdi a' Királyt sértegetni. Kinek mond a' Király: Jótéteményemet ezzel fizetedé-meg? Mint a' Balaam szamárának, szózat adatik a' kígyónak; és mond: A' mit a' természet hozott, azt senki meg nem tagadhattya: Te-is a' te természetedet követed-el, nékem-is követnem kellett az én természetemet. Én azt adhattam, a' mi én bennem vólt; én bennem pedig méregnél egyéb nintsen, és az emberhez való gyülölségnél, minthogy miatta kell szenvednem az átkot. Ez vetekedök közzé érkezik egy bölts ember, hogy itéletet tégyen közöttök, a' ki mond: Külömben el nem igazíthatom a' dolgot, hanem minekelötte ez vetekedésre jutottatok, látni akarom, akkor mint vóltatok; tudnillik minémü kötélben vólt a' kígyó, és minémü szabadságban vólt a' Király. Ahozképest, a' fához kötözik a' kígyót, mint annak-elötte; és mond a' bölts ember néki: Már szabadítsd-meg magadat, ha lehet. Felel a' kígyó: Nints módom benne, mert meg sem mozdúlhatok. Vifzont a' bölts: Vessz-el (úgy mond:) hát magad nyavalyájában; mert te mindenkor háládatlan vóltál az emberi nemzethez. Azután fordúl a' Királyhoz, és mond néki: Már Uram ha meg-szabadúltál, rázd-ki a' mérget a' kebeledből,

böl, moſt menny-el békével, és ezután efféle bolondságba ne elegyítsd magadat; mert a' kígyótól méregnél egyebet akarki ſem várhat, a' mit néki a' termézet hozott. Meg-köſzöni a' Filóſófus jó itéletit és tanátsát a' Király, és aval házához mégyen.

Ennek Magyarázattya.

Édes fiaim, ezen a' Királyon érthetünk akarmelly igaz Kereſztyént; kiváltképen a' jó egyházi embert, a' kinek vagyon mit vadáſzni ennek a' világnak erdején, ugymint a' gonoſzra könnyen hajlandó lelkeket. A' kígyó az ördögöt jegyzi, ki a' Chriſtus kínſzenvedéſe által meg-kötöztetett, és ſenkinek nem árthat, hanem tsak engedelemből. Mivel pedig az embernek ſzabad akarat engedtetett, maga ád ſzabadságot, a' mikoron az ördögöt kebelébe véſzi, véle egyet ért. Oda pediglen ſemmit nem botsát az ördög egyebet, hanem tsak az otsmány bünnek mérgét. Máig-is mind az illyen nyavalyában ſenyved az emberi nemzet; a' melly az embernek minden teſtét el-hattya. Arról mondgya Szent Dávid Próféta: *Áſpiſok mérge az ö ajakok alatt.* Hova lehet annakokáért nagyobb bolondság, mint ſzántſzándákkal kebelében illyen ellenſéget táplálni embernek; a' mellyet tudunk, hogy terméſzet ſzerint halálos méregnél egyébbel nem gazdálkodik? Szükſégesképen kivántatik azért az illyen veſzedelemben az okos tanáts; melly nem egyéb, hanem embernek az ö gyóntató Attya. Ez igazít jó útra, tudnillik minémü töredelmeſséggel, ſzívbéli bánattal, és pénitentzia tartáſſal járúllyunk Iſtenünkhöz. Mert: *a' töredelmes és alázatos ſzivet Iſten meg nem utállya.* Evel

azt a' pokolbéli kígyót újolag meg-kötözhettyük; és noha mind-untalan irígykedik ellenünk azért, hogy a' melly bóldogságból ki-esett, abba már az ember férkezett a' Chriſtus érdeme által: de ö tsak a' maga mérgében és irígyſégében marad és kínlódik, tsak mi köveſsük az üdvöſséges tanátsot, és mennyünk haza töle a' mi Iſtenünknek óltalmába, mellyben úgy maradhatunk-meg, ha néki engedelmeſek léſzünk.

CLXXV. RÉSZ.

A' világnak tsuda állatiról.

PLinius irja, hogy a' világnak némelly réſzein eb fejü emberek termenének, és azok ugatáſſal beſzéllnének egymáſſal, és egyéb vadaknak börökkel ruházzák magokat. Ezek példázzák a' jó prédikátorokat, kiknek az Iſten igéje hirdetéſében nyelvek ſoha meg ne fáradgyon. Annakfelette olly jó erköltsökben öltözzenek, mellyekkel máſoknak-is jó példát adhaſſanak. Indiában ollyan emberek-is vannak, kiknek orrok felett tsak egy ſzemek vagyon a' homlokokon: ezek egyéb állatoknak húsával élödnek. Bár illyenek lennének ſok kereſztyének, hogy tsak egy ſzemek vólna, mellyel az Iſten akarattyát ſzemlélnék, és a' magok akarattyoknak követéſére ne vólna más ſzemek. Lydiában ollyan aſſzonyokat mond lenni ugyan Plinius, kiknek nem lévén fejek, a' melyeken vagyon ſzájok, mellyen az ételt bé-véſzik. Ezek jelentik az engedelmes, és egyenes ſzivü embereket. Nap-keleten Paraditsom ellenében ollyan emberek vannak, kiknek ſzájok nintsen; tsak egy parányi lyuk a' fejeken, a' mellyen tsö által ſzínak-fel valami italt: ezek nem eſznek, hanem a' gyümölts ſzagával élödnek;

nek; és ha gonoſz ſzagot éreznek, attól hirtelen meghalnak. Ezek a' ſzerzeteſeknek adnak jó példát, hogy ne légyen a' dobzódásra nagy ſzájok, tudgyanak mértékleteſen élni az étellel és itallal; és éllyenek inkább az Iſten igéjének drága ſzavával, mint valami ſzép gyümöltsöknek és virágoknak illattyával, és a' bünnek még tsak árnyékától-is irtózzanak, mint halál-hozó büdöſségtöl. Ugyan-ott ollyan emberek-is teremnek, kiknek nintsen orrok, hanem ſima az ábrázattyok: és valamit látnak, mindent jónak tartanak. Illyenek az értetlen emberek, kik minden roſzſzat elkövetnek, valamit ſzemek lát, és ſzivek meg-gondol. Vannak ollyanok-is, kiknek nagy orrok, és olly lefityegö ajakok vagyon, mellyel a' teſteket bé-fedik mikor aluſznak. Ezeket követik az igazak: a' kiknek noha vagyon ajakok, de meg-óltalmazzák magokat minden rágalmazástól; ſöt a' menyiben lehet, felebaráttyoknak-is el-paláſtollyák vétkeket. Scythiában megint ollyan nagy fülü emberek teremnek, mellyel a' magok oldalát bé-fedik. Illyenek a' kik az Iſten igéjét örömeſt hallgattyák, melly által minden gonoſztól meg-óltalmazhattyák magokat. Ollyanok-is vannak, a' kik barom módra járnak. Haſonlók ezekhez azok, kik ſem az Iſten törvényével nem gondolnak, ſem az ö ſzenteit nem betsüllik. Ollyan emberek-is láttatnak, kiknek ſzarvok, rövid orrok, és ketske módon termett lábok vagyon. A' kevélyek-is ſzarvat ſzoktak magoknak emelni, rövid az orrok magok állapattyának meg-érzéſére, futnak, hágnak ketske módon a' betsület kivánásra. Szeretsen orſzágban találtatnak ollyan emberek, kiknek tsak egy lábok vagyon; de olly futók, hogy egyéb vadakat el-ér-

el-érnek. A' ki igaz-tökéletes akar lenni, annak-is tsak az egy Iſteni ſzeretetnek lába légyen, 's mindenek elött futhat azzal az örök bóldogságra. Indiában két könyöknyi emberetskék-is termenek: ezek ketskéken lovagolnak; 's a' darvakkal hartzolnak. Ezeken érthetni azokat, kiknek rövid az ö jó ſzándékok, és nem akarnak hartzolni a' bünök ellen, hanem az ö alatsonyságokban veſznek-el. Ugyan Indiában némellyeknek hat kezek vagyon, mezítelenek, ſzörösök: ezek a' folyó-vizekben laknak. Ezeken érthettyük a' ſzorgalmatos embereket, kik kézzel lábbal munkálódnak az üdvöſségnek el-nyeréſében, míg a' folyó-vizhez haſonló el-múló életben élnek. Máſoknak hat ujjok: Ezeken-is haſonlót érthetünk. Ollyan aſzſzonyokat-is láthatni ott, kiknek övedzöig érö ſzakállok vagyon; a' fejek pedig lapos. Ezek a' jó erköltsü emberekhez haſonlók. Szeretsen orſzágban vannak négy ſzemü emberek. Haſonlók ezekhez az Iſten-félö emberek, a' kik a' világtól, teſttöl, és ördögtöl félnek, mint gonoſz mirígytöl. Egyik ſzemekkel mindenkor az Iſtenre czéloznak; máſikkal a' világi tsalárdságokat ſzemlélik; harmadikkal láttyák az ördögnek ellenek való gonoſz ſzándékát; negyedikkel a' teſti haſzontalan vágyódáſokat nézik és meg-vetik. Európában ſzép termetü emberek nevekednek némelly helyt; de hoſſzú a' nyakok és orrok, mint a' darvaknak. Ezek példázzák az igaz Birákat, kiknek hoſſzú gondolattyoknak kell lenni, minekelötte a' törvényt ki-mondanák; mert nem eſnének ennyi képtelen dolgok, ha ezt követnék a' Birák.

CLXXVI. RÉSZ.

A' lelki orvosságról.

EGy gyermek tsudálatosképen született, a' köldökétöl fogváſt kettösben, úgy hogy két dereka és két feje vólna: mikor az egyik fele ött 's alutt, akkor a' máſik ſem alutt, ſem ött: ez két eſztendeig élt; azután egyik a' máſik után harmad nappal hóltmeg. Azt-is irja Plinius, hogy egy fának Indiában igen édes virági és jó ízü gyümöltsi termenek. Azon fa mellett egy Jákórius nevü kígyó lakott, a' ki felette gyülölte azon fának a' ſzagát; és hogy elveſztené mind virágával együtt a' fát, a' gyökerére mérget botsátott. Mellyet vévén eſzébe azon helynek kertéſze, terjékkel kente-meg a' fának ágait és gyökerét, melly a' mérget el-oſzlatta, és a' fát iſmét gyümöltsösſé tette.

Ennek Magyarázattya.

Ezen a' gyermeken minden embert értünk, melly lélekböl és teſtböl áll. Ezeknek külön munkái vannak; Sz. Pál mondáſa ſzerint: *a' teſtnek munkái, tiſztátalanság, bálványozás, bujaság*; &c. *A' léleknek munkái pedig, hoſſzú várakozás, békeséges-türés, öröm, és békeség a' Szent Lélekben.* Ez két rendbéli munkák ellenkezök egymáſſal: mert a' teſtnek a' lélek ellen vannak kivánſági. Mikor a' lélek nyugſzik, a' teſt akkor gonoſz dolgokban fáradoz; a' teſt a' halál munkáit, a' lélek pedig az élet munkáit vinné végbe. A' termö fáról érthettyük ugyan a' jó léleknek üdvöſséges munkáit, mellyek a' jó tselekedetek. Azért mondgya Szent Máthé: *Az ö gyümöltsökről iſméritek-meg öket.* Eleinten ez a' fa gyönyörüſégeſen

virágzott, és jó gyümöltsöt hozott vólt; de ezt nem szenvedhetvén a' régi kígyó, a' bünnek mérgével úgy meg-veszthegette vólt, hogy már mind el-rothadott vólna, ha az áldott kertész az Ur Jésus Chriſtus maga véréből és kínszenvedéséből orvoſságos terjéket nem készített vólna, mellyel mind a' kígyó mérgét eloszlatta, 's mind a' meg-veszett fát elébbi állapattyára hozta.

CLXXVII. RÉSZ.

Az öldözésről.

ASſverus Király minden Fejedelminek nagy lakodalmat szerzett, mellyben feleſégének-is Váſti Királyné Aszszonynak szépſégét meg akarta mutatni; de nem ment-ki Aſſvérus hivatallyára a' Királyné. Kihezképeſt a' Király Váſtit ki-tette a' Királyné Aszszonyságból; helyette pedig Eſtert tette Királynénak. Ezek után Aſſvérus Amánt rendelte fö szolgájának, kit minden Fejedelmek tiſzteltek, tsak az egy Márdókheus nem hajtott térdet fejet néki, ki a' Királynénak báttya vólt; ki miatt meg-búſúlván, egész nemzetségeſtöl el akarta veszteni ötet, és a' Király petsétes gyürüjének erejével a' Sidókat mind-egyik halálra kárhoztatta: annakfelette egy magaſs kereſztet-is áſat ott-fel, kire Márdókheuſt fel-függeſzſze. Azonban, két ember a' Király halálára öszve tanátskozott vólt, mellyet eszébe vévén Márdókheus meg-jelent a' Királynak; és így meg-marad a' Király a' veszedelemtöl, az árúlókat meg-büntetvén. Kire nézve Márdókheuſt a' Király bársonyba öltözteti, a' maga fel-öltöztetett lovára ültetteti, Udvara népével kiſérteti, és Amánnak kellett Márdókheus felöl ditséretet tenni. Ez így lévén, meg-jele nti Márdókheus a' Királyné-

rálynénak, hogy roſz ſzándékban vólna ellenek, és nemzetségek ellen Amán: azért jó vólna böjtölésre 's imádságra adni magokat. Ezek meg-lévén, Eſter-is lakodalmat indít, mellyben a' Királyt meg-maraſztya, és Amánt-is hivattya; és ott a' jó lakás közben panaſzolkodni kezd a' Királyné Amán ellen, mint igyekezett magának, és nemzetségének veſzedelmére. Kin igen meg-indúlván Aſſvérus Király, fogattya Amánt, és azon fára kötteti-fel, mellyet Márdókheuſnak kéſzített vólt. Márdókheuſt pedig Fejedelemmé rendeli Aſſvérus, és Amánnak minden rokonságit el-törli. Igy Iſten gondviſeléſéből meg-maradott az ártatlan nép, és a' gonoſz mag gyökereſtöl kigyomláltatott.

Ennek Magyarázattya.

Édes ſiaim, haſonló dolgot tselekedett a' mi üdvözítönk, ki az egéſz világon lévö Kereſztyénſégnek nagy lakadalmat ſzerzet, mellyben ſzent teſtével táplállya a' hivataloſokat és ſzent tudományával; mellyet az Uj teſtámentomban ki-adott. Melly vendégſégben a' Koronás Váſti Királynét-is hivatta, ugymint a' Sinagógát; de az nem akarván réſzesülni az áldott vendégſégben, a' rab leányok közzül válaſztott Királynét, ugymint a' Nemzetségekből állította-fel az ö Anyaſzentegyházát. Azonban, a' melly két ember a' Király veſzedelmére esküt, annak egyike jegyzi a' vakmerö Sidó népet; máſika, a' meg nem térni akaró Pogányságot: kik egyet értettek a' Chriſtus halálán. Már az igaz és ártatlan Márdókheus, melly a' Chriſtus, az egéſz világon hirdettetik; ſöt a' Pogányok-is, kik annak-elötte nagy ellenſégi vóltak, az ö felſéges méltóságát hirdetik és betsülik. Végre A-

mán, melly az Antichriſtuſt példázza, rút vefzedelemmel ki-múlik e' világból: és meg-marad a' Chriſtus Királysága, mind azokkal együtt, kik az ö záfzlója alá bé-adták magokat; a' hamis magnak pedig mind gyökereſtöl el kell vefzni.

CLXXVIII. RÉSZ.

Minden gazdagságnak dajkája a' gondviſelés.

EGy Király, birodalmának igazgatásában jó rendet akarván követni, a' kit leg-tudóſabbnak gondolt az emberek között, eleibe hivattya, és tanátsot kérd töle; a' ki kéfz vólt mindjárt a' tanításra, illyen formában: A' falra egy Királyi képet irat, és annak koronát a' fejébe, a' királyi fzékben ülvén bárſony köntösben; és az irott képnek egyik kezében lapta vólt, a' jobb kezében Királyi páltza, és a' feje felett égö lámpás irva. Bal-keze felöl egy fzép Koronás Királyné külömbözö fényes köntösben fel-öltözve. Más felöl törvény tudó Birák ültek mellette, ki-nyitott könyv lévén elöttök. Elötte egy jeles Vitéz talpig fegyver-derékban fel-öltözve a' tetejétöl fogváſt: jobb kezében kopia, bal kezében mezítelen hegyes-tör, azt hartzra kéfzült lóra irták. A' Királyon alól, a' Király Viczéit, kik Viczé-Királyságot viſeltenek, irták; kiknek kezekben ki-mutatott páltza vólt. Ugyan oda köſséget-is irtanak; kiknek föld ásásra kapa vólt kezekben, és tsordákat örizö páltzák; az övökben fzölö, és egyéb gyümölts-fák nyeſegetö horgas kés vólt vonva. A' Király jobb keze felöl egy meſterembert-is irtak; kinek jobb kezében pöröly vólt, bal kezében kömiveſnek való ſimító kalán, az övében mérö-

mérö-sínór. A' kösség eleibe egy embert irtanak, kinek kezeiben harapó-fogó, és nagy széles két élü pallos, jegyzö könyv-is lévén nála, és iró-penna a' füle mellett. Meg ugyan más ember-is, kinek öl páltza vólt a' kezében, és nagy erszény nála teli külömbözö pénzekkel. A' Királyné eleibe pedig Doktorokat, Barbélyokat irtak, szelentzéket és orvossággal teli edényeket tartván kezekben, annakfelette seb-tisztító ispótokat. Más ember-is vólt irva elötte, a' ki ki-terjesztett kezekkel, fejér kenyeret, palatzk bort és kóltsokat mutogatván, marasztotta vendédségbe a' jövevényeket. Vólt a' Király elött egy borzas hajú ember-is, jobb kezében kevés pénz lévén, bal kezében három kotzka, az övében egy táska teli levéllel. A' Király midön ezt a' képet megtekintette vólna, annyit tanúlt belöle, hogy más Királyokat meg-haladott tudománnyával.

Ennek Magyarázattya.

Édes fiaim, minden keresztyén embernek illik ezt a' Királyt követni; kiváltképen a' Tisztviselöknek, akar világiaknak, akar egyháziaknak, kiknek úgy kell az ö szekekben ülni, mint tzifra Királyoknak, felöltözve jóságos-tselekedettel, jó példát adván minden alattok-valójoknak. Mert a' kezében irott lapta, a' gondviselést jelenti, mellyre kötelesek a' nagy rendek és tisztek. A' kezekben irot páltza, az igasságnak el-követését jegyzi. A' világoskodó égö lámpás, a' jó lelki-ismeretet. A' bal keze felöl ülö Királyné példázza az igaz Isteni szeretetet, kinek szemérmetesnek, értelmesnek, és jó erköltsünek kell lenni. A' törvény tudó Birák más felöl, az igaz Lelki taní-

tók, kiknek a' ſzent irás elöttök mindenkor ki légyen nyitva, hogy a' ſzerint tanítsanak mindeneket. A' fegyveres Vitéz, az Iſtenes ember; mert valamint a' vitéznek maga óltalmára ſok rendbéli fegyver kívántatik; úgy nékünk ſokféle kéſzület kelletik a' kíſértetek ellen. A' máſik ember pedig tiſzteſséges hoſzſzú köntösben le-irva ugyan-tsak azt kívánnya, hogy kiváltképen a' ſzerzetesek tündököljenek a' régi ſzent Atyák példájával mindenek elött. Ezek között a' köſség, kiknek kezekben kapa, jelenti a' világi embernek munka alá rendelt állapattyát. Mert ſzükſégesképen a' földet kapálni kell, ha gyümöltsével akarunk élni; a' mint Ádámnak az eſet után meg-parantsolta Iſten. Mindazáltal a' munka között utólſó tzélunkról, melly a' halál, el ne felejtkezzünk. Azoknak kezekben páſztori páltza, és ſzölö nyeſegetö kéſek-is irattanak; hogy hivatallyokról az emberek el ne felejtkezzenek: mert illendö ſzorgalmatoſság nélkül el nem élhetnek. Mindazáltal az ö munkájoknak és marhájoknak ſengéjét Iſtennek ollyan tiſzta ſzível áldozzák: nem mint Kain; hanem mint Ábel tselekedett az ö áldozattyával. A' meſter-ember az ö mivelö ſzerſzámival azért iratott-le, hogy aval minden embernek az ö hivatallyát eleibe adná: hogy valamint a' meſter-emberek, mivelö ſzerſzámokkal tsínoſon minden dolgokat végbe viſznek; úgy a' kereſztyén embernek-is ne légyen kiſſebb gondgya az ö lelkének és ſzivének fel-ékesítéſére. A' melly embernek pedig harapó-fogó, és két-élü pallos vagyon kezében, az a' törvény-tévöknek ád példát; kik az igaſságot-is igen elöttök hordozzák ugyan, de az irgalmaſságról ſemmi úton el ne felejtkezzenek. A' melly

ember

ember mértéket és erſzényt viſel kezében, és öl páltzát, az a' kereskedö embereket taníttya, hogy valamint az igaz mérték mellöl a' nyereſégnek ſzeretetiért el ne állyanak, és ſem az adók, ſem a' vásárlók lelkekre nagy adóſságot ne rakjanak. A' Királyné képi eleibe a' melly Doktorok, és Barbélyok irattanak, azoknak-is ſzükſéges az intés; mert a' ſzegény betegeken és ſebeſeken tilalmas úton húznak vonſznak: ki miatt, midön máſok orvoſſi akarnak lenni, ugyan akkor magok lelkeknek veſzedelmére munkálkodnak. A' melly ember ki-nyújtott kezeiben bort és kenyeret tart, mindnyájunkat tanít a' kereſztyén gazdálkodásra. Holott maga mondgya azt édes üdvözítönk: hogy, a' ſzegények táplálásával néki kedveskedünk. Vajki ſok példák vannak erre, kik az úton-járókat örömeſt fogadták, hogy azok az Iſtent ö-magát fogadták-bé házokba: mellyröl elég világos az Ábrahám példája; ki az úton-járók képében az Iſten Angyalit vendégelte. Más felöl egy embernek, kinek kóltsok vannak kezeiben, és mérö páltza, a' városi Polgároknak ád rendet elejekbe: kik midön ſzorgalmatoſok az ö világi tiſztekben, vigyázzanak arra-is, hogy az alatsony városi rendek gonoſságra ne vetemedgyenek; hogy Iſten elött panaſz nélkül maradhaſſanak-meg tiſztekben. A' borzas hajú emberen, értetik az ollyan tékozló, ki kurvára, kártyára, 's kotzkára fordította az Iſtennek ſzép áldáſit. A' ki mind ezeket az elé-ſzámláltt dolgokat el-kerüli, és ehez a' példához ſzabja magát, annak könnyü ſzámadáſa léſzen az itélet napján.

CLXXIX.

CLXXIX. RÉSZ.

A' Részegségről.

CÆsarius a' Részegséget illyen formán ábrázollyaki, tudnillik, hogy a' torkosság a' testnek mértékletlen és illetlen kivánsága az ételben és italban. Ennek fajzati pedig a' tisztátalanság, tséltsapság, rendetlen vigaság, nyelveskedés, és az értelemnek tompasága. Mett a' torkossággal öt képen vétkezik ember. Elsöben: az ételben való kényes válogatás. Másodszor: az ételeknek mód nélkül való költséggel készítése. Harmadszor: idején kivül dobzódni. Negyedszer: azon nagy gyönyörüséggel mohon kapni. Ötödször: mérték felett enni. Az elsö ember Ádám Paraditsomban elsöben-is torka miatt botlottmeg. A' torkosság fosztotta-meg Ésaut-is elsö-szülöttségének méltóságától. A' Sodomabélieket azon vétek ingerlette éktelen vétekre. Az Izraël fiait-is a' pusztában az rontotta-meg. Igy szólván Dávid felölök: *Még a' szájokban volt az ö eledelek, és az Ur haragja fel-gerjedett reájok.* A' Sodoma gonosága a' kenyérnek bösségéböl származott. Mert az Isten embere Abdó Bételbe küldettetvén, az étel miatt az oroszlántól el-szaggattatott. Az Évangéliomban-is a' Gazdagról az vagyon irva, hogy a' ki vendégeskedik vala, a' pokolba temettetett. Nabuzárdán a' szakátsok Fejedelme Jérusálemet torkossággal vesztette. Látod, mennyi veszedelem találtatik-fel az Irásban a' torkosság miatt! Holott Salamon-is azt mondgya: *Jaj annak a' földnek, kinek Fejedelme reggel eszik.* Ennek kedves magzattya a' részegség; a' részegségnek viszont a' bujaság. Kiröl igy emlekezik Basilius: Midön

dön a' haſnak kereſsük kedvét, akkor a' barmokhoz haſonlókká teſzſzük magunkat. Viſzont Boécius így emlekezik: A' ki a' jóságos-tselekedet mellöl el-áll, az meg-ſzünik emberré lenni: midön azért Iſtenes ember nem lehet terméſzetinek el-változáſa miatt, ſzükſéges-képen barommá kell lenni. Az Uj teſtámentom pedig így ínt: meg-láſsátok, ſziveteket réſzegſéggel meg ne terhellyétek. Vajki ſokan ſzép tudományra mehettenek vólna, ha a' dobzódás, vagy a' bujaságnak felhöje elméjeket meg nem homályosította vólna: mellyet még a' pogány Böltsek-is által értettek. Kiröl azt irja Ovidius, hogy: Nintsen a' bujaságra izgató hegyeſsebb ſarkantyú a' réſzegſégnél. Ez tette mezítelenné Noét: Lóthot a' maga leányival ez vétkeztette. Sok barátságos emberek a' bor miatt halálra kergették egymáſt. Héródes Antipás nem ölte vólna meg Kereſztelö Jánoſt, ha a' bortól meg nem melegedett vólna. Babylóniának Királya Boldisár, Cyrus és Darius miatt nem veſzett vólna azon éjtſzaka, ha az italnak békét hagyott vólna. Nem ok nélkül mondgya az Apoſtol: *Józanok legyetek, és vigyázzatok.* Azon könyörögjünk hát az Iſtennek, a' józan életre adgyon olly malaſztot, hogy az ö mennyei aſztalához mi-is le-férheſsünk, a' hol a' ſzent Angyalokkal vendégeskedgyünk örökké.

CLXXX. RÉSZ.

A' hüségről.

PÁL a' Longóbárduſok Hiſtórikuſſa egy Onulfus nevü Vitézről nagy hüſéget ir, a' ki kéſz vólt Királlyának hüſége mellett halált-is ſzenvedni. Mert midön az Ura Portátikus, Grimoáldus Királynak birtokába és rabságába eſett vólna, noha egy úton kegyel-

met szerzett vólt Portátikusnak a' Királytól; de viszont el-árúltatván a' Király elött, halálra sententziáztatott Portátikus. Mellyet vévén eszébe hü szolgája Onulfus, hogy reggel halálra vitetnék az Ura, bémégyen a' fogházba, és az Urát fel-öltözteti idegen köntösbe, és inas képében ki-viszi a' strásák között Portátikust, és éjtszakának idején a' városnak kö-falán le-botsáttya; és így Portátikus szabadságra jutván, mégyen a' Francziai Királyhoz. Más nap Grimoáldus Király végére menvén a' dolognak, a' szolgát Onulfust hivattya, és törvént láttat reája, azért, hogy a' rabot úgy el-botsátotta vólna. Kit a' Király emberei sok képen sententziáznak-meg halálra; de magába térvén Grimoáldus Király, mond végtére a' Törvény-tévöknek: Nem méltó el-veszni e' jámbor szolgának, ki az ö Urához illyen nagy hüségét mutatta; sötinkább betsületet, 's elömenetelt érdemel. Ez szók után tiszteségesen meg-ajándékozza Onulfust. Geribaldust pedig, ki árúlója vólt az ö Urának, megöletik Grimáldus Királytól Nandor Fejérváratt, noha nyomorúltúl, de igasságosson.

Ennek Magyarázattya.

Édes fiaim, ez a' hü szolga Onulfus jó példát mutat minden keresztyén embernek: mert kiki ollyan nagy hüséggel tartozik a' maga lelkének gondgya viselésére, hogy gyalázatot, kárt, és minden veszedelmet el-szenvedgyen inkább, hogy-sem mint lelkében kárt vallyon. Ezt a' példát valóban szentúl követték a' régi Mártyrok; mert azok kínokat 's halált szenvedtek, a' lelkekre még-is gondot viseltek. Grimóáldus Királyon pedig érttyük a' nagy Istennek kegyelmességét, ki a' lelki hüséget meg-tekínti és

nagy-

nagyra betsüli bennünk, úgy-annyira, hogy megbetsülhetetlen ajándékokkal ékesít-fel bennünket, és maga ditséretet téſzen az igaz és hü ſzolgának jó maga-viſeléſéről.

CLXXXI. RÉSZ.

A' Házaſság-tőrésről.

VOlt egy Királynak bak, és nöſtény Oroſzlánnya, kikkel együtt, tartott egy Leopárdot-is. Félre menvén egykor a' bakja, a' nöſtény Oroſzlány felekezett a' Leopárddal; mellyet hogy eſzébe ne venne a' bakja, vólt egy tó a' Király ablakja alatt, kiben mindenkor meg-förödött a' nöſtény Oroſzlány. Ezt eſzébe vévén a' Király, a' tótskát el-rekeſzteti a' nöſtény Oroſzlány elöl. Azonban érkezvén a' bakja, meg-érzi rajta a' felekedéſnek ſzagát, és kevés üdö vártatva, mint egy itélö biró, meg-bünteti és megöli társát.

Ennek értelme:

Igy van dolga a' bünös embernek-is, ki az ö lelkének ellenſégéhez az ördöghöz adgya magát, és a' gonoſz vétkek által aval az otsmány Leopárddal egyaránt téſzi a' bünöket. De ha az igaz pénitentzia tartáſnak forrásában gyakran meg-moſódik, büneiröl igaz valláſt tévén, meg-menekedik a' haláltól. Ha pedig aval a' drága orvoſsággal nem él, mellyet elönkbe adott a' mi jó Iſtenünk, illyen ſententziát fog hallani: Az örök kárhozatra mennyetek átkozottak; *&c.* Mellytöl ſzabadítson minnyájunkat a' felséges Iſten.

VÉGE.

LAISTROMA
A' MÁSODIK KÖNYVNEK.

A

A' szabad Akaratról. - - - 207
Az Alázatosságról. - - - 56
Alázatosság követi gyakran a' kevélységet. - 107
Az Állhatatosságról. - - 129
Az egymás között-való szeretetnek Állhatatosságáról. 179
Az Állhatatosságnak igéretiről. - - 234
A' világnak tsuda Állatiról. - - - 402
A' meg Átalkodottakról, és azoknak büntetésekről. 259
A' vén Aszszonyak tsalárdságáról, - - - 61
Az Aszszonyoknak mesterséges tsalárdságokról. 269
A' házasság-törö Aszszonyokról. - - 277
Nem kell az Aszszonynak hinni, mert haragjába ki-jelenti a' titkokat. - - - 279
Az Aszszony emberek nem tsak meg-jelentik a' titkokat, hanem hazugsággal-is tóldgyák. - 282
Az Aszszony-embernek nem kell hinni. - - 284
Az Atoknak el-távoztatásáról. - - - 369

B

Az igaz Barátságnak próbájáról. - - - 290
A' lelki Barátságról. - - - 296
A' jó Barátságról. - - - 382
A' Békeségnek meg-tartásáról. - - 72
Mint kell öszve-Békéllenünk Istenünkkel's felebarátunkkal. 76
A' hamis Birákról. - - - 64
Az okos Birónak igasságáról. - - 285
A' Bün mérgéröl - - 20. és 317
A' bújaság sokakat viszen veszedelemre. - - 275
A' tselekedetnek méltó Büntetéséröl. - - 59
A' Bünnek el-törléséröl. - - - 76
A' hét halálos Bünröl. - - - 84
A' Bünnel bé-rútúlt lélek fohászkodásokkal tisztúl-meg. 211

A' Bün

A' Bün, vagy együtt vagy másutt büntetést szenved. 318
A' Bünös lélek mint tiztúlhat-meg a' bünnek poklosságából. 319
A' Bünnek büntetéséről, kiről ez életben büntetést nem vész. 364

C

A' Csalárdságról. - - 51. és 262
A' vén aszszonyoknak Csalárdságáról. - 61
Az ördögnek mesterséges Csalárdságáról. - - 88
A' Christus gyözedelméről, és szeretetiről. - 79
Christus halálra adta magát érettünk. - - 204
A' Christus a' mi életünkért hólt-meg. - - 209
A' Christus mennyben szerzett örökséget nékünk. 212
A' Christus hartzáról, és gyözedelméről. - 215
A' Christus halála szerzett békeséget nékünk. - 256
Christusnak ártatlan haláláról. - - 293
A' Christusnak irgalmasságáról a' meg-térökhöz. 302
A' Christus szabadított-meg az örök veszedelemtöl 322
A' Christus szenvedésével mint kell hartzolni az ördög ellen. 361
A' Cselekedeteknek méltó büntetéséről, - 59

D

Minden Dolgokkal jó vígyázásokkal kell élni. - 223
A' nagy embereket-is meg-kell Dorgálni gonoszságokért. 316
A' világi Ditsöség sokakat viszen veszedelemre. 275
A' hivságos Ditsöségröl. - - - - 14
A' haszontalan Ditsöséget minden rosz követi. - 318

E

Az Egyeségröl. - - - - 172
Eufémiánus fiának, szent Eleknek életéröl. - 29
Az életben való elö-menetelröl. - - - 36. és 42
Az Életnek meg-fontolásáról. - - - 69
Az Ember életének follyásáról. - - - 72
Elménknek mennyégbe fel-emeléséröl. - - 75
Az Életnek tökélletességéröl. - - - 101
Jó Elmélkedésben kell foglalatoskodni. - - 118
A' tiszta Életröl. - - - 157
Ez Életben találljuk-fel a' kegyelemnek ajándékát. 213
Ez Életben meg-engesztelhetni az Istent. - - 214

Ez Életben tanúllyuk-meg, mi követhet jövendöben. 304
A' halálnak Emlekezetiröl. - - 99
Az Isten jótéteményéröl, mindenkor meg-kell Emlekezni. 201
Az Emberi nemzetnek pokolból való fel-szabadúlásáról. 257
Melly háládatlan az Ember ezen e' vilagon. 264

F

Világi Félelem. - - - - 53
A' rendeletlen Félelemröl. - - - - 371
Jobb az okos az erös Férjfiúnál. - - - 292
A' büntöl meg-rútúlt lélek Fohászkodásokkal tiftúl-meg. 211
A' Fösvénységnek mesterséges munkájáról. - 115
A' Fösvénység sokakat meg-vakít. - - 166
Az ördög Fösvénység által szokta vesztedelemre vinni az embert. - - - - 237

G

A' Gazdagságon nem kell kapni. - - 178
A' Gazdagoknak állapattyokról. - - 293
Minden Gazdagságnak dajkája a' gondviselés. 408
Sz. Gergely Pápának eredetiröl, - - 185
A' Chriſtus Gyözedelméröl és szeretetiröl. - 79
A' Gonoszokat méltó büntetés követi. - - 87
A' világiaknak Gyönyörüségekröl. - - 123
A' léleknek Gondgya-viseléséröl. - - - 128
A' jövendöbéli Gondviseléſröl. - - 168
A' világi Gondot nem kell követni. - - 170

H

A' Háborúságról. - - - - 48
A' Háládatlanságról. - - - 55
A' Halálnak mivóltáról. - - - 67
Chriſtus Halálával zárta-bé a' poklot. - 81
A' hét Halálos bünröl. - - - 84
A' Halálnak emlekezetiröl. - - 99
A' Háládatlanok vesztedelméröl. - - 163
A' Halálról. - - - - 213
A' Hálaadáſról. - - - 227
A' Halál emlekezeti ki-rekeszti a' világi gyönyörüségeket. 99

Melly

Melly Háládatlan az ember e' világon. - 264
A' Hallásból követheti ember a' jó tanátsot. 306
A' Hamis birákról. - - - 65
Három Királyról. - - - 85
A' Házaſság-rontóknak itéletiröl. - - 198
A' Házaſság-törö Aſſonyokról. - - 277
A' Házaſság-töréſröl. - - 415
A' Hivségnek el-követéséröl. 8. *A' Hüségröl.* 413

I

Az Idveſségnek útáról. - - - 314
Az Igaz itéletröl. - - - 6
Az Igazat itélöknek ditsiretiröl. - - 89
Az Igaſságról. - - - 91
Az Igaſságot nem kell tagadni halálig. - 156
Az Igaz Itéletü embernek állapottyáról. - 229
Az Iſſak az ö ſüléjek vígyázásában maradhatnak-meg tiſzta életben. - - - 278
Az Igazság meg-ſzabadit a' haláltól. - 382
Az Imádságot, mint ſzép ének ſzót ugy hallgattya Iſten. 202
A' Jóra való riſtségről. - - 208
Az Irgalmaſságról. - - - 5
Az Irégységröl. - - - 82
Az Irégyek a' jóknak-is kárt téſznek. - - 295
Tsak a' Jóké mennyeknek orſzága. - - 81
Iſtennek tsudálatos rendeléſe S. Gergely Pápa iránt. 185
Az Iſten Jótéteményének emlekezetiröl. - 201
Az Iſteni malaſztot kéröknek, kéſzö vagyö a' mennyei ſegedelö. 203
Az Iſten nem mindgyárt Igaſsága ſzerint, hanem irgalmaſsága ſzerint tselekeſzik az emberekkel. 216
Az Iſten mint ſzereti a' kik ellene nem járnak. - 257
A' ki az Iſtennek ſzolgál, nem veſzti-el jutalmát 364
Az itéletnek Igaſságáról. - - 7
A' gonoſzoknak Irégységéröl a' jók ellen. - - 12
Az Itéletröl.és vétekröl - - 65
Méltó Jutalom követi a' gonoſzokat. - - 87
Mennyorſzágnak Jutalmáról - - 162
A' Jövendöbéli gondviſelésröl. - 168

Az utói-

Az utólsó Itéletnek félelméről. - - 310

K

Az örök Kárhozatról. - - - 378
Kegyeſséggel kell meg-gyöznünk, a' kiket Kenységgel meg nem gyözhetünk - - 303
A' Kérkedségről. - - - 68
A' Kevélységről - - 46
A' Kisértetnek módgyaról. - - 77
A' három Királyokról. - - 85
A' Kevélységét gyakran alázatoſság követi. - 107

L

A' hív Léleknek el-jegyzéséről. - - 19
A' Lelki orvoſságról. - - 54. és 405
A' bünös Léleknek viſſza-fogadásáról. - 94
A' hív Léleknek ſépségéről. - - 120
A' Léleknek gondgya viſeléséről. - - 128
A' hív Léleknek töredelmeſségéről. - 160
A' Léleknek örizetiről. - - 199
A' hív Léleknek örömeről. - - 210
A' Lélek ſebeiről. - - 220. és 304
A' Lelki gyözedelemnek jutalmáról. - - 253
A' Lelki barátságról. - - - 296
Lelkünk iſméreti ſorongatásábã mit kelleſsék tselekednünk. 299
A' jó Lelki páſztornak vígyázónak kell lenni. 300
A' bünös Lélek mint tiſztúlhat-meg lelki pokloſságából 319
A' léleknek örökös vóltáról. - - - 365
A' hív Léleknek állhatatoſságáról. - - 386

M

Mennyorſág tsak a' jóké. - - 83
A' Mennyorſágról. - - 92. és 360
Menyorſágnak jutalmáról. - - 162
A' Mennyei malaſtról. - - 319
A' Mennyei örömről. - - - 397

N

Mint kell valakire bizatott Nyájat örizni. - 249
A' Nyomorúságról - - - 48

A' Nyo-

A' Nyomorúltak vigaſztaláſokról. - - 239
Az ideig-tartó Nyomoruság, mennyben örök vígaſságra for: 323
A' világi Nyomorúságokról. 397

O

Az Okoſságnak követéseröl. - - 11
A' tsalardságnak Orvoslásáról. - - 51
A' lelki Orvoſságról. - - - 54
A' mennyei orvoſságok némellyeknek meg-gyógyúláſokra ſolgálnak, némellyeknek nem haſználnak. 251
Az Ördög ſugallásáról. - - - 54
Az ördögnek meſterséges tsalárdságáról. - 88
Az Örök hazának jútalmáról. - - 162
Az Ördög meſterségéröl, - - 181. és 205
Örökséget ſzerzett a' Chriſtus mennyben nékünk. 212
Az ördög töreiröl. - - - 308
Az Ördög ellen mint kell hartzolni a' Chriſtus ſzenvedésével. 361
Mint vonſon-el az Ördög a' jó-tselekedetektöl. - 367
Az Örök kárhozatról. - - 378
Az öldözéſröl. - - - - 406

P

A' roſz példáról. - - - - 22
A' jó példáról. - - - - 33
A' ki meg nem Próbál valamit, nem tudgya mire-való. 180

R

A' jóra való Reſtségröl. - - 208
A' Réſzegségröl. - - - 412

S

A' hamis Sattzoltatáſról. - - 90
Az ördög Sugallásáról. - - - 54
A' lélek Sebeiröl. - - - 220
A' Szabad akaratról. - - - 207
Nehéz Számadása azoknak kik a' máſokét hamiſſan el-foglal: 287
A' Számkivetett bünös léleknek viſſza fogadásáról 94
Szelidséggel kell meg-elözni a' terméſzet ſzerint-való gonoſt. 16
A' Szeretetröl. - - - - - 1
A' rendeletlen ſzeretetröl. - - 25
A' Chriſtus Szeretetiröl. - - - 79

A' Szeretetnek fogyatkozásáról. - - 80
A' hív léleknek Szépségéről. - - 120
A' Szeretetnek állhatatosságáról. - - 179
A' Szegények állapottyáról. - - 293
A' Szölö mint találtatott. - - - 366

T

A' jó Tanátsnak hallásáról. - - 376
A' békeſségnek meg-Tartásáról. - - 72
A' bünöſnek meg-Téréséről. - - - 381
A' mérges Teſtről. - - - 68
Az Ur meg-Teſtesüléséről. - - 126
A' Tévelygöknek igazuláſokról. - 239
A' Terméſzetet ſenki meg nem tagadhattya. 400
Az Iſten jó Téteményinek emlekezetiről. - 201
Tizenkét törvénynek meg-tartásáról. - 379
A' hív léleknek Töredelmeſségéről. - - 160
Trója veſzedelmének mi vólt oka. - - 363

V

A' Vallás-tételről. - - - 105
A' Vétekről és itéletről. - - - 65
Jó Vezéreket nem kell meg-változtatni. - 92
Vigyázni kell az ördög meſterségére. - - 230
A' Világi félelemről. - - - 53
A' Világiak gyönyörüségéről. - 123
A' Világi gondot nem kell követni. - 170
A' Világnak háromféle állapottyáról. - 206
A' Világ gonoſságban helyheztetett és ſorongatásban. 217
A' Világnak nyavalyás állapattyáról. - - 313
A' Világ gonoſságáról. - - - 373. és 375
A' Világi nyomorúságokról. - - 397
A' Vilagnak tsuda állatiról. - - 402
Az Utólsó itéletnek félelméről. - - 310

Ezeket a' Hiſtoriákat és Példákat ſzép lelki Magyarázatokkal együtt, kéſzítette és nyomtatta vólt ki maga költségén *Oringavai Rinmann János*, Hága várossában: 1508. *eſt: Böjtmás havának* 20. *napján.*

V É G E.

III-dik KÖNYV.

A' TROJA VESZEDELMERÖL.

Mellyet az oſzlopról nevezteteti GVIDO, Meſsána várossának Birája hozott rendbe, és írt Deák Hiſtóriába. Kit Magyarra forditott HALLER JÁNOS.

SOkat gondolkodtam arról, ha méltó volna-é a' Trója hiſtóriájának Magyar nyelvre való fordításában munkálkodnõ: melly hiſtóriát annyi rendbéli régi tudós emberek vettek pennájokra; de minthogy azok a bóltsek pogányok lévén, az ő gondolattyok után jártak inkább, és olly vétkes találmányokkal tóldották azt a' jeles hiſtóriát, mellyekben mind lehetetlenség, mind vétek volt:

Illendőnek itéltem meg-fordítani, hoſzſzas rabságomnak aval-is tőltvén idejét; mellynek fordításában akkor munkálkodtam, midőn már három eſztendőt tőltőttem vólna el a' Fogaraſi fog-házban. Azért mondom vétkeſnek a' régi bőltsek iráſát azon dologról, hogy az ő álmodozott hamis Iſteneket olly formában említik, mintha azoknak rendeléſekből, vagy ſegítségekből kellett vólna valaha valami felséges dolgoknak végbe menni. Egyébaránt az tagadhatatlan dolog, hogy egyéb világi Hiſtóriákat fellyűl halad mind régiséggel, mind a' jeles dolgoknak rendes és elég hoſzſzas le-iráſával: kire nézve olly méltóságos, hogy alig olvaſunk ollyan bőltseket a' régiek közőtt, kik aval iráſokat nem ékesítették vólna, némellyek hatsak réſzſzerint-is; de a' mennyin irnak róla, annyiképen külömbőznek az irásban, ki elméjét kőſzőrülte 's mutogatta rajta, ki egyik 's ki máſik nemzetnek akarván inkább kedvezni; az igaſság mellől pedig ollyankor el-állottak, és a' magok tetſzéſeken jártak. Hanem ennek a

Hiſtóriá-

Hiſtóriának igaſságára illyen formán találtak; hogy az emberek régenten hoſzſzas emlekezeteknek meg-maradására nagyobb pompát illyet kővettenek temetéſekben, hogy midőn teſteket meg égették, 's porrá tévén, egy edényben a' földbe bóltos ſirba tették vólna; olly égő tűzet is talált vólt fel az emberi okoſság, melly a' lámpásban ſok ſzáz eſztendőkig megmaradott, el nem alutt; sőt azt őrökké tartó tűznek hitták: és temetéſekben a' Nagy embereknek ollyan tűzet-is tettenek-bé, a' ki mind tartott addig, míg új levegő-ég nem érte. Illyen temetéſe lévén Górög Ditiſnek, és Dares Frigiuſnak Trójai vitéznek, kik mind ketten jelen vóltak a' Trójai hadban, 's az egéſz Trójai Hiſtóriát igazán és rendeſen leirták magok táblákra, és magokkal azon táblákat-is el-temették; kiknek temetéſekre a' tűz világról Athénásban rá találván, rá találtak az irott táblákra-is. Kikből rövideden Deák nyelvre fordította vólt a' Hiſtóriát egy Római KORNELIUS SALUSTIUS *tudós ember; azután bővebb ſzóval a' fellyül meg-*

nevezett GVIDO. *Azon nyugodtak-meg jobb réſzint az emberek, mintha egy Aſzſzony miatt kellett vólna veſzni tsak annak a' nevezetes városnak, és annyi Nemzetségeknek: de nem úgy kell hinni mindeneſtől; hanem annakelőtte való űdőkben indúlt és nevekedett vólt a' nagy gyűlőlség az Aſiabéliek kőzőtt, és a' Gőrőgők kőzőtt Jáſon és Herkules miatt; kit az Hiſtória elé-hoz ezután. Végre Menelaus feleségének Helenának el-ragadtatása tsak meg-újította a' régi gyűlőlséget, kiből alkalmatoſságot vettek a' hadakozásra. Ez lévén azért kedvezés nélkűl való, és legigazabb hiſtória Trója veſzedelméről; fordítottam Magyar nyelvre, el-kezdvén a' GVIDO Elől-járó Beſzédén.*

Fogaras várában. 1681.

HALLER JANOS.

A' Trójai Hadról GVIDÓNAK, *ki az oszlopról nevezteték, Meſsána városſsának Birájának*

ELÖL-JÁRO BESZÉDE.

NOha az údó, mintegy roſda, a' régi dolgokat napról napra emélzti, és tellyeſséggel feledékenſséggel el-boríttya; mindazáltal, a' régi tudós embereknek iráſok aztis megorvoſollya, úgy hogy mindeneſtól fogva a' régi jeles példák a' hallgatás miatt el ne temetteſſenek. Mert a' régi példákkal ſzokott a' kövétkezendő embereknek indúlattyok felſéges dolgokra gerjedezni, az el-múlt dolgokat az iráſok újolag ſzem eleibe hozván. A' Trójai városnak veſzedelme azért nem lévén méltó arra, hogy hallgatásban maradgyon; ſok bőlts embereknek pennájok kopott annak le-irásában. De ſokan, kiváltképen

pen a' Poéták kózzúl, olly terméſzet felett való tsudákkal elegyítették, mellyekkel az igaſságot-is kétségeſsé tették. Kik kózótt kiváltképen Homerus a' hiſtóriának igaſságát holmi maga találmányira fordította, és a' való dolgot hamiſságra hozta; mert a' hamis Iſteneket, kikben néki hitele vólt, kedve ſzerint azoknak a' régi hadakozóknak társaságokban elegyitette. Kitól a' tóbb Poéták-is példát vévén, hogy ók ſe láttaſſanak alább-valóknak leñi a' találmányokban, az vólt jobb, a' ki újíthatta valamivel azon dolgot. A' mint Sulmonban lakó Ovidius-is egynéhány rendbéli iráſiban hozza elé, de tsak elméjének nyughatatlansága ſzerint. Virgilius pedig noha igazábban állott azon dolog mellé, de ſokakban kóvette ó-is Homerus Poétát. De hogy igazábban napfényre jójjón az a' régi jeles Nap-keleti Hiſtória, és értheſsék valóságát minden

jó

jó példákban gyönyörködő emberek; én, Mesśána várossának Birája, Gvidó, a' szerint irtam-le mindeneket, valamint a' Ditis Görögnek, és Frigius Dáresnek két könyvökbe találtam az egész dolgot, kik azon hartzon személyek szerint mind végig jelen vóltak; mellyek Athenásban találtattak-fel. Noha ezeket a' Könyveket, egy Római Kornelius (: ki a' nagy Salustiusnak onokája vólt, kiről magát-is Salustiusnak hivatta:) Deák nyelvre fordította vólt. De minthogy minden igyekezetivel mentől rövidebb irásban akarta a' dolgot hozni; ahozképest, sok jeles dolgokat ki-hagyott a' históriából, kik az embereknek leg-nagyobb múlatságot szerezhettenek vólna. En azért hátra nem akarván hagyni, mindeneket igasságosson le-irtam; tudnillik: mi lehetett a' Görögök gyűlölségének oka, mellyel dühöskődtenek a' Nap-keleti nem-

zetségek ellen? miért kellett fel-támadni a' nagy Górög országnak? kihez vólt abban az időben foglalva Olaszország is, melly az után Romai birodalomnak neveztetett. Meg akarok mindeneket irni; hány Királyok, az Górógóknek mennyi vezéri kóltenekfel, személyek szerént fegyverben óltózvén Troja oltalmára-is mitsoda Királyok, és Fejedelmek kóltenek-fel. Meddig tartott az a' győzedelmes hadakozás, hányszor vólt derék hartzok. Az nagy emberekben kik, mint, és kik miatt estenek el. Mellyeket Kornélius el mulatott; én pedig szükségesnek itéltem emlekezetbe hozni. Azért irásomhoz ekképen kezdek.

HARMADIK KÖNYV.

A' TROJAI HADROL.

Jáſonnak Indulása.

Az Első Rész kezdetik Péleuſon Theſsáliának Királyán, ki Jáſont fel-indította az arany gyapjúnak el-nyeréſére.

THeſsáliának orſzágában (:ki Romániához tartozandó vólt, kinek lakoſſit Mirmidonoknak hítták; moſt pedig azon tartományt Saloniciumnak nevezünk:) uralkodott abban az üdöben egy jámbor és igaſságot ſzeretö Király Péléus, feleſégével Thétiſſel együtt, kiktöl ſzármazott ama' nagy emlekezetü vitéz Ákhilles. Ezeket Mirmidonoknak nevezték, a' kik Oloſz orſzágot, az-az, nagy Görög orſzágot lakták. Innét ſzármaztanak az Aprufinuſok, kik Trója veſzedelmére fel-indúltak: ez a' nemzetség Siciliának ſzomſzédságában lakott; a' melly Thétis város közöttök vagyon, az-is nevezetet a' Péléus feleſégéröl vett magának, a' mint némellyek irják. De igazábban, a' Mirmidonokat Theſsália lakoſinak mondhattyuk, kiknek Urok vólt Ákhilles, Péléuſnak az Attyának halála után ſzületvén, ki hatalmas erövel hadakozott azután a' Trójaiak ellen. A-

zoknak eredetekről tsuda dolgot költött Ovidius, (*Metam.* 14.) mintha régenten hangyák lettek vólna a' Mirmidonok, és a' Theſsáliai Királynak könyörgéſére változtanak vólna emberekké; mivel az egéſz tartományban olly gonoſz nyavalya uralkodott vólna valaha, ki miatt el-fogyván az emberi nemzet, tsak egyedül maradott vólna meg a' Király, ki bánattyában valami berekbe menvén, ott látott egy fa tövében igen nagy hangya-bolt, és azokért könyörgött, hogy emberekké változnának. Szent Máthé Apoſtol iráſiban-is vagyon emlekezet a' Mirmidonokról; mivel vólt néki lakáſa Theſsáliában. Erről a' Péleus Királyról irja a' Hiſtoria, hogy egy öreg Æſon nevü báttya lett vólna, a' ki a' nagy vénſég miatt meg-fogyatkozván, öttsének Péleuſnak hagyta vólna a' Theſsáliai tartománynak igazgatását. E' felöl irja Ovidius, hogy újolag meg-ifjodott, mert utólſó vénſégében lett ennek Jáſon nevü fia, mintha valami tudományos leánynak meſterſége által vette vólna az ifjúságnak erejét. Származván annakokáért ettöl az a' régi hires neves, és betsületes Jáſon, ezt a' földnek népe annyira ſzerette, hogy mint magát a' Királyt Péleuſt, mindenek úgy betsülötték. Ez a' Jáſon pedig az ö báttyához Péleus Királyhoz mindenekben nagy engedelmeſséggel viſelte magát, noha a' Theſsáliai Királyság ötet illette vólna: de ezért a' ſzolgálatért nem háláadáſſal, hanem boſzſzúval fizetett Péleus Király; mert látván Jáſonnak jó maga-viſeléſét, és mindenek elött kedves vóltát, végre irígyſégre fokadott-ki, és a' Királyi koronát kezdette töle félteni; de hogy magát valami vétekkel ne tzégéresítené, meſterſéges és titkos praktikával akarta el-veſzteni Jáſont. Végre,

nagy

nagy híre futamodott, hogy a' Trójai birodalomban Nap-keletre egy Colchis nevü ſzigetben vólna egy bárány, kinek a' gyapja merö arany vólna. Annak a' ſzigetnek Királya pedig egy Étes nevü öreg ember vólt. Ennek az arany báránynak örizeti felöl tsudálatoſon ir a' hiſtória: mintha Márſnak gondviſeléſéböl két, ſzáján tüzet ki-okádó ökör örzötte vólna. Valaki azért ennek arany gyapjához akart jutni, ſzükſégesképen azokat a' tüzet okádó ökröket meg kellett birni, és azokat járomba kellett fogni, és azokon földet kellett vélek fel-ſzántani. Azon ökröknek meg-gyözéſek után egy rettenetes tüzes Sárkannyal-is meg kellett hartzolni, mellyet-is meg-gyözvén és meg-ölvén, annak fogait ki kellett ſzedni, és a' fel-ſzántott földbe kellett bé-vetni 's boronálni, a' melly fogok tsudálatoſon költenek-ki a' földböl, mert azoknak ki-keléſekböl nagy fegyveres Seregek támadtanak, kik hartzot indítván magok között, kegyetlenül fogyatták-el egymáſt. Illyen veſzedelemmel juthatott akar ki-is az arany gyapjúhoz: Kihezképeſt, mindennek ſzabad vólt próbálni. Erröl azt tartya ugyan a' régi hiſtoria; mindazáltal, ha a' dolognak igaz vóltára kell lépni, ezen az arany gyapjújú bárányon Étes Királynak nagy gazdagságát kell érteni, a' ki Colchis ſzigetiben tartotta ugyan minden kintsét, és azt tsudálatos ördögi praktikákkal, meſterſégekkel óltalmazta. Kinek gazdagságára ſokan vágyódtanak a' világ fiai; de el nem nyerhették, mert eleit vötte Etes Király ſzándékjoknak az ördögi tudományok által, úgy hogy a' kik rajta kaptanak, nem nyereſéget, hanem veſzedelmet ſzerzettek magoknak. Ennek az arany gyapjúnak híre érkezvén Peléushoz, ebböl

mindgyárt alkalmatoſságot gondolt a' Jáſon veſzedelmére, hogy máſok ingyen eſzekbe ſe vegyék gonoſz ſzándékát. Kezdette alattomban biztatni a' jó indulatú vitéz ifjat Jáſont, az arany báránynak el-nyeréſére. Azonban Theſſaliában a' királyi városban orſzágos gyüléſt hirdet, a' holott jelen kellett lenniek, minden elö-kellö nagy embereknek: Harmadnap múlva pedig Péléus Király maga ſzólíttya Jáſont, és a' Fejedelmek elött így ſzól néki: Édes unokám helyénvaló Ötsém, meg-vallom, nagy ditsekedéſem vagyon illyen Felséges Királyi birodalmomban; de még-is inkább gyonyörködöm, a' te vitézi erödben, és nemes indúlatodban, kinek noha a' ſzomſzéd orſzágokban elég nagy híre vagyon; de azt még-is naponként öregbíteni kívánom, mert te vagy a' Theſſaloniai birodalomnak, és az én Királyi ſzékemnek ékeſſége, mert a' te árnyékodban bátorságoſon nyugſzik az orſzág, és ellene ſemmi ellenſége nem mér támadni jelen-léted miatt, mindazáltal még-is nagyobbra betsülnéd az én ditsöſſégemet, és többítenéd örömemet, ha az Étes Király birtokában lévö arany-gyapjút az én tárházamba hoznád; a' mellyet, úgy hiſzem, a' te emberſéged által meg-is érek, ha munkádat nem kiméllel: mellyhez mihelt kedvedet látom, bizd rám a' kéſzületet, mert mindenekkel fogyatkozás nélkül úgy el-kéſzítlek, mint illik Király fiát ollyan hoſſzú útra, és munkára el-kéſziteni. Nyugodgyál-meg azért az én kivánságomon; kiért jövendöben-is az én ſzeretetem nevekedni és virágozni fog a' te fejeden: a' kivel nem csak nékem téſzſz eleget, hanem magad betsületit-is örök emlekezetre terjeſzted. Mert haſzontalan reménſséggel nem akarlak tartani;

hanem

hanem bizonnyal el-hidgyed, hogy hóltom után Királyi ſzékemben tégedet akarlak hagyni, mellynek még éltemben meg akarom vetni fundámentomát, meg-nyugodván jó erköltsödben. A' Fejedelmek elött illyen ſzép ditséretit, és nagy igéretit hallván Péléus Királynak Jáſon, nem-is gondolkodván a' Királynak titkos álnokságáról, nagy örömmel fel-gerjed, és a' Királynak édesgetö ſzavait az ö elömenetelire tzélozóknak itélvén lenni, bizván-is a' maga erejében kéſz mindenekre, és Péléuſnak parantsolatinak bé-töltéſére bátor ſzível ajánlya magát. Ennek megörülvén Péléus, és el-hitetvén magával, hogy már a' ſzerentse mindenben annyira fog kedvezni néki, hogy álnok gondolattyának mindenekben kivánatos vége léſzen; minden elméjét a' hajók kéſzítéſére fordíttya, tudván Colchis ſzigetét a' ſzéles tengernek közepében lenni. Hivattya Árguſt, ki a' világon abban az üdöben a' faragó meſterſégben leg-tudóſabb vólt, és olly nagy hajót kéſzít, melly annak elötte ezen a' világon ſoha nem láttatott, és a' hajót a' maga nevére Árgóſnak nevezi. Azt-is tarttyák a' régiek, hogy leg-elsö vitorlás hajó ez lett vólna e' világon, kin meſzſze földre ſzoktak indúlni: ehezképeſt minden öreg hajót azután a' meſterek Árgonnak nevéztenek. Jó módgyával el-kéſzülvén a' hajó, ſok jeles Urfiak Theſsáliában fel-kéſzültek, Jáſon mellé adván magokat: a' kik között a' pogány világon ama' legnevezeteſebb jeles férjfi-is jelen vólt Herkules, ki Jupiterröl, és az Amphitryon feleſégétöl Alcménától ſzületett. Ez az a' Herkules, kinek tsudálatos próbáit és erejét hirdeti a' régiſég; a' ki ſok Oriáſoknak nyakokat ſzakaſztotta; és amaz igen erös hires Anthéuſt

uſt birakozás közben úgy meg-ſorongatta, hogy még a' tsonttyai-is öſve-romlanának. Erröl irják a' Poëták, hogy a' pokolnak kapujáig ment, és onnat erőſzakkal a' pokol kapujának örzö komondorát el-hozta, a' kit nyakon kötve hurtzolván a' földön, ſok helyeken úgy ki-ontotta a' föld ſzinén mérgét, hogy noha nagy károkat tett ſok helyeken a' gonoſz méreg, de végre maga meg-erötlenült, mérge nélkül maradván Cerberus. De légyen elég, ez illyen költött dolgokat beſzélleni Herkulesröl; és a' mit igazán mondanak felöle, ſzóllyunk ahoz. Az ö emlekezetire emelt a' régi világ oſzlopokat Gádesben, a' kik bizonságot tennének annak az erös vitéznek ſok rendbéli gyözedelmiröl, mellyeket máig-is Herkules oſzlopinak nevezünk. A' nagy Mácédóniai világ biró Sándor-is, midön ezekhez az oſzlopokhoz jutott vólna, nagy gyözedelmi után meg-ſzünt hadakozásától, nem alítván ezeken az oſzlopokon túl terjedni a' föld határát. Ezen Theſsáliai Királyok nemzetéből, és gyökeréből tartotta magát lenni Nagy Sándor; mert ezeken túl kezdödik a' nagy Oceán tenger, ki az egéſz föld kerekſégét környül-vételével bé-övedzette. Ott épittetett egy Akon nevü város a' tenger ſzoroſságában; abból a' városból erednek a' hajóſok a' nagy tengernek minden útaira, azon belöl lévén igen nagy ſzoroſság: ott emeltettek-fel a' Herkules oſzlopi, mellyekre azt irták a' Saracénuſok nyelvén: *Sáfis*; mellyen azt értik, hogy azon túl nintsen mód a' járásban, ſem az evezésben. El-kéſzítvén Péléus Király minden ſzükſégeket, meg-indúl Jáſon evel az ö társával Herkuleſſel, és mind azokkal, kik melléje adták magokat: és midön a' tengernek meſzſze-való, és

járat-

járatlan helyeire érkeztenek vólna, már semmit a' révészek a' tenger állapattyáról egyebet nem ismértek, hanem tsak a' tsillagokra vigyáznak, mellyeket a' Görögök nagy tekergös Kígyónak hínak, a' révészek Trámontánának, Magyar nyelven pedig kis és nagy Göntzöl szekerének szoktunk híni: ezek a' tsillagok a' több tsillagok módgyára le nem haladnak, hanem mindenkor az égen szoktak maradni. Ezeket a' Poéták nevezik kis Medvének-is, és nagy Medvének; kikröl azt irja Ovidius 2.Könyvében, kit *Metamorfósis*nak nevez, hogy Calystona, és Arkades fiai vóltak vólna, kik medvékké változtanak. Ezek mindenkor az Északi égen látszanak az ég sarka felé. Ezeknek a' tsillagoknak természeteket és erejeket ismérvén Filótes, a' ki fö révész mester vólt, ezek után vigyázott, és igazgatta a' hajókat mind addig, hogy a' nagy széles tengeren által-vitte a' hajókat a' Frigyiai partra, melly, Trója városának, egyik leg-nevezetesebb birodalma vólt, mellyet a' föld lakosi Simeontának neveznek.

A' Görögök mint szállottanak ki a' Trójai birodalomnak határára, ellene lévén Laomedon a' Trójai Király Jásonnak és Herkulesnek.

A' Görögök midön a' hoszszú tengeri hajókázásban igen el-lankadtak vólna, nagy kivánsággal várták a' nyugovást; kihezképest a' tenger parton napokat töltöttenek-el, forrásokat keresvén szomjúságoknak el-óltására, a' föld lakosit mindazáltal semmiben nem akarván meg-bántani. Mindazáltal az irígységnek gonosz munkálódása minthogy mindenkoron uralkodott a' föld hátán, ezeknek tsendes ma-

gok viſeléſekből-is iſzonyú veſzedelemnek okait találta-fel; ki miatt nem ſokára e' világnak ollyan nagy nemzeti, Fejedelmi és Királyi veſztenek-el, kinek máſsát alig említik a' Hiſtóriák: és ollyan városnak kellett utólſó veſzedelemre, 's ſzolgálatra jutni, a' ki annakelötte az egéſz világnak tüköre és koronája vólt. Noha pedig a' Görög nemzet által ment ez a' nagy romlás végbe, mellyel magoknak halhatatlan emlekezetet ſzerzettek a' Görögök; mindazáltal olly drágán, 's annyi nagy embereknek vérekkel 's életekkel vásárlották ezt a' hirt nevet, hogy méltán kérdöbe vehetnök, ditséretre ſzolgált-é inkább az a' hoſzſzú hadakozás annak a' nemzetnek, vagy kiſſebbſégére? Mindazáltal, minthogy a' Böltsek mondáſa ſzerint, egynek romlásával más dolog fel-magaſztaltatik; úgy a' Trójai romlásból hatalmas nagy dolgok épültenek: mert e' világnak feje, Róma városa, a' Trójai jövevények, ugymint Æneás és Askánius által vett magának elsö épületet, Julius lévén Askániuſnak fia, ki nagy oka vólt Róma fundámentoma felvetéſének. Azon kivül több hatalmas városok-is, söt tartományok-is a' Trójai jövevények által épültenek. Ugymint: Ánglia, kit Trójai Brutus kezdett megtelepíteni; kihezképeſt Británniának nevét-is viſeli az az orſzág mái napig-is. Haſonlóképen Franczia, kit az Æneás társa Frank kezdett meg-telepíteni, és ott városſt építeni, mellyet máig-is Frankóniának hínak; ſöt a' birodalmat-is Frank orſzágának nevezik. Velenczét pedig Trójai Anthénor kezdette elsöben építeni. Söt Siciliát-is Trójai Sikánus Király terjeſztette, kiröl azt a' tartománt Sikániának híttak némelly üdöben. Végre el-menvén onnat Sikánus, Sikulus

nevü

nevü öttsét hagyta helyében, kiröl neveztetett oztán Siciliának a' tartomány; és így változott-meg annak az országnak neve, melly annakelötte Tuscianak hivattatott. Azokban a' tartományokban Æneás több nevezetes városokat-is épített, ugymint, Neápolist, és a' Cajéták tartománnyát, melly a' régi idökben győzhetetlen nemzetségnek tartatott. Diomédes-is, ki a' Trójai hartzokon nagy emlekezetit hagyta, noha Görög nemzet vólt, mindazáltal Trójától nem hazájába ment, hanem Kalabriát telepítette-meg: ö róla irja Ovidius, hogy Circe a' Napnak leánya a' Diomedes társait mind madarakká változtatta vólna. Isidórus-is azt irja egy féle madarak felöl, hogy azokat Diómédes madarinak híják; azok pedig, a' Deákok, és Görögök között válaztást tudnak tenni; kihezképest, a' melly Görögök Kalabriában laknak, azokra rá-szállanak azok a' madarak, de a' Latinusoktól vagy Deákoktól messze távoznak. Ehezképest, a' mint fellyebb kezdettem vólt mondani, nagy gonosznak látszott e' dolognak kezdeti; de jók származtak belöle jövendöben: Mert ezt irja a' história, hogy midön Jáson és Herkules a' tenger parton nyugodtak vólna, ollyan hirt hallott felölök a' Trójai Király, mintha idegen nép származott vólna a' földre Görög országból, kik tsak kémleni jöttek, hogy jövendöben annál könnyebben el-fordíthassák birodalmát. Abban az idöben pedig nem vólt Trójának ollyan fényes és ki-terjedett épületi, midön Laomedon Király lakott benne, mint annak utánna. Ez a' Laomedon Király káros és veszedelmes tanátsból követét botsáttya Jásonhoz. A' ki illyen formán kezdi-el beszédit: Laomedon Király ennek a' földnek Ura tsudálkozik

rajta, hogy mértetek az ö birodalmába jöni engedelem nélkül, ki nagy békeſégben ſzokta orſzágát tartani. Minekokáért igen eröſen parantsollya, határából mentöl hamarébb ki-mennyetek; úgy hogy a' holnapi nap ſenki közzületek itt ne találtaſsék: mellyet ha el-múlattok, nyilvánsággal ezután mint ellenſégeket úgy lát benneteket. Kiknek követségét hallván Jáſon, bánattal és boſzſzúval meg-telvén, mondgya a' maga társainak: Hiſzem gyalázatos követséget küldött hozzám Laomedon Király, tudniillik, hogy határából mentöl-hamarébb ki-takarodgyunk; holott ha igaz Királyi vér vólna benne, betsülettel kellene inkább bennünket, mint gyalázattal illetni: mert ha Görög orſzágba történt vólna néki jövetele, külömben tiſztelték vólna ötet a' Görögök. De bár így légyen, a' honnét betsületet érdemlett vólna, ott ſzerzett gyalázatot magának: távozzunkel mi töle; de nem ſokára meg-fizeti e' nagy embertelenſéget. Azután fordúl a' követhez, és mond néki: Jó barátom, követségedet meg-hallgattuk, és a' Királytól hozott ajándékokat-is, ſzokás ſzerint, illendö betsülettel vettük: esküſzünk a' mi Iſtenünkre, hogy ſem ſzántſzándékkal, ſem ellenſég-képen Uradnak orſzágába nem jöttünk; hanem a' véletlen és kételenes ſzerentse vetett ide bennünket, más hoſzſzú út lévén elöttünk: Mond-meg azért a' te Királyodnak, hogy mi kéſedelem nélkül innét elmégyünk ugyan; mindazáltal bizonyoſon tudgya, nem léſzen el-felejtve nemzetünk elött e' rajtunk tett boſzſzúság tétele. Herkules pedig nem elégedvén-meg tsak a' Jáſon válaſz-tételével, ö-is meg-ſzólal, és mond a' követnek: Barátom, valaki vagy, bizváſt meg-mondhadd Királyod-

lyodnak, holnapi nap el-mégyünk mi innét; de három eſztendök forgása alatt iſmét meg-jelenünk, és kedve ellen-is vendégi léſzünk, akkor pedig tanátsot töle nem kérünk, söt meg-bizonyíttyuk, hogy ez nagy kiſſebbſéget más tromffal üttyük. Kinek felel a' Laomedon követtye: Nem illik derék emberhez a' fenyegetözés; én ide perleni nem jöttem, hanem az Uram akarattyát köteleſségem ſzerint meg-jelentettem. Jobb-is ſzép ſzerint el-mennetek, mint kételenſégböl: mert az okos ember a' mit kitsíny helyen meg-fordíthat, annak ſzéles feneket nem kerít. E' ſzók után válaſzſza lévén a' követnek, viſzſza mégyen a' Királyhoz. Azután ſzólíttya Jáſon és Herkules Filóteſt, és a' hajókat indúlásra kéſzíttetik véle, látván akkor elégtelenſégeket a' boſzſzú állásra a' Trójaiak ellen: és nem felette ſokára el-érkeznek békeſséggel a' kivánatos helyre Colchis ſzigetibe. Abban az üdöben azon tartománynak fö és Királyi városſa vólt Jákónites; nagyon ki-terjedett és ſzép palotákkal, kerítéſekkel, 's magaſs tornyokkal fényes; nemes néppel és Uri emberekkel tellyes. Ebben a' városban lakott Étes Király nagy Királyi udvara népével: a' hely mindenképen gyönyörüſéges vólt, madaráſzó és vadáſzó erdökkel kedves. A' város körül pedig minden felöl a' nagy tágas és ſzéles mezö látſzott, gyönyörüſéges folyó vizek, tsergedezö patakok nedvesítvén az egéſz határt, gyümöltsös kertekkel az egéſz világon hires lévén az a' föld; úgy hogy tsak-nem máſodik paraditsomnak mondhatták vólna, minden féle madaraknak, vadaknak, gyümöltsöknek böſégére nézve. Királyi kéſzülettel felöltözvén Jáſon és Herkules, egyeneſen a' város felé

indúlnak: kik midön a' városnak pádimentomos úttzáin lassú, de igen pompás járással, szép rend tartással mennének, az egész város népe nagy tsudálkozással várja és nézi öket, alig látván ollyan szép ifjúságot, melly azon a' földön ollyan fényesen és tiszteségesen meg-jelentette vólna magát. Kiknek jövetelek felöl a' város népe nagy kivánsággal tudakozott vólna, kik és honnat valók légyenek, de senkitöl nyelvet nem kaphattanak, egyenesen tsak a' Királyi udvar felé tartván a' Görög seregek. Étes Király pedig magával született nagy indúlattya szerint, mihelyt meg-értette a' Görögöknek jövetelit, Királyi székiböl mindgyárt fel-költ, a' közel lévö Urakat, és minden udvara népét nagy sokasággal öszve-gyüjti, és személye szerint mégyen a' Görögök eleibe, kiket Királyi méltósága szerint nagy örömmel és szeretettel látván, kezeket fogja, magát minden kedveskedésre betsülettel ajánlya, és sok szép beszéllgetések után illendö ismeretséget vét vélek, igéri jóakarattyát; és melly jó szível láttya öket, elé nem gyözi számlálni, tudniillik messze földröl hogy az ö látogatására el-fáradtak, és az ö betsületit aval nevelték, nem gyözi eléggé köszönni nékik. Azután márvány köbül építtetett palotáiba, és szép titkos kamaráiba visi, 's el-hordozza öket. Azután le-ülvén a' Király, és le-ültetvén kedves vendégit-is, azután kezdi tudakozni oda való meneteleknek okát: kinek nagy bátorsággal meg-felel Jáson, és mond: Én messze földön lakom e' világnak Európa nevü részében, a' széles tengereken túl; ott-is híre vagyon (: úgy mond Jáson:) Étes Király a' te birodalmodbã lévö szép báránynak, melly arany gyapjúval tündöklik; kinek noha tudom nehéz

tsak

tsak látáſa-is a' kemény örizetek miatt, mindazáltal vagy élek, vagy veſzek, de azért próbálni akarok. Mellyet hallván Étes Király, meg-poſdúl ugyan elméjében; mindazáltal kedves válaſzt ád, hogy üdöre abban ſem ſzegi kedvét, ha ugyan ſzerentséltetni akarja magát.

Médéa ſzerelméről, mint gerjedett-fel Jáſonra.

EZek után Étes nagy Királyi lakodalmat indít, mellyben minden dütsöségét meg akarta mutatni a' Görögök elött, Kihezképeſt, mind a' Föfö Görögöket aſztalához maraſztattya. Vólt pedig Etes Királynak Médéa nevü igen ſzép ſzüz leánya egyetlen-egy gyermeke, kire nézett az Attyának mindē birodalma, már a' férjhez menetelnek való idejétis ſzintén el-érte vólt. Ez pedig kitsínységétöl fogváſt nagy tanóságban, és titkos tudományokban töltötte idejét, ugyannyira, hogy a' világnak abban a' réſzében ahoz a' leányhoz haſonló tudományú ember ſenki nem tartatott; tsak hogy az a' tudomány bü-bájos, ördögi meſterségek által nevekedett, ollyan kiváltképen való gonoſz böltseségre. A' melly által a' világoſságot ſetétségre változtatta, hertelen ſzélveſzeket indított; fergeteget, záport, jég-eſsöt, és félelmes föld indúláſokat támaſztott. A' folyó-vizeket terméſzetek ellen viſzſza fordította, és hegyekre folytatta: a' téli üdöben a' termö fákat zöldségre és virágzáſra hozta, az iffiakat hertelen vénségre, a' véneket viſzont iffiuſággal újjitotta. A' napot és hóldatis tsudálatos fogyatkozáſra hozta, és az illyen tudománynak a' régiek nagy betsületet töttek, nem irtózván annak meſterével ugy

mint

mint az ördöggel czimborálni, holott terméſzet ſzerént fogyatkozás, vagy Eclipſis mint légyen a' napban és hóldban, a' földnek és hóldnak árnyékozáſi miatt, arra meg-tanítnak az ég forgását visgáló böltsek. Mert az Egyiptomi Ptolomeus taníttya; akkor látunk fogyatkozáſt a' napban, mikor a' föld és a' nap közzé eſik a' hold, ki miatt nagy réſzét nem láthattyuk egy ideig a' napnak. De erről a' Médéárol irják a' régiek, hogy mikor kedve tartotta, akkor ſzerzett Eclipſist bübájos meſterségi által. Ezt noha amaz hamiſságokat költö Ovidius Poëta ſok bizonyságival állíttya, és az Étes Király leányának Médéának tudománnyának 's erejének tulajdoníttya, de nē köteles a' Kereſztyén ember e' féle álmadozó pogányoknak iráſoknak elhitelére, mert a' Felséges Iſten a' ki az ö ditsöségét máſnak nem adgya, az egek forgáſinak, s' igazgatáſinak-is hatalmát máſra nem bizta; Kihezképeſt terméſzetin kivül való fogyatkozáſt, hogy valaha ſzenvedett volna a' nap, igazán ſenki ſem említheti, hanem tsak mikor üdvözítönk az emberi Nemzetért ſzenvedett a' Kereſztfán, mert akkor mind a' nap, s' mind a' hóld terméſzetek ellen ſetétültenek-meg, vált két felé az erös templom épületi, lött rend kivül a' föld indúláſis. Kihezképeſt, ama terméſzet viſgáló nagy Doktor Diénes Areopágita, akkor Athenásban lakván, noha pogány vólt, még-is meg-iſmérte, és azt mondotta nagy álmélkodáſſal: *Moſt vagy a' terméſzetnek Iſtene ſzenved, vagy a' világnak alkotmánya bomlik meg.* Mertugyanis nints a' ki az egek forgáſival birjon ſenki az egy Iſtenen kivül, ki a' Gabaóniták ellen meg-állította a' napot a' Joſué kérésére. Médéa felöl pedig ezt a' költött dólgot ſzántſzándékkal nem akartam el-

mulat-

mulatni, hogy aval-is a' régi hiſtoriát az ö rendében folytaſſam. Egyébaránt tagadatlan dolog, hogy az a' Médéa tudós vólt az Aſtrólógiában, tudós, annak felette az ördögi praktikákban. Ennek az ö leányának-is, az Attya meg hadgya, hogy légyen jelen a' vendégségben, a' ki noha terméſzet ſzerént ſzép vólt, de ſzép termetit nevelte drága ſzép öltözetivelis, és midön Királyi öltözetben el-érkezett vólna, Jáſon mellé parantsollya az Attya hogy üljön. De oh boldogtalan Király, a' ki ollyan romlandó edényre, ugymint egy leánzóra bizod mind kintsedet mind betsületedet! Nem hallottad-é hogy magad kárán akarod meg-tanúlni az Aſſzony állatnak állhatatlanságát? Kinek ſoha állandóságban elméje meg-nem marad, kivált-képpen iffiú korában, annál inkább ollyan tüzek között, hogy ne gyúladna-meg a' ſzáraz tapló? mert azt minden ember tudva tartsa, hogy nintsen határa, a' Aſſzony kivánságának, ſöt feneketlen méllység az. Ha mikor pedig betsületes lineán hordoztatik, annak az ſzeméremnek kell köſzönni, melyet az Aſſzony emberekben óltott a' terméſzet, nem az akaratnak. Hogy merted azért jó Király gyenge leányodat ollyan iffiúnak melléje ültetni, annál több maradékod ſem lévén, kire biradalmod, és minden kereſményed maradhatna. Ha illyen nagy hitelt leányodnak nem attál vólna, nem ſirattad vólna meg tsak hamar azon kedves leányodnak töled való meg-válását, és minden kintsednek prédára jutását. Semmit nem haſznált néked az erös fegyvereſek óltalma az Aſſzonyi tsalárdság ellen, mind azokra a' jövendöbéli buſúláſidra magadnak ajtót nyitottál, mikor a' vendégeskedés közben a' muſikáknak édesgetö zengéſiben, és

a' bor melegében az iffiu Jáſonhoz közél botsátottad leányodat. Mert noha Médéa Jáſon és az Apja között ült, de az ö ſzemei inkáb villogtanak Jáſonra hogy ſem az Apjára, ſöt ſzokás ſzerént gyakran meg-is lopta álnak ſzemeinek tekintetivel az iffiat, a' ki nem akarván ſemmitis a' kéſirtettel harczolni, annyéra fel gerjed a' Görög Király Finak ſzerelmére, hogy ſem étel ſem ital már nem kellene, hanem ſzemeinek tekintetivel akarja elsö kivánságát bétölteni; Ugy annyéra, hogy az udvarlók-is ſokan vehették eſzekben a' leánynak nyughatatlanságát. Ez pedig nem ſzünik, ſöt óránként nevekedik benne, és végre maga-is ki fakaſztya laſſu ſzókkal meg ſugván ſomſzédgyának Jáſonnak. Nem tudom honnat jöttél, és mitsoda Nemzet vagy, tsak látom ékes termetedet, és Uri magad viſelését, mellyel ugy megelégedtem, hogy mióltától fogváſt melléd eſtem, az óltától fogváſt nem kivánhatok egyebet, hanem tsak azt, hogy én lennék életednek hiv társa, és te lennél én férjem. Mert-ugyan-is ſzokáſa ez akarmelly ſzemtelen ſzeretetnek-is, hogy tiſzteſséges ſzin alatt indíttya-meg ſzándékát. A' vendégſég után Jáſon és Herkules ſzálláſokra mennek, mellyet rendelt vólt a' Király maga házai közzül ſzámokra: Médéa-is mégyen a' maga házába, ſokat gondolkodván, a' mire a' ſzeretet indítaná, a' ſzemérem és bátortalansag arra nem botsáttya; hanem éjjel nappal tsak gyötrödik rendetlen kivánsági miatt majd egy egéſz hétig, és nagy hallgatásban hol ſir, hol tsak-nem átokra fokad, mondván: Oh melly ſzerentsétlen tsillag alatt ſzülettem vólt, mivel énnékem nem lehet ſzabados életem evel a' Jáſonnal, kiben annyira meg-nyugott vólna ſzivem! Történik azonban,

ban, hogy Étes Király mégyen Jáſonnak és Herkuleſnek látogatáſokra, holott üdöt töltven, leányát-is közikbe hivattya, és egy ideig az apjával beſzéllgetvén, onnat távolyabb mégyen a' Király, és Médéa laſſanlaſſan mind közelebb igyekezik Jáſonhoz eſni, úgy-annyira, hogy végre épen melléje közelít. Az alatt a' Király-is beſzéllget az Urakkal: Herkules-is tölti idejét máſokkal. Jaſon pedig és Médéa különösön maradván máſoktól, bátorságoſabban kezdenek egymás között beſzéllgetni. A' leányzó ſem tartván tovább a' ſzemérem fedele alatt akarattyát, beſzédre fokad, és mondgya: Édes atyámfia Jáſon ne itélly-meg engemet, hogy iſméretlen vóltomra hozzád ſzólok, holott az iſméretlenek között ſzokott lenni az iſméretség: véſzem eſzembe, hogy meſzſze földröl jött idegen ifjú vagy; nem kétlem magad viſeléſéből, hogy mint én magam, magad-is Királyi nemböl való nem vólnál: ahozképeſt nem illetlen a' nemes vérnek nemes ſzemélytöl tanátsot érteni. Tudom pedig a' nagy erö és vitézi bátorság mire biztatott-fel téged, tudnillik, hogy az arany bárányért ſzerentsét próbálnál, a' mellyben olly nagy veſzedelem vagyon, hogy ſzámot tovább életedhez nem tarthatſz, csak addig, a' míg ahoz kezdeſz. Én pedig látván vitézi termetedet, meg-ſzántam ifjúságodat; ahozképeſt kéſz vagyok olly tanátsal és orvoſsággal éltetni, a' melly által meg-ſzabadúlhaſs a' nyilván-való veſzedelemtöl, és még valaha kedves hazádban ſzép lakó helyedet meg-láthaſſad; úgy mindazáltal, ha az én jóakaratomnak igaz hálálására reá igéred magadat. Meg-örül e' ſzóknak Jáſon, és ki-terjeſztett kezeivel, 's meg-hajtott fövel köſzöni a' Király leányának jó

igéretit. Ne gondolkodgyál (: úgy mond :) hatalmas Királynak Uri ſzép leánya, hogy háládatlan lennék e' nagy jóakaratért; ſöt-inkább engem minden ſzolgálatra kéſz atyádfiának tarts ezentúl: meg ſem tudom mondani, mennyire betsülöm jóvóltodat, mellyet ollykor mutattál hozzám, mikor kivánni ſem tudtam vagy mertem vólna töled. Kinek mond Médéa: Édes atyámfia Jáſon, hallhattad a' ſzép arany báránynak hirét; de minémü örizet alatt légyen az, és mennyi veſzedelmek által juſſanak hozzája, nem vélem értetted vólna, holott Iſteni erö az a' ki óltalmazza; és így, a' halandó ember ereje nem érkezikel az Iſtenekkel. Mert ki maradott-meg azok elött az ökrök elött, kik torkokon rettenetes lángot okádnak-ki, úgy hogy a' feléjek közelítö embert tsak hamar porrá és hamuvá téſzik? kit nem eméſztett-meg az ö rettenetes tüzök? Kihezképeſt nagy bolondság töled, ha ifjúságodban bizván vitézi erödet vélek öſzve veted; holott a' halállal hartzolni nem lehetséges dolog. Kérlek azért, ezen ſzándékodat, ha életedet ſzereted, változtaſſad. Jáſon ezen ſzókra fel-indúlván, hogy abból több ſzót ne ſzaporítson Médéa, mondgya: Ne gondolkodgyál Király leánya, hogy fel-tött ſzándékomat félbe ſzakaſztam ſenki rettentö beſzédire; hiſzem jobb énnékem meg-halnom, ha már ennyire fáradtam, hogy-ſem mint illyen meſzſze földröl minden próba nélkül nemzetségem közzé viſzſza ſzégyenkednem; melly gyalázatos lenne az én életem ezentúl, ha félelemmel pironkodnám Atyám házához. Azért ha ezt a' nagy dolgot halálon kell meg-vásárlani, kéſz vagyok arra-is, és le-téſzem életemet a' betsületért; mert valaki a' betsületnek igaz

ſzere-

ſzeretöje, nem ſzokott az magának kedvezni: ſöt akarmelly munkának-is mindenkor a' nehezebb felét válaſzttya, még ſem áll-el ſzándéka mellöl a' felſéges elme. Kinek mond viſzont Médéa: Által-láttam ſzivednek mi légyen a' fel-tett tzéllya; egyébaránt veſzedelmes igyekezetednek jó tanátsommal örömeſt ellene állottam vólna: fel-indúlt a' vér bennem, és nem nyúghatik; kihezképeſt, hátra téſzem mind az Atyám kárát, magam ſzemérmeteſségének ſem akarván kedvezni, még-is orvoſsággal éltetlek, ha fogadáſt téſzſz, hogy kéréſemet bé-tellyesíted. Kinek felel Jáſon: Soha kétséged bennem ne légyen Király leánya; mert az én Iſtenim elött kötöm magamat minden ſzavaidnak 's ſzavaimnak meg-állására. Kinek viſzont Médéa: Ha engemet házas-társadnak válaſztaſzſz, és magad hazájába el-viſzeſzſz, ha tellyes életemben bóldog és bóldogtalan ſzerentsémbẽ tölem meg nem válol, végbe viſzem azt, hogy ha nagy munkával-is, de az arany báránt el-nyerétem veled, 's gyözedelmeſsé téſzlek az ellenkezéſek között: mert én vagyok egyedül a' halandó emberek közzül, ki az erös Márs Iſtennek ellene állhatok, és ſegyverét ketté töröm. Kinek felel Jáſon: Oh áldott leány, melly nagy igéreteket töttél énnékem! kikért elégſéges hálát nem-is tudok adni, holott magadat-is házas társúl nékem igéred, ki a' több ſzüzeket ſzépſéggel úgy meg-haladtad, mint a' tellyes róſa a' ſzép virágokat: annakfelette, az arany gyapjúba öltözött báránt-is nékem igérted, kinek el-nyeréſében halhatatlan betsület-is forog: ki vólna, a' ki rajtad és az arany bárányon nem kapna? Hogy illyen nagy jóakaratnak elégſéges hálálója leheſſek, arra mintha elég-

telennek látnám magamat; mindazáltal bizom igasságomban, hogy mindenekért tehetségem szerint, ha hasonlóval nem-is, de meg-felelek igaz magam viseléssemmel. Azért, édes húgom, én nagy jó kedvvel, és alázatos szível ez órától fogváſt tégedet mátkámnak magamnak jegyezlek, és szolgálatodra ajánlom mindeneſtöl fogváſt magamat. E' szókra megvidámúlván Médéa: Édes atyámfia Jáſon, (:úgy mond:) hogy a' te igéretedben és szavaidban én-is meg-nyugathaſſam szivemet, erre hitet kivánok töled. De mivel ez a' moſtani üdö arra alkalmatlannak látszik, tetszett nékem, hogy arra más alkalmatoſabb órát válaſzſzunk: a' kinek midön ideje el-jö, hiteles emberem által értésedre adom, és akkor házamba jövén, akkor esküdgyél-meg az én kezemen a' te Iſtenidre, és én-is haſonlóképen te elötted, hogy meg-állói lészünk fogadáſunknak; azután oszton tésis az én állapatom felöl bizonyoſabb lehetsz, és engemet ſajátodnak tartván, mindenekben inkább hihetsz: ellenben, én-is bátrabban ki-terjedek a' tanúság adásban, igazgatásban, és reád való gondviſelésben. Ezen a' tanátson mind ketten meg-nyugodván, akkor meg-válnak egymáſtól; Médéa el-bútsúzván édes Attyától, bé-mégyē háló-házába szép leányi ſeregnek késíréſével; Jáſon pedig marad az ö társai között.

Minémű tanúságot ád Médéa Jáſonnak, hogy gyözedelmet veheſſen a' tüzes ökrökön, a' ſárkányon, és hogy az arany bárányt el-nyerheſſe.

MÁr a' szép Nap az égen futását el-végezte vala, és a' föld alá haladván a' földet bé-árnyékozta vala; azonban, Médéának-is jut eszébe a' Jáſonnal való végezé-

gezéſe, és a' titkoknak meg-jelentéſére az éjtzakai üdöt leg-alkalmatoſabbnak tartván, kiváltképen midön az udvari nép-is minden felé le-takarodott vólna, ſzólíttya egy vén aſzſzony, de igen ravaſz és meſter ſzolgálóját, kit titkon Jáſonhoz küld: kinek izenetire Jáſon-is mindgyárt fel-kél, és mégyen Médéa hivatallyára. Kik midön egymáſt köſzöntötték vólna, megnyittya Médéa ládáját, és egy Jupiternek ſzentelt képet ki-véſzen onnat, (: kit pogányi rendtartáſa ſzerint minden kintsnél fellyebb betsült:) Jáſonnak ajándékozza, illyen ſzókkal: Ennek a' képnek és Jupiternek nevére kinſzerítelek tégedet édes atyámfia Jáſon, hogy moſt hozzám-való indúlatodat titok és tsalárdság nélkül jelentsd-ki nékem, hadd tudgyam magamat mihez tartani; és ha állhatatos akarſzé moſtantól fogva minden üdöben lenni hozzám. Igy a' kép elött kezet fognak, és erös hittel 's ſzeretettel egymáshoz kötik magokat. Illyen a' vak ſzerelem, a' ki nem ſzenvedheti a' világoſságot, hanem ſetétben ſzeret járni: az ö jövendöbéli veſzedelmeknek meg-gondolásáról el-fordíttya még az okoſok elméjét-is; ſemmi a' betsületnek veſzedelmezéſe elötte; ſemmi a' Királyi háznak el-romláſa, és édes Attyának 's magának-is következendö kára. Ihon minden rá nézendö örökſégétöl kéſz meg-válni, és minden ſzerentséjét kotzkára vetni, egy idegen ifjúnak kedvéért; nem gondolván-meg a' meſzſzünnet jött ifjúnak álnokságát, ki talám tsak a' jelen-való üdönek és ſzerentsének hü ſzolgája: noha a' hit meg-ſzegéſnek ember igen meg-ſzokta árrát adni; de késö azt azután ſiratni, mikor az igaz útat el-véti valaki. Valóban hijába fáraſztotta vólt elméjét Médéa az egek forgásának

nak tanúlásában, ha maga életére nem tanúlt vólt gondot viſelni; a' bizonyoſt bizontalanért el-hagyni; a' valóságot el-hagyni, és az árnyékhoz kapni, tsak az Æſópus komondorát illeti. Ezek hitet adván egymáſnak, úgy kezdettenek egymáſſal élni, mint házaſok, minden kivánságok ſzerint; nem gondolván-meg, a' gyönyörüſéges rövid óra, melly hoſzſzas vezedelemnek léſzen kezdeti, és oka. Azután ſok beſzéllgetéſek közben hozza elé Jáſon Médéának, néki már mit kelleſsék tselekedni; kérvén, ne légyē feledékeny róla, mivel önéki már fel-tett dolgához kell látni. Kinek Médéa: Ne gondolkodgyál, (: úgy mond:) mert a' világon ſenkire nagyobb gondom, mint reád, nintsen; tsak légy ſzorgalmatos gondviſelője, és meg-tartója mind azoknak, a' mellyeket én néked adok.

Médéától Jáſonnak adatott ajándék.

ELsöben-is adott néki egy ezüſt képet, melly tsudálatos ördögi meſterſégek kel kéſzíttetett, mellyel könnyü vólt ellene állani akarmelly hatalmas ügyekezeteknek-is; elei be adván Jáſonnak, hogy azt a' képet feje felett hordozza, ha azt akarja, hogy más ellenkezö praktikák ne árthaſſanak néki. Máſodſzor, drága jó illatú kenetet adott néki, kinek hatalmas ereje vólt minden hévſégeknek, és fel-gerjedett langoknak el-enyéſztéſére. Harmadſzor, egy gyürüt adott, mellyben olly kö vólt, kinek erejétöl nem lehetett olly méreg, mellynek el nem kellett ólzlani és ſemmivé lenni: annak-felette, ezen könek ollyan tulajdonsága-is vólt, hogy ha belöl fordította a' tenyere felöl a' követ, ſenki ötet meg nem láthatta:

Ezt

Ezt a' követ a' meſter emberek Akháteſnek nevezik, melly Siciliának egyik ſzigetében ſzokott termeni. Illyen követ viſelt Æneás-is, a' mint Virgilius irja felöle, midön Kárthágóba ment vólna; úgy hogy ſenki ötet ne látná. Igy irván felöle: Tsak az egy Akhátes vólt követö társa. Negyedſzer, iráſt-is adott néki, mellyröl illyen tanúságot ád Jáſonnak, hogy midön a' több veſzedelmeken által mégyen, és az arany bárányhoz közelít, hirtelen és mód nélkül ne kapdoſſon a' bárányon; hanem térdre eſvén, háromſzor ólvaſſa-el alázatoſon az eleibe adott iráſt, mellyel az Iſteneket mintegy áldozattal úgy engeſzteli-meg. Utóllyára, egy pohárt adott néki, teli tsudálatos vizeknek erejével; meg-tanítván, hogy mikor a' tüzet okádó ökröket éri, gyakran öntözze azokat a' pohárban lévö nedveſséggel; a' melly nedveſségnek ollyan ereje vólna, hogy annak ragadós és enyves keménysége úgy öſzve kóltsolná a' ſzájokat az ökröknek, hogy ſemmiképen fel nem táthatnák, és többé torkokon tüzet nem botsáthatnának-ki. Illyen tanúságot adott Médéa, mellyek által Jáſon arra a' ditséretes gyözedelemre jutna. Ezek után ki-botsáttya házából az ifjat.

Mint jutott Jáſon az arany bárányhoz.

HAjnal után meg-világoſodván az üdö, Jáſon is kilopja magát a' Médéa háló-házából, és mégyen Herkuleshez és több társai közzé; kit Étes Király-is látván, vig ortzával köſzönt, jó reggelt kivánván néki. Jáſon pedig alázatoſon köſzönvén, mond: Mivel az itt-való m latásban már egynéhány napokat töltöttünk, kérlek Uram Király, tovább ne tartóztaſs, hadd eſſem által azon a' veſzedelmes próbán,

mellyen az arany bárányhoz kell jutni. Kinek mond a' Király: Édes barátom Jáſon, nem gondolnék véle, tsak-hogy félek, a' te bátorságod és ifjúi erödben való bizodalmad a' halálnak idétlen törébe ne ejtse fejedet, kire nézve magam ellen-is a' rágalmazó nyelveket fel ne támaſzſzam, mintha okot kereſtem vólna veſzedelmedre. Kihezképeſt, én-is még-is ſzeretettel intlek, kedvezz életednek, és tartsd-meg jövendöbéli nagy dolgokra magadat. Erre felel a' Királynak Jáſon: Felſéges Király, ezt én nem hirtelenſégböl tselekeſzem, mert elég hoſzſzas gondolkodás után vettem erre magamat; téged pedig ſenki méltán meg nem itélhet, ha nékem veſzedelmem történik-is, ſzántſzándékkal ſzerentséltetvén magamat. Viſzont a' Király: Édes barátom Jáſon, bizonságim légyenek minden körülöttem állók, hogy kedvem ellen követem akaratodat; de ha néked így tetſzett, az Iſtenektöl kivánok jó ſzerentsét, kik békével hozzanak viſzſza közinkbe. E' ſzók után Jáſon meg-indúl. Vólt pedig Colchis ſzigetének ſzomſzédságában egy más ſzigetetske, mély tengerrel minden felöl környül vétetve, kiben öriztetett az arany bárány; a' kibe tsak egy kis tsónakotskán talpig fegyverbe öltözvén bé-evez, és a' tsónakból ki-ugordván a' ſzáraz földre, egyeneſen mégyen az arany bárány felé. Azalatt, Médéa-is ſzorgalmatos lévén ollyan kedves mátkájának állapottya felöl, fel-mégyen a' Királyi házaknak leg-magaſſabb épületire, a' holott néz vólt a' ſzigetre, ſokat ſohajtozván, söt ſiránkozván-is a' Jáſon hartzának bizontalan ki-menetelin. Azalatt mendegel Jáſon: és midön már közelített vólna, meg-láttya az elötte álló ökröket, kiknek olly vaſtagon mégyen-ki a' tüz

a' tüz a' torkokon, hogy a' levegö-egetis nagy darab helyen el-fogta és melegítette a' tüz. Kihezképeſt, ſemmiképen nem kezd Jáſonnak módgya lenni tsak a' közelítéshez-is. Azonban, jutnak eſzébe az orvoſságok, mellyeket az ö jegyeſſe Médéa adott néki, és a' kenettel kezeit, ortzáját, nyakát, és a' mi teſtéhez férhetett, meg-keni; a' képet pedig, mellyet nyakában hordozott, le-véſzi onnat, és a' lang eleibe veti; és az iráſt elé-kereſi, mellyet annyi izben el-ólvaſván, a' mint eleibe vólt adva Médéától, azután nagy bátorsággal meg-indúl az ökrökre, és hartzot indít vélek. Az ökrök pedig ſzüntelen okádozván a' tüzet reája, már a' rajta lévö fegyver meg kezdett vólt hevülni, és a' kezében lévö dárdának nyele-is ſzintén meg kezd vólt égni; úgy-annyira, hogy már Jáſon tsak a' halálnak eſett torkába: hogy eſzébe jut a' viz, mellyet egy edényben adott vólt néki Médéa, és azt elé-vévén, öntözni kezdi az ökröket véle; a' ki nem-tsak meg-ólttya a' tüzet, hanem az ökröknek úgy bé-is zárja ſzájokat, hogy ſemmit nem kezdenek kegyetlenkedni. Illyen formán meg-ólván a' tüzet, a' meg-hevült levegö-égis meg kezd hiveſedni; és Jáſon meg-éledvén, az ökrökön hatalmat véſzen, kiknek nagy bátorsággal ragadgya ſzarvokat, és kedve ſzerint a' hol akarja hordozza öket, el-fáraſztván, és minden erejekből ki-vévén, próbálgattya öket, ha félre nem rugnak-é ezentúl, és a' ſzolgálat alá adgyák-é engedelmeſen magokat? Kiket látván, hogy többé nem rugódoznak, hanem kéſzek minden engedelemre, járomba fogja öket, és a' földet kezdi ſzántani vélek, kik olly nagy erövel forgattyák a' földet, hogy még a' régi épületeknek romladozott fun-

dámentomit-is fel-forgattyák, és a' nagy erös gyökeres földet fel-hánnyák. Illyen formán egy jó-darab mezöt meg-fzántván, meg-köti és helyben hadgya az ökröket: és azután nagy ſerényen és bátran mégyen a' ſárkányra; kit midön látott vólna a' ſárkány feléje közelíteni, fel-kél feküvö helyéből, és rettenetes kegyetlenül kezdi forgatni ſzemeit, ſzokáſa ſzerint iſzonyú füvöltéſſel büdös és meleg párát botsát-ki a' ſzáján lehelléſével, úgy hogy nagy darab földig a' levegö-egetis meg-veſztegeti mérges és tüzes párájával; a' nyelve forgatásából pedig ugyan ſzikrázik minden felé az ártalmas keſerüſég. Jáſon mindazonáltal bátran vagyon, és a' Médéától néki adatott orvoſságokat elé-vészi, és a' gyürüt a' kövével fordíttya a' ſárkány ſzemei eleibe; kinek látáſa miatt mindgyárt laſsúdik a' sárkánnak kegyetlenſége, úgy-annyira, hogy fejét 's nyakát imide-amoda kezdvén félen hajtogatni, tellyeſséggel el-bádgyad. Ennek a' könek a' leg-java indiában találtatik-fel, a' mint Iſidorus mondgya, mellyet mi Smaragdnak hivunk. Ennek a' könek minden kétség nélkül ollyan ereje vagyon, hogy akarmelly mérges férgeknek ártalmas nézéſektöl megſzabadít; mivel Siciliában igen ártalmas nagy varasbékák vannak. Ott illyen formán élnek ellenek, hogy ha tsak valamelly vas-veſzſzöt jól meg-dörgölnek-is evel a' kövel, és eleibe téſzik, nem állhattya ſokáig, hanem el kell a' féregnek veſzni miatta. Mindazonáltal, a' melly Smaragd valamelly mérges állatot megnyomorít, maga-is azután ízre porra romlik: ennek erejével győzte-meg Jáſon a' nagy ſárkánt, ki midön bádgyadni kezdett vólna, fegyverével mind addig vagdallya, ſebesíti, míg el-nyujtózik a' földön a' nagy

ſárkány,

ſárkány, és éktelen dögivel nagy darab helyen rothaſzttya a' földet; kit midön eſzébe vett vólna Jáſon, hogy a' ſzél ki-ment vólna belöle, rája áll, és derekától el-vágja a' fejét; és a' Médéa tanítáſa ſzerint állait fel-potzkolván, a' fogait mind ki-ſzedi a' ſzájából, és a' melly földet meg-ſzántott vólt az ökrökön, abba veti, kik mindgyárt ki-kelnek azon földből, és hallatlan fegyveres vitézeknek ſerege támad belölök. Az illyen veteménynek illyen gyümöltse lévén, egymás ellen támadnak, és ſebesíteni kezdik egymáſt, ki miatt rettenetes hartz támad azon mezöben, nem ſzünvén a' vagdalkozástól mind addig, míg el nem fogyatták egymáſt. Médéának illyen Máthématikái büvöléſi által mind ezeket végbe vivén Jáſon, és már nem lévén ellenſége ſem ſárkány, ſem tüzes ökrök, egy ideig való gondolkodáſa után mégyen a' bárányhoz, kinek nem lévén ſemmi ereje már maga óltalmára, annak meg-metſzi a' torkát, arany gyapjú börét lehúzza a' húsáról aranyas ſzarvaival együtt: ugyan ott a' földre borúlván tiſzteli az ö Iſtenit, kik ötet ollyan nagy ſzerentsével áldották. Illyen nagy gyözedelem után vállaira terítvén az arany gyapjút, nagy örömmel viſzſza-tér, és azon tsónakotskán kievez onnat a' nagyobbik ſzigetbe, mellyben várták dolgának ki-menetelit Herkules és az ö baráti. Kit látván az ö társai, olly nagy örömmel fogadtak, mintha akkor lett vólna a' világra, nem lévén ſemmi reménſégek életéhez. Jáſon pedig minden barátival meg-ſeregelvén mégyen az udvarba, kit noha kedvetlen, de tettetes-képen jó ſzivel fogad Étes Király. Magában pedig búſúl, mint a' ki ollyan nagy gazdagságától meg-foſztatott; mindazáltal fogadásának tsak

meg kellett felelni. Attól fogva Jáſont melléje ülteti Királyi ſzékbe; kinek tsudájára elé-jö minden féle nép, látván azt a' kiváltképen-való drága arany gyapjút; de mindenek felett álmélkodtak azon a' nagy győzedelmen, mint lehetett embertöl a' Márs óltalma és gondviſeléſe alól ki-ragadni a' prédát. Médéának-is hire lévén e' nagy győzedelemben, vig ortzával elé-járúl, és az Étes Király parantsolattyából mintha kedve ellen Jáſon mellé ül, és ott laſſú ſzókkal kedve ſzerint beſzéllget kedves társával, azután-is módot kereſvén egymáſſal való ſzembe lételben, az elmenetel felöl tanátskozván egyſzer-is másſzor-is. A' Médéa tetſzéſéböl mindazonáltal, egy hólnapig megmarad Jáſon a' Colchis ſzigetiben. Végtére ſzolgálván az alkalmatoſság rája, fel-kél Jáſon az ö társaival egygyütt, és útra indúl, Médéát-is el-vivén magával az Attyának hire nélkül, bútsút ſem vévén a' gazdától. Tsuda, melly nagy örömmel mégyen Médéa által a' nagy ſzéles tengeren idegen orſzágra, iſméretlen nemzet közzé; reá nézendö gazdag orſzágát, Attyának minden hozzája való kegyeſségét meg-vetvén, a' bizontalan ſzerentsére bizza magát. Sokat tanúlt vólt Médéa; de a' mire leg-nagyobb ſzükſége lett vólna, abban vólt tudatlan; nem látván által, jövendöben minémü betstelen és ſzomorú kimeneteli léſzen Prothéſilaus által mind kedves Jáſonnyával együtt. Mertugyan-is igaſság az, hogy a' minémü mértékkel mérnek máſoknak, haſonlóval mérje viſſza az Iſteni végezés az embereknek-is. Igy az Étes Királyon tett méltatlan boſzúság-tételis nem vólt el-felejtve, hanē dupláſon meg-adták az árrát; ehezképeſt nem igen ól-

vaſſuk

vaſſuk még a' pogányok között-is, hogy a' bün büntetés nélkül maradott vólna.

Sok üdö múlva Jáſon Médéával, Herkuleſſel, és több társaival együtt Theſsáliába érkeznek: kiknek jöveteleken meg-dobban Péleus Király, mivel nem ollyan reménséggel tudta vólt el öket, hogy többé láthaſſa; mindazáltal kedve ellen, és nem örömeſt, jó szivel láttya, és régi igéreti szerint jövendöbéli uralkodásra Jáſont Királyi székbe helyhezteti. Jáſonnak pedig eszébe jutván a' Laomedon boszszú-tétele, félre téſzi mind a' Theſsáliai Királyságnak bóldog uralkodását, mind a' Médéához valo köteleſségét, 's mind az arany gyapjúnak el-nyeréſe által szerzett dütsöſségét; fordittya minden elméjét a' boszszú-tételre Laomedon a' Trójai Király ellen. Mellyröl mindenek felett tanátskozik Herkuleſſel, és az egész dolognak gondviſeléſét Herkulesre mint hü társára bizza; kik Péleuſnak, és Görög országnak több Fejedelminek keſerveſen meg-panaszollyák, melly embertelen választ és méltatlan gyalázatot szenvedtek, melly nem tsak az ö személyeket illeti, hanem az egész Görög nemzetséghnek gyalázattyát nézi: nem illik nemes Nemzetséghez a' nagy betstelenséget tsak el-nyegni, hanem minden felöl adgyanak ſegítséget, 's magokra vállalják ök a' munkát és fáradságot, és nem hadgyák Nemzeteken sülni e' történtt rút dolgot, mind addig, míg méltó boszszút nem állanak a' Trójai Királyon. Kiknek panaszokra tekíntetek lévén, nagy ſegítséget adnak a' Görög Fejedelmek Jáſon és Herkules mellé.

Mint

Mint romlott-meg az első Trója Jáſon és Herkules miatt.

HErkules lévén az egéſz munkának fel-vállalója, a' mint fellyebb-is mondók, nagy kivánsággal akarván tiſztinek megfelelni, mégyen elsöben-is Spártába, melly Romániának egyik réſze vólt; melly tartománynak két egy teſtvér Atyafiak vóltak Fejedelmi, ugymint Káſtor, és Pollux. Ezekröl az Atyafiakról költötték a' régi Poëták, mintha Jupiter fiai lettenek vólna Dafné igen ſzép aſſzonytól Hélenával együtt. A' Hélena ſzármazását pedig illyen formán költötték, mintha tyúktojáſsá változtatta vólna magát Jupiter, kinek ſzine alatt közelített Dafnéhoz. Kihezképeſt, némelly Poëták tyukmonyból ſzülettettnek nevezik néha Hélënát; néha Tyndariſnak, egy Tyndaris nevü helyröl, melly Siciliának Éſzaki réſzében vólt Meſsána városának ſzomſzédságában, mivel annakelötte való üdökben Theſeus-is el-kapta vólt Hélenát még leány korában, és vitte abba a' ſzigetbe; kire nézve több verſei között azt-is ſzemére veti Páriſnak Ovidius, kit újolag elébbi ſzüzeſségére hozott vólt egy Kupidó nevü ifjú. Ezekhez az Atyafiakhoz érkezvén Herkules Káſtorhoz és Polluxhoz, nagy barátsággal kéri öket, hogy mellette kellyenek-fel, és hatalmas erövel mennyenek Trója veſzedelmére, kik nagy örömeſt engednek a' Herkules kivánságának. Azután mégyen Salaminába; ez-is Romániának vagy Görög orſzágnak egyik tartománnya vólt, kiben uralkodott Telamon, nagy bátorságú vitéz Király: azt-is kéri Herkules, hogy Laomedon ellen véle együtt ne neheztellyen el-menni; kitöl-

töl-is jó válaſzt nyervén Herkules mégyen Péleushoz, az-is kéſz a' boſzſzú állásra Trója ellen. Onnat mégyen Pylon tartománnyába; kinek Fejedelme vólt egy igen nevezetes ember Neſtor, a' ki Herkuleſnek meg-értvén akarattyát, mindenekre kivánsága ſzerint igéri magát, köteles barátsága-is lévén Herkuleſſel tellyes életében. Mindenütt dolgát végezvén, mégyen viſzont viſzſza Péleushoz, a' ki már húſz öreg hajóval a' tengerre ki-is indúlt vólt; kire nézve a' több Királyok-is mind el-érkeznek Theſsáliához, és onnat a' tengerre költöznek. Már olly üdö vólt, mikor a' nap az éjtſzakával meg kezdett egyezni; a' hideget a' föld ſzinéröl a' meleg ſzellö meſzſze üzi, a' fagyos földet gyenge fúvásával meg-engeſzteli, a' puſzta fákat ſzép zöldségbe öltözteti, a' forráſokat egéſségeſekké téſzi. A' mikor, egy ſzóval, a' vig Tavaſz az embereknek minden újságokkal kedveskedik, és ſokképen vidámíttya a' ſziveket, Szent György havának ſzintén közepi táján, midön a' kedvetlen tenger-is ſok rendbéli háborúitól ſzünni és meg ſzokott tsendeſedni. Akkor, mondom, Jáſon és Herkules a' több Görög orſzági Királyokkal meg-indúlnak, és a' jó Zéfirus ſzélnek ſegítségével éjjel nappal mind addig mennek, míg a' Simeonta nevü partra, melly Áſiában és a' Trójai birodalomban leg-nevezeteſebb vólt, el-érkeznek. Hova eſtvének idején jutván megállapodnak, ki ſem ſzállván a' tengerröl, tsak a' vasmatskákat botsáttyák-le a' fenékre, ott várván tsendeſen a' Napnak fel-jövetelét. Reggelt érvén pedig, a' Trójabéliek bátorságban élvén a' partot örizet alatt nem tartották; kihezképeſt a' Görögök ſzabadon 's minden ellenkezés nélkül ki-ſzállanak a' ſzárazra,

a' holott lovokat ki-kötözik, sátorokat fel-vonſzák, és ſtrásájokat minden felé ki-állíttyák: és minekelötte a' Nap fel-jöne, Péleus Király az ö sátorába hivattya Jáſont és Herkuleſt, és Görög orſzágnak minden ott lévö Fejedelmit, kiket rendbe ültetvén, így ſzól nékik Péleus: Vitéz Urak, az egéſz világra ki-terjedett a' ti hiretek, és vitézi jó magatok viſeléſe; nemis hallatik a' világon, valamihez ti hozzá kezdettetek, hogy markotokban ſzakadott vólna munkátok, és ortzátokra tért vólna éretlen tselekedetetek. Noha nem ok nélkül indúltunk-meg, és ſzállottunk a' Laomedon Király földére; de mivel az Iſtenek akarattyából már el-érkeztünk, három dolgot kell feltennünk, hogy mi-is tselekedetinket meg ne bánnyuk. Egyik az, hogy ellenſégünk állapattyát kitanúlhaſsuk; hogy gondviſeletlenſégünk miatt fortélyt rajtunk ne ejtsenek. Máſik az, hogy igyünket ki-hirdeſsük; tudnillik, hogy mind Iſtenek 's emberek elött menttek légyünk, hogy nem a' hamiſság mellett hartzolunk. Harmadſzor, egy ſzível lélekkel el-ſzánnyuk magunkban, hogy vagy ditséreteſen le-téſzſzük egymás igaſságáért életünket, vagy gyözedelmet véſzünk ellenſégünkön; mellyre ha az Iſtenek rá ſegítenek bennünket, olly nagy gazdagságra jutunk, mellynek máſſa a' világon ſintsen: és minekelötte azokhoz juſſunk az Iſtenek jó kedvéböl, addig ſzabjunk rendet, mint éllyünk aval a' nagy gazdagsággal, és minémü áldozatokat-is tegyünk azokból. El-végezvén beſzédét Péleus, mindenek elött így felel-meg ſzavaira Herkules: Minthogy mindenkor ditséretre méltó vóltál, Király, haſonlóképen tanátsod-is ditséretes; és ha azt kivánnyuk, hogy a'

jó ta-

jó tanátsnak kimenetele-is ditséretes légyen, nékem az tetſzenék, hogy az egéſz ide gyült népet két rendbe oſztanók egyenlöképen; az egyik ſeregbē légyen Telámon Király, minden ö népével együtt: a' máſik ſeregben én léſzek Jáſonnal együtt. Mi pedig minekelötte fel-jöne a' Nap, titkon még éjtſzakának idején les helyben meg-állunk a' Trójai hóſtátban és gyümöltsös kertek között; úgy hogy hólnapi nap, mikor Laomedon Királynak hire léſzen a' mi ide jövetelünk felöl, és minden népével ki-jö a' városból a' mi hajónknak fel-veréſére, kiknek-is óltalmára három ſereget ſzükſéges hagynunk, annak egyikének az erös Neſtor légyen Kapitánnya; máſiknak Káſtor; harmadiknak Pollux. Mi felölünk pedig, kik a' les helyben léſzünk a' gyümöltsösök között, ſemmit nem fog tudni, hanem bátran mégyen a' hajókra minden vitézivel együtt. Akkor mi a' les helyböl ki-menvén, meg-adgyuk Laomedon Királynak a' költsönt: nemis látok ennél általabb útat a' boſzſzú-állásra. Tetſzett a' Herkules tanátsa mindeneknek: és hogy az üdö az alkalmatoſságból ki ne fordítsa öket, Telámon Király, Péleus, Jáſon és Herkules lovokra ülnek, és kiki ſeregét maga mellé vévén Trója felé indúlnak, a' több Görög népet mind egyig a' hajóknál hagyván a' tenger-parton. Azonban meg-világoſodván, Laómedon Királynak hire érkezik a' Görögök érkezéſe felöl; kihezképeſt, nagy ſerénſéggel Trójának minden útzáit bé-járattya, 's meg-kiáltattya, hogy valaki vitéz embernek tarttya magát, és hazájának igaz fiának, kardot köſsön, és a' Királyal együtt ki-mennyen. Ehezképeſt, minden nép ki-takarodik a' Királyal egygyütt a' városból, valakik a' fegyver fogásra alkalma-

tosok vóltak; kiket Laómedon Király ſzép ſeregekbe rendel, nem gondolván ſemmit a' titkos tsalárdságról, mik jöhetnének-ki a' les helyekből, mégyen minden erejével a' tenger-partra a' hajók felé; kiket látván a' hajók óltalmára hagyott Görögök, azok-is mindgyárt rendeltt ſeregekben elé-állanak. Kik között elsöben-is Neſtor vezér ſzembe ſzáll az ellenſéggel, és nagy bátorsággal és gyülölſéggel hartzol egygyik a' máſikkal; úgy hogy a' dárdák romláſa, ſiſakok és paiſok öſzve veréſek miatt meg-zendül még a' mezö-is; hullnak mind két réſzről ſzámtalanon a' vitézlö rendek, annyira, hogy a' mezö ſzíne vereslik a' ſok ember vértöl; de végre a' Trójai ſokaság gyözedelmes léſzen, tsak maga lévén az ellenſég ellen Neſtor, ſeregével: kit látván a' vitéz Káſtor, ö-is rendeltt ſeregével meg-ſegíti Neſtort; kinek érkezéſével megújúl a' hartz és a' kiáltás: a' kik elött omlani kezdenek a' Trójaiak; de a' Laómedon Király, mintegy fene oroſzlán, meg-ſegíti az ö népét, és ſzámtalan ſokakat a' Görögökben meg-öl, és meg-ſebesít. Látván azért Királyoknak jelen létét a' Trójaiak, iſmét új hartzot újítnak, és veſzedelmes-képen kezdik fogyatni a' Görögöket, magok vérek húllását ſemminek alítván. Akkor látván Pollux Kapitány az ö Attyafiainak iſzonyú veſzedelmeket, ö-is meg-indúl nagy haraggal minden népével, és ſiet a' Trójaiak ellen; úgy hogy valakiket elöl utól talál, öli, vágja, és a' földig tiporja. Laómedon Király pedig akkor keveſébb hátrább állván a' ſeregektöl, látván népének nagy veſzedelmét következni, mind haraggal, mind ſzép ſzóval inti vitézit, hogy feléje mennyenek, és a' mennyiben lehet, tsoportba veri öket. Azonban, Neſtor

vitéz

vitéz meg-iſméri Laómedon Királyt, eſzébe vévén, hogy ö vólna az egéſz Trójai népnek vezére, minden ügyekezetivel ellene indúl. De Laómedon Király-is meg nem ijedvén töle, fordíttya lova ſzáját, és ſzembe mégyen Neſtorral; azonban, dárdáját melyének akaſztya, és olly nagy erövel kezd hozzá járúlni, hogy ha máſok meg nem ſzabadították vólna, akkor minden kétség nélkül el kellett vólna veſzni Neſtornak; kiknek ſegítségek által meg-újúlván Neſtor, viſzontag Laómedon ellen indúl, és hatalmas erejével a' fejében lévö ſiſakját épen ketté vágja, és magát-is a' Királyt a' földre ejti: de abban az eſetben ſem veſzti-el eſzét Laómedon, hanem tsak hamar fel-ugrik a' földröl, és hegyes-tört rántván által-üti a' Neſtor lábát. Ugyan akkor egy Cédár nevü ifjú legény, kinek elsö vitézi próbája-is azon a' napon vólt, látván Királyát Laómedont gyalog lenni, és úgy veſzedelmeſkedni, megpirúlván rajta lóra ülteti a' Királyt; maga pedig az ifjú támad egyeneſen Neſtor ellen: de nem érkezvén-el a' nagy vitézzel, le-veri ötet Neſtor, és a' Laómedon lábai elött veri által fegyverével. Kit látván Laómedon meg-búſúl, és boſzſzút akarván hü ſzolgájáért állani Neſtor ellen támad újolag; kinek úgy a' fejébe ronttya ſiſakját, hogy imitt-amott húllanak-el a' ſiſaknak darabjai, és magát-is artzúl megſebesíti, annyira, hogy akkor Neſtort meg-rontotta és meg-ölte vólna, ha a' Görögöknek ſokasága akkor hirtelen Laómedonra nem érkezett vólna; a' kik közzül-is noha Laómedon ſokat fegyverével által-vér, de a' ſokaság ugyan tsak meg-ſzabadíttya Neſtort, és a' mint lehet Neſtor iſmét lovára ül. Káſtor látván Neſtornak illyen nagy veſzedelmét, öis ſegítségére indúl,

ha mi jót tehetne véle: de minekelötte oda érkeznék, egy Sékurida nevü Trójai vitéz Cédárnak attyafia eleibe mégyen, és Káſtornak óldalába ronttya dárdáját. De mivel a' fegyver-derekat meg nem hatotta, meg-marad Káſtor, és Sékuridát viſzont úgy vágja, hogy fö-meredek le-fordúl lováról. Viſzont a' Sékurida társa Káſtornak ellene támad, és ſiſakját kiütvén fejéből halálos ſebet ejt rajta, lováról le-veri, és a' lovát el-nyervén töle fegyver-hordozójának adgya kezébe. Káſtort pedig ſidalmazni kezdi azokért a' boſzúság-tételekért, mellyeket miatta ſenvedett az ö rokona. Már gyalog lévén Káſtor, környül véſzik a' Trójaiak, hogy el-foghaſsák ötet. Kik ellen ember módon óltalmazza magát; de egyedül elégſéges nem lévén, már ſzintén rabságba eſett vólna, ha Pollux Király két ſzázad magával ne érkezzék; ki nagy erövel meg-ſzabadíttya kedves attyafiát, és ugyan ott lovára-is ülteti. Pollux meg-buſúlván, vakmeröképen mégyen mindenekre; azalatt találla elöl Héliákhint, a' ki a' Kárthágó Királyának onokája vólt, Laómedon Királynak pedig öregbik fia: ennek ellene támadván Pollux úgy vágja, hogy ſzörnyü-halált hal Laómedon Király elött. Kin felette igen megindúlván Laómedon, ſirás nélkül nem nézheti: kire nézve újolag trombitát fútat, és tsak hamar hét ezeren oda ſeregelnek a' Trójaiak; kikkel új hartzot indít, 's mindent kíméllés nélkül ölnek, ſebesítnek; mellyet nem állhatván a' Görögök, hátat adnak, és a' tengerre hajójok felé ſzaladnak. Ugyan akkor vége-is lett vólna a' Trójai Király gyözedelmes hartzának, ha ne érkezzék Trója városából egy Dothes nevü vitéz nagy ſebekkel, ki Laómedonnak nagy zokogáſſal

gáſſal és könyhúllatáſſal kezdi beſzélleni Trójának nagy veſzedelmét, mellyet az ellenſég mindeneſtölfogváſt el-lepett. Azt hallván Laómedon, a' tenger mellett hadgya a' Görögöket, és fordúl hazájának Trójának óltalmára: de minekelötte a' városhoz közelítene, eleibe ſok rendeltt ſeregekkel érkeznek Trója felöl a' Görögök; viſzſza tekíntvén pedig, háta megett-is láttya az ö ellenſégit, kiket meg-győzött vólt, hogy azok-is ſzivet vévén magoknak, újolag fel-költenek, és utánna indúltak; és e' nagy ſzorongatás közben elötte-is utánna-is nagy lévén a' veſzedelem, nem tud mit tselekedni, hanem halálra ſzánnya magát minden népével együtt, és rettenetes vakmerö hartzot indítanak; de a' Görögök ſokasága ſokképen felyül haladván a' Trójaiakat, kimílletlenül kezdik vágni és fogyatni. Nem ſok üdö múlva ama' hatalmas erös Herkules-is el-érkezik, ſzéllyel haſogatván a' ſeregeket; a' ki elött, mint valami kaſzás elött a' fü, húllanak az emberek. Azután Laómedon Királyt fel-kereſi a' ſeregek között, és azt haragjában lováról le-veri, fejét vévén dühös módon veti a' ſeregek közzé. Mellyet látván a' Trójaiak, már vezérek ſem reménſégek nem lévén el-bádgyadnak, mint páſztor nélkül való juhok, a' nagy-tágas mezön ſzéllyel oſzolnak, és a' hol óltalmat találnak minden felé ſzaladnak. Nagyobb réſze mindazonáltal el-húll a' Görögök fegyvere miatt: és ez lön kimenetele a' Görögök és Trójaiak között való gyülölſégnek. Illyen nagy győzedelē után a' Görögök bé-ſzállanak a' nagy városba, és kedvek ſzerint járják az útzákat, a' nagy udvaroknak 's házaknak nyitogattyák 's ronttyák záros kapuit és ajtait, nem maradván a' városban egyebek

bek az öreg embereknél, aſſzonyi állatoknál, és ifjú gyermeki ſeregnél; kik-is féltekben az Iſtenek templomába vonták magokat. A' kik pedig onnat ki-ſzorúltak leányzók, és aſſzonyi állatok, imitt amott lappanganak a' nagy félelemben, tsak a' ſirásban és fohászkodásban vetvén minden bizodalmakat. A' Görögök pedig a' gazdag házakban töltözödnek és rakodnak prédákkal, egy egéſz hólnap telvén belé, míg a' városból ki-hordgyák a' ſok kíntset, és külömbkülömb-féle ſzépſégeket. Azután a' magaſs épületeket és városnak kerétéſit, erös tornyait a' földig le-vonſzák, és tolvaj módon mindeneket elpuſztítanak, ſem a' gyermeknek, ſem a' régi ſzemélynek tekinteti nem lévén elöttök, egyaránt kéményked-nek mindeneken: végre a' templomokba-is bé-mennek, és onnat-is az ifjú aſſzonyoknak 's leányoknak ſzépit ki-vonſzák és el-rabollyák, örökös ſzolgálatra magok hazájába vivén öket. Leg-utól a' Laómedon Király fényes udvarára mennek; mellynek kapuját midön bé-rontanák, ott találnak egy tsudálatos ſzép leányt, kinek Exiona neve, Laómedon Királynak kedves leánya: de bár vagy ne ſzületett vólna, vagy a' Görögök kezére ne jutott vólna. Kinek Herkules kezét fogván ki-viſzi az udvarból, és aval ajándékozta-meg fáradságának jutalmáért Telámon Királyt, mivel ö vólt az elsö, a' ki bérontott a' Trójai kapukon. De valóban embertelen és paraſzt indúlattyát iſmértette-meg Telámon ezen kedveskedésben; mert a' ſzép és ékes termetü ſzemélyt, ki maga viſeléſével, 's véle ſzületett jó erköltsével tekintetes vólt mindenek elött, tündökölvén máſok felett benne a' drága nemes vér. De ezt nem úgy betsülötte Telámon,

mint

mint Király leányát, hanem mint egy közönséges rabot ágyasának rendeli. Ennek betstelenſége olly nagy boſſúra indította a' Nap-keleti Áſiai Fö rendeket, hogy az ember le ſem tudgya irni, mennyi veſzedelmek 's károk következtenek jövendöben ſok Nemzetségek között; mellyröl ide hátrább bövebben léſzen emlekezet: holott ez vólt egyik legfövebbik oka a' nagy veſzedelemnek, mellynek ſok eſztendökig-is alig érték végét. Igy puſztítván-el az elsö Trójá't, minden hajójokat meg-terhelvén a' Trójai kintsel, meg-térnek a' Görögök, és a' ſzéles tengeren mennek viſzſza hazájokba. Kiknek érkezéſeken mindenütt nagy vigaság indúl egéſz Görög orſzágon, mindenütt kövér áldozatokat tévén az ö Iſteneknek örömökben. Akkor úgy meg-gazdagodott Görög orſzág, hogy azután ſok eſztendök múlva-is emlekezetben vólt, a' Görögöknek onokájokra maradván az Aſiából hozott gazdagság.

Ujolag a' nagy Trójá't mint kezdette
Priamus Király.

EL-puſztúlván az elsö Trója, el-veſzvén kegyetlenül belöle Laómedon Király, a' városi Polgárok és népek vagy el-fogyván vagy el-oſzolván, a' Király méltóságos leányának-is Exionának állapattya betstelenſégre jutván, a' kurváknak ſzokására hozván ötet a' Telamon fajtalansága, nem akarván elébb látni Telamon; (: holott ez a' világ a' kit ma veſzedelemnek kerekével keményen rongál, hólnap azt viſzontag nagy betsületre ſzokta emelni: annakfelette, kitsíny ſzikrából minémü nagy tüzek ſzoktak támadni:) meg nem gondolván, tsak a' maga barom fajtalan termé-

ſzetit követte mindenekben: kiröl akarki-is példát vehetne, mitsoda nyomorúságokat ſzokott hozni mind máſokra, 's mind magára, valaki a' maga kivánságát követi. De mik lettek jövendöben, arról ſzóllyunk ezután; elég az, hogy illyen nyomorúlt vége lett annak a' hires neves, és Felſéges Laómedon Királynak, mind nemes városával együtt. De nem maradott tsak ebben, ſem a' Nap-keleti Nemzetségnek, ſem a' Görögöknek ſiralmas nyomorúsága: hanem az öröktöl-fogván való végezéſek nagyobb veſzedelmet tartottak még ide hátra ſzámokra. Mert Exióna miatt minémü nagy veſzedelmek ſzármaztak, azt rendeſen akarki ſem tudná elé-ſzámlálni: mivel más Trója épült üdö jártára, az elébbeninél ſokképen külömb, kinek-is tsak ugyan romlás vólt vége, noha maga romlásával utánna vonta a' világ nagy réſzének romlását, nagy Királyoknak, Fejedelmeknek, 's egéſz Nemzetségeknek ſoha el nem felejthetö romlását. Kikröl, a' mennyire a' tehetség rá botsát, rendeſen akarunk emlékezni tovább való iráſunkban.

Priamus mint ſzállott vólt meg egy várat fiaival eggyütt.

VOlt Laómedon Királynak egy jeles Priamus nevü fia, ki minden tselekedetiben igen okos és hatalmas vólt: de ez nem vólt jelen az Attya veſzedelmén, hanem meſzſze földre bizonyos ſzámú hadakkal hadakozni ment vólt az Attyának ellenſégi ellen. Midön a' Görögök Tróját puſztították, ez-is akkor egy várban ellenſégit meg-rekeſztette vólt, és ugyan akkor jó reménſég alatt azon várnak meg-ſzállásában 's oſtromlásában töltötte idejét fiaival eggyütt. Ennek

nek a' Priamusnak Hekuba nevü tiſztes feleſégétöl öt fiai, és három leányi vóltanak: kik között elsö ſzülött vólt Hektor, ama' nevezetes vitéz férjfi, kinek máſsát nem ſokſzor említi a' világ, kinek ditséretit eléggé nem gyözik le-irni a' régi hiſtóriák. Máſodik fia vólt Alexánder, kit Páriſnak-is híttak; abban az üdöben az ifjak között leg-ékeſebb, bölts a' tudományokbã, és igen jó nyilas. Harmadik Deíphobus, megért elméjü, és nagy tanátsú ifjú. Negyedik Hélenus, a' több attyafiai között majd ſerényebb, mind elméjében, mind teſtében. Ötödik fia Troilus vólt, kiſſebb üdövel, de nem alább-való a' többinél bátotsággal és vitézi erövel. A' leányi között elsö vólt Eléuſa, Æneáſnak feleſége: ezt az Æneáſt nemzette vólt Ankhiſes Vénus aſſzonytól, a' Poëták értelme ſzerint; kinek a' Trójai veſzedelem után való tselekedetiröl leg-többet ir Virgilius. Máſodik leánya vólt Kaſsándra; ez ſzüz életre adta vólt magát, és a' nagy tudományoknak gyakorlására, és a' több jövendö mondó Sibillák elött hires jövendö-mondó vólt. Harmadik leánya vólt Polixena; ki ſzépſégével nem tsak énnyeit, de a' több ſzüzeket-is akkori üdöbélieket ſokkal fellyül halladott. Ezeken kivül ezen Priámuſnak több feleſégitöl harmintz fiai vóltanak, mindnyájan erös és próbáltt vitézek. Kiknek nevek igy következik: Priámus. Odinál. Antal. Eſdron. Béluris. Sinſélénus. Quintilénus. Modénius. Kaſſibuláns. Binadaron. Boráſtár. Piktagorás. Cicinalor. Héliáſtás. Menélaus. Iſidór. Karrás. Kélidóniás. Emárgorás. Mádián. Sárdus. Margariton. Ankhilles. Favoël. Brunus. Máthán. Almadián. Bultes. Godelaus. Buglás. Kádor.

A' nagy Trójának épületiről.

MIdön Priamus a' fellyül említett várnak vítatásában töltené az üdöt, véle lévén feleſége Hekuba, és minden gyermeki, meg-hallya a' ſzomorú hirt, mint puſztúlt-el ſzép hazája Trója, mint veſzett-el abban az ö édes Attya Laómedon, nemzetségével és népével együtt; melly gyalázatos rabságra jutott az ö kedves attyafia Exióna. A' melly hir hallásra tsak nem haſad ſzive; véget vét minden hadakozásának, békét hágy a' meg-ſzállott vár oſtromlásának, és hadait öſzve gyüjtvén, hazájába indúl feleſégével, gyermekivel, udvara népével, és minden hadaival együtt. És midön Trójának tsak a' puſzta helyét látná, 's a' magaſs épületeknek fel-fordúltt fundámentomit; a' Királyi paloták helyett az öſzve omlott köveknek rendetlen rakását; el-keſeredik a' nagy változáſon, ſiráſſal és könyhúllatáſſal öntözi a' földet, harmad egéſz napig eſzére nem térhetvén a' keſerüſég miatt. Utólyára látván, hogy aval ſemmit nem haſznál el-puſztúltt hazájának, annak épületire fordíttya elméjét. És mivel az elébbi épület mindeneſtöl fogváſt füſtbe ment, újolag olly épületet akar indítani, kinek a' világon máſſa ne leheſſen, kiben ezentúl már ſemmi ellenſégitöl ne félheſſen. Ehezképeſt, valahol meſter embereket érthet a' nagy Áſiában, mindenünnet elé-gyüjteti öket, a' romlásból-is ki-ſzedeti a' haſznra való köveket, és más helyekröl-is ſzámtalan ſok márvány-köveket hordat, és a' városnak épületihez kezdvén, ugyan tsak Trójának nevezi. Ennek a' városnak harmad napig járhattak-meg mind hoſzſzát 's mind ſzélét; kihez haſonló

ſem

ſem nagyságra ſem ſzépſégre nem vólt ezen a' világon. Kinek köröskörül olly mély fundámentomot vetett, kin a' magaſs kerítés bátorságoſon meg-állhatna, vaſtagon és két ſzáz könyökni magaſſan. Melly kőfalnak a' külsö óldala kivül belöl mind pallérozott piros márvány-kövel vólt bé-ſzinelve: úgy hogy a' nagy fényeſség miatt meſzſze földre látſzanék, és ſokféle ſzint mutatna tündöklésében. A' tornyok pedig körösköröl közel nézték egymáſt, a' kerítéſen fellyül jódarabbal lévén épitve. A' városnak bé-menetelire hat kapu kéſzíttetett: kinek egyikét hítták Dárdánideſnek: máſika vólt Timbrea: harmadik Héléa: negyedik Cétás: ötödik Trója: hatodik Anthenorides. Mindenik kapu tsudálatos ſzép, de erös meſterſéggelis vólt kéſzítve, minden hadi óltalomra való eſzközökkel böven fel-ékesítve. A' mellyeken ſzabad bé-menetel adatott a' haza-fiainak; de nehéz vólt az ellenſégnek által-meneteli rajtok. Annakfelette, a' falon kivül meſterſéges és mély árkok tsináltattak, kiken hamar útát veſztette akarki-is; azokbã pedig a' mély viz nagy eröſséget adott a' városnak körös körül: a' város épületiből a' nagy ſik mezöt nézték, kit alig lephetett-el az ember ſzeme. A' magaſs keritésen belöl vólt a' városnak épitéſe, tsudálatos ſzép meſterſéggel egyik útza ſzolgálván a' máſikra. A' házak mind egyarányú épülettel lévén, úgy hogy egyik a' máſiknál alább-való nem vólt, hatvan ſingnyire menvén-fel minden ház falának a' magaſsága. A' házakon kivül-is az útſzák felöl ſzivárvány módgyára nagyon ki-terjedett bóltozáſokra hoſzſzú ſétáló helyek vagy tornátzok vóltak épitve, kik alatt a' kereskedö emberek melegben és esöben bátran meg-maradtak.

Ott találtatott-fel mindenféle árú, valamit ember kitudott gondolni, akar vitézeknek külömbkülömbféle fegyver, akar máſoknak állapattyokhoz való kivánatos partéka: Annakfelette, minden-féle meſterembereknek egy ſorjában ment-el az ö útzája. Egy ſzóval, valami ſzükſéget a' világ fel-tudott gondolni embernek életére valót, ott minden fel-találtatott. A' mi pedig a' városnak mind nagy haſznára 's mind ékeſségére ſzolgált, egy igen ſzép ſebes folyó-viz mentel a' közepin, mellyet Xánthuſnak híttak: ez nem tsak egéſségeſsé tette a' városſt, de eröſséggel-is derekaſon támogatta; mert ezen vóltanak tsak-nem egymáſt érö liſztelö malmok, kik a' ſokaságot minden ſzükſégektöl és ſzorúlástól meg-óltalmazták. Ennek a' folyó-viznek ſegítségéböl minden útzákra a' föld alatt hoſzſzú réz tsök által a' ſzép tsorgók ugyan tsergettenek az ablakok alatt. Ez tiſztította-meg a' városſt minden ártalmas és dögleletes ſzemetektöl. Ennek haſonlatoſságára akarták Rómát épiteni, Ænéás Király intézvén-el annak-is elsö épitéſét; mellyet a' Tiberis vize hasítana két-felé, mint a' Xánthus Trójját. Ezt a' városſt nagy ſzabadsággal meg-ajándékozta Priamus; kire nézve minden felöl gyültenek a' népek és nemzetségek. Igy épült-fel a' város nagy méltóságra; úgy hogy az akkori világban ehez haſonló nem vólna ſe ſzépſégére, ſe népére nézve, kiben annyi Herczegeknek és Fejedelmeknek lett vólna megtelepedéſek. Annakfelette, a' városnak egyik réſzében mindenféle múlatságra, komédiákra, vitézi játékokra való udvarok nagy költséggel épültenek. Annakfelette, külömbkülömbféle oskolák, kikben mind világi böltseſéget, mind meſterſéges Mágiát, melly

ördö-

ördögi praktikával ment végbe, tanúlhattanak, kiknek mihez vólt nagyobb kedvek. Noha Siciliát mondgyák némellyek, a' hol elsöben fel-találtattanak vólna efféle múlatságos komédiák, és nagy nyereségre ki-gondoltt játékok: de nem jól mentek azok a' dolognak végére; mert Trója vólt elsö féſzke minden-féle derék meſterſéges játékoknak. A' czirkalomban való játékok, a' küſzdésre való öltözetek; és a' Májuma, melly Pünkösdi játéknak neveztetett azért, hogy elsö Tavaſzſzal kezdettenek ahoz az ifjak, mind ott találtattanak-fel, új zöldſégekkel és virágos fákkal ékes munkájokat fel-czifrázván akkor, melly zöld árnyékok alatt meſterſéges ugráſokat, tánczoláſokat, és teſteknek könnyüſégét mutogatták az ifjak és a' ſzüzek. Efféle múlatságos alkalmatoſságokkal akarta abba az helybe édesíteni, és vonni minden felöl az embereket. Maga udvarának épitéſére pedig egy külön való tágas helyt hagyott, melly a' vároſnak minden földét fellyül halladta magaſsággal.

A' Priamus Király Udvarának,

Iliomnak le-iráſa.

A' vároſnak eggyik réſzén egy magoſs köſziklás hegy állott fenn, kinek a' magaſsága ötſzáz lépéſnire ment-fel: ennek a' tetejére rendelte Királyi palotáját épiteni Priamus, és ezt mindeneſtöl-fogváſt úgy faragtatta-le, hogy minden-némü óltalomra alkalmatos lenne. Ennek a' magoſs köſziklának tetején megint az épületek között olly magoſs tornyokat épittetett, kiknek tetejekben meg-ütközni láttattanak a' felhök: ezekről a' magoſságokról meſzſze tartományokra-is annyira el-lattanak, hogy rejtekben nehéz

héz vólt valamit végben vinni, kit a' vigyázók ezekbe nem vöttek vólna. Ennek az Ilion nevezetü vár óldalának külsö színit nem mészel fejérítettek-meg; hanem pallérozott márvány-kövekkel, mint valami tükörökkel, úgy fénlett egész Ilionnak körös-körül az óldala. Ennek a' szép várnak óldalához egy nagy nyári-házat ragasztatott, kit az Olosok Gálériának szoktak híni: ez tsak a' sétálásra építtetett, kinek ablakai közel egymáshoz fényesen tündöklöttek; mert még az ablaknak keretit oszlopis mind termett Kristályból mettzettenek ki, szép táblákra lévén kiformálva még a' pádimentoma-is Hebénom fából. A' ház falai pedig éléfánt tetemmel czifrázott mesterséges formákkal, és képekkel vóltak béirva, kiken nem gyözött az ember szeme bé-telni. Azon Gálériában hoszszú asztalok és székek mind a' vendégeskedésre, mind egyéb játékokra rendeltettek, az Urak közzül kinek minémü múlatsághoz vólt kedve. Más részében egy óltár-is vólt épitve drága gyöngyökkel, és jófele kövekkel ékesítve, mellyet a' nagy Jupiternek szenteltek: ehez az óltárhoz húsz léptsöbül álló gráditson mehettenek-fel, kinek a' tetején mesterségesen készíttetett képi állott Jupiternek, tizen-öt könyökni lévén a' képnek magosága tiszta finom aranyból. Ezt igen drága dolognak tartották mind mesterségére nézve, mind a' sok válogatott gyöngyökre nézve, mellyekkel fel-vólt czifrázva. Ebben a' képben nagy reménségét vetette vólt Priamus Király; ugy hogy, valamint azt állandónak hitte lenni, ugy Ilion várát-is minden üdökre meg-maradandónak alította. Midön mind várát, mind várossát illyen nagy készülettel végbe vitte vólna Priamus, fel-fuvalkodik magában,

mint

mint ha nem vólna erö a' világon, melly ötet nem hogy meg-rontaná, de tsak a' ki meg-is ijeſzthetné; és azokról kezd gondolkodni, a' kik miatt valaha boſzſzút ſzenvedett, és gyálázatot az ö Nemzetsége: a' miatt nyughatatlankodván éjjel nappal, végre Udvarába közönséges gyüléſt hirdet. Öſzve gyülnek ahozképeſt Ilionba minden nagy rendek és Fejedelmek, és a' Király Fiai, az egy Hektoron kivül, ki akkor Trójához tartozandó orſzágban Pannóniában vólt. A' több Urakkal pedig maga-is a' Király jelen lévén, a' ſokaság elött így kezdi-el beſzédét Priamus: Kedves atyámfiai, nékem ſzivem ſzerint való hiv barátim, kikben mindeneſtöl fogváſt meg nyugodtam, tudhattyátok az én keſerves ſzenvedéſimet, ſöt mindnyájunkon tött boſzſzúság-tételeket, kiknek méltatlan viſeléſében mindnyájan én társaim vagytok. Tudhattyátok, mondom, a' kevély Görögöknek minden ok nélkül hazánkra való rohanáſokat, az ö dühös kegyetlenségeket, mellyel veſztették városunkat, nemzetünket, azok között az én édes Atyámat-is: és nemes ſzép húgomat mely gyalázatos és paraſzti állapotra juttatták, 's máig-is Atyátokfiait, Feleségiteket minémü rabságban tartyák, régi lakó helyünket melly hallatlan puſztaságra fordították, eleinknek házait töböl felforgatták, minden kereſményinket tolvaj módon elprédálták. Vallyon mind ezek az Iſteneknek és embereknek törvények ſzerint nem elég okok-é a' boſzſzú-álláſra? nem méltó-é valaha fel-indúlnunk, és a' költsönt meg-kérnünk, vagy meg-is vennünk tölök? Aztláttyátok mindnyájan minémü eröſségben lakunk meñyi vitézlö rendekkel népes lakó helyünk, meñyi fegyverekkel bövelkedik városunk, kintset eleget

adtanak az Iſtenek, ſok eſzendökre el-tétetett gabonákkal rakva vannak élés-házaink, a' ſzomſzéd Királyok és nemzetségek egéſz Áſiában mindnyájan eggyeznek velünk. Kihez-képeſt úgy tetſzik, minden alkalmatoſság ſzembe-áll velünk; moſt az ideje, ha akarunk véle élni, moſt foghatunk fegyvert, ha reſtségünk miatt a' ſok boſzſzúság-tételeket álmodozáſoknak nem akarjuk tartani. Tudván mindazáltal, minden hadakozáſnak félelmes és bizontalan kimenetelit, arra nézve minden boſzſzúságokat könnyebben ſzenvedhetnék, tsak kedves húgomnak Heſionénak gyalázatos ſzámkivetése ne jutna ollyan gyakran eſzembe, és az ne ſzaggatná ſzivemet. Mert ha Felesége gyanánt tartaná ötet Télamon, nem eſnék ollyan nehezen; de hogy mint egy bordélybéli ſzeméllyel, úgy él véle, fájdalmas nékem, mikor eſzembe jut. Teſsék azért egyenlö tetſzésböl mindnyájotoknak, hogy küldgyünk a' Görögökhöz barátságos izenettel, igérvén magunkat arra elöttök, hogy minden panaſzunkat elfelejttyük, tsak hallgaſsák-meg kérésünket. Itt véget vét a' Király beſzédiben, melly Királynak elméjét helyben hadgya az egéſz környül-álló Tanáts: kihez-képeſt Priámus a' nagy Rendek közzül elö-ſzólíttya Anténort, kinek nagy eſzében és jó maga-viſelésében meg-nyugodván, rája bizza az egéſz követséget, ſzép ſzókkal-is ínti a' Király, hogy illyen nagy követségnek végbe vitelére kéſzüllyön, és jó kedvü légyen. Anténor-is nagy ſerénységgel igéri jó ſzólgálattyát tellyes tehetsége ſzerint. A' Király ſem kéſik, hanem tengerre való hajót kéſzít Anténor és a' véle lévö kéſirök alá. Kiben bé-ſzállván Anténor, mégyen a' tengeren éjjel nappal, és egynéhány napok el-telve érkezik

zik Ménusiom nevü városba, melly Thessália tartománnyához tartozandó vólt, a' hol Péleus Király akkor valami okra nézve múlatozott. Kivel Péleus szembe akarván lenni, fáratságának okáról tudakozik; Anténor pedig így felel Péleusnak: Én Priamus Királytól küldettem hozzátok Görögökhöz, illyen parantsolattal: Minémü nehéz, és veszedelmes boszúságokat szenvedett töletek, mind maga, mind az Ásiai nép, el-hitte, még feledékenségben nintsen köztetek; holott minden derék ok nélkül országára mentetek; édes Attyát dühös módon meg-öltétek; Országát, lakó helyét, hallatlan pusztaságra juttattátok; Pogány módra a' gyermekeket és szüzeket el-raboltátok. Annak-felette, maga testvér húgát-is, ki már jegyben-is vólt, el-ragadtátok, kit máig-is nem úgy mint Király leányát, hanem mint kurváját tarttya az ö gazdája. Mivel azért nagy értelmü Király vagy, gondold-meg az illyen illetlenségek mennyi zurzavarnak 's veszedelemnek lehetnek taplói, és igyekezzél meg-orvosolni, hogy ne légyen e' dolgoknak el-igazítója a' fegyver; ezen kér téged Priamus: Mivel ha csak a' húgát viszsza adnátok-is néki, minden meg-lött boszszúságot örök feledékenségnek homályával kész vólna el-temettetni. Melly követséget hallván Péleus, fel-gerjed rajta, és nem birván háragjával, szitkos és fenyegetödzö szókkal illeti Priamust. Valami szerentsétlenséget szenvedett (: úgy mond:) magának és ne másnak tulajdonítsa. Anténort-is szidalmazván, hogy mentöl hamarébb térne viszsza; mert ha birodalmában ezentúl találtattya, ötet-is kardra hányattya. Illyen idegen választ vévén Péleustól, bútsú vétlen csak hamar hajójába mégyen Anténor, és

bizontalan helyeken evezvén, jut egy üdö jártára Salaminába, a' melly tartománynak vólt Fejedelme Telamon: és ki-ſzállván hajójából, minden várakozás nélkül mégyen Telamon eleibe; kit nem igen jó kedvel lát Telamon, kiváltképen Exionára nézve, a' Trójaiak ellen nagy gyülölſéget tartván. Végre mindazáltal okát kérdi az Anténor oda menetelinek. Kinek követségét így adgya eleibe Anténor: Priamus Király, a' Trójai birodalomnak Nemes Ura, Uri ſzemélyedet én általam e' végre találta-meg, hogy teſtvér attyafiát Exiónát ne nehezteld néki viſzſza adni; mivel néked ſem ſzolgál az igen nagy betsületedre, ha az ö húgát a' Király leányát ollyan gyalázatos nyomorúságban tartod mind végig, a' mint hozzá kezdettél: noha több panaſzi-is vólnának, kit tudſz magad-is jó Telamon Király; de mindenekröl kéſz vólna el-felejtkezni, tsak vehetné kezéhez kedves húgát, kit még talám tiſzteſséges házaſságra ſzerezhetne. Vége lévén az Anténor beſzédének, mind azokat igen nehéz kedvel hallgatván, nevetséggel felel Telamon: Barátom, ki leheſs, nem tudhatom; mindazáltal Királyodnak ledérſégén tsudálkozhatom: a' ki ſem az én iſmeretségemben nem vólt, ſem én az övében; miért kellett hozzám küldeni, minekelötte ki nem tanúlná az én állapatomnak rendit: ehezképeſt, nem lehet elöttem kedves követséged. Tudhatná, ha jól akarná az Urad, engemet máſokkal egygyütt minémü boſzſzúság vitt vólt által a' tengereken, kinek oka egéſzen tsak Laómedon vólt; én pedig mennyi véremet ontottam-ki a' Trójai kapuban, elsö lévén a' bé-menetelben, ſokan lehetnek bizonyságim; melly munkámnak jutalma ſemmi nem egyéb,

gyéb, hanem épen tsak Exióna. Noha én azt nem tsekély ajándéknak tartom; mert nyilván-való dolog az, hogy mind ſzépſéggel 's mind erköltsel a' több aſzſzonyi állatokat fellyül haladgya; nékem pedig ſzemérmetes maga-viſeléſével mindenekben kedvemet találta: hidd-el, illyen drága kintsemet könnyen ki nem tekeritek kezemböl, mellyet én életem veſzedelmezéſével kereſtem. Erre nézve, bizváſt megmond az Uradnak, hogy ha fegyverrel nem, másképen tölem el nem véſzi Exiónát: söt téged ſem tartlak okos embernek, a' ki ezt az izenetet tsak magadra-is vállaltad; mivel meg-gondolhattad vólna, mitsoda reménſéggel kellett a' mi nemzetségünk közzé jönöd, kiknek illyen nyilván-való ellenſégi lettetek. Jobb azért erröl a' földröl mentöl-hamarább el-takarodnod, ha még valaha életben akarod látni házádat és Királyodat. Ott-is vékony válaſzt találván, iſmét a' hajóba mégyen, és el-eredvén a' tengeren jut Akhájába, ott találván Pollux és Káſtor atyafiakat; kiknek-is követségét illyen formában elé-beſzélli: Én a' Trójai Priamus Királynak követtye lévén, a' mik reám bizattanak, rövid ſzóval elötökbe adom, kik ennek a' földnek Fejedelmi vagytok. Noha az én Uram Királyom ſok keſerüſéget ſzenvedett mind édes Attyának kegyetlen halála, mind házájának el-puſztúláſa miatt; de mivel azok már meg nem orvoſolhatók, tsak az el-hozott húgát, ki még életben vagyon, ſzerezzétek kézhez; nem igyekezik ſemmiben ártani. Kinek így felel Káſtor: Többé nem láttalak; mitsoda ember leheſs, nem tudhatom: de nem méltán hányod ſzemünkre Trójának fel-veréſét, és a' fegyverkezéſt; mert mindeneknek indítója Laó-

medon Király vólt, ki rút gyalázattal illette elsöben-is a' Görög orſzági nagy rendeket, kik néki ſoha nem vétettek vólt. És az illyen elmúltt dolgoknak elé-hozásával nem-hogy tsendesítenéd, de inkább gerjeſzted az elébbi tüzet. Néked ſem lehet jóakarod az a' Király, valaki illy gyülölſéges követséggel meg-indított. Mentöl-hamarább életedben véget akart vetni evel az alkalmatoſsággal. Itt ne találljunk azért mán túl, ha fejedet Görög orſzágban nem akarod hagyni. Ott nem ſokat múlatott Anténor; hanem hajójához ſiet, és mégyen iſmét a' tengeren Pylon nevü ſzigetbe, a' hol Neſtor vitéz uralkodott; kinek haſonlóképen fel-adgya követségét, mint a' több Fejedelmeknek. De Neſtor a' nagy méreg miatt ſokáig tsak változik ábrázattyában; utóllyára pedig így felel Anténornak: Gonoſz ſzolga, honnat vettél illyen bátorságot magadnak, mellyel illyen boſzſzúságokkal terheled füleimet? ha emberſégemet nem nézném, le-vonatnálak, nyelvedet elsöben-is kimetſzeném a' ſzádból, teſtedet darabokra hányatnám, ſokaknak tanúságára; mellyet, hidd-el, meg-is tselekſzém, ha tsak mi keveſet múlatozſz-is elöttem. Megijedvén ennek kegyetlenſégétöl Anténor, mentöl hamarább költözik a' hajókra; és meg-indúlván a' mély tengeren, iſzonyú nagy ſzélvész éri, zápor, villámás és mennydörgés; a' fergeteg a' hajókat ſzéllyel kezdi hordozni és forgatni nagy veſzedelemmel; úgy annyira, hogy meg-maradáſokhoz már ſemmi reménſégek nintsen, hanem tsak az Iſtenekhez kiáltoznak. Illyen félelmes habok között hánkódnak a' hajók három napokon és éjtſzakákon; hanem a' negyedik nap tsendeſedik valamennyire a' tenger, 's meg-ſzünnek

a' ha-

a' habok: kihezképeſt, az emberek-is meg-éledvén, és ſzabadúlván a' nagy félelemtöl, igaz útat véſznek elejekbe, és a' Trójai határnak parttyára nagy nehezen ki-verekednek; onnat elsöbe-is Trójába ſietvén mennek az Iſtenek templomába, a' holott ſzolgálatokat és áldozatot téſznek ſzokáſok ſzerint, mintha annyi veſzedelmekböl és háborúkból azok ſzabadították vólna meg öket. Annakutánna a' Király Udvarába indúl a' követ, kit nagy örömmel kíſér a' ſokaság, és találya Priamus Királyt a' ſzékben, ki akkor ſzintén a' Fejedelmekkel tanátskozott. El-érkezvén azért, Priamuſnak és a' fiainak, és mind az Uri rendeknek meg-beſzélli követség hordozásának rendit, melly embertelen fenyegetözéſeket ſzenvedett mind Péleus, mind Telamon, mind Káſtor és Pollux Királyoktól, és végre Neſtor Kapitánytól, ki kegyetlen halállal-is akarta életét el-fogyatni. Kihezképeſt igen meg-buſúl a' Trójai Király mind a' mellette lévökkel együtt, követtyének betstelenſégét ſzégyenlik mindnyájan, Exiónának-is ſzabadúlásáról nem lévén tovább ſemmi reménſégek, ſziveknek mély rejtekibe rakják a' nagy boſzúságokat.

Priámus Király ſzándékáról, mint tölthetné-ki boſzúját.

A' Követnek meg-érkezése után vévén eſzébe Priamus Király a' Görögöknek fenn-forgó haragjokat, mind maga ſzemélyére, mind egéſz orſzágára nézve, kedves Attyafiának-is örökös rabságát által-látván, ſzörnyen meg-indúl a' vér benne, és minden igyekezetit a' boſzúú-álláſra fordíttya, és a' hajók kéſzületihez kezd, és minden alkalmatoſságokkal kiván

élni,

élni, valamellyekkel a' Görög Fejedelmeknek borſot törhetne orrokba, inkább akarván fel-indúltt indúlati után, mint vak vezér után, járni, hogy ſem a' jó tanátsot követni, a' melly által mind orſzágát, mind egéſz nemzetét meg-tarthatná. Mert ha a' ſzerentsének bizontalan forgására nem bizta vólna magát, emberi itélet ſzerint még maradékiis ſok eſztendökre meg-maradhattak vólna; de így jár a' ki a' földön meg nem maradhat, mentöl magaſſabb póltzra vágyódik, annál nagyobbat eſik. A' meg-irtt okokra nézve egyenlö akaratból és tanátsból Páriſt Görög orſzágba rendelik; mert Priamus Király elé-hivatván mindenünnet a' Fejedelmeket, és minden tanátsit, illyen ſzókkal kezdi-el beſzédét elöttök: Im a' mint közönséges akaratból Anténor Atyánkfiát a' Görög Fejedelmekhez el-küldöttük vólt, nagy emberséggel akarván minden gyülölséget es háborúságot el-távoztatni minémü válaſzſzal jött viſzſza, azt mindnyájan tudgyátok; úgy hogy, nem hogy tsendes, és emberséges magunk-viſelésével valamit haſználhattunk vólna elöttök, ſöt-inkább gyalázattal, 's ſzidalmakkal fizettek nékünk a' jókért, mellyekkel öket tiſztelni kezdettük vala. A' melly utáñok-való járásunkkal kevélységre fakadtak, bennünket minémü lábok ſárának tartanak, ez nyilván-való dolog. Távol légyen mindazáltal, hogy az ö fenyegetödzéſek ſzerint légyen a' mi dólgunk, távol légyen mi tölünk-is az a' gyalázatos bátortalanság, tsak motſzanni ſe merjünk; holott a' ſzép betsületért élni 's halni ſzokott ember. Egyébaránt-is magunkat alább-valóknak náloknál nem tarthattyuk, lakó helyünk nagy eröſséggel környül-vétetett, minden kéſzületekkel olly elégségeſek vagyunk, hogy-ha az Iſtenek

végezéséből nem néz valami romlás ránk, nem félhetünk e' világon ſenki erejétől, ſenki haragjától. Tetſzenék azért énnékem, hogy ne nyeljük ſokáig, mint félelmeſek, a' boſzút: hanem mutaſſuk-meg mink-is emberségünket, és valamire ſegítenek az Iſtenek, köveſsük-el ellenek. Bizonyos ſzámú hajókkal küldgyünk válogatott vitézeket, a' kik helyen-helyen tartományokat prédállyák és rabollyák, és illyen formán egyſzer-is másſzor-is viſzſza-adgyuk a' költsönt. Egy ſzóval, nékem ugy tetſzik, tekintetes Urak, hogy Nemzetünkön ne hadgyunk ſzáradni minden gyalázatot. Ha valamikor az eleinken gyözedelmet vettek a' Görögök, az a' példa ne rettentsen-meg bennünket; mert ſoha nem járt, nem-is jár mindenkor egy nyomban az ſzerentse, a' kiknek egyſzer kedvez, az után meg-ſzokta ejteni azokat. A' Királynak illendö és méltó kivánságát 's nagy tanátsát nem tsak helyben hadgyák, hanem mindnyájan annak el-követésére igérik-is magokat a' Fejedelmek. Melly kéſz vóltokat, a' Király örömmel és betsülettel véſzi, bátorságokat ditséri, és minden Fiainak jelen-létekben a' hova már nagyobbik Fia-is Hektor el-érkezett vólt, azt kivánnya a' Király, hogy kiki tetſzését minden tekintet, és kedvezés nélkül vóltaképpen ki-jelentse. Igy Priamus tovább-is nyújtván beſzédét, mond: De igen ſzomorú ortzával, kinek ábrázattyán egy-máſt érik a' könyhúllatáſok. Ugy tetſzik (: ugy mond :) az eleinknek kegyetlen veſzedelme még elöttük foroghat, Heſionénak-is gyalázatos rabsága, a' mellyet ſzemünk láttára még életünkben kell ſzenvednünk, elég nagy gyalázat. Fordúlván azért Hektorhoz, így ſzóll néki-is: Minthogy minden Fiaim között, kiket

én nagy Atyai ſzorgalmatoſsággal fel-neveltem, te vagy elsö, a' meg-lött dólgok-is nyilván vadnak elötted, Te reád akarom bizni az egéſz dolognak gondviſelését, mivel a' boſzſzúságoknak ſzenvedésében néked-is elég réſzed vólt 's vagyon; Kérlek-is azon, úgy fájjon néked-is Nemzetünknek kiſſebsége, mint illik Királyi ágybol ſzármazott és a' betsülletet ſzeretö ſzemélyhez. Egyébaránt meg-nyugodtam bátorságodban, és vitézi nagy erödben, az ki eleitöl fogváſt le-tuttad rontani a' kevélyeknek fel-emelkedett ſzarvokat, meg-ſzelídétetted a' vakmeröket: ehezképeſt minden vitézlö népemnek te léſz elsö, és fö vezére, töled hallgat minden fö, valamelly az én birodalmā alatt léſzen. Én pedig mától fogva el-bútsúzom minden hadi gondviſeléſektöl, és azokat a' te munka gyözö vállaidra rakom, minthogy én már utólsó üdömhöz közelítettem, néked illik könnyebítened az én munkáimat. Illyen ſzókkal vetvén véget hoſzſzú beſzédének Priamus, Hektor nagy fö-hajtáſſal betsülvén, mintegy ſzemérmes ortzával, illyē formán téſzē válaſzt Attyának.

Hektor Feleleti.

SZerelmes Atyám, ſoha a' fiak elégſéges háládáſſal nem lehetnek az ö Attyokhoz: kihezképeſt, valamennyi terhet hátamra rakhatſz, mind emelem addig, míg birhatom magamat. Annál inkább, midön illyen méltó dologban kivánſz boſzſzú-álláſt: mert úgy tetſzik, azt a' terméſzet még az oktalan állatokba-is bé-óltotta. Nints-is a' fiaid között, hatalmas Király, a' ki az eleinkért való boſzſzú-álláſt nálamnál inkább kivánhatná; mert ha üdövel és betsülettel elsöbb vagyok náloknál, a' ſzolgálatban-is nékem kell elsöbbnek

nek lennem; mellyet meg-is bizonyítok, ha arra kél a' dolog, ha fogom-é szánni véremet vagy nem, nagy emlekezetü régi Nemzetségemért. Mindazáltal, ezt örömeſt tanátsos itéletedre hagyom, kérlek-is, gondold-meg böltsen, minémü vége leheſſen ennek a' kezdéſnek; mert nem ok nélkül mondgyák a' tudóſok: Valamit mivelſz, mindent okoſon tselekedgyél; és jól meg-nézd a' végét. Mert mi haſzon, akarmelly hatalmas munkával-is el-kezdeni valamit, és azután belé-fáradni. Vallyon nem nagyobb ditséret-é az ollyat veſztegléſſel el-múlatni, mint végbe nem vinni? mert akarmelly dolognak-is a' végén van a' bóldogsag. Ezeket azért mondom illyen bátran elötted Atyám, hogy noha én-is kivánója vagyok a' boſzſzú-álláſnak, de Királyi ſzerentsédet magam kedvéért örömeſt bizonytalan kotzkára nem vetném. Hiſzem nálamnál jobban tudod Uram Atyám, minémü hatalommal birjanak a' Görögök; Európa és Áfrika az ö hatalmokban vagyon, magok pedig hatalmas ſzerentsével biró tudós vitézek. Meg kell azt engedni, hogy Áſia nem érkezik-el azoknak erejével; mert ha bö néppel birunk-is, de a' vitézkedésre nem vagyunk ollyan tanúlttak, mint azok: kihezképeſt, félhetünk attól-is, ha ki-vonſzuk kardunkat, nem tehettyükel mikor mi akarnók; söt még az-is kétség, ha érünk-é többé békeſséget, vagy ſoha ſem. Egyébaránt moſt úgy tetſzik, a' világi bóldogságnak ſzintén a' tetején ülünk, a' mellyet én igen károſnak tartanék el-veſztenünk. Heſionét én-is mint ſzerelmes ménémet betsülöm, állapottyát ſajnállom; de hogy az egy ſzemély kedvéért egéſz Nemzetünket veſzedelembe ejtsük, az egéſz világot fel-haborítsuk, azt

hazámhoz való szeretetem nem mondattya velem. Azonkivülis azt a' helyt meg-szokta már Exióna, koporsójához vagyon már ö-is közelebb mint születéséhez; és így még a' fel-tett czél mellöl könnyen elálhatnánk. Ne úgy gondolkodgyál pedig édes Atyám rólam, mintha szivem gyengeségéből mondanék illyeneket; hanem, mivel a' tanátsban szabad nyargalódni, minekelötte a' dologhoz fogna ember, addig kell mindent jól meg-hánni vetni: azért kellett nékemis meg-jelentenem az én elmémnek járását, mivel leg-nagyobb kötelességemet tartom Királyi koronádnak meg-óltalmazásában. Ha nem fog tetszeni beszédem; valamit elömbe ád Atyai méltóságod, azt örömest el-követem.

Páris tetszése.

EZ szók után e' nagy elméjü és vitéz Hektor le-ül, és hallgatásban légzen. Utánna elé-áll Páris, ki a' bátyának minden szavaira igen figyelmetes vólt, illyen szókkal: Hallgass-meg édes Atyám tsendesen engemet-is: Nékem úgy tetszik, az elöttünk álló dolognak kimeneteli nem lehet olly súlyos, a' mint némellyek félnek töle: mert, mivel vagyunk mi másoknál alább-valók? ebböl az erös városból vallyon üstökünknél fogva valaki ki-vonszon-é bennünket? Ne tartsd annakokáért sokáig függöben elmédet; bizonyos számú hajókat készíts, és küld-el hü szolgaidat, kik pusztítsák nyilván-való ellenségünknek tartományit. Tessék az-is néked, hogy én légyek vitézidnek elöttök járója; nints nékem kétségem az Istenek segítségében: én lészek erös bosszút álló Görög országon. Még azt-is végbe viszem, hogy a' leg-kedveseb

veſebb és ſzebb Aſſzonyi állatot hozom-el a' Görögöknek nagy rendei közzül, kin könnyü léſzen Heſionét ki-váltani. Ha valaki kérdi: hol vettem ezt a' reménſéget? azt-is meg-jelentem örömeſt. Mert ennek elötte nem ſok üdövel a' te parantsolatodból, Király, kiſſebb Indiába mentem vala, ott tévén nyári áldozatokat az Iſteneknek. Egykor magam múlatságáért Vénus Aſſzony napján valami berkekre mentem vala vadáſzni barátimmal: jó reggel költem vólt fel ugyan; de ſemmi ſzerentsém nem lévén a' vadáſzathoz, dél után, már az eſtve-is közelítvén, külön menvén társaimtól egy ſzarvas vetemedék elömbe: a' ki nem meſzſze ugrándozván elöttem, jó reménſég alatt utánna indúltam, eſzembe ſem vévén magamat minden társaságomtól meſzſze ſzakadtam, és végre tsak egyedül egy Ida nevü berekbe jutottam, 's ott a' fáknak árnyéki alatt a' ſzarvas hirtelen tsak el-tünék ſzemem elöl; a' holott már midön mind lovam igen el-bágyadott, 's magam-is el-fáradtam vólna, a' ſzép páſinton egyik fának zöldellö árnyékában ágyat vetettem magamnak, tegzemet tévén fejem alá vánkos gyanánt; akkor mindgyárt olly hirtelen álom eſék ſzememre, és mély nyugodalom, mellyhez haſonló akarmikor ſem nyomott-el engem. Azonban, álmomban elömbe álla Merkurius Iſten, három Iſten-Aſſzonyok lévén véle, Vénus, Pallás, és Junó. Megſzólítván azért külön tsak magamat Merkurius: Halljad Páris, (: úgy mond:) im három Iſten-Aſſzonyt hoztam elödbe, kik nagy perlekedésben vannak, és meg nem egyezhetnek. Abban mindazáltal meg-egyeztenek, hogy mindenekben a' te itéleted alá ereſzkedgyenek; illyen okból, hogy midön hárman együtt

vólnának vendégſégben, egy tsudálatos meſterſéggel kéſzíttetett arany-alma közikbe höngörödik, mellyen Görög bötükkel illyen ſzók vóltanak irva: A' ki leg-ſzebb, annak adaſsék. Ezen nem alkhattanak-meg ezek mind eddig-is, kiki magát tartván ſzebbnek lenni a' máſiknál. Ebből a' dologból kivánnyák már ez három Iſten-Aſzſzonyok a' te itéletedet. Ha Junónak kedvezſz; az, a' gazdag és tekintetes emberek között téged leg-nagyobbá téſzen: Ha Palláſnak; az, máſok felett való nagy tudománnyal ékesít-fel: Ha Vénuſt itéled ſzebbnek; jutalmodért olly ſzép Aſzſzont ád néked, a' Görögök Fejedelmi közzül ragadván-el, kinek máſſa nintsen egéſz Görög orſzágban. Arra felelék Merkuriuſnak: Ugy tehetek itéletet közöttök, ha láthatom öket. Kik midön Merkurius akarattyából elömbe jöttenek vólna, énnékem Vénus látſzott a' többi felett ſzépnek, és néki adtam az arany-almát. Ezen meg-örülvén Vénus, laſſú ſzókkal meg-ſúgallá nékem, hogy mindennek bé-tellyesítője léſzen, valamit nékem Merkurius meg-jelentett. Ezzel el-távozván tölem az Iſten-Aſzſzonyok, én mindgyárt fel-ſerkentem ágyamból. Gondolod-é azért édes Atyám, hogy az Iſteneknek igéreti bé nem tellyeſednék? Azt minden bizonnyal el-hittem; ha én mégyek-el Görög orſzágba, el-hozom azt a' ſzép ſzemélyt, kit az Iſtenek nékem igértek: ne-is küldgy máſt én helyettem édes Atyám, meg-ládd, ha meg nem vigaſztalom ſzivedet.

A' harmadik Fiának Feleleti.

EL-végezvén Páris beſzédét, a' harmadik Fia Priamusnak Deíphobus áll fel, és illyen formán indíttya-

meg

meg tanátsát. Felſéges Király, ha valaki tselekedetinek minden réſzit visgállya, azokból elég akadályokat formálhat, és így, ſenki dolgához bátran nem kezdhetne. A' ſzántó-ember ha látná meñyi állatok élödnek az ö veteménye után, kétſégbe eſnék, hogy néki ſemmi gyümöltse nem marad, és így félben hadgyná ſzántását. Kihezképeſt, fel-tött ſzándékod mellöl ſemmiképen el-ne álly Király; mert a' Páris jelenésének ſenki ellene nem ſzólhat. És ha valamely Uri Aſſzont el-ragadhat Görög orſzágból, azon ki-válttyuk Heſionét, a' hazánkon eſett nagy gyalázatot-is el töröllyük.

Helenus Tanátsa.

HÉlenus pedig a' Királynak negyedik Fia így ſzóll a' dologhoz: Felſéges Király, itéletem ſzerint a' boſſzú álláſt Iſtenekre kellene hagynunk. Tudod Atyám, minemü Oskolában adtál vólt engem gyermek koromban, és abban minémü elö-menetelem vólt, kivált-képen a' jövendö dolgoknak meg-tanúlásában, emlekezél rá, ha valaha jövendöltem-é hamisſat elötted, kiben ſemmi nem tölt vólna. Én moſtis bizonyoſon merem mondani, Páris Görög orſzágra ne mennyen, mert nyilván hidgye minden ember, hogyha Páris Görög orſzágban puſztításſal fel-haborittya a' Fejedelmeket, vagy egyéb tsintalansággal; nem marad meg nemzetünk a' Görögök miatt, töböl fordul-fel ez nevezetes város. Jobb tehát e' mellöl el-állani, kinek vége ſiralom, és veſzedelmes halál. Szánd-meg Király a' magad és feleſéged életét, és hü ſzolgaidat, mert mindnyájan a' tenger fövenyén terültök el-halva, ha Páris e' ſzándéktól meg nem ſzünik. Ezeket le-függeſztett és ſzomoru ábrázattal mondván,

hel-

heljében ül Hélenus. Kinek egyenes ſzavaria elmé-jében meg tándorodik Priamus, és egy darabig hallgatáſſal tölti idejét; Söt az egéſz tanátsnak-is úgy bédugjá ſzajokat, hogy ſenki ſzavai ellen egyet ſem mér ſzóllani.

Tróilus Tanátsa.

AKkor Tróilus a' Királynak kiſſebbik Fia által vágja a' hallgatáſt, és bátran ezeket mondgya a' Király és Fejedelmek elött: Oh nágy bátorságra termett vitéz Urak, mi leheſſen az oka, hogy egy bátortalan papotskának ſzavaira nézve mindnyájan így meg-némúltatok? Nem tudgyátok-é a' félénk papoknak terméſzetit, az kik hazájokért 's a' tiſzteſségért drágállyák egy tsep véreket, a' helyén a' vendégeskedésben, és puha vetett ágyakban nyugottyák inkákabb magokat: mert hogy férjen az, az emberi okoſsághoz, hogy valaki a' jövendö dolgokról, ugymint az Iſtenek titkairól jelentéſt tudgyon tenni? nem el-hihetö dolog az. Minek-okáért, ha a' félelem bánttya Hélenuſt, a' templom az ö helye, ö ott imádkozzék, és ne akadálykodgyék a' jó indúlatú vitézſégre termett nagy emberek között. Nem méltó annak ſzaván, Király, meg-háborodni. Tsak kéſzítsék a' hajókat, indúllyanak a' vitézek, ne rothadgyunk a' nagy gyalázatnak terhe alatt el, mutaſſuk-meg, hogy mink-is nem bagaraktol, hanem emberektöl ſzármaztunk. Hallgat ez ſzók után Tróilus. Kinek látván bátorságát, az egéſz tanátsi gyülekezet meg nyugſzik rajta, és annál egyebet nem-is akarnak mondani; ehezképeſt fel-kelvén a' tanátsból, a' Király aſztalt teríttet, a' Fejedelmeket, Urakat mind ebédjére maraſztya, Kikkel nagy vigaſsággal tölti aſztal felett egy darab ideig a' napot. Az-

után

után személyek szerént Páristt és Deiphobust eleibe hivattya; kiknek meg-parantsollya, hogy mennyenekel, és Pañóniában gyüjtsenek válogatott seregeket magok mellé, kikkel együtt evezzenek által nagy Görög országra. Egyéb aránt-is azoknak nagy kivánságok lévén a' dologhoz, igen örömest és serényen követik a' Király akarattyát. Azoknak el-menetelek után, másnap a' Király ismét közönséges tanátsot hirdet, es a' városon lakó nagy rendeket mind Udvarába gyüjti-fel Iliomba; Kiknek így szóll a' Király: Kedves hiveim, nem szükség elöttetek többször jelentenem, mennyi kárban 's gyalázatban úszunk a' Görögöknek kevélysége miatt mindnyájan. Nehez már, hogy a' világ nemzeti között gyalázatos példa-beszédben forgunk, Hesióna rabságát hogy illy könnyen szenvedgyük. Tudgyátok azt-is a' nagy lelméjü Anténort, méltoságos Fejedelmet, minémü követséggel botsatottuk a' Görög Fejedelmekhez; kit bár ne-is tselekedtünk vólna; mert nem kedvet találtunk véle, hanem gonosszal fizettek minden kedveskedésünkért: Kételenségböl már a' mit lágyabb írral meg nem gyógyíthattunk, fegyverrel kell orvosolnunk. Ez okon Páristt nagy haddal 's válogatott vitézekkel készítemel, mennyen Görög országra, és a' tengeren által a' mi ellenségeinknek földére üssön, ha talám szerentsét és valami szép Uri Asszont adnak kezébe az Istenek, mellyet Városunkba hozván, azzal a' húgomat ki-válthassuk. Ezeket én így rendeltem; mindazáltal, a' ti tanátsotok nélkül semmit meg-indítani nem akartam. Noha ezek föképen az én szivemet sértegetik; de a' tiéteket-is illetik. Ezek után le-ülvén a' Király, nagy hallgatásban vannak mindnyájan: hanem a' környül-

álló Vitézek közzül Perſéus, ama' nagy bölts Filóſófusnak Euforóiuſnak fia, kit Pithagoráshoz haſonlít Ovidius, a' többi közzül elébb álván, így ſzóll: Hatalmas Király, igaz hüſégemmel lévén köteles hozzád, nem múlathatom-el, ſzavaidra hogy válaſzt ne tegyek: Mert tudgya felſéged-is, én ki fia légyek, tudnillik, a' nagy Euforbiusé, ki ſzáz nyolczvan eſztendeig élvén tanította a' tiſzteſséges tudományt az eleidnek birodalmában Áſiában. A' jövendöléshez-is ſokat értett; ettöl az Atyamtól gyakran hallottam, hogy-ha Páris Görög orſzágra mégyen és eröſzakkal onnat feleſéget ragad-el magának, ez a' Város porrá léſzen, és a' hamvát-is a' ſzél fújja-el. Azért nálad lehet Király ennek itileti, ha méltó-é meg-vetni illyen bölts embernek jövendölését, kivált-képen ollyan dologban, a' ki néked mind betsületedben, mind életedben forog. Miért kell illyen tágos kaput nyitni a' nyugodalomnak helyeröl a' veſzedelemre? és a' ſzerentsének tengerére, mellyen a' bizontalanságnak habjai mindenkor egymáſt üzik, ereſzkedni? Hogy azért tsendes napokat érheſs, és koporſódba bóldogul ſzálhaſs, ne botsásd Páris fiadat által a' tengeren Görög orſzágra. Perſeuſnak illyen ſzavaira igen meg-zendülnek mindnyájan a' környül lévö rendek, helyt nem adván, hanem haſzontalan jövendölésnek tartván minden beſzédit: mellyen bár meg-nyugodtak vólna, talám annyi romlás és zurzavar akkori világnak nemzetségi között nem támadott vólna. De mivel a' mi örökké el-végeztetett, annak bé kellet tellyeſedni; mindeneknek a' tetſzik, hogy el-kéſzüllyön, és elmennyen Páris Görög orſzágba, és e' végezés után házokhoz oſzolnak mindnyájan. Midöre pedig Kaſsánd-

ſándrához a' Király leányához érkezett vólna hire a' Páris Görög orſzágra való kéſzületinek, az rettenetes-képen el-ijed, ábrázattyában-is ugyan el-változik, és jajgatáſi között illyen ſzókra fakad ki: Oh világi nagy értekkel el-kéſzíttetett Nemes Trója városa! honnat vagyon az Iſteneknek illyen kegyetlen végezése felöled, hogy illyen hamar el-kelleſsék romolnod, és hamuvá változnod? Oh bóldogtalan Priamus Király! mitsoda nagy vétkedért birták az Iſtenek a' te elmédet illyen ſzomorú veſzedelmednek kéſzíttésére? Es te Hekuba nemes Királyné Aſſzony mit vétettél, a' miért illyen nagy nyomorúságot kell nem ſokára látnod, hogy minden gyermekidnek ſzemeiddel nézzéd fájdalmas halálát? miért nem állaſz a' Páris úttyának eleibe, ne hozná hazádra e' dögleletes mirígyet? Illyen nagy ſiralmi között el-fáradván, felkél végtére, és mégyen az Attyának Priámusnak eleibe, és le-borulván, ſok köny-hullatáſokkal kéri, tenné-le fel-tött ſzándekát; mert ö tudója a' jövendöknek, és láttya, minemü romlás következik Királyi házára. De mind ezek haſzontalanok vóltak; mert el-fordult vólt már a' ſzerentsének kereke, annak a' Nemzetnek veſzedelmére, mellyet nem lehetett viſſza tekerni. Mert ha a' Hektor tanátsát, Kaſsándrának jövendölését, Hélenusnak intéſét, Perſéuſnak oktatáſit bé-vették vólna, elég lött volna az, a' városnak meg-maradására. A' városok között te vóltál leg-ſzebb, te vóltál erősſeb Trója, máig-is fen állanál, 's virágoznál, ha a' felöled való irígy végezés téged nem veſztett vólna.

A' hajók ſámokról, kiken Görög orſzág ellen indúltak.

EL-érkezett vólt már a' ſzép tavaſzi üdö, melly mind a' mezöket mind az erdöt bé-burította ſzép zöld-

ſéggel, midön az üdö mindeneket külömbkülömbféle jövendöbéli gyümöltsökkel biztatott fel-tetzett Pünkösd hava, a' mikor Páris és Deíphobus a' Pannónok közzül válogatott ſok ſzámú ſeregekkel, kik fegyverekkel, és minden kéſzſéggel fogyatkozás nelkül jelen vannak. Kiket látván Priamus, örvendez nékik, és régen el-kéſzitett ſok ſzámú hajóit meg-rakattya éléſſel, és minden féle hadi ſzükſéges eſzközökkel. Anténornak Ænéáſnak, és Polydámásnak-is az Anténor fiának meg-parantsollya, hogy kéſzen légyenek, és el-mennyenek fiával Párisſal együtt Görög orſzágra. Kik midön nagy engedelmeſséggel a' Király parantsolattyará jelen vólnának, így ſzóll Priamus Király nékiek: Hoſzſzú beſzéddel nem ſzükség terhelnem fületeket, holott minden ſzándékomat, és tanátsból elrendeltt igyekezetemet tudgyátok, mellynek már nints egyéb héja, tsak a' hüſséggel, és bátorsággal való tselekedet, mellyben én ſemmit ſem kételkedem. En moſt-is a' mint annak elötte-is ſokſzor mondottam, az egy illendö igazságnál egyebet nem kivánok hanem méltatlan rabságban kinlódó Atyámfiát akarom ki-ſzabaditani: kihezképeſt, vaſtag kézzel nyúllyatok a' dologhoz, mivel nem ok nélkül nyúltunk a' fegyverhez, mellyet tud a' világ, tudnak a' menyben lakozó Iſtenek, kik az igaz igyet ſegíteni ſzokták. Nintsen a' Görögöknek ſemmi panaſzſzok ellenünk, hogy mindent el-nem követtünk vólna, valamit a' betsülletnek rendi a' világi emberektöl kivánhatott. Kérlek azért, légyetek ſzorgalmatoſok húgom ſzabadulásában; moſt az ideje, hogy Nemzetſégtekhez és hazátokhoz való hüſégteket meg-mutaſsátok, és vitézi hatalmaſságtoknak jeleit adgyátok. Én bennem

pedig

pedig ſemmit ne kételkedgyetek, mert valamit a' ſükſég kivánni fog, valamit töletek meg-érthetek, az Iſtenek akarattyából ſegítségtekre mindenkor kéſzen léſzek. Ugy hogy ha kivántatik, ſzemélyem ſzerint-is minden népemmel együtt fel-ülök, és megmutatom a' Görögöknek Trója városának, es Aſiának hatalmát. A' mezei Generáliſságot pedig bizom elsöben Páriſra, és utánna Deiphobuſra, a' tanátsbol való igazgataſt bölts Antenorra és Ænéásra; így, ſem fegyverböl, ſem tanátsbol fogyatkozáſtok nem léſzen. Ez ſzók után Páris, és az véle lévö nagy rendek könyhullatás között el-bútsúznak a' Királytól, és a' hajókba bé-költözvén, meg-indulnak a' ſzéles tengeren, kik elsöben-is Jupiter Iſtennek és Vénus Iſten Aſſzonynak anjánlyák munkájokat, 's úttyokat, és jutnak a' Spártákhoz a' Ciklades ſzigetihez, mellyek Romániának, vagy nagy Görög orſzágnak igen ſiros és legeltetö, es majorkodó hellyén vóltanak. A' hol midön mint idegen helyen múlatoznának, történetböl egy iſméretlen hajót találnak elöl, a' melly hajóban maga-is jelen vólt Ménelaus, a' Görög orſzági Királyok közöt nem utolsó, a' ki ſzintén vitéz Neſtornak látogatására indúlt vólt Pyra nevü városba. Ez a' Ménelaus a' nagy Agamemnon Görög Királynak teſtvér öttse vólt, kinek Feleſége vólt a' ſzép Görög Ilona, kinek ſzépſégére nézve egéſz Görög orſzágban máſſa nem vólt, Káſtor és Pollux Királyoknak igen kedves húgok. Midön már a' hajók közelítenének egymáshoz, meg-iſmérvén Ménelaus az eleibe jövö hajókat ellenſégnek leſni, el-fordíttya hajóját elöttök, és ſerény ſzaladáſſal a' tengeren el-halad, mint a' kik hazájokba jol tudták a' tengernek állapottyát 's úttyát. Vévén pedig eſzébe

Paris, hogy haſzontalan üzni a' Ménelaus hajóját, meg-tér minden hajóival, és mégyen Spárta tartományába, a' holott abban az üdöben uralkodott Ménelaus, és ki-ſzállván a' tengerröl a' ſzárazra, hadainak nagyobb réſzét hadgya a' tenger parton a' hajóknál; maga pedig a' nagy rendekkel és válogatott vitézekkel daliáſon fel-kéſzül fenyes fegyverekben, nagy aranyás tegzét kötvén óldalára, és dárdáját vévén kezébe, mégyen Ténedos várába, a' kiben Ménelaus lakott feleſégével Hélenával. Ménelaus pedig nem lévén házánál, ſzintén akkor Hélena múlatni indúlt vólt virágos kertébe, nagy leányi ſereg lévén utáña, azonban ſzembe érkezvén iffjú Páriſſal, hirtelenſéggel meg-rémül az idegen ſereget látván, kevés üdö vártatva bátorságot vévén magának, nézi vólt a' ſzép termetü, és ékes ábrázatú Páriſt, és mondgya magában: De mitsóda tekintetes iffjú ez a' kit látok? nem ſzóllok kisſebbſégére az Iſteneknek, de Jupiternek Semele Aſzſzonytól nem vólt illyen ékes fia Bakhus: kit így látván Hélena, viſzſza-tér Királyi házába a' hova Páris-is bé-kéſiri, minden tiſzteletet adván az Aſzſzonnak. Az Aſzſzony pedig eleibe ülteti Páriſt; de meg nem telhetik vólt ſemmiképpen az iffjúnak nézéſével, néha gondollya, hogy Vénusnak lehet kedves fia, és Kupidónak alította volna lenni; de hogy tegzét nem látta (: mert Páris le-vetkezett vólt fegyveréböl, mikor a' Hélena hazába ment:) ahozképeſt Kupidónak ſem hitte lenni. Végre elégſéges gondolkodása, és tsudálkozása után így ſzól Párisnak Hélena: Nékem únalmas vendégem nem vagy; de kérlek, jelentsd-meg hazádat, és a' te ſzerelmetes Nemzetségedet, mert minden magad viſelése Királyi állapotot mutat, tsak-

hogy

hogy én a' Görögök között nem láttam eddig semmi jeledet. Tudom, nem vagy a' fövenyes Pylonnak lakossa, sem a' Néleus földének; Antílokhust ismértem; te ki légy, ezembe nem vehetem. Sem Pithiának tartományából nem vagy, a' honnat szoktak származni a' Tekintetes emberek. Æácida Királynak minden nemzetségét ismértem; Péleus pompáját, Telamon dütsöségét, Patroklus erköltsét, Akhillesnek erejét láttam; rólad pedig mit gondolhassak, nem tudom. Illyen beszédét végezvén Hélena, nagy alázatos nyájasággal így felel-meg néki Páris. Ha Frigiának utolsó határiról hallottál valamit, mellyben Trója városát Neptunus és Apolló építették: Ha abban valamelly Királynak bóldog uralkodását hallottad, a' nagy Saturnus nemzetéből: én, kedves Aszszonyom, azoktól származtam. Mert vagyok a' gazdag Priamus Királynak szerelmes fia, a' Dardanus Attyafiai közzül való, a' ki Jupiternek vólt fiá. Attól fogva az Istenek az emberekkel nagy ismáretségben szoktak lenni. Ugyan azon nemzetségből vólt Neptunus, és Apolló-is, kik a' Trojai köfalokat segítették épiteni. Én pedig, hogy világosabban meg-mondgyam néked ki légyek, az Isten-Aszszonyoknak vagyok birája, kik midön elömben jöttenek vólna, noha a' többinek nehézségére, de Vénust itiltem szebbnek másoknál. Ennékem pedig jutalmomban, kivánságom szerént való jegyest igért; Hélenát tudnillik a' maga öttsét Vénus: kihezképest, a' mély tengernek veszedelmes úttyával, nem gondoltam éretted, azért ne vesd-meg az én személyemet, minthogy ez Vénus akarattyából vagyon. Ezeket el-végezvén Páris, abrázattyát a' földre függesztette; Hélena-is

egy

egy ideig álmélkodva gondolkodván, végre illyen feleletet tészen. Én Neptunustól és Apollótól épittetett várost mindenkor kivántam látni, kivántam a' Nappal együtt járó Apollónak kedvében lenni, és minthogy a' menyegzöi lakadalomnak szerzője Vénus így parantsolta, indúlj-meg már Spártából bizváſt, én-is el-kéſirlek tégedet Trójáig, nem-is félem Ménelaust, midön a' Trójai magos köfalok vésznek engem körül. Ez szerént meg eggyezvén egymáſſal, el-viszi Páris nagy örömmel az ö jégyeſsét, mellyet Vénus igért vólt néki. Hermione pedig a' Hélena leánya vévén eszébe, hogy a' Királyi házakban ſohult nintsen az Annya, nagyot kiált ſiralmas jaj szókkal, és elsöben-is a' leányi ſeregnek hirt ád az ö Annyának a' tengerre való ragadtatása felöl, mellyet tsak hamar, az egész udvar népe-is meg-ért, kik mindnyájan a' tenger parthoz ſietnek; de az Ásiai hajóknak már nyomát ſem látthattyák. Mégyen azért Páris Hélenával éjjel nappal Trója felé, az alatt egy ejtszakának idején álmot lát Hélena, mellyben Vénus Aszszony vigan megjelenik néki, azutan iſmég el-aluván, más álmot lát, mellyben Junó kedvetlen ábrázattal mégyen eleibe, kin meg-retten magában, és nappal ſiránkozni kezd, nem tudván, mi leheſſen magyarázattya és kimeneteli a' két egymáſſal ellenkezö álmadozásnak. Kinek keſerves ſirását látván Páris, illyen szókkal vigaztalja: Én a' te kedvedért a' tengereket és a' világnak nagy részét bé-jártam, ſemmit idegenségre ne vélly, mert a' te kedvedért és betsületedért ez után-is kész vagyok mindent meg-próbálni, valamire eröm létzen. Szünnyél a' panasztól, tartóztasd köny-hullatáſidat, és vedd kedven az én engedelmes beszédimet. Kinek felel

Hélena:

Hélena: Ki vólna az, a' ki könyhúllatását, annál inkább gondolkodáſit meg-rekeſzthetné? bár az Iſteneknek masképen való végezéſek lött vólna felölem; de mivel már ebben egyéb nem lehet, kedvem ellen-is a' te akaratodat kell követnem; Kinek nem lehet ellene állani. Ez ſzók után iſmég ſiralomnak adgya magát Hélena, kinek mind addig keresi kedvét ſzép biztató kegyes beſzédivel Páris, hogy meg-vigaſztallya, és reggelre kelvén, drága ſzép köntösökkel ajándékozza-meg, mellyeket Priamus Király küldött vólt, és azokban fel-is öltözteti. Annakfelette tsudálatos ſzép lovat öltöztet-fel aranyas és köves ſzerſzámba, mellyre fel-ülteti Hélenát, ki után nagy ſereggel vannak ſok Görög orſzágból hozott rabok. Annakfelette, tündöklö fegyverekben lévö ſzép ſeregek, maga pedig Páris, Deiphobus, Antenor Ænéás, Polydamás, és ſok betsületes Uri rendek körül vették mint Királynét Hélenát, és Ténédontól fogva egéſz Trójáig mindenütt nagy pompával kisírik. Kik midön Trojához már meſzſze nem volnának, hire lévén menetelekben a' Királynak, Priámus-is a' mellete lévö Fejedelmi és Uri rendekkel fel-kéſzül, és nagy Nemes ſereggel mégyen elejekbe. Elsöben-is a' hadi vezéreket köſzöntvén, mindgyárt mégyen az után Hélenához, és néki nagy föhajtáſſal betsületet tévén kezét fogja, és kedves beſzédekkel édeſgeti. A' hol pedig a' Trojai kaput érik, ott nagy tolyongáſſal várja a' ſokaság, mindenütt újjabb újjabb muſikákkal köſzöntik, a' piatzokon meſterſéges komédiákat indítanak, és mindenütt jelengetik örömeket. Végre fel-érkeznek a' féynes udvarba Iliumba, és az eſtvének ideje el-érkezvén, mindenek ſzálláſokra meñek, Hélenát-is betsületes ſzál-

sára telepítik. Más nap pedig szép udvari pompával mégyen Priamus felességével együtt a' Pallás templomába, és ott felességül vészi-el Hélenát Paris. Melly lakadalmi üdöt mint egy innep napokat nyóltz napig illenek a' Trója városbéli népek. Meg-értvén a' Király leánya Kasándra Párisnak több Urakkal való érkezéséket, és Párisnak Hélenával való házasságát, iszonyú panaszt és siráft kezd, és illyen szomorú szókra fakad-ki: Mi lelt benneteket Trójaiak, miért kell a' magatok nyomorúságán ennyire vigadnotok, a' ki ihon majd el-burit benneteket? Nem vagyok hamis jövendölö, de ki-mondhatatlan jajjal és bánattal fejezitek-bé e' kis rövid vigaságot, látván szép nemzetségteknek a' város utzáin patak módon folyni véreket. Tornyaiddal és bástyáiddal felhökkel játszodozó Trója, melly nagy változás lészen te benned, midön szántó földdé válik a' te tágos piatzod, ugy hogy habot hánnyon az szél kövér földedböl ki-költ gabonáidban. Melly nagy változás, midön a' Királyi páltza helyén ökör hajtó ostorokat forgatnak a' parasztok! Oh szegény Anyák, mennyin nézitek siralmas szemmel meghólt fiaitokat! Oh te-is nyomorúlt Hekuba, melly keserves szemmel fogod nézni halálos sebekben vérben úszó fiaidat! Oh nyomorult Nemzetség, melly nagy erőszakkal keresz romláft magadnak! Az erö-szakkal el-hozott Hélenát nem akarván meg-adni az ö igaz férjének. Addig kellene annak lenni, míg a' Görögök fegyvere meg nem áznék véretekben. Gondollyátok-é, hogy büntetés nélkül el-szenvedik az Istenek ezt a' Páris gonoszságát, ki miatt ennyi ártatlan vérnek kell a' földre omolni? Oh bóldogtalan Hélena, hasonló a' nöstény oroszlánhoz, a' ki a' Trója lakosinak

ennyi

ennyi veſzedelmet vagy ſzülendö. Kellyetek-fel igaz haza Fiai, és e' rettenetes tüzet óltsátok-meg, ne emészſze-meg porig házatokat. Midön illyen, és éhez haſonló ſiralmas béſzéditöl nem ſzünnék Kaſsándra, meg-fogattya ötet az Attya Priamus Király, bilintset vettet kezeire, és fog-házba rekeſzteti, mellyben ſok napokat kellett tölteni ſzegény Kaſsándrának, kinek ha ſzavát fogadták vólna, Troja városſa ollyan nyomorúságra nem jutott vólna.

A' Görögök Tanátsáról, mit kelleſsék elkövetniek Hélenának viſſza nyerésében.

MInekelötte Páris Hélenát el-ragadta vólna, Ténédóshoz nem meſzſze egy Citheréa nevü ſziget-ben az Iſteneknek nevezetes temploma vólt, a' hova a' Görögök nagy ſokasággal ſzoktanak vólt járni innep illésre vendégeskedésre és egyéb játékokra. Szintén akkor tájban Citharéában találkozván a' Görögöknek nagy ſokasága, minden féle rendek, férfiak és Aſszony állatok, ifjak és Vének, kiket eſzekbe vévén a' Trójaiak rájok ütnek, és nagy gazdagsággal mind el-rabollyák öket. Azután mentek Ténedósba, a' honnat Hélenát el-vitték. Illyen nagy nyereſséggel eljutván Trójába, még Görög orſzágban hire ſem futamodott vólt a' Páris tselekedetinek, midön már Trójában a' prédával meg-is telepedtek. Még Pyrából a' Neſtor házától Méneláus elnem bútsúzott vólt, midön véletlen hir dobbanttya a' fülét, hogy mind Citharéából a' ſok ſzámú Görögöket, mind Ténédósból ſzép Feleſségét Hélenát el-ragadta Páris, és Trójába vitte. Kinek hirtelen-hallása miatt a' földre eſik Méneláus, és egynéhány óráig ſzót ſem vehetnek belöle,

hanem egy üdö múlva eſzére térvén, és gondolkodván a' nagy eſetröl, keſerveſen kezdi ſiratni a' Görögöknek ollyan hirtelen veſzedelmét; de kiváltképpen kedves feleſégétöl való meg-válását: ſirattya annak ſzépſégét, mint jutott idegen Nemzetnek társaságára, hogy vitetett hazájából ollyan meſzſze földre; keſerveſen jut eſzébe, hogy a' vad nemzetség között melly izetlen napokat tölt-el az ö ſzép házas-társa, kit ö nagy kedvén tartott, ugy hogy, még a' ſanyarú ſzélnek fúvásától-is óltalmazta. Kinek Neſtor-is meg-értvén keſerüségét, kéſedelem nélkül mégyen Méneláushoz, és ötet mint igaz ſzivbéli baráttyát vigaſztallya, noha a' Görögök eſetit és gyalázattyát ö-is valóban keſergi. De midön látná Neſtor, hogy ſemmi vigaſztaló ſzavai nem haſználnak Méneláus elött, fel-kéſzül barátival, és nagy ſzép ſereggel késíri Méneláuſt, ſohult búſúlási között el-nem hagyván ötet. Ki mihelt maga orſzágában érkezik, leg-elsöben-is teſtvér attyfiához, Agamemnon Királyhoz küld, és titkon magához hivattya. Az után Káſtor és Pollux ſógoraihoz, kik ſietséggel mennek házához, és elsöben-is ez három Királyok érkeznek Méneláus házához. Látván Agamemnon öttsének ugyan meg-engeſztelhetetlen ſiráſit, illyen ſzókkal kezdi biztatni: Mi az oka Atyámfia, hogy így nem ſzünöl a' ſiráſtól? nem illik Királyi elméhez e' rend felett való változás; mentöl nagyobb okai támadtak búſúláſodnak, annál nagyobb erövel kívántatik azokon gyözedelmet venni. Tsak jelentsd-meg búſúláſodat bizodalmaſon, és kívánságidat, a' kik igaz barátid annál inkább ſzánnak es igyekeznek ſzolgálni ſzükſégednek idején, mentöl nagyobb eröſzakot látnak hogy téſz terméſzeteden. Az ellenſégidnek pedig

dig nem egyebet, hanem örömet ſzerzeſz búſúláſoddal. Kihezképeſt, akkor tetteſſed külsöképen nagyobb örömedet, mikor ſzivedben leg-inkább ſzorongattatol. Tetteſſed, mint ha keveſſet gondolnál ez történt eſeten. Nem ſzomorúsággal, ſem könyhullatáſſal ſzokták a' ſzép tiſztteſséget kereſni, hanem hatalommal és boſzſzu-állaſſal. Fegyverrel kell azért e' fájdalomnak ellene állani, nem zugolódó panaſzolkodáſſal; mert a' nagy elménék méltoságos ereje, az ellenkezö dólgokban iſméretik-meg. Aſzſzony emberi indulatból ſzokott a' bánatok miatt valo erötlenſég eſni. Serkenny-fel annakokáért, és derekaſabb gondolkodáſokra veſſed elmédet, méltó okod lévén a' boſzſzú-állásra, azt forgasd, ahoz nyulj tellyes tehetſégeddel. E' meg-lött dolognak gyalázattya nem tsak téged, és a' te házadat motskolta-meg, hanem az egéſz Görög Nemzetségnek betsületiben forog ennek orvoslása. Nem tudod-é nemzetségednek egéſz Görög orſzágra való ki-terjedését? nem vetted-é eſzedbe a' Görög Nemzetség mennyire betsülli a' jó hirt nevet? Gondolod-é inkább, hogy ez igy mellett fel nem kelne a' nagy Görög orſzág. Hatalmas erövei kéſzek léſzünk mindnyájan fel-kelni, és a' Trójai mezön arany ſzkófiommal tödzött ſátorinkat fel-voñi, mellyeket a' tengeren túl midön meg-látnak a' Trójaiak, hidgyed, másképpen gondolkodnak akkor éretlen tselekedetekröl. Kivált-képpen mikor a' Trójai Fejedelmek magok vérével, és kedves gyermekek rabságával, 's városoknak el-puſztúlásával kezdik megfizetni az egy Aſzſzony halálát. Páris pediglen, ki okot adott e' nagy veſzedélmes gyülölſégre, kézbe eſvén, karóban ſzárad-meg. Tsak ſzünnyél annak

okáert a' síráſtól, és mentöl-hamarább Görög országnak minden tartománnyira poſtáink és leveleink járjanak a' Fejedelmekhez Királyokhoz, hogy illyen ſzomorú igyünkben hatalmas módon meg ſegítsenek bennünket. Illyen méltoságos báttyának tanátsán és intéſén meg-nyugſzik Méneláus, és a' levél iráshoz kezdenek. A' hatalmas Fejedelmek közzül pedig elsöben-is érkeznek ama' nagy hirü nevü Akhilles, ama' ſerény-Pátroklus, és amaz igen erös Diomédes. És ezekre bizván az egéſz hadaknak igazgatáſát és az dolognak terhét, hajókra kéſzülnek, hogy mentöl-hamarább Trója határára juthaſſanak, és valami úton módon Hélenát onnat viſzſza nyerheſsék. Hogy pedig illyen nagy hadnak, 's ennyi fokaságnak minden Fejedelmek felett egy légyen igazgató vezére, azt-is el-rendelik, és meg-egygyeznek Agamémnonon, hogy ö légyen mindenek felett uralkodó Király, valamig annak a' tábornak fenn kelletik lenni. Kinek hatalma alá a' jó rendnek meg-tartáſáért a' több Fejedelmek, és Királyok-is ereſzkednek mindnyájan, okos tanátsal fellyül halladván Agamemnon a' több Királyokat. Káſtor pedig és Pollux illyen reménſégben lévén, hogy még a' nagy ſzéles tengeren nem mehetett vólna által Páris Frigiára, ſzámos hajójokkal megindúlnak, ha talám utól érvén, Hélenát a' húgokat viſzſza-nyerhethék Páriſtól, minekelötte Trójába érkeznének véle. Sokan pedig ollyan értelemben vóltanak felölök hogy mihelt Méneláuſtól meg értették a' Hélena el-ragadtatáſát, ottan mindgyárt utánna indúltanak minden hajójokkal; de akármint lött, elég az, hogy e' két egymás ſzeretö ember meg-indulván, két nap elég ſzerentséſen mentenek a' tengeren; az

alatt

alatt változás eſik az üdöben, ſetét köd és felyhök boríttyák-el az egéſz tenger ſzinét; félelmes villámáſok egyik a' máſikat üzi; iſzonyú menydörgéſek minden egyéb hangoſságot el-véſznek; úgy hogy, egymás ſzavát ſem értik az emberek; iſzonyú zápor, és vizi habokat fel-emelö ſzelek érkeznek; a' tenger dagadásától el-ijednek a' révéſzek, mert a' forgó fergeteg, úgy tetſzik, hogy fel-forrallya az egéſz tengert, ki miatt öſzve romolnak az árbócz-fák, el-ſzakadoznak a' hoſzſzú kötelek, és le-húllanak a' vitorlák; a' Kormány-deſzkákat ki-ragadgya a' révéſzek kezéből a' viznek ereje; a' hajók öſzve-foglalási ſzakadoznak egymáſtól, és merülnek egyſzer-is másſzoris a' fenékre. Egykor a' leg-erösſebbik hajó-is nem maradhatván-meg a' ſzelek miatt, mellyben az két atyafi Király vólt, dölénkezni kezd, kiböl a' kormányos-meſter ki-eſik: az-után a' hajót mindenfelé kezdi hánnyi vetni a' fergeteg; a' melly-is utólljára el-ſzakadoz, és a' tenger mélyſégére vitetik alá. Igy lött e' két teſtvér atyafinak veſzedelme Káſtornak és Polluxnak. Annakfelette a' több hajók-is úgy el-veſztenek, hogy azok közzül tsak egy-is ki nem menekedett a' tengeri haborúból, a' ki történtt dologrol tsak hirt-is mondhatott vólna valakinek. Midön azért e' két Atyaſiaknak veſzedelmes végeket vólta-képpen ſenki nem tudhatná, a' régi babonás elméjü Nemzetek azt hitették-el magokkal hogy Iſtenek ragadták volna fel öket az egekbe. Erre nézve a' Poëták azt irták felöllök, hogy ezekböl lött vólna ez égi jegy, mellyet az Aſtrologuſok kettösnek neveznek. Ez a' jegy igazgattya az égnek egyik kerületit, mellyben mikor belé eſik a' Nap, két napig vizi futását végbe ebben a' jegyben,

nem

nem úgy mint a' többiben. E' két igaz Atyafinak egyeſsége és ſzeretéti illyen gyümöltsöt termett, hogy azoknak neveket örök emlekezetbe hozta. Ezt a' veſzedelmet-is pedig éppen tsak az atyafiságos ſzeretetért ſzenvedték Hélenáért. Frigius Dáres ezután már le-irja mind a' Görögöknek, mind a' Trójaiaknak ékes termeteket. Mert azt irja maga felöl, hogy gyakran ki-ment a' Görögök táborára, és ott ſzemlélte mind ábrázattyokat, mind magok viſeléſét az embereknek; de tsak azoknak, kik tekinteteſek, és nagy Vitézek vóltak mind a' Görögök, 's mind a' Trojaiak között.

A' Görögök Termetiről.

ELébb valo iráſunkban Hélenának állapottyaról tettünk emlekezetet azon kivül, hogy azt mondotta felöle Priamus, hogy a' két ſzemöldöke közöt egy kis ſeb helyetske vólt, a' ki nem-hogy ártot vólna néki, de tsudálatosképen ékeſitette ábrázattyát. Agamemnon Király nagy ſzál ember, és igen fejér ábrázattal birt, tagjaiban nagy erö vólt, mert mindeneſtöl fogváſt derék munkákra ſzületett, ugy hogy, a' veſzteg heveréſt nyavalyának tartotta. Nyughatatlan bátor ſzivü, ſzép itilettel biró, es a' ſzónak ki mondásában nagy boldogsága volt. Az öttse Ménelaus nem vólt ollyan magaſs, hanem közép ſzerü ember vólt; a' fegyverhez pedig igen alkalmatos, kinek kivánsága nagy vólt mindenkor a' hadakozásra. Akhilles kiváltképen-való ſzép ábrázattal birt, ſárga és ſodor haja nagyon ékesítette fejét, kantsal ſzemei vóltanak ugyan, de illendö tekinteti helybe vitte ábbeli fogyatkozásátis. Kün ülö és ſzéles mellye vaſtag és ínas karjai, illendö magoſsággal-is birt. Ebben az Ákhillesben nagy

volt

volt az erö; ugy hogy, akkori Görögök közzül ſenki véle nem érkezett; a' hadakozáſokra jó kedvü, böv költségü vólt, és mindennek örömeſt adakozott. Tantalus nagy teſtü ember, ahozképeſt nagy erejü, ſzemei külömbözök, fejer piros artzúlattyában, igaz mondó, alázatos, törvényes patvart gyülölö, de az igaz okból ſzármazott hadakozáſoknak kivánója vólt. Ajáx Oileus vaſtag volt derekában; ſzéles vállaiban; vaſtag karjaiban; hoſzú termetiben: tsak a' czifra köntösben gyönyörködött; de derék dolgokra ſemmire kellö vólt, a' nyelve mindazáltal ſerény a' beſzédre. Telamon Ajáx tekintetes férjfi vólt; fekete fodor hajú; az ének ſzóban gyönyörködö; minden hadakozásra igen alkalmatos: ez a' czifraságot ſemminek tartotta. Ulyſſes, maga viſeléſében daliább vólt a' több Görögöknél; a' mellett igen ravaſz és meſter; hamis hireknek tudos ſzerzöje; tréfás beſzédiben, a' ki egéſz mulatsága vólt a' több embereknek. Diomedes máſok felett magaſs; ſzéles mellye, 's vaſtag karjai; tekintetiben kegyetlen; igéretiben tsalárd; ſeriny vagdalkozó; garázdás fellette: kitöl ſokan féltek nagy ereje miatt; alatta-valóit nagy zabolán tartotta, mint türhetetlen ember; a' mellett fajtalan terméſzetü, ki miatt ſokſzor veſzedelemben ejtette magát. Neſtor Kapitány hoſzſzú ember vólt, minden tagjaiban vaſtag; nyájas beſzédü; jó itéletü; és haſznos tanátsú; de hirtelen haragú, kit haragjában ſenki meg nem engeſztelhetett; az igaz barátságot mindazáltal mindenekfelett leg-jobban meg-tartotta. Protéſilaus ékes ábrázátú; ſenki ötet gyorſasággal meg nem halladta; a' mellett igen bátor fegyveres vólt. Neoptólemus fekete haju nagy magos ember vólt; nagy ſzemei;

fegyver-derék módon termett dereka; rebegö beſzédü; de a' törvényes dolgokban nagy tudományú. Palamédes, Naulus Király Fia, ábrázattyában ſzép és igen kedves; közép termetü; terméſzetiben ſzerelmetes; ember betsülö; örömeſt adakozott; a' vitézi állapotban-is bátor maga viſelö. Polidórus nagy haſpók ember, a' ki magát-is nehezen birta kövérsége miatt; elég bátor ſzivü, de fel-fuvalkodott, ki máſokkal ſoha nem nyájaskodott, hanem tsak maga gondolatiban gázlott. Makhaon rövid ſzabású, méréſz; de kevély, és kopaſz ember vólt, ki ſoha nappal nem alutt. Breſaida, a' Kalkás pap leánya, igen ſzép termettel birt, és fejér piroſſal elegy ábrázattal; ſzép ſárga meg-ereſztett hajjal járt; fel-ſzedett ſzemöldöke; de az, felettéb vaſtag lévén, adott valami diſztelenſéget orczájának; ékes és kedves beſzédü; és egyſzer'smind kegyes jó erköltsünek látſzott lenni; de alattomban ſokak ſzivét vonta maga ſzerelmére, kiket azután meg-tsalt állhatatlanságával. Ezeken kivül nagy rendek, és ſok Fejedelmek vóltak: és azt irja Dáres Frigius, hogy a' Persák Királya-is minden erejével fel-költ a' Görögök mellett. A' többi között annak-is le-irta termetit, mellyet nagy magos embernek mondott lenni, és igen kövér ábrázatúnak, kinek orczája-is tüzeſnek látſzott a' nagy veres ſzakál és haja miatt.

A' Trójaiak termetiről.

A' Trójabéliek felöl ugyan azon Dáres Frigius maga pennájával illyen formán ir: Hogy Priamus Király igen magaſs ſzál, ember vólt vólna; kegyes és vidám ábrázatú; beſzédiben laſsú; de ſok munkákat tehetö: ki jó reggel ſzokott kelni minden nap. Minden

den félelem nélkül bátor szivet viselt, a' tréfás és játszodozó embereknek elötte semmi betsületi nem vólt, minden beszédiben igaz mondó és tsak az egy igasságnak vólt követöje. Egyébaránt a' musikát, és a' szerelemre gerjesztö énekeket örömest hallgatta. Nem vólt egy Király, ki az emberekben a' vitézi indúlatokat inkább betsüllötte vólna, és nagyobb jutalmakkal koronázta volna ö nalánál. A' Fiai közzül egyik-is a' nagyobbikkal Hektorral nem érkezett, kivált vitézi erövel; mert ez, az ö idejebéli embereket mind fellyül haladta vitézi maga viseléssével; egy kevesség rebegö nyelvü vólt; munkához termett, kemíny tagjai vóltak. Illyen nagy indúlatú és nagy állapotokra termett férjfiat soha Trója nem látott, ábrázattyában felette igen szörös ember volt; senki, illetlen, vagy botsúsus szókat töle nem hallott, ollykor szolgálattyát egyszer sem kívánhatták, mellyre mindenkor kész vóltát nem tapasztalták. Ugy látszott, hogy fáradhatatlan vólt a' hadi munkakban. Embert alatta valói inkább nem szerethettek, mint ötet. Ö utánna két fiai Priamusnak Deiphobus és Hélenus olly hasonlók vóltak egymáshoz, hogy ezek között akarmelly ismérettes ember sem tudott választ tenni: ezek ábrázattyokkal minden-képpen az Attyokhoz Priamushoz ütöttek; nem-is vólt közöttök egyéb külömbség, tsak szintén az üdö, a' meñyiben külömbséget szerzett Priamus Király és a' Fiai között. Viszont Deiphobus vitézi állapotra, Helenus pedig mély böltseségnek tanátságára termett vólt. Tróilus, igaz hogy termetes nagy szál iffjú vólt, de még-is nagyobb vólt a' Vitézi bátorság benne a' testi termetnél; e' mellett mértékletes erköltsü vólt, ki természetit zabolan tudta hordozni

dozni ahozképeſt, az emberek között igen ſzerelmetes és kedves vólt, vitézi erövél, és jó maga-viſelésével: ez, máſodik Hektornak méltán neveztetett. Mert a' Trójai iffjak között ſem bátorsággal, ſem erövel ötet egy-is meg nem nem halladta. Páris ábrázattyának ſzépſégével mindeneket meg halladott: ennek meg-ereſztet ſárga haja úgy fénlett, mint a' tiſztított arany; olly nyilas vólt, kihez az ö idejében haſonló nem találtatott; vadáſzatban gyönyörködö; de a' hadi dolgokban-is nem vólt alábbvaló a' nagy vitézeknél. Ænéás kisded ember vólt; de igen vaſtag tagokkal birt; ſzép elmével, és maga viſeléſével tündöklött minden tselekedeti; ſzovaira vigyázó; rendes beſzédü; a' tanáts-adásban bölts és igen haſznos, mint akarmelly tudós Filósófus; vidám orczája és ſzabados ſzemei vóltanak, belsö házbéli értéke ſenkinek a' Trójai Fejedelmek közzül ollyan böven nem vólt, mint néki; külsö majorsággal és jóſzággal-is igen gazdag. Anténor magaſs ember vólt; de illendö termettel; böv beſzédö, de fontos ſzókkal ſzólott; igen ſzorgalmatos minden reája bizott dolgokban, kiért igen kedvében vólt Priamus Királynak; mikor az üdö hozta, nyájas beſzédekkel-is tudta vigaſztalni az embereket. Annak a' Fia pedig Polydamás valóban dali iffjú; jó erköltsü; minden maga viſeléſében kedves máſok elött; termetiben magaſs; tagjaiban erös; a' fegyverek között hatalmas; hirtelen a' haragra; de a' ki meg-is tudta magát mértékleni. Memnon Király ſzép vólt ábrázattyában; tsak-hogy nehéz teſtében; temérdek levén derekában, és egyéb tagjaiban; nagy ſárga fodor hajával igen tettetes, nagy fekete ſzemei: ez derék vitéz-is vólt, ki a' Trójai hadakozáſokban ſok

jeleit

jeleit adta emberſégének. Hekuba Királyné Aſſzony termetes és magaſs vólt az Aſſzonyi rendek között; kinek termete inkább illetett vólna férjfiat, mint Aſſzony állatot: ſzorgalmatos és nagy értelemmel tündöklött mind azokban, a' mik ö reája vóltak nézendök, betsület ſzeretö, kegyes, a' ki a' jó erköltsöt ſokra betsülötte az emberekben. Andrómekha a' Hektor feleſége magaſs volt, és igen ſzép ábrázatú; nagy villogo fekete ſzemei: piros ortzájában és ajakiban, a' több Aſſzonyokat igazán fellyül halladta vólt betsületes és mértékletes magaviſelésével. Kaſsándrának közép termeti vólt; ábrázattyában igen fejér, de ſzeplös: ez a' több Aſſzony emberek közzül magát kivonta vólt, és a' mélly tudományoknak tanúságára adta magát; ehezképeſt nagy dolgokrol jövendölt, és e' volt a' régi ſzüz leányok között egyik igen nevezetes jövendölö Sibylla. Polixena a' Király kiſſebik leánya, idejében-is, ábrázattyában-is gyenge, a' kit méltán a' világi ſzépſégnek igaz tükörének mondhattak volna: mert ezt a' terméſzet olly épſéggel kéſzítette volt, hogy váſot elme-is ſem termetiben, ſem ábrázattyában fogyatkozáſt nem talált. Nem-is mondhatni-ki igazábban ſzépſéget, hanem tsak úgy hogy valamit egy ſzép leányban kivánhatna egy nyughatatlan ſzem, az ebben a' ſzemélyben böven fel-találtatott. Ezekröl nem úgy, mint máſoktol hallott, hanem mint ſzemével látott dolgokrol úgy irt Dáres Frigius. Unalmas volna pedig mindenekröl külön külön irni; hanem a' következendö hiſtoria mindeneket jobban ſzem eleibe ád. Kihezképeſt már ezen túl ſzollyunk az egéſz dolognak valoságáról.

A' hajóknak ſzámokról, kikkel a' Görögök Trója ellen indúltak.

A' Földnek már fagya ki-ment vólt, a' meg-fagyott vizek el-olvadtak, a' zúzmaráznak helye nem vólt; egy ſzóval a' kedvetlen Tél helyett a' ſzép nap melegſéggel kezdett tündökleni a' föld ſzinén, és a' Tavaſznak elöljáró Hopmeſtere bé-köſzöntött; midön a' Márſnak ſzentelt holnapban Mártiusban a' Görögök egygyünnet-is máſunnat-is iſzonyú nagy és erös hajóknak ſokaságával meg-indúlnak, és Athénas városának ſzomſzédságában meg-telepednek. Az hihetö dolog, hogy világ kezdetitöl fogváſt ſoha annyi ſzámú hajó egybe nem gyült, ſoha a' tengeren ollyan nagy erö meg nem indúlt; Mert Agamemnon Király, ki az egéſz Görög Nemzetségnek fö vezérének válaſztatott, ſáz öreg hajót kéſzített, kiket vitezlö renddel és minden hadi ſzerſzámokkal meg rakott. Menelaus az Hélena férje az ö orſzágából Spártából haſonló kéſzülettel hatvan öreg hajóval indúlt-meg. Boétiából Arkhelaus es Próténor azon orſzágnak Királyi, hatvan hajóval vóltak. Aſtalafus és Hélimus Cithaméniának hatalmas Urai harmintz hajóval. Epiſtrofus Király az öttsével Tediuſſal együtt Forczides tartományából ötven öreg hajót állítottak-elé válogatott vitézekkel rakva. A' Telamon Király fia Ajáx Salamináből maga nevezetes lakó városából ötven hajót épített-fel, kinek társaságában nagy hirü nevü fö rendek vóltanak ugymint, Teutor Vitéz, Amfiátus Kapitány, Dorion es Théſeus hatalmas Urak. Az igen régi idejü Vitéz-is Neſtor ötven hajóval jött-ki Pilonból. Thoas Király-is az ö birodalmából ötven hajóval. Dóximardus

dus és Oilus ſzáz hat hajóval indúltak e' két Királyok. Polibetes és Amfimakhus Herczegek Kálczedóniaból harmintz hajóval jelen vóltak. Idumeneus és Mérios Királyok Krétából nyoltzván hajót hoztak erös fegyverefekkel. Thráczíából-is ötven hajót inditott amaz éles elméjü es ravaſz Ulyſſes. Méluis Kapitány az ö várossából Pigriból tiz hajóval kéſzülhetett. Próthótakhus és Protheſilaus jeles Fejedelmek Filorkha tartományából ötven hajót állítottak elé. Triczion orſzágából Makhaon Király öttsével együtt Poliduſſal huſzon-két igen nagy hajót tsináltattak. Ezek vóltak a' Kolifis Király Fiai. Az ö Királyi várossából pedig, melly Fitesnek neveztetett, ötven hajóval vólt vitéz Akhilles. Thelapalus Herczeg Rhodusból húſz hajót. Eufilus Király maga orſzágából Orthoméniából ötven hajót. Antipus és Amfimakhus Fejedelmek Hélida tartománybol tizen-egy hajót. Polipotes Király Sógorával Jósius Hertzeggel ötven hajót kéſzítettek. Diomédes-is Argis tartományából véle egyet értö barátival együt Thelenuſſal és Euriáluſſal, nyoltzvan hajóval érkeztek. Polifebus Királynak késön lévén hire e' dologban, tsak hét hajói lehettenek. Firméus Király, ki zálogban birta Görög orſzágnak egyik tartományát, tizen-öt hajót küldött. Prothólius Király Ménéſia orſzágából ötven hajót állított. Kápénor Király-is haſonlóképpen Kappadóciából. Treorius Fejedelem maga biradalmából hozott huſzon-két hajót. Mindeneſtöl fogváſt az öſſve-gyültt Királyok és Fejedelmek hatvan kilentzen vóltanak: azoknak hajójok ezer kétſzáz huſzon-kettö. Palamédes az Naulus Király Fia leg-késöbben érkezett hadaival. Homérus ezeknek a' hajóknak ſzámát ezer ſzáz nyoltzvan hatnak

nak mondgya; de talám ſzántſzándékkal hagyott vóltel egynéhányat bennek.

A' Görögök Delfusba küldenek jövendő dolgoknak meg-tudására, hogy tudhaſsák mit tselekedendök légyenek.

MInekutánna ennyi Királyok, Fejedelmek és Hertzegek öſzve-gyültenek vólna, kiknek elöttök járojok vagy vezérek Agamemnon volt, közönſéges akaratból. Ez az Agamemnon ki-mégyen Athénás városſából, es annak ſik-mezején udvari ſátorát felvonattya, a' hova a' Királyokat és minden nagy rendeket elé-hivattya; kik parantsolattyára midön mindnyájan öſzve-gyültek vólna, illyen modon kezdi-el beſzédét Agamemnon: Hatalmas Királyok, és nagy hirü nevü vitéz Fejedelmek, kiket Nemzetségekhez, és a' betsülethez való ſzeretet ebbe a' helybe öſzve gyüjtött, úgy tetſzik, győzhetetlen a' föld ſzinén a' ti hatalmas erötök. Láttyátok minémü nagy mezöt lepett-el a' ti ſzép ſeregeteknek ſokasága. Nem hiſzem, a' világ ennyi öſzve gyült Királyokat és Fejedelmeket valaha együtt látott volna. Ennyi jeles iffjak merö fegyverben öltözve ellenſégek ellen nem tudom mikor költenek volna fel, és ſereglettenek vólna öſzve: ki lehetne az, a' ki ellenünk fel merne indulni, avagy velünk ſzembe merne ſzállani? Olly hatalmas embereket iſmérek táborunkban ſzázig valót jelen lenni, kik közzül egyik-is elégſéges vólna e' dolognak végbe vitelére, a' mellyre igyekezünk mindnyájan. De mivel mindnyájunknak betsülletiben forog e' rendetlen eſet, melly ennek-elötte nem igen ſok üdövel történt orſzágunkban; illett Nemzetségeſtöl fel-támodnunk

betsületünknek helybe állításáért; mert ezt kivánta a' méltó keſerüségnek el-törléſe, melly mindnyájunknak ſzivét el-hatotta: mert külömben ſzájokat bé nem dugjuk a' mi rágalmozóinknak és irígyinknek, hanem egéſz boſzſzú-tétellel. Tanúllyanak a' Trójaiak, mint tegyenek-fel a' hatalmas Görög Nemzetséggel; ſöt tanúllyanak másokis rólok, minémü ereje légyen Nemzetünknek. Ugy tetſzik, a' mi régi eleinkröl ſem mondhat valaki ollyat, hogy a' rajtok tett boſzſzúságot tsak hallgatáſſal nyelték vólna el: azoknak lévén mi-is maradéki, minémü gyalázat ragadott vólna reánk, ha fel nem költünk vólna, és a' ſzép tiſzteſségnek helybe állítását nem kivántuk vólna. Ugy tetſzik, a' világon mindennémü Nemzetségeket úgy meg-zabolátztunk, hogy meg-tudnak vala bennünket betsüleni, és féltenek haragunktól. Im ez a' bolond Trójai Nemzetség támadott moſt fel, piſzkálván ſzemünk fényét. Hiſzem a' világon még ſokan vannak, kik emlekeznek Laómedon Királyra, látták mint fizetett-meg az embertelenſégért, mellyel felgerjeſztette a' mi eleinknek ſziveket. A' ki nem tsak maga halálával, és nagy réſzént nemzetſégének el-fogyatásával, hanem hazájának el-puſztúlásával is fizetett. Vallyon nem élég Trójából el-hozott rabok ſirattyákké máig-is magok Királyának bolondságát? Vallyon ezer hatalmas nem könnyebben viſzi-é ſzándékát végbe, a' mit tudnillik a' mi eleink közzül négy öt hatalmas ember végbe vitt ennek elötte? El-hittem vagyon hirekkel ellenek fel-gerjedett haragunk; kihez-képeſt, iminnét amonnat ſegitséget-is koldúltak, kikkel eggyüt inkább ellenünk álhaſſanak. Arra nézve nékem tetſzenék a' ti jovalláſtokból, hogy minek-

elötte e' helyből ſzerentséſen Áſiára meg-indúlnánk, küldenök meg-hitt, és Iſteneket félö Atyánkfiait Delos ſzigetébe Apollo Iſtenhez, kik vennének feleletet, sött tanúságot-is töle, és a' több Iſtenektöl, mit rendeltek jövendöben felölünk, és mi formában indítsuk-meg ſzándékunkat illyen ſzükſéges igyünkben. Véget vetvén e' Király tanátsos beſzédében, a' több Királyok-is és Fejedelmek mindnyájan helyben hadgyák, és ditsírik ſzavait. Kire nézve minden késedelem nélkül Ákhilleſt és Patrokluſt valaſzttyák a' közönséges jóért ollyan nagy követségnek végbe vitelére, ha talám alázatos magok viſelésével Apollótól válaſzt nyerhetnének. Kik nagy gyorſasággal hajójokra kéſzülnek, es egyeneſen Delfusba mennek: azt a' ſzigetet minden felöl igen mély tenger környékezte-bé, mellyet némellyek Délós ſzigetinek neveznek. Ott mind, azáltal több ſzigetek-is vannak; de a' többit ez mind fellyül-halladgya mind magaſsággal, mind egyéb haſznokkal. Ebbe a' ſzigetben irják az Hiſtorikuſok, hogy Latóna ſzülte volna Apollót és Diánát; kihezképeſt Apollónak tiſzteſségére tsudálatos ſzép meſterséggel és költséggel épített vólt templomat régenten a' pogányság, mellyben Iſten gyanánt tiſztelték Apollót. Azért-is nevezték ezt a' ſzigetet Délóſnak; mert a' vizözön után a' Nap és az Hóld ezt kezdette elsöben-is világosítani, ſzáraſztani, és termékennyé tenni. Magában-is Délós annyit téſzen, mint meg-világosíttatott; mivel Görög nyelven délós annyit téſzen, mint nyilván-való, vagy világos. Innét-is látták-meg leg-elsöben a' Napot és Hóldat, azért tartották a' Nap, és Hóld hazájának Délós ſzigetét. A' Napot pedig Apollónak hitták, és a' Hóldot Diánnának. Igaz dolog,

Diánát

Diánát Orthigíának-is nevezik, a' Görögök a' fürjet nevezik Orthigiának; mivel leg-elsöben onnat származztanak a' fürjek. A' Napot pedig Titánnak-is nevezik; mert régenten a' Titánok vagy Oriások Jupiter ellen támadtak vólt: egy Titán pedig megadta vólt Jupiternek betsületit, és az nem támadott ellene, és az-ólta már Titánnak hijjak a' Napot. Fœbusnak-is hijják, azért, hogy ugyan Görög nyelven az Efebus iffjat tészen; mivel psdig a' Nap minden nap születik vagy iffjodik, arra nézve nevezték Fébusnak. A' Napot Pythiusnak-is hijják, arrol a' nagy kigyóról, mellyet Apolló meg-ölt vólt; mert annak a' nagy Sárkány kigyónak Python volt a' neve. A' jövendölö lelkü Aszszonyokat-is Pythonáknak hijják, kik Apollót szokták vólt tisztelni, és az ö bálvánnyához járni, hogy jövendö dolgot jelengessen nékik. Illyen Pythonához vagy bübájoshoz ragaszkodott volt Saul Király-is, a' ki Samuelt elé-hozta vólt a' Saul kérésére.

Apollonak Arany Képéről.

VOlt annakokáért ebben a' templomban egy igen nagy Kép tiszta aranyból, mellyet Apollójának tartottak: a' mellyet noha aranyból tsináltanak; A' kihezképest, annak sem látása, sem szóllása nem lehetett vólna; de mivel el-állottak az igaz Istennek tisztételi mellöl a' régi emberek, a' siket és néma bálványokhoz ragaszkodtak, a' kiket jelengettek: azok-is tsak halandó emberek vóltak minden erö nélkül hóltok után, de azokba a' Képekbe belé-szállottanak az ördögök, és jövendöltenek azokból, kiknek a' vak pogányság szer felett való hitelt adott. Miböl származott légyen a' bálvány imádás ide-hátrább meg-

jelenttyük, kiknek mind addig nagy tekintetek vólt, míg az Ur Chriſtus az elö Iſtennek Fia az emberi teſtet magára fel-vette; Kinek el-jövetelit tovább nem állhatták az ördögi bálványok. Erröl a' ſzent irásban világoſſab hiſtória vagyon: elég az, hogy mikor Jóſef az Angyal jelentéſéböl a' Jéſuſt és az ö Annyát Máriát Egyiptusba vitte vólna, ugyan akkor minden Egyiptusi bálványok öſzve-romoltak. A' mellyröl igen világoſon jövendölt vólt Eſaiás-is, illyen ſzókkal: *Felhágyen az Ur könnyü felyhöben, és bé-mégyen Egyiptusba, és meg-mozdulnak az Egyiptus bálványi.* A' Sidók azt tartyák, hogy Ismaël vólt elsö, ki agyagból bálványt tsinált. Az Pogányok pedig Prometheusról álmodoznak, mint ha ö tsinált volna elsöben-is sárból bálvány álló Képet; az kit követett azután a' törvény nélkül lévö Pogányság.

Mikor ſzármaztak a' bálványok.

A' Bálvány-kép leg-elsöben az Aſſyriuſok Királyától Ninustól indíttatott; kinek Bélus vólt az apja. Ez a' Ninus, az ö apját Béluſt, igen pompáſon temettette; hólta után pedig az apját, emlekezetre, aranyból vóltaképen ki-ábrázoltatta. Idö jártára ennek a' Bélus képinek Iſteni tiſzteletet adott Ninus; ſöt az Aſſyriuſokkal-is tiſzteltette. Azután a' tiſztátalan lélek bé-ment a' bálványba, és abból ſzólott-ki, jövendölt-is az Aſſyriuſoknak. Azt a' bálvánt némellyek Béluſnak hítták; némellyek Bélnek; némellyek Beelnek; némellyek Baalnak; némellyek Beelfégornak; némellyek Belzabuknak; némellyek Beelzebubnak. Ebböl vettek példát a' régiek a' bálvány imádásra. Erre nézve a' meg-hólt embereket-is Iſtenek-

nek

nek tartották, és Isten gyanánt tiſztelték. Elsö Istennek Saturnust hitték lenni: az égi jegyet-is egyiket Saturnusnak híják: erröl álmodoznak illyen formán, mintha sem Apja, sem Annya nem lett vólna. Ez a' Máthématikában tudós lévén, azt költötték felöle a' régiek, mintha által-értette vólna, hogy néki olly fia léſzen, ki orſzágából ötet ki-veri: kikezképeſt, a' feleſégének meg-parantsollya, hogy mihelt gyermeke ſzületik, ételre mindgyárt elé-adgya. De midön az Aſzſzony embernek fia ſzületett vólna, el-rejti a' gyermeket, és egy darab követ mutat elö, el-áltatván az Urát, hogy azt ſzülte; melly követ fel-kapván Saturnus, mindgyárt el nyeli: ki miatt három fiat ſzül e' világra ugyan Saturnus, Jupitert, Neptunust, és Plutót, és egy leányt Junót; kiket mind Isteneknek tartottak a' régiek. Arról híják máig-is Jupiternek egygyik Planétát. Márſot hadakozás Istenének tartották. A' Napot-is Isten gyanánt betsülték, kinek Apolló nevet adtak. A' fényeſebbik Planétát Vénusnak mondották lenni. Merkuriust-is, a' Jupiter fiát, a' Planéták közzé ſzámlálták. A' Hóldat, Diánának, ki Látóna leánya vólt: és így, külömbféle Nemzeteknek külön Istenek vólt. Mert Égyiptusban Isist tiſztelték. Krétában Jupitert. A' Mauruſok Jubát. A' Frygiaiak Faunust. A' Rómaiaknál Quirinust. Athénásban Minervát. A' Pánoknál Vénust. Lemnusban Vulkánust. Naxusban Bakhust. Délósban vagy Delfósban Apollót tiſztelték, máſok felett. Azok mellett más Isteneket-is költöttek, minden Nemzet a' maga teremſzetihez-képeſt. Erre a' kárhozatos bolondságra birta vólt a' régieket az a' kigyó, melly a' mi elsö Atyánkat paraditsomban meg-tsalta vólt, kit a' Szent irás

némelly helyt Leviáthánnak; némelly helyt tekergös kigyónak; némelly helyt Behemotnak nevez: a' Behemot pedig annyit tészen, mint barommá változott, mert ez még az Isten ellen nem vétkezett; fénlett a' több Angyalok között, mint a' hajnali tsillag; de a' bün minden oktalan állatnál vagy baromnál éktelenebbé, rútabbá változtatta. Ez méreggel azólta teli vagyon; és mivel azt akarná, hogy mindenek az ö társai lennének a' nyomorúságban, soha meg nem szünik az irígységtöl. Ez az ördög bújt belé a' siket és néma bálványokba, kikböl jövendö dolgokról szóllott. Igy tsalta-meg az embereket: így hozta pogányságra öket. Azokat a' bálványokat Dávid Próféta mind ördögöknek nevezi: hanem, az az Isten, azt mondgya, ki az egeket teremtette. Az illyen tsalárd mesterségek által szólott az ördög az Apolló képéböl Délós szigetiben, és mondott valamit jövendö dolgokról-is. A' hova mikoron Ákhilles és Pátroklus a' Görögöknek fö követei el-érkeztek vólna, elsöbben-is nagy buzgó áítatosággal módgyok szerint bé-mennek az Apolló templomába; a' hol a' Görögöktöl küldött gazdag ajándékot bé-mutattyák, áldoznak, és imádságokat tésznek; azután nagy engedelmességgel választ kivánnak. Kiknek lassu szókkal így felel Apolló: Ákhilles, Ákhilles, menny viszsza a' Görögökhöz, kik téged ide küldöttenek, és ezt bizonyosan meg-mondgyad nékik, hogy: Tiz egész esztendeig sok háborúságot kell szenvedniek Trója alatt, kinek mezejét sok Fejedelmeknek vérével festik-meg: Tiz esztendö múlva mindazáltal gyözedelmet vésznek; Tróját tellyességgel el-pusztíttyák; Priamus Királyt feleségestöl gyermekestöl keserves halálra adgyák, és

tsak

tsak azoknak hadgyák-meg életeket, kiknek meg akarnak kegyelmezni. Ez válaſz-tételen Ákhilleſnek nagy öröme indúl; de minekelötte a' templomból kimenne, tsudálatos dolog történt: mert egy némünémü Trójai Kalkás nevü Pap ember, Neſtornak fia, Priamus parantsolattyából azon templomba mégyen a' végre, hogy ö-is tanátsot kérdgyen Apollótól, és tanúságot, mint lenne Trójának dolga jövendöben. A' ki-is midön ajándékit 's áldozattyát bé-mutatta vólna, ſok értelemmel kétségben forgó válaſzt adott néki Apolló, illyen formán: Kalkás, Kalkás, meglásd, viſſza ne menny a' te társaid közzé, hanem add a' Görögök hajója mellé magadat bizváſt, mellyen Ákhilles ide jött, és ſieſs a' Görögök táborára, és lakáſodat közöttök rendellyed; mert az Iſtenek rendeléſéből a' Görögök fognak gyözedelmeſek lenni Trója ellen. A' te tanátsod pedig felette ſzükſéges léſzen a' Görögöknek, melly nélkül a' gyözedelemre nemis juthatnának. Ez feleletet vévén Kalkás ki-mégyen a' templomból, Ákhilleſt fel-kereſi, és midön egymáſſal meg-iſmérkednének, és az Apolló feleletit mind két réſzről meg-jelentenék, nagy ſzövetséget és barátságot vétnek egymáſſal. Azután minden üdöben nagy betsületben tartotta Akhilles Kalkáſt. Illyen forman végbe vivén dólgokat, ſzerentséſsen eveznek viſſza Athénásba; hajójokból ki ſzállván, elsöben-is Kalkás papot ajánlya és ſok ditsíretekkel ékesíti Akhilles, Agamemnon es a' több Görög Fejedelmek elött, az után rendeſen elé-beſzélli minémü feleletet vettenek Apollótól, mint egyezett a' Kalkásnak adott válaſz tétel-is az övékkel, és mint adta eleibe Kalkásnak Apóllo, hogy többé Priamus Király eleibe ne menne,

hanem

hanem a' Görögök táborához adná magát. E' követségre nézve az egéſz Görög Nemzetség meg vidúl, és egynehány napokig játékos innepeket illenek ſzokáſok ſzerént, Kalkáſt magok közzé véſzik, mindenben nagy hitelt adván néki, és meg-engedven, hogy ſzokása ſzerént viſellje magát mindenekben Papi hivatallyában.

Áldozat tételek után mint indúlnak a' Görögök Trója felé.

MÁr innepléſeket a' Görögök el-végezték vala, és eggyik nap virrattára Akhilles, Pátroklus, Kalkáſſal eggyütt mennek az Agamemnon ſátorába, a' hol mind jelen vannak a' több Görög Királyok-is Fejedelmek és Kapitányok. Azok között pedig Kalkasnak-is nem utolsó ſzéket rendelnek: és midön Követségekre minden válaſz tételeket elé-beſzéllették vólna Akhilles és Pátroklus; azután Kalkás-is illyen formán kezdi-el beſzédét: Nagy Görög orſzágnak hatalmas Királyi, vallyon közönſéges akaratból nem azért gyültetek-é ide, hogy a' Trójaiaknak lator tselekedetit meg-bánaſsátok vélek? ha már eddig fáradtatok, mit kéſtek? miért nem kezdetek fel-tött tzélotokhoz? azt gondollyátok-é, Priamus Királynak egynéhány rendbéli kémjei nem vólnának közöttetek, kik vigyáznak rátok, mulatozáſtokat félelemnek alíttyák, végezéſteket viſgállyák, hogy azokról naponként tudósítsák a' Trójai Királyt? Eleitöl fogváſt a' nagy dólgoknak végbe viteliben ſemmi, nagyobb gántsot nem ſzerzett, mint a' múlatozás; azért ſzókták mondani az Böltsek: üdövel tanátskozzál, de ſerény légy a' tselkedetben. Ihol hólnapok kezdettenek el-

mulni

mulni a' nagy múlatozás miatt, holott a' jó üdö minden alkalmatoſsággal kinállya magát. Ideje vólna, a' meleg Nyár hogy fel-forralná a' vért bennetek. Egyébként nem kitsíny örömet adtok ellenſégteknek e' hátra maradáſſal. Talám kételkedtek az Iſtenek igéretiben? melly ha ugy vagyon, félö, jó kedvek helyett haragjokat ne érezzétek. Alig végezheti Kalkás beſzédit fel zendül az egéſz tábor rajta, és hogy a' jó tanátsnak követöi légyenek az Fejedelmek, nagyon kiálttyák. Ahozképeſt, kéſzületre trombitát fútat Agamemnon, és Athénás mellöl minden hajók megindúlnak, és alig halladnak tizenöt mért földnire Athénáſtól, hogy a' ſzép tsendes tündöklö nap, fekete fölyhökbe borúl, a' dél ſzint-is éjtſzakárá változtattya; a' forgó ſzelek és fergetegek miatt pediglen megbúſúl a' tenger, és a' habjai az ég felé kezdenek emelkedni; a' villámáſok ſértegetik és el-fogják az emberek ſzemeit; iſzonyú dörgéſek és tsattogáſók között, mint ha ég ſzakadáſok volnának, úgy omolnak a' záporok. Ebben a' nagy háborúban, és az üdönek illyen hirtelen való változása miatt, halálos félelemre jutnak az emberek. A' Trójai Kalkás pedig, kinek nagy tudománnya vólt és praktikája az ördögökkel, a' Fejedelmek közzé mégyen, és el-hiteti azokat, mi légyen a' tengeri háborúnak oka tudnillik Diána haragja miatt: mert minekelötte meg-indúltanak vólna Athénásból, ſemmi illendö áldozattal nem tiſztelték ötet. Azt jovallotta annakokáért, Agamemnon Királynak, hogy ſzállyon-ki az Aulides ſzigetibe minden hajóival, a' hol Diánának ſzép temploma vagyon, és ott maga kezével mutaſſon-fel áldozatot Diánának. Mert aval meg-engeſzteltetvén az Iſten Aſzſzony,

a' tengert-is meg-engeßzteli, és azután tsendes útat engednek a' tengerek. Arra nézve igen ſietſéggel ki-ßzállanak a' ßzigetbe, melly nem meßße vólt tölök; és Agamemnon hajójából ki menvén, futváſt mégyen a' Diána templomába, az holott igen alázatoſon áítatos ßzivel mutat áldozatot az Iſten Aßßzonnak. Ottan mindgyárt a' fergetegek-is el-múlnak, el-oßzolnak a' fölyhök tißztán kezd fénleni a' nap, és meg tsendeſedik a' tenger. Illyen formán áldozattyát végezvén Agamemnon, iſmét trombitát fútat, újolag mindnyájan hajókra kéßzülnek, és a' vitorlákat meg-ereßztvén a' mély tengeren el-erednek, és ßzerentséſen evezvén egynehány napokig, Trójához tartozandó határba; kinek a' partyán egy ßzép vár vólt, de a' várnak nevét nem irja meg Dáres Frigius, hanem más könyvekben vagyon meg-irva, hogy Sarronába vólt vólna annak neve. Ebböl a' várból a' vitézlö rendek a' tenger partra ki mennek, hogy a' Görögöket ne botsáſsák tartományokra. Es nem vévén eßzekbe a' Görögöknek ſokaságát, bolondúl rájok rohannak; de tsak hamar a' Görögök ſokaságától tellyeſséggel el-nyelettetnek, és meg-adgyák arrát hirtelen tselekedeteknek. Mert ugyan ott ſokan közzülök fegyver miatt el-hullanak, a' többi futásra veßzik magokat, és a' vár felé a' mint lehet ßzaladnak. Kiknek midön a' vár kapuját meg-nyitották vólna, mindenütt nyomokban lévén a' Görögök, a' Görögök-is bé-mennek a' várbéliekkel egygyüt, a' holott az embereket mindeneſtöl fogváſt kardra hánnyák, rabnak egyet ſem tartanak-meg bennek, söt még a' várat-is fundamentomából-is ki-hánnyák, a' holott gazdag prédával nagy réße el-telvén a' Görögöknek, gyözedelmeſen hajójokhoz viſza térnek;

nek; és iſmég az Szélnek ereſztvén a' hájók vitorláit, meg-indúlnak a' tengeren, és egyeneſen mennek Ténedos tartománnyának partyára. A' hol elsö nyereſséggel örömmel ki-ſzállnak, ott hajójokat meg kötik. Ténédonbã pedig vólt egy ſzép vár, a' máſiknál ſokkal eröſſeb, és nagyob örizettel-is tartatott; a' melly hires vólt gazdagsággal: ez a' vár Trójához tsak hat mért-föld volt: Ezek meg-ijedvén az ellenſégnek ſokaságától, nem mennek-ki a' várból, hanem a' köfalok között minden óltalomra kéſzítik magokat, és emberül kezdik óltalmazni a' várat. A' Görögök hajójokat jó karban hagyván, nagy temérdek ſeregeket rendelnek, kik minden ellenek támadokat kegyetlenül el-nyomorítanak, a' vár oſtromlására többen-többen érkeznek, mellyet nagy kivánsággal akartak meghódoltatni, a' várbéliek-is ſzámokhoz képeſt kéſzen várván öket, nagy vér ontás indul közöttök; ſokan eſnek-el a' Trójaiakban, de többen a' Görögök közzül. Meg-búſúlván pedig a' Görögök ſok társoknak veſzedelmén, és ſebesüléſén, annál ſzörnyebben rohannak a' várbéliekre; ugy hogy, egyik ſereg a' máſikat éri. Akkor iſmég ſzörnyen veſznek mind két réſzről, végre a' várbéliek nem ſzenvedhetvén az ellenſégnek ſokaságát, hátat adnak: Tsak hogy a' futáſnak-is ideje, és helye ott nem igen adatott, hanem ha kik történetből ſzaladásra vehették magokat, a' Trójai magos köfalokban vetették reménſégeket és oda ügyekeztek; a' többi mind a' vár köfalai között hullottanak-el fegyverrel. Azon külsö váron belöl a' hegy tetején vólt más eröſség, a' kiben a' Trójai vitézek keménnyebben tartották magokat és onnat fölette ſok kárt téſznek a' Görögökben, kivalt-képpen a' nyilaſok és parittyá-

ſok. A' kik pedig közelebb mennek a' várhoz, azokra ſürü köveket hánnak, és a' dardáſok-is ſzörnyen veſztik öket nagy gerendákot-is ereſztvén a' meredekröl a' Görögök tsoportyára. A' Görögök pedig ſok hadi meſterſéggel forgolódnak, a' falokat nagy vaſas koſokkal döngetik; a' keritésre a' nyilak lövöldözési alatt hoſzſzú lajtorjákat támaſztanak; de azokrólis nyakra före ſzámtalan ſokat hánnak-le a' Görögökben. Utóllyára ugyan tsak el-lankadnak a' várbéliek; mellyet vévén eſzekbe a' Görögök, annál nagyobb ſürüſséggel rohannak a' keritéſekre, a' lajtorjákat fel-kezdik állítani a' fokokra és ablakokra, a' kiken fellyebb fellyebb menvén, végre záſzlójokat-is fel-viſzik, és valakiket elöl találnak, ſzemély válogatás nélkül azokat mind lenyakazzák, vagy a' magos köfalakról le-hánnyák. A' hol midön már minden várbéli vitézek el-fogytanak vólna, a' Görögök a' rejtek ajtóknak fel-veréſéhez kezdenek, és gazdag predával meg-rakodván, a' várat-is el-hánnyák; azután a' nagy nyereſséggel viſzſza térnek a' táborba. A' mit kezekkel el-nem hányhattak, tüzet hánnak a' várnak azon réſzeire; és igy a' magos Ténedon várát mindeneſtöl hamuval boríttyák-el.

A' Görögök Priamushoz küldenek Helenáért, és a' Citharéa ſzigetinek el-prédálásáért.

A' Görögök a' meg-nevezett két váron gyözedelmet vévén Ténedon tartománnyában derekaſon meg-telepednek egéſz táboroſtól. Agamemnonnak pedig gondgya lévén hivatallya ſzerint mindenekre, meg-parantsollya, hogy minden rendek 's a' vitézek-is sátorához gyüllyenek, és valami nyereſségek vólt a' két váraknak fel-veréſében 's el-puſztításában, min-

mindeneket eleibe vigyenek. Kik nagy engedelmeſſéggel Fö vezéreknek parantsolattyához tartván magokat öſſve-gyülnek, és minden prédát elé-hoznak; a' mellyet maga oſzt-el közöttök Agamemnon, kinek-kinek maga-viſeléſéhez 's érdeméhez képeſt adván réſzt a' nyereſégekből; ſok ſzép ditséretekkel magaſztalván jó hireket neveket azoknak, kik erös munkákat tettenek, avagy ſebeket-is vettenek-fel Nemzettségeknek betsületiért. Az után következendö napra közönſéges gyüléſt hirdet azon tágas mezön, kin minden Fejedelmeknek és had-viſelö Tiſzteknek jelen kellett lenni. Kik mikoron nagy örömmel mindnyájan öſſve-gyültek vólna, Agamemnon közöttök így kezdi-el beſzédét: Királyok és Fejedelmek és minden had-viſelö rendek, nékem kedves barátim és atyámfiai, kik meſzſze földröl ide gyültetek: Tudgyátok jól, a' magaſságban lévö Iſtenek melly-igen gyülölik a' kevélyeket, és mind azokat, kik magoknak magaſs ſzarvat emeltenek. Kikez-képeſt, a' kik elöttök meg-alázzák magokat, ök-is azokat ſegítik, 's azoknak kedveskednek; ez az oka, hogy a' kevélyeknek ſohult baráttyok nem találkozik. Hogy azért ennek a' rút véteknek ſemmi réſzével magunkat bé ne motskollyuk, hanem az egy igaſságnak ſinóra mellett járjunk, köveſsük-el mindenben a' jó útat. Tudgyátok, mi végre fáradtunk illyen meſzſze, által a' veſzedelmes ſzéles tengeren; tudnillik, illyen nagy ſokasággal a' Priamus Király birodalmára, a' ki ſzer felett való boſzſzú-tétellel húzott vont a' maga veſzedelmére bennünket. Noha igaz ſzándékunk mellöl nem illik nékünk ſemmi-képpen el-állanunk, nem tagadhattyuk mindazáltal, mint Királynak hogy né-

ki-is nagy ereje ne légyen, és mint hatalmasnak párt tartói ne légyenek: gazdag és erös városſokat tudgyuk mindnyáján; minden kétség nélkül ha tsak egy madár-is halálig, óltalmazza fészketskéjét, annál inkább az Ásiai nemzetség az egész birodalomnak ékeſségét 's koronáját Trójját, mellyet ellenünk meg-erösítettek, vérekig fogják óltalmazni. Annál keménnyebben pedig, mennél szörnyebben környül-vészi öket a' félelem; mert a' kétségben eſett elött nem szokott a' halálnak félelme lenni. Ezt mindazáltal, nem azért hozom elé, mint ha kétséges volnék a' ti erötökben, vagy a' Trójaiak ellen való gyözedelmeskedéſtöl tartanék; mert bizonyoſon tartom azt hogy azoknak egy lábig el-kell veſzni, Városſoknak porrá kell lenni. Hanem azért mondom ezeket, hogy dolgunknak legditséreteſſeb részéhez akarnék nyúlni, hogy, ſe kevélséggel, ſe kegyetlenſéggel máſok-is ne gyalázhaſſanak bennünket. Más az, hogy a' hirtelen tselekedet gyakran nyakra före veti embert a' veszedelem árkába. Juthat eszünkbe az-is, minemü követséggel jártatottel bennünket ennek elötte Priamus Király, az ö Attyafiának Héſionának szabadúlásáért. De meg kell vallanunk, hogy követit illendö betsüllettel nem láttuk, söt kevéllyen igazítottuk-el szemünk elöl hozzánk küldött nagy embereit: kiknek akkor ha illendö válaſzt adtunk volna, nem illettek vólna evel a' boſzúval bennünket, ſem hazánknak egyik szép részét Cythérat fel nem prédálták vólna. Egy szóval ennyi keſerves kárt nem vallottunk vólna, ſem Hélena Királyne közzülünk el nem ragadtatott vólna. Moſtan nékünk-is kedves hazánktól illyen meszsze el-távoznunk nem kellett vólna, nem szenvednénk ennyi tengeri

és égi

és égi háborúkat, othon lévö házunk népének bizontalansága miatt, ſzorgalmatoſok nem vólnank. Mind ezekre nézve, ha néktek-is tetſzenék Urak és Fejedelmek, a' rendes útat követnök-el, magunk betsületinek felelnénk-meg ebben-is; küldenök méltóságos Uri Atyánkfiait Priamus Királyhoz, illyen követséggel: Hogy Hélena Királyné Aſzſzont nagy tiſzteſséggel adgya viſzſza, és késírteſſe hozzánk; a' nagy kárról-is, és puſztításrol, mellyet Páris Cytherában latrúl tselekedett, elegítsen-meg bennünket panaſz nélkül, ha fegyverünket, és haragunkat el-akarja kerülni. Ha Priamus Király, eſzere térvén, nékünk kívánatos válaſzſzal botsáttya viſzſza követünket, ugy-is nagy betsületünkre térünk viſzſza hazánkba. Ha pedig kedves válaſzt nem ád, úgy-is kettözteti a' mi haſznunkat; mert a' hatalmaſság és az igazság együtt hadakoznak mi velünk. Az egéſz világ-is ditsírni fogja a' mi emberſéges tselekedetünket, és a' Trójaiak bolondságát ſzidalmazza; mert illyen igaz igyben akarmit köveſsünkel mi ez után, rabláſt, vér-ontáſt, a' mik a' hadakózásból ki ſzoktak jöni; ſenki azokért minket méltán nem kárhoztat. Hoſzſzú tanátsos beſzédét végezvén Agamemnon, ſokan tanátsának ellene mondottak, ſokan pedig jovallották-is; végtére közönſéges akaratbol meg-eggyeznek azon, hogy Diomédeſt és Ulyſſeſt küldgyék követségben. Kik minden kéſedelem nélkül el-kéſzülnek, és Trója városába érkezvén, fel kereſik Iliumot a' Priamus Király fényes lakó helyét. Kinek márvány köböl rakott piatzán jó lovokon meghántatván magokat, le-ſzállanak és meg-indúlnak tösstént a' magos palatokra mutató graditsokon. A' holott menetelekben gyakran meg-állapodnak, külön-

külön-féle meſterſéggel faragott alkotmányok akadván ſzemek eleibe, kik az idegen embereket nem kevés ideig múlatoztattyák. A' többi felett tsudálkoztanak egy igen ſzép álló fán, melly nem terméſzet ſzerént nevekedett, hanē valami bübájos és gonoſz Máthématikai tudománnyal kéſzittetett, melly vólt a' Priamus ablakja alatt. Annak a' dereka vagy allya tizenkét könyöknire tiſzta finom aranyból állott, azon fellyül kezdettek ki-terjedni igen ſzéleſen az ágai, úgy hogy az egéſz tornátznak tágaſságát árnyékban tartanák: az ágak hol arannyal, hol ezüſttel verſengettek, azon a' ſzép gyümöltsök tündöklöttek; mert drága gyöngyökből, és fénlö kövekből vóltak ki-tsinálva. Jó várakozás után fellyebb-fellyebb mennek az épületek között, 's el-érkeznek az udvarló palotába-is, a' holott láttyák Priamuſt ülni ſzékiben, nagy Uri rendek és udvarlóknak fokasága között. De a' Királynak illendö köſzönetekkel betsületet nem akarnak tenni; hanem hirtelenſéggel Ulyſſes tsak illyen formán kezdi-el követségének rendit: Priamus Király, ne tsudáld, ha tégedet illendö köſzöntéſſel nem imádtunk elsöben-is; mert tudhatod azt, hogy az ellenſég ellenſégének tiſzta ſzíből jót nem kívánhat, és ha köſzöntené-is valami jóknak kívánásával, az tsak merö tökéletlenſég vólna a' követekben: Mi-is azért nē akartunk köſzönteni, hogy halálos ellenſégünknek tartunk. Mi Agamemnon Királynak akarattyából jöttünk hozzád, ki néked azt parantsollya, hogy Hélena Aſzſzont a' Királynét betsülettel add viſzſza az ö házas társának, kit eröſzakkal ragadtanak-el Görög orſzágból. Azokat a' ſok károkat-is, mellyeket a' te fiad Páris tétetett, a' Görögöknek kívánságok ſzerint meg-

meg-fizeſſed. Mellyet ha tselekeſzel, eſzeden járſz, és a' reád következendö veſzedelmet el-távoztatod. Ha pedig meg-veted e' haſznos izenetet, és követségünknek engedni nem akarſz, meg gondolhatod, minémü nagy veſzedelemmel fizeted-meg magadnak, mind körülötted valóknak romlásával vakmeröſségedet. Mert te magad-is nyomorúltúl halſz-meg, hiveid-is kegyetlenül veſznek-el mindnyáján, e' ſzép lakó helyed-is hamu rakáſsá valtozik.

Priamus Király feleleti.

PRiamus Király nem véſzi hoſzſzú tanátsra a' dolgot, hanem kéſzen lévén a' felelet nála illyen válaſzt ád: Nem keveſet tsudálkozom követségteken, mintha már tiétek vólna a' gyözedelem, és meg-gyözött Nemzetség közzé mentetek vólna, az-iránt folytattyátok beſzédeteket; holott a' ti Görög Fejedelmitek és társaitoktól még annyira meg nem ijedtem, hogy féltemben arra vegyem magamat, a' mit kivántok tölem. Azok kivánnak meg-elégítéſt tölem, kik elégſséges okot adtanak a' boſzſzú-tételre, ha annál többet tselekedtünk vólna-is. Hiſzem, ök vóltak gyilkoſi az én öreg Atyámnak; városomat, ſzép lakó helyemet ök fordították-fel; annak Polgárin ök kegyetlenkedtenek; kedves atyámfiát Heſiónát ök rabolták-el, kit nem-is úgy tartanak mint Királynét, hanem mintegy alávaló rab ſzemélyt, vagy tiſztátalan ſzemélyt. Ehezképeſt, nem tudom, mi okból tartoznám a' meg-elégétésre. Én mindazáltal, mind illyen keſerves eſetemet-is el-hallgattam vólna, és a' kivánatos békeſséghnek árnyékában nyugodtā vólna: arra nézve, Méltóságos Atyámfiát Anténort követségbe bo-

tsátottam vólt el, a' ki által-is nem a' meg-elégítés, hanem a' fenyegetés vólt válaſz-tételem, melly mindenek elött, ti elöttetek-is nyilván vagyon. Ehezképeſt, nem lehet elöttem helye kivánságtoknak; mert kéſzebb vólnék veſzedelmeſen el-veſzni, mint illyen kivánságtoknak helyt adni. Hiteſſe-el azért magával Agamemnon Király, hogy ſoha békeſséget a' Görögöktöl nem kérek, a' kik miatt ennyi boſzúságokat ſzenvedtem. Ha pedig a' követségnek mivóltát elöttem nem viſelném, mivel a' követeket nem ſzokás háborgatni; míg a' többire jutna a' ſzer, addig boſzúmat állanám rajtatok, és halállal fizetnétek a' többi elött: moſt mindazáltal meñyetek viſzſza; mert félek, haragomban ollyat ne tselekedgyem, mellyet tsendes koromban nem kívánnék mivelni. Ezen fel-indúlván Diómédes, mond: Oh Király! ha tsak a' mi ſzemélyünk-is így fel-háborított, gondolod-é, minémü fel-háborodáſod léſzen, mikor az egéſz Görög nemzetségnek hatalmas ſokasága környül véſzi városodat? úgy hiſzem, (: így ſzól nevetve Diómédes:) akkor inkább meg-fogſz haragudni; de mi haſzna léſzen az erö nélkül való haragnak? Diómédeſnek illyen vakmerö ſzavain ſokan igen fel-gerjedtek a' környül-állók közzül, hirtelenſéggel el-akarván veſzteni, egynéhányan mezitelen fegyverrel-is kéſzen vóltanak, kik teſtét-is darabokra akarták aprítani. Mellyet eſzébe vévén Priamus Királyi ſzékéből fel-ugrik, és nagy ſzorgalmatoſsággal oltalmazza a' követeket, hogy a' veſzedelemtöl meg-ſzabadíthaſſa és ellenek ne rohannyanak. Az okos ember (: úgy mond :) a' bolond embernek nem az ö bolondsága ſzerint ſzokott meg-felelni, mivel a' bolondságnak egyik réſze a' kér-

kedéken-

kedékenség; az okosság pedig kitetzik abból, midön az eztelen tselekedeteket vagy meg-neveti, vagy békével türi. Nem tudgyátok-é, hogy a' bolondoknak zabados nyelvek vagyon, melly az értelmesnek mulatság inkább, hogy sem mint gyötrelem. A' bolondot pedig semmiböl könnyebben ki nem isinérik mint a' maga zavaiból, egyébként-is a' jó rendnek törvénye ellen vólna a' követet bántani, mellyet meg-is akarok tartani, úgy hogy, inkább zenvednék magam zemélyében bántódást, mint a' hozzám küldött követeket engedném vezedelembe juttatni: mert az ember betsületinél e' világon semmi gyengébb nintsen. Tsendesedgyetek-le azért, és senki ellenek meg se motzannyon. Ezekre a' zókra le-ültenek ismét mindnyájan és hallgatásban kezdettenek lenni, De Ænéás, kinek ülö zéki leg-közellyeb vólt Priamushoz, tovább nem tartoztatván magát illyen zókra fakad-ki: Nem méltó dolog, Király, hogy a' bolondnak valaki tsak az ö bolondsága zerint felellyen, hanem a' ki mit keres, viselye maga terhét; mert én-is ha magamra nem akarnék vigyázni, e' Méltóságos gyülekezet elött, ollyanokat mondhatnék, kik miatt el kellene fejemnek esni: hogy ha Királyi zemélyednek közbe-vetése nem vólna, ez-is halálnál egyebet nem érdemlene, a' ki néked-is méltóságod ellen, nékünk-is mindnyájan kisebségünkre illyen gyalázatos zókat ontott-ki, kinek a' bolondság nem lehetne elégséges oltalma igazság zerint. Kihezképest, rézemröl én-is ollyan tanátsot adok néki: Vagy tartsa dolgát innét, mennyen társai közzé; vagy fordúllyon ezére, ha életét zereti. Diomédes pedig mind ezekre a' fenyegetödzö zókra-is elméjében meg

nem esvén, így felel Ænéásnak. Oh jó barátom, ki légy alkalmasint ismérlek! de igaz Birónak ebben a' dologban nem mondhatlak, hanem tsak maga beszédével ditsekedö embernek. Vajki szivem szerint kivánnám, ha olly helyt kaphatnálak, a' hol érdemed szerint meg-fizethetnék néked az illyen gaz tanátsodért. Látom, valóban bóldog Király, a' kinek illyen Tanátsi vadnak, a' minémü te vagy, ki nem tudod az Uradat egyébre tanátsolni, hanem tsak a' boszszú-tételre, hogy annál hamarább esék a' gyalázatnak árkába. Ulysses pedig, mint okos ember kereszttül áll a' Diomédes beszédében, alattomban jelt adván néki, hogy több szót ne szaporítson, és a' Király elött illyen formán kezdi el beszédét: Meg-értettük Király immár válasz-tételedet; kihezképest, mi viszszatérünk, és Agamemnon Királynak a' választ szóról szóra hiven eleibe adgyuk. E' szók után el-sietnek a' Király elöl, és lovakra ülvén, gyorsasággal mennek a' táborokra, es mindenek elött az Agamemnon sátorát keresik-fel, a' holott sok jeles Fejedelmekkel beszéllgetett. Kiknek elejekbe adván a' Priamus Király válasz-tételét, nagy tsudálkozással hallgatták a' Görögök, és ottan mindgyárt új tanátskozáshoz kezdének, mit kellessék tovább el-követniek a' Trojaiak ellen; mellyet rendbe hátrább valo irásunkban vettünk. De minekelötte arra jussunk, Ænéás felöl szóllyunk egy keveszet. Ez az Ænéás az, ki Ankhisestöl és Vénus aszszontol született: ez a' Trojai veszedelem után bizonyos számú hajóival a' tengereken által bujdosott: sok nyomorúsági után ez vetette-fel elsöben a' Róma fundamentomát, és az oda telepedett népnek ez volt elsö Fejedelme. Ennek ágából származott ama' nevezetes

Augustus

Augustus Romai Császár. Justinianus Császár-is az ö törvénnyeiröl ki-adott könyveiben illyen emlekezetet tészen erröl; hogy, ha az ö Nemes voltáért Augustus Császár azt érdemlette; hogy az ö utánna következendö Császárokat mind az ö nevére Augustusoknak hínák; annál-is méltábban meg-érdemlette Ænéás, hogy az Augustus elött való Királyokat mind Ænéádeseknek hínák; A' ki tudnillik elsöben ütötte-fel a' Királyi páltzát Romában. De a' mit erröl irhatnánk, azt el-mulattuk, tudván, hogy a' bölts Virgilius Poëta nagy könyvet kezdett az Ænéás dólgairol irni, noha mindenestöl fogvást végbe nem vihette munkáját.

A' Görögök Akhilleſt és Telephuſt küldik a' tábor ſámára való élésnek ſzerzésére.

EZek mind e' ſzerint menvén végbe, Agamemnon Király a' Ténedon mezején közönséges gyüléſt hirdet, a' holott minden Föfö rendeknek jelen kellett lenniek, kik elött így ſzól Agamemnon: A' több hadi kéſzületek között leg-ſzükségesebbnek ezt látom, hogy gondunk légyen ennek a' nagy tábornak táplálására, úgy hogy élésböl meg ne fogyatkozzék; mert minden jó igyekezetünknek nyaka ſzakad, ha megéhezik a' vitézlö rend: minekokáért, ha közönségesen mindnyájatoknak tetſzenék, én azt jovallanám, hogy Meſſanába, a' mindennel bövelkedö, kiváltképpen gabonával gazdag tartományba, küldenök ſerény és meg-hitt atyánkfiait, kiknek lenne gondgyok minden-féle éléſnek hozatására: így, gondolnám, hogy táborunk meg nem ſzorúlna. Tetſzik a' Király beſzéde mindnyájoknak, és azon munkára válaſztyák a' nagy hirü nevü Ákhilleſt, és a' Herkules fiát Telefuſt;

kik minden késedelem nélkül a' magok hadaival megindúlnak, és mennek Messanába. Ebben a' tartományban vólt egy Teutrán nevü Király, ki már igen meg-öregedett vólt, és ezt az országot sok üdökig birta békeségben. Némellyek azt tarttyák e' felöl a' tartomány felöl, hogy a' régi Sicilia ez lett vólna; de azután nevezték az emberek Messánának, az ö böv termékenségére nézve: mert azt a' szót igazán ha Magyarúl akarná valaki ki-mondani, aratásnak kellene mondani. Mivel pedig abban a' helyben minden esztendöben nagy böséggel vólt az aratás, ahozképest, nevezték Messánának a' tartománt, és azt a' nagy várost-is, melly az egész országnak feje vólt: mert más idegen és messze országokból-is nagy készülettel gályákon a' tengereken ehez a' városhoz eveztenek, és itt rakodtanak-meg mindenféle gabonával, mellyel életét szokta ember táplálni: azért neveztetett a' város Messánának, úgymint aratás fejének. Noha mások azt tarttyák felöle, hogy régenten egy Messánus nevü Király uralkodott vólna abban a' helyben, ki maga nevére akarta hivatni a' várost-is. De Frigius Dáres erröl semmit nem emlekezik. De valamint lett az; elég az, hogy Sicilia, melly Messánának mondatik, a' Görögök birodalma alatt vólt; 's abba küldötték Ákhilest és Telaphust. A' hova midön el-érkeztenek vólna, és a' szárazra ki-szállottanak vólna három ezer jeles vitézekkel; Teutrán Királynak hire lévén oda menetelekben, ö-is eleikbe mégyen nagy haddal, lovasokkal és sok gyalogsággal. Mellyet vévén eszekbe Ákhilles és Telaphus, tudnillik hogy mint ellenségeket úgy fogják öket látni azon a' földön, ök-is fegyvert fognak, és hartzra rendelik

delik minden seregeket. Szembe szállanak a' seregek, és ottan mindgyárt erös hartzhoz kezdenek; annyira, hogy mind két részről fegyver miatt az emberek sürüséggel húllanak: sokan a' Görögök közzül-is; de még-is többen az ellenségek közzül. És noha a' Görögök vitézi módon viselték magokat; de a' sokaság ellen már semmiképen nem állhatnak vólt, mert háromszorta-is meg-halladta öket az ellenségnek sokasága. Kihezképeſt, ott mind egy lábig el-húllottanak vólna a' Görögök, ha az a' nagy hirü nevü minden Görögöknél vitézebb Ákhilles köztök nem lett vólna. Ki midön vette vólna eszébe a' nagy romláſt, felette igen meg-busúl, látván, Teutrán Király a' hadak között melly károson forgolódik, rontván és fogyatván a' Görögöket. Ez indúl-meg vitézi erejével, és a' seregek között fegyverrel nyit útat magának, mind addig, míg Teutrán Királyt éri, és mintegy erös oroszlán reája rohan, a' kihez mindgyárt erös kézzel kezd tsapkodni, sisakját fejébe ronttya, magát-is a' földre le-veri. Kit midön már szintén fegyverével által akarna verni, érkezik oda Telephus, a' ki-is nem meszsze hartzolt Ákhilles mellett: és midön Teutránt által akarná ütni Ákhilles hegyes törével, a' maga payssát veti eleibe Telephus, hogy a' Királyt megmentheſſe, és nagy engedelmeséggel kezdi kérni a' kegyetlen Ákhilleſt, hogy ne sieſſen ollyan hirtelen halálára Teutrán Királynak, kinek teſtén már elég halálos sebek vannak azon kivül-is. Teutrán-is pedig öszve-fogott kézzel könyörög vólt Ákhilleſnek. Azonban így szól Ákhilles Telephusnak: De mitsoda ok indított-fel tégedet, hogy a' mi nyilván-való ellenségünknek illyen kegyesen fogod párttyát? hiszem tudod,

dod, hogy elsöben-is ö támadott-fel, 's ö fogott fegyvert ellenünk: méltó tehát néki esni abba a' verembe, mellyet nékünk kéfzített. Kinek így felel Telephus: Régenten ez a' Király az én Atyámnak ismérője lévén és rokona, sok jóakarattyát mutatta hozzája; én magam-is pedig egykor történet szerint jöttem vólt érre a' földre, és mihelt ennek a' Királynak hirével lett ide jövetelem, én hozzám mindgyárt nagy szeretetit és barátságát jelentette: ezekre nézve irtózom halálától; és valamiben lehetne, háládással kivánnék lenni hozzája. Kinek mond Ákhilles: Ihon jó barátom fogjad, néked ajándékozom; mától fogva valamit akarsz, azt tselekedd véle. Illyen formán lévén szabadúlása a' halál torkából Teutrán Királynak, vége léfzen a' hartznak; és a' Görögök győzedelmet vévén Ákhilles ereje által, viszsza szállanak a' tenger partra hajójok mellé. Teutrán Király-is az ö Királyi házához viszsza mégyen, de halálos sebekkel rakott testtel; a' ki keserves fájdalmi között magához hivattya Ákhillest és Telephust, kiket betsülettel lát nyavalyájához képest, és Királyi módon meg-is vendégli öket. Azután kevés napok múlva a' sebek mérge, mellyeket Ákhilles ejtett vólt rajta, el-hatalmazik Teutrán Királyon: és minekelötte meg-halna, hivattya eleibe Ákhillest és Telephust, és az ágyból így szól nékiek: Vitéz had viselö Fejedelmek, sokáig éllyetek békeségben: Ezt akartam néktek jelenteni, hogy már az én utólsó órám el-közelített; de mivel énnékem semmi maradékot nem engedtenek az Istenek végezési, magam sok munkájával kereset országomat néked hagyom Telephus, kit úgy tartok mint fiamat; mert meg kell vallanom,

hogy

hogy énnékem ſok hatalmas irígyim lévén ellenem támadtanak, és örökſégemből, kereſett birodalmomból ki-üztenek vólna, ha a' te édes Atyád Herkules mellettem nem lett vólna, és az ő hatalmas erejével ellenſégimet el nem fogyatta vólna: ö tartotta-meg ſokſzor életemet, ö tartotta-meg ſokſzor orſzágomatis. Ebből-is ki-tetſzik, hogy ez a' Meſsána mondatott régenten Siciliának: mert minden Hiſtóriák megtartanak abban, hogy Herkules Siciliában vólt, és ugyan Siciliában emeltettenek a' Herkules emlekezetire való oſzlopok. Ennek-is ſokan ellene mondanak, a' kik tudnillik a' Herkules nevét el-változtatván, az hellyett Heráklèának nevezték. De mind ezek bizontalanok lévén, állyunk fel-tett tzélunk mellé. Minekelötte Teutrán Királyból ki-menne a' lélek, még-is így ſzól: Mivel annakokáért, édes fiam Telephus, az a' te nagy erejü Atyád Herkules ezt az orſzágot maga erejével kereſte vólt, és én tsak az ö jóakarattyából uralkodtam benne, és hólta után valóságos Királya lettem e' tartománynak; igaſság ſzerint más nálad kivül ennek a' helynek örökölſe nem lehet. Bizonságim légyenek azért, és bizonságid mindnyájan e' körül álló nagy rendek, hogy én-is néked hadtam nem tsak a' tartománnak uralkodását, hanem valami kereſményim énnékem ez életben vóltanak, mind azokat állandó teſtámentommal hagyom néked: kivánom, ſok ideig békével uralkodgyál; nékem egyébbel nem tartozol, hanem tsak hogy teſtemet Királyi módon temeſſed. Ezeket mondván, ki-múlik e' világból Teutrán; kinek egy ideig keſeregvén halálán Telephus, az orſzágbéli nagy rendeket öſzve gyüjti, és Teutrán Királyt nagy tiſzteſség-

gel el-temeti, márvány köbül igen nagy meſterſéggel kéſzített koporſóba tévén meg-égetett teſtének hamvát. A' melly koporſóra ezeket a' ſzókat metſzette-ki: *Itt ſekſzik Teutrán, a' Meſsániai Király, kit erös Ákhilles ſebbe ejtett, az ez.*

Telephus Királyról.

A' dolgok ez ſzerint menvén végbe, az orſzágnak mindenféle rendei öſzve-gyülnek, és Telephuſt Királyoknak válaſzttyak, és iſmérik lenni, és ſzokás ſzerint erös hittel hozzája kötelezik magokat, hüſégeket ajánllyák. Telephus Király-is minden kegyelmeſſégre és az orſzágnak gondviſelésére ajánlya magát. Akhilles pedig mindenféle életre való éléſſel a' hajókat meg-terheli, Telephuſt az ö Királyságában helyben hadgya, noha ö-is örömeſt el-ment vólna Akhilleſſel a' Görögök táborába; de ſemmiképen arra társát nem vehette, hanem meghadgya néki Ákhilles, és eleibe adgya, hogy Királyi ſzékiben veſzteg légyen, és a' Görög táborra úgy vigyázzon gazdag orſzágából, hogy ezen túl élésbül fogyatkozáſt ne ſzenvedgyenek a' ſeregek. Telephus-is minden engedelmeſségel való jóakarattyát ajánlja. Illyen karban hagyván Ákhilles Meſsána tartománnyát, maga népével az éléſekkel jól meg-rakott hajókkal meg-indul a' tengeren Áſiába egyeneſen Ténedon felé, a' honnat még a' Görögök meg nem mozdúltanak vólt, és a' földre ki ſzállván, egyeneſen mégyen az Agamemnon ſátorához, kinek jövetelit meg-értvén a' táboron, minden Fejedelmek és hadviſelö Tiſztek oda gyülnek, és Ákhilleſt nagy kivánsággal várván, mint kedves baráttyokat 's hü társokat nagy ſzeretettel fogadgyák, kinek erejében

azon

azon kivül-is igen nagy reménſégek vólt. Akkor minden úti járáſt és különkülönféle ſzerentséken forgó próbáját elé-beſzélli, Telephuſt Királyságra mint emelte, és ötet az egéſz tábor gondviſelésére mint hagyta Meſsána tartománnyában, és mitsoda tanulságot adott az élés ſzolgáltatásából eleibe. Kihezképeſt, már ezentúl ſenki ſzorúláſtól a' tábort nem félthette; és így mindnyájan ditsírik magaſztallyák Ákhillesnek illyen haſznos fáratságát. Azután maga ſátorába mégyen Ákhilles, és ott-is a' Mirmidonok az önnönmaga vitézi nagy örömmel láttyák, és valamivel tudnak, kedveskednek néki. Itt egykeveſség Dáres Frigius hiſtoriáját félben ſzakaſztya, és azokat irja-le, kik mentenek Trójának ſegítségére. Mivel azért fellyeb a' Görögöknek öſzve gyüléséről-is irtunk, illett irnunk a' Trója ſegítſégére jött hadak felöl-is, ha nem mindnyájokról-is, az embereknek a' nagygyáról. A' többi között három nevezetes Király ment-bé Trójába erös fegyvereſekkel, három ezered magoknál többekkel. Pandorus Király, Thábor Király, es Andaſtrus Király. Annakfelette egy Kólófon nevü tartományból, a' mellyet a' régiek ſzépſséggel és világi bóldogsággal minden ſzigetek felett hiresítettek, négy Királyok jöttenek öt ezer válogatott vitézekkel. Azok közzül egyiknek vólt neve Karrás, máſiknak Imáſius, harmadiknak erös Neſtor, a' negyedik Királynak Amfimakhus vólt neve. Lyciából jött Glénkon nevü Király, igen erös Fiával Sárpédonnal együtt, ki Priamus Királynak vér ſzerént vólt Attyafia: ennek három ezer jó vitézi vóltanak. Lykáóniából Enfénius Király ezered magval érkezett; de ezek kiváltképpenvaló kéſzülettel vóltanak. Láriſſa felöl két Ki-

rályok jöttenek az igen nagy Nupor es Empedus: ezek más-fél ezered magokkal vóltanak. Rémus Király-is Tabáriáról három ſereggel jött, kinek mindenik ſeregében ezer ezer vitézi vóltanak. Ezen Rémus Királlyal négy Hertzegek-is vóltanak, kik a' Királynak rokoni vóltanak, és töle tartottanak: ezeknek mindennémü hadi kéſzületek és fegyverek ſárgák vóltanak, a' mellyel külömböztenek a' több Nemzetſégektöl. Napkeleti Thráciából Pilex Király, és egy Alkamus hadi vezér érkezett ezer és ſáz vitézlö rendekkel együtt. Pannon orſzágból-is Préczemeſſus Király egy kedves attyafiával együtt ezered magával; mivel az a' Pannon orſzág nagy réſzint mindenkor puſzta vólt, véghetetlen erdök, és ſürü berkek foglalván-el annak nagyobb réſzint határit: kihezképeſt, azt irják felöle, hogy ebben az orſzágban vad emberek, és Satyruſok, és egyéb emberi ábrázathoz haſonló két ſarvú állatok termenek. Egyéb tsudálatos állatokat, és külömbkülömbféle madarakat-is táplál az a' föld, melly más hellyeken nem-is láttatik. Ott igen ritka helyen vannak faluk, kiben emberek lakhatnának; de a' hol emberek vannak, azok máſok felett igen tudos nyilaſok, és dſidáſok, kik ritkán vétik-el a' czelt, valamihez arányoznak. Boétinából három Kapitányok ezered magokkal Affinius, Fortinius, és Sánius Kapitány. Napkeleteröl Brótinom tartománnyából két egy teſtvér Atyafiak Boétes és Epiſtrius Királyok jönek. Filéménis Király Paphlagóniából érkezik; ez a' ſzélsö határán vagyon Áſiának Napkeletre: a' több Királyok felett minden gazdagsággal bövelkedett; mert a' Tigris és Eufrátes folyo-vizek körül tsudálatos ſzép drága köveket és finom

nom aranyat nagy böséggel találnak. Ennek két ezer Pays viselö szolgai vóltanak, a' mellyeket nem fából, hanem szijus vad börökből mesterségesen készítettenek, a' külsö szinek a' paisoknak arannyal és drága kövekkel fénlettenek. Ez a' Filéménis Király nagy magos ember vólt, nem vólt kissebb az Oriásoknál. Szerentsen országból-is jün egy Perses nevü Király, és az ö társaságában egy igen hatalmas nagy erejü Memnon Fejedelem, Sigamon öttsével együtt: ezek három ezeren vóltanak. Téreon tartománnyából Théseus Király érkezett ezered magával, Arthilogus igen derék vitéz fia-is véle lévén, mivel ez-is közélvaló Attyafia vólt Priamus Királynak. Agresta szigetiböl-is érkeznek két Fejedelmek, kiknek nevek nintsen meg-irva: ezek ezer 's két század magokkal vóltanak. Lissinia országból, melly az Amazonok birodalmán tul vagyon, Epistrofus Király jött, tekintetes öreg ember; de egyébaránt jó magával biró: ez hét tudományoknak vólt derék mestere, nagy tanátsú ember: ennek ezer szolgai vóltanak, tanúltt és próbáltt vitézek. Ennek vólt egy nyilassa tsudálatos termettel, mert a' köldökétöl fogvást a' felsö része emberi ábrázatot mutatott; de az-is igen kemény börrel szörösön vólt bé-fedve, az also része ló vólt: ennek tekinteti kegyetlen, ugy hogy, nézését-is nehéz vólt el-állani: ez felette sok kárt tött a' Görögökben, számtalan sokat halálos sebekkel vesztett bennek, kitöl ugy meg-félemlettek vólt, hogy még tsak tekinteti elött-is tsoporttal szaladtanak: Trójának segitségére kisseb Indiából, és a' körül való helyekböl a' mennyi Királyok jöttenek, harmintz-két ezer fegyveresekkel vóltanak Priamus Királynak a' maga hadain kivül. Nem-is

hallatott világ kezdetitöl fogva annyi Méltóságos Királyoknak, nagy hirü nevü vitézeknek, nevezetes erös iffjúságnak öſzve-gyüléſek, mint Trojához akkor a' világnak minden ſzegeletiröl öſzve-gyültenek vólt, mind a' Trójaiak réſzére, 's mind a' Görögökére. Ebböl könnyü ki-tanúlni, kitsiny ſzikrából minémü nagy tüzek támadgyanak, melly méltó légyen az elsö veſzedelemnek, ſengéjében ellene állani. Mert ha Héſionának, vagy azután Hélenának tsendes követségre viſzſza menetele engedtetett vólna az ö hazájokba, nem busúlt vólna abban az üdöben a' világ, és annyi kárt nem vallott vólna.

A' Görögök meg-indúlnak Ténedon ſzigetiböl, és Trója alá ſzállanak.

MÉg az Görögök Ténedonból meg nem indúltanak vólt, mikor a' nagy hirü nevü Palamédes-is a' Nauplius Király fia érkezik harmintz öreg hajókkal, válogatott vitézekkel rakottakkal; kinek jövetelén az egéſz Görög Nemzetség meg-vidúl, noha addig való kéſedelmét nehezen ſzenvedhették, és azt ſokképpen magyarázták, kiváltképpen Athenásnál való, mulatozáſokban; a' ki betegségével mentegette magát. Ez a' Palamédes a' Görögök elött nagy betsületben és méltóságban tartatott; mert ezt vitézi erövel, az egéſz táboronis tsak három ſem dúlta-meg. Annakfelette, az hadi tudományban, és egyéb tanátskozáſiban-is ſzép itilettel birván, nagy ſegitségekre vólt a' Görögöknek. Ollyan jó rendben tartott ſeregi ſem vóltanak ſenkinek, ſem ollyan derék hadi kéſzülettel. Ezt kérik mindnyájan az Görögök, hogy Agamemnon Király mellet légyen, és tanáts adáſával ſegitſe, mellyet

mellyet örömeſt fel-vállal, valamit kivánnak töle. Sok napokat és ejtſzakákat töltenek-el a' tanátskozásban, gyakran öſzve-gyülvén, kiváltképpen a' nagy rendek, mint kelleſsék a' város alá ſzállani, és leg-haſznoſsab dolgot mit köveſſenek el. Elsöben-is azért el-végezik, hogy ejtſzakának idején tábor helyt változtaſsának, még a' hajókat-is máshová költözteſsék, hogy titkoſabb helyen maradhaſſanak, és valami kár tévö hadak a' hájókat meg ne bolygaſsák. Sok féle tanátskozáſokat indítottanak: de mindenek felett a' Diómédes beſzédére kezdenek hallgatni, a' ki így ſzól a' gyülekezetben. Vigyázzatok az én beſzédemre hatalmas Királyok és Fejedelmek, kik meſzſze lévö tartományokbol nagy kéſzülettel 's minden erötökkel ide gyültetek, már eſztendeje múlt-el, mióltától fogváſt az üdöt itt tölttyük; nints a' világnak olly ſzegeleti, a' honnat reánk nem vigyáznak. Vallyon nem gyalázat-é ez, a' mi Nemes Nemzetségünknek, a' ki ennyi üdök alatt ſibongásnál egyebet ſemmit végbe nem vittünk? Vagy ſzégyen, vagy nem; de tsak annyi bátorságunk ſem vólt, hogy a' Trója köfalait meg mérjük nézni. Aval pedig mit vittünk végbe? bizonyára nem egyebet, hanem az ellenségünknek mutattunk alkalmatoſságot az ellenünk való kéſzületre, és újjabb-ujjabb hadi praktikáknak mind fel-találására, mind el-követésére. Ezt bizonyoſon tudgyuk, mióltától fogváſt mi itt ſzunyadozunk, hogy azólta a' Trójaiaknak ſzámtalan ſegítségek érkezett, az egéſz városnak kerítését-is új köfallal körös-körül meg-béllették, gonoſz és igen mély árkokkal meg-erösítették; egy ſzóval valamit magok óltalmára fel-találtanak, azt ſzabadoſon el-követték; a' mi pedig ennél-is nehezebb,

zebb, bátortalanságról nem tsak a' Trójaiak, de más Nemzetek-is feddenek bennünket. Ehezképeſt, mentöl inkább hallogattyuk ſzándékunkat, annál-inkább nevelljük gyalázatunkat, ellenſégünknek ſzarvat effélével magunk nevelünk. En úgy hiſzem, eddig-is ha hevenyében láttunk vólna dólgunkhoz, míg a' Trójaiaknak derekas hirek lött vólna ide jövetelünkben, addig-is jó réſzint által eſtünk vólna kivánt akaratunkō. Bezzeg a' régiek a' mi eleink nem pengették illyen ſokáig az ideget, mikor Laómedon Királyon vitézi módra boſzſzút állottak. Az én tanátsom azért a' vólna, ha máſoknak-is tetſzenék, jó reggel indúlnánk elébb innét, nagy ſerinységgel Tróját vennök körül, és a' mit régtöl fogváſt forralunk kezdenénk hozzá, elég vólna eddig a' tanáts, már tsak a' munka héjával vagyunk; mert ſenkit más reménség ne táplállyon, hanem bizonyoſon tudgya kiki, hogy a' Trójaiak meg-áltolkodtak, lágy beſzédre azok nékünk ſemmit ſem adnak. Kihezképeſt, nints ideje tovább a' mulatozásnak; valaki ez ellen egyebet tanátsolna, az ollyat tsak ſiket füllel hallgaſſuk, minden halogatáſt hátunk megé veſsünk. Meg-nyugſzik az egéſz ſokaság a' Diómédes tanátsán, a' hajókat mind el-rendelik, és a' tengeren köz akaratból Trója felé meg-indúlnak.

Mint rendelik-el a' hajókat, és mint ſzállanak Trója alá a' Görögök.

ELsöben ſzáz hajót indítanak-meg, kikben megereſztett záſzlókkal hartzra vannak el-rendelve a' ſeregek, kaſtély módgyára meg-erösítvén a' hajók óldalát két felöl minden óltalomra. Azután iſmét ſzáz hajót rendelnek haſonló kéſzülettel, kikben a' záſzlókat-

kat-is meg-ereſztik, mint az ütközetre ſzokás. Azok után valamennyi hajók vannak rendben mind meg-indúlnak, és egyeneſen mennek Trója felé. Kevés üdö vártatva el-érik Trója tartományát; söt Trójának-is magaſs köfalait meg-láttyák: nem-is meſzſze Trója ſzomſzédságába egy alkalmatos partra igyekeznek ki-ſzállani. A' Trójaiak-is ſzüntelen vigyázásban lévén meg-láttyák a' hajókat, eſzekbe véſzik a' Görögök ſzándékát: kihezképeſt, el-kéſzített lovakra ſok fegyvereſek fel-ülnek, és nem-is várván a' hadi vezérektöl rendetlen tsoportonként mennek a' tenger-partra. A' Görögök-is látván, minémü nagy indúlattal óltalmazzák a' partot, nem akarván a' ki-ſzállást meg-engedni nékik, el-tsudálkoznak a' Trójaiak ſokaságán, tsudálkoznak ſzép fegyvereken-is, és minden jó kéſzületeken, 's melly meſterſégeſen boríttyabé öket a' ſzép fényes pais. Nem-is vólt közöttök ſenki ollyan bátor ſzivü, kinek meg nem lankadott vólna elméje a' Trójaiaknak ſokaságán és bátorságán. De mivel már egyéb a' dologban nem lehetett, hanem tsak próbálni kellett, vagy jót vagy gonoſzt hozott a' ſzerentse kotzkája; ſzivet véſznek a' Görögök, és mindnyájan fegyverhez nyúlnak. A' Próthéſilaus (: ki Filárdorok Királya vólt:) hajói lévén elsök a' rendelésben, elsöben-is ö mégyen a' partra ki; de azonban ſzélvéſz támadván a' tengeren, több hajókat-is vét-ki a' partra kedvek ellen, olly nagy erövel, hogy meg-ütközvén a' hajók mind öſzve-romolnak, a' hirtelen fergeteg miatt ſokan-is veſznek a' tengerbe. Ha pedig némellyek a' ſzárazra ki-úſzhattanak, azokat a' Trójaiak el-kapták, és olly kegyetlenül oſtorozták, hogy ott-is nyomorúlt halált kellett ſzenvedniek. Az-

alatt egyik hajó a' másikat éri, mindenikben kéſzen lévén a' vitézek a' kegyetlen hartzolásra; a' nyilak sürüſége még a' Nap fényét-is árnyékba véſzi; a' nagy kiáltástól meſzſze hallik a' zengés; a' tenger parton való viz meg-vereſſedik a' vértöl, úgy hogy magok ſem tudhatták a' Görögök meg-mondani, mennyi vérekkel vehettenek tsak ſzárazra való ki-ſzálláſt-is hajójobkól. Nem-is hallatott ollyan veſzedelemmel ſzerezni valaha útat, a' mennyi veſzedelemmel az lett. Felette ſok lévén mindazáltal a' Görögök hajója, ha ſok vérrel-is, még-is útat véſznek magoknak, valamennyi hajójok lévén a' Görögöknek, ſzéles rendben mind el-érkezvén, a' mint lehet sürü lövéſekkel hátrább igyekezik vetni az ellenſéget; ſokan-is húllvánel a' Trójaiakban a' nyilak miatt, egy kevéſſel hátrább állanak, a' melly alkalmatoſsággal többen többen érkezvén a' Görögök a' ki-ſzállásra erőt véſznek. Ama' Próthéſilaus Király a' ſzárazon vitézit ſeregekbe rendelvén, a' kik el nem húllottak vólt, azokkal nagy erövel rohan az ellenſég ellen, és hallatlan példa, a' mint győzedelmeskedik rajtok. Nem-is tudtak ſzámot tartani reája, hegyes törrel magn kezével meñyi embert hánt-le lovakról a' Trójaiak közzül; úgy annyira, hogy egyedül néki tulajdonították azt a' ſzerentsét, melly által a' ſzárazra juthattanak a' Görögök; mivel ö ha nem emberkedett vólna, mind egy lábig el-húllottanak vólna azok, kik a' hajóból ki-ſzállottanak vólt. De utóllyára az ö forgolódáſa-is nem ſokat kezdett haſználni; mert hét ezered magával majd ſzázezer Trójai vitézek ellen mit vihetett vólna végbe? Ott rettenetes veſzedelme érkezik a' Próthéſilaus hadának: de midön nem tudnak melly felé folyamod-

lyamodni, kételen a' vakmerö veſzedelemre és halálra ſzánnyák magokat; mert a' hajóktól ſem érkezik a' ſegítség úgy, a' mint kivánná a' ſzükſég; ha megfutamodnak-is, hátok megett egyebet nem látnak, hanem az embert el-merítö és meg-fúlaſztó mély tengert; elöttök a' kegyetlen Trójaiaknak ſokasága. Igy meg-gondolhattya akarki, minémü ſzorongáſſal óltalmazzák magokat. Mindazáltal, laſſan-laſſan kinſzeríttetnek hátrább máſzni a' tenger parttya felé; kik már ott mind egyig ſzörnyü halállal veſztek vólna el, ha az Arkhélaus és Prothénor hajói ne érkezzenek; kik a' sürü ellenſég között-is ki-ſzállanak hajójokból, fegyverrel útat nyitnak magoknak, és a' veſzedelemben forgó Próthéſilauſt meg-ſegítik. Ezeknek érkezéſével meg-újúl a' hartz, még a' meg-félemlett ſzivek-is bátorságot véſznek magoknak; noha ez nem elégſéges ſegítsége Prothéſilauſnak; hanem Neſtor, régi látott-hallott Kapitány-is érkezik: ez-is ſeregit rendbe mindgyárt ki-ſzállíttya; ezek kemény dárdáſok lévén kemény ütközetet téſznek, mintha az égis meg-zendült vólna a' rettenetes ropogástól. Arkhélaus és Prothénor kemény vitézek lévén, ſokat veſztenek-el a' Trójaiak közzül. Azalatt Askalus, és Alagus Királyok-is érkeznek újobbā hajójokkal, azokis tüſtént ugyan ſzomjúsággal mindgyárt hartzot indítanak, annyira, hogy a' Trójaiakat hátra máſzni kénſzerítik. De még a' Trójaiaknak nagy réſze fegyvert ſem fogott vólt; kik látván társoknak romláſokat, az egéſz Trójai ſokaság meg-indúl a' Görögök ellen, és kegyetlenül kezdik öket fogyatni, ölni, vágni mindenütt. Kik ellen elégtelenek lévén a' Görögök, hátrább nyomúlnak, és ſzintén a' tenger part-

tyához ſzorúlnak. Akkor Ulyſſes-is érkezik nyugott haddal, kik a' Görögök ſegítségére nagy bátran ſietnek, és iſmét meg-újúl a' hartz; a' Görögök újabb eröt véſznek az Ulyſſes ſegítségével, hartzolnak iſmét keménnyen; maga pedig Ulyſſes, mintegy ordító oroſzlán, a' ſeregek között elé-veri magát, két élü erös dárdájával keményen ſebesíti 's veſztegeti a' Trójabélieket. Kinek midön ſok kâr tételit, 's kemény forgolódását látta vólna Filiménis a' Paphlagóniai Király, néki vált egyeneſen, és lováról le-veri Ulyſſeſt. Kihezképeſt, Ulyſſeſnek gyalog kellett hartzolni; a' kire újolag reá mégyen Filiménis, és dárdájával, mellyet kezében ſzokott viſelni, úgy vágja Ulyſſeſt, hogy meg-romlik ſiſakja, fegyver-dereka-is ſzakadozni kezd rajta, kinek darabja a' teſtébe hat-bé. A' melly eröt meg nem állhatván Ulyſſes, a' földre fö-meredek eſik, eſzét mindazonáltal azon hirtelenſégben el nem veſzti, hanem fel-ugrik a' földröl, és maga dárdájával öis úgy üti Filéméniſt, hogy halálos ſebet ejt rajta; mert azon tsapáſſal a' torkát-is úgy meg-ſebesítette, hogy a' gégéjéböl lövellenék-ki a' vér, a' ki miatt hóltelevenen földre eſik a' Király; kit látván a' Trójaiak, meg-hóltnak gondolván lenni, a' Görögök kezéböl ki-ragadgyák, és egy paisba tévén, mint egy hóltat bé-küldik Trója városába. Filéméniſnek illyen eſetin annyira meg-buſúlnak és meg-háborodnak a' Trójaiak, hogy a' hadakozásban-is lankadni kezdenek; mert ha az ne történnyék akkor, a' mennyi Görögök a' ſzárazra ki-ſzállottanak vólt, azok mind egy lábig el-veſztenek vólna az ellenſég miatt. De ez alatt Thoás Király minden hadaival, Agameimnon-is az egéſz hadaknak leg-föbb Generállya minden ſeregivel,

Méne-

Méneláus Király az ö kéſzületivel, és az erös Telamon Ajáx el-jutnak a' partra: azok mindnyájan egyſzersmind a' földre ki-ſzállván mindgyárt ſereget rendelnek, és rendelt ſeregekkel meñek a' Trójaiak ellẽ. Már mind egyig jelen vannak a' Görög Fejedelmek, minden erö el-érkezett, hajójokat a' tenger partra ſzállítván, és azok mellett elégſéges örizetet hagyván; a' többi a' hartzolók közzé elegyítik magokat: ott a' fegyver töréstöl meſzſze földre meg-hallik a' zúgás és rikóltás; ſzámtalan ſokan kezdenek el-húllani a' Trójaiak közzül. Próthéſilaus-is a' Filárdorok Királya, a' ki leg-elsöben kezdette vólt a' hartzot, el-fáradván tellyeſséggel, félre állott vólt nyugváſnak okáért; üdö múlva mindazáltal iſmét elé-jü, és a' tenger parthoz menvén, a' holott a' hartzot el-kezdette vólt, ott láttya kedves Attyafiainak hólt teſteket, és maga válogatott hadát-is nagyobbára a' földön heverni; kiknek halálokon el-keſeredvén, ſok könyhúllatáſival öntözi a' földet. De kevés haſznot látván abban-is, nagyot ſohajt, és nagy méreggel iſmét fegyveréhez nyúlván a' Trójaiak ellen indúl, újabb lovakra ülvén egynéhány barátival együtt, hogy az el-húllot Görögökért boſzſzúját állhaſſa, mezitelen hegyes törrel két felé tsap közöttök, ſokat meg-öl, ſokat megſebesít, ſokat lovokról le-vér közzülök. Akkor Perſéus a' Szeretsenek Királya temérdek nyugott ſereggel, és jó rendben ki-mégyen Trójából. Azon Szeretseneknek érkezéſére új háború támad; mert az el-fáradott Trójai vitézek-is olly nagy bátorságot véſznek a' Szeretsenek érkezéſéböl, hogy épen meg-újúlnak erejekben, és a' Görögök ellen kegyetlen hartzot indítanak, ölik, vágják, és kergetik öket. Kiket

nem ſzenvedhetvén tovább a' Görögök hátat adnak, és hajójokhoz ſzaladva kezdenek menni. Minden bizonnyal meg-is romlottak vólna akkor a' Görögök, ha ama' nagy hatalmú Palamides Király jó ſzerentséjekre újabb erövel ſok gályákkal ne érkezzék. A' ki mihelt a' ſzárazra ki-ſzállhatott, mindgyárt lóra ül, és rendeltt ſeregeit artzal viſzi a' Trójaiakra; kinek jövetelin meg-újúlnak igen a' Görögök. Palamides pedig felettébb ſzomjuhozván a' Trójaiak romlását, meg-dühütt módra igyekezik Sigamon ellen; a' ki Memnon Király fia vólt, Perſéus Királynak pedig onokája: ez a' Sigamon tsudálatos vitézi erövel viſelte magát, valahova érkezet mindenütt nagy kárt tévén a' Görögökben. Azt kereſi-fel azért egyeneſen, és rá találván karjának minden erejéböl úgy tsapja éles dárdájával váll közbe Palamides, hogy épen ketté ſzakad Sigamon, és hanyat-homlok földre eſik jó lováról. Azt a' földön hagyvan, a' több Trójaiak ellē indúl, és fegyverével tágos útat nyit magának. Akkor rettenetesképen néki zúdúl a' ſokaság mind két réſzröl; de Palamidesnek kegyetlen haragját nem állhatván a' Trójaiak, hátrább kezdenek állani, Trója köfalaihoz közelítvén. Mellyet eſzébe vévén amaz igen hatalmas Hektor, az egéſz Áſiai hadnak fö Generáliſſa, ſok ſzép rendelt ſeregekkel ki-mégyen Trójából, felgyúladván haraggal a' ſok ſebeſekre és panaſzolkodáſokra nezve. Kinek rézzel vert ſzéles dárdája meſzſze fénlik a' kezében, aranyas payſsán három oroſzlán kép lévén ki-metſzve, távul meg latſzik a' ſeregek elött. Ez egyeneſen a' hol leg-nagyobb ſikóltáſt hall a' Görögök között oda rugaſzkodik, a' ſeregeket kétfelé haſittya, Kinek elsöben-is Próthéſilaus Király eſik ele-

ibe, a'

ibe, a' ki a' Trojaiakat kimiélletlenül veſztegette 's vágta. Ezt látván Hektor, néki fordúl egyeneſen, és olly kegyetlenül tsapja kezében lévö fegyverével, hogy a' vállától fogváſt a' köldökéig épen kétfelé ſzakad Próthéſilaus, a' pántzél ſem állhatván ellene az erös tsapásnak. Illyen hirtelen veſzedelme léſzen a' nagy hirü nevü Görögök Királyának. Azt pedig maga meleg vérében hagyván Hektor, elébb mégyen a' Görögökre, és valakit fegyvere élinek alája vehet, bizonyos dolog, hogy azoknak életek mint el-fogy. Még igen ſokat a' ſeregek között nem-is múlatozott, hogy meg-ijetkeznek ſzer felett a' Görögök töle, és valamelly felé fordúl, mint a' harapozó tüztöl úgy ſzaladnak elötte, hogy életeket meg-tarthaſsák. Valahun a' Görögök láttyák, mindenütt kérdezik, ki lehet az, kinek még eddig ſem ſzeméljét ſem erejét nem látták? ott kezdik egymás között el-hireſiteni, hogy az vólna a' Hektor, kinek gondviſelésétöl függ a' Trójai birodalomnak minden állapottya. Szaladnak annakokáért elötte minden felé; de meg-fáradván a' a' munkában, félre áll Hektor a' ſeregek közzül, és el-vonſza magát nyugovás kedvéért. Akkor a' Görögök mindgyárt eröt véſznek, és az egéſz mezöt ſzabadoſabban birják, melly az nap nyoltzſzor, vágy tizſzer-is történt. De a' Nap-is immár ſzintén el-kezd vólt halladni; Hektor-is meg fáradván, bé-mégyen a' városba, a' több társait kün hagyván a' hartzon, kik emberül viſelvén magokat, vitéz módon ellene állanak a' Görögöknek: meg-is bágyadtak vólt már minden Görög hadak, úgy annyira, hogy tsak a' ſzaladásban kezdették vetni reménſégeket: hogy el-érkezik a' Mirmidonokkal együtt ama' kegyetlen vitéz Ákhiles, ki

Próteſilaus Királt levágja Hektor.

ki mintegy hirtelen fzélvéfz, úgy üt a' Trójaiakra. Annak jövetelére pedig mindnyájan fel-ébrednek a' Görögök, magával-is Ákhilleſſel több vólt három ezer fegyveresnél, kik nyugott erövel kezdenek a' hartzhoz, és újabb rikóltás támad az egéfz táboron; húllanak mind két réfzről a' vitézek; a' mezöt el-lepi a' ſok el-eſett teſt; a' Trójaiak mindazáltal sürübben kezdenek el-maradni, mert az erös Ákhilles keménnyen forgolódik a' ſeregek elött, ſokat vág-le tsak maga fzemélye fzerint-is az Áſiai vitézekben. Már a' hajók közzül-is mind elé-jünek, és újabb ſeregben állanak; egy fzóval, az egéfz Görög tábor mindeneſtöl fogváſt fel-támad, és temérdek ſereggel mennek a' Trójaiak ellen, kiknek ſokaságát nem fzenvedhetvén az Áſiai vitézek, kiváltképen Ákhillesnek nagy erejét s' kegyetlenségét, hátat adnák, és minden igyekezettel, Trójába akarnak bé-menni, egy felöl, az Áſiábéliek rikóltoznak, és a' város mellet iſzonyú kiáltáſt indítanak: más felöl Ákhilles biztattya teli torokkal a' Görögök ſokaságát; ſiet fzörnyen Ákhilles, ſokat ellenségiben hátra hagyván, eléb-eléb verdödik, az Áſiabéliek-is immár fzintén a' Trója kapujához érkeznek, és ott a' kapu elött, a' mint lehet, vagdalkoznak, a' kapuból-is viſzſza-ránttyák a' Görögök az ellenséget, és kegyetlenül méfzárolják öket. Ott nézik az atyák kedves fioknak fzörnyü halálokat; a' kegyetlenség pedig mentöl tovább, annál inkább gerjed; talám ugyan utolsó veſzedelem-is érte volna az Áſiabélieket, ha ama' nagy erejü vitéz Tróilus, Páris és Deiphobus újabb rendelt ſeregekkel a' városnak más kapuján ki ne üſſenek: azoknak érkezésével meg-tartoznak a' Görögök, fzünik a' kegyetlenség; azonban, bé-ſete-

tedik

tedik az ég, a' hartznak vége léſzen, a' Trójaiak-is meg-maradnak Tróilus ſegítségével, és a' városba mind bé-takarodnak, kik a' hartzon el nem maradtak. Ákhilles-is nagy ditsekedéſſel viſzſza-téríti a' Görögöket, és meg-telepíti a' táboron a' tenger mellett. Azután Agamemnon Király alkalmatos helyt kereſtet az egéſz tábor le-telepedéſének, a' hova a' maga udvari sátorit fel-vonnyák, és különkülön minden Királyok, Fejedelmek, Kapitányokét. A' tartományok ſzerint rendelvén helyt minden ſeregeknek, ſzokás ſzerint éjjeli nappali ſtrásákat nagy vigyázáſſal ki-állítván: ott mint hoſzſzú ideig való lakásra ſzálláſokat és iſtállókat kéſzítenek, a' hajókat-is egy tsoportban bizonyos helyben kötözik-ki, mindenben meg-tartván a' jó tábori rendet Agamemnon Király. Azon éjtſzaka körös körül a' táboron, és a' tábor között-is ſzámtalan ſok tüzeket gyújtanak, ſok helyeken magoſſan lángoló fáklyákat; úgy hogy, mint nappal, ollyan világoſság vólna a' táboron, félvén az ellenſégnek kiütéſétöl; noha azon éjtſzaka tsendeſségben vóltanak mindnyájan Trójában-is, a' nap-eſtig való fáratság után nyugodalmat kivánván. Igen nagy vigyázáſſal töltötte idejét Agamemnon; mikor máſok nyugodtak, ö akkor mint egy ſtráſa-meſter kerülte a' tábort; egéſz éjtſzakán meg nem ſzünt a' trombita és síp-ſzó sátora körül. Illyen formában telepítette-meg legelsöben táborát: azon éjtſzaka azért minnyájan mély álomnak adgyák magokat, mint nap-eſtig való fárattsággal el-nyomattatott emberek, várván bizontalan reménſéggel, mit hoz rájok a' következendö napnak fel-keléſe: és így vólt elsö hartzok a' Görögöknek a' Trójaiakkal, midön a' tengerröl a' ſzárazra ki-ſzállottak vólna.

A' második Hartzról, Trója várossának meg-fálláſa után.

A' Városban-is azon éjtſzakának idején mindē rendek veſzteg vóltanak: de mint a' haragos medvét a' vadáſzok ha meg-búsíttyák, ſok ideig meg nem tsendesſedhetik; úgy nyughatatlankodik ſzivében Hektor egéſz éjtſzaka, kin forgott egéſz Trójának minden gondviſeléſe: alig várja a' ſetét éjtſzakának elmúlását, még piros hajnalban fel-kél, dobot üttet és trombitákat fútat minden útzákon; kéſzületet parantsol mindenütt, hogy valamennyi vitézlö rend Trójában vagyon, mentöl jobb fegyverrel mindenek kéſzüllyenek, és az igen nagy piatzon, melly a' Diána temploma körül vagyon, mindnyájan meg-jelennyenek. Még ott ſzép ſeregbe rendeli az egéſz vitézlö népet, és az egyik város kapuját, melly Dardanideſnek neveztetik, fel-nyittya. Elsöben-is maga két attyafiát ſzólíttya, Klaukót a' Licziai Király fiát, és Cincinábort egyik kedves öttsét, és a' leg-elsö ütközetet a' hartzon azoknak engedi: a' kiknek ſeregében igen próbáltt és tanúltt vitézeket válogat ezerig valót, mind a' Trójaiak közzül, mind a' Licziában lakó vitézek közzül. Ezek mennek-ki a' Dardanides kapun leg-elsök, kik tsak igen laſsú menéſſel igyekeznek a' Görögök felé, az eleikbe adatott parantsolat ſzerint. Azoknak nyomokba mindgyárt más ſereget indít Hektor, kiben-is ezer fegyvereſek vannak; azt a' Thráczia Királyának Théſéuſnak, és az Arkhileus Király fiának gondviſeléſe alá bizza, kiknek-is vitézi erejekhez Hektor igen ſokat bizott: ezeket rendeli az elsö ſeregnek ſegítségére, az ö Iſteneknek nevekben

ben áldást mondván reájok. Második ütközetre való sereget állít három ezer erös vitézekböl, kiket a' hadakozó Frigyiai Királynak Xántipusnak bottya alá rendel: kik nagy örömmel engedvén a' Hektor parantsolattyának ki-mennek a' kapun, sietvén az elsö seregek után a' Görögök felé. Harmadik sereget-is rendel ugyan három ezer emberböl, kemény vitézekböl, és azokat Tróilus gondviselésére bizza, bö atyafiságos beszéddel adván tanúságot eleibe, mondván néki: Kedves ötsém, kit én szivem szerint való atyámfiának tartottalak mindenkor, nehezen vettem rá magamat, hogy tégedet a' hartzra rendellyelek, tudván vakmerö bátorságodat: kérlek azért, jobb üdökre-is tartván még magadat ide hátra, olly zabolán hordozd indúlatodat, hogy a' mód nélkül való próba üdö elött való veszedelmedet el ne hozza; mert ezután-is sokat kellene még szolgálnod hazádnak 's édes nemzetednek. Ezt a' szép válogatott sereget-is, mellyet vitézi emberségedre biztam, a' mint lehet okosón hordozzad; mert nem igen nagy ditséret a' sereget ellenségre vinni: hanem akkor érdemel a' had viselö Tiszt ditséretet, mikor hadával eleget próbál, de mód nélkül oda nem veszti, hanem viszsza hozhattya vitézit. Tudod azt-is, melly igen vigyáznak reánk a' mi ellenségink: tsak azért-is magadra vigyázz, hogy veszedelmünkön kedveket ne töltheſsék. Menny-el azért az Istenek segítségéböl, járj szerentsésen, és gyözedelmesen hozd viszsza vitéz fejedet e' városba; kit szíböl kivánok. Kinek nagy fö-hajtással betsületet tészen Tróilus, és mondgya kevés szóval: Szerelmes bátyám, semmit ne kételkedgyél; mert nem lészek feledékeny parantsolatidról

tidról. E' ſzók után ez-is meg-ereſzti záſzlóit, és rendeltt ſeregekben ki-mégyen a' városról, és igyekezik a' többi után. Tsudálatos ſzép paiſſa vólt Tróiluſnak, meröben borított gyengén arany pléhekkel, három oroſzlán meſterſégeſen lévén ki-faragva rajta. Negyedik ſereget-is indít Hektor, kiben három ezer hét ſzáz jó lovaſok vannak. Ezeket Láriſſa Királyának bottya alá adgya, kinek neve Upon: ez igen vaſtag, és erös hadakozó férjfi vólt; nem-is tartatott egéſz Áſiában Hektoron kivül ehez haſonló erejü ember: ez ſzomjúhozva kivánta a' hartzot; e' mellett vólt ama' nevezetes vitéz Ardélaus, ugyan Láriſſa orſzágából ſzármazott, Upon Királynak kedves rokona. Ezek mind ketten igen kivánkoztak a' Görögök ellen való hadakozásra: egyik kedves és igen vitéz öttsét-is Dunárcziuſt ezek mellé rendeli Hektor, az ö jó ſerényſégéért. Ötödik rendben a' Ciſoni Királyt botsáttya-el Hektor a' maga tulajdon népével, kit maga orſzágából hozott vólt a' Király. Ezek mind ſzálas emberek vóltak, haſonlók az Oriáſokhoz. Ezeknek mind fegyverek, mind ruházattyok sárga ſzinnel fénlett, és külömbözött a' több Áſiai néptöl. Ezek eleibe rendeli Polydámáſt-is, egyik öttsét, kit igen ſzeretett Hektor, ez-is tanúságot vévén a' báttyatól, az ö rendiben ki mégyen a' kapun. Hatodik ſereget a' Péónia tartománnyából valókat rendeli, elöttök lévén a' Királyok Próthémeſis, kinek fö Kapitánnya vólt Serepes: ezek ſem pántzélt, ſem ſisakot, ſem paiſt nem hordoztak, hanem ezek tsudálatos jó nyilaſok vóltak, a' hoſſzú tegez és a' nagy ſas-ſzárnyak egéſzen bé-fedték öket helyén. Ezeknek kezekben hoſſzú dsida-is vólt, kiknek végén igen éles, de nagy nyil-vaſak vóltanak,

tanak, mellyekkel sebesítették ellenségeket; erös és hoszszas futó lovok mindnyájoknak. Ezek Királya mellé adta a' maga testvér szerint való attyafiát Deiphobust: ezek-is nagy sereggel meg-indúlnak, készek lévén a' hartzra. Ezután a' sereg után rendel Hektor felette nagy temérdek sereget, ki dereka vólt az egész hadnak: ezek az Agrestai vitézekböl állottanak, Esdrás es Filon Királyoknak vezérléssekre bizván öket. Ennek a' Filon Királynak tsudálatos drága, de mesterséges szekere vólt egészen éléfánt tsontból készíttetett, minden szerszámi, még a' kereki-is tiszta arannyal boríttattak-bé, és szép gyöngyökkel 's fényes kövekkel vólt meg-rakva. E' mellett a' szekér mellett pedig két igen erös kengyel futót tartott, széles alabárd lévén kezében mindeniknek. Ezek mellé a' Királyok mellé-is egy Piktagorás nevü attyafiát adta Hektor, ki igazgatná a' hadakat. Derék hartzot akarván indítani Hektor, továbbis gondolkodik, és ama' jeles nagy elméjü Ænéás Királynakis parātsol, és bizza a' hetedik rendben lévö seregeket az ö gondviselésére, a' kiknek nagyobb része az Ásiai nemes, és fö rendböl állottanak, Eufrémus lévén fö Kapitánnya az Ænéás hadainak. Ezek-is szép renddel ki-takarodnak a' városból, és a' több hadakkal meg-egyeznek a' mezön. Nyóltzadik rendben járó seregeket a' Perssiai Király országából rendeli, melly birodalomnak üdö jártára Xerxes vólt a' Királya. Azok eleibe Fö vezérnek a' nagyobbik Öttsét Páriſt választtya. Néki pedig sok szóval meghadgya, hogy el-siessen ugyan a' több seregek után, és bizonyos helyét meg-tartsa; de a' hartzolók közzé magát mind addig se egyelítse, mig maga-is a' mezöre melléje ki nem érkezik, mert jol tudgya, a' Görögök

Fejedelmi közzül mennyin vigyáznak reája. Páris-is minden engedelmeſségét igérvén, dobot üttet, és elſiet az ö hagyott helyére. A' kilentzedik rendet magára vállallya Hektor, kiknek vitéz ſzólgai nagyobb réſzint mind a' Trójai Fö rendek gyermekiböl állanak, próbáltt és maga kezéhez tanúltt vitézek. Ezek felett a' maga teſtvér attyafiai közzül-is tizet válaſzt maga mellé, a' kik a' többi között leg-bátrabb, és ſzerentsésebb hadakozók vóltanak; azokat rendeli a' ſeregek eleibe; a' melly ſeregben öt ezer lovaſok vóltanak. Azonban, a' maga lovát-is elé-hozattya Hektor, a' ki ſzép öltözettel vólt el-kéſzítve, a' melly kéſzület a' lovat-is óltalmazta az ellenſég fegyverétöl. A' lovát Galatéának hítta; ennek a' lónak jóságáról, nagyságáról, ſzépſégéröl, és a' hartzon jó maga viſeléſéröl tsudálatos dólgokat ir Dáres Frigius. Fel-ülvén azon jó lovára, minekelötte a' mezöre ki-indúlna, mégyen az Apjához Priamus Királyhoz, és azt mondgya néki: Édes Atyám, más fél ezer jó lovas vitézeket kezed alatt a' végre hagyok, hogy ezek minden orában lovok hátán kéſzen legyenek, annakfelette, e' ki-nyitott kapura vigyázzanak, úgy hogy ſe gyalog, ſe lovon ezen ſenki ki ne mennyen, rendet a' városon, és a' város körül ſenki ne bontson, a' mezöröl-is valamig én hirt nem téſzek, egy bé-kivánkozó embert-is nem kell botsátani; mert valamint a' mezöben kivántatik a' fegyver és az erö, ſzintén ugy meg-kivántatik a' városon a' vigyázás és rendtartás. Léſznek én velem bizonyos poſták, kiknek bizonyos Czimerek-is léſzen; azok által mindenekröl tudósítalak én-is tégedet, édes Atyám, és azokon kivül ſenkinek máſnak hitelt nem kell adni. Magad pedig az

egéſz

egéſz udvari ſereggel és gyalogsággal nagy vigyázásban légy, hogy az ellenſég titkos praktikával meg ne tréfállyon bennünket, 's kárt ne teheſſen a' városon. A' mi tiſztünk a' mezön a' vagdalkozás; de te léſzeſz Király minden reménſégünk ide bé a' városban, kinek a' ſzükſégnek idején vethettyük hátunkat: azért réſz ſzerint rajtad kell meg-fordúlni a' mi ſzerentsénknek. Kinek így felel Priamus: Valamiket elrendeltél fiam, ne gondolkodgyál, mert azokban fogyatkozás nem léſzen; mivel a' hatalmas Iſtenek után minden bizodalmomat a' te ſerény gondviſeléſedben vetettem. A' mennyben lakozó Iſteneket-is kérem, hogy rád vigyázzanak, és tégedet én elömbe ſzerentséſen nagy gyözedelemmel bé-hozzanak. Térdet fejet hajtván Hektor, az Attya engedelméből megindúl, és a' maga ſeregének eleibe áll. Ez a' Hektor erejében igen erös és vaſtag vólt, a' hadakozáſokban nagy tudományú, a' ſeregeknek ſzerentsés Vezére és okos Fejedelme, az ellenſég között hatalmas és bátor vitéz. Az ö záſzlói külömböztek a' többitöl; mert azok merö aranyaſok vóltak: kiknek a' közepin egy oroſzlán vólt irva veres feſtékkel. Egyéb fegyverinis mind tsak azon egy jel vólt. Leg-utólſzor ö megyen-ki a' Dardaniai kapun; a' mezöt érvén mindazáltal ott nem utolſó, hanem mindenek elött leg-elsö léſzen. Ki-menvén Hektor a' városból, az Aſzſzonyi állatok mind az alatsony, 's mind a' nagy rendüek felállanak a' báſtyákra a' kerités tetejére, és onnat nézik 's várják ſzivek dobogásával a' hartznak ki-menetelit. Más felöl Iliomnak-is magaſs épületire fel-áll Hélena a' Király leányival együtt, és onnat vigyáz; kinek mennyi gondolatok ütköztek ſzivébe, derék meſter

vólna

vólna, a' ki ki tudná magyarázni. Noha Hektor böltsen és jó móddal indította-meg minden hadait: de más felöl Agamemnon-is, az a' nyughatatlan és vigyázó Király ſzunnyadáſſal nem tölti idejét; hanem az egéſz Görög Nemzetséget fel-nódíttya, és az egéſz Európai eröt huſzon hat rendbe oſztya. Az elsöben pedig a' jó had-viſelö Pátrokluſt Vezér Kapitánnak téſzi; ki mind a' maga, mind az Ákhilles hadait a' Mirmidonokat melléje véſzi, és azokkal a' derék vitézekkel az elöl járáſt magára vállallya; mivel Ákhilles az nap a' hartzra ki nem mehetett, ſebekben feküvén gyógyíttattya magát a' ſzálláſon. De ez a' Pátroklus nagy erejü, tudós hadi Vezér, és Fejedelem vólt, régi Királyoktól lévén eredeti, ſok gazdagsággal-is birt. Egyébaránt jó erköltsü, és mindenek ſzeretetiben vólt egéſz Görög orſzágban; Ákhilleſnek meg-hitt ſzive ſzerint való baráttya, úgy hogy ſemmit ketten külön ne birnának, hanem mindenekbē meg-hitték egymáſt, és különösön ſemmit nem birtak. A' máſodik ſeregben az Iduméneuſok Királyát Mennont rendelte három ezer fegyvereſekkel, és Ménéſtéuſt az Athénásbéliek hadi Vezérét mindē Áthénáſi hadakkal egygyütt. A' harmadik ſereget bizta Askalofus Királyra, és az ö Filémon nevü fiára; a' kiknek kezek alá igen próbáltt és tanúltt vitézeket rendelt. A' negyedik rendbéli ſeregekben fö Tiſztek vóltanak Arkhilaus, és Próthénor Királyok: Sékuridán nevü, nagy erejével igen hires ember ezek mellett a' Királyok mellett vólt, kiknek nagy és igen temérdek ſeregek vólt. Az ötödik rendben Méneláus vólt fö Generál a' Spártai vitézek elött, a' melly Nemzetségnek ugyan ö vólt Királya-is. Hatodik rendbéli ſeregekkel Epiſtrofus és

Céli-

Célidis Fejedelmek állottak-ki a' Fodisis tartományából gyüjtött seregekkel. Hetedik rendben a' nagy Telamon Ajáx vólt a' maga tulajdon hadaival, a' Salóminákkal; véle pedig nevezetes nagy emberek vóltak, ugymint Théseus, Amfimakhus, Dórius, és Polydorus. A' nyóltzadik seregnek vólt Vezére Thoás. A' kilentzediknek Ajáx Oileus. A' tizediknek Filotoris Király. A' tizenegyediket Idumenéus, és Merion Királyok; a' tizenkettödiket Nestor Generál; a' tizenharmadikat Hénes Király, a' Máhentis fia; a' tizennegyediket Ulysses; a' tizenötödiket Umélius Király hordozta. A' tizenhatodik seregbẽ vóltak a' Prothésilaus Király hadai, kik nagy szomjan kivántanak bosszút állani az ö el-vesztett Királyokért. A' tizenhetedik rendben Polidárius és Makhaon Királyok vóltanak. A' tizennyóltzadikban Rodi Király. A' tizenkilentzedik seregben az Erdök Királya Turipulus vólt. Husadik seregeket igazgatta Xántippus, és a' Lydusok Királya Amfimakhus. A' husonegyedik rendben vólt Philoctétes, Láriſsának Ura. A' husonkettödikben Diómédes, és Stélénus. A' husonharmadikban Hénéus, Cypruſnak Királya. A' husonnegyedikben Prótáilus Király. A' husonötödikben Kápédiából Kápénor Király. A' husonhatodik és utólsó seregekkel maga vólt Agamemnon Király, az egész Görög országi hadaknak leg-föbb Igazgatója.

Elsö leg-derekassabb próbájok a' Trójaiaknak a' Görögökkel.

ILlyen formán mind a' két részröl hadi mesterséggel jó rendbe állítván táborokat, ki-állanak a' nagy tágos mezöre a' seregek, rettenetes indúlattal szomju-

hozván mindenik fél a' máſik ellen a' hartzot és boſzú-álláſt. Elsöben-is ama' nyughatatlan erös Hektor jó lován meg-indulván rugaſzkodik nagy haraggal a' Görögöknek elöl-járo ſeregire, kiknek Vézére lévén Pátroklus, és meg-iſmervén Hektort a' Trójai legvitézebb Hadnagyott, egyeneſen ellene indúl, és éles dárdájával hozzája kezd tsapkodni, és vitézi módon annyira járúl hozzája, hogy ſiſakján és fegyver derekán egy nehány lyukakat nyit fegyverével, noha teſtét meg nem ſérthette Hektornak. Hektor pedig e' kemény ütéſek miatt meg nem tibolodván, annál nagyobb haragra indúl, és Pátroklusra rohanvan, két élü pallosával ugy tsapja tetén, hogy a' feje éppen két felé válik. Kihezképeſt, Pátróklus mindgyárt ſzörnyü halalra jütván; fö meredek a' földre le-fordul lovárol a' maga ſereginek ſzintén közepette. Hektor pedig meg-hóltt ellenſégének látván tsudálatos ſzép fegyverét, meg-kivánnya, és ugyan ott lovárol le-ſzáll, hogy a' Pátroklus teſtét meg-foſzſza a' ſzép fegyvertöl. De Mérion Király három ezered magával ſietvén a' Pátroklus teſtének óltalmára, ember módon forgolódik Hektor ellen, hogy a' teſtet a' fényes fegyvertöl meg ne foſzſza, és teli torokkal nagy haraggal igy ſzidalmazza Hektort: Ragadozó és telhetetlen farkas, bizonnyal nem telik-meg gyomorod evel a' prédával, hanem másutt kereſs eledelt magadnak; mert meglátod ezennel, hogy ötven ezer fegyvereſnél többen jelennek-meg, kik mindnyájan tsak a' te veſzedelmedre ſzándékoznak. E' ſzók után azon Király mellé érkezvén több Görög Fejedelmek-is, el-akarván Hektortól jó lovát nyerni, annyira keménkednek ellene, hogy már térdre ejtették; de azonban eröt vévén magá-

Pátroklus halála Hektor miatt.

magának, mind annyi ellenſégi között-is fel-véſzi magát a' földröl, és lovára fordúl; ottan mindgyárt elsöben-is Mérion Királyon akarván boſzſzúját állani, nagy méreggel indúl ellene: de Klaukon Király, és Theſeus, Artilogus vitéz fiával együtt három ezer fegyvereſek lévén vélek, meg-ſegítik Mériont, és ember módon hartzolnak Hektor ellen. Hektor pedig mezítelen éles törrel forgolódván, a' ki elsöben eleibe ment, azt kegyetlenül meg-öli, és mind azokat, a' kik ſzemélye eleibe mertenek menni. Azonban annál kegyetlenebb hartz támad az egéſz táboron, mindenütt az iſzonyú vérontás es öldökléſs uralkodik. Hektor pedig tér iſmét a' Pátroklus teſtéhez, hogy rajta lévö tündöklö fegyverét le-vonhaſſa róla, iſmég le-ſzáll lóváról; kit látván Iduméneus Kréta ſzigetinek Királya két ezered magával ellene támad: és midön a' Pátroklus teſte körül forgolódnék Hektor, Mérion Király-is iſmét igen nagy rendelt ſereggel érkezik, és ellene támad, és annyéra kezdi öldökleni, hogy ſemmiképen ſzándékát végbe nem viheti Hektor, miatta; söt ſok ütéſeket-is kellett ſzenvedni. Ki midön gyalog vólna, a' mint lehetett, forgolódott úgy-is ſerinyen, kinek ſzárát kinek karjait rontván öſzve, úgy hogy kitsíny üdö alatt tizen-öt embernek fogyatta-el életét a' Görögök közzül, a' kik ötet elevenen el-akarták fogni. Mérion Király pedig a' Patroklus teſtét fel-véſzi a' földröl, és azt maga lovára tétetvén, viſzi a' Görög táborra, es a' maga sátorába bé-téteti a' teſtét: az alatt forgolódnak keménnyen a' Görögök, hogy Hektort, vagy magát el-foghaſsák, vagy lovát töle elnyerheſsék, és erös tsoportal egygyünnet-is másuñat-is ſietnek ellene; ehezképeſt hogy lovára fel-ülheſſen,

ſemmiképpen meg nem akarjak engedni. Azok között vólt egy hatalmas erös vitéz, ki a' köſzikláról Kárionnak neveztetett. Ez mindenek felett ügyekezett Hektor ellen; de egy jó vitéz ſzolgája Hektornak látván Urát illyen nagy veſzedelemben forgani, a' két kezében két éles dárda lévén nagy ſietséggel rugaſzkodik Kárion ellen, a' ki ſzázad magával már körül-is vette vólt Hektort: Ö pedig egyenesen Kárionra rohanván úgy ökleli az erös Vitézt melyben dárdájával, hogy földre borúl, ugyan ott mindgyárt megválik életétöl. A' máſik dárdával azon ſzólga fordúl mas Görög vitéz ellen, a' ki-is Hektor ellen igen kezdett vólt hatalmaskodni, azt-is úgy ökleli dárdájával, hogy a' földön le-borúlva hadgya. Akkor teli torokkal kezd kiáltani a' Trójai ſeregeknek, hogy ha meg akarnák ſegíteni Hektort, moſt mutatnák-meg hüſégeket és emberſégeket, mert utolsó veſzedelemre jutott állapottya jó Vezéreknek. Kinek kiáltását a' Hektor Öttsei közzül meg-értvén egy Kinábor nevü Kápitány, mindgyárt minden ſeregével a' Hektor ſegítségére indúl, fegyverével útat nyit magának a' Görök között, és elsöbenis a' melly ſáz vitézek Hektort körülvették vólt, azok ellen menvén harmintzat el-ejtenek közzülök. Kihezképeſt, a' Trójaiak-is nagyobb bátorságot véſznek magoknak, hartzot újítanak, és a' Görögök hátrább kezdenek állani. Az alatt Hektor-is meg-vidámodik, es lovára fel-ülvén a' hadakozók közzé egyeledik; és midön már a' Pátroklus fegyveréhez ſemmi reménſége nem kezdene lenni, mérgében tsak a' Görögök ellen kegyetlenkedik, valakiket elöl utól ér, vagy öli, vagy halálra ſebesíti, és ſokakat hágy a' földön magok vérében le-borúlva halálos ſebekben.

bekben. Kitöl iſzonyán meg-ijetkezvén a' Görögök, életeket akarván meg-óltalmazni, olly tágos útat adnak néki mindnyájan, hogy alig talál utóllyára bajnakot, a' ki ellen vitézi erejét meg-mutaſſa. Akkor Ménéſtéus-is az Athenásbéli ſeregeknek Vezére érkezik három ezered magával, látván az el-rendeltt tábornak bal ſzárnyában Tróilus melly nagy kárt téſzen a' Görögökben, az alatta lévö Frigiabéli hadakkal, Tróilús ellen lévén Xántippus, Makhaon, és Alkárius Királyok: kik midön mar öſzve keveredtek vólna, vitéz Ménéſtéus találkozik ſzembe Tróiluſſal, es ugyan ott mindgyárt hartzot indítván ellene nehéz dárdájaval úgy ökleli, hogy le kell lovárol fordúlni Tróilusnak, ki a' sürü ſokaság között gyalog maradván, élete veſzedelmében nem tud mit mivelni, hanem tsak lován kapdos, hogy arra iſmét fel-fordúlhatna. Ménéſtéus pedig minden igyekezetivel azon lévén, hogy Tróiluſt el-foghaſſa, és maga rabjává teheſſe, tsoportba veri a' Vitézeket, és ſeregeſtöl annyira keménkedik, hogy a' Trójaiak ellen-is el-fogja Tróiluſt, és mint rabot vezették a' ló mellet. Kit látván egy Frigiabéli Vitéz, nagy ſzóval fel-kiált, és mond: Oh hatalmas es erös Vitézek, vallyon nem a' betsületért, és a' ſzép hirért tiſzteſségért jöttünk-e a' táborba? nem láttyátok-é hogy a' Priamus Király fiát, és a' mi jó Hadnagyunknak Hektornak Öttsét nyakon kötve hordozza az ellenség; kit ha ſzemünk láttára el-viſznek, e' világon nem léſzen gyalázatoſſabb nemzetség a' Frigiai népnél? Kihezképeſt illik minden erönkkel fel-kelnünk, és hogy gyalázatunkra Kápitányunkat ki ne tekerjék kezünkböl, vagy fogyaſſuk-el életünket, vagy ſzabadítsuk-meg Kapitányunkat. Azon ſzókra

el-keseredvén Alkánius Király, fegyver hordozójának ki-ragadgya dárdájat kezéből, és indúl egyenesen a' Görögök után, kik viszik vólt Tróiluſt, és érkezvén úgy ökleli a' Görög vitézt, ki kötözve vitte, hogy szörnyü halált el-vész Tróilus mellett. Azután más ellen támad, azt-is halálosképen meg-sebesíti. Erkezvén azonban tsoportonként a' Frigiai seregek, eröt kezdenek venni, és meg-szabadúl Tróilus, leg-kiváltképen Xántippus Királynak és az ö hadának segítsége által, jó lovára hirtelenséggel fel-fordúl. Ezen Xántippus Király Ménéstéuſt fel-keresi, és nagy kegyetlenséggel annyira kezdi érdekleni, hogy ha a' fegyverderék fel nem vette vólna halálos tsapáſit, minden kétség nélkül ott kellett vólna veſzni Ménéstéus Kapitánnak. Illyen drága rabjának el-veſztésen búsúlván Ménéstéus, vitézit újolag bátoríttya a' hartzra; kihez többen többen érkezvén a' Görögök, újolag nagy veſzedelmes hartz támad közöttök, úgy hogy halommal fekünnék már a' teſt nagy darab földön a' hartz helyen. Azonban ama' fáradhatatlan Hektor a' hadakozásban el nem lankadván; számtalan Görögöt veſzt és sebesít-meg. Ménéstéus pedig semmiképen nem felejthetvén a' rabjának el-veſztését, dühös módra nyargal mindenfelé a' seregek között, rontván mindenütt a' Trójai vitézeket, és midön alásfel a' seregek között nyargalodnék, szembe találla azt a' Mirisétis Vitézt, a' ki miatt el-veſztette rabját Tróiluſt; kit meg-ismervén Ménéstéus fegyveréről, és maga viseléséről, egyenesen ellene támad, és nehéz dárdájával úgy ökleli melybe, hogy a' hadakozó Vitézeknek lovok lába alá esik-bé: kit tsak el hágy ott, és az után hasonlóképen bánik más Trójai vitézzel-is. Ezek így

lévén,

lévén, a' Trójaiak réſzéröl érkezik Bupon, es véle együtt Ardelaus két ezered magával Lárisſa orſzágából; azok ellen pedig Próthénor és Arkhélaus támadnak magok ſeregekkel, kiket Boeczia orſzágából hoztanak vólt ki; és kegyetlen hartz támad közöttök. De ottan hamar a' Trójaiak réſzéröl érkezik iſmét Pólydamás az Anténor fia nagy temérdek ſereggel: ki látván a' Trójaiaknak ott elégſéges ſokaságát az ellenség ellen, a' maga táborát nem egyelíti közikben, hanem más ſzükſégre tarttya a' Görögök ellen; kihezképeſt, elrendeli magában, hogy a' Görögök táborát másutt üſſe-meg. Érkezik Rémus Király-is Trója városából három ezer fegyvereſſel, a' kik ellen egyeneſen mégyen Méneláus Király a' Spártabéli vitézekkel, és így a' két Király Méneláus es Rémus együtt hartzoltak, kik magok ſzemélyében erös ütközetet tévén egymás ellen, mind ketten le-eſtenek lovok hátáról.

Mint rohant Polydamás a' Helena attyafiára Méréusra, meg-ölvén ötet.

ELsöben-is Polydamás találkozik ſzembe Méréuſſal, Hélenának az öttsével, ki még tsak húſz eſztendö tájbéli iffjú vólt, mindazáltal már hatalmas vitéz kezdett vólt lenni. Ezt Polydamás nagy erejével úgy tsapja fegyverével, hogy a' fegyver-derékon-is általhatott a' dárda, és halálos-képen meg-ſebeſedvén fömeredek mégyen-le lováról Méréus, úgy hogy míg a' földet érné, addig-is ki-ſzakadna lelke a' teſtéből. Mellyet látván Méneláus, nagy bánatba eſik miatta; mert mindenek felett ſzerette azt az iſjat, mint kedves ſógorát. Ahozképeſt, boſzúját akarván állani az Áſiabélieken, Rémus Király ellen indúl, és azt annyira

Méréus halála Polydamás miatt.

annyira kezdi tsapkodni, hogy sisakját-is a' fejébe ronttya, és a' sisakon által fejét-is annyira meg-sebesíti, hogy hólt-elevenen esik a' földre; kit a' maga vitézi meg-hólt embernek alítván lenni, tsak oda hagyták vólna, mint meg-hóltt testet, hanem Polydamás rivogattya-meg öket, és kedvek ellen-is tartóztattya, hogy jámbor Királlyokat ollyan könnyen ne hadgyák-el, hanem vegyék-fel, és vigyék-bé a' városba, ha talám még életre fordúlhatna, meg-gyógyúlván a' nagy sebböl. Érkezik azonban Célides Király, a' ki olly dali és ékes termetü, és szép személy vólt, hogy a' Dáres Frigius iráſa szerint nem találtatott olly Képíró, a' ki ennek ékességét vóltaképen ki-ábrázolta vólna. Ez-is Polydamáſon akarván bosszúját állani, eleibe mégyen, és kemény hartzot indít ellene; de az erös Polydamás két élü hegyes-tört viselvén a' kezében, olly keményen meg-tsapja a' szép Célides Királyt, hogy sem fegyvere, sem fegyver-dereka ellene nem állhat az erös tsapáſnak, hanem hólt-elevenen le-fordúl lováról, és ugyan ott vége-is lészen életének. Hektor pedig a' mellyik szárnyában hartzolt a' seregeknek ott meg-futamtattya a' Görögöket, kegyetlenül sokat tsak maga kezével-is el-veszt vén közzülök; és mind addig mégyen a' seregeken által, míg érkezik azokhoz a' Görögökhöz, kik vitézi módon meg-toltták a' Trójaiakat, és hatalmat vettenek rajtok, Théseus Királynak Kapitánysága alatt. Ez a' Théseus, mint nagy vitéz, a' Trójabélieket öli, sebesíti, és valamelly felé fordúl, két felé hánnya hegyes-törrel ellenségit. Ugyan akkor Teukrus Király-is a' Görögök részéröl érkezik, és Hektor ellen rohanván nagy dárdájával úgy vágja, hogy derekaſon meg-

Célides halála Polydamás miatt.

sebesíti

sebesíti Hektor. Kihez fordúlván Hektor, hogy mását adgya és bosszúját állya rajta, amaz-is hirtelenséggel szaladásra vészi magát, és messze távozik Hektortól. Hektor azért nem találván Teukrus Királyra bosszonkodik magában, és egy nevezetes vitéz Görögöt találván elé, haragjában azt öli-meg kegyetlenül. Midön így dühösködnék Hektor, és tsak-nem egyedül szakadott vólna ki, a' Görögöket rontván, nagy sokaság vészi tsak hirtelen körül, a' kik életének el-fogyatásán egy szível lélekkel munkálódnak. Az hova el-érkezvén Théseus Király-is meg-ismériHektort, és szóll nagy engedelmességgel néki, illyen formán: Vitéz Fejedelem, vond-el magadat e' sokaság közzül, ne légyen illyen mód nélkül eseted; mert az egész világ méltán gyászolhatná illyen hatalmas vitéznek romlását és halálálát. Mellynek hozzája való nagy indúlattyát és jóakarattyát betsülettel megköszöni Hektor. Azonközben, annál inkább nevekedik a' tábori kegyetlenség a' hadakozó vitézek között, igen keményen viselvén magokat a' Trójai népek. Polydamás-is nem messze hartzolván Hektor mellett a' Görögök ellen, Méneláus és Telamon egygyütt rohannak Polydamásra; Polydamás elsöben-is Telamon Ajáxra indúlván kemény hartzot indít vele; de Telamon hatalmas ereje által dárdájával le-veri Polydamást a' lováról. Polydamásnak fegyvere-is elromolván, és azonban többen-többen tsoportozván ellene a' Görögök, el-fogják. Igy fegyvere és fegyver-dereka nélkül maradván, könnyen férnek hozzája, és meg-kötözve indíttyák a' Görögök táborára, mint rabot. Hektor pedig két felé tekintvén megláttya a' Polydamás nyomorúságát, ki a' sok Görögök-

göktöl el-nyomattatott, és keſerves kiáltáſit-is megiſmérvén el-keſeredik a' rabon, és nagy haraggal mégyen azok ellen, a' kik környül vették vólt; kik közzül ſokakat halálra ſebesit, ſokakat meg-futamtat; és igy a' sürü ſokaság között útat nyit magának mind addig, míg érkezik arra a' tsoportra, a' ki Polydamáſt viſzi vólt rabságra, azokra nagy kegyetlenſéggel rohanván harmintzat le-vág közzülök; és igy Hektornak tsudálatos ereje által meg-ſzabadúl Polydamás. Akkor Telamon Ajáx, Epiſtrofus és Ménelá° Királyok egyenlö akaratból a' Trójabéliek ellen ütvén olly nagy kegyetlenſéggel hartzolnak ellenek, hogy el nem állhatván azoknak keményſégeket hátat kezdenek adni a' Trójaiak; noha közöttök vólt Hektor, de a' ſokaságnak és nagy vitézeknek ö ſem állhatott ellene, mert a' lovát-is meg-ölték vólt immár Hektornak, és gyalog ſzerben hartzolván olly fene módon viſelte magát, hogy ſenki feléje nem igen közelíthetett. A' maga teſtvér attyafiai látván a' Trójai népnek veſzedelmét, Hektort ſem látván ſohult, öſzve gyülnek, és kereſik ſzorgalmatoſon báttyokat az erös Hektort, azonközben találnak Telamon Ajáxra, a' kit-is többire halálosképen meg-ſebesítenek. Dinadaron pedig egy a' Hektor attyafiai közzül Polixenont találya a' Görögök között hires nevezetes vitéz embert; kire nagy erövel rohanván, lovárol dárdájával le-taſzíttya, és fogván a' jó lovat, fékemlöjénél fogva Hektor báttyához viſzi, és fel-ülteti arra a' gyaloggá maradott attyafiát. Oda mind el-érkeznek a' Hektor attyafiai, és tsudálatos Vitézi erejeket mutattyák-meg azon a' hartzon. Erkezik az alatt Deiphobus-is minden alatta lévö hadaival, kik Péóniából valók vóltak igen fö nyilaſok azok

eleiben

eleiben rendelte vólt Hektor Deiphobust. Azok érkezvén, szörnyen kezdik hullatni a' Görögöket, Teutrán Királyt pedig magát-is nagyon meg-sebesíti Deiphobus artzulattyában. Ezén a' Trójabéliek ismét szivet vévén magoknak ismét meg-újittyák a' hartzot, és annál szörnyebben kezdenek a' vér-ontáshoz. Théseus Király vitézi módon hartzolván a' Trójaiak ellen, azt meg-láttya Priamus Királynak egyik fia Quintilénus, el-búsúlván a' Trójaiak veszedelmén, társaival együtt rá mégyen Théseusra, és elevenen elfogják a' Királyt; kinek midön fejét akarnák venni, eszébe vészi Hektor, és nem engedi-meg, hogy megöllyék Théseus Királyt, söt szabadon el-botsáttattya ötet, a' ki nagy alázatossággal meg-köszöni a' Hektor jó-tételénnyét, és meg-szabadúlván, mégyen a' Görögök táborára. Akkor meg-újittya a' Görögök táborát Thóás Király, mert nyugott erövel a' Káltzédóniabéliekkel meg-üti a' Trójabélieket, es leg-elsöben-is maga személyében meg ütközik Kassibulával Priamus Királynak egyik fiával, kit olly kegyetlenül öklel dárdájával, hogy ugyan ott mindgyárt földre borúlva meg-válik kedves életétöl szeme láttára Hektornak. Illyen hirtelen veszvén-el egyteslvér öttse, annál nagyobb haragra indúl a' Görögök ellen, kik ellen annyira keménykedik, minden személy válogatás nelkül fogyatván és vágván öket, hogy nem állhattyák tovább, hanem hátat kell adniok Hektor elött. Hanem igen jókor érkezik Nestor Kapitány öt ezer erös fegyveresekkel a' Görögök mellé, kinek eleibe állanak mindgyárt Exdras és Fion Királyok, kik szekerekröl hartzoltanak abban az üdöben; ezek Ikoniomból jött hadaknak vóltanak Elöl-jároi: ehezképest rette-

Kassibula halala Thóás miatt.

netes viadal es vérontás indúl a' két fél között, úgyannyira, hogy egy más hátán heverne a' ſok el-eſett teſt. Fion Király kiváltképen ember módon hartzolván, ſokat ront-el a' Görögök közzül. Egykor körülvéſzik a' Görögök, hogy a' ſok vérért vérrel fizeſſenek néki, reménsége ſem lévén már, eſzébe véſzi Jékóniás, és meg-ſzóllittya Exdrás Királyt: Nem latod-e (: úgy mond néki:) minémü veſzedelemben forog Fion a' Görögök miatt, nem fér Vitézi köteleſségünkhöz, hogy el-hadgyuk ötet. Arra a' ſzóra öſzve-tsoportoznak nagy ſokan a' Trójaiak, és vitézi módon meg-ſzabadíttyák Fiont a' Görögök kezéből. De Hektor-is ihon majd érkezik maga attyafiaival Deiphobuſſal és Polydamáſſal, kegyetlenül meg-ütvén a' Görög ſeregeket, kik nem állhatván a' Trójai Vitézeknek hatalmas erejeket, hátat adnak, a' Trójaiaknak hagyván a' mezöt: mindazáltal, hogy a' nagy Telamon Ajáx érkezik Méneláuſſal, ember módon ellene állanak a' Trójabélieknek, és meg ſegítik, 's meg-is téritik a' ſzaladó felben lévö Görögöket. De viſzont Ænéás-is érkezik Eufretzius hadnagygyal és a' Kómºbéli hadakkal, kiket látván Hektor, amazok-is látván erös Hektort' meg-bizzák magokat, és hartzolván újabb erövel, ismét meg-tollyák a' Görögöket. Látván a' nagy Ajáx, ki a' Görögök mellett mint egy oroſzlán hártzolt ſerényſéggel, a' Görögök veſzedelmét, és futásra való ſzándékokat, ſzörnyen meg-búsúl. Tekintvén azonban háta megé, lát egynéhány Görög ſereget, kik még addig nyugott állapottal tsak veſzteg állottak, kéſzen állván meg-ereſztett Záſzlójokkal, közikbe mégyen, és a' hartzra fel-nodíttya azokat-is a' kik között az egéſz Görög Nemzetnek virága és válogatott vitézi

vólta-

vóltanak. Azokkal meg-bátoríttya az el-lankadt Görögöket kiáltván nagy fel-ſzóval, hogy ne adnák gyalázatos futásra magokat; mert im kéſzen vagyon a' nagy erö ki meg-ſegíti öket. Ezen bátorságot véſznek a' Görögök, ujabb vér-ontas támad. Ajáx pedig és Ænéás öſzve-találkozván, iſzonyú gyülölséggel öſzve-ütköznek, és olly nagy haraggal, hogy mindenik egyſzer 's mind le fordíttya egyik a' máſikat lova hátáról, és a' lovok lábok alá eſnek-bé. E' kegyetlen hartzolás között érkezik Filétás a' Görögök mellé Káltzedóniabéli vitézekkel nagy ſereggel, kiben vóltanak három ezeren; es mikor már a' Trójaiak ſzintén hatalmot kezdettenek vólna venni, akkor ſegítimeg a' Görögöket. Érkezik mindazáltal, újolag két Trójai Kapitány-is. Filéteás társával együtt pedig kemény dárdájával Hektor ellen öklel, úgy hogy Hektoron romlanék-el a' dárdája; de Hektor fordúlván ellene, olly erövel tsapja a' Görög Fejedelmet, hogy halálosképen meg-ſebeſedik, és fö-meredek fordúl-le lovárol Filéteás a' több lovak lábok alá. Érkezik iſmég a' Görögök ſegítségére Huneus nagy ſokasággal es Ulyſſes nagy ſeregekkel, kik Tutziában ſok vitézi próbákon mentenek által; és Humélinus Király tiz ezer Görög vitézekböl álló ſeregekkel, kik ugyan ſzomjúhozták a' Trójaiakkal való hadakozáſokat. Ennyi ellenségek között hova legyenek-el a' Trójaiak, és mit tselekedendök légyenek, magok ſem tudták meg-gondolni; mert már tellyeſséggel el-bádgyattak a' ſok rendbéli hartzokon, Trója városábol-is ki-jött minden erö, valami onnat ki-telhetett, úgy hogy magok oltalmára-is ſzintén elégtelenek kezdenek vólt lenni, nem hogy máſok ellen vegyenek gyözedelmet.

Filetes áſt le-vágja Hektor.

Érkezik azonban a' Perſiabéli vitézekkel igen nagy ſereggel Páris, a' ki jobb ſzárnyát véletlenül meg-üti a' Görögök ſeregének, és a' Fártiſia Királyát találván az Ulyſſes ſógorat, aval öſzve-öklel, kin elsöben-is gyözedelmet vévén le-veti a' lóról, és dárdájával általvervén, maga vérében meg-halva a' földön hadgya; kinek halálán a' Görögök igen el-búsúlnak. Ulyſſes pedig ſógoráért akarván boſzſzút állani, olly kegyetlenül ütközik-meg Páriſſal, hogy hozzája vágván nehéz dárdájával, magát nem találván, a' lova mindgyárt meg-hal az egy vágáſſal, ki miatt Páris-is a' földre eſik. De Tróilus látván a' báttyának Párisnak veſzedelmét, nagy hirtelenſéggel Ulyſſesre ronhán, kit úgy vág föbe két élü palloſsával, hogy a' ſiſakja-is által-ſzakad, a' ſiſak darabjai bé-hatnak az Ulyſſes fejébe, es az egéſz ábrázattyát el-follya a' meleg vér. Mindazáltal evel ſem eſik-le Ulyſſes lovárol, hanem új fegyvert ránt Tróilus ellen, kit éles törével igen meg-ſebesít artzulattyában. Akkor minden kétség nélkül meg-futamodtak vólna a' Trójaiak a' Görögök elött, ha az erös Hektor Tróiluſſal, Deiphobuſſal, es Páriſſal, és több teſtvér attyafiaival együtt vitézi módon ellene nem állottak vólna az ellenſégnek: mert az nap maga ſeregeit el kellett hagyni Hektornak, és minden felé kellett érkezni, hogy a' Trójai hadakat meg-ſegítse, bátorítsa, és az el-veſzendöket helybe állítsa és így a' maga ſeregét vezér nélkül hadta. De látván hogy a' Görögök gyözedelmet véſznek a' Trójabélieken, viſzſza mégyen a' maga rendes ſeregi közzé, kin igen meg-örülnek minden ſeregi, hogy az ö jó Vezérek viſzſza ment közikbe. Ugyan akkor mindgyárt biztatni kezdi öket ſok ſzép ſzókkal Hektor, mondván a' Trójaiak-

jaiaknak, hogy mindenek elött elöttök viſellyék a' ſzép betsületet, hazájoknak ſzeretetit, és Urakhoz 's Nemzetekhez való köteleſségeket. Gondollyák-meg azt-is, hogy-ha a' Görögök rabságára jutnak (: a' ki távol légyen :) melly gyalázatos ſzolgálatba eſnek. Kihezképeſt, jobb vagy ditsíretes halált ſzenvedni, vagy ha külömben nem lehet, vérekkel-is gyözedelmet ſzerzeni; kihezképeſt viſellyék ember módra magokat, és mutaſsák jelenségét jó vitézségeknek. E' ſzók után ſzép rendeltt ſeregekben meg-indíttya a' maga záſzlóit, és egy völgyön viſzi-el öket, kikkel hirtelenſéggel meg-üti a' Görög tábornak jobb ſzárnyát, ott mindgyárt nagy veſzedelem indúl, a' hol ſzörnyen kezdenek húllania' Görögök. Hektor, mint egy fene oroſzlán, hartzolván közöttök, eſzeket veſzti a' Görögöknek. Thoás Király pedig a' ki Kaſſibulát-is a' Priamus Király fiát le-vágta, keménnyen forgolódik mindenütt a' Trójaiak ellen, ſok károkat tévén közöttök. Kit meg-iſmérvén a' Priamus Király fiai, hogy ö volna az, a' ki attyokfiát Kaſſibulát meg-ölte, egyenlö akarattal ellene-támadnak, környül-véſzik, és lovárol le-verik Thoás Királyt. Kinek kezében el-romolván fegyvere, már magát ſem óltalmazhatta, mert a' ſiſakjat-is ki-törvén fejéböl, mezitelen fövel vólt; es mikor ſzintén fejét akarnák venni, érkezik az Athénásbélieknek vitéz Kapitánnya, a' ki elsöben-is Quintilénus ellen támad, a' ki leg-inkább meg-közelítette vólt Thoás Királyt, és azt keménnyen meg-ſebesíti, lovárol-is le-fordíttya: azalatt máſok ellen indúl, kit Páris ugy lö egy nagy nyillal, hogy a' tsontyában állapodik meg a' nyil; de mind aval ſem gondolván az Athénásbéliek Kapitánya, Thoás Királyt, kit már igen

meg-

meg-sebesítettenek vólt, ugyan tsak meg-szabadíttya. Maga-is azon Kapitány jó vitézinek segitségek által meg-szabadúl a' Priamus Király fiainak kezekből. Más felöl Hektor forgolódván hatalmas erövel a' Görögök ellen, egy Humérus nevü Görög Király tzélba vészi, es úgy lövi, hogy ábrázattyát rútúl meg-sebesíti: kit szeme eleiben vévén Hektor, után indúl, és mind addig sem tágíttya, mig fel-találllya, és közelitvén úgy tsapja éles pallosával, hogy mind sisakostol két felé válik a' Humérus Király feje. Ott lött vége es szomorú halála a' jó tegzesnek Humérus Királynak. Látván a' Görögök veszedelmeket, újobban trombitát funak, és Hektor ellen hét ezer emberből álló hét sereget indítanak, a' kik ellen-is vitézi módon meg-óltalmazza magát erös Hektor mellette lévö vitézivel együtt. Azonban, bé-mégyen Hektor Trójába az attyához Priamus Királyhoz, segitséget kérvén töle. A' ki három ezered magával új és nyugott vitézekkel ki-mégyen a' Görögök ellen, és ottan mindgyárt retteneteskép megújúl a' hartz, újolag húllani kezdenek a' Görögök. A' nagy Telamon Ajáx erös Hektorral öszve találkoznak, meg-ütköznek, és mindenik le-üti a' másikat lováról. Méneláus egy igen vitéz Trójai bajnokat ugyan ott mindgyárt kegyetlenül meg-öl. Celidónásist mint egy hatalmas Oriást, ki Horepből származott, kegyetlenül meg-öl: Ez Thoás Királynak rokona vólt. Mádán hartzot indít Sédius ellen, a' kinek egyik szemét ki-üti fegyverével. Sárdellus-is szembe-áll egy szentelt Görög vitézzel, és azon gyözedelmet vévén álló helyében meg-öli. Margariton a' nagy Telamonra talál, de Ajáx szörnyen meg-sebesíti, és meg-sutamtattya elötte. Famuel

Humérus halála Hektor miatt.

Proté-

Prothénor Királyt lováról le-ejti. Igy kiváltképen a' Priamus Király fiai a' Hektor Öttsei ott igen vitézi módon viſelték magokat. Azon közben egy Áſiai Király Duglás, az Athénásbélieknek Kapitánnya ellen Ménéſtéusra indúl, kit minden igyekezetivel le-akarván taſzítani lováról; De Ménéſtéusnál noha dárda nem vólt, kezében lévö éles törrel úgy vág a' Királyhoz, hogy a' ſiſakjának az orrozattyán lévö vas-is elſzakad, az ábrázattyát-is nagyon meg-ſebesíti. Látván Déámor attyafiának ábrázattyán és az orrán a' rút ſebet, haragra gerjed, és Ménéſtéuſt, úgy ökleli derékban, hogy le-fordúl lovárol; de a' vitéz Ménéſtéus ottan mindgyárt talpára ugrik: de más attyafia-is lévén Duglás Királynak, az-is érkezik, és a' gyalog Ménéſtéushoz keménnyen kezd tsapkodni, kit hárman körül vévén azon vóltanak, hogy vagy le-vágják, vagy elevenen fogják-el. Mind azok ellen-is Ménéſtéus vitézi módon oltalmazza magát; de nem lévén elégſéges egyedül a' három ellen, ki ronttyák kezéböl fegyverét, paiſsát, és ſiſakját fejébe ronttyák, és kiváltképen Thórás a' nagyobbik atyafi véſzen gyözedelmet a' vitéz Ménéſtéuſon. Látván Theuczer Király Ménéſtéusnak ollyan nagy eſetit, nagy ſietséggel mégyen melléje. De Hektor-is látván Theuczer Királyt és Ménéſtéuſt, egyeneſen rájok indúl, kiknek minden kétség nélkül roſzſzúl történt volna dolgok, ha ama' nagy Telamon Ajáx ezered magával ne érkezzék, es Hektort el ne veſſe rólok. De nem meſzſze hát ihon jön Páris a' Trójaiak mellé a' Persák hadával, kik öt ezeren voltanak, ezek-is jó vitézek: és trombitáit meg-fútatván, tartozás nélkül rohannak a' Görögökre, máſunnat-is ſzaporodván iſmét a' Trójaiak. Kihez-

képeſt iſmét nagyobb vér-ontás támad, és a' Trójabéliek kezdenek győzedelmeſek lenni, és meg-futamodnak a' Görögök. Dáres Frigius irja, hogy az napon ezer embert veſztett vólna-el Hektor maga kezével. Ezalatt forgolódván Hektor minden felé, a' Görögök sátora körül, találla ſzembe Mérion Királyt, kit meg-iſmervén, mond néki: Áruló gonoſz ember, im el-jött az üdö, mellyen meg-fizeſſed ellenem való tselekedetedet, ellenem állván, hogy Pátroklusrol a' fegyvert le ne óldhaſſam. Ez ſzók után meg-ökleli nehéz dárdájával, mellyel le-fordittya lováról, és maga-is gyalog ſzálván Hektor, fejét véſzi Mérion Királynak, fegyverétöl-is nagy ſerinyſéggel meg-foſztván ötet. Ezt eſzébe vévén az Athénásbéliek Hadnagya vitéz Ménéſteus, és míg eſzébe véſzi magát Hektor, úgy ökleli dárdájával, hogy nagy ſebet ejt rajta. Azonban meg-ijedvén Hektornak haragjától, el-rugaſzkodik, és félre vonſza magát, hogy rája ne találljon erös Hektor. Meg-iſmervén a' nagy ſebet magán Hektor, félre mégyen a' ſeregek közzül, és bé-kötteti a' ſebet magán, hogy a' vérnek folyása meg-állyon, és azután iſmét a' ſeregek közzé mégyen. Akkor rettenetes méreggel dulfúlván, ésküvéſſel irja Dáres Frigius, hogy az nap-is fogyatta-el ſebesülése után ezer Görög Vitéznek életét. Igy a' Görögök táborát annyira meg-rémítette, hogy magok óltalmára-is már a' Görögök nem igen akartanak elé-állani; söt magának Agamemnon Királynak ſem vólt módgya benne, hogy felkelheſſen és ſegítséget hozhaſſon a' Görögöknek. Nagy győzedelmet vévén a' Trójabéli hadak a' Görögöket épen a' tábor helyig tolták, és a' sátorok között-is vágták öket úgy annyira, hogy a' Trójabéliek a' Görögök sátorát felhán-

Mérion halála Hektor miatt.

hánták, ládájokat fel-verték, pénzeket, es minden drága marhájokat kedvek ſzerint prédálták.

E' vólt az a' nap, mellyen ennek a' nagy véróntásnak vége lehetet vólna, es a' Trójaiak győzedelmet véven a' Görögöket vagy el-fogyathatták vólna, vagy határokból öket mind-egyig ki-üzhették vólna. De minthogy az Iſtennek öröktöl fogváſt való végezését ſenki által nem hághattya, és a' világ azt el nem kerülheti; bé kellett tellyeſedni az Iſteni rendelésnek, ki miatt ennek a' nagy munkának-is tsak igen martzona és ſemmire kellö dolog miatt ſzakadott vége; mert holott a' Trójaiak Hektorral együtt a' győzedelmet kezekben tartották, és a' Görögök élete hatalmokban vólt, minden veſzedelmekböl akkor ki-ſzabadíthatták vólna kedves házájokat, és a' fényes Trójá't. De nagy bolondúl tselekedtek; mert nem ditsiretes irgalmaſság az, a' mellynek végén nagyobb irgalmatlanság vagyon. Nem illik ollyan jóſzágos-tselekedetet követni, kiböl minden veſzedelem, nyomoruság, és romlás következik: mert az igaz böltsek tanátsa ſzerint, ha az alkalmatoſsággal nem élünk akkor, mikor artzal jön elönkbe, héjába kapdoſunk utánna, mikor el-fordul tölünk; mert jobb egy óra ſzáznál. Nints drágább a' jó üdönél: ſokan meg-ſiratták a' jó napoknak el-veſztését; de ſenki meg nem bánta, ha okoſon élt az alkalmatoſsággal. Igy jártak akkor a' Trójaiak, hogy a' mit egy órában végbe vihettek vólna, el-mulatván, azt az után akarmint ſiratták, de ſoha meg nem orvoſolhatták. Mert meg-haragſzik az üdö azokra, a' kik ötet hálá-adatlanúl el-veſztegetik, a' kiknek ö minden jóval ajánlaná magát. Igy a' bóldogtalan Hektor nem vigyázván Nemzetségének jövendöbéli

haſznára kitsíny barátságért feladott az Ásiai népeknek minden ſzerentséjén; illyen formán, hogy eleibe mégyen néki a' Görögök közzül egy attyafia, ugymint a' nagy Telamon Ajáx, a' ki Heſionától ſzületett vólt a' Hektor nénnyétöl: Az ki a' Görögök között erös és hatalmas Vitéz vólt, és az erös Hektorral ſzembe állván, a' két nagy Vitéz között rettenetes ütközet, és bajvivás támad, és a' hartz között gyakran meg-ſzólitván egymáſt, meg-iſméri Hektor Ajáxot, hogy az ö Nagy-apjának leányától, való vólna, és önéki vér ſzerint való attayfia. Kin Hektor mindgyárt meg-örül, es fegyverét le-tévén, kegyes beſzédekkel kezdi kérni 's híni, hogy menne-bé Trója városába véle együtt, és nézné-meg az ö Nemzetségének lakó helyét a' magaſs Iliomot. Kire Ajáx magát nem veheti, hanem önéki az ö Nemzetségének meg-maradására lévén nagyobb gondgya, azon kezdi ſzorgalmatoſon kérni Hektort, hogy ha ötet kedves attyafiának iſmérte lenni, ebben mutaſsa-meg hozzája való ſzeretetit 's atyafiságos jóakarattyát, hogy ſzünnyék meg már a' Görögök vérontásától, es bár tsak az nap ne kergeſſe tovább öket, hanem térítse-be hadait nemes Troja városába. Enged a' bóldogtalan Hektor attyafia kérésének, és trombitát fútat mindenütt, meg-parantsolván, hogy ſzünnyenek minden felé az öldökléſtöl. Immár a' Trójabéliek a' Görögök hajóját prédálták-is, tüzzel ſokat meg-is kezdettek vólt égetni bennek; de Kapitánnyoknak parantsolattyára kedvek ellen-is nagy ſzomorán félben kell hagyniok vitézi munkájokat, és nagy panaſzal, kedvetlenül térnek mindnyájan a' Trójai városba. Tsak illyen kitsíny okra nézve eſtenkel minden ſzerentséjek mellöl a' Trójaiak, végsö ve-

ſzede-

ſzedelemre hozván öket a' Hektor engedelmeſsége; kit azután helybe nem állított ſenki vitézsége, ſem ſzorgalmatoſsága.

A' Trójaiaknak harmadik Hartzáról, midön már derekaſon meg-ſzállották vólna a' városſt a' Görögök.

BÉ-menvén Trójába minden ſeregek, éjtſzakára kelve a' város kapuit minden felöl erösen bé-zárják. De a' virattát alig várhattyák, hogy reggel iſmét Hektor parantsolattyából a' Görögökre ki-üſſenek, még Nap fel-jövetele elött akarván a' városból ki-menni a' rendeltt ſeregek. Melly üdöt meg-elöz Agamemnon Király, és a' Görögök réſzére két hólnapig való frigyet kiván: kire nézve öſzve-gyülnek a' Fejedelmek, és azoknak tetſzéſekből frigyet engednek a' Görögöknek Priamus Király és Hektor. Azalatt öſzve gyülnek a' Görögök, és ſzokáſok ſzerint a' nagy rendek teſtét meg-égetvén betsülettel temetik, a' többit-is halmokba rakván öſzveſéggel meg-égetik. Ákhilles mindenek felett tsak az ö kedves baráttyát Pátrokluſt ſirattya; ki miatt ſenkinek vigaſztalását hallani ſem akarja, hanem tsak félre vonván magát éjjel nappal keſergi Pátrokluſt. Végtére emlekezetire drága köbül czímerét ki-metſzeti Pátrokluſnak, és márvány köbül jeles nagy épületet állít-fel egy ſzép látó helyre, a' hova a' Pátroklus teſtét Királyi módon el-temeti, és arany betükkel nemzetségének nemes vóltát böltsen le-irattya. Haſonlóképen tselekedtenek a' Prothéſilaus Király temetéſével-is, nagy drága kövekből meſterſéges munkával állítván-fel temetö helyét. A' Trójabéliek-is a' rövid üdö alatt frigyeknek idején a'

Elsö frigy.

ſebeſeket öſſze-gyüjtik, 's azokat tudós Barbélyoknak gondviſeléſekre és gyógyítáſokra ajánlyák; úgy hogy a' két hólnap alatt minden ſebeſek meg-gyógyúltanak, és elébbeni egéſségekre fordúltanak. Priamus Király-is ellenben igen nagy ſzomorúságban vólt a' Kaſſibula halálán, kit több fiai felett láttatott ſzeretni: az-is ſok ideig ſemmi vigaſztaláſt bé nem vehetett, hanem tsak kedves fiának halálán ſzomorkodott; végre a' Vénus templomába el-temeti drága koporſóban. Kaſsándra pedig hallván a' ſiránkozóknak ſzavokat, rettenetes jajgatásra, és mintegy meg-dühödött ſzókra fakad-ki, mondván: Oh veſzett Trójabéliek! mit ſiránkoztok a' meg-hóltakon? holott ti a' kik éltek, nem ſokára nagyobb veſzedelmet fogtok ſzenvedni. Miért nem kell békeſséget ſzereznetek a' Görögöknél, minekelötte egyről egyig a' kard élire hányaſſatok, és minekelötte a' nemes Trója fundamentomából kidüllyön, és végetlen puſztúlásra juſſon? minekelötte a' ſzegény kegyes Anyák könyves ſzemekkel nézzék az ö ſzülötteknek keſerves halálokat? Ugy tetſzik, a' Hélena ſzemélye ezt meg nem érdemlette vólna, hogy illyen nagy árron vegye-meg ötet az Áſiai birodalom, tudnillik a' leg-fényeſebb városnak romlásán és ennyi Nemzeteknek el-fogyatásán! Sok napokig nem akarván ſzünni Kaſsándra illyen panaſzitól, és ſemmi intéſére Attyának is nem tsendeſedvén, végre meg-fogattya Priamus, és egy fog-házba rekeſzteti-bé, hogy jövendöléſével 's nagy kiáltásával ne tégyen kárt a' vitézlö rendeknek ſzivekben. Azonban fel-támad Palamédes a' Görög táboron, és kemény ſzókkal kezd panaſzolkodni Agamemnon ellen, méltatlannak mondván ötet arra a' nagy tiſztre, hogy annyi

nyi Görög Királyokon, 's nálánál jobb Fejedelmeken uralkodgyék; söt magát külömbnek tarttya lenni: nem-is egyezett-meg ſoha, titok nélkül mondgya, az Agamemnon válaſztásán. Kihezképeſt azontúl Fönek nem akarja iſmérni, töle nem-is akar függeni: mert ö kivülle-is vannak harmintz Királyok, kik meg nem egyeztek az Agamemnon válaſztásán; hanem tsak három vagy négy Elsö rendeknek akarattyokból válaſztatott arra a' méltóságra. Mindazáltal a' dolog akkor tsak abban múlt. Kihezképeſt Agamemnon ugyan tsak tiſztihez és hivatalához lát; mivel már a' frigynek-is ideje el-tölt vólt, a' ſeregek rendeléſére kezdi minden gondgyát vetni, mint kelleſsék mentöl jobb módgyával a' Trójaiak ellen hadakozni.

Ahozképeſt, a' leg-elsö viadalra a' ſeregekben a' kegyetlen Ákhilleſt rendeli. A' máſodikban Diomédeſt. A' harmadikban Méneláuſt. A' negyedikben Ménéſtéuſt, az Athénásbéliek fö Hadnagyát. Azok után járandó több ſeregeket-is eſzeſen el-rendeli Agamemnon. Hektor-is haſonlóképen tiſztiben hátrább nem áll; hanem vitézi meſterſéggel ſzép rendet ſzab a' Trójabéli ſeregek között.

A' leg-elsö ſeregben a' vitéz Tróiluſt rendeli ſok fö Hadnagyokkal együtt, kik a' hadi meſterſégben elég tudóſok és bátrak vóltanak: nem-is hallogatván ſemmit, fel-nyittattya a' város kapuit, és a' ſik-mezöre ſerényſéggel ki-mégyen rendeltt ſeregivel. A' ſeregek előtt tsak egyedül menvén Hektor mintegy fél hajításnyi földön, meg-láttya Ákhilleſt, és meg-iſmérvén ötet egyeneſen rája rugaſzkodik. A' vitéz Ákhilles-is el nem tér elöle, hanem fegyvert ragadván, e' két hatalmas nagy vitéz öſzve-ütközik olly kegyetlen-

lenséggel és keménységgel, hogy egyik sem maradhat-meg lova hátán, hanem mind ketten a' földre esnek. Ott tellyesedett-bé ama' mondás: *Az erös az erösbe ütközött, és mind ketten meg-romlottak.* De az erös Hektor hamarább fel-kél a' földröl, és jó lovára fordúl, Ákhilleſt a' földön hagyván a' többi ellen indúl, és a' kiket kezére vehet, azokat kegyetlenül levágja, sokat a' lovokról nehéz dárdájával le-taſzít, és le-vervén a' földön hadgya, és hatalmas erejével a' rendeltt seregeken által-vágja magát, és záſzlóját által viſzi rajtok; úgy hogy két felé hasíttya a' Görögöknek rendeltt seregeit, annyira, hogy az ellenség vérétöl mindenestöl fogváſt el-motskolódott mind maga, lova és fegyvere. Ákhilles-is míg abból az esetböl fel-veheti magát és eſzére tér, közel egy óra telik belé. Midöre azért ö-is lovára fordúlhat, nagy kegyetlenséggel indúl ellenségire, és a' Trójabélieket fogyattya maga erejével és alatta való vitézivel, mint a' tüz a' harapot. És mind addig forgolódik, mint jó vitéz a' seregek között, hogy ismét ſzembe találkozik az erös Hektorral: a' holott kéſzek egyik a' másikra rohanni, és elsöben-is dárdájokkal téſznek erös ütközetet egymás ellen olly keményen, hogy a' dárdájok mindeniknek öſzve-romlik: végre nem állhatván-meg Ákhilles Hektornak erejét, hanyat-homlok le-esik lováról: és midön Hektor az Ákhilles lován kapdosna, sokan támadnak a' Görögök közzül ellene, kik miatt ſzándékát végbe nem viheti; hanem Ákhilles jó lovára fordúlván ismét Hektorra mégyen, kit olly erösen tsap föbe a' sisakja felett, minden erejével, hogy meg-ſzédülvén Hektor tsak alig maradhat meg a' nyeregben-is. De tsak hamar eſzére jövén

Ákhilles harztol Hektorral.

vén Hektor ſzörnyen meg-búſúl, és nagy haraggal viſzont Ákhilles ellen rugaſzkodik, a' kit keménnyen kezd föben tsapkodni éles törével, úgy hogy általſzakadozván a' ſiſak-is, az Ákhilles ábrázattyán letsordúlna a' vér, és a' ſebek egymáſt kezdenék érni. Ez rettenetes halálos bajvivás vólt; úgy hogy, ha végig maradhattak vólna egymás ellen, vagy hatalmat vett vólna egyik a' máſikon, vagy mind ketten ott veſztenek vólna. De hogy többen többen érkezvén mind a' Görögök közzül a' nagy rendek, mind Trója felöl a' Hektor baráti, nagy nehezen el-válaſzttyák a' két hatalmas Vitézt egymástól. Akkor Diomédes-is érkezik a' Görög táborral ſzép rendeltt új ſeregekkel; de haſonlóképen Tróilus-is jö Trója felöl nem kevesebb ſzámú vitézekkel. Azon két vitéz Fejedelmek-is öſzve-találván, kegyetlen hartzot indítanak egymás ellen Diomédes és Tróilus; úgy hogy azok ſem állhatnak-meg; hanem mind ketten le-fordúlnak lovokról. De Diomédes hamarébb fel-vereked-vén a' földröl lovára ül, és a' melly tollas botot kezében hordozott, aval úgy üti föbe Tróiluſt, hogy bé-törik a' ſiſakja egy darab helyen. De aval nem gondolván Tróilus, nehéz dárdájával Diomédeshez üt, kit nem találván úgy ökleli lovát, hogy az ſzörnyü halált hal, és így mind kettönek gyalog kellett hartzolni. Ottan a' Görögök Diomédeſt tsak hamar lóra ültetik, a' Tójabéliek-is Tróiluſt, és lovok hátán iſmét hartzolni kezdenek. Végre Diomédes gyözedelmet véſzen Tróiluſon, és meg-fogván Tróiluſt, mint rabot a' maga táborára akarja vinni. Kit látván a' Trójabéliek, Diomédes ellen ſzörnyen kezdenek keménykedni, úgy hogy meg-ſzabadíttyák kezéből

Tróiluſt, noha nagy magok veſzedelmével vihették azt végbe a' Trójabéliek. Érkezik azalatt Méneláus Király-is a' Görög táborról, ellenben jö Páris-is ſzép rendeltt ſeregekkel Trója felöl. Kihezképeſt, újabb hartz támad iſzonyú zörgéſſel és rikóltáſſal, a' mint az erös fegyverek verödnek öſzve. Az erös Hektor-is közöttök forgolódván, nem kiméllí a' Görög vitézeket, hanem ronttya és ſzörnyen fogyattya öket: a' kinek eleibe mégyen egy új vitéz, Boëtes nevü Görög, nem iſmérvén Hektort nagy bátorsággal hartzot indít véle. Hektor pedig a' melly nagy éles-tört kezében ſzokott vólt hordozni, tellyes erejével úgy vágja tetén, hogy a' köldökéig mégyen-le a' fegyver, és két felé válik a' Bóétes teſte. Illyen iſzonyú halállal véſz a' jó vitéz Görög. Hektor pedig el-ragadván a' lovát, egy ſzolgájának adgya vezetékre. Látván Artilogus Király kedves attyafiának Bóéteſnek ollyan hirtelen való veſzedelmét, meg-búſúl rajta, és minden igyekezetivel Hektoron boſzſzúját kivánnya állani, és töſtént Hektorra mégyen, dárdájával le akarván Hektort taſzítani jó lováról. Hektor pedig rettenetes haragjában fordúl, és úgy tsapja Artilogus Királyt éles fegyverével, hogy mindgyárt ketté ſzakad derekában, és ſzörnyü halált hal-meg Artilogus-is Hektor miá. Mind aval ſem gondol Proténor Király, hanem Hektor ellen indúl; kit eſzébe nem vévén Hektor, úgy meg-taſzíttya, hogy a' lovárol le-veti Hektort; Hektor pedig nagy ſerényſéggel fel-ugrik a' földröl, és lovára fordúl, és nem felejtkezvén a' Proténor rajta tett tsapásáról, fel-kereſi, holott tsak hamar rá találván fegyvert vonſzon hozzá, és úgy vágja minden erejéböl, hogy ketté ſzakad, és úgy véſz-el a' Mél-

Bóéteſt és

Artilogus Királt levágja Hektor.

Proténor Királyt is megöli Hektor.

a' Méltóságos Király. Látván Ákhilles vér ſzerint való kedves attyafiának Proténornak illyen eſetit, rettenetes boſzúra és haragra indúl más attyafiaival együtt, minthogy Proténor nagy Királyi vérből ſzármazott ember vólt. Kihezképeſt Ákhilles más attyafiával egyet értvén, elé-rugaſzkodnak, a' hol el-eſett Proténor Király, hogy a' teſtet el-veheſsék a' Trójai vitézektől; mellyet ſemmiképen végbe nem vihettek, mert a' Trójai vitézek többen többen érkezvén, és meg-ſeregelvén, olly hatalmas hartzot indítanak, mellyet a' Görögök ſemmiképen el nem állhatnak, hanem hátat adnak, és ſzaladásra véſzik a' dolgot. Kiket üzöbe vévén a' Trójai ſeregek, iſzonyú vér-ontáſſal fogyattyák öket, és épen a' sátorokig, 's tábor helyig vágják a' Görögöket. Azonban elfogyván a' nap, és bé-ſetétedvén az üdö, viſzſza térnek a' Trójai ſeregek a' Görögök táboráról, és eleg győzedelemmel mennek-bé éjtſzakára Trója városába.

A' Görögöknek es Trójaiaknak negyedik ütközetekről.

A' Görögök meg-maradván az ö tábor helyeken, ſetét ejtzakának idején öſzve-gyülnek minden Királyok és Fejedelmek, Kapitányok es Tiſzt viſelök az Agamemnon sátorába, kik egéſz virradtig arról tanátskoznak 's végeznek, mi formán fogyathaſsák-el az erös Hektornak életét, látni való dolog lévén az, hogy valameddig az a' hatalmas erös vitéz élne Trojának óltalmára, addig ſzándékjokban elö nem mehetnének: mert tagadhatatlan dolog, tsak eddig-is maga kezével egynéhány vitéz Királyoknak fogyatta-el életét, kikben egéſz Görög orſzágnak nem kitsiny bi-

zodalma volt, es így egygyenként az egy ember keze által el-fogynak a' nevezetes Görög vitézek. Ellenben ha Hektornak végét érhetnék, úgy látſzik, hogy tsak hamar mind Tróján mind egéſz Áſián gyözedelmet vehetnének. Végre, közönséges akaratból meg-egyeznek azon, hogy a' kegyetlen Ákhilles maga ſzemélyére hína-ki bajvivásra; mert ö ha gyözedelmet vehetne, és boſzſzút állhatna rajta. Melly dologra mint bátor és hatalmas Vitéz örömeſt rá veſzi magát a' nagy Akhilles, és kéſzülni kezd mindgyárt az ütközetre, mondván: Örömeſt fel-vállalom azt a' munkát-tudván Hektornak-is gonoſz ſzándékát ellenem; És minek elötte ö kivánságát be-töltse rajtam, azon léſzek, hogy én állhaſſak elsöben boſzſzút rajta, és elöttem botsáſſam Plutó eleibe ötet. Ez tanátson és végezéſen meg-egyezven, a' Fejedelmek mindnyajan sátorokba takarodnak: azután pedig mihelt hajnal haſad, a' Görögök mindgyart ſeregeket kezdenek rendelni, mivel az a' vitézkedésben telhetetlen Hektor-is még ſetét hajnalban fel-nyittatta a' város kapuit, és kéſzen találkozott a' Görögök táborához nem meſzſze az ütközetre. Kinek utánna tsak hamar érkezik Ænéás Király-is rendeltt ſeregekkel; azután Páris, oſztán Deiphobus; utánna Troilus; és a' többi mindnyáján, valamint annakelötte már el vóltak rendelve Hektortól.

Mindenek elött azért Hektor a' Görögökre üt igen nagy ſokasággal; mert azt irja Dáres Frigius, hogy ſzaz ötven ezer Vitézlö rendet hozott akkor ki Trójából; kihezképeſt, a' két réſzröl rettenetes veſzedelmes hartz, nagy vérontás, és a' fegyvernek zörgése miatt meſzſze hallatott a' föld ſzínin a' nagy zúgás.

Páris

Páris a' Perſiabéliekkel sürü lövöldözéſekkel húlattya a' Görögöket, a' Persák lévén az üdöben leg-jobb nyilaſok. Látván a' Görögök, hogy nagy a' veſzedelem, maga-is a' nagy Király Agamemnon az egéſz hadaknak fö Igazgatója fel-ül nagy erövel, és ki-mégyen a' hartzra. Kit látván az erös Hektor mindgyárt ellene indúl, veſzedelmeſen meg-ſebesíti, és lováról a' ſebes Királyt le-taſzíttya. Mellyet látván Ákhilles rettenetes méreggel Hektorra rohan, és minden erejével annyira tsapkod hozzája, hogy ſiſakját-is öſzve-ronttya Hektornak. Kit látván Ænéás és Tróilus, tsoportyokkal Ákhillesre indúlnak. Akkor amaz igen erös Diómédes elé-véſzi Ænéáſt, és nagy ſebet ejtvén rajta, illyen ſzókkal ſzidalmazza ötet: Jó ſzerentsével Ænéás, a' több tanátsok között leg-nagyobb elméjü, juſſon eſzedbe mitsoda tanátsot adtál ellenem Priamus Királynak. Jó orában jöttél ellenem, hidd-el hogyha gyakran ki-jöſz a' városból, nem kerülöd-el tökéllétlen az én kezeimet. Azon ſzók után nagy ereje ſzerint le-veti Ænéáſt a' lovárol. Akhilles-is oda érkezvén, eſzébe véſzi Hektor, és mindgyárt ellene indúl, rettenetes erös kézzel kezd hozzája tsapkodni, úgyannyéra, hogy ſiſakját fejébe ronttya, és magát-is meg akarván kötözni, érkezik a' Tideus fia, ki látván az Akhilles rabságát, meg-busúl rajta, halálra veti magát érette, és iſzonyú haraggal Hektorra rohanván tellyes erejével úgy tsap hozzája éles fegyverével, hogy igen megſebsíti Hektort. De Hektor a' nagy ſebbel meg nẽ ſzédülvén kapja fegyverét, és Diomédes ellen indúl: ki ellen vitézi módon óltalmazza magát Diomédes; de nem álhatván ellene a' Hektor erejének, leeſik lovárol. Látván Tróilus Diomédeſt a' földön feküñi, mindgyárt

ellene támad, hogy le-vágja régi halálos ellenségét. De nem hagyván az erös Diomédes magát, fel-ugrik a' földröl, es vitézi módon óltalmazza magát Tróilus ellen. Ott már Ákhilles es Hektor öſzve-találkózván, együt vínak kegyetlen bajt. Az-alatt érkezik a' Görögök réſzröl Méneláus, Ullyſſes, Polimites, Neptolomus, Palamédes, Stellénus, Ménéſtéus, Neſtor, Thoás Király, Eurialus, Filetéás, és Theſeus. A' Trojaiak melle-is el-érkeznek nagy ſokaſsággal mind azok a' Királyok, kik a' Trója ſegítségére jöttenek vólt, és a' több Trójá-béliek-is, kiket annak elötte Hektor már ſeregekben rendelt volt. Tsudára méltó vérontás és hadakozás támad akkor a' két fél között. Agamemnon Király Pandalus Királyal öſzve-ütköznek, és mind ketten lovokról a' földre le-eſnek. Méneláus Király-is Páriſſal ſzembe találkoznak, és mindgyárt meg-iſmérik egymáſt: és midön mindenik ügyekeznék a' máſik ellen, Méneláus forditván dárdáját, keménnyen meg-ſebesíti Páriſt; de kemény fegyver derék lévén Páriſon, igen fel-vette a' dárdának tsapását. és így nem eſett veſzedelmes ſeb rajta. Mindazáltal a' ſebnek nehézsége miatt ugyan tsak nem maradhatott-meg, hanem le-eſett lovárol a' földre, a' ki ſzörnyen meg-ſzégyenelvén magát Hélena miatt, hogy Méneláuſtol ennyére meg-győzetett, akkor félre vonſza magát, és ügyekezik haſonló mértékkel fizetni Méneláusnak. Érkezik ugyan ott Aráſtrus Király, és Ulyſſes között-is nagy bajvivás; de Ulyſſes dárdájával le-veti lovárol Aráſtruſt, és a' lovát fogván, a' táborra küldi a' maga sátorába. Pólimédes Aponſénen ellen támad, és halálos ſebet ejt rajta, ki miatt a' világból kimulik a' vitéz ember. Neoptólemus Arkilegus Király

rály ellen mégyen, és mindenik le-veti a' máſikat a' lóról. Polidamás Palamedes ellen rohan, és meg-ſebesítvén, lovárol-is le-veti. Azután gyalázatos ſzókkal meg-tsufollya, és erötlenségét ſzemére hánnya. Stellénus Király-is Karrás Királyt meg-ſebesíti, és le-veti lováról. Polimenis az Athénásbélieknek vitéz Kapitánnyára indúl, kit lováról nagy erövel dárdájával letaſzit, es el-nyervén jó lovát a' maga vitézinek kezek alá küldi. Politóás Rémus Királlyal öſzve-tsapkodnak, és a' nagy erös ütközet miatt lova hátán egyik ſem maradhat-meg. Théſeus és Eurialus a' két vitéz Király egymáſſal nagy bátorsággal ſzembe állanak, és a' nagy erös viaddallal ſzörnyen meg-ſebeſednek, és mindenik le-veti a' máſikat lova hátáról. A' Priamus Király fiai azon a' napon nagy emberſégeket, és vitézi erejeket muttatták-meg; mert ſokat veſztettenek-el a' Görögök közzül, ſok Királyoknak eſzeket veſztették. A' nagy Telamon-is ſzembe-mégyen a' vitéz Sárdonis Királlyal; kik olly kegyetlen ütközetet téſznek egymás ellen nehéz dárdájokkal, hogy mind ketten a' ſebekben hólt elevenen eſnek-bé a' lovok közzé. Thóás es Ákhilles egymás között kedves atyafiak egyenlö akarattal mennek Hektor ellen, és hatalmas erövel vagdalkoznak ellene, ugy hogy ſiſakját-is kironttyak fejéböl, magát-is annyira meg-ſebesítik, hogy az ábrázattyára ſok helyen folyt alá a' vér. Azonban fordíttya Hektor, fegyverét, és nagy erövel tsapja Thoás Királyt föbe ugyhogy ſiſakja-is bé-ſzakad, ábrázattyában -is nagyon meg-ſebeſſedik, az orrának-is fele elſzabad; kihezképeſt, a' Hektor attyafiai ſegitségére ſietnek báttyoknak, a' Görögöket két felé hánnyák. A' nagy Telamont-is ſzörnyen meg-ſebesítik, és lová-

ról

ról le-taſzíttyák; kit fogván a' Görög vitézek, a' Görög táborra maga sátorába bé-viſzik. De Thoás Király ott maradván, azt a' Trójabéliek el-fogják 's meg-kötözik, és Deiphobus 's Anténor gondviſeléſek alatt Trója városába bé-küldik: Illyen rettenetes haraggal hartzol a' két nagy Nemzetség egymás ellen. De Méneláuſnak külön tsak Párisra vagyon gondgya, ötet leſi, vigyázza mindenütt, hogy régi boſzſzúját állhaſſa rajta; mellyet vévén eſzébe Páris, ö-is nyilát meg-keni méreggel, és óldal félt találván Méneláusra, úgy lövi derékba, hogy mindgyárt le-fordúl lovárol, és a' Vitézek Méneláuſt hólt elevenen viſzik a' Görög táborra. De amaz-is igen tudos doktorokat hivatván azonnal, a' méreg ellen orvoſságot kéſzítnek, és annyira megſegítik, hogy tsak hamar ágyából fel-kelhet Méneláus; a' ki teli lévén boſzſzúval és méreggel, nem türteti magát, hanem iſmét ki-mégyen a' mezöre a' hartz helyre, vigyazván es keresvén Páriſt mindenütt. Egykor rá talál Párisra, és dühös haragjával nem birván éles dárdáját Páris ellen hagyíttya, halálára igyekezvén bajnokjának, mellyet ugyan akkor végbeis vitt vólna, ha Ænéás ott ne találkozzék lenni, es ö hatalmas erejével a' Méneláus fegyvere ellen meg ne óltalmazza Páriſt, mivel akkor Páris fegyver nélkül volt, tegzét 's egyéb kéſzületit magáról le-óldván, Méneláus köñyen férhetett vólna hozzá. Látván azért Ænéás Páriſt minden fegyver nélkül lenni nagy ſereggel késíri-bé Trojába, hogy el ne veſzſzen mint fegyvertelen, ellenſége miatt. Ottan tsak hamar Hektor Méneláusra talál, és elevenen akarván ötet el-fogni, midön kötözni akarná, hogy a' városba bé-küldgyé mint rabját, nagy temérdek ſereg érkezik a' Görög táborról, kik el-vetik Hek-

Thóás Király elfogják, és Trójába viſzik.

tort Méneláusrol, és szándékat végbe nem hadgyák vinni. Békét hagyván azért Hektor Méneláusnak az újolag érkezett Görög segítség ellen indúl, hadával együtt. Es azok ellen olly kegyetlenséggel hartzol, hogy nem állhattyák tovább vezedelmeket a' Görögök, hanem meg-futamodnak Hektor es az ö serege elött. Kiket üznek vágnak egy ideig a' Trójabéliek; de az nap el-hagyván öket, és bé-setétedvén, megszünnek a' hartztól, és viszsza mennek Trójába.

Ötödik Hartz.

BÉ-menvén az Ásiai vitézek Trójába, a' kapukat erös zárokkal bé-szegezvén éjtszakai nyugodalomra adgyák magokat, kik a' nap-estig való vitézi munkákban igen el-lankadtak vólt, strásákat és czirkálókat állítván-fel minden vigyázó helyekre. Reggelre jutván az üdö nem botsátotta-ki Priamus Király a' vitézeket, hanem nyugodalmat engedett nékiek. Hanem a' hadakozás helyén tanátsot akart tartani: minekokáért, betsületes szolgaival hivattya a' Nagy rendeket, Hektort, Páristt, Tróilust, Deiphobust, Polidamást, Anténort, és Ænéás Királyt. A' kik eleibe érkezvén, illyen formán szóll nékik: Nagy indulatú vitéz Urak és Királyok, tudgyátok Thóás Királynak tömlötzünkben való lételét, a' ki eleitöl fogvást gonosz szándékkal vólt ellenünk és nyilvánvaló vezedelmünkre mindenkor igyekezett: kihezképest nékem az tetszenék, hogy maga viseléséne venné-el jutalmát, és a' ki mások vérét szomjuhozta, már fizetne maga vérével, és egy magas fára függesztetnékfel. Mindazáltal tanátsotok nélkül nem akarván tselekedni, ebben-is tetszésteket akarom venni. Elsö-

ben-is Ænéás felelvén a' Királynak, illendö alázatoſsággal illyen formán felel: Távul légyen Király töled az a' tselekedet, mivel Thóás Király a' Görög oſzági Fejedelmek között a' leg-nagyobb nemzetböl vett eredetet, és így az ö atyafisága 's tekintete nagyon kiterjedett egéſz Európában: méltatlan dolog nagy embert ollyan gyalázatos halállal veſzteni; minthogy a' fegyver fen forog közöttünk, meg-történhetik az ma-hólnap, hogy haſonlóképen rabságra eshetik a' Trójai Fejedelmek közzül akarmellyikünk-is; melly dolog ha talál történni, jó léſzen az ollyan rabot Thóás Királyon ki-váltani. Ezen tanátsát Ænéáſnak Hektor-is helyben hadgya; söt ſok ſzókkal erösíti. De Priamus Király tovább-is fen tartván kemény ſzándékát, viſzont így ſzóll a' Fejedelmekhez: Ha ezt végezitek-el, félek attól, hogy a' Görögök annál inkább fel-fuvalkodnak, és meg-ijedett embereknek kezdenek bennünket tartani, a' kik az el-fogott ellenſégünkön-is nem merjük boſzſzúnkat ki-tölteni, és az igaſságot ki-ſzólgáltatni. Én mindazáltal, mivel tanátsból ment-ki, végezésteken meg-nyugſzom. Illyen tanáts után fel-kél Ænéás, és meg jelenti a' Királynak, hogy Hélena látogatására akarna menni. Mellyre ſzabadsága adatván, maga mellé veſzi Tróiluſt és Anténort, és a' ſzép Királyi módon felöltöztetett házakba, a' kikbe Hékuba Királynyé lakott Helénával együtt, bé-mennek: a' holott a' több Fejedelmi Aſzſzonyok között meglátván Hélenát Ænéás és Troilus, ſok ſzép kegyes beſzédekkel kezdették vigaſztalni és biztatni. Hékuba pedig mint bölts és értelmes Királyné meg-felel Hélena képében-is és a' vitéz Fejedelmeket ſok ſzép ſzókkal inti, hogy Nemzeteknek 's hazájoknak oltalmában vi-

gyá-

gyázók es ſerények légyenek, vitézi fáratságokat ne ſzánnyák azért a' városért, a' melly kitsínységektöl fogváſt kebelében fel-tartotta öket.

A' Görögök-is magok között gyüléſt tartván, nagy békételen zugolódáſſal panaſzolkodnak, okozván bolondságokat, a' mellyre nézve arra a' hadakozásra kellett magokat adniok, a' mellyben ennyi vitéz Nagy rendek fogytanak-el, és nyomorúltt halállal veſztenek, holott akarmelly nagy dolgot-is nem kellet vólna nékiek ollyan nagy embereknek életén es vérén vásárolniak. Kihezképeſt ſokaknak tetſzet vólna, hogy el-kezdett dolgokat félben hagynák, és naponként nemes Nemzetségeket ſzemek láttára ne fogyatnák. Azon éjtſzaka pedig felette ſetétes égi háború-is támadott volt, sürü zápor eſvén mind virattig, melly a' táboron nagy alkalmatlanságot ſzerzett mellyhez haſonlót az emberek nem-is értenek azon a' földön, okozván azt, hogy az Iſtenek haragudtanak-meg rájók, és mint Deukálion idejében iſmég el-akarják özönvizzel borítani a' föld ſzinét. A' mit pedig nehezebben ſzenvedhettek, olly forgó ſzelek támadtanak közöttök, hogy a' sátorokat-is fel-forgatná, és öſzve keverné a' fergeteg; kiböl minden gonoſzt jövendöltek fejekre. Mindazáltal midön végtére az ſetét felyhök el-oſzlottak vólna, az üdö tsendeſedett, és a' nap-fény-is kedveskedni kezdett vólna nékiek, a' Görögök öſzve gyülnek, és közönſégeſen mindnyájan fegyverbe öltöznek, azon egyezvén-meg, hogy vagy ott veſzſzenek, vagy ditséretes gyözedelmet nyerjenek. Elsöben-is azért Ákhilles ſzáll-ki a' mezöre, utánna Diomédes, utánna Agamemnon, Méneláus, és az Athenásbélieknek Hadnagya. Ákhilles pedig találla Upont

Akhilles U-pont le-vágja és Hektor Orthómenes Királyt.

Lárissa Királyát, kinek Oriáshoz hasonló nagy termeti vólt, kire egyenesen mégyen a' kegyetlen Ákhilles, és olly hatalmas erövel tsapja vál-közben, hogy meg-hal a' seb miatt míg tsak a' földet érné-is. Orthomenus Király Hektor ellen támad egyensen, a' kit ugyan ott mindgyárt kegyetlenül meg-öl az erös Hektor. Diomédes es Xántippus Király egymás ellen vitézi módon hartzolnak. Két Király érkezik azalatt, kik a' hartzoló seregek közzé elegyednek, egyik Epistrofus, a' másik Czédius, azok töstént Hektor ellen támadnak. Epistrófus meg-ismervén Hektort, kemény szókkal kezdi szidalmazni, és a' szitok után iszonyú erövel tészen dárdájával ütközetet Hektor ellen: de semmi képpen Hektort a' nyeregből ki nem vetheti.

Epistrofus Királyt meg öli Hektor.

Meg-busúlván annakokáért Hektor mind a' szidalomra mind a' kegyetlen tselekedetre nézve, ellene rohan, és tellyes erejéből tsapván úgy vágja nehez dárdájával, hogy mindgyárt ki-szakad a' lelke testéből Epistrofus Királynak; mondván néki Hektor: Ha illyen nyelves vóltál az élö emberek között, menny-el, és nyelveskedgyél már a' hóltak között-is. Látván Czédius kedves attyafiának Epistrófusnak halálát, fölötte nagy bánatba esik miatta, és fordulván ismeröi közzé, a' maga hadátis fel-vészi, kik ezeren vóltak válogatott vitézek, és azoknak meg-panaszolván az Epistrófus halálát, el-rendeli öket, hogy mindnyájan Hektor ellen ügyekezzenek, és az ö attyafiáért rajta bossút álljanak. Minden késedelem nélkül a' nagy sereg Czédiussal együtt megindúl, Hektort a' seregek között fel-keresik, hatalmas erövel rája támadnak, és a' lovárol le-verik. Czédius Király pedig látván Hektort, nagy haraggal fegyvert ránt hozzája, ugyan ott mindgyárt bossút akar-

akarván állani kedves attyafiáért. De Hektornak serénnyebb és erősebb karja lévén, ö-is ki ránttya fegyverét, és olly hatalmas erövel vág Czédiushoz, hogy mind kardostól együt el-szakad derekától a' jobb karja, és ugyan ott meg-is öli Czédius Királyt. Ænéás-is Amfimakhus Királyt le-vágja, és ugyan ott kegyetlenül meg-öli. Ákhilles ismét új rendeltt seregekkel mégyen-ki a' mezöre, Diomédes hasonlóképen, Agamemnon, Ménelaus, és az Athénásbélieknek Vezére. Ismég a' nagy Telamon Ajáx, Ulysses, Arkhélaus Kiraly, Machaon, minden seregekkel és erejekkel a' hadba elegyednek: a' holott rettenetes halálos vészedelem indúl, és húll a' test mind a' két részről, mint a' sürü kéve. Már a' Nap szintén délre jutott vólt, hogy az egész Görög táborról valameñyi vitézlö rend fel-kelhetett, azok minden seregekkel ki-állottak, és a' Trójaiak ellen indúltak, és azokat olly szörnyü erövel kezdették bontogatni, hogy nem állhatván tovább a' Trójaiak a' nagy eröt, meg kellett futamodniok a' Görögök elött. Akkor Ákhilles Filis vitéz Kapitánt elé-vévén hartzot indít véle; de nem lévén hasonló ereje, kegyetlenül le-vágja Ákhilles Filis Kapitánt. Hektor-is más felöl rettenetes haragjában halálra szánta magát, és nem gondolván senkivel, két Görög Királyt találván, Alpinort és Dóriont, mindeniket le-üti lováról, és nehéz dárdájával által-veri öket, a' földön halva hagyván mindeniket. A' Hektor erejében bizodalmat vévén a' Trójaiak ismét hartzot indítanak, és szörnyen meg-tollyák a' Görögöket. Azalatt Epistrofus Király-is nagy bátorsággal ki-jö Trója várossából három ezer válogatott vitézekkel, a' kikkel együtt mindgyárt a' Görögökre mégyen,

Hektor meg öli Czedius Királyt.

Ænéás Amfimakhust.

Akhilles meg öli filis Kapitánt.

Hektor Alpinor es Dorion Királyokat meg öli.

és annál inkább véſznek hatalmat rajtok, úgy annyira, hogy tsak ſéledezni kezdenek a' mezön a' Görögök, mint a' darvak, mellyek kalauzokat el-veſztik. Egy hatalmas tegzes-is vólt az Epiſtrófus táborában, ki máſok felett eröſen és igen egyeneſen lött a' nyillal: ez a' köldökétöl fogváſt a' feje tetejéig emberi ábrázatot viſelt: de a' köldökén alól haſonló vólt a' lóhoz; egyébaránt merön mindeneſtöl fogváſt egéſz teſtében ollyan ſzörös vólt, mint a' ló ſzokott lenni; az ábrázattya noha haſonló vólt az emberi ſzemélyhez, de az felette veres vólt, mint az égö tüz ſzokott lenni; a' rikóltáſa-is igen haſonlított a' fene ló nyerítéſéhéz; a' ſzemei úgy tündöklöttek, mintha két égö gyertyát hordozott vólna elötte; ennek még tsak a' tekinteti-is az ellenſég elött olly félelmes vólt, hogy irtózván töle, ſzembe nem mertek véle menni, hanem ſzaladtak elötte; ez ſemmi fegyver-derékkal bé nem fedezte teſtét; egyéb fegyvere ſem vólt, hanem egy nagy kéz-íjat hordozott a' kezében, és az oldalán nyilakkal teli puzdrát. Ez úgy ment-ki a' hadra, tsak gyalog hartzolván, vagy inkább lövöldözvén minden felé: kinek látáſától iſzonyodtak a' Görögök lovai, mivel ſzokatlanok vóltak hozzá, úgy hogy akarmitsoda ſarkantyúvalis vagy oſtorral rája nem verhették a' lovakat; kihezképeſt, minthogy nem árthattak néki, felette ſokan futamodtak-el, vagy veſztenek miatta a' Görögök közzül. Azonközben egy Polixenus nevü nagy vitéz Fejedelem és a' Görögöknek halmas vezére mind tsak Hektor ellē igyekezett, kivel midön ſzembe állott vólna, kegyetlen hartzot indít véle, kit maga ſebeſségében úgy taſzít Hektor nehéz dárdájával, hogy hanyat eſik vitéz Polixenus,

Pilixenus eleſik Hektor miatt.

és

és ott mindgyárt meg-hal a' Hektor keze miatt. Midön a' fellyebb említett tsudálatos nyilas ſerényẽ forgolódnék az ellenſég ellen, a' Trójaiak-is haſonlóképen nagy erövel mindenütt fogyatnák, nem állhattyák végre, hanem hátat kezdenek adni a' Görögök, kiket épen a' sátorokig üznek vágnak a' Trójabéliek. Akkor tsudálatos dolog történt; mert midön vágnák a' Görögöket, és sátorokból-is ki-kergetnék 's húznák öket, kiváltképen az a' tsudálatos nyilas fogyatná az ellenſéget, Diomédes iſzonyú haraggal fel-gerjedvén és magát-is halálra ſzánván, fegyvert kap, hogy a' futó Görögöket biztaſſa és meg-ſegítse; de a' merre indúlt, arra nem mehetett a' Trójai vitézek miatt, hanem kételenſégből aval a' tsudálatos nyilaſſal kellett ſzembe menni; viſzſza ſem térhetett, mert háta megett ellenſégi vóltanak, kik miatt meg-is ſebesült vólt már; ahozképeſt ö tsak a' nyilasra mégyen: a' melly nyilas midön löni akarná, míg a' nyilat el-löné, hirtelenſéggel néki fordúl Diomédes, és olly hatalmas tsapáſt téſzen rajta, hogy ſzörnyü halállal véſz-el az a' tsudálatos nyilas. Azalatt a' Görögök-is eröt kezdenek venni, és a' mezöt 's a' hartz helyeket viſzſza foglallyák, annyira, hogy hátat kezdettenek adni az Áſiai vitézek. De Hektor-is Galatéa nevü jó lován ülvén Ákhillesre talál, a' kivel ſzembe mindgyárt olly erös ütközetet téſzen, hogy nehéz dárdájokkal mindenik le-veri a' máſikat a' lóról. Ákhilles pedig hamarébb lovára fordúlván, ragadgya a' Hektor lovának fékemlöjét, hogy el-vigye mint nyertt marháját; kin igen meg-búſúlván Hektor, nagy kiáltáſſal elé-ſzólíttya vitézit, kérvén öket, hogy lovát ne engedgyék Ákhilleſtöl el-vitetni. A' kik ſebeſséggel utánna rugaſz-

Hektor meg ütközik Akhillesſel.

gaſzkodnak Ákhilleſnek, és tsak hamar el-érvén rettenetes hartzot indítanak, úgy hogy mind a' két fél között húllanak az emberek: az hova érkezvén az Hektor attyafiaiban-is, vitézi módon ki-ragadgyák a' Görögök kezéből a' Hektor lovát a' Galatéát; kit kezéhez viſzſza vivén, felette nagy öröme kezdett rajta lenni Hektornak. Midön ez ſzerint mind két réſzről forrana a' kegyetlen és halálos hartzolás, Anténor-is a' Trójai Királyok között igen igen nevezetes Vitéz, és tudos a' hadakozáſokban, nyargal minden felé, és nagy kárt téſzen a' Görögökben, ki után mind addig leſeskednek a' Görög Fejedelmek, hogy meg-kerítik egykor, és elevenen el-fogván, ſzép fegyverében küldik a' Görög táborra, nagy gondviſeléſek lévén Anténorra, mint jó rabokra. Az napon, ki-fogyván az üdöből, véget vetnek a' hartzolásban a' ſetétben alig iſmervén-meg egymáſt-is az emberek. Bémennek Trójába az Áſiabéliek, Polidamásnak igen ſzomorú hirt mondván az Apjának Anténornak rabsága felöl.

A' hatodik Hartzról.

ALig várják a' reggeli virradáſt hogy nagy idején a' Trójaiak iſmét ſzép rendelt ſeregekben ki-ſzállanak a' mezöre, a' holott kéſzen találllyák a' Görögöket, és kegyetlen ütközetet teſznek egymás között, a' melly, egéſz nap ſemmit nem ſzünnek a' hartzoláſtól, hanem fogyattyák és képtelenül húllattyák egymást ſetét eſtveig. Sokan veſztenek az nap a' Görögök közzül; de még-is többen a' Trójai vitézek közzül, a' Görögöknek ſzólgálván a' ſzerentse. Akkor oſztán meg-ſzünt egy darab ideig köztök a' hadakozás; mert a' Görögök Diomédeſt es Ulyſſeſt követségben bé-

küldik

küldik Trojába hogy három holnapig való frigyet köſſenek Priamuſſal. Kiknek eleikbe mégyen egy Dolon nevü vitéz ember, a' ki Trójában a' régi nagy Nemzetek közzül való ember vólt, és ez vezeti a' követeket a' Királyi udvarba fényes Iliumba. A' kik midön el-érkeztenek vólna, illendö vitézi pompával követségeket rendeſen elé-beſzéllik; kiknek Priamus Király-is minden betsülettel igyekezik válaſzt adni. De elsöben hoſzſzú aſztalt terítenek a' nagy palotán, és nagy gazdagon meg-vendégli öket a' Király, a' ſok Uraknak és Fejedelmeknek jelen létekben. Az után közönſéges tanátsot tartván, el-végezik, hogy jó válaſzſzal botsáſsák a' követeket, és a' három hólnapokig tartó frigy meg-engedteſsék kivánságok ſzerint. Egyedül Hektor nem lévén akkor ſem a' vendégſégben, ſem a' tanátsban, midön meg-értette a' végezéſt, azt ſemmiképen nem jovallotta; hanem tehetsége ſzerint ellen-tartója vólt, mondván: A' Görögök evel a' frigy kivánáſſal meſterſéges praktikára viſznek bennünket, a' ſzép ſzókkal meg akarván tsalni mindnyájunkat; holott nintsen egyéb fel-tött czéljok, hanem tsak az, hogy halottyokat temeſsék, táborokat a' dögtöl óltalmazzák; és a' mi nagyobb, mivel élésböl meg-fogyatkoztak, az üdö alatt sákmányolni járnak, táborokat meg-töltik, várván azt, hogy a' mi élésünk a' városban tellyeſséggel el-fogygyon, és éhſséggel nyomorgaſſanak bennünket; noha félelmünk a' miatt ugyan nem lehet, hogy még ez után jó üdövel-is meg-fogyatkozzék a' városunk élés dólgából. Noha a' közönſéges végezéſt (: úgy mond :) én el nem bonthatom, abban nem-is munkálódom, hogy ennyi embereknek munkájokat bontogaſſam,

's tanátsokat el-fordítsam; mert azt talám gyalázatnak tartanak a' Fejedelmek: mindazáltal vajki sokszor történik, hogy a' min országúl meg-nyugosznak is az emberek, hagynának fel rajta; és ha valaki jobbat találna mondani, követnék mindnyájan annak tetszését az aránt, sokszor nagy veszedelmeket kerülhetnének-el az országok. De ámbár légyen -meg a' három hólnapig tartó frigy, ha úgy tetszett a' Fejedelmeknek. Meg-lévén annakokáért a' frigy, igen kapnak rajta mind a' Görögök, mind a' városbéliek, kiki kedves emberét tiszteſségesen temetvén az üdö alatt, kik a' hartzon el-estenek, nyugodván-is és valami pihenést vévén a' fáratságos hadakozás után. Azon frigy alatt Anténort-is ki-válttyák a' Görögök közzül, Thóás Királyt adván érette. Vólt az üdöben egy Kalkás nevü Pap, a' ki az Istenek jelenéséből el-hagyta vólt Trója várossát, és adta magát a' Görögök mellé: ennek jó maga-viselésü 's igen szép leánya vólt Briseida. Ez a' Kalkás Agamemnont és a' több Görög Kirlyokat kéri szorgalmatosson, hogy az ö leányának Briseidának ki-adásáért küldenének-bé Trójába Priamus Királyhoz, ha talám az Apjának kezébe adatnék saját gyermeke. Kihezképest az okon-is bé-küldenek Trójába, a' kik Briseidáért-is sokat könyörögnek Priamus Király elött, mellynek a' Trójai Fejedelmek igen ellene álanak haragudván Kalkásra, kit halálra méltónak mondnak inkább lenni, mint hamis árulót; hogy sem mint méltónak arra, hogy kivánságát valamiben bé-töltsék. De hogy Anténort annal-is könnyebben ki-vehesse a' Görögök kezéből Priamus Király, a' Fejedelmeknek kedvek ellen-is ki-botsáttya az Apjához Briseidát. Ez frigy alatt maga-is Hektor ki-mégyen a' Görögök tá-

2-dik Frigy.

borá-

borára, a' kit látván Ákhilles, örömeſt kivánt ſzembe lenni véle, mivel ſoha még annak elötte fegyver nélkül nem láthatta vala ötet; a' ki Ákhilleſnek barátſ[illegible]gos kérésére ſátorába mégyen, az ötet késírö ſzép nemeſi ſereggel együtt; Egymáſſal azért meg-iſmérkedvén, és ſok beſzédekkel töltvén együtt az üdöt, mond a' többi között Ákhilles Hektornak. Hektor Hektor, vajki ſzivẽ ſzerint kivántalak téged valaha illyẽ formában látni, mivel fegyver nélkül ſoha nem láttalak tégedet; mindazáltal, annal-is nagyobb örömömre vólna, ha az én kezeim által történnék hirtelen halálod, a' mellyben igyekezem-is tehetségem ſzerint; mert én ſokſzor eſzembe vettem vitézi erödet, söt vérem húllásával is érzettem kezeidnek ſúlját, éles fegyverednek teſtemen hagyott ſeb-helyei máig-is rajtam lévén bizonságra. A' kik miatt nem kevés boſzſzút nyeltem-el egyſzer-is másſzor-is; de mind azoknál-is keſerveſebb ſebet ejtettél ſzivemen, midön kedves barátomat és Atyámfiát Pátrokluſt kegyetlenül el-veſztetted, kit ſzintén úgy ſzerettem, mint önnön magamat; attól válaſztottál-el engemet, a' kivel a' ſzeretetnek kötele öſzve kötött vólt engem; de bizonyoſon el-hiteſſed magaddal, eſztendöt nem vetek benne, miglen meg-fizeted nékem a' Pátróklus halálát, úgy hogy ſemmivel nem maradſz adóſsá. Illendö-is, hogy az én kezem miatt eſsék veſzedelmed, holott az én barátomnak kezét a' halál meg-kötötte, és az többé ellened fel nem emelkedik. Én pedig által értettem, hogy az én kezeimet el nem kerülheted, tudván ſzándékodat, hogy te-is az én veſzedelmemre köſzörülöd ſzüntelen fegyveredet. Kinek így felel az erös Hektor: Hallod-é vitéz Ur Ákhilles, kiben a'

Görögök nagy réſzint vetették bizodalmokat; minden ok nélkül tsudálkozol én rajtam, nem-is tudom, miért kell kérdöben-is venned, miért légyek én néked halálos ellenséged! holott te kezdettél elsöbenis nékem halálos ellenſégem lenni, te jöttél az én hazámra, ellenem való irígyſégedet ſokképen jelentvén, holott az irigyſégböl és gyülölſégböl nem ſzármazhatik eggyeſség. Tudod-é, hogy a' ſzeretetet nem a' méreg ſzülte e' világra, az egymáſſal eggyezö kedves Atyafiaktól ſzármazik a' ſzeretet: A' gyülölség pedig a' veſzekedéſt nemzi. Azt-is tudgyad mindazáltal, hogy a' te fenyegetéſid engemet ſemmiben meg nem ſzomorítanak; söt reménſégem nagy vagyon, hogy két eſztendö alatt életem meg-maradván, tenéked-is veſzned kell az én fegyverem miatt, azoknak a' vitéz Görög Fejedelmeknek-is kik az én véremet annyira ſzomjúhozzák. Látom jól minémü nagy bolondság fogta-el ſziveteket, mind néked, mind a' több Görög Uraknak, kik olly terhet vontatok vállatokra, mellynek elviſelésére elégſégeſek nem lehettek, söt a' halál kapuján hamarább mentek által, mint a' fényes Iliumnak kapuján. Bizom abban-is, hogy én látom elébb meg a' te halálodat, mint te nézhesd az én veſzedelmemet. Ha pediglen vitézi erödben és hatalmodban annyira ditsekedel, nyerd-meg a' Görög Fejedelmek elött, hogy tsak mi ketten hartzoljunk meg ez ſzép ſik mezön, és víjunk halálos bajt, ha te gyözedelmet vehetſz én rajtam, maradgyon a' Görögöknek az én ſzép hazám Trója, es mind azok az orſzágok, mellyeket az én Atyám Priamus Király bir, ſzámkivetésben vettetvén nékem minden Nemzetségem. Hogy pedig ennek a' végezésnek meg-tartója es bé-tellyeſitöje léſzen az

én

én Nemzetẽ, arra nem tsak rá felelek, hanẽ elégſéges kezeſeketis hagyok, kikben meg-nyughatnak a' Görög Fejedelmek; mellyre ha rá véſzed magadat, és ſzerentsés léſzeſz, nem tsak magadnak ſzerzeſz betsületes hirt nevet, de ſzámintalan nagy rendeketis meg ſzabaditáſz ez nyughatatlanságtól, mellyben torkig úſznak ennyi nagy nemzetek. Ha pedig enyim talál lenni a' gyözedelem, te-is felelj arra, hogy a' Görög nemzetség el-takarodik ebböl a' helyböl, és békeſégben hadgyátok hazámat. Ákhilles Hektornak illyen ſzavaira ſzörnyen meg indúl, úgy hogy, a' veriték le-folj az testén, tapod haragjában, és magát a' bajvivásra mindgyárt fel ajánlya, és bátorságoſon fel-kelvén helyéröl, mégyen Hektor eleiben, és mindgyárt egy mezitelen fegyvert nyújt a' kezébe, mellyet Hektor kivánsággal ván't, és örömeſt nyul a' fegyverhez. Midön e' háborgó beſzédek miatt nagyobb zaj támadna, értésére eſvén Agamẽnon Királynak a' két nagy Vitéz között támadott háboru, fel-kél a' több Görög Fejedelmekkel együtt, meñek az Ákhilles ſátorába, és végére menvén a' Hektor és Ákhilles közt való ſzándéknak, egyenlö akarattal mindnyájã ellene mõndnak a' végezéſnek a' Görögök, okat adván, hogy nẽ kellett vólna Ákhilleſnek ſemmire kötni magát az ö képekbẽ, mert abban meg nem akarják tartani, nem-is vólna okoſság, egy ember ſzerentséjéhez vagy veſzedelméhez kötni annyi nagy Nemzeteknek meg-maradáſokat, vagy akarminémü állapattyokat. Haſonlóképen a' Trójabéliek-is ellen-tartói kezdenek lenni annak az igyekezetnek; tsak egyedül Priamus Király hagyta vólna helyben azt a' végezéſt, ſokat tulajdonítván a' Hektor vitézi erejének. Illyen vége lévén a' két vitéz Fejedelem veſzekedéſének,

mivel a' ſokaság ellen ſemmit nem tselekedhettek, Ákhilles-is el-mégyen onnat a' több Görög Fejedelmekkel az Agamemnon sátorába, Hektor-is bé-mégyen Trójába. Ezek meg-lévén, midön Tróilus vette vólna eſzébe az attyának akarattyát Briſeida felöl, hogy azt édes Attyának meg-akarná adni a' Király, igen meg-háborodik rajta, holott Briſeidát ſzerette mindenek felett, és hogy meg-kellett töle válni; nem tarthatta tovább indúlattyát, hanem keſerves ſirâſokra ſakadott-ki, kinek baráti közzül ſenki elégſéges vigaſztaláſt nem adhatott. Más felöl pedig Briſeida-is haſonló indúlattal lévén, ſok fohâſzkodáſokkal és ſzomorú könyves ſzemmel válik-meg a' Tróilus társaságától, úgyannyira meg-áztatván könyhúllatáſival köntösét, hogy ha meg-fatsarták vólna a' leánynak ruházattyát, vizet tekerhettek vólna ki belöle; végtére mint egy eſze veſztet bánattyában körmeivel ſértegette gyenge ábrázattyát, és czifrán fel-kötött hoſzſzú fodor haját-is le-botsátotta, 's eſzét veſztette. A' kit-is háſonlóképpen iſméröi meg nem engeſztelhetnek, keſerves panaſzſzal jajgatván, és mondván: hogy, könyebb néki ſokkal a' halál, hogy ſem mint Tróiluſtól való megválás. Kit maga-is meg-ſzán utóllyára Tróilus, és maga kezdi biztatni a' leánt hogy ne adgya halálra magát, hanem türje békével valamit az üdö és a' ſzükſég kiván töle. Reggelre jutván pedig, el-válnak egymáſtól, és Tróilus mégyen-fel az Attya palotájára, néki ſem lévén eſze, csak a' nagy ſzomorú bánatbã tölti idejét, mintha igen ſokat haſznált vólna néki; avagy valami változás nem bonthatná-el a' Briſeida ſzerelmét, nem gondolván-meg az eſztelen iffiú, ſok Aſzſzony emberekben mennyire uralkodgyék az állhatatlanság,

lanság, úgy hogy az egyik ſzeméből ha húllnak a' könyvek, a' máſik ſzemével örvendezve néz máſokra, nem gondolván-meg, melly haſonló légyen az, a' reggeli harmathoz, melly tsak addig ſzokott fénleni, míg a' napnak melege nem éri. Söt akarki légyen az, a' ki afféle tsalárd ſzeretethez köti, és enyvezi elméjét, a' leg-nagyobb bolondok közzé ſzabadon ſzámlálhatni, az kik tudnillik ſzántſzándékkal ugratnak a' veſzedelemnek mély vermébe. Ezek el-telve el-kéſzül Briſeida, es a' Király parantsolattyából útra indúl, kit Tróilus több Nemes iffiakkal együtt meſzſze el-kéſir a' Görögök tábora felé. Kinek midön a' Görög táborról ſokan eleibe mentenek volna, akkor Tróilus viſzſza-tér társaival a' kéſirésböl Trojába; a' Görögök pedig nagy tiſzteſséggel viſzik a' táborra Briſeidát. A' kik között ott lévén Diomédes, látván ſzép termetit a' leánzónak, ottan mindgyárt meg-kedvelli, és melléje adván magát Briſeidának, meg-jelenti hozzája való indúlattyát; kinek noha mindgyárt kedves válaſzt nem adott Briſeida, mindazáltal alkalmas reménséget nyújtott, illyen formán felelvén néki: hogy, elsöben édes Attyával Kalkáſſal akar ſzembe lenni, azután vár az alkalmatoſságtol, és meg tanítttya az üdö, mit kelleſsék tselekedni. A' melly válaſzſzal meg-elégedvén Diomédes, a' leányt el-kéſiri épen az Attyának, Kálkás jövendö-mondo Papnak sátoráig. Eleibe menvén azért Kalkás, kedveſen és vig ortzával láttya ſzép leányát; kit midön belsö sárorába bé-vitt vólna, és már tsak ketten vólnának az Attya a' leányával, ſirását végezvén, meg-erösſiti magát Briſeida, és mond az Attyának Kalkásnak: ſzerelmes édes Atyám, holott te maſok felett tudós ember vóltál, söt a' jövendö dol-

gokat-

gokat-is által láttad, a' te oskoládból hatalmas bölts emberek ſzármaztak, nagy elmédnek bóldogságához képeſt, kérlek jelentsd-meg nékem, honnat eſett e' nagy változás rajtad? mi okon kellett illyen nagy bolondságra jutnod, hogy el kellett nagy és ſzerentsés állapotodat tserélned, tábori veſzedelmes állapotra magadat juttatnod? hiſzem te valál a' gazdag nagy Trojának eggyik igazgató vezére, a' fényes Iliumnak tsak nem máſodik Ura voltal. Ott tégedet tsak nem földi Iſten gyanánt tartanak vala, a' te épületednek magossága meſzſze földre látſzott, tárházaid drága kintsekkel rakva valának: honnat vagyon, kérlek, hogy illyen kegyes hazádnak háládatlan árulója löttél, és a' kinek óltalmazni kellett vólna a' ſzép városſt, azt magad igyekezed rontani? Moſt pedig az idegen Nemzet között mint egy ſzám-kivetett meg-vontad magadat, és a' ſzerentsének bizontalan koczkájára biztad állapotodat, a' ki tsak fogyatkozáſokkal fizet, a' mint látom. A' mi nagyobb nem-is utolsó gyalázatra juttottál, ha meg-gondolod kiknek társaságában adtad magadat, a' te nemes Nemzetségidnek halálos ellenségi között lakván. Hidgyed, olly enyves ſzurokkal ragadott rád a' betstelenség, mellyet ſoha ſemmi üdönek emlekezeti el nem töröl, 's le ſem moshat rólad. Én tsudálkozom, hogy éjjel nappal nẽ ſiratod eſetedet, a' ki az élö emberek között-is a' gyalázatnak fekete ruhájában fogſz járni, hóltod után-is meg-fizeted a' Plútó ſetét országában ennek a' jó hazád árultatásának méltó jutalmát. Kihezképeſt, jobb vólna mi nékünk valami kietlennek puſztájában meg-vonnunk magunkat, és ſzarándokúl élnünk, hogy ſem mint az emberek között illyen nagy gyalázatra és betstelenségre forgolódnunk.

nunk. Nem tudod-é meg-gondolni, mit alítnak a' Görögök felöled? a' ki magad házának áruloja löttél. Ne gondold, máſok hogy jó itilettel légyenek felöled, mert lehetetlenség, hogy a' Görögöknél ezen túl hiteled leheſſen. Nem kellett vólna Apollónak tsalárd tanátsán meg-indúlnod, és annyira meg-tsalatkoznod, hogy valami rövid ſzóra el-hagyván Nemzetedet, ellenſégidnek hüſégére bizzad életedet. Nem-is hiſzem, hogy Apolló Iſtentöl vettél vólna válaſzt, hanem valamellyik pokolbéli kegyetlen ſzemélytöl tsalattál-meg, a' ki Apolló képében hitetett-el téged. Ezeket ſok ſiralmas jajgatási között beſzéllvén elé Briſeida, véget téſzen mondásában. Kinek rövideden tsak illyen formán felel Kalkás. Oh édes leányom, mitsoda gondolat bántson tégedet, véſzem eſzembe és irtózom töle! mert ugy látom, hogy az Iſtenek parantsolatit, es hagyományit te tsak ſemminek tartod, holott kiváltképen tartozunk mi halandó emberek azokhoz ſzabni magunkat, sött én meg-nyugodtam abban, hogy valamit az Iſtenek meg-igértek, abban változás nem lehet: ahozképeſt el kell veſzni a' nemes Trojának, és az ö hatalmas népe egyről egyik fegyverre hányattatik. Jobbnak itéltem azért, édes leányom, illyen formában meg maradnunk, mint a' kard élére hányattatnunk. Igen ékes ábrázatú vólt ennek a' Kalkásnak leánya, kinek nezésére a' Görög Fejedelmek gyakran jártak a' Kalkás sátorába, tudakozván a' Trójai állapot és a' Királyok felöl, kikről ſzép értelemmel tudott jelentéſt tenni az okos Briſeida. Kihezképeſt, igen betsülötték ötet a' Görögök, és ſok ſzép Uri ajándékokkal tiſztelték. Azon nap még le nem enyéſzett vala, hogy változik a' Briſeida

tanátsa, és a' minek ez elött ellen tartójá vólt, azon már két kézzel kapdos, a' Görögök között valo lakását ditsírvén inkább, mint a' Trójai állapotot. A' kedves Tróil° már eſzébe ſem jut; így bizonyította-meg, melly változó légyen az Aſzſzony emberi terméſzet. Mert a' napban a' mennyi óra vagyon, annyi változáſt ſzenved akarattya; nem-is lehet ollyan tudos, a' ki vóltaképpen pennájára veheſſe a' tsalárd Aſzſzonynak meſterségét: azért jobb arról hallgatni, mint vóltaképen irni róla nem tudni.

A' hetedik Hartzról.

MIdön a' három hólnapi frigynek ideje el-múlt vólna, azután iſmét mindgyárt a' hadakozáshoz kéſzülnek, és Hektor még a' Trójai piatzon elrendelvén a' ſeregeket magais ki-mégyen ſzemélye ſzerint a' hadba, és az elöl-járó ſeregeknek Vezére lévén, magára vállallya az elsö ütközetet, a' melly ſeregekben tizenöt ezer vitézlö embereket rendel. Ö utánna mégyen a' maga vitéz öttse Tróilus, tiz ezer emberböl álló temérdek ſeregekkel. Harmadik rendben Páris indúl-meg a' Perſiából jött nyilaſokkal, kiknek még lovok-is fegyverben vólt öltözve: ezek három ezeren vóltak. Deiphobus-is három ezered magával követi ezeket. Azok után a' hátra maradott ſokasággal Ænéás Király mégyen-ki a' mezöre: úgy hogy mindeneſtöl fogva, a' mint Dáres Frigius bizonságot téſzen a' dologról, ſáz-ezer fegyveres ember ment-ki Trója városából a' hadra. Ellenben, a' Görögök réſzéröl az elsö ſeregekkel Méneláus Király indúl hét ezered magával. Meg ugyan annyi vitézekkel nyomába mégyen mingyárt a' jó Diomédes. Ákhilles-

hilles-is hét ezered magával követi öket. Xántippus három ezer fegyvereſſel mégyen Ákhilles után. Ezek után nagy temérdek ſokasággal a' dandárban Agamemnon Király vagyon ſzemélye ſzerint. Leg-elsöbenis a' Görög táborról ki-rugaſzkodik Filis Király maga tulajdon ſeregivel, kinek minden tartozás nélkül eleibe áll az erös Hektor, és a' mint öſzve ütköznék a' két hatalmas vitéz, kemény kezébē forgatván Hektor nehéz dárdáját, úgy találllya tsapni Filis Királyt, hogy mindgyárt ſzörnyü halált hal, és fö-meredek borúl a' földre. A' Királynak halála miatt iſzonyú nagy kiáltás támad az egéſz táboron; kihezképeſt, nagy zurzavar és kegyetlen vérontás indúl, úgy hogy a' mezöt nagy helyen el-boríttya a' hólt teſt. Meg ugyan a' Görögök réſzéröl Xántippus Király elé-veri magát, útat nyitván fegyverével magának a' ſokaság között ſokat el-húllat vitézivel együtt a' Trójabéliek közzül, boſzſzút akarván állani a' báttya fiának halláért Filisért. Mellyet látván erös Hektor, nem nézheti tovább hivalkodó ſzemmel, hanem iſzonyú haraggal ellene rugaſzkodik, és karjának minden erejéböl olly ſebet ejt rajta, fegyver-derekán által hatván az éles fegyver, hogy Xantippus Király-is ott hadgya életét a' Hektor keze miatt. Annak a' Királynak veſzedelmes halálán igen meg-indúl az egéſz Görög nép, és öſzve kezdenek tsoportozni, úgy hogy egyik ſereg a' máſikat éri, hartzolván kegyetlenül, a' Trójabélieket igen el kezdik nyomni. A' kegyetlen Ákhilles-is érkezvén hatalmas erejével, ſokat maga kezével le-vág az ellenſégiben. Azok között két jeles vitéz embert-is, Likáont és Euforbiuſt, kik meſzſze földröl mentenek vólt Priamus Királynak ſegítségére, és

Filis Király el-véſz Hektor miatt.

Xántippus Király levágja Hektor.

nagy hirü nevü emberek vóltanak, jó magok viſeléſére nézve. Hektor azon nap artzúlattyában igen meg-ſebeſedett; de nem vehette eſzébe, kitöl kapta a' ſebet, tsak midön ſzer felett kezdett menni a' vére, akkor vette eſzébe magát: kihezképeſt a' Trójaiak hátrább állanak, és a' Trója keritéſéhez nem meſzſze lévén fel-tekint Hektor a' kö-falra, hát ott vagyon feleſége Hélenával együtt, és több húgaival együtt, kik nézik vólt a' hartzot, és kinekkinek maga-viſeléſét mind két réſzröl. Már a' Görögök annyira megtolták vólt a' Trójaiakat, hogy a' város kapujához kezdették vólt ſzorítani; melly dolgon igen el-búſúl Hektor, és ſzégyenletiben kapja nehéz dárdáját, és egyeneſen Memnon Királyra az Ákhilles rokonára indúl, a' kit olly hatalmas és vaſtag kézzel kezd tsapkodni, hogy a' ſiſak és fegyver-derék meg nem tartván a' tsapáſt, darabonként kezd ſzakadozni a' vas, és teſtébe olly méljen béhatnak a' ſiſak darabok, hogy az agya velejét-is meg-háborittyák, és öſzve-ſebeſitik: ki miatt ſzörnyü halállal véſz-el a' nagy vitéz Memnon Király a' Trójai kapu elött. Mellyet látván Ákhilles, igen meg-haragſzik rajta, és fegyver-hordozójának kezéböl ragadgya a' leg-nagyobbik dárdáját, kinek felette vaſtag vólt a' nyele, és Hektorra mégyen töstént, kit hatalmas erövel taſzít nehéz dárdájával; de a' nyeregböl ki nem vetheti Hektort; Hektor pedig ragadgya éles törét és Ákhilleshez kegyetlenképen kezd tsapkodni, ugy hogy az erös ſiſak-is ſzakadozni kezd az Ákhilles fejében; mindazáltal halálos ſeb nem eſik rajta, de a' kemény ütéſek miatt annyira meg-ſzédül, hogy hajladozni, és ingadozni kezd lova hátán, kit haragoſon meg-ſzóllitván Hektor, mond néki: Ákhil-

Memnon Kiraly el-véſz Hektor miatt.

les

les Ákhilles, ſzörnyen ügyekezel látom ellenem, de rá találtál a' ſebes tüzre, melly nem ſokára meg-emészt, és a' koporsóba fektet tégedet. Ákhilles-is akarván a' Hektor ſzavaira illendöképen meg-felelni, hirtelen érkezik Tróilus nagy ſereggel, és a' két hatalmas erös vitézt el-ſzakaſzttya egymáſtól, kivánván mindazáltal maga kezével meg-ölni Ákhilleſt, és a' Görögök táborát meg-futamtatni, azon hirtelenſéggel vágja és vágattya keménnyen a' Görögöket, úgy hogy tsak hamar el-eſnek öt ſázan közzülök, kire nézve a' Görögök futamodáſt véſznek, kiknek ſzerentséjekre igen jókor érkezik Méneláus három ezer jó fegyvereſekkel, a' kik bátorságot adnak a' futó Görögöknek és iſmég helyt kezdenek állani; de a' Trójái réſzrölis tsak hamar érkezik Gédemon, nagy nyugott ſeregével, és egyeneſen Méneláuſt keresvén-fel, maga ſzemélyében hartzot indít véle, artzúl nagy ſebet ejt rajta, és lováról-is a' földre ejti-le Méneláuſt. Tróilus-is forgolodván igen ſerinyen, azon ügyekezik Cedémon Királlyal együtt, hogy fogságra ejtsék Méneláuſt, meg-is fogják ugyan ott, és kötözve a' város felé indíttyák, mellyet minden felöl a' Görögök eſzekbe vévén, ſeregeſtöl állanak elejekbe, és a' mint lehet, oltalmazzák Méneláuſt. Akkor ama' vitéz Diomédes érkezik nagy temérdek ſeregekkel, és Tróilusra rohanván, le-veri ötet jó lovárol, és a' lovát-is hirtelenſéggel el-fogván, ſzerſzámoſtól bizonyos követtyétöl ugyan onnét mindgyárt küldi Briſeidának ajándékba, meg-hagyván hü ſzolgájának mondgya-meg Briſeidának, hogy az a' ló Tróilusé vólt, mellyet annak elötte Briſeida ſzeretett és Diomédes hatalmaſabb lévén, és Tróiluſt lováról le-vetvén, emlekezetre küldötte Briſeidának,

mellyet végyen kedvesen töle. A' követ azon izenettel sietve el-mégyen, és Briseidának a' követséget meg-beszélli, az ajándékban küldött lovat-is kezébe adgya, és a' Diomédes szavaival együtt mutattyá-bé a' nyert prédát. Mellyett nagy örömmel vészen Briseida, és a' követtöl illyen szókkal izen viszsza: Ezt mondgyad a' te Uradnak; hogy én nem gyülölhetem azt az embert, a' ki én rólam ollyan szoros állapottyában-is feledékeny nem lehet. A' melly követséggel ismég viszsza menvén, és meg-jelentvén tsudálatos nagy örömben kezdett lenni Diomédes; kire nézve-is forgolódik keménnyen, és gonosz szándékát a' Trójaiak ellen igyekezik bé-tellyesíteni; de a' Trójaiak vitézi módon forgódván, hatalmat vésznek, és futamtattyák a' Görögöket, úgyannyéra, hogy a' Görög táborig kezdik öket húllatni és vágni; söt olly kétségben forgott a' Görögök állapottya, hogy ha Agamemnon akkor nem forgódott vólna, vége szakadott vólna minden igyekezeteknek, hanem az egész táboron kitsinytöl fogvást nagyig valakiket kaphatott, azokat mind fel-vette Agamemnon, és a' nagy sokasággal, a' mint lehet, ellene áll a' nagy veszedelemnek, személly szerént ott forgódván maga-is mindenütt. Igy állíttya helybe a' veszni tért Görögök állapottyát; és nagy erövel újabb hartzot indítván, talpra állanak a' Görögök, és a' mezöt ismég meg-nyerik az ellenségtöl. Érkezik azonban a' vitéz Pólidamás nagy segítséggel, és bátorságot adván a' Trójabélieknek, újabb hartzot indítanak, es ott a' városon kivül valami titkos gödröket tsinálván a' városbéliek az ellenség veszedelmére, azokra az árkokra hajttyák egymást, a' hol ki-mondhatatlan veszedelem éri mindenik félt. Diomédes azon-

azonban Polidamás ellen nagy haraggal ſzándékozik, éles dárdáját forgatván kezében, ha valamint Polidamáſon halálos ſebet ejthetne; de Polidamás-is hatalmas és erös vitéz lévén, olly nagy erövel ütközik-meg Diomédeſſel, hogy mind lovaſtol a' földre ejti ötet, kinek tsapása miatt Diomédes igen meg-ſebeſedik. Polidamás pedig, minek elötte fel-venné magát a' földröl a' Diomédes lova, addig el-fogjá, és fékemlöjénél fogva Tróilus alá adgya, a' ki akkor tsak gyalog ſzerben hadakozik vólt, a' melly lóra ſietséggel fel-veti magát Tróilus. Az alatt érkezik Ákhilles, és kegyetlenül Tróilus ellen támad, kivel Tróilus vitézi módon ſzembe állván, olly keménnyen meg-ütközik Ákhillesſel, hogy nem maradhatván Ákkilles a' nyeregben, lováról-is le-fordúl a' nagy ſeb miatt, mellyet rajta ejtett Tróilus. Ákhilles pedig illyen nagy ſebbel ſem gondolván, melly tsak-nem halálosnak láttatott lenni, hirtelenſéggel fel-ugrik a' földröl, és iſmég lovára ügyekezik fordúlni, kinek ſegitségére a' Görögök közzül-is ſokan oda érkeznek. Akkor Hektor-is azon helyre érkezik; és a' mint Dáres Frigius irja, majd ezer embert vágott-le tsak maga kezével azok közzül, a' kik Ákhilleſt óltalmazták ellene, és minden kétség nélkül ugyan akkor el-is fogta vólna Ákhilleſt, ha a' Telamon fia a' nagy Ajáx, és az Athénásbélieknek erös Kapitánnya ne érkezzék, kik ſok munkával megſegítették, és igen nagy bajjal lovára ültették Ákhilleſt. Az alatt bé-eſtvéledvén, tovább a' hartzot nem nyújthatták, hanem mind a' két réſz az ö Quártéljába tért viſzſza ejtſzakára. Akkor harmintz egéſz nap ſzüntelen tartott a' hartz közöttök, a' melly napokon a' hadakozók közzül igen ſokan húllottanak-el, de még-

is töb-

is többen a' Görögök közzül. Azon napokban a' Priamus Király fiai közzül haton veſztenek-el, Hektor maga-is artzulattyában nem kitsíny ſebet ſzenvedett. Kihezképeſt hat hólnapig tartó frigyet kiván Priamus Agamemnontól, mellyet örömeſt meg-is engednek a' Görögök, és hittel meg-erösítik a' frigynek meg-tartását, mivel mind a' két réſznek nagy ſzükſége vólt arra a' ſok ſebeſeknek meg-gyógyítására nézve.

9-dik Frigy hat holnapig tarto.

A' nyóltzadik Hartzról.

MEg-erösítvén egymáſt között a' frigynek idejét, a' mellyen Hektor fel-mégyen a' Királyi udvarba fényes Iliumba, és ott fekünni eſik, ſebeiböl gyógyíttatván magát; a' melly házban lakott, tsudálatos ſzép épületnek irja Dáres Frigius, kinek a' pádimentoma termés kriſtály vólt, és a' falai-is haſonló kriſtállyal tündöklöttek, tizenkét darab alabáſtrom köböl állván a' háznak épületi. A' háznak hoſzſzaságát húſz lépéſnek mondgya: azon háznak a' négy ſzegeletin négy igen ſzép oſzlop, mindenik drága Onix köböl vólt meſterſégeſen ki-faragva, és czifrázva. Azon oſzlopoknak finom aranyból állott a' lábok, a' melly oſzlopok négy tsudálatos Képet tartottak, mellyek ördögi praktikával kéſzültek-el minden kétség nélkül, holott azokból ſokat jövendöltenek; de mivel az, haſzontalan álmadozás inkább, mint igazság, arról való irásnak békét kell hagyni. Az üdö alatt Priamus Király, fegyver miatt el-eſett fiait tiſzteſségeſen el-temetteti, kinek kinek emlekezetire épületet emelvén-fel temetéſén. A' Görög táboron Diomédes-is ſebeiböl kigyógyúlván, Briſeidáról a' Kalkás leányáról kezd gondolkodni, a' ki meſter és ravaſz leány lévén, nem ád

idegen

idegen válaſzt Diomédesnek, várván tiſzteſséges házasságát ki-jöni a' Diomédes ſzerelméből. Azonban eltelnek a' frigynek hat hólnapi, és iſmég fel-kéſzülnek a' hadra a' Trójaiak a' Görögök ellen, a' holott tizenkét egéſz nap egymás után meg nem ſzünvén a' nagy munkától, hartzoláſtól, és kegyetlen vér ontáſtól, a' hólt teſtek miatt, és lovak dögi miatt igen meg-büſzhödik a' mezö, meg-véſz az éltetö-ég, rettenetes melege lévén a' napnak-is: minthogy a' Görögök a' mezön tsak a' sátorokban ſzenvedték a' hévséget, igen nagy dög-halál ſzármazik közikbe, és ſzámtalan ſokan veſztenek-el a' miatt-is; kihezképeſt iſmét harmintz napig tartó frigyet kiván Agamemnon Priamus Királytól, mellyet Priamus Király meg-enged a' Görögöknek, tanátsinak végezéſiböl, és meg-eröſsítik a' frigyet. *4-dik Frigy 30. napig tarto.*

Annak a' harmintz napig tartó frigynek-is ideje el-telvén, iſmég mindenik fél hadra kéſzül. Minekelötte pedig megvirradna, Andromaché a' Hektor feleſége, kinek vólt már egy Fia Hektortól Laomédon nevü, a' máſikat pedig Aſtyanaxát még ſzoptatta, illyen álmot látott; hogy ha Hektor a' következendö napon kimenne a' hadra, egy általlyában többé életben a' városba viſzſza nem jöne, hanem el kellene veſzni ellenſégi miatt. Fel-ſerkenvén álmából Andrómaché, ſzörnyen meg-ijedkezik azon éjtſzakai látásán, és keſerves ſirásra fakadván, félelmes álmát meg-beſzélli kedves Urának Hektornak; Kihezképeſt, ſok könyhullatáſokkal eſedezik, 's kéri Hektort, hogy akar-tsak az egy nap tartóztaſſa magát a' kimeneteltöl, és az ö álom-látását ſemminek ne véllye. Hektor pedig a' Feleſége beſzédin igen fel-gerjed, és meg-haragudván,

kemény ſzókkal feddödik az Aſſzony ellen. Mondván: Nem illik jó értelmü, és nagy dolgokra termett derék embernek a' haſzontalan álmadozáſok után hallgatni, és afféle árnyékozáſokhoz kötni ſzerentséjét, holott gyakrabban tsalnak-meg az álmok, hogy ſem mint valami valóságot jelentsenek. Kihezképeſt, igen jó reggel felmégyen az udvarba Andrómaché Priamus Királyhoz, és Feleſégéhez Hekubához, és nékik meg-jelentvén azon éjtſzakai álmát, ſzorgalmatoſon kéri öket-is, hogy az nap ne botsáſsák ki fiokat Hektort a' hartzra; Mert nyilván-való veſzedelemtöl félti álmadozásához képeſt.

Meg-virradván ſzépen, és meg-világoſodván az üdö, Hektor rendeléséböl elsöben-is Tróilus mégyenki a' város kapuján ſzép ſeregivel, azután Páris, az után Deiphobus; utánnok Ænéás; ötet követi a' vitéz Pólidamás: utánna mégyen Sárpédon Király; ö utánna Epiſtroſus Király; és az Eos Királya; azok után Fortzius, és Filiménis Királyok; az után egéſz dandárban minden nagy emberek, kik a' Trója ſegítségére jöttenek vólt. Priamus Király mind ezeknek ſzabadságot adott a' hadra való ki-menetelre, látván a' Görögöket rendeltt ſeregekben a' Trójai köfalakon kivül való ſzéles mezökön állani; tsak Hektornak parantsolja-meg különösön, hogy az nap légyen-el a' hartz nélkül, és maradgyon-meg a' városban. Arra nézve nagy haragra gerjed Hektor, és a' Feleségére kemény ſzókkal feddödik, vévén eſzébe, ö vólna annak az oka, hogy az Attya ötet ki nem botsátotta a' hadra. Mindazáltal félre tévén az Attya parantsolattyát-is, fegyverit elé-hozattya a' ſzolgákkal, és azokban belé öltözik: mellyet látván Andrómaché a' feleſége, ſzoptatos

tatós gyermekét ölébe ſzorittya, és nagy alázatoſsággal a' Hektor lábaihoz borúl, kérvén nagy ſiránkozáſſal és jajgatáſſal, hogy tartóztatná meg magát az napon a' hadtól, és tegye félre fegyvereit. De midön Hektor nem akar feleſége kéréſének engedni, egynéhányſzor el-ájúl Andrómaché a' lábai elött, mondván néki: Ha engemet nem ſzánſz, könyörülly bár tsak e' kisdeden, kit még eddig a' téjtöl ſem válaſzthattam-el, hogy ezek a' kisdedek Annyoſtól ne juſſanak az idegen Nemzetségnek kegyetlen fegyverére, éhel halásra, és meſzſze földre való ſzámkivetésre. Añakfelette Hekuba Királyné-is az Annya a' húgai Kaſsándra és Polixena, és Hélena mindnyájan keſerves könyhúllatáſokkal kérik, hogy az nap tenné-le a' fegyvert, és nyúgodnék, lenne veſzteg a' Királyi udvarban. De mind azoknak ſiralmas kéréſekre ſem hajól-meg Hektor, hanem le-menvén a' Királyi palotából, fegyverét kezébe vévén, lovára fordúl, és midön indúlni akarna, Andromaché iſmét mint egy eſze-felejtett hoſzſzú köntösét meg-metélvén, haját-is le-botsátván, nagy jajgatáſſal mégyen Priamus Király eleibe, nagy keſerüségében körmeivel még ábrázattyát-is úgy meg-haſogatván, hogy alig iſmérhetnék-meg hogy ki vólna. Ollyan formán borúlván a' Király lábaihoz, kéri nagy ſiráſſal, hogy tartóztaſſa a' Hektor ſzándékát, mert nints már ſemmi mód a' mi meg-tartóztaſſa, hanem tsak az ö Atyai parantsolattya. Kinek ſiralmán megindúlván a' Király, minden hallogatás nélkül lovára ül, és Fiának Hektornak utánna ſiet; kit midön egy futamatni földön el-ért vólna, meg-ragadgya a' Hektor lovának fékemlöjét, és kemény haraggal-is megſzólíttya; de ſok ſzép intéſekkel-is, és könyhúllatá-

ſokkal kéri, söt az Iſtenek nevére kinſzeríti, hogy az egyſzeri ſzándékát tegye-le, és hallaſzſza más üdöre. A' ki ſokat feleſelvén a' Királlyal, végre engedni kell az attya parantsolattyának, és kedve ellen viſzſza-tér házába: mindazáltal, mindeneſtöl fogva fegyveréből ki nem vetkezik. Azonban a' váraſon kivül iſzonyú, vér ontás és kiáltás indúl, Diomédes Tróiluſſal öſzve ütköznek, és kemény tsapáſokat ſzenvedvén egymástól el-rugaſzkodnak egy más mellett, és meg öſzve fordúlnak olly dühös haraggal, hogy akkor valamellyiknek a' máſik miatt el kellett vólna veſzni, ha Méneláus ne érkezzék temérdek ſereggel, és az ö érkezése el ne váláſzſza öket egymáſtól. Ottan Méneláus mindgyárt Miſeres Frigiai Király ellen támad, és nagy erövel lefordíttya lováról. A' Görögök kapják Miſeres Királyt, hogy rabságra vigyék, tsak-hogy amaz hatalmas vitéz Pólidamás érkezik tsak hamar oltalmára hadaival eggyütt, és a' Királyt vitézi módon ki-ſzabadíttya ellenſéginek keze közzül. Ki miatt látván a' Görögök, hogy el nem vihetik Miſeres Királyt, tsak hirtelen fejét akarják venni; de módgyok abban ſem lehetett, mert Tróilus-is érkezik az erös vitéz, és a' hatalmas Ur két felé tsapván a' Görögök között, nagy veſzedelmet hoz a' Görögöknek; kihezképeſt, tellyeſséggel meg-ſzabadúl Miſeres Király, a' Tróilus keze által. Akkor a' nagy Telamon Ajáx-is érkezik három ezer fegyvereſſel, és minden tartozás nélkül Pólidamáſſal ſzemélye ſzerint meg-ütközik, a' kit le-fordít lováról a' nagy Ajáx, kinek ſzerentséjére hamar ott terem a' vitéz Tróilus, és lovára fel-ülteti Pólidamáſt. Azalatt Páris-is az ö vitézivel ſegítségre érkezik; de a' kegyetlen Ákhillesnek és jó vitézinek erejével meg-

tolyat-

tolyatván az Áſiabéli vitézek, a' város felé kezdenek tartani. Azonban, Margariton Priamus Királynak egyik jeles vitéz Fia, Ákhilles után vetvén magát, minden igyekezetivel ötet akarja el-fogni; de néki fordúlván Ákhilles, és nagy erövel öſzve tsapkodván, meg-gyözi Margaritont, és által-veri dárdájával. Nagy kiáltás támad és zurzavar a' Margariton halálán. A' nagy Telamon Ajáx-is keménnyen forgolódván ſzörnyen ronttya és veſzti a' Trójabélieket. Mindazáltal, Páris ember módon forgolódik több attyaſiaival egygyütt, és nagy bátorsággal óltalmazzák a' népet; de nem lévén elégſégeſek a' Görögök ereje ellen bémennek a' Trójai kapun, és a' Margariton teſtét-is bé-viſzik magokkal. Kit midön meg-hallott vólna Hektor, és tudakozott vólna, ki miatt lött veſzedelme Margaritonnak, meg-jelentik néki, hogy Ákhilles miatt veſzett vólna el az ö kedves öttse. Akkor Hektor haragjában meg-dühödvén, kapja ſiſakját, és fejébe téſzi, és az attyának hire nélkül ki-rugaſzkodik a' kapun; a' holott leg-közelebb két Fejedelmi Görögöket találván, azokat dárdájával által-veri, és a' földön hadgya meghalva, Elipoluſt tudnillik, és Háſtiluſt. Tovább menvén onnat, kiméletlenül ſebesíti és fogyattya ellenſégit: kit midön eſzekbe vöttek vólna a' Görögök, hátat adnak, és ſzaladnak, kitöl mint lehet, elötte. Arra nézve a' Trójabéliek bátorságot véſznek, és megújúlván hatalmat véſznek a' Görögökön. Azoktól távul hartzolván Pólidamás meg-eſik, és el-fogják a' Görögök: kit midön rabságra vinni akarnának a' táborra, Hektor érkezik ſegítségére, a' körülötte való vitéz Görögöket vagy kegyetlenül le-vágja, vagy elkergeti, és így Pólidamáſt meg-ſzabadíttya. Vólt az

Elipoluſt és Háſtiluſt elveſzti Hektor.

üdöben egy hatalmas és nevezetes bajnok Leokhidis nevü a' Görögök közt, a' ki meglátván Hektort, egyenesen ellene indúl, hogy a' földhöz verje, és kegyetlenül meg-öllje ötet. Kit Hektor észébe vévén elsö-

Leokhidest által veri Hektor.

ben-is ö mégyen ellene, és nagy haragjában úgy ökleli, hogy által-mégyen a' Leokhides derekán a' Hektor dárdája; ki miatt olly hirtelen véz, hogy még jajdúlást sem tehet a' nevezetes vitéz. Látván Ákhilles Hektornak illyen haragját, és miatta sok fö Görögöknek vészedelmét, el-tökélli magában, hogy valami mesterséggel el-ólthassa Hektort; mert külömben miatta semmi szándékjokat véghez nem vihetik, és Trója ellen hasontalan lészen minden fel-tött széljok. Ezen pedig magában igen szorgalmatosón gondolkodik, mint vihetné jobban végbe szándékát: és midön így gondolkodnék, érkezik egy Politenes nevü Fejedelem melléje, a' ki Ákhilles barátságáért jött vólt a' Görögök segítségére messze földröl, akarván ez Ákhillesnek húgát feleségül venni; ez szintén India orszá-

Politenes elvész Hektor miatt.

gának valamellyik részéből jött vólt elé, a' ki Hektornak eleibe menvén, Ákhillesnek szeme láttára akarván Hektort el-veszteni, ezt-is Hektor nehéz dárdájával úgy tsapja föbe, hogy fömeredek le-fordúl lováról, és szörnyü halált hal. Ezt Ákhilles szemeivel nézvén, szörnyü haragra indúl miatta, és a' Politenes haláláért bosszúját akarván állani, Hektor ellen indúl kegyetlenül. De Hektor vitézi módon el-várván, fegyver-hordozójának kezéböl ragad-ki egy igen éles és hegyes dsidát, mellyel úgy ökleli Ákhillest, hogy az ágyékában keménnyen meg-sebessedik: kinek a' vérét midön meg nem állíthatnák, félre mégyen Ákhilles a' seregek közzül, és bé-kötteti a' sebet, hogy

akar-

akar-tsak a' vér folyását állíthaſſa-meg; el-végezvén magában, hogy az nap ha néki meg kelletik-is halni, de Hektornak ö-is veſzedelmet ſzerezzen. Azalatt Hektor meg-ütközik a' Görögöknek egyik Fö vezérével, a' kit le-vetvén lováról maga-is Hektor le-ſzáll, és a' tuſakodás közben ki-fordúl a' ſiſakja fejéböl. Midön azért a' Görög Fejedelmet kötözné, hogy rabságra Trójába bé-küldené, és forgolódnék a' rabja körül, érkezik azonban Akhilles-is, éles dárdája kezében lévén, és látván Hektort a' földön bajoskodni a' Görög Fejedelem körül, és hogy a' fegyvere-is Hektornak már rajta nem vólna, néki rugaſzkodik véletlenül, dárdájával úgy ökleli melybe Hektort, hogy mélyen mégyen a' melyébe a' fegyver, és azon ſeb miatt ugyan ott a' lélek-is ki-ſzakad a' Hektor teſtéből. Odémon Király pedig látván a' Hektor veſzedelmét meg-búſúl, és Ákhillesre rohanván úgy vágja, hogy le-fordúl a' hatalmas Vitéz a' lováról, és hólt elevenen a' maga paiſsában fektetve viſzik a' Mirmidonok Ákhilleſt a' Görög táborra. Ezzel a' Trójabéliek nagy ſzomorán, mint meg-gyözettettek, a' Hektor halála miatt véget vetnek az napi hadakozásban; és mivel a' Görögök ſem tartottak ellent benne, fogják a' Hektor teſtét, és bé-viſzik Trója városába.

Hektort megöli Akhilles.

Hektor temetéséről: és Palamédeſt mint válaſztották a' Görögök Fö vezérlö Királyoknak.

HEktornak hólt teſtét bé-vivén a' városba, azon az egéſz város el-rémül, és kitsínytöl fogva nagyig mindnyájan ſirattyák ollyan gondviſelö, és hazájoknak óltalmára termett Uroknak eſetit. Nem-is vólt az egéſz városon olly fö ember, a' ki maga gyermekének

nek halálán életét meg nem vásárlotta vólna Hektornak, ha lehetett vólna, és ez felöle való ſzomorú Iſteni végezéſnek ellene állhattak vólna. Nem vólt az egéſz nagy városon egy ház, melly az aſzſzony-embereknek és ſzüzeknek ſiráſitól nem zengett vólna, panaſzolkodván nagy félelemmel, hogy nem léſzen ezen túl ſenkinek bátorságos és kedves múlatsága, mert a' városnak-is meg nem maradhat tsendes állapattya, nints azon túl bizodalmok, nints kinek vetni hátokat nyomorúságokban. Egy ſzóval, úgy keſeregnek mindnyájan, mintha ſzemekkel látnák a' nagy veſzedelmet, melly következendö vólna reájok, a' ki gyermekeſtöl és nemzetségeſtöl nem ſokára mindeneſtöl fogváſt el-nyelné öket. Fogják a' Nagy rendek a' Hektor teſtét, és meg-ſzaggatott köntösökkel, tsaknem ordító jajgatáſſal viſzik-fel fényes Iliumba, és letéſzik ott a' Királyi palotában. Mellyet látván Priamus, ki-mondhatatlan fohászkodáſokkal bánkodik, egynéhányſzor a' Hektor teſte felett el-bágyad, és hólt elevenné válik; úgy hogy halált ſzerzett vólna magának-is, ha máſok onnat el nem vonták vólna a' Királyt. Haſonlóképen az attyafiai életeket ſem kivánták, ſzemekkel nézvén ollyan vitéz, kegyes, és reájok vigyázó attyokfiának halálát. A' Királynénak pedig Hekubának, és a' Király húgainak Kaſsándrának 's Polixenának, de leg-kiváltképen ſzomorú feleſégének Andromachénak keſerüſégeket, nem tudom, kimondhatná, vagy irhatná ki: Mert az ö sürü könyhúllatáſok között, hoſzſzas panaſzoknak végét nem várhatta ember. Elég az, hogy valamit ollyan keſerves aſzſzonyi állatoktól gondolhatna, vagy várhatna valaki, ott affélében nem-hogy hátra-maradás lett vólna, sötinkább

inkább szükség felett-is vólt a' képtelen keserüség közöttök. Kiknek haszontalanság vólt akármi vigasztaláſt-is nyújtani; mert aval nevelte inkább a' jajgatáſt ember közöttök, hogy-ſem mint tsendesítette vólna. Mivel pedig az emberi teſt nem egyéb rothadásra jutandó dögleleteſségnél; Priamus Király fö Doktorokat hivat, kiknek meg-parantsollya, minden meſterſégekkel érteſsék olly orvoſságokkal és drága jó illatokkal a' Hektor teſtét, hogy iszonyúságra és büdöſſégre ne juſſon, hanem irtózás nélkül nézheſsék a' teſtet, és az Apolló templomába vigyék-bé, melly a' Timbriai kapu mellett vólt, a' városon leg-régibb és nevezetesb épületü templom. A' Doktorok ahoz-képeſt a' Király parantsolattyát végbe viszik, és azon templomban a' nagy óltár mellett négy drága oszlopokat állatnak-fel tiszta finom aranyból, mindenik oszlop magában Angyali forma képet mutatván, és azon oszlopokra helyheztetik 's tészik-fel a' koporſót. A' fedelét a' koporſónak igen világos kriſtályból készítvén-ki; úgy hogy a' ki látni akarná, az által szabadoſon nézhetné. Annak-felette a' Hektor haſonlatoſságára egy képet öntöttenek-ki, ki minden részeiben haſonló vólt a' Hektor termetihez és eleven ábrázattyához, jobb kezében egy igen nagy éles-tört tartván. Ellenben, a' Görögök táborát-is le-rajzolták; kiknek ellene láttatott állani a' Hektor képe. A' koporſóját pedig olly nagyon hagyták, hogy abban a' maga széki el-férne, kibe meſterſégeſen belé ültették a' Hektor tulajdon teſtét, köntöſsébe fel-öltöztették, és úgy alkalmaztatták, mint ha szólani akarna azoknak, a' kik látni mennének. A' gonosz szagtól-is meſterſéggel igen meg-óltalmazták, drága bal-

ſamommal töltvén-meg belsö réſzeit, és egyéb jó illatú ſzerſzámokkal, kik minden külsö tagjait változás nélkül tartották; mert olly nedveſséget botsátottak a' torkán alá, mellynek a' vize óldalára, lábaira, kezeire, 's ujjaira úgy el-hatott, hogy mint az eleven teſt úgy láttatnék az emberek ſzemei elött. Priamus Király pedig attól fogva azon templomhoz nagy jövedelmet rendelt, és Papoknak ſokaságát: a' honnat ſemmi üdöben ki ne fogynának, hanem éjjel nappal böſéggel és gazdagon áldozatot tennének az Apolló Papjai; úgy hogy ha a' városnak hoſzſzú ideig való maradáſa lehetett vólna, az a' ſzer tartás-is ſokáig fen maradott vólna közöttök Hektor emlekezetire.

Mint válaſztnak új Királyt magoknak a' Görögök.

HEktor el-veſzvén, Ákhilles-is halálos ſebbe eſvén, a' mint a' fellyebb-való irás emlekezik róla; Agamemnon öſzve gyüjti mind a' Királyokat es a' Görögöknek minden elsö rendeit, és így ſzóll nékik: Jó baratim, és kedves Atyámfiai, kik Görög orſzágot igazgattyátok ditsiretes rendeléſtekkel; azt mondom, hogy méltó nékünk mindnyájan meg-egyezett akarattal hálákat adnunk az Iſteneknek, kik a' mi kegyetlen ellenségünket Hektort a' Vitéz Ákhillesnek keze által el-fordították rólunk; holott ha az a' nagy vitéz el ne veſzſzen, ſemmi reménségünk nekünk nem lehetett vólna a' mi ſzándékunknak végbe vitelére; söt gyalázatunkra fordúlt vólna minden eddig való fáratságunk: mert tudgyuk azt mindnyájan, hatalmas erejével mennyi Királyokat rontott-meg közzülünk: Protéſilaus Király, Pátroklus, Mérion, Cedius, Pala-

Palatéres, Protenor, Xántippus, Alfiron, Artilogus, Dorcius, Polsénár, Isidius, Pólibétes, és Létóbonis Királyok mind egyig az ö kezei miatt hóltanak meg; és ezeken kivül mennyi nagy rendeket veſztett-el, nehéz vólna hirtelen elé ſzámlálni, úgy hogy nagy puſztítáſt tött nemzetünkben a' Fö rendek között, ha meg-gondoljuk tselekedetit. Kihezképeſt, úgy tetſzik, el-eſett Trojának erös oſzlopa, és magok megmaradása felöl ſemmi jó reménségben nem lehetnek; mi pedig bátorságoſon el-hihettyük, hogy ezen túl nem ſokára már vége leſzen hoſzſzas fáratságunknak, és régen kivánt czéllunkat el-érjük. De minthogy közöttünk, a' ki hatalmas vitéz, ſebben fekſzik Akhilles, és gyógyuláſa-is kétséges; ha tetſzik néktek Fejedelmek, és nagy rendek, küldgyünk-bé Priamus Királyhoz a' városba, és kivánnyunk két hólnapig való frigyet töle; az üdö alatt Ákhilles-is, ha életre való léſzen, meg-gyógyul, a' több ſebeſek-is hadd épüllyenek, es a' hólt teſteket égetéſre hordgyuk halomba, hadd tiſztúllyon-meg táborunk ez igen nagy dögtöl, melly miatt ſzemünk láttára veſznek a' vitézlö rendek. Ezeket ſzólván, hallgatásra adgya magát Agamemnon, és le-ül. A' körüllötte lévö nagy rendek pedig helyben hadgyák jó tanátsát, és hogy méltó azt el-követni, fel-kiáltyák. Kihezképeſt, minden kéſedelem nélkül bé-küldenek Priamus Királyhoz, és két hólnapig való frigyet vetnek véle. Ez frigy között Palamédes, a' ki mindenkor irígykedet Agamemnonra, és az elsöséget magának kivánta, több hozzá tartozandókkal egygyütt mégyen az Agamemnon sátorába, a' holott midön találta vólna mind magát, 's mind a' több Görög Királyokat, azok elött nagy panaſzra ſakad-ki, és ke-

5-dik frigy két hólnapig tartó.

mény szókkal sok alkalmatlan dolgokat hány az Agamemnon szemére. Agamemnon pedig nagy türhetö és tsendes elmével birván, illyen szókkal tészen választ. Édes barátom Palamédes, ezt az elsöséget, mellyre engemet emeltenek közönséges akaratból a' Görög Királyok; azt gondolod-é hogy kedvem szerint vöttem-fel, és nagy gyönyörüséggel birtam vólna ez ideig? ne úgy gondolkodgyál arról, mert külömben meg-tsalatol; holott soha annak kivánója nem vóltam, sem akarója, bizonyságim ebben meg-hitt barátim es atyámfiai, holott ennek a' hivatalnak soha meg nem érdemlette betsületi azt a' nagy farátságot, mellyet érette le kellett tennem; mert az én állapotom munkából és törödésböl állot inkább, mint méltóságbol. Ugyan-is akarki meg-gondolhattya, ennyi Királyoknak és Fejedelmeknek, és illyen nagy sokaságnak terhes gondgyokat egy emberre rakni, ha nem nagy munka-é? A' melly terhet ha reám nem raktanak vólna, én-is meg-értem vólna annyi gonddal, a' mennyivel élt egyik a' Görög Fejedelmek közzül; melly életben egyéb nyerességem semmi nintsen, hanem az, hogy olly életben ügyekeztem foglalni magamat, kihez semmi méltó panaszolkodásnak annál inkább vádlásnak motsokja ne férhessen. Hogy pedig a' te akaratodbol és tetszésedböl engemet nem választottak vólna, azon nem kell tsudálkoznod; mert nem kérdhettenek töled tanátsot a' több Királyok, mivel közöttünk sem vóltál; hanem azután két esztendövel érkeztél táborunkba; úgy hogy ha te utánnad kellett vólna várokoznunk, talám még most-is az Athénási tenger parttyán mulatoznánk. De hogy ne láttassam tiszten kapdosónak lenni, jó szivel meg-vá-

lom

lom ez igen gondos hivatalomtól, es ha tetſzik, hogy helyettem más légyen, jó ſzivel munkálódom annak válaſztásában a' több Királyokkal együtt. Azt pedig nem monhatod, jó Palamédes, hogy ez a' tábor nálad nélkül igen ſzükös lett vólna; mert minek elötte ide jöttél vólna-is, a' te igazgatáſodnak ſegitsége nélkül már a' Görög vitézek és Fejedelmek nagyságos és felſéges dolgokat vittenek végbe ſok izben, noha véröntás nélkül nem lehetett; mivel az illyen kertben aval feſtik a' viragokat, és vérrel ſzakaſztya-le a' kiréſzt akar venni benne. Ezek után véget ſzakaſztván beſzédében Agamemnon, el-oſzolnak a' Királyok 's Fejedelmek, és más napra halaſztyák tovább való tanátskozáſokat. Kihezképeſt Agamemnon eſtve felé dob ſzónál poroſzlóval az egéſz táboron meg-kiáltattya, hogy más napra kelve mindenek az ö sátorához gyüllyenek közönſéges végezésre. Annakokáért mihelt meg-virradott, minden fö rendek az egéſz táborról a' Király sátorához gyülnek; kik elött beſzédit igy kezdi-el Agamemnon: Édes Atyámfiai és kedves barátim, eddig a' mint tölem lehetett rátok gondot viſeltem, az egéſz terhet emeltem, mellynek viſelésében én tudom tsak, és körüllöttem lévök, fáradván éjjel nappal, meñyit izzadtam. Ugy tetſzik nem-is vólt haſzontalan bajos munkálódáſom; mert az Iſteneknek jó tetſzéséböl látni való dolog, hogy immár feltött tzéllunknak ſzintén kivánatos parttyára jutottunk elég ſzerentséſen. De mivel az igazság azt kivánnya, hogy ennyi ſokaságnak terhét ne tsak egy ember hordozza, hanem máſok-is ſegítsék az el-fáradtakat; illik, hogy engemet már meg-nyugoſſatok, és vállamról ez nagy terhet le-vegyétek, mellyet ennyi eſztendö alatt

egyedül igen nehezen hordoztam. Még vannak az Istenek rendeléséböl közöttünk Méltóságos Királyok Fejedelmek, kik alkalmatosok léßnek ezen Tißtnek vezérlésére; tsak tessék a' menyben lakozo Isteneknek, hogy a' kit egyenlö akaratból válaßtunk, annak-is gondviselése alatt ßerentséſen hadakozhaſsék a' Görög nemzetség. Véget vetvén ezaránt-is beßédében Agamemnon, minthogy az embereknek közönséges vágyódások mindenkor várja a' változást, és ßereti az újságot; közönséges akaratból más vezérlö Fejedelemröl gondolkodnak. Kihezképest, mindnyájan meg-eggyeznek azon, hogy az egéß Görög tábornak attól fogva Palamédes légyen fö Királya és igazgatója. És ugyan onnat mindgyárt el-oßolnak, és gyülnek a' Palamides sátorához. A' melly dolognak hire midön Ákhilles eleibe jött volna, ö minden tekintet nélkül ellene mondott a' végezésnek, bátran mondván az embereknek, hogy nagy fogyatkozást tselekedtek; mert Palamédes semmi maga viselésével nem érkezik Agamemnonnal. Mikor pedig a' közönséges jóról kell végezni, nem kell kinek kinek magános tetßését sem boßßúból, sem tekintetböl, sem haßonból követni; hanem a' köz jót kellene nagyobbra betsüleni. De mint hogy közönséges akaratból ment végbe a' válaßtás, meg-maradott Palamédesen a' fö Királyság,

Kilentzedik Hartzról.

ANnak a' két hólnapi frigynek-is ideje el-telvén, Priamus Király kivánván maga kezével boßßút állani az ö fiáért, a' városon lévö minden hadakat fel-véßen, és jó módgyával seregekbe rendeli öket,

és

és minden ſeregnek bizonyos vitéz Elöl-járókat hagyván, magais kimégyen ſzemélye ſzerint egy igen nagy temérdek ſereg elött, a' melly ſeregben huſz ezeren vóltak válogatott vitézek; és a' mint Dáres Frigius irja, ſzáz ötven ezer hadakozó férjfiú ment-ki azon nap Trója városából. Az elsö ſeregben Deiphobus áll-ki a' mezöre; utánna Tróilus; ö utánna mégyen Páris; azok után Priamus Király az ö dandárjával. A' Királyt követik az Ænéás ſeregi magával együtt; Ænéás után mégyen Menon Király elég nagy haddal; ötet követi a' vitéz Pólidamás: kik mindnyájan nagy ſerényſéggel mennek, épen a' Görögök ſtrásáját a' hol tudták leñi. Palamédes a' Görögök új Királya ſem vólt kéſzületlen; hanem ö-is nagy bátorsággal el-várja rendeltt ſeregivel Priamus Királyt. Ott mindgyárt iſzonyú vér-ontás következik, a' gyülölſéges és megkeſeredett Fejedelmek között: Priamus-is akarván vitéz fiáért boſz ſzút állani, Palamédes-is az új tiſztben kivánván emberſégét meg-mutatni. Priamus Király pedig leg-elsöben-is Palamédesre mégyen, és nagy erövel meg-ütközvén véle le-veri lováról, és a' földön hagyván Palamédeſt tovább mégyen Priamus a' Görögök közzé, és azokat kimíllés nélkül vágja ſebesíti, ſokat kegyetlenül meg-ölvén közzülök. Az nap nagy dolgokat vitt végbe ſzemélye ſzerint Priamus: kinek dolgait el-hallgattam inkább, hogy-ſem mint dolgait pennára vegyem; mivel az emberek között-is hihetetlennek látſzanék, hogy ollyan öreg embertöl ollyan dolgok tellyenek-ki, a' miket tselekedett a' vén Király. Deiphobus más felöl vitézi módon forgolódik a' Görögök ellen. Azonban, a' jó-vitéz Sárpédon-is érkezik tulajdon maga ſeregivel a' Trójaiak mellé;

a' ki

a' ki elsöben-is Neoptólémus Király ellen indúl, kinél nagyobb erejü embert egyet nem tartottak a' Görögök között, a' ki bátran el-várja, és hatalmas erejével úgy taſzíttya nehéz dárdájával Sárpédont, hogy mindjárt le-fordúl lováról a' nagy vitéz ember; mindazáltal abban meg nem rémül, hanem éles törét rántván Sárpédõ, Neoptólémuſt újabban kezdi tsapkodni, kinek úgy taſzíttya ágyékát, hogy halálos ſebet ejt Neoptólémuson éles fegyverével. Tsak hamar elérkezvén a' Persák Királya-is, gyalog látván Sárpédont, vitézi módon meg-ſegítvén lovára ülteti-fel ötet. A' Görögök réſzéröl-is felette nagy ſokasággal érkezik Méneláus Király, és az Athénásbéliek hatalmas vezérlö Fejedelme; kik a' Trójaiakat mintegy kerttel bé-kerítik, és gyözedelmet kezdenek venni ellenſégeken. Ugyan ott a' Persák Királya tsak hamar elvéſz a' Görögök miatt: és nem állhatván a' Trójaiak tovább a' nagy eröt, hátat kezdenek adni; mindazáltal a' vitéz Sárpédon forgolódik ſerényen, és valahova érkezik, hatalmaſúl meg-óltalmazza a' Trójaiakat. Azalatt Priamus Király-is az ö fiaival együtt és temérdek ſeregivel érkezik, a' hol mindgyárt újolag talpra állanak a' Trójai vitézek, és annál nagyobb erövel forgolódnak 's támadnak a' Görögökre, ſokat el-húllatván közzülök. Azok között pedig leg-keményebben Priamus Király viſelte magát; úgy hogy az egéſz Trójai táboron tsak egy ſem találkozott, a' ki ollyan vitézül viſelte vólna magát; olly erös fegyvert adott kezébe a' nagy harag, és fiain való keſerüſég. Azalatt a' Görög Királyok öſzve-beſzéllgetnek, hogy a' várostól el-ſzakaſzſzák a' Trójabélieket: kihezképeſt, a' városra menö mezöt iſzonyú nagy ſokasággal elfog-

lal-

lallyák a' Görögök: és midön a' város felé akarnának tartani a' Priamus hadai, a' nagy temérdek Görög ſeregek ki-jönek a' lesböl, és elejekbe állanak; ki miatt, ha mikor vólt öldöklés és vér-ontás, akkor igazán meg-újúl a' hartz közöttök: és hihetetlenſég, mennyin veſznek-el mind két réſzről; úgy hogy ha ſzerentséjekre maga ne érkezzék Priamus Király, és ember módon az Áſiai hadak elött ne forgolódgyék; vagy el-veſzett vólna hadainak nagyobb réſze, vagy tellyeſséggel el-ſzorúltak vólna a' várostól. Érkezvén a' Király után Páris igen nagy ſeregekkel, kik mindnyájan jó nyilaſok lévén, annyira kezdik lövöldözni ellenſégeket, hogy ugyan omlanak egymásra: kiknek mérges nyilokat nem állhatván tovább a' Görögök meg-futamodnak, oda hagyván a' Trójaiaknak a' városra menö útat, magok épen a' táborokra a' sátorok közzé ſzaladnak: kiket hoha látnak a' Trójabéliek; de nem üzik-meg tovább a' Görögöket, hanem rendeltt ſeregekben ſzép laſſú menéſſel bé-nyomúlnak a' városba. Az napi hadakozásban illyen véget vetvén, minden ſzerentséjeket és gyözedelmeket tulajdonították egyedül Priamus Királynak. Más napra jutván, a' Görög táborra küldenek a' Trójabéliek, frigyet kivánván; kiknek örömeſt meg-engedik a' Görögök: de mennyi ideig tartó frigy lehetett az, nem vólt a' könyvben meg-irva. Ez frigynek idején a' Trójabéliek kivánnyák a' Persák Királlyának teſtét: mellyet kézhez adván a' Görögök, midön Trójába vitték vólna, az egéſz város fel-zendül, és ſirattyák a' Persák Királyát; de kiváltképen Párisnak igen ſzive ſzerint való barátttya lévén, mindenek felett keſergi, és ſokáig el nem felejtheti. Kihezképeſt, a' *Hatodik Frigy.*

Páris gondviſeléſéből a' Király teſtét a' ſzárazon éppen Perſiába indíttyák, és hazájába viſzik, a' hol a' több elötte való Királyoknak temetö helyekben Királyi módon nagy pompával el-temetik: Kinek két fia lévén, magok viſelnek gondot attyok temetésére.

Akhilles Trójába menvén-be, mint gyözetett meg a' Polixena ſzerelemétöl.

ANnak a' frigynek idejében eſztendeje telik a' Hektor halálának-is. Az régi pogányoknak pedig illyen rend tartáſok vólt, hogy az ollyan nagy embereknek temetésére eſztendönként özve gyültenek, és tizenötöd napig nagy ſiráſt tévén koporſója mellet, azután vendégeskedtek, és emlekezetes gyakorláſokat töltötték-el; így tiſztelvén vagy innepet ſzentelvén a' Királyok emlekezetire. Ezen frigy alatt a' Görögök bátorsággal mentenek-bé Trója városába, haſonlóképen a' Trójabéliek-is ki-mentenek a' Görögök táborára, és minden bántódás nélkül maradtanak. Az üdöben eſztelen vágyódásra indúlván ama' hires neves Ákhilles, bé-kívánkozik Trójába, akarván látni annak nemes épületit, és egyſzer-'s-mind azt a' pompát, mellyet eſztendönként ſzoktanak vólt tenni a' Hektor koporsója felett a' Trójabéliek. Bé-mégyen azért fegyver nélkül Trójába, és indúl egyenesen az Apolló templomába, a' hol tartatott a' Hektor teſte. Ott mindenkor a' Fö rendeknek kiváltképen Aſzſzonyoknak és Leánzóknak nagy gyülekezetek vólt, kik keſergettenek a' koporsó mellett, mivel a' hajlék igen alkalmatos és tágos vólt, és valakik kívánták, a' Hektor teſtét, ſzabadon láthatták, körös körül ülö-ſzékeket tartván a' hajlékban, Hektor-is ſzékben

úgy vólt helyheztetve, mint életében a' minémü ſzékben ült a' Priamus Király tanátsában. És mivel a' mint feljeb-is meg-irtuk, fü-ſzerſzámokkal a' teſtet úgy meg-újították, hogy unalom nélkül lehetett ember mellette. Akkor Hekuba Királyné, és leánya Polixena több Aſzſzonyi rendekkel együtt Hektor lábánál ültenek, kik meg-ereſztett fodor hajokkal, földre függeſztett ábrázattyokkal egyenlóképen keſergettenek: mindazáltal a' ſzép Polixena, mint ollyan hoſzſzú ideig való keſerüség és könyhullatáſok miatt-is tekintetes ábrázattyának kedveſségét el nem veſztette, és ſzinét úgy meg-tartotta, hogy a' több Aſzſzony állatok között ki-tetſzett az ö ſzines ábrázattya. A' kit a' bánat nem hogy díſztelenségre hozott volna, de még inkább hoſzſzan le-botsátott sárga fodor haja ékeſséget adott, és az emberek ſzemét mint ha magához húzta vólna. A' kit Ákhilles midön tartozás nélkül eſztelenül nézett, és ſzemeit mindeneſtöl fogváſt rája fordította vólna. El-tsudálkozik rajta, és ſzabadon megvallya, hogy tellyes életében haſonló ſzép ſzemélyt az Aſzſzony állatok között nem látott vólna. Annyival inkább kap pedig rajta, mennyivel nagyobb Királyi nemzetböl tudgya lenni a' leányzót, azon egy ſzemélyben találtatván-fel mind a' dali termet, mind az ékes ábrázat, mind a' méltóságos nemzet. Ehezképeſt, meg-ſebeſſedik ſzive Ákhillesnek, és tsak-nem gyúlad-fel az indulattól; ugy annyira hogy maga terméſzetivel nem birhatván, nem tud magának mitsoda tanátsot adni, a' mellyel mind betsületinek meg-felellyen, mind kivánságának eleget teheſſen; el-felejtkezik vitézi hivatallyáról, és a' Görögök között való nagy Tiſzt-viſeléséröl, és az órától fogva minden

gondgyát tsak Polixenára veti. Azon nap Ákhilles mind tsak a' Polixena nezésével hizlallya ſzemét: és midön már az üdö-is bé kezdene alkonyodni, fel-kél Hekuba a' ſiralomnak helyéröl leányával együtt, és fel-indul a' Királyi udvarba fényes Iliumba; kiket Ákhilles ha tsak ſzemeivel-is keſerveſen és kedveſen kéſír épen a' vár kapujáig. Ezek után meg-tér Ákhilles, és mégyen a' Görög táborra maga sátorába. Mindazáltal a' bolond ſzerelem miatt annyira meglankadott, hogy mihelt ſzállására érkezik, mindgyárt ágyat kéſzíttet magának, és feküdni eſik. Maga-is véſzi eſzébe melly ſokat ártott néki a' Polixena látása; és maga titkos gondolattyában illyen ſzókat forgat: Hiſzem igen veſztém magamat, a' ki magamhoz haſonló vitéz embert a' világon ſem tartok, kit az erös Hektornak haragja-is meg nem ronthatott; ihon jól érzem magamban, egy leánzónak látása miatt mint meg-lankadtam, és óránként ſzem látomáſt mint fogy az eröm: kinek vettem eſzembe, hogy orvoſsága nem találkozik; mert ſem vitézi bátorságom, ſem karjaimnak nagy ereje, ſem elmémnek éleſsége ellene nem állhat az én nyavalyámnak, hanem tsak egyedül Polixena az, a' ki engemet meg-gyógyíthatna. A' mi pedig leg-inkább gyötri ſzivemet, hova léſzen régi jó hirem, nevem, 's nagy emlekezetem a' világ elött? ha meg tudgyák, hogy egy leánzó miatt így meg-tántorodtam, és illy nagyot eſtem. Egyébként orvosságát fel-találnám nyavalyámnak a' leánzónál; de mint hiteſſem-el magammal, hogy az-is kedvébe végyen engemet, kinek apját, báttyát, nemzetségét, ſzép hazáját annyi boſzúval illettem. Nem-is tudok mitsoda ortzával eleibe állani; mihelt ezeket, és

ezek-

ezekhez haſonlokat ortzámra kezd nékem hánni. Egyébaránt nyilva nem lehetne olly kivánsága, mellyre magamat rá nem venném, tsak ö ſe lenne idegen tölem, és ne vetné-meg házáſságomat. Ezen gondolkodási között bé-fordúl az ágyába, és ſzemei teli telnek könyvekkel a' kegyetlen embernek, tsak attól oltalmazván magát, hogy valaki eſzébe ne vegye ſirását. Végre meg-törölvén ſzemeit a' könyhullatáſoktól, nagy ſohajtáſokra fakad-ki, és titkoſon elméjében tsak arról gondolkodik, tovább való ſzándékát mint viheſſe végbe. Végre fel-kelvén ágyából, vizet hozat es meg-moſódik, hogy ſenki eſzébe ne végye ábrázattyáról az ö keſerüségét.

Még-is Akhilles mint tuſakodik ſzerelmével, meg-vonván magát a' hadakozástól.

BÉ-eſtveledik azonban, a' frigynek ideje még-is fentartván; Ákhilles pedig egéſz éjtſzaka tsak azon gondolkodik, mi formán botsáthaſſa követtyét Trójába Hekuba Királyné Aſſzonyhoz, a' ki által Polixenát feleſégül magának nyerhetné; mellyet ha megtselekednék a' Királyné, ö-is végbe vinné azt, hogy az egéſz Görög tábor el-oſzlanék Áſiából, és Trója fel-ſzabadúlna a' vár ſzállástól, és minden tovább való kár, vagy boſzſzúság tétel nélkül mind egyig viſzſza mennének Európába, és ezentúl nem ellenſégnek, hanem baráttyoknak tartanák egymáſt. Illyen gondolati után fel-kél még hajnal előtt ágyából Ákhilles, és a' leg-hiteleſebb ſzolgáját félre ſzólíttya, kinek titkoſon hit alatt minden ſzándékát meg-jelenti, és megparantsollya néki, hogy kéſzüljön mindgyárt a' Priamus Király udvarába fényes Iliumba, a' holott tsak

magával légyen ſzembe Hekuba Királynéval, kit az ö ſzavával mentöl tiſztesſégeſebben köſzöntsön, de titkoſon. A' ſzolga az Ura parantsolattyából meg-indúl Trójába, és a' Királyi udvarban ſzemben lévén Hekubával, az Urának Ákhilleſnek izenetit és kivánságát meg-jelenti. A' Királyné pedig noha meg-keſeredett elmével vólt, és a' követséget ſok keſerves fohászkodás nélkül nem hallhattya; mindazonáltal ſzép okoſsággal birván az Aſszony, meg-gyözi magát, és nagy-tsendeſen illyen válaſzt téſzen a' követnek: Barátom, menny viſzſza az Uradhoz, és én ſzómmal-is haſonló betsülettel köſzöntsed; és ezt néki bizváſt meg-jelentsed, hogy a' mi rajtam áll a' dologban, hátra maradó nem léſzek abban; mindazáltal, hogy bizonyoſabb vége légyen fáratságodnak, meg-jelentem a' Királynak, és nagyobbik fiamnak Páriſnak az Urad kivánságát; kiktöl válaſzom lévén, azt-is meg-jelentem ugyan te általad az Uradnak, tsak harmad nap múlva jöjj-el, és jelentsd-meg magadat nékem. Illyen válaſzſzal viſzſza-térvén a' követ, meg-jelenti az Urának épen a' válaſzt; kire nézve meg-vidámodik Ákhilles, és mindgyárt jobb kedvel léſzen, elégſéges reménſéggel táplálván magát. Azalatt a' Királyné jó alkalmatoſsággal meg-jelenti a' Királynak, és Páriſnak titkoſon, Ákhilleſnek minden kivánságit, és a' mellet minden igéretit. Mellyet hallván Priamus, le-függeſztett fövel majd egy egéſz óráig gondolkodik, addig ſemmit ſem ſzólván; végre nagy ſohajtáſſal így felel a' feleſégének: Oh kedves házas-társom, hogy tudnám meg-mondani, ſzivemben melly nagy ſzorongattatáſom vagyon! hogy leheſſen éñékem barátommá fogadnom ollyan nagy ellenſégemet, a' ki az én

életem-

életemnek iſtapját vénſégemre el-vette én tölem, holott mióltától fogváſt Hektor az ö koporſójában nyugſzik, azólta látni való dolog, minémü nagy bátorságot vettek a' Görögök, 's melly ſzemlátomáſt igyekeznek e' városnak és mindnyájunknak veſzedelmére. Mindazáltal, a' nagyobb gonoſzt tartván elöttem, hogy immár akar-tsak azok a' fiaim élheſſenek, kik eddig meg-maradtak, és vénſégemnek egy kis nyugodalmat találjyak; noha kedvem ellen, de még ſem mondok ellene végezéſteknek. Ugy mindazonáltal, hogy láthaſſam elsöben igéretinek gyümöltsét; hogy gyalázatunkra tsalárdság ne eſsék rajtunk, és Királyi házunkon. Páris-is hallván az apja tetſzéſét, ahoz mindenekben ſzabta tanátsát, kiváltképen ez okra nézve, hogy Hélena ö nála meg-maradhaſſon egéſz életéig; tudván, Ákhilles hogy nem vólna igaz barátya Méneláuſnak. El-telvén azért a' három napok, meg-jelenti magát az Ákhilles ſzolgája Iliumban Hekuba Királyné Aſſzonnak; kivel ſzembe lévén a' Királyné, ezen ſzókkal izen Ákhilleſnek: Bizváſt megmondgyad az Uradnak, hogy én ſzembe lévén Priamus Királlyal, 's mind pedig fiammal Páriſſal, meg-jelentettem nékik az Urad kívánságát és igéretit; kik ſemmiben nem idegenkednek az Uradtól: ugy mindazáltal, hogy elsöben igyekezzék Akhilles jó igéretit bé-tellyesíteni. Eziránt immár tsak az ö ſzabadságában léſzen, mi tévö akar lenni; mindazáltal, hogy az el-kezdett dolog jobb módgyával végbe mennyen, ideig ſzükség nagy titokban lenni, és okoſon forgolódni mindenekben. Ezzel a' válaſzſzal botsátván-el Hekuba a' követet, titkoſon és igaſságoſon mindeneket meg-viſzen az Urának. Ákhilles azért nagy ſzeretettöl

tettől viſeltetvén, és által-látván, hogy külömben a' Polixena házaſságához nē férhet, hanē ha igíretit végbe viſzi, gyakran forgattya azt-is elméjében, minémü nagy dólgokra kötötte magát Priamus elött, a' mellyekbē igen nagy kétség forog, ha viheti-é végbe, vagy nem fel-tött tzélját, és fogadását: ehezképeſt nem kitsíny törödési vannak elméjében; mivel ugy ſzokott lenni, hogy valamihez embernek hirtelen és rendetlen kivánsága indúl, tsak kedvét töltheſſe, ereje felett való munkára-is örömeſt ajánlya magát, későn vévén eſzébe, mire leheſſen tehetsége. Mindazáltal, nagy reménség táplállya Ákhilleſt, hogy az ö jó magaviſeléséröl meg-emlekeznek a' Görögök, és olly tekintet léſzen tanátsára, hogy ha jovallani fogja a' hadakozásnak félben hagyását, és békeſséggel hazájokban való téréſeket, annál inkább, ha meg vonſza magát az hadakozáſtól; mindnyájan egyet fognak érteni véle a' Görögök: és így Trójját-is meg-ſzabadíttya a' háboruságtól és minden oſtromtól. Illyen reménſégtöl viſeltetvén, mégyen Palamédes Királyhoz, kérvén ötet, hogy a' Fejedelmeket mind egyig gyütse öſzve ſzükſéges beſzéllgetésre nézve; kinek akarattya ſzerint Palamides mind elé-hivattya sátorába az egéſz Görög táboron lévö nagy rendeket: kik midön öſzvegyültek vólna közönségeſen, így ſzóll Ákhilles nékiek. Kedves jó-akaro Uraim, igaz barátim, és ſokan vér ſzerint való Atyámfiai, noha eddig nem ſzóllottam, mindazáltal, a' mit régtöl fogváſt ſzivemben tartottam, ideje már, hogy néktek meg-jelentsem. Tudgyátok mindnyájan, mennyi ideje légyen, miólta édes hazánkat a' tengereken túl meſzſze hagytuk, gyermekünk, 's feleségünk, és egyéb kedvesink felöl valami bizonyoſt

nyoſt még tsak hirrel ſem hallhatunk; a' mellet, ez idegen földön mennyi költségünket veſztegettük-el; de a' mi nagyobb, 's ezeknél ſokkal ſiralmaſabb, tudgyuk aztis, mennyi nagy rendek, és nevezetes Fö Királyok, nagy vezérlö Urak veſztenek-el közzülünk, a' mi hazánknak ki-mondhatatlan nagy kárával. Ezek pedig miért löttenek, ha jól meg-gondoljuk, úgy tetſzik, nem egyébért, hanem egy embernek Méneláusnak kedvéjért, és annak feleſégéjért Hélenájért. Itíljemeg akarki, ha annak a' ſzemélynek tartozunk-é többel, vagy nemzetünknek és édes hazánknak, vagy magunk ſzeméllyének-is, kik még egynehányan megmaradtunk az ellenſég fegyverétöl? bizonyára drágább annál eddig-is a' nagy Görög orſzágnak a' Méneláusért való fáradozás, és boſzſzú üzés. A' többi között magam ſzeméllyéröl-is meg-vallhatom, minémü keſerves és mély ſebeket vöttem-fel; a' többi között, a' Hektor halálának idején ollyan tsapáſt, ki miatt életemhez többé reménségem nem vala. Én kivüllem pedig vagyon-é vagy egy nevezetes ember, a' ki keſerves fájdalmát és ſeb-helyeit nem mutathatná; ha a' meg-hólttakat el-hallgattyuk-is, nyilva nem kellett vólna nékünk Hélenát illyen nagy árron, ennyi teſtünk ſzakadásával fel-keresnünk. Ugy tetſzik, nem olly ſzükös a' világ, kiben egy tiſzteſséges Aſzſzonyi ſzemélyt nem találna Méneláus, ha Hélenát a' ſzerentse el-vette-is töle. Nem-is tudhatom, mi végre ne kelleſsék el-távoznunk Trója városſsától, holott erös, magos kö-falai máig-is minden bántódás nélkül fenállanak, annak egy köve-is még eddig helyéböl meg nem mozdúlt. Annakfelette, mennyi vitézlö rendekkel légyen meg-rakva, azt nem tagadhattyuk;

mert valóban vagyon hirünkel. És mivel ama' nagy hirü nevü erös Hektor-is a' mi erönk által el-veſzett, és ö véle együtt elég hatalmas Királyok, és nevezetes nagy rendek; úgy tetſzik aval betsületünknek eléggé meg-feleltünk, és illendö boſzſzú-tétel nélkül ellenségünk mellöl el nem távozunk. Hélenát ha ide hadgyuk, aval-is adoſsá ſemmiben nem maradunk, a' mi hatalmunkban lévén máig-is a' Priamus Király húga Heſiona, a' kit ſem nemzetségére, ſem egyéb állapottyára nézve fellyül nem halladott vólt Hélena. Ezzel végezvén hoſzſzú tanátsát Ákhilles, meg-ſzünik beſzédétöl, és helyébe ül. De Thoás Király és Ménéſtéus az Athénásbéli vitézeknek vitéz Kapitánnya, ſok kemény beſzédekkel ellene mondanak az Akhilles tetſzésének, a' több Görög Királyoknak nagyobb réſzével együtt. Kihezképeſt, Ákhilles nagy haragra gerjed, meg-parantsolván az alatta való Mirmidonoknak, hogy azontúl az Áſiai vitézek ellen fegyvert ne fogjanak, és a' Görögöknek akarmi ſzükségekben-is ſegítséget ne adgyanak.

Azon közben éléſekböl igen meg-fogyatkoznak a' Görögök, úgyañyira hogy a' köz rend tsak nem éhel halásra jut. Palamédes Király azért iſmét gyüléſt hirdet, a' mellyben Agamemnon Királyt rendelik, hogy igen ſietve gáljákra kéſzüllyön, és éjjel nappal mennyen Téléfus Királyhoz, mentöl hamarább elégſéges éléſt hozván a' tábor ſzámára. Kiknek végezéſét Agamemnon nagy engedelmeſséggel meg-hallgattya, és minden hallogatás nélkül meg-indúl Meſsána tartománnyába, a' kit Télefus Király igen nagy örömmel és betsülettel lát, és tsak hamar meg-terhelvén a' gáljákat mindenféle ſzükſéges éléſekkel, viſzſza ſiet

Aga-

Agamemnon a' Görög táborra; a' hol igen nagy kívánsággal várta a' meg-fogyatkozott nép. Palamédes az ö tiſztiben ſzorgalmatoſon akarván el-járni, a' tengerre mégyen, és ott meg-nézegetvén a' gáljákat, a' minémü fogyatkozáſokat láttya azoknak, fel-építteti, hogy azaránt-is a' Görögöknek hátra maradáſok ne légyen.

A' tizedik hartzról: és Deiphobus, Sárpédon haláláról, és a' Palamédes veſzedelméről.

AZon hoſzſzú frigynek végre ideje el-telvén, mind a' Görögök, mind a' Trójabéliek hadra kéſzülnek, és a' ſzéles mezön egymáſſal ſzembe ſzállanak; a' hol ſzokás ſzerint nagy gyülölſséggel öſzve roppan a' két tábor, és ſokan húllanak-el a' vitézlö rendek közzül. Deiphobus ki-rugaſzkodván a' ſeregböl elé-véſzi Kréſéuſt nagy bátorsággal, az Agreſta Királlyát; kit minden félelem nélkül meg-vár Kréſéus, és ragadván fényes dárdáját nagy erövel meg-ütközik véle, vala-mint a' lovának ſebeſségétöl ki-telhetett: mindazáltal Deiphobus nagyobb erövel birván, olly hatalmas ütközetet téſzen, hogy le-fordítván lováról ellenſégét olly ſebet ejt rajta, ki miatt ugyan ott mindgyárt végét éri életének Kréſéus. A' Kréſéus Király halálán igen meg-bódúlnak a' Görögök, a' kiért örömeſt boſzſzút akarnának állani; de mivelhogy a' Trójabéliek azon nagy bátorságot vettek, annál keményebben kezdenek forgolódni, úgyannnyira, hogy a' Görögöket meg-ſutamtattyák. Mellyet vévén eſzébe Palamédes, Diomédeſſel együtt húſz ezered magokkal elſietnek, és ſegítséget viſznek a' meg-gyözött Görögöknek. Azok után tsak hamar el-érkezik a' nagy

Deiphobus Kréſéus Királyt le vágja.

Telamonius Ajáx-is, ki miatt a' Trójaiak meg-tsendesednek; Ajáx pedig elé-véßi Siſiénuſt Priamus Királynak egyik fiát, és annak úgy találllya öklelni a' karját, hogy annakutánna ſoha fel nem birta kezét, és a' hadakozásra alkalmatlan vólt Siſiénus. Mellyet látván Deiphobus, tellyes méreggel Ajáx ellen indúl, boßßút akarván attyafiáért állani, és úgy ökleli ellenſégét óldalban, hogy a' földre eſik a' nagy Ajáx lováról. Mellyet látván Palamédes, boßßú-állásra indúl, és Deiphobusnak rugaßkodván, a' ſiſakot ki-veri fejéből, és iſmég újolag néki fordúlván úgy ökleli melyben, hogy a' Deiphobus melyében törik a' Palamédes dárdaja, és azon darabját benne hadgya. Látván Páris a' nagy halálos ſebet kedves attyafián Deiphobuſon, mind ollyan ßorongatás között-is ſok könyhúllatási között ki-viſi a' ſeregek közzül, és Trója városába indíttya; ki midön a' városba bé vitetett vólna, ott egyßer fel-nyitván ßemeit, meg-láttya a' báttyát Páriſt, és mond néki: Vallyon édes bátyám meg-engeded-é, hogy a' keſerü halál el-nyeljen engemet, és a' poklokra mennyek-le? Én azért téged tsak azon kérlek, hogy minek elötte e' nagy dárdának darabját ki-vonnyad a' teſtemből, menny-el ſietve, es álly boßßút az én halálomért ellenſégemen, bár tsak addig ne haljak-meg, míg elsöbben annak hallyam halálát. Hallván azért Páris, majdon meg-halandó kedves attyafiának utólsó beßédit, és eſedezéſit, maga ſem kivánnya tovább életét; hanem fegyverét kapván, jó lovára fel-fordúl, és ſiet a' táborra ellenſégi közzé. Kinek tsak Palamédesre vólt minden vigyázása; kire egykor rá talál, úgy hogy ßintén Sárpédon ellen támadott vólna, és vitéz módon forgatná magát

a' Tró-

a' Trójaiak ellen: Akkor Sárpédon Palamédes ellen valóban igyekezett, és midön már Palamédeſt ſzintén el-győzte vólna, és halálához láttatnék közél lenni, maga óltalmában Palamédes hegyes törrel ugy találja döfni a' köldökén alól Sárpédont, hogy ugyan ott mindgyárt hátra eſik, és ſzörnyü halállal véſz-el. Keſerveſen nézvén azt Páris, söt az egéſz Trójai hadonis a' nagy győzedelmet, mellyet kezdett vólt rajtok venni Palamédes, annal inkább meg-búsúl, és egy mérges nyilat vetvén kéz-ijába, aránzóban véſzi Palamédeſt, kinek úgy találja a' torkát löni, hogy mindgyárt ketté ſzakad a' gégéje, és attól fogváſt egy ſzót ſem mondhatván, halva mégyen a' földre lovárol Palamédes. Illyen nagy vezérlö Királlyoknak eſetit eſzekbe vévén a' Görögök, meg-rémülnek, és el-bódúlnak miatta, úgy hogy ſemmi után meg nem téríthették öket, hanem valamint lehetett, ſzaladtak a' tábor felé, kiknek hátokon lévén a' Trójabéliek, ſzámtalan ſokat fogyattanak-el bennek. Látván a' Görögök magoknak illyen nagy veſzedelmét, viſzſza-fordúlnak ellenſégekre; de bátorságot vévén a' Trójabéliek, le-ſzállanak lovokról mindnyájan, és iſmég annyira meg tollyák a' Görögöket, hogy a' sátorok mellöl-is el-üzik öket, és ott prédának eſvén a' Trójai vitézek, kivánságok ſzerint dúllyák-fel a' sátorokat, honnat ſok gazdagságot, aranyat és ezüſtöt viſznek-ki. Ugyan akkor Páris és Tróilus harmintz ezered magokkal a' tenger parttyára mennek, a' holott fel-gyújtyák a' Görögök hajóit, és ſokat porrá téſznek közzülök. Nagy veſzedelmek vagyon ott a' Görögöknek, az ég-is megſetétedik nagy darab helyen a' temérdek füſt miatt, melly a' ſok Görög hajók közzül ki-tekeredik; a' láng

Sárpédőt levágja Palamédes.

Palamédes halála.

pedig olly magoſſan ment-fel az ég felé, hogy azt egy néhány tartományokra Trója városſából-is jól láthatták, kiváltképen a' magos és fényes Iliumból. Látván e' nagy veſzedelmet, nagy félelemben forgott a' Görög tábor allapottya; hanem végre a' nagy Telamónius Ajáx, igen nagy ſokaságot véſzen-fel az egéſz Görög táborról, és temérdek hadakkal mégyen a' Trójai ſeregekre, ott mindgyárt iſzonyú vér-ontás támad, zeng az ég a' dárda és egyéb fegyver töréſektöl, húllanak a' vitézek mind két felöl. Akkor a' Görögök hajója közzül tsak egy-is meg nem maradott volna, ha a' nagy Telamónius Ajáx ne érkezzék, a' ki tsak maga ſzemélyében-is tsudálatos dolgokat vitt az nap végbe; mindazáltal, ötſzáz hajójoknál még-is több égett-el azon nap. Nagy gyözedelmet vettek az nap a' Trójabéliek, mert a' Görögök közzül ſokat fogyattanak-el, ſokan olly nyomorúlt ſebekbe eſtek mind a' tüz, 's mind a' fegyver miatt, hogy többé nem hadakozhattak, hanem el kellet azoknak oſzolniok a' táborról. Azok között egy Héber nevü nevezetes iffjú a' Thrácziai Királynak egy fia a' melyében rontott dárdának darabját a' maga melyében Ákhilles eleibe viſzi, a' ki akkor maga sátorában tsendeſen múlatott, nem akarván hartzolni Polixena kedvéjért. Héber azért keſerves és boſzſzús ſzókkal illeti Ákhilleſt, ſzemére hányván, hogy nem az igaz barátsághoz illik a' miket tselekeſzik; látván utólsó veſzedelmére jutni a' Görög nemzetetet, miért nem tarttya a' régi kötéshez magát; miért nem ſegiti meg Nemzetségét, holott módgya vólna benne? miért nem indúl-meg, ollyan halálos ſebekben látván attyafiait? Akkor a' Héber melyéből ki-húzván a' dárdának darabját,

ugyan

ugyan ott Ákhilles ſzemei láttára laſſan laſſan, el bádgyad, es el-fogy élete Hébernek. Érkezik azonban Ákhillesnek-is vitéz ſzolgája a' hartzról, kitöl tudakozik Ákhilles, mi karban vólna állapottyok a' Görögöknek: a' ki könyhúllatási között így felel: Oh Uram, nem vólt még a' Görögöknek illyen romláſok, nem vólt Aſiának illyen gyözedelme, a' minémü moſt vagyon! mert úgy hiſzem, Trójában férjfi ſem maradott, a' minémü nagy ſokaság onnét ki-jött, és úgy el-nyomták a' Görögöket, hogy nem tudom én, állhatnak-é többſzör lábra, vagy nem! Immár mindazáltal a' nagy munkában a' Trójabéliek-is igen meg-fáradtak: kihezképeſt Uram, moſt ha lovadra fordulnál, és ellenek a' te nagy eröddel ki-mennél, tsak ſzined elött-is meg-futamodnának azok; nem találkoznék a' ki ellened állana, és így örök emlekezetre méltó ditsíretet nyernél magadnak. Ákhilles mindazáltal, ſem ſzolgájának beſzédén, ſem a' Héber halálán meg nem indúl; hanem mindeneket hallatlanná és látatlanná téſzen, mint nagy boſzſzútól viſeltetett, és egyſzer'smind ſzerelem törében eſett ember; mivel a' nagy embereknek-is annyira bé-dugja ſzemeket a' rendetlen ſzeretet, hogy ſem kötelesſégekre, ſem betsületekre nem vigyázhatnak azok a' ſzemek, mellyeket a' ſzerelemnek hályogja bé-fogott. Azalatt a' hadakozáſnak és vér-ontáſnak ſzüneti tsak ugyan nem lett; de hogy a' nap-is már el kezdett vólt bútsúzni tölök, kételen ſzünniek kell a' hartztól, és a' gyözedelmes ſeregeket Tróilus és Páris bé-viſzik a' városba, a' holott még jajgatáſok és kínok között életben talállyák Deiphobuſt, egyteſtvér attyokfiát; a' kit annyira ſzerettenek, hogy véle együtt magok-is kívántanak

tanak vólna meg-halni. Deiphobus még valamennyire pislogván a' szemeivel, lasú szóval, a' mint lehet, meg-kérdi Páristól, ha élne még az ö ellensége, ki miatt a' halálos sebet szenvedte; kinek meg-mondgya Páris, hogy azon elégséges boszszúját töltötte, és keserü halállal életének végét érte. Azon szókra meghadgya Deiphobus, hogy vonnyák-ki már a' dárda darabot testéből; mellyet mihelt ki-vonnak a' melyéből, öis mindgyárt el-lankad, és meg hal. A' Deiphobus halálán Trójában mindenek gyászba öltöznek, és egy ideig nagy szomorúságot töltenek-el miatta. Ollyan nagy két Fejedelemnek azon egy üdöben elvesztésén, minemü keserüsége vólt Priamusnak és Hekubának, könnyü meg-itílni, arról iráſomat nem nyújtom. Elég az, hogy miattok igen meg-lankadott a' Trójai állapot; mert ezek löttek vólna már erös oszlopi az egész város meg-maradásának; de mivel az ö hólt testek a' tiztességes el-takarításánál egyebet nem kiván; Priamus Király nagy költséggel temetö helyt épittet, és draga koporsokba téteti a' testeket. Más felöl a' Görög táboron-is össze-gyülnek, ök-is emlekezetre Palamédes Királynak Királyi temetéſt szerzenek, és keseregvén egy ideig hólt teste felett, nagy épületet hagynak temetöje felett. Mivel pedig egy bizonyos Fö vezérlö Király nélkül nem lehetnek, közönséges akaratból Agamemnont választtyák ismég, és az egész hadnak Generálisságára fel-emelik.

Tróilusnak tsudálatos nagy erejéről.

MÁsod nap Trójában ismét minden útszákon megverik a' dobokat, készülöre trombitákat fúnak, és a' seregeket jó módgyával el-rendelvén a' mezöre ki-

ki-ſzállanak; kiket látván a' Görögök, vitéz módra kéſzen el-várnak: és ott iſmét meg-ütközvén a' két tábor, léſzen rettenetes kiáltás és ordítás, rontván és kegyetlenül hullatván egymáſt; és noha az nap ſetét felyhö boríttya-bé a' földet, és a' zápor-esö keménnyen eſik reájok, mindazáltal azzal ſemmit ſem gondolnak, 's a' vér-ontástól ugyan tsak nem ſzünnek. A' Görögök ellen boſzſzujokat akarván állani Deiphobusért és Sárpédonért, vakmerö módon hartzolnak, és a' Görögökben ſzámtalan ſokat húllatnak-el. Tróilus-is az ö ſeregivel meg-üti öket: kinek egy darab ideig ellene állanak ugyan; de ſokáig nem ſzenvedvedhetvén a' Tróilus bátorságát és hatalmas erejét, meg-futamodnak elötte a' Görögök. Kik a' zápor-esö miatt magok óltalmára-is alkalmatlanok lévén, tsak az egy ſzaladásban vetik reménſégeket. A' Trójabéliek pedig mindenütt a' hátokon vannak, és a' táborokra a' sátorokig üzik öket; tsak-hogy a' nagy zápor esö miatt azoknak-is el-ázván köntösök és fegyverek, kiváltképē kéz-ijokban az idegek; oda hadgyák öket, és a' Trójaiak viſzſza-mennek a' városba. De a' virradtát-is alig várhattyák, hogy jó-hajnalban ki-mehetſſenek a' hartzra; mert még nap fel-jöte elött hartzot indítanak: kiknek Tróilus nagy ſereggel utánnok menvén, bátorságot ád nékik, és az nap egéſz ſetét eſtvéig hadakoznak; a' hol Tróilus kiváltképen a' többi közzül ki-válván, nagy erejét és vitézſégét mutattya, az ellenſégiben ſokat el-fogyatván, leg-inkább a' nagy rendek és Kapitányok közzül. Az üdöben hét egéſz napig nem vólt ſzüneti a' ſok ellenkedéſnek és vagdalkozáſnak; hanē az eſtve válaſztotta-el mindenkor öket egymástól. Ez okon meg-rakodván a'

mezönek minden helyei hólt teſtekkel, meg-ſokallyák a' Görögök a' hartzot, és bé-küldnek fényes Iliumba Priamus Királyhoz, kitöl két hólnapig tartó frigyet ſzerzenek, és azt nagy hittel meg-erösítik egymás között. Azon frigy alatt Agamemnon tekintetes követeket küld a' nagy Ákhilleshez, úgymint a' vén Neſtort, bölts Ulyſſeſt, és az erös Diomédeſt, a' végre hogy intenék Ákhilleſt, és kérnék egyſzersmind, hogy ne nézné ollyan hivolkodó ſzemmel maga nemzetségének naponként való romlását; hanem tennéle magán-való boſzſzúit, és a' több Görögökkel együtt hartzolna ö-is vitéz módon, régi jó ſzokáſa ſzerint. El-mennek azok a' Király parantsolattyára; kiket Ákhilles betsülettel és vidám ortzával fogad sátorában. Elsöben-is azért a' jó ſzava tudó Ulyſſes kezdi-el beſzédét, és mond Ákhilleſnek: Vallyon édes atyámfia, vitézſséggel hatalmas Fejedelem, Ákhilles, nem meg-egyezett akaratból hagytuké-el mindnyájan hazánkat? nem a' végre indúltunké-meg, hogy betsületes hirünket nevünket örök emlekezetre ki-terjeſzſzük e' világon, és hogy igaz és méltó boſzſzúnkat állyuk Priamuſon, hogy Trója városſát mindeneſtöl, és a' fényes Iliumot tövéből ki-forgaſſuk? úgy tetſzik, eñek a' végezéſnek ſoha ellene nem mondottál. Honnat vagyon moſt elébbi elmédnek illyen nagy változáſa? meg-akarodé homályosítani nagy hirednek nevednek tündöklö betsületit? hiſzem láttad, 's látod mindennap ſzemeiddel ki-mondhatatlan kárunkat, kedves atyánkfiaitól való meg-váláſunkat, kiket a' Trójai vitézek fel-méſzárlottak: látod nagy költséggel való gáljáinkat mint el-puſztították tüzzel, és tellyeſséggel hamuvá tették; aranyas, és ſok kintstsel

Hetedik Frigy.

meg-

meg-rakott sátorinkat a' tábor helyünkön egynéhány izben fel-forgatták 's fel-verék; a' miket szerettek drága partékáink közzül, magoknak el-ragadozták. A' közöttünk való méltóságos Királyokat már nagy részint el-fogyatták: és mind ezeket el-töltvén rajtunk, mikor leg-inkább illenék a' költsönnek megadása, a' boszszú-állás mellöl akkor állottál-el, (: ha jól gondolkodol:) betsületednek nem kitsíny sérelmével. Hiszem, most vólna már nékünk-is nagyobb reménségünk fel-tett célunknak végbe vitelére, holott a' te hatalmas kezed által el-veszett a' mi kegyetlen ellenségünk az erös Hektor, kiben vólt a' Priamus házának, és egész Ásiának minden bizodalma; attól már nem félhetünk. Annakfelette, ihon nem régen a' jó-vitéz Deiphobus-is el-esett, kiben Hektor után vólt minden reménsége Trójának. Gondold-meg, mennyi tested szakadásával, és mennyi sebeid fájdalmával szerzetted ezt a' szép tiszteséget, mellyben vagy, és hirdet téged az egész világ. Kelly-fel ismég, adgy bútsút e' haszontalan heverésnek; ha eddig nem szántad véredet nemzetedért, ezután se vond-meg szolgálatodat hazádért; mert a' természetnek törvénye szerint aval tartozol. Öltözzél fegyveredbe ismég, vedd kezedbe gyözedelmes dárdádat: mert meg kell vallanunk, hogy nálad nélkül füstöt vét minden szándékunk; de veled együtt, úgy tetszik, kezünkön viselnök a' szép gyözedelmet. Ebben hagyván beszédét Ulysses, Ákhilles illyen szókkal felel-meg néki: Kedves Atyámfia, nagy elméjü Ulysses, igen okosón és redesen beszélesz, mivel az Istenek tégedet nagy értelemmel áldottak meg; ahozképest, gondolkodgyál tovább-is, én-is azon kérlek tégedet, és itild-

meg, ha nem nagy bolondság bántott-é bennünket mindnyájan, mikor szép hazánkat, édes lakó helyünket el-hagytuk, és az egy Méneláus feleségének felkeresésséért ennyi veszedelemre adtuk magunkat, ennyi halálos ellenségeket szerzetünk magunknak, és a' mint magad-is mondád, ennyi méltóságos Királyoktól, 's atyánkfiaitól kelletett meg-válnunk. És midön e' nagy háborúságnak es indúlatunknak oka világ eleibe terjed, itild-meg magad, ha gyalázatot fogunk-é érdemleni, vagy betsületet? Nem jobb lött vólna-é Palamédes Királynak otthon a' maga országára vigyázni, körülötte valókra gondot viselni, hogysem kínos sebekben veszni, és testének idegen földön el-temettetni; holott a' többiről-is ugyan tsak azt mondhattyuk, kiket ennek a' földnek setét gyomrában hagytunk. Látni való dolog, a' világnak Nemes és Fö rendi mind ebbe a' helybe gyült; ha abban mesterkedünk, hogy azok itt végezzék életeket, megfoztyuk a' földet az Uri rendektöl, es parazt állapotra hozzuk az egész világot. Mindnyájan tanúlhatunk Hektor példájából; a' többi között énis eleget tanultam ebböl: mert a' mint az a' hatalmas vitéz egy órában el-veszett, az élök száma közzül ki-esett; azon esetet várhattyák máſok-is, azont várom én-is magamra, a' ki nem vagyok jobb sem erösseb Hektornál. Kihezképest, én hozzám ugyan szabadon el-jö hettek: de magatokat haszontalan munkában töritek; mert ideje vólt bútsút vennem, aztis vettem már ez veszedelmes hadakozástól. Söt eddig való betsületemet hogy egy szempillantásig való halál el-fordítsa, tovább nem kotzkáztatom. Azonban, ha találkozik-is jó hiremnek nevemnek rágalmazója, nem sokat gon-

gondolok véle; mert nem láttam ollyan egyenes erköltsü embert, kihez hólta után háládatlan nem lött volna e' világ; söt könnyebben felejtkeznek-el az emberek, mint jóval fizeſſenek a' ſzolgálatért. Ez három Görög Fejedelmek eleget munkálódtak, minden meſterſégeket meg-vetették; de ſem az Agamemnon kérése, ſem ezeknek törekedéſek nem haſznált Ákhilles elött; hanem ö tsak azt adta tanátsúl, hogy minekelötte el-fogygyanak a' nagy Nemzetböl álló Királyok, addig kereſſenek békeſéget, es jó módok alatt veſſenek barátságot Priamuſſal. Ulyſſes, Diomédes, es Neſtor viſzſza mennek a' válaſzſzal Agamemnon Királyhoz, és rend ſzerint eleibe rakják az Ákhilles tanátsát. Kihezképeſt, Agamemnon közönſéges gyüléſt hirdet a' hol midön jelen vólnának minden Fejedelmek, Hadnagyok, Urak és nagy rendek, megjelenti nékik az Ákhilles tetſzéſét: és azt-is hogy ezentúl nála nélkül el kell lenniek; mert a' továbbvaló hadakozásra ſemmiképen nem vólna kedve Ákhilleſnek. Meg-jelenti azt-is, mi formában jovallya a' hazájokba való békeſéges téréſt, és Priamus Királlyal a' békeſég ſzerzéſt. Ezeket eleikbe adván, kéri mindnyájan a' nagy rendeket, hogy kiki ſzive állását, és akarattyát, kedvezés nélkül meg-jelentse, és annál tovább beſzédét nem nyujttya Agamemnon. Méneláus lévén a' ſzólásban elsö, néki ſemmi réſzében nem tetſzik az Ákhilles tanátsa, és a' békeſég kivánást illetlennek mondgya. Hektor és Deiphobus halála után, holott azóltától fogváſt a' Trójabéliek hólt elevenek inkább, hogy-ſem az élök ſzámában tartanák magokat. Azon kivül ámbár Ákhilles meg-vonnya-is magát (: ugymond Méneláus :) de még ſem

metzödik-el a' mi reménségünk, hogy ezentúl már győzedelmünk ne lenne Priamus Király ellen. Ulyſſes mindazáltal, és Neſtor nagy fen ellene mondanak a' Ménelaus tanátsának, mondván: Nem nagy tsuda, ha Ménelaus nem kivánnya a' ſzép békeſséget, és hazájába való viſſza menetelt, holott önéki eſze kedve abban forog, minémü úton juthaſſon elveſzett feleſégéhez Hélenához: mert ha el-veſzett Hektor, fen-vagyon az öttse Tróilus, a' ki haſonló bátorsággal és erövel bir, a' ki vitézi maga-viſeléſéröl elégſéges jeleket hágy tsak-nem mindennap táborunkon. Ha Deiphobus el-ment az élök közzül, helyébe állott az attyafia Páris, a' ki végbe viſi az öttsének tiſztit: kihezképeſt, ezek-is mindenekben a' békeſséget, és a' viſſza-menetelt javallyák. De Kalkás a' Trója árulója és Papja, mintegy fergeteges dühös eb, fel-kiált a' Görögök között, illyen ſzókkal: Hatalmas Királlyok és Fejedelmek, mit miveltek? ne bolondoskodgyatok, és az Iſtenek igéretit ſemminek ne véllyétek; mert azok énnékem minden bizonnyal jelentéſt tettek a' ti győzedelmetekröl: vajki rettenetes dolog az Iſtenek végezéſét bontogatni. Azért, bátran légyetek, egyenlö akarattal fegyverbe öltözzetek, és a' Trójabéliek ellen vitézi módon emberkedgyetek; addig meg ſe lankadgyon a' ti kezetek, míg rajtok győzedelmet nem véſztek: mivel nem ſzenved változáſt az Iſtenek igéreti. Kalkás Papnak illyen biztatására nézve fel-zendülnek a' Görögök mindnyájan, bátorságot véſznek, és Ákhilleſſel ſemmit ſem gondolnak, akar mennyen ſegítségekre, akar ne, nála nélkül-is egyenlö akarattal fel-ajánllyák magokat a' Trójaiak ellen való hadakozásra.

A'

A' tizenegyedik Hartzról.

EL-telvén a' két hólnapig tartó frigy, és hittel való kötelességek fel-szabadúlván, elsöben-is a' Görögök seregeket rendelnek, és táborba szállanak-ki a' sik-mezöre. Kiket látván az Ásiabéliek készen lenni, ök-is minden késedelem nélkül rendeltt seregekben ki-mennek ellenek: és meg-ütközvén a' két nagy tábor, vészedelmes haraggal ronttyák és vágják egymást. Mindazáltal, mind két részről egyaránt vésznek az emberek; de Tróilus mind untalan eszében tartván az ö báttya vészedelmét, nem lehetet nyugodalma, kivánván méltó bossút állani attyafiaiért; ahozképeſt, válogatott sereget gyüjt tanúltt és vitéz baráti 's szolgai között-is: és azokkal ö-is ki-üt Trója várossából, és véletlenül meg-ütvén a' Görög tábort, igen nagy tsapást és bódúlást indít közöttök. Ö róla-is azt irja Dáres Frigius, hogy az nap közel ezer embert vágott vólna le ellenségi közzül; nap estig tartván akkor a' hartz el-estvelednek, és sötétben térnek-bé a' városba a' Trójaiak.

Másod nap a' Tizenkettödik Hartzot kezdik-el; akkor a' Görögök-is el-búsúlván a' gyalázatot magokról le akarják vetni, mivel annakelötte már egynéhány izben győzedelmeskedtek rajtok a' Trójaiak: kiváltképen Diomédes nyugott seregekkel menvénki a' táborról a' hartzra, izonyú vér-ontást tészen; de maga kezével-is sokat húllat-el a' Trójaiak közzül. Látván Tróilus Diomédesnek ollyan nagy hatalmát, és kegyetlenségét a' társai ellen, ragadgya dárdáját fegyver-hordozójától, és egyenesen azon Görög Fejedelem ellen indúl; kit nagy bátorsággal el-vár Diomédes,

médes, és nagy keménységgel öszve-ütközvén, dárdáját el-ronttya Tróiluson; mindazáltal a' fegyverderék miatt nem sebesíthette-meg Tróilust. De Tróilus olly szörnyü tsapást tészen amazon, hogy nyakra före mégyen-le lováról, és hólt számban maradDiomédes a' földön. Akkor Tróilus-is igen a' szemére hánnya Diomédesnek a' Brisseida szerelmét, mondván néki: Lészen már mivel ditsekedned a' Kalkás leánya előtt. A' Görögök mindazáltal ott meg-tsoportosodván, nagy munkával fel-vészik Diomédest, és a' lovok lábok alól ki-húzván, paisba tészik, mintegy hólt embert, és sátorába viszik a' Görög táborra. Látván Méneláus a' Diomédesen esett halálos sebet, és lováról való le-esését, halálra veti magát Diomédesért, és Tróilus ellen szándékozik, hogy mását adgya a' mit tselekedett Diomédesen; de Tróilus hátra nem állván előtte, kapja azon dárdáját, mellyel Diomédest meg-sebesítette, mivel annak a' nyele még el nem romlott vólt, és úgy ökleli Méneláust-is, hogy az-is le-esik lováról, és le-borúlva köszönti a' földet: a' kinek-is segítségére tsak hamar ott termenek nagy Görög seregek, és kapván Méneláust, azt-is paisba tészik, és úgy viszik a' táborra. Értésére esvén Agamemnonnak ezeknek a' nagy embereknek és többeknek-is, söt a' Görög seregeknek veszedelme, nagy szetséggel lóra fordúl, új segítséget vivén a' Görögök mellé, kikkel kegyetlenül ügyekezik bontani, oszlatni, és fogyatni a' Trójabélieket. Azt-is eszébe vévén Tróilus, annak-is ellene indúl, meg-ütközik véle, és dárdájával le-veti lováról, meg-is sebesíti a' Királyt; mindazáltal nem halálos sebbel. Ezekhezképest, gyarló reménsége lévén Agamemnon Királynak a'

gyö-

győzedelemhez, éjtſzakára-is közelítvén az üdö, félben hadgya a' hartzot, és mentöl-hamarább bé-küld Trojába Priamus Királyhoz, hat holnapig tartó frigyet kivánván töle. Arra nézve Priamus Király gyüléſt hirdet a' városon, és noha ſokaknak nem tetſzik a' frigynek meg-engedése, mindazáltal minthogy az ö hivei közzül-is ſokan eſtenek volt ſebbe, azoknak gyógyítáſokra nézve frigyet köt, és hittel meg-erösſittik egymás között. Azalatt Briſeida az nap Apja kedve és akarattya ellen-is a' Diomédes látogatására el-mégyen, ſebeit tiſztogattya és kötözi, és Tróilusról el-felejtkezvén, kihez való férhez menését tovább nem remélhette, Diomédeshez tsatollya mindeneſtöl fogváſt magát, úgy végez véle, hogyha ſebeiböl kigyógyúlhat, minden tovább-való hallogatás nélkül feleſégének el-véſzi Diomédes. De Agamemnon Király vagyon nagy ſzorongatásban, és búsúl gondolkodáſiban, kétségbe eſvén mindenſtöl fogváſt a' Trójabéliekkel való győzedelemröl, és maga ſzemélye ſzerint mégyen az Ákhilles sátorába, a' régi idejü Neſtor Kapitánt vévén-el magával, kit Ákhilles tiſztelettel, és nagy méltóſággal fogad-bé, 's viſzen-bé sátorába, minden jó kedvet mutatván a' Királyhoz. Akkor ſok ſzóval nógattya, és kérleli Agamemnon Ákhilleſt, hogy ne vonná-el magát tellyeſséggel a' hadakozáſtól, hanem menne-ki ö-is a' Görögök ſegítségére, holott tudgya, 's hallja minden nap a' nagy veſzedelmet; de tsak nem indíthattya-fel, 's nem veheti ſemmire-is Ákhilleſt. Mindazáltal, mint hogy Agamemnont igen ſzerette Ákhilles, az ö baratságáért minden hadát oda igirte, úgy hogy a' Mirmidonok fegyvert fogván, hartzollyanak a' több Görögökkel; de maga ſzemélye

Nyóltzadik Frigy.

szerint hogy ki nem mégyen, ne tsudállyák, mert igen meg-bántódott elmével vagyon, látván hogy semmi jó tanátsa nem kedves a' Görögök elött. Mindazáltal azaránt való jó-akarattyát-is nagy betsülettel vészi, 's köszöni Ákhillesnek Agamemnon, és Nestor. Ezzel Ákhillestöl viszsza-térnek magok sátorokba a' Király és Nestor. Egykor a' hat hólnapi frigynek-is ideje el-telvén, minden felé dobot üttet Agamemnon Király, készülöt fúnak az egész táboron, mellyet hallván Akhilles, ö-is parantsol a' Mirmidonoknak, és maga fel-készíti öket szép fényes fegyverekkel, és rendeltt seregekben ki-állíttya, minden seregnek eleiben tsaknem földig érö zászlókat ád, és sok könyhullatásokkal késíri-ki a' mezöre szép hadait. A' Görög tábor már a' Trójabéliekkel öszve-ütközött, és nagy rikóltással víttanak egymás ellen, az Ákhilles seregi-is lassú menetellel, közelgetnek a' hartzra. Azon hartzon az Ásiai vitézek derekason forgolódtak, és a' Görögöket igen el-nyomták, noha az Áthénásbéli vitéz Kapitány, Ménésteús, mint hatalmas bajnak óltalmazta és biztatta a' Görögöket, a' kire érkezvén Tróilus, egyenesen neki fordúl, hatalmas erövel leveri lováról Ménésteust. Ugyan akkor a' Mirmidonok közzül-is felette sokat le-vág es le-vágat; de minthogy a' nap lekezdett nyugodni, ök-is véget vetnek a' hadakozásban, és bé-térnek Trójába. Alig várják a' virradtát, hogy jó-réggel ismég ki-mennek a' városból, a' Görögök ellen nagy haraggal indúlnak, úgy hogy akarmikor-is annál erösseb hartzot egyet alig tehettek. Polidamás és Filimenis Királyok Thóás Királyt el-fogják, és kötözve Trója felé indíttyák, de nagy erövel utól érvén öket a' Görögök, kiváltképen a' Mirmidonok,

erös

erös hartzal ellene állának a' Trójabélieknek. Azt vévén eſzébe Tróilus, ſiet a' Mirmidonokra, és azok közzül ſokat meg-ſebeſsít; de meg tsoportozván a' Mirmidonok, hatalmaſabbak kezdenek lenni, és Tróiluſt elevenen ügyekezik el-fogni, mivel már lováról-is le-vetették vólt ötet. Azalatt érkezik Páris az ö hadaival, és sürü lövöldözéſeket tévén nyilakkal, meg-fordíttya a' Mirmidonokat, és Tróiluſt meg-ſzabadítván újolag lovára ülteti. A' Tróilus meg-ſzabadítáſa felett igen meg-búsúlnak a' Mirmidonok, és újabb boſzſzú-állásra igyekezvén, kemény hartzot kezdenek, ſokat ellenſégek közzül el-fogyatnak, Priamus Király fiai közzül-is egyet Emárgaron nevüt meg-ölnek. Tróilus azért lóra kapván, és bátorságot vévén, minden tehetségével azon vagyon, hogy mind a' maga ſzemélyéért, mind az attyafiáért boſzſzút állhaſſon, Páris és több vitéz Fejedelmek véle lévén, biztában nagy bátorsággal a' Mirmidonok ſeregére mégyen, azokat vágja, húllattya, és veſzti kegyetlenül. Mindazáltal, nehéz vólt a' Mirmidonok ellen győzedelmet venni; mert azok próbáltt és igen tanúltt vitézek vóltak; de hogy a' Trójabéliek ſokaságát el nem állhatták, ott a' mezön valami régi árkos hely lévén, sántz módgyára abban ſzorúlnak, és onnat-is vitézi módon óltalmazzák magokat. De Tróilus, mint ſértegetö öſztön, mindenütt óldalokban és hátokon lévén, nem maradhatnak miatta; hanem nagy réſze el-véſz a' Mirmidonoknak. Hire futamodik a' Mirmidonok veſzedelmének, és maga Agamemnon Méneláuſſal es a' nagy Telamonius Ajáxal, Ulyſſes, es Diomédes Királyokkal, mivel már Diomédes-is ſebeiböl ki-gyógyúlt vólt ſegitségekre mennek a' Mir-

midonoknak, és ott mindgyárt mind két réſzről iſzonyu vakmerö módon kezdenek hartzolni, a' Görögök ſem akarván veſzedelemben hagyni az ö társokat, a' Trójabéliek ſem akarván gyözedelmek mellöl el-állani. Kihezképeſt, nagy erövel támad a' ſokaság a' Trójabéliekre, és mindē kiméllés nélkül veſztik ronttyák öket. De Tróilus látván veſzedelmét nemzetségének, halálra veti magát, és a' hadnak abba a' ſárnyába mégyen, a' hol leg-nagyobb veſzedelemben forgottak a' Trójabéliek, és a' meg-ſzorúltt népet biztatni kezdi, maga leg-elöl ſerényen forgolódik, egy igen nehéz és ſzéles vaſú dárda lévén a' kezében: a' Görögöknek az Elöl-járóit kezdi tsapkodni; úgy hogy a' Görögök alább kezdenek hagyni a' dologban. Tsakhogy a' nagy Telamonius Ajáx-is érkezik, a' ki viſzontag meg-ſegíti a' Görögöket; és annak a' vitéz Hadnagynak emberſége által a' Görögök iſmét fellyül fordúlnak, helyekböl ki-tollyák a' Trójabélieket, és a' mezöt el kezdik foglalni.

Ez vólt a' tizenhatodik nevezetes hartz a' Görögök és Trójabéliek között, mellyen hihetetlen, melly ſokan veſztenek-el a' vitézekben mind két réſzről. De Tróilus mindenek felett a' Mirmidonok ellen dühösködött, és azoktól ſemmiképen nem akar el-ſzakadni, hanem minden haragját rajtok akarja ki-tölteni; annyira eröt-is kezdett venni a' hatalmas emberekenis, hogy ſenki már ellene nem támadhatott, a' kin gyözedelmet nem vett vólna: kihezképeſt, a' Görögök iſmég el-lankadnak, a' nyereſéggel el-foglaltt mezöt ellenſégeknek hadgyák, és kedvek ellen-is hátat kezdenek adni: kiket ſemmiképen a' hadi Vezérek viſzſza nem téríthetnek; hanem meg-futamodván, a'

Tró-

Trójabéliek mindenütt hátokon vannak, és a' sátorokig tábor helyig vágják öket: a' holott-is nem ſzünik Tróilus, hanem a' tábor helyen-is mind egyre kegyetlenkedik, és a' sátorokból ſzázat vonat-ki a' nagy rendek közzül, és azokat rabságra Trójába küldi hátra kötözött kezekkel, és úgy vét véget az napi hartzolásban, és aval mind a' két réſz helybe telepedik. A' Mirmidonok Quártéllyokba telepedvén, ſebeſsek igen ſokan vóltak közöttök: a' kik pedig el-eſtenek a' hartzon, ſáznak találták-fel hóltt teſteket: kik keſerves panaſzt tévén, igen meg-ſzánnya öket Ákhilles, és könyhúllatás nélkül nẽ hallgathattya jó barátinak, és vitéz ſzolgainak veſzedelmeket; ki miatt, éjtſzakának ideje érkezvén, étel nélkül fekſzik-le, de ſemmit azon éjtſzaka nem alhatik; sötinkább vagyõ nagy nyughatatlanságban ſokféle gondolkodáſi miatt, hol a' boſzſzú-állásra ſzánván magát a' Trójaiak ellen, hol a' Görögök ellen törödik magában, hogy tanátsának tekinteti nem vólt a' nagy rendek elött. Más felöl jut eſzébe Pólixena-is; hogyha Priamuſnak tett igéreti mellöl el-áll, annál inkább el-metſzödik minden reménſége, és nem hitetheti-el magával, hogy leányát házas-társúl néki adgya, ha újabb-újabb boſzſzúval illeti fogadáſa ellen. Fél attól-is, hogy a' Királyné Hekuba, állhatatlanságát ſzemére ne hánnya. Illyen gondolkodáſokban egynéhány napokat tölt-el Ákhilles, kétségben forgatván akarattyát, minek légyen el-követöje.

Azalatt iſmég hartzra kéſzülnek mind a' Görög táboron, mind Trója várossában, és mindenik fél ſzomjan várja a' hartzot és a' boſzſzú-álláſt, és ez a' tizenhetedik hartz közöttök. Öſzve roppanván a' két

tábor, iſzonyú méreggel vínak egymáſſal, a' melly hartznak hét egéſz napig egymás után ſzüneti nem léſzen. De Ákhilles meg-gyözettetvén a' Polixena ſzerelmétöl, ugyan tsak nem mégyen a' hadba: a' holott a' Görögök Fö rendei közzül ſzámoſon veſzvénel, Agamemnon meg-lankad annyi nagy rendeknek halálokon, és frigyért küldi-bé követit fényes Iliumba; de a' Trójabéliek frigyet nem engednek tovább, hanem tsak addig, míg a' hólt teſteket meg-égetik és ſzokáſok ſzerint el-takaríttyák.

Kilentzedik rövid Frigy.

Hamar el-telvén ennek a' rövid frigynek ideje, iſmég ki-mennek Trójából ſokan a' rendeltt ſeregek, és iſmég kegyetlen hartzot indítanak. Ez vólt a' tizennyóltzadik derekas hartz közöttök, és akkor-is rettenetes vér-ontáſt teſznek a' két fél vitézek. Akkor egybe találkozik Méneláus Páriſſal, a' kik között vólt a' nagy gyülölſég régtöl fogváſt Hélena felett, kik az egéſz veſzedelemnek-is ketten vóltak okai. Ezek egéſz gyülölſéggel ütköznek-meg egymáſſal, annyira, hogy mindenik le-veti lováról a' máſikat az ütközetben. Vitéz Pólidamás-is öſzve-találkozik Ulyſeſſel, és éles törökkel vagdalkoznak egymáſſal; kik mindenik hatalmas vitéz lévén, ember módon óltalmazza kiki magát a' máſik ellen. Ménéſtéus, az Áthénásbélieknek vezérlö Fejedelme, Anténorral találkozik ſzembe; ki ellen fel-indúlván, erös ütközetet téſzen véle, és lováról a' földre ejti. Filimenis, egy Áſiai Király, Agamemnonra találván annyira elé-véſzi és tsapkodgya ötet, hogy életének-is végét vetette vólna, ha a' nagy Telamonius Ajáx ne érkezzék az Agamemnon ſegítségére; a' ki Filimeniſt le-taſzíttya dárdájával lováról, és nagyon meg-ſebeſíti. Priamus

mus Királynak vólt ott egy fia, ki egyfersmind másod magával lett vólt a' világra; ezt Brunónak hítták, épen vitézségre váltt ifjú vólt: erre hirtelenséggel rohanván Artilogus a' Nestor fia, úgy találja vágni, hogy azon egy tsapás miatt le-borúl a' földre, és mindgyárt meg-hal. A' Brunó esetén nagy bódúlás léfzen a' Trójabéliek között, és tsak hamar értésére adgyák Tróilusnak; a' ki sirás nélkül nem fzenvedheti hallomását: de magában nagy haragra indúl-fel, és minden hallogatás nélkül nagy sebességgel mégyen a' Görögökre, válogatott hadaival együtt; kiket megis futamtatott vólna, ha a' Mirmidonok serege vitézi módon ellene ne állyon. Kihezképeft, békét hágy Tróilus egyéb ellenséginek, hanẽ minden haragját fordíttya a' Mirmidonokra, és azok között olly kárt 's tsapáft téfzen, hogy nem állhatván a' nagy vitéznek erejét a' Mirmidonok, meg-futamodnak, és reájok nézve az egéfz Görög tábor-is hátat ád, kiket kiméllés nélkül épen a' sátorokig kergetnek és vefztegetnek a' Trójabéliek. A' tábor helyen pedig lovokról-is le-fzállanak az Ásiai vitézek, és sátorokból ki-húzván a' Görögöket, kegyetlenül fogyattyák, vágják, 's vefztik öket: kihezképeft, rettenetes kiáltás indúl a' táboron, és a' sok sebeseknek jajgatása ugyan *Ekhót* láttatik adni a' tábor felett. Azon üdöben a' kegyetlen Ákhilles, sátorának ajtajában állván, tudakozik a' nagy bódúlásnak és fzörnyü rikóltásnak mi lehessen az oka, kinek mássát a' táboron eddig nem igen hallotta? A' fzaladó emberek felelnek, és mondgyák néki, hogy a' Trójabéliek gyözedelmet vettek a' Görög nemzeten, a' táborig üzték öket; de ott sem maradhatnak-meg, és fzegény Görögök, mert kihúzzák oñatis ölgyátok (: úgy mond:)

mond:) mennyi boſzút ſzenvedtünk mindnyájan Tróilus miatt. Ihon a' Mirmidoni nép, mellynek egéſz Görög orſzágban nem vólna máſſa, mint el-húllott, el-apróſodott miatta; ihol az én teſtemen látſzó mélly ſeb helyek mennyi bizonságot téſznek az ö gonoſz ſzándékáról: Hogy azért gyalázatunkra rajtunk ne maradgyon a' kiſſebbſég, és ö néki ne engedgyük a' gyözedelemnek ditsíretit; intlek 's azon kérlek beñeteket, hogy ſzemeteket 's minden munkátokat tsak ö rája fordítsátok, utánna leſelkedgyetek, és midön nagy ſokasággal körül-véſzitek ötet, le ne vágjátok, ſem el ne fogjátok, hanem nékem hirt tegyetek, hadd meheſſek én melléje, és kezemmel állhaſſak boſzút ellene. Illyen tanusággal botsáttya-el Ákhilles a' Mirmidonokat. Azonban a' hartz nevekedik nagyobbra és nagyobbra, nevekedik a' kiáltás, ki miatt az egéſz mezö nagy zengésben vagyon, ſzemben állott az erö az erövel; a' vitéz a' vitézzel öſzve ütközik; a' harag akar boſzút-állani a' haragon; vagyon nagy bódulás a' ſok-felé Nemzetségeknek öſzve egyeledéſe miatt az egéſz Trojai mezön. Talpon áll a' nagy vakmeröſég; mert egyik ſem akar engedni a' máſiknak, mintha azon naphoz kötötték vólna minden ſzerentséjeket. Tróilus minden Áſiai vitézek felett forgolódik nem meſzſze a' Mirmidonokhoz, kinek temérdek ſerege elött húllanak a' Görögök; maga ſzemélye ſzerint pedig a' Fö vezérlö Görög Urakat kereſi, hogy azokon boſzúját tölthеſſe. Kinek ſerenyſégét, vitézi maga viſeléſét nem állhatván a' Görögök, hátra kezdenek, állani, és egéſz délig annyira ſzegezget rajtok, hogy ugyan tsak meg-futamtattya öket, és a' sátorok felé kergeti. Azonban, érkez-

nek

nek a' Mirmidonok-is, a' kik vóltanak még mintegy két ezeren, és Ákhilleſnek parantsolttyát elöttök viſelvén, vitézi módra nagy bátorsággal viſznek ſegítséget a' Görögöknek, a' melly ſegítségen iſmég meg-vidúlnak a' meg-lankadt Görögök, és mintegy újabb erövel fognak fegyvert ellenſégek ellen, egymáſt meg-ſzóllítván, hartzot újítanak, a' mezöre iſmég kiterjednek, és ember módon kezdik viſelni magokat. De a' Mirmidonoknak a' parantsolat ſzerint tsak arra vólt gondgyok, Tróiluſt mint veheſsék körül, 's mint kerítheſsék hálóba, a' melly tselekedeteknek eléggé meg adták az árrát; mert nem hinné ember, maga óltalmában mennyit veſztett-el ugyan ott Tróilus, és mennyit ejtett halálos ſebekbe közzülök. De midön Tróiluſt ſenki meg nem ſegítette, azonban az ellenſégek ezereken vóltak körülötte, lováról le-verik, jó lovát dárdákkal által-verik 's meg-ölik, magát-is egynéhány helyen meg-ſebesítik, ſiſakját fejéből ki-döjtik, a' válla felett lévö fegyver derekat-is öſzve-törik. Kihezképeſt már Tróilus mezítelen fövel tsapkod két felé ellenſégi között, és fegyver-derekától-is jobb réſzint meg-válván, minden reménſég kivül hadakozott, a' mint birhatta magát, a' ſok ſebek és ütéſek miatt el-bádgyadván. Végre oda érkezvén Ákhilles, 's látván abban a' veſzedelemben forgani Tróiluſt, ragadgya ſzéles palloſſat, és ö-is tsapkodván hozzá, végre fejét véſzi az el-bádgyatt embernek. Kinek a' fejét ragadván, a' lovak lába közzé veti, egyéb teſtét pedig egy lónak a' farkára kötteti, és kegyetlenül hurtzoltattya a' táboron ſzéllyel. Én tsudálkozom Homérusſon, minémü ortzával kezdett az Ákhilles ditsíretihez ollyan ſzemtelenül, és annyi hazugságokkal. Igaz

Tróí'us halála.

dolog az Ákhilles erejét vitézi bátorságát ſenki nem tagadhattya; mert annak jó maga viſeléſével ſokſzor tsudálatos jeleit hagyta: mindazáltal nem kellene tovább menni az igazság ſinóránál, hanem kinek kinek valósággal jobb vólna irni állapottyáról, hogy-ſem mint hamiſsággal tóldani maga viſeléſét: mert az olly annal nagyobb kárt tészen, mint haſznot a' nagy embereknek ditsíretiben. Ha a' Tróilus, annál inkább a' Hektor tselekedetivel öſzve veti valaki az Ákhilles munkáit, amazoknál ötet inkább nem ditsírheti, söt ha az igazság mellé kell ſzólani, a' vitézſégnek törvénnye ellen veſztette-el Ákhilles mind Hektort mind Tróiluſt; mert az egyiket lopva verte által véletlenül; a' máſiknak a' más emberek kezei között ütötte-el fejét. Holott ha jobb lött volna amazoknál, akkor kellett volna győzedelmet venni rajtok, a' mikor egynéhány izben ſzemben meg hartzolt vélek; de gyakrabban erövel kaptak-ki a' Hektor kezéből, alig lehetvén reménſég tsak életének meg-maradása felöl-is. A' mi nagyobb ezeknél, nem vitéz emberhez illendö terméſzetet követett-el a' jó Ákhilles, mikor meg-győzött ellenſégének hólt teſtén kegyetlenkedett; mert tudni való dolog az, hogy a' ſzunyogok-is eleget ſzihatnak, 's jól lakhatnak a' meg-hólt oroſzlánnak teſtén. Ehezképeſt tsudálható a' nagy erejü Ákhilleſnek illyen tselekedete. Midön azért illyen ſzemérem nélkül magok gyalázattyára bánnának a' Tróilus teſtével, értéſekre lévén a' Tróilus eſeti a' Trójabéli Fejedelmeknek Ænéás 's Polidamás igen meg-háborodnak rajta, Páris pedig keſerves ſiráſokra fakad kedves Attyafiának halálán, a' Trójai vitézek-is mindnyájan meg-indúlnak rajta, és nagy ſereggel öſzve-gyülnek,

hogy

hogy a' Tróilus teſtét el-nyerheſsék; de a' Görögök ſokasága miatt ſemmiképen hozzá nem férhetnek. Memnon Király mindenek felett meg-indúlván a' Tróilus halálán, ragadgya fegyver hordozájától éles dárdájat, és töſtént Ákhillesre rugaſzkodik, teli torokkal meg-ſzólítván, és illyen ſzókat mondván néki: Oh hiti ſzegett, és kegyetlen árúló, minémü ortzával kellett tenéked illyen méltoságos Királynak nagy hirü nevü fiát, illyen gyalázattal motskolnod? hogy nem általlottad a' lovad farkán hurtzoltatni a' Királyi vérböl ſzármozott teſtet. Azon ſzók után nagy ſebeſséggel meg-ökleli dárdájával, úgy hogy a' nyeregben-is alig maradhat meg, azután éles törét ragadván, föbe kezdi tsapkodni, és ſiſakját-is fejéböl ki-taſzítván, olly ſebet ejt rajta, ki miatt le-fordúl lováról Ákhilles. Azon eſetin Ákhilleſnek a' Trójabéliek néki bátorodnak, és a' Tróilus teſtét a' Görögöktöl elnyerik, noha magoknak nem kevés veſzedelmekkel. A' Mirmidonok Ákhilleſt a' földröl fel-véſzik, és lovára ültetvén, a' ſeregek közzül ki-viſzik, a' holott ſebét bé-kötik, vérét meg-állíttyák, és mint egy óra múlva eſzére térvén Ákhilles, meg-emlekezik Memnonról, a' ki miatt nagy gyalázatot ſzenvedett, és iſmég a' hadba menvén, fel-kereſi Memnont, ott újolag öſzve találkozván, egy ideig kegyetlen hartzot téſznek egymás között; de bádgyatt lévén Ákhilles az elébbi ſeb miatt, elvonſza magát máſok ſegítsége által, és igy menekedik-meg Memnon Királytól. Azalatt le-nyugodván a' nap, véget vetnek a' hadakozásban, kiki a' maga ſzállására le-telepedvén. Egymás után hét napig tartott az a' veſzedelmes hadakozás közöttök, és addig egy nap ſem vólt ſzüneti a' vagdalkozáſnak. A' hetedik napra

a' Fö orvoſok ſegítsége által fel-kél Ákhilles-is a' ſebböl, mellyet Memnon ejtett vólt rajta; és mivel nem felejtheti a' boſzúságot, ki-mégyen a' hartzra, minden ſzándéka tsak a' lévén, mint torolhaſſa-meg a' rajta történtt fájdalmat, a' Mirmidonoknak meg-parantsollya ö felöle-is, hogy rá vigyázzanak, utánna légyenek mindenütt, és ha kézre vehetik, a' ſokasággal békerithetik, adgyák értésére néki, hadd teheſſen maga kezével boſzút rajta. Nagy erös hartz támad az erös Nemzetek között, a' sürüségben iſmég öſzve találkozik Memnon Ákhilleſſel, a' kik nagy bátorsággal és dühöſséggel meg-ütköznek egymáſſal, és mindenik ki-taſzíttya a' máſikát a' nyeregböl, úgy hogy a' földön gyalog ſzerbẽ viaskodnak egymás ellen. Ottã tsak hamar érkezik a' Mirmidonok ſerege, és úgy elburíttyák 's környül véſzik Memnon Királyt, hogy ſenki feléjek ſem mehet ſegítségére. Mellyet vévén eſzébe Ákhilles, tsak hamar rajta terem ollyan haragos ellenségén, és felette ſok ſebeket ejt a' teſtén, úgy hogy Ákhilleſnek lába fején folyna-le a' Memnon Király vére. A' mig ſzólhatott mindazáltal Memnon, keménnyen ſzidalmazza Ákhilleſt, illyen ſzókat mondván néki: Hol vagyon a' jó bátorság és vitézség benned Akhilles? így kell-é meg-lopnod ellenſégidet? a' ki igaz vitéz vólna, nem várna üdöt arra, hogy máſok nyomorítsák-el ellenſégit hanem ſzembe menne a' vitéz a' vitézzel; te pedig lopáſnál egyebet nem tanúltál a' Priamus Fiain; elég gyalázat más ember rabján tölteni-ki boſzúdat, én ugyan örömeſt meg-halok, mert ellenſégim között elég jeleit hagytam vitézi boſzúálláſomnak; de hidd-el (: nem vagyok hamis jövendölö:) harmad nap alatt néked-is e' léſzen virágod.

Ez

Ez fzók után meg-válik életétöl e' vitéz Király. A' ſeregek között egyéb helyen-is mindenütt hatalmaskodik a' kegyetlenkedés; mert Méneláus, az erös Diomédes, és az Athénáſi vitéz Fejedelem Ménéſtéus, annakfelette ama' nagy Telamonius Ajáx nyugott ſeregeket viſznek az Aſiabéliek ellen, kik miatt igen el-kezdenek húllani a' Trójabéliek, és laſſan hátrább hátrább állván, a' nagy város kapuja felé tartanak, végre ſeregenként bé-mennek Trójába, és a' város kapuit 's annak zárjait meg-erösſítvén, a' kö-falokat véſzik elejekbe nagyobb bátorságnak okáért. Sokat kün hagyván mindazáltal közzülök, kiket éles fegyverekre hántanak volt a' vitéz Görög Fejedelmek.

Memnon Király halála Akhilles által.

Akhilleſnek és Páriſnak halálokról.

MÁR a' Trójaiak egy ideig zár alatt tartván a' kapukat, a' mint lehet nyúgottyák magokat, gyógyíttyák a' ſebeſeket, a' Tróilus teſtét-is fel-viſzik fényes Iliumba a' Királyi udvarba; kinek teſte felett Priamus Király feleſégével Hekubával együtt nagy fzomorúságban vannak, Polixena és Hélena-is Páriſſal együtt keſerveſen ſirattyák ollyan attyokfiát, kit mindenek felett ſzerettenek. Az egéſz városról-is ſokan öſzve gyülvén mindenféle rendek, tsak a' nagy ſohajtozáſſal töltik idejeket, meg-újúlván bennek a' Hektor és Deiphobus halálok felett való keſerüſégek, nagy rettegéſſel és félelemmel jövendölvén magoknak végsö veſzedelmet, halva látván fekünni a' városnak erös oſzlopit. Azalatt Priamus Király követeket küld a' Görögökhöz, és egy ideig tartó frigyet kiván tölök; mellyet örömeſt meg-engednek, és arról fzokás ſzerint erös hittel kötéſt téſznek. Addig Priamus-is nagy Királyi

Királyi költséggel temetö helyt kéſzít, és igen drága koporſóba helyheztetvén a' teſteket, nagy pompával témeti-el mind Tróiluſt, mind Memnon Királyt. De a' Királyné Aſſzony Hekuba vagyon keſerves ſzorongatáſokban, törödik 's nyughatatlankodik éjjel nappal, mimódon állhatná boſzſzúját Ákhillesen, a' ki hitivel ötet meg-tsalta, és egynéhány vitéz fiait kegyetlenül keſerves halálra juttatta. Haſonló mértékkel akarván fizetni néki, hivattya Páriſt a' fiát, kinek ſok zokogáſokkal keſerveſen így ſzóll: Szerelmes fiam Páris, jól tudod, az iſtentelen Ákhilles melly hamiſſan foſztott-meg engemet, mint a' ſzemem világától, kedves fiaimtól, Hektortól, Tróilustól. És már engemet árván hagyott, mint a' meg-ſzedett ſzölö-töt el-puſztított; holott veled együtt tsak azok valának az én vigaſztaláſim. Nem tudok egyebet mit mondani; hanem valaminthogy ö tsalárdúl tselekedett máſokkal, tsalárdúl foſztotta-meg az anyákat gyermekektöl; méltó néki-is haſonló tsalárdsággal elveſzni. Tudod, a' bóldogtalan Ákhilles mennyit igért nékem, mennyit járt utánnam, hogy leányomat Polixenát néki adnám feleſégül: kihezképeſt én izenni akarok néki, és bé-hivatom a' városba, idöt rendelvén, mikor jöjjön-el az Apolló templomába, ha velem és leányommal Polixenával ſzembe akar lenni. Te pedig ugyan ott rejtek helyben fegyvereſen légy kéſzen, a' kikhez bizol, azokkal; és reá rohanván, fegyvereddel álly boſzſzút rajta vitéz Atyádfiaiért. Páris keſerves Annyának kéréſén meg-indúlván, rá véſzi magát mind azokra, a' miket Hekuba a' Királyné eleibe adott: és a' jobb vitézek közzül huſzat maga mellé váloſzt, kikkel lesben meg-vonnya magát az Apol-

Apolló temploma mellett: és mindgyárt ſietséggel követét küldi Ákhilleshez, hivatván ötet a' beſzéllgetésre. A' bóldogtalan Akhilleſnek-is ki-tolyván ſzemeit a' ſzeretetnek indúlattya, jövendöröl ſemmit ſem gondolkodik, hanem a' Neſtor fiát Antilókuſt fel-kereſi máſok felett leg-kedveſebb baráttyát, és midön tsak ketten mennének Trója városába, és az Apolló templomát el-érték vólna, ki-ugrik Páris a' rejtekböl Akhilles ellē, és a' fegyvertelen vitézt éles törökkel kezdik tsapkodni. Páris pedig jó tegzes lévén, három mérges nyilat lö Akhilles teſtébe tellyes erejével. Vólt mindazáltal Akhilleſnek köntöſe alatt egy nagy handsára az öve megett, és abban a' hirtelenſégben felsö köntöſét egyik karjára tekeri; máſik kezébe ragadván handsárát, ott-is az ellenſégi közzül hetet hamar meg-öl. Tovább mindazáltal nem birhatván magát, mind Antilókuſſal együtt el-eſnek; *Akhilles és Antilókus halálok.* és illyen tsalárdsággal kegyetlenül öli-meg öket Páris: kiknek teſteket hollókkal és kutyákkal akarta meg-étetni Páris; de a' Hélena kéréſére nem tselekedte, hanem a' közönſéges piatzra vonatta-ki öket; hogy a' kik látni akarják, ſzabadoſon nézheſsék.

Örülnek az Akhilles eſetén a' Trójabéliek; mert iſmég reménſéget véſznek magoknak, hogy ha ez a' kegyetlen ellenſégek el-veſzett már, a' ki mint ragadozó farkas hordotta öket, nem léſzen ezentúl annyira kitöl félniek. A' Görög táborra-is hire futamodván azon veſzedelemnek, Agamemnon követeket küld-bé Priamus Királyhoz, hogy adgya-ki az Akhilles és a' Neſtor fiának Antilókuſnak teſteket a' városból a' Görögök kivánságára, akar-tsak a' vén Neſtor hideg tetemét láthaſſa jó reménſégre fel-nevelt fiának.

Oda engedte Agamemnon kéréſére Priamus Király a' teſteket: kiket midön a' Görög táborra vittek vólna, a' Görögök igen meg-lankadnak és elrémülnek az Ákhilles halálán, mondván: Im mint veſzett-el minden reménſégünk! lehetetlen már Priamus Király ellen való ſzándékunkat hogy végbe viheſsük! melly haſzontalan füſtbe ment ennyi ideig való fáradságunk, veſzedelmünk, és költségünk! Öſzve-gyülvén mindazáltal a' Görög Fejedelmek, iſmég követtyeket küldik-bé Priamus Királyhoz, kérvén azon ötet, hogy engedgyen temetö helyt a' város kerítéſén belöl, kit Akhilleſnek örök emlekezetire nagy költségekkel felépítsenek. A' ki a' Timbriai kapun belöl ád helyt a' temetésre: a' hol minémü nagy költséggel épitettek a' Görögök, annak le-iráſa nem lévén ſzükſéges, félben hagyta a' hiſtória. Agamemnon Király közönſéges gyüléſt hirdet az egéſz Görög nemzetség között. Kik midön öſzve gyültek vólna, így ſzól a' Fejedelmeknek: Hatalmas Királyok és nevezetes Urak, kik ennyi veſzedelmes hartzokon még eddig megmaradtatok, láſsátok mi tévök légyünk ezentúl, ha Trója alól el-mennyünk-é, hazánkat már valaha és hazánkban el-hagyott nemzetünket meg-látogaſſuk-é? holott a' vitézlö rendnek nagyobb réſze el-bágyadott és el-idegenedett Akhilles halála miatt. Ehezképeſt, mit köveſsünk-el, ti láſsátok. Sokfelé hajól a' tanáts, kik a' haza való menetelt jovallyák, kik a' hadakozáſnak tovább fenn-tartását. Végre, nagyobb réſze azon nyugodnak-meg, hogy félben hadakozáſokat ſemmiképen ne hadgyák; mert noha bátor Akhilles kiveſzett-is közzülök, mindazáltal lehetetlen az Iſtenek végezéſének ſemmiben el-múlni, hanem valami

idöre,

idöre, de igéretek ßerint kezekbe adgyák a' nagy Tróját, és ſokan meg-láttyák ö közzülök a' Priamus házának puſztaságát. A' nagy Telamonius Ajáx felkél a' Fejedelmek között, és így ßól a' ſokaságnak: Akhilles noha közzülünk ki-eſett; de vagyon néki igen nagy állapotokra ßületett fia, ki vitézi módon fel-is nevekedett, és moſt a' Nagy-attyának Lykomédes Királynak udvarában lakik: jelenéſem vagyon nékem arról, (: úgymond Ajáx :) hogy valameddig az a' vitéz ifjú közinkbe nem jö, addig a' Görög Nemzet Priamus Király és Trója ellen gyözedelmet nem vehet. Jovallyák mindnyájan a' Telamonius Ajáx tanátsát, hißnek jelenéſének, és köz akaratból Méneláuſt válaßttyák követségben Lykomédes Királyhoz, hogy ne tartana ellent benne, hanem botsátaná közikbe az Akhilles fiát Neoptolemuſt. Ez ßintén ollyan idöben vólt, mikor a' nap leg-hoßßabb ßokott lenni, és rövidebb az éjtßaka. Sz. János havának tizenhatod napján muſtrát hirdetnek az egéß Görög táboron mindenütt, a' nagy Trója városában-is; és nagy dob 's trombita zengéſſel ki-jönek a' rendeltt ſeregek a' városból, és a' Görögöket-is a' hartzra kéßen találván, nagy ſikóltáſſal ößve ütköznek, és veßedelmesképen viaskodnak egymás ellen. A' nagy Ajáx hirtelenſéggel, mint eßtelen, ragad egy mezitelen éles-tört, és ſiſakját-is ki-felejtvén fejéből, mezítelen fövel elegyíti magát az ellenſégek közzé. A' több Görög Fejedelmek mindazáltal, Diomédes, Ménéſtéus, Ulyſſes és Agamemnon talpig fegyverbe öltözve rendeltt ſeregekkel állottak ßembe. Más felöl Priamus Király-is noha ßép rendben botsátotta-ki Trójából a' ſeregeket; de tsak ugyan félelemben van-

nak, mert ſem a' Hektor ereje, ſem a' Tróilus vitézſége, ſem az okos Deiphobus tanátsa nem ſegíti öket. Kihezképeſt, tsak mint kotzkára vettetett marhát, úgy tarttyák életeket. De nem lévén mit tenniek, vagy élet vagy halál, de forgódniok kell arra a' mit fel-tettenek. Páris tekintvén két felé, midön ſohult ſemmi Attyafiát nem láttya, a' kik annakelötte vaſtag kézzel forgódtak mellette, el-keſeredik nyavalyás, és a' fegyver-derekára húllnak ſzemeiböl könyvei. De minthogy más ſintsen a' kire tekintsẽ, maga mégyen-ki leg-elöl a' ſeregek elött, ſok panaſzolkodáſit hallgatván az alatta-való vitézeknek. Ö utánna Polidamás, Filimenis, Eſdra, és Ænéás Királyok nagy ſebeſséggel ki-mennek a' kapukon, és hirtelenſéggel ütnek a' Görögökre. Páris a' Perſiai tegzes vitézekkel keménnyen forgolódik, és nyilakkal ſokat el-húllatnak ellenſégekben, ſokat veſzedelmes ſebbe ejtenek, mérges nyilakkal lövöldözvén. Diomédes Filimenis Királyt találván, töſtént ellene támad nagy haraggal; de amaz ſem áll-ki elötte, hanem el-várja bátorsággal. De a' Paflagóniabéliek, kik a' Királynak fizetett ſzolgai vóltanak, és gyakrabban körülötte vóltak, iſzonyú haraggal fognak a' hartzhoz, ſebesítik és fogyattyák ellenſégeket. Kiknek keményſégeket nem állhatvánel a' Görögök, mind Diomédeſſel együtt hátat adnak, és nagy darab földig ſzaladnak elöttök. Az Athénásbélieknek vitéz Fejedelme a' Ménéſtéus haſonló vitézre talál Pólidamásra; de Ménéſtéuſnak ſzolgálván jobban a' ſzerentse le-ökleli lováról, és kardot rántván keménnyen tsapkod Polidamáshoz, a' kit már ſzintén el-gyözött és meg-ölt vólna, ha a' Filimenis Király ne érkezzék, és hatalmas erövel ki ne ſzabadít-

tsa

tsa kezéből Polidamáſt Más felöl Páris a' nyilaſokkal ſerényen forgolódik, és a' Görögökben nagy kárt téſzen, egéſz ſeregeket bontván és meg-futamtatván. Érkezik azonban ama' nagy Telamonius Ajáx két élü fegyver lévén kezében; tsudára méltó, fegyverderék és ſiſak nélkül a' mennyi fegyverek között meg-maradott, úgy hogy mind addig ſem eſett ſeb rajta. De midön a' Persák közzé érkezett vólna, és két kézzel fogván a' fegyvert kezébe, közzülök ſokat le-tsapkodott vólna, úgy hogy a' Persák ingadozni kezdenek elötte, futamásra akarván magokat adni. Mellyet látván Páris, egy méreggel kentt nyilat téſzen az idegbe, és minden erejével meg-húzván kéz-íját, épen a' tsípö-tsonttyát találllya Ajáxnak: a' melly lövés miatt kétségbe eſik Ajáx élete felöl; mindazáltal méreggel tellyes lévén meg-keményíti magát, és azon nagy ſebével-is fel-kereſi Páriſt; kire midön rá talált vólna, meg-ſzólíttya nagy haraggal, és mond néki: Páris Páris, nem ſzántál te engemet, hanem mérges nyilaiddal kegyetlenül meg-ſzaggattad teſtemet; de minekelötte én bé-hunnyam ſzememet, és a' pokolra le-ſzállyak, hidd-el hogy elöttem el-botsátlak tégedet, és láſſad ott minémü hirt mondaſz felölem; mert méltó dolog, hogy a' kinek Hélenához való hamis ſzerelme miatt ennyi Nagy rendek el-veſztenek, tovább ne ditsekedgyél, hanem menny-el a' föld ſzinéröl. Ez ſzók után hozzá húzván két élü fegyverét, úgy tsapja ábrázattyában, hogy két felé válik a' feje, és halva mégyen-le a' lovak lábok közzé. Ajáx ſem mehet mindazáltal tovább onnat; hanem a' mérges lövés miatt el-eſik lábáról, és hólt-elevenen paiſsába téſzik a' vitézek, és úgy viſzik a' Görög táborra sátorába. A'

Páris halálá Ajáx miatt.

Trójabéliek-is nagy vesződelemmel kapnak a' Páris testén; és noha nehezen tehetik szerit, mindazonáltal nagy szomorúsággal ugyan tsak bé-visznek Trójába. Diomédes és Ménésteus jól birják magokat, és forgolódván, 's újabb-újabb sereget hozván ellenségekre, meg-indíttyák a' Trójabélieket. Az estve-is elközelítvén, azok bé-mennek Trójába, bé-zárván az erös kapukat a' kö-falnak óltalmában maradnak-meg. Agamemnon pedig azon éjtszaka a' város kö-falaihoz közellyebb szállíttya a' Görög tábort, és mintegy újjabb erövel szállja-meg a' várost, a' strásákat nem messze állítván a' kapukhoz. Mellyet látván a' Trójabéliek, noha magas köfal kerítette-bé városokat, mindazáltal ök-is a' falokra többítik a' virrasztókat és strásákat, 's készen álló seregeket rendelnek minden kapu mellé. A' Páris testét fel-vivén a' Király udvarába, azt sok könyhúllatásokkal öntözik, mind maga a' vén Priamus, mind a' Királyné Hekuba Aszszony, a' húgai, és a' több városbéliek; mivel ö benne a' Királynak minden fiai el-fogytanak, tsak el-hitették magokkal mindnyájan, hogy nem lehet már sokáig meg-maradása Trójának, nem sokáig fénlik az Ilium a' magas hegyen. A' Hélena siralmát pedig a' Páris teste felett, jó szava tudó ember-is nehezen magyarázná-ki: azon éjtszaka húszszor bádgyadott-el, húszszor vonták-el a' Páris teste mellöl Hélenát, inkább kívánván magának-is halálát, hogy-sem azontúl való életét. Midön pedig meg-esmélkedett, olly keserves szókat ejtett, 's annyira meg-változott erejében és minden állapottyában, hogy Priamus Király és Hekuba félre tévén a' magok bánattyát, tsak abban munkálódtak, Hélenának mimódon szerezzenek valami vigasz-

vigaſztaláſt. Kihezképeſt-is, nem tarttya ſokáig a' Király a' Páris teſtét; hanem igen drága koporſóba tétetvén, ſzép tiſztteſséggel el-temeti a' Juno templomában.

Az Amázonok Királynéjának Penthéſiléának halálárol.

AZ üdöben két egéſz hólnapig tartotta bé-zárva Priamus Király a' város kapuit, és ſenkit a' hartzra ki nem botsátott. Azokban a' napokban nagy bánatban és ſiralomban töltvén idejeket, a' báſtyákról akarván inkább óltalmazni azontúl a' városſt, mint a' mezön ſzembe való hartzot tenni; noha Agamemnon a' Görögök fövebbik Királya gyakran izengetett, hogy adnának hartzot, de ſemmiképen Priamus rá nem vette magát, kiváltképpē azért, hogy a' napkeleti Scithiából bizonyos ſegítséget várt, ugymint Penthéſiléa Királynét az Amázonokkal. Ezeknek felsö India felé vólt lakáſok, és egy külön orſzágban laktanak, mellyet Scithiánakhíttak; magok között az egéſz orſzágban tsak egy férjfiat ſem ſzenvedtek, hanem a' maga biró iffjab Aſſzonyok a' vitézſégnek ſzép hirével nevével magok akartak ditsekedni. Meſſze tartományokra el-mentek, és távul valókat-is meg-hódoltattak; a' magok biradalmok alá hajtván a' népeket. Alig hihetnék az emberek, a' vitézi dólgokban melly tudóſok, ſzerentséſek, és hatalmaſok vóltanak. Ennek az ö orſzágoknak ellenében a' tengerek között vólt egy igen nagy ſziget, mellyben tsak férfiak laktak, ugymint azoknak a' vitézkedö Aſſzonyoknak férjei, eſztendöt által egyſzer hajókon által mentenek az Amázonok abba a' ſzigetbe, és három

hól-

holnapig mulatoztanak ott ferjekkel együtt, Szent-György, Pünkösd, Szent János havában. Addig megterhesedvén, azután vissza mentenek magok hazájokba, ha kinek közzülök férjfi gyermeke lött, mihelyt a' téjtöl el-választották, mindgyárt által küldötték a' szigetbe a' férjfiak közzé, és azok nevelték-fel. Ha pedig leány gyermekek lött, azt magok gondviselésekben hagyták az Amázonok, és azt vitézi állapotra szoktatták, jobb felöl való tsetseket el-metélték, hogy a' kéz-íjaknak forgatásában alkalmatossabbak légyenek. Ennek az országnak abban az üdöben egy jeles vitéz szüz Penthésiléa nevü vólt a' Királynéja, és egyszer'smind azoknak az Asszonyoknak, mellyek Amázonoknak mondatnak, Vezér Kapitánnya. Ez annakelötte már jó üdövel ismeretségében vólt Hektornak, kit igen szeretett az ö jámborságájért, és vitézségéjért, és midön meg-értette vólna, hogy minden Görög Királyok fel-indúltak, és Priamus Királyra a' nagy Trója városát meg-szállották volna, a' Hektor barátságáért ö-is fegyverben kézül, és az egész országból ezer leányzót válogat-ki, leg-vitézebbeket, és erösebbeket, és azokkal együtt meg-indúl Priamus segítségére, és szép rendeltt seregben vévén vitézit, bé-mégyen Trója városába, a' ki mind addig-is semmit nem értett vólt a' Hektor haláláról. Mellyet midön bizonyosson meg-hallott vólna, egy ideig nagy bánatnak adgya magát, és mikor a' siralomnak napjait el-töltötte vólna, fel-mégyen maga fényes Iliumba, és kéri Priamus Királyt, hogy nyittassa-meg a' városnak egyik Kapuját, hadd mehessen-ki a' maga seregével; mert oda nem vendégségbe ment, hanem szolgálatra, kinek látó jelét-is akarja hagyni, és meg-akarja próbálni, a' Hektor

tor haláláért minemü boſzút állhat a' Görökökön. Azt-is meg-akarja iſmértetni a' Görögökkel, minémü vaſtagság légyen, és erö az leánzók jobb karjában. Kire nézve parantsol Priamus Király, és parantsolattyára Filimenis Király-is el-kéſzül, a' Papflagóniai ſeregeket fel-ülteti. Ænéás és Pólidamás el-kéſzülvén a' Dárdániai kapun nagy ſeregekkel ki-mennek. Penthéſiléa-is az ö leánzó ſeregivel együtt, kik minden gondolkodás nélkül nagy bátorsággal és ſebeſséggel ütnek a' Görögökre; a' holott a' nagy dárda és ſok fegyver romlás miatt, a' fegyver-derékoknak öſzve ütközéſek miatt nagy zörgés és tsattogás indúl, ugy hogy mind a' mezön, mind a' városon egyaránt hallatik annak zúgáſa. Akarmikor-is egyſzer nagyobb kegyetlenséggel nem rontották egymáſt; mert Penthéſiléa épp ſereggel birván, és nyugott erövel menvénki, hatalmas jeleit adgya vitézi maga-viſeléſének; tsak el-tsudálkoznak a' Görögök, minémü haraggal forgolódik az új ſegítség, kit többſzör nem láttanak; söt a' leánzók ſeregén nem tsak álmélkodnak, hanem rettegnek-is, látván, hogy karjokon tsorog-le a' Görögök vére. Ezen fel-indúlván Méneláus, Penthéſiléára indúl és keménnyen vagdalkozik véle: kiknek midön az éles tör ki-ſzakadozott vólna kezekből, dárdával kezdik egymáſt tsapkodni; de Penthéſiléa ſerénnyebb lévén, hirtelen fordúlásában úgy találllya Méneláuſt, hogy mindgyárt földre fordúl jó lováról: kinek lovát el-nyervén Penthéſiléa, maga fogja fékemlöjét, és a' leány vitézinek adgya kezekbe. Szégyenli azt az erös Diomédes, és az Amázonok Királynéján boſzút akarván állani, lovának minden erejéből rugaſzkodik az ellenſégre; de lováról ſemmiképen le

nem vetheti a' Királynét: azonban, Penthéſiléa egy erös dárdát kapván-el fegyver hordozójától, aval úgy vágja föbe, hogy meg-ſzédül Diomédes, és hirtelen lovát-is úgy ökleli, hogy az-is tántorgani kezd alatta. Aval nem ſzünik-meg Penthéſiléa, hanem tovább-is tsapkodgya Diomédeſt, mind addig, míg a' nyakló vaſat, melly a' fegyver darékon felyül a' nyakát és vállát bé-fedte, le-ſzaggattya róla, és azt-is a' fegyver derék darabot adgya egyik vitéz leányának kezébe. Ezeket látván a' nagy Telamonius Ajáx, igen megboſzſzonkodik, és ö-is Penthéſiléa ellen ſzándékozik, akarván a' két Görög Királyoknak gyalázattyokat eltörleni: ez elött ſem áll ki Penthéſiléa, hanem vitéz módon meg-óltalmazza magát töle, és az ellen vetéſek között olly tsapáſt téſzen, kit el nem ſzenvedhet a' vitéz Ajáx, hanem a' földre eſik lováról. Azonban, a' több Görögök között-is nagy vér-ontáſt téſzen, úgy hogy nem ſokára meg-iſmérik a' Görögök Penthéſiléát, és eſzekbe véſzik, mit teheſſen nagy haragja. Ajáx ellen annyira hatalmaskodik, hogy elevenen el akarja fogni, és rabúl bé-küldeni Trója várossába Filimenis Királytól. Szörnyü haragban vagyon e' miatt Diomédes, es ſeregével együtt ſiet a' nagy Ajáxnak ſegítségére, mind addig, míg el-éri azokat, a' kik vitték Ajáxot Trója felé, és mind addig hartzol míg meg-véſzi Ajáxot, és meg-ſzabadíttya a' rabságból. Azon el-keſeredik Penthéſiléa, hogy az ö rabját meg-ſzabadította Diomédes, és minden vitézit egy igen sürü ſeregbe hajttya kerek formába, és a' Görög ſeregekre ütvén, olly vakmerö bátorsággal hartzol ellenek, hogy a' leányok fegyverét nem állhattyák-el a' Görögök, hanem meg-futamodnak elöttök. Penthéſiléa

théſiléa elötte menvén mindenütt ſeregének, vágja és veſzti a' futó Görögöket, kiknek épen a' tenger parttyáig hátokon mégyen ſeregével együtt. Kitöl annyíra meg-is félemlettek vólt már a' Görögök, hogy kéſzek vóltak mind táborokat, mind Trójját el hagyni, ha az egy erös Diomédes ne találtaſsék, a' ki elejekbe állott az Amázonoknak, és többire tsak maga és tulajdon ſerege által tartóztatta az ellenſéget, mind addig, míg el-alkonyodott az üdö, és kételenſégböl-is ſzünni kellett az napi hadakozáſnak. Öſzve gyüjtvén azért mind Penthéſiléa az ö ſeregét, kik az nap tsudálatos gyözedelemmel hartzoltak, mind Filimenis Király a' Papflagonokat; ſzép rendeltt ſeregekkel nagy gyözedelemmel, bé-mennek Trójába. Meg-értvén Priamus Király a' Penthéſiléa bátorságát, és hatalmas erejét, maga-is eleibe mégyen, és nagy betsülettel vigaſsággal fogadgya-bé a' városba, a' holott Királyi ajándékokkal tiſzteli a' vitéz Királyné Aſzſzont, és ſok ſzép hadi kéſzületre való portékákat ád néki, reménſége lévén, hogy az által a' vitéz Aſzſzony által még egyſzer talpra áll régi ſzerentséje, és ellenſégi ellen megmarad birodalma. Azalatt kevés nap múlik-el, hogy nem próbálnának és meg nem ütnék a' Trójabéliek az Agamemnon táborát, a' honnat gyakrabban gyözedelemmel és ſzép nyereſséggel térnek viſzſza. Végbe vitte vólt már Méneláuſ-is követségét Lykomédes Királynál, és az Ákhilles fiával Neoptolémuſſal, kit más neven Pyrrhuſnak-is híttak, érkezik a' Görög táborra ſzép rendes és nyugott ſeregekkel; kit a' Görög Fejedelmek és Urak mindnyájan örömmel vártak, és meſzſze menvén eleibe, derék hadi pompával késírtek-bé táborokba. Azon az egéſz Görög tábor vigaſz-

találſt véſzen; de mindenek felett örülnek néki a' Mirmidonok, a' kiknek Ákhilles helyében új vitéz Hadnagyok támadott; és ment közikbe. A' Görögök öſzve ſeregelvén, nagy kiáltáſſal mondgyák: Éllyen, éllyen Neoptólemus; és ott ugyã akkor ſzenteltt vitéznek hirdetik. Ajáx pedig az akkori ſzokás ſzerint egy vitézi övet hozván, mellyel ſzokták tiſztelni a' nagy vitézeket, bé övedzi Neoptólemuſt, mondván néki: Evel a' jellel tiſztel téged a' Görög Nemzet, és ſzámlál a' világõ lévö nevezetes és vitéz nagy emberek közzé: erröl meg-emlekezzél, és valamikor ezt az övet megtekinted, juſſon eſzedbe eleidnek veſzedelme, és a' boſzſzú-állásra adóſnak tartsad magadat. Két Görög Fejedelem pedig, lábaira, a' mint talpig fegyverben vólt felöltözve, két aranyas ſarkantyút kötött-fel: az-is a' ſzenteltt vitézeknek ékeſségekre való rend-tartás lévén. Agamemnon Király-is elé-hozattya Attyának Akhilleſnek minden hadi kéſzületit, fegyvereit és sátorit, és kezébe adgya a' fiának. Akkor az egéſz Görög Nemzet, valakik a' táboron vóltak, innep napokat rendelnek, és nagy örömben, vig lakáſokban, játékokban töltnek-el egynéhány napokat. Mind azok el-telvén, egy jó idö múlva iſmég fel-posdúl az emberekben a' vér, és fegyverhez nyúlnak: Trójából-is ki-mennek ſok ſzép ſeregek; a' Görög vitézek-is felkéſzülnek, és ſzokás ſzerint kegyetlen viadalt indítnak. Pyrrhus-is fel-öltözvén Attya fegyver-derekába, kimégyen a' Mirmidonokkal, és vitéz Pólidamáſſal öſzve-találkozván kemény hartzot indít ellene, a' kit meg akarván ölni, mezítelen éles-törrel valóban forgolódik körülötte. De Filimenis Király érkezvén ſeregével, ſegítséget viſzen kedves baráttyának, és

Pyrr-

Pyrrhuſt mind ſeregeſtöl el-nyomván róla, megſzabadíttya töle Polidamáſt. Ezen Pyrrhus meg-búſúlván, hogy Polidamáſon gyözedelmet nem vehetett, minden ſzándékát fordíttya Filimenisre, és nagy haraggal rája rohāván dárdájával leveti lováról; és hogy ötet rabságra ejtse, mindē tehetségével azon vagyon. A' Paflagonok érette halálra vetik magokat, és magok veſzedelmével-is ügyekezik megſzabadítani Királlyokat; tsak-hogy a' Mirmidonok azoknak hatalmas erövel ellenek állanak. Érkezik a' nagy Telamónius Ajáx-is, és hogy Filimenis Királyt meg ne ſzabadíthaſſák, forgódik keménnyen; de a' Paflagonok ſemmiképpen nem állanak-el vitéz Királlyok mellöl. Azonközben Penthéſiléa-is érkezik az ö leány ſeregivel, 's a' Trójabélieket ſzintén alkalmatos üdöben megſegíti; kinek ſzép fejér záſzlói fénlettek, mint a' fejér hó. Ö minden hallogatás nélkül a' Mirmidonok ſeregére üt, azokat fogyattya, és nem kevés kárt téſzen bennek. De a' nagy Telamónius Ajáx ellene áll Penthéſiléának, és lováról le-taſzíttya; ki nagy ſerényſéggel fel-ugordván a' földröl éles-törét kapja, és gyalog ſzerben Ajáxot annyira meg-tsapja, hogy Ajáx Fejedelem négy kéz-láb köſzönti a' földet. A' leányok pedig az ö vezéreket Penthéſiléát gyorſan fel-ültetik lovára, vitézi módon hartzolván mellette. Lovára ülvén Penthéſiléa, eſzébe jut hogy a' Mirmidonok fogták vólt el Flimenis Királyt: kihezképeſt mérgében azokat kereſi-fel, azokon kivánván mindenek elött boſzſzút állani, keménnyen-is húllattya maga és a' leány ſereg öket, annyira, hogy meg futamodnak mindnyájan Penthéſiléa elött. Még Filimenis tellyeſséggel ki nem ſzabadúlt vala, hogy érkezik Pyrrhus; a'

ki látván mind a' Filimeniſſel való bajoskodáſt, mind a' Penthéſiléa miatt való veſzedelmet, ſérelem nélkül el-botsáttya Filimeniſt, és a' Mirmidonok közzé menvén, nagy fel ſzóval mondgya nékik: Hogy vagyon ez, jó vitézek, hogy a' gyarló Aſszony-állatok elött annyira meg-futamodtatok? nagy gyalázattyára vagyon ez a' Görög Nemzetnek, kiváltképen a' Mirmidonoknak, ha az ö vérekkel ezek a' leányok annyira meg-hiznak. Kihezképeſt, vigyázzatok rám, és a' mit én tselekeſzem, köveſſetek engem mindnyájan, és ne ſzünnyünk addig, valamíg mind egyig éles kardunkra nem hánnyuk öket mind Királynéjokkal egygyütt. Hallya a' Pyrrhus fenyegetéſét Penthéſiléa; de meg nem ijed töle, söt közel verekedik Pyrrhushoz a' ſok fegyver között-is, és meg-rijaſztván ötet, mond néki: A' te tsalárd apád Ákhilles tsalárdúl ölte-meg a' jó vitéz Hektort; kinek boſzſzú-állására méltó vólna, hogy az egéſz világ fel-kelne: mindazáltal, ha máſok nem-is, fel-kelnek az Aſszony-állatok; kiknek haragjokat és erejeket, úgy hiſzem, te ſem kerülöd-el, ki az árúlónak fia vagy. Ezeken a' ſzókon igen meg-búſúl Pyrrhus, és az Attyának dárdáját kezébe vévén iſzonyú haraggal mégyen Penthéſiléa ellen. Az Aſszony ſem áll-ki elöle; hanem ö-is dárdát vévén kezébe ſzembe mégyen Pyrrhuſſal; Pyrrhuſnak dárdája ketté törik az ütközetben, de még ſem vetheti-ki a' nyeregböl a' Királynét. De Penthéſiléa olly keménnyen fogja és taſzíttya dárdájával, hogy fö-meredek mégyen-le lova hátáról Pyrrhus. A' földröl mindazáltal hirtelenſéggel fel-ugordván, az oldalán a' melly két élü palloſt viſelt Pyrrhus, azt ragadgya; kinek minden tsapáſi ellen hatalmas erövel és

vité-

vitézi meſterſéggel ellent hány Penthéſiléa. Érkeznek azalatt a' Mirmidonok, és nagy igygyel bajjal az Urokat Pyrrhuſt fel-ültetik lovára. De ihon Agamemnon Királyis, Diomédes, és Ménéſtéus érkeznek nagy temérdek ſeregekkel több Görög Fejedelmekkel egygyütt, és mind azok derék ſegítséget hoznak Pyrrhuſnak. Filimenis Király meg-ſzabadúlván a' vitézek kezéből, nagy háláadáſſal köſzöni a' jó-akaratot Penthéſiléának, minthogy az ö jó-akarattyából kapott ſzabadságra. Ottan mindgyárt a' maga ſeregeit sürün öſzve-állattya, és kerek rendbe véſzi: haſonlóképen Penthéſiléa-is az ö leányit. Polidamás-is, ki annakelötte nem ſok üdövel lováról levettetett vala, és igen nehezen a' lovak lába közzül ki-ſzaladott, kevés üdö vártatva iſmét lóra kapván, minden ſeregeit öſzve-gyüjti, és temérdek lovas haddal mégyen iſmét a' Görögök ellen, a' Trójabélieknek ſegítséget vivén. Ænéás Király-is érkezik tulajdon hadaival, és Rémus Királlyal öſzve-ütközvén veſzedelmes hadakozás indúl közöttök. Pyrrhus-is keménnyen vagyon a' Trójabéliek ellen; de keménnyebben Penthéſiléa a' Görögök ellen. Találla azonban elöl Pyrrhus Glaukot az Anténor fiát, a' ki egy vólt apával Polidamáſſal, de külön annyok vólt. Ezt Pyrrhus elévévén, vaſtag kézzel úgy tsapja palloſsával, hogy mindgyárt kétfelé válik a' feje, és ſzörnyü veſzedelemmel hal-meg. Penthéſiléa látván az ifjúnak hirtelen halálát, Pyrrhus ellen indúl boſzſzú-állásra; a' kik hatalmas erövel meg-ütközvén, mindenik le-veti lováról a' máſikat; de vitéz módra mindenik iſmét lovára fordúl, és iſmég ſzembe állván egymáſſal vagdalkoznak ſzörnyen, mind addig, míg újabb ſeregek érkez-

nek,

nek, és azok el-válaſztyák öket egymástól. Pólidamás nagy bánatban vagyon kedves Attyafiának halálán: kihezképeſt, vakmeröképen vagyon a' Görögökön, boſzúját akarván rajtok állani, ſokat-is közzülök ugyan ott a' mezön meg-öl kegyetlenül, ſokat pedig halálra ſebeſsít, és annyira forgolódik Pólidamás Penthéſiléával együtt, hogy a' Görögöknek temérdek ſeregit meg-futamtattyák. Kik midön meſzſze ſzaladnának, és látván a' veſzedelmet a' Görög Fejedelmek, Pyrrhus, Ajáx, és Diomédes közikbe rugaſzkodnak, és kemény ſzókkal dorgállyák öket, hogy nem gondolkodnak gyalázattyokról; hiſzem jobb egy lábig ſzemben való hartzon veſzni, mint gyalázatoſon ſzaladás közben ellenſégeknek kedveket bé-tölteni. De minthogy már a' Nap-is le kezdett vólt nyugodni, véget vetnek az napi hadakozásban. Egy egéſz hólnapig tsák egy nap ſem ſzünt-meg a' hadakozás és nagy vér-ontás közöttök; úgy hogy az üdö alatt tiz ezer embernél több veſzett-el a' két réſzről. De a' Penthéſiléa hada-is igen meg-keskenyedett; mert annyi rendbéli tsatákon az ö leányi közzül-is ſokan veſztenek-el. Egy hólnap el-telve annál-is nagyobb kéſzülettel igyekezik mindenik fél a' máſik ellen, és kimenvén a' Frigyiai tágos mezöre, nagy haraggal öſzve mégyē a' két tábor; a' nagy rikóltáſok között iſzonyú vér-ontáſt téſznek, mint a' melly emberek tsak a' halálnak ajánlották magokat. Pyrrhus-is érkezik az ö ſeregével; érkezik az Amázonok Királynéja-is: ezek halálos gyülölſéggel üldözvén egymáſt, mindenik nagy bátorsággal 's haraggal mégyen a' máſikra, és ſzembe érkezvén forgolódik kiki, gyözedelmet akarván venni ellenſég máſikján. Pyrrhus olly nagy

ſebbel

ſebbel öklel ellenſégére, hogy a' dárdájának nyele öſ-ve romlik a' Penthéſiléa fenyver-derekán; de lováról még ſem eſett-le a' vitéz Aſſzony. De Penthéſiléa annál keménnyebben járúl Pyrrhushoz; úgy hogy az ö dárdája-is el-törik amannak derekán, és a' dárda nyelnek darabja a' feje felett kóváljog, által-hatván a' fegyver-derekon az éles vas, teſtét-is igen meg-ſebeſſíti, és a' dárdának egyik darabja benne marad a' fegyverben és teſtébẽ; aval hagyván Pyrrhuſt fordúl több ellenſégire, és azokat öli 's vágja. Látván pedig a' Görögök a' Pyrrhus veſzedelmét, és mint hordozza teſtében a' tsutakot, meg-ijednek, és nagy haragra indúlnak, és öſzve tsoportozván Penthéſiléára rohannak, kit minden felöl kemény ütéſekkel érvén ſiſakját-is ki-taſzíttyák fejéből, és magát-is igen meg-ſzédítik. Mellyet vévén eſzébe Pyrrhus, nagy vakmeröſéggel ſiet mindgyárt Penthéſiléára, és nem gondolván a' nagy ſebbel, a' dárdának darabját ſem húzatván még ki teſtéből, azon hirtelenſéggel fog halálos ellenſégéhez. Kit Penthéſiléa bátran el-vár ugyan; de Pyrrhuſnak ſzolgálván jobban á' ſzerentse, a' fordúlásban olly hatalmas erövel talállya tsapni, hogy a' fegyverderék foglaláſa között menvén-el az éles pallos, épen el-vágja derekától a' jobb karját Penthéſiléának. A' nagy ſeb miatt le-fordúl jó lováról az Amazonok vitéz Hadnagya, és a' földön mindgyárt ki-ſzakad lelke a' teſtéből: kin hogy annál nagyobb boſzúját 's mérgét töltse Pyrrhus, darabonként vagdallya teſtét. Azonban, a' rajta eſett ſeb-is nehezedik, és egy hajitásnyi földre nem mehet, hogy a' földre eſik, és mint hólt-elevent fogják a' vitézek, és maga paiſsába tévén a' táborra viſzik, ha valami formán a' Barbélyok

Pẽthéſiléa veſzedelme Pyrrhũ miatt.

meg-gyógyíthatnák. A' Penthésiléa vitéz leányi megháborodnak jó Hadnagyoknak esetén, és ök-is életeket nem kivánván ama' nélkül, bosszú-állást üznek minden erejekkel, és elsöben-is a' Mirmidónokra rohannak; minthogy azok-is vezér Kapitánnyok nélkül maradtak, sokat le-vágnak bennek, úgy hogy a' Mirmidonok és egyéb Görögök közzül húllatnak-el két ezerig valót. De mit használt a' Trójabélieknek a' Görögök vesztedelme, holott tsak-nem számlálhatatlan sokaság jö a' Görög táborról, mintha egész Európát pusztájában hagyták vólna; és azok egyenlö akarattal környül-vévén a' Trójabélieket, annyira gyözedelmeskedtek rajtok, hogy a' mint Dáres Frigius irja, azon egy úttal tiz ezernél többet vágtak-le a' Trójai vitézekben. A' kik pedig meg-maradtak közzülök, mind az Amázonok közzül, mind a' többi, seregbe vervén magokat bé-mennek Trójába; a' holott a' város kapuit meg-erösítik és magokra zárják, mivel azontúl sem kedvek, sem módgyok nem vólt az ellenkezésben és mezön való tsatázásban.

Trójának el-árultatásáról.

A' Trójabéliek ennyi sok hadakozások után a' vitézlö rendekben igen meg-fogyatkozván, nem tanátskoznak többé az ellenségre való ki-ütés felöl, semmi vitéz Fejedelmekben nem lévén reménségek, minthogy el-húllottak a' Had-vezérlök, vitéz kalaúzok. Búsúlnak ugyan a' nagy emberek esetin; de nem igen félnek, a' város erejében lévén nagy reménségek, kinek magass és vastag kerítése minden romlás nélkül éppen áll. Tsak a' vigyázók ne fogygyanak-el a' kö-falokról, el-hitték, hogy semmit nem

nem árthatnak nékik az ö ellenségek, ha élésböl fogyatkozások nem léſzen. Búsúlnak utóllyára már mindenek felett a' Penthésiléa halálán, az nékik sok ellenségeket fogyatta-el, bár csak a' testét vihették vólna bé a' városba, hogyha életében jutalmát nem vehette fáratságos szolgálattyának, fordíthatnák tiſztességes temetésére háláadóságokat. A' Görögök a' városon kivül minden kaput temérdek seregekkel meg-szállanak, éjjel nappal vigyázásban vañak, hogy a' városból azontúl senki ne mehessen-ki. A' Penthésiléa testét, némellyek tanátsából, az ebeknek akarták hánni; Pyrrhus mindazáltal méltatlan dolognak tartotta ollyan vitéz személynek testét ollyan betstelenséggel illetni, hanem a' Trójabélieknek bé akarta vólna küldeni, csak-hogy Diomédes nem engedte, mondván: nem méltó annak testét betsüleni, kinek keze miatt annyi nagy rendek veſztenek-el kegyetlenül a' Görögök közzül. Ahozképeſt, fogják a' testét, és egy vizes árokba vetik a' Trója kerítése mellett.

Ennyi szorongatások és veſzedelemnek habjai között lévén Trója városſa, sokan kétségbe esnek annak meg-maradhatása felöl. Ánkhises azért az ö fiával Ænéással, és Anténor vitéz fiával Pólidamással titkos tanátsokat ütnek, mi formán találljanak megmaradást fejeknek; a' Görögökkel mint éljenek, hogy miattok el ne veſzszenek. Mellyet ha külömben végbe nem vihetnének, kéſzek árúltatásra adni magokat. Elsöben mindazáltal azt végezik-el, hogy Priamus Királyhoz mennyenek, és ötet intsék a' Görögökkel való békeségre, ki adván Hélenát Trója várossából, és a' kárvallásért, mellyet Cythéra szigetében vallottak a' Görögök, igérjen meg-elégitést és fize-

téſt a' Király. Ugyan-is, ha abban a' formában a' ſok veſzedelem után végbe mehetett vólna a' békeſég, noha Priamus Királynak el-eſtenek jó vitéz fiai, kiknél a' világ jobbakat nem ſokat nevelt vólt: de mivel a' más világról azokat viſzſza-hozni ſemmi meſterſéggel nem lehetett; elég nyereſéggel járt vólna a' hoſzſzú háborúság után, ha békeſéges napokat láthatott vólna, és feleſégével Hekubával, ſzép leányával Polixenával meg-maradhatott vólna. De ha akkor dolgához nem látott, a' mikor kezén vólt az alkalmatoſság, nem igen ſzokott útat mutatni a' ſzabadságra a' nyomorúság. A' Görög Fejedelmek értekeket elköltötték; Nemzetségeknek vitéz Fejedelmit el-veſztették, azoknak keſerves halálokat ſzemekkel nézték; a' köz vitézlö rendet-is nagy réſzint el-veſztették, házájokat meg-puſztítván a' népektöl; tsak-hogy Priamus Királyon boſzſzújokat állhaſsák, Trója városát elfordíthaſsák: és mind ennyi veſzedelmezéſek 's várakozáſok után, ki hihetné-el, arra a' békeſségre adnák magokat ollyankor, mikor jó reménſéggel akarnak kívánatos véget vetni hoſzſzú hadakozáſokban. Ez illyenekre nézve akarki-is által-láthatta, hogy ez a' tanáts nem egyéb végre indíttatott, hanem tsak azért, hogy a' ki 's bé járásban ſzabadságok lévén, annál bátrabban közölheſsék a' Görögökkel Priamus ellen való gonoſz ſzándékjokat a' megemlített Fejedelmek. Nem-is ſzünnek ettöl a' ſzándéktól Anténor és Ænéás, hanem fel-mennek Priamus Király eleibe, kinek még Amfimakhus nevü ágyaſsától való iffjú legény fia megmaradott, és több városi nagy rendekkel a' Király mellett vólt.

Tsen-

Tsendesen meg-hallgatván Priamus Király az Anténor és Ænéás tanátsát, véli ezébe mindgyárt, hogy nem igaz szeretetből, sem hüségből vannak a' jovallások; mindazáltal, nem tudván mit tenni, sok fohászkodási között tsak illyen választ tészen nékik: A' fenn forgó dolog igen nagy, nem elégséges egy óra annak el-igazítására, hanem szükséges egynéhány napokig ezekről beszéllgetnünk. Kinek felelnek a' Fejedelmek: Lássad, ha a' magad gondolkodásiban sok üdöt akarsz tölteni, az szabadságodban vagyon; de a' mi szónkat méltó meg-halgatnod: és ha illendö lészen, tudgyuk, bé-vészed tanátsunkat: ha pedig gonosst mondunk, azt másnak tanátsából nem fogod követni. Kiknek mond a' Király: Én jó szível meg-hallgatlak benneteket; de ha a' ti tanátsotoknál valamit jobbat fel-találunk, tinéktek sem eshetik nehezen, ha a' jobbnak követöi lészünk. Akkor fel-kelvén Anténor, illyen szókat mond Priamusnak: Felséges Király, mennyi nyomorúság burította-el fényes házadat, és nagy városodat, arról nem szükség szót szaporítani; mivel nintsenek rejtekben a' veszedelmek: mert mindnyájan meg-rekesztetve tartatunk a' kö-falak között; a' kapukat el-foglalták a' Görögök, több vagyon még ötven Királynál közöttök, kik egy szível lélekkel a' te veszedelmedet, és veled együtt a' miénket-is várják: el-estenek jó-vitéz fiaid, és messze országokról segítségedre jött Fejedelmid; nints már kinek el-üzni az ellenséget a' város kapui elöl. Kihezképest, egyebet nem mondhatok; hanem, a' sok gonosok között válaszszuk-el a' kissebbiket: és ha mire kételenek vagyunk, köveśsük-el magunk akaratunkból, minekelötte ennél-is nagyobb kételenségre jutnánk. Az

én tetſzéſem azért ez vólna, hogy gondolkodnál a' békeſégről; mivel Páris véget ért az ö életében, Hélena már egyedül férje nélkül vagyon, ſenkinek már boſzúságára nem léſzen, ha elébbi férjének Méneláuſnak meg-küldöd ötet. Annakfelette, Citherában a' minémü prédáláſt tett vólt régenten Páris, azt nem máshova, hanem ezen városba hozta, arról-is elégítenéd-meg a' Görögöket; afféle veſzendö gazdagság miatt ne fogyna-el mindnyájunknak élete. Hallgat Priamus Király; de a' fia fel-kél mellette, és kemény ſzókkal támad Anténornak ellene, mondván: Honnat érdemlette a' Király ezt töled, és a' te ſzép házad Trója városſa, hogy ſzükſégének idején el-álly mellöle? ki nem láttya meſterſéggel tellyes beſzédidet, a' ki ſimogatott ſzóval javallod a' Királynak a' békeſég kereſéſét? a' ſzép ſzókat könnyü ki-mondani; de nehéz a' békeſégnek úttyát el-követni: holott azt érdemlette vólna mind a' te Nemzeted, mind édes hazád, mind a' te jó Urad és Királyod, hogy az utólſó ſzükſégnek idején haláloddal-is bizonságot tennél jó hazafiúságodról, és Nemzetedhez való köteleſségedről. De látni való dolog, hogy mint a' nád-ſzál, tsak ingadozſz, és mindnyájunknak utólſó veſzedelmére czéllozſz. Hidd-el azt, hogy minekelötte ez a' te veſzedelmes tanátsod végbe mennyen, meg-hal addig húſzezer ember a' ſzép betsületért és az igaſságért, még ſem követnek téged árúló praktikáidban. Bezzeg nem így óltalmazták az eleink ezelött tsak nem ſok üdövel-is édes hazájokat. Illyen, és ehez haſonló ſzókat ſokat mondott a' Király fia; de Ænéás ſzép tsendes beſzédekkel igyekezte Amfimakhuſt le-tsendeſíteni, mondván: Hiſzem azt magad ſem tagadod,

jó

jó Király fia, hogy erönkben meg-lankadtunk, a' város kapuit magunkra zártuk; ellenségünkre ki-menni nem merünk, mert arra nints-is elégségünk: fel kell hát szükségesképen módgyát keresnünk megmaradásunknak; a' mellyet mimódon vihetünk végbe, a' békeség tsinálás nélkül, örömest meg-értem töled.

Priamus Király-is tovább nem hallgathatván, nagy haraggal és bossúval tellyes lévén, mond Anténornak és Ænéásnak: Mitsoda bátorsággal jöttetek elömbe, hogy nem szégyenlitek e' nyilván-való árúltatást, és ellenem ollyan kegyetlen szándékot mi okból kellett formálnotok? vén fejemet hogy nem szántátok? minden eddig való búsúlásimat föllyül halladgya a' ti hivségtelen tselekedetetek, holott eddig sem indítottam én valamit a' ti hiretek nélkül, valamit a' Görögök ellen eleitöl fogvást indítottam, mind azokra a' ti jovallástok ingerlett engem. Emlekezzél rá jó Anténor, melly nagy indúlattal tanátsoltad énnékem, midön a' Görög országi követségböl meg-jöttél vólna, hogy hadaimmal küldgyem-el Páris fiamat, és a' Hesiona hugom miatt szenvedett nagy gyalázatot ne hadgyam magamon száradni. Soha én Europa ellen fegyvert nem fogtam vólna, és a' közönséges békeséget el nem fordítottam vólna, ha a' te ártalmas tanátsod engem nem ingerlett vólna, a' kivel mind-untalan, mint hegyes öztönnel, ingerlettél engem mind addig, míg akkori tanátsodnak követöje nem löttem. Te pedig mindenben Fö tanátsom Ænéás nem tagadhatod, hogy te nem vóltál vólna minden tanátsunknak vezére, holott mikor Páris Európába ment-is, akkor-is szabad akaratod szerint adtad társúl magadat melléje, Hélenának el-hozásában te lévén leg-derekasab mes-

ter.

ter. Egyébaránt ha tenéked kedved nem lött vólna hozzá, és mind tanátsoddal, mind munkáddal nem ſegítetted vólna Páriſt, ſoha nem látta vólna a' Trója kö-falait Hélena. Moſtan immár minden fiaimnak veſzedelmek után, és jószágomnak, kereſményimnek el-keléſe után arra akartok venni, hogy a' Görögökkel bestelenſégemre-is békeſéget ſzerezzek; azokkal tudni illik, kik minden irgalmaſság nélkül, valamit lehetett, el-töltöttek rajtam; holott akar-ki meg-itílheti, hogy az illyen gyalázatos, és bizontalan békeſég kereſésnél illendöbb a' tiſzteſséges halál: és így, hogy nyughatnám én meg a' ti veſzedelmes tanátsotokon. Ezeken a' Király ſzavain igen meg indúlt Ænéás, és a' Király ſzemére ſok beſtelen dolgokat hánt illetlen beſzédekkel: és nagy morgáſſal 's haraggal, fel-kelvén Anténor Ænéáſſal együtt, ki-mennek a' Király elöl. Látván Priamus ez nagy veſzedelmet, nem tud ſok búſúláſi között mit tselekedni, immár nem-is kételkedik Anténornak és Ænéásnak árúltatáſok felöl, tsak ſirattya a' ſzép városnak utolsó veſzedelmét, és a' maga feleſége 's meg-maradott leányinak keſerves halálát; tudván, hogy nem ſokára veſzni kell mind magának, mind kedves hazájának ezen árúlók miatt. Kihezképeſt, meg akarván zabolázni öket, és az árúltatásért meg-büntetni, ſzóllíttya a' fiát Amfimakhuſt, és így ſzóll nagy titkon néki: Édes fiam holott te az én véremböl ſzármaztál, én tagom vagy, úgy hogy, megválás közöttünk terméſzet ſzerint nem lehet, ne távozzunk-el egymáſtol, hanem mind halálig egyet értsünk, és egymáſt ember módon óltalmazzuk. Látom én, hogy Ænéás és Anténor végezni akarnak, vagy eddigis végeztek a' Görögökkel ennek a' városnak fel-adaſa

felöl,

felöl, es a' mi ſzemélyünknek el-veſztéséről: kihezképeſt, az igazság azt kivánnya, hogy a' melly vermet máſoknak áſtanak, elsöben-is magok nyaka ſzakadgyon abba. Kihezképeſt, akaratom az, hogy minekelötte ök a' Görögök által meg-öllyenek engem, elöttem botsáſſam öket a' más világra. Hólnap azért én tanátsra hivatom öket ollykor, mikor az üdö-is béalkonyodott; te pedig rejtekben légy kéſzen a' mi hü ſzolgainkkal, és midön meg-jelennek a' palotán, álljatok-ki a' les-helyböl, és hánnyátok kontzról kontzra az árúlókat. Arra kéſz Amſimakhus, és mentöl titkoſabban, hogy végbe viſzi az Attya parantsolattyát, rá igéri magát. De mivelhogy nints olly titok, melly ki nem nyilatkozik; és a' paraſztok mondáſa ſzerint, a' föld-is ki-okádgya az ö gyomrából az el-rejtett dolgokat. Mi okból, ſenki nem tudhatta; de elég az, hogy Priamuſnak ez titkos tanátsát meg-értette Ænéás: és az ö halálokra kéſzíttett veſzedelmet el akarván kerülni, mentöl-hamarább öſzve-gyülnek Anténorral, és a' több pártoſokkal, kik annakelötte régen egyet értettek a' Király és a' város feladásán: és ehezképeſt el-végezik egyenlö akaratból, hogyha a' Király hivattya öket, olly ſokasággal 's annyi fegyverrel jelennyenek-meg a' Király udvarában, hogy ſenki rajtok eröt ne veheſſen. Ænéás pedig abban az üdöben a' városon leg-gazdagabb és hatalmaſſabb vólt, Nemzetségére nézve-is ſok tekintetes attyafiával igen erös, kinek máſſa nem vólt a' városon; úgy hogy akkor immár az ö gazdagsága és hatalma el-érkezett Priamus Királynak mind értekével, mind erejével. Haſonlóképen Anténor, az-is Királyi nemböl nemzetes ember lévén, Trójában igen nevezetes és tekintetes lé-

lévén, könnyen végbe vihette ſzándékát: A' ki már a' Görögökkel végezéſt-is indított; úgy hogy ha ök kézbe adhattyák a' városſt, önékik bátorságos légyen nem-csak életek, de hozzájok tartozandó atyafiak-is, és vélek egyet értö népek meg-maradhaſſanak; söt még értekekben-is sákmánt ne veſſenek. Azalatt, hivattya Priamus Király Anténort és Ænéáſt a' tanátsra, hogy az elébb meg-említett dolgokról beſzéllgeſſen vélek. De Anténor és Ænéás olly nagy ſereggel mennek-fel fényes Iliumba, hogy a' Király maga-is meg-ijedvén tölök, hivattya fiát Amfimakhuſt, és meg-hadgya néki, hogy az elébbi rendelés ſzerint ſemmit ne indítson a' dologban. Kihezképeſt, más napra iſmét öſzve-gyüjti a' Király Trójának minden népét: kik midön öſzve-gyültek vólna közönſéges beſzéllgetésre, fel-kél közöttök Ænéás, és a' Görögökkel való békeſségre inti Trójának minden népét; kinek tanátsát helyben hadgya az egéſz ſokaság. Mellyhez noha ſemmi kedve nem vólt a' ſzegény Királynak; de Ænéás fel-kelvén, akkor bátran meg-rivogattya, és mondgya Priamuſnak: Jó Király, vagy akarod vagy nem; de ennek kedved ellen-is meg kell lenni. Látván a' Király, ellen-tartásának haſzontalā vóltát, hogyſem mint a' köſség között-is zurzavart és hirtelenebbvaló támadáſt indítson; nem tuſakodik tovább ellenek, hanem mond Ænéáſnak: Jó atyámfiai láſsátok, a' mi néktek tetſzik köveſsétek-el, én-is követöje léſzek tanátsotoknak. Arra nézve, közönſéges akaratból Anténort követnek válaſztyák, és a' Görögökkel való békeſség ſzerzéſt rá bizzák. Végbe menvén tanátsok, a' gyülésböl házokhoz oſzolnak; és attól fogva a' Trójabéliek le-tévén fegyvereket, olaj-fa ágakat

kat véſznek a' kezekbe, és azokkal jelentik-meg magokat a' Görögöknek a' kerítéſeknek magoſságíról. Mellyet látván a' Görögök, ök-is békeſégnek jeleit kezdik mutogatni, es fejér záſzlókat téſznek-ki Trója ellenébe. Azalatt a' kö-falon ki-botsáttyák Anténort, és menvén a' tábor felé, a' Görögök elsöben-is viſzik nagy örömmel az Agamemnon sátorába, és ott közönſéges tanátsból az egéſz békeſégnek rendit 's végezéſét bizzak a' Krétai Királyra Diomédesre és Ulyſſesre: ugy hogy, valamit Agamemnon elött véghez viſznek Diomédes és Ulyſſes Anténorral együtt, mind azoknak az egéſz Görög Nemzetség meg-állója léſzen minden ellen mondás nélkül; söt arra erös hittel-is kötelezték magokat.

Ezek után félre mennek a' Királyok, és Anténorral igen titkoſon tanátskoznak, kiknek az álnok, és hazáját el-árúló Anténor kezekbe igíri a' vároſt, úgy hogy kivánságok ſzerint valamint akarnak, úgy bánnyanak véle, tsak ſzintén ö magának, és Ænéásnak bántódáſok ne légyen, ſe ſzemélyekben, ſe ſemminémü marhájokban; úgy hogy, valakik ö hozzájak tartozandók léſznek, mind atyafiak, ronkonságok, és vitézlö rendek, azok mindnyájan panaſz nélkül maradhaſſanak mindenekben, és valahova akarnak menni, arra-is ſzabadságok légyen. Mellynek meg-állására erös hittel kötelezik a' három Királyok magokat, az egéſz Görög nemzet képébéis kötéſt téſznek, mellynek meg-állására kezet adnak egymáſnak. Mindazáltal, Anténor meg-mondgya Agamemnon elött, hogy ez titok egy ideig igen erös petsét alatt maradgyon; mert ſzándékát 's igéretit végbe nem viheti, ha a' dolgot üdö elött ki-jelentik. Annakfelette, hogy meſ-

terſégeſen végbe viheſſe Anténor minden fel-tett ſzándékát, és a' Görögök között-is nagyobb hitelt ſzerezzen magának, Thalczibius Királyt maga mellé kivánnya; kinek tekintetes vénſégét látván a' Trójabéliek, inkább hitelt adgyanak az Anténor ſzavainak, azonban Thálczibius Király-is tanúllya-ki a' Trójabélieknek elméjét, és akarattyokat a' békeſég felöl. Ugyan akkor a' Penthéſiléa teſtét-is kivánnya Anténor; a' mellyet noha nehezen, de ugyan meg-nyér a' Görögöktöl, és bé-viſi Trójába. Illyen formán bé-mégyen Anténor Thálczibiuſſal együtt Trójába; kiknek jövetelek felöl hirt adván Priamuſnak, más napra közönſéges gyüléſt hirdet a' Király, és meg-hadgya Anténornak, hogy valamit végbe vitt, mindeneket az egéſz ſokaság elött jelentsen-meg igaſsággal. Anténor pedig az ö tsalárd ravaſzságát akarván paláſtolni, nagy feneket kerít minden beſzédinek, hoſzzú beſzéddel terjeſztvén a' Görögöknek nagy hatalmaſságát, újabb erös hadaknak érkezéſét: Mindazáltal mind azokat félre tévén-is, valamit végbe vihetett, mind azoknak megállására olly erös hittel megkötötte a' Görögöket, hogy ſemmi gyanúság azokhoz többé nem fér. Ellenben, nem keveſebb ſzóval ſzámlállya elö a' Trójabélieknek-is bóldogtalanságokat, és olly ſzorúláſokat; mellynek nem egyéb a' vége, hanem minden veſzedelem, valamit fel tudnak gondolni, hogyha a' Görögökkel való végezéſnek nem engednek. Hozzá tévén azt-is, hogy a' Görögök megkeſeredett ſzível lévén, a' békeſégnek okaira külömben rá nem léptenek, hanem úgy, hogy az ö nagy károkról tölök elégítéſt vegyenek. Hiſzem jobb (úgy mond:) az erſzénynek üreſſedni, hogy-ſem mint a' ſziv-

ſzivnek mindenkor keſerüſégben és félelemben maradni. Ha azért a' jó békeſégnek kivánói és meg-állói akarnak lenni, a' mellyben meg-maradhaſſanak ſok üdökig, ſzükſégeſnek itéli lenni, hogy véle együtt Ænéáſt-is ki-küldgye a' város; mert ha a' békeſégnek fenn lévö okait ketten petsételhetik-meg Ænéáſſal, úgy a' Görögök elött-is nagyobb hitelek léſzen a' Trójabélieknek. Illyen ſzavait hallván Anténornak a' városbéliek; fel-kiált az egéſz ſokaság, és az ö jovallását égig magaſztallyák. Azután Thálczibiuſſal kimegyen a' Görög táborra mind Anténor, mind Ænéás. Priamus Király pedig, a' gyüléſnek vége után, maga várába mégyen-fel, és félre vonván magát házába rekeſzkedik, 's ott ſirattya vénſégében nyomorúltt állapatra való jutását, éjjel nappal az Anténor és Ænéás pártolkodáſokról gondolkodik, és jó vitéz fiainak veſzedelmekröl, a' mellett ſzámtalã ſok kárairól; nagy boſzſzúval jut eſzébe, mi okon kelleſsék néki ollyan nagy ſummát adni azon ellenſéginek, kik minden jókból ki-forgatták ötet. Gyakran fohāſzkodik, és panaſzolkodik bizott emberinek ezen-is, hogy iffjúságától fogváſt gyüjtött nagy rakás aranyát, melly mód nélkül kell ki-önteni ellenſége kezébe; ki miatt ha meg-maradna-is élete, de maga ugyan tsak végsö ſzegényſégre jutna. A' mi nehezebb, mind ezek meglévén-is, élete felöl nintsen ſemmi reménſége. Illyen 's ezekhez haſonló gondolatokban töltvén idejét ſzegény Priamus Király, ſzemlátomáſt fogy ſzinében és erejében; mert valamelly felé tekint, mindenütt tsak az árúltatáſt, és fejének kéſzíttetett veſzedelmet láttya. Hélena-is vévén eſzébe, hogy a' békeſégnek módgyát járják a' Trójai nagy rendek, titkon é,tſzakának

kának idején Anténorhoz mégyen, és esedezik néki, hogy ö felöle se felejtkezzék, hanem az elébbi házastársával Méneláus Királlyal békéltesse öſzve ötet: a' mellyre Anténor nagy betsülettel rá igéri magát. Igy dolgát végezvén Hélena, ismég fel-mégyen a' Királyi udvarba fényes Iliumba. A' míg ezt a' békeséget járják, addig hozzá kéſzülnek, és az Anténor fiát Glaukust tiſztességesen el-temetik. A' Penthésiléa testét-is el-akarták temetni; de Filimenis Király nem engedte, hanem magára vállalta, hogy a' testét hazájába viſzi, és ott Királyi módon léſzen temetése, azon földnek rendtartása ſzerint. Anténor és Ænéás a' Görög táboron vannak, és a' városnak veſzedelméröl tanátskoznak Agamemnonnal, és a' két Királlyal, kiket arra válaſztott vólt a' Görög Nemzet. Igéreti ſzerint, Hélenáról sem feledékeny Anténor, hanem emlekezetbe hozza, és meg-békélteti az Urával Méneláussal. A' hoſzſzú tanátskozás után a' több Görög Urak Ulyssest és Diomédest küldik-bé, hogy a' Méneláus feleségét Hélenát ki-hozzák Trójából. Bé-menvén azért Trójába Ulysses és Diomédes, örülnek azon mindnyájan a' városbéliek; mert úgy hiſzik, hogy azokat a' nagy tanátsbéli embereket a' jó békeségnek állandó vóltáért és petsétléséért küldötte vólna bé a' Görög Nemzetség; és úgy hiſzik, mintha kezeken vólna a' jó békeség.

Más napra, Priamus parantsolattyából, a' Trójabéliek mindnyájan öſzve-gyülnek, és a' Királyi udvarba fel-mennek: a' Görögöknek követi-is jelen lévén, fel-kél Ulysses, és nagy ſzóval a' Görög Nemzetnek kivánságát elé-beſzélli: Két dolgot kivánnak (: úgy mond:) a' hatalmas Görög Királyok; egyiket azt, hogy

hogy az ö ſok károkat bövſéges arannyal és tallérral meg-fordítsák nékiek. Máſikat azt, hogy Amfimakhuſt örök ſzámkivetésre küldgyék, reménſége-is ne légyen többé a' Trójába való viſzſza-jövetelre. Ezt pedig tsalárdúl mind Anténor vitte végbe, haragot tartván Amfimakhusra azért, hogy pártos tanátsának mindenkor ellene állott Amfimakhus. Ennek példájából akarki meg-tanúlhattya, hogy rá nem bizott dologban ne légyen Prókátor; és, melly haſznos légyen embernek terméſzetin 's ſzáján lakatot tartani. Egyébként Amfimakhuſt nem gyülölte Anténor, hanem a' miatt a' nyelveskedés miatt lett ellenſége. Ez így lévén, Ulyſſeſnek és Diomédeſnek jelen-létekben a' külsö udvaron és az egéſz városon rettenetes nagy zörgés, tsattogás, és kiáltás indúl; de honnat ſzármazott a' nagy zenebona, ſenki nem tudhata: kin igen meg-ijednek a' Görög követ Urak, gondolván, hogy az ö veſzedelmekre rohannak majd az emberek, és ſzablyára hánnyák öket, a' mint Akhilleſſel-is tselekedtek vólt. Némellyek meg attól féltek, hogy ha Priamus fiai zúdították-fel a' népet, azért, hogy Amfimakhuſnak örökös ſzámkivetéſére igyekeznek némellyek: de ſemmiképen végére nem mehettenek, honnat indúlt a' zaj; és így dolgokhoz látván, beſzédeket el-végezik a' gyülésben lévö rendek, és azután fel-kelvén, mindenek bizonyos helyekre oſzolnak. Anténor pedig Ulyſſeſt és Diomédeſt titkos helyre viſzi, a' hol tsak magokkal bátorságoſon beſzéllheſſen, és minden álnok praktikáiról ſzabadoſon ſzóllhaſſon. Hárman ülvén azért tsak egy házatskában, mondgya Ulyſſes Anténornak: Mi az oka, hogy illyen hoſzſzú várakozáſokban tartaſz bennünket, tartod az egéſz

Görög

Görög Nemzetet-is? miért nem látſz már dolgodhoz, és felelnél-meg igéretednek? Kinek felel Anténor: Bizonságim az Iſtenek, mennyit ſzorgalmatoskodom Ænéáſſal együtt azon, hogy mondáſimnak embere légyek: tsak-hogy tagadhatatlan dolog, ebben a' helyben tsudálatos munkájok vagyon az Iſteneknek; mellyet ha érteni akartok, örömeſt meg-jelentek tinéktek. Kinek mond Diomédes: Tsak mondgyad, örömeſt meg-hallyuk. Kinek mond viſzont Anténor: Ebben ſemmi kételkedéſtek ne légyen, hogy ennek a' helynek vólt régenten egy Ilius nevü Királya, a' ki elsöben ennek a' Királyi helynek fundamentomát felvetette, és azt a' maga nevéhez képeſt Iliumnak nevezte. Azután egy igen nagy templomot-is épített Pallás Iſten Aſſzonynak tiſzteſségére; a' kit minekelötte fedéllel bé-borítottak vólna, egykor tsudálatos jegy látſzott a' levegö égben, és az laſſan-laſſan alább kezdett ereſzkedni mind addig, míg a' templomba bé-ſzállott, és ott minden emberi kéz nélkül a' nagy óltárra helyheztette magát: az pedig olly eröſen áll az ö helyében, hogy azt ſenki meg nem mozdíthattya; hanem tsak az egy Tóán nevü Pap, a' ki annak a' templomnak gondviſeléſére erös hittel-is köteles. Mondgyák az alkotmány felöl, hogy fából kéſzíttetett vólna; de mitsoda nevü fa, azt ſenki nem tudhattya, és minémü meſterſéggel kéſzíttetett. Annak minden ember tsudálta nagy erejét és haſznát; de mi leheſſen az, ſenki nem tudhadta: hanem Pallás Iſten-Aſſzony maga jelentette-meg, hogy tudniillik ſoha Trójának addig, ſem a' Trójai Királyoknak addig veſzedelmek nem lehet, valameddig ez az alkotmány az ö városokban meg-marad. Ebben vagyon minden

den bizodalmok a' Trójai népeknek: ezokon ollyan bátor e' Király, hogy ö nem fél akarminémü nagy ellenſégtöl-is. Mivelhogy ez az alkotmány Palláſnak jóakarattyából adatott ennek a' városnak, nevet-is Pallásról adott néki a' város, és híjuk Palládiumnak. Ezekre mond Diomédes: Ha így vagyon a' dolog, merö haſzontalansággal biztattad a' Görögöket, mi-is haſzontalan dologban fáradunk; mert a' Palládiú miatt ſem a' te igéreted végbe nem mégyen, ſem mi gyözedelmet a' városon nem vehetünk. Kinek felel Anténor: Nem tsudálhattyátok hát az én kéſedelmemet, hogy énnékem múlatoznom kellett a' dologban; mert ez vólt a' kéſedelemnek oka. Mindazáltal, immár én alattomban véget vetettem az örizö Pappal, hogy nagy fizetésért ki-lopja a' templomból, és kezünkbe adgya a' Palládiumot. Nints-is már ſemmi kétségem; noha nagy ſumma arañyal vittem végbe a' Pap elött. A' ki meg-lévén, minden jó reménſégben légyetek; mert egyáltallyában azután mindgyárt gyözedelmet véſztek a' városon: és ezzel végezték-el beſzédeket. De minekelötte eltávoznának, mond iſmét Anténor: Szeretö atyámfiai, felette igen kérlek, engemet ſenkinek el ne árúllyatok; ím én moſt Priamus Királyhoz fel-mégyek, és azon léſzek, hogy el-álltaſſam, és valami tettetes okát adgyam, mi okon kellett veletek hoſzſzas idöt töltenem, és elhitetem véle, hogy mind az ö javáról vólt nékünk beſzéllgetésünk. Ezek után el-bútsúznak egymástól; a' Görög Fejedelmek ki-mennek a' táborra; Anténor pedig mégyen a' Priamus Király udvarába.

Trója veſzedelméről, Priamus Királynak, feléségének, és ſzép leányának Polixenának halálokról.

MIdön Ulyſſes és Diomédes a' városból ki-mentenek vólna, és a' Görögök táborára jutottak volna, Anténor-is ki-mégyen, és Agamemnonhoz érkezvén meg-hadgya néki, hogy közönſéges gyüléſt hirdeſſen, és minden had-viſelö fö Görögöket, a' vitézlö rendeknek-is az eleit öſzve-gyüjtse. Mellyet midön végbe vitt vólna Agamemnon, mond Anténor a' Görögöknek ſokasága elött: Immár az Iſtenek akaratyából a' végezés illyen formán végbe ment, hogy a' békeſségnek meg-adásáért, és annak meg-erösítéſéért adgyanak Trójából húſz ezer gira aranyat, meg ugyan annyi ezüſtöt, és ſzáz-ezer köböl gabonát; a' mellynek öſzve-ſzedéſére egynéhány napi tsendeſség kivántatik, mivel a' nélkül e' nagy ſummának ſzerit nem tehetik. Ezt értéſére adván a' Görögöknek, Agamemnon a' több Királyokkal együtt helybē hadgya a' végezéſt. Midön a' Trójabéliek e' dolog felett ſzorgalmatoskodnak, éjtſzakának idején titkon Anténor mégyen Thóhán Paphoz, a' ki az Apolló templomában örzöje vólt a' Palládiumnak, és mondgya néki: Kedves atyámfia Thóhán Pap, ha meg-hallgatſz engemet, tanátsomat fogadod, úgy meg-gazdagodol, hogy ſoha többé fogyatkozáſt nem fogſz látni, hanem a' te házad meg-rakodik drága kíntstsel, és mindenféle értekkel; tsak a' Palládiumot vedd-ki helyéből, és add az én kezembe; arról ne gondolkodgyál, hogy e' titok nap-fényre kellyen, melly tsak mi közöttünk léſzen, mert én léſzek hiv gondviſelöje e' titok meg-örzéſének. Egyébaránt valamint te félted

ted és óltalmazod Tróját a' beſtelenſégtöl és nyomorúságtól, én-is azonképen; úgy hogy életemet ſem ſzánom le-tenni Trója mellett. Kezembe adván a' Palládiumot, én azt Ulyſſes kezébe bizom; azután üdö jártára ha meg-tudgyák-is a' Palládiumnak el-veſzéſét, nem néked tulajdoníttyák, hanem Ulyſſesre fogjuk, hogy ö lopta-ki a' templomból, mikor áldozatot tenni bé-ment vólna a' templomba a' Trójabélieknek engedelméböl; és így mi ketten mindenek elött ártatlanok léſzünk.

Thóhán Pap meg-értvén az Anténor ſzándékát, majd fél éjtſzakáig mind ellene ſzólott az Anténor igyekezetinek; de végre meg-tsalatván a' ſok ajándéktól meg-egygyez véle, és ſzabadságot ád néki a' Palládiumon. Mellyet ki-vivén a' templomból Anténor, igen titkos ſzolgája által a' Görög táborra küld, és meghadgya, hogy Ulyſſeſnek adgyák kezébe. Azután tsak hamar hire futamodván a' dolognak, mindenekkel el-hitetik, hogy Ulyſſes lopta-ki a' templomból. Itt akarki eſzébe veheti, melly nagy ereje légyen az adománynak, és a' ſok aranynak; holott azt a' Papot-is ki-vetette ſarkából, a' kinek minden reménſége tsak az erös Trójának köfalaiban lehetett; de kéſzebb vólt el-árúlni ſzép hazáját, söt az Iſtenekhez való köteleſségét-is, hogy-ſem mint az aranytól meg-válni. Ugy látſzik, hogy még a' Papok ſzivekben-is féſzket vert a' föſvényſég, úgy hogy nem tarthattyuk igen nagy újságnak, mikor láttyuk, hogy a' Papok a' föſvényſégben el-merültek; mert ez nékik-is régi nyavalyájok. Midön pedig láttyuk a' föſvénſégnek illyen nagy erejét, és egyſzersmind meſterſégét, ki a' ſzenttségre válaſztott embereknek-is ſzemeket így bé-ta-

paſztya: méltán futhatunk attól a' vétektöl mindnyájan, úgymint a' gazdagságnak rendetlen kivánságától, hogy az meg ne vakítson bennünket.

Midön a' Trójabéliek a' meg-igért ſumma aranynak, ezüſtnek, és gabonának ſzerzéſében munkálódtak, minden kintset a' Minerva templomában raknakle, és közönſéges akaratból mennek az Apolló templomába, hogy ott mindnyájan néki nagy áldozatot tégyenek: és midön az áldozatra való állatokat megölték vólna, és a' tagokat a' nagy óltárra fel-tették vólna, ott hirtelen a' ſokaság elött két tsudálatos dolog történt: Egyik az, hogy ſemmiképen tüzet nem gerjeſzthettek; úgy hogy akarmeñyi tüzet hoztanakis, és akarmint munkálódtak-is, de ſzemek láttára mindgyárt el-alutt a' tüz, ſemmivé lett, és az áldozatot ſemmiképē végbe nem vihették a' tüznek nem léte miatt. Máſik az, hogy ſzokás ſzerint az állatoknak bélit ki-tiſztítván, midön az óltárra tették vólna, onnat fellyül azokra egy igen nagy Sas ereſzkedett, és nagy kiáltáſſal körmeivel fel-ragadván az áldozatra kimutatott bélt, el-repült véle, és azokat mind a' Görögök hajóihoz láttatott vinni. Ezen a' Trójabéliek tsudálkozván igen meg-rémülnek, és az elsö tsudára nézve eſzekbe véſzik, hogy az Iſtenek rájok igen meg-haragudtak, és ahozképeſt áldozattyok nem kedves. Mindazáltal Kaſsándrához mennek, és töle tanátsot kérdenek, továbbá mi tévök légyenek ennyi félelmek között. Kaſsándra azért ezt feleli nékik: Az elsö tsudára nézve bizonyoſon el-hidgyétek, hogy Apollónak nagy nehézſége vagyon ellenetek, aval bántván-meg ötet, hogy az Ákhilles vérét az ö templomában öntötték-ki, és aval ferteztették-meg az ö házát.

házát. Kihezképeſt, mennyetek az Ákhilles temetéſéhez, és ott az ö emlekezetire gyújtsatok tüzet, azután abból a' tüzböl vigyetek az Apolló templomába, és meg-láttyátok, hogy meg nem alußik az a' tüz, hanem végbe viſitek az áldozatot: mellyet ſorgalmatoſon el is követtek a' Trójabéliek. A' máſodik tsuda dologról, melly a' Sastól lett, azt mondotta Kaſsándra: hogy, nyilvánsággal jegyzi Trója városának, és a' Királyi udvarnak el-árúltatását. A' Görögök-is látván a' Saſnak tselekedetit, meg-kérdik Kalkás Paptól, mit jegyezzen az? Kiknek azt feleli az: hogy, nem ſokára a' Görögök kezébe adatik Trója, és kivánságok ſzerint fogják el-puſztítani a' nagy városſt.

Ezek így lévén, Kálkás és Kriſis Papok jovallyák a' Görögöknek, hogy igen nagy áldozatot tégyenek Apollónak: mellyet kéſedelem nélkül nagy buzgósággal végbe-is viſznek. Az áldozat után Kriſis Pap illyen tanátsot adott a' Görögök Fejedelminek, hogy kéſzíttetnének igen nagy lovat meſterſéggel, mellybe ezer fegyveres belé állhatna; mert minden Iſteneknek az vólna akarattya. Ezt a' lovat pedig Apius meſter ember kéſziti-el; mert más ahoz haſonló nintsen a' földön. Azon titkos meſterſéggel az óldalain olly áll-ajtóknak kelletik lenni, mellyeket az emberek eſzekbe ne veheſſenek, azoknak ſemmi jelét ne láthaſsák: mindazáltal, mikor annak ideje léſzen, a' belöl lévö vitézek meg-nyithaſsák az ajtókat, és kijöheſſenek a' lóból. Melly midön mindeneſtöl fogváſt el-kéſzül, és az ezer vitézek a' lóban titkon bételepednek, küldgyetek (: úgy mond a' Görög Fejedelmeknek:) Priamus Királyhoz nagy követséget

A' nagy ló kéſzítteteſéről.

illendö ajándékokkal, illyen okból: hogy, mivel tik a' templomból a' Palládiumot el-vittétek, örök emlekezetre, és Apolló Istennek engesztelésére készíttettétek azt a' lovat; engedgyék-meg azért, hogy mind az Isteneknek betsületire, mind a' városnak örök emlekezetire nézve viheſsétek-bé Trojába azt a' nagy lovat, és helyhezteſsék a' Pallás Isten-Aszszonnak temploma eleibe. Kriſis Papnak tanátsára nézve igen nagy költséggel és munkával hozzá fognak a' nagy lónak készítéséhez abban az utolsó esztendöben, mellyben lött veszedelme Trója városának.

A' Királyok, kik Trója segítségére jöttenek vólt, Ásiának meszsze lévö tartomannyiból, látván Priamusnak bóldogtalanságát, és utolsó veszedelemre való közelítését, a' Görögökkel haszontalan és martzona végezését, fel-kelnek mindnyájan a' kik a' hadakozásban meg maradtanak, és hazájokba mennek, egyedül hagyván Priamus Királyt. Filimenis Király-is, a' ki két ezered magával jött vólt-el Trója segítségére, harmad-fél száz vitézekkel maradott tsak; mindazáltal az Amázonok közzül jött vitéz leányok-is, a' kik meg-maradtak vólt, Filimenis Királyt késírték, mert az ezer leánzok közül négyszáz maradott vólt meg; És azok a' Penthésiléa testét éppen hazájokba az Amázonok országába Scithiába vitték, és ott szokások szerint a' testet Királyi pompával temették. Azután egy bizonyos rendeltt napra a' városon kivül lévö szép mezöre Priamus Király a' több véle lévö Fejedelmekkel együtt ki-mégyen, és ott erös hittel a' békeséget meg-erösítik, nagy esküvéseket tévén az Isteneknek. A' Görögök részéröl elsöben-is Diomédes erös hittel meg-esküszik az égre, hogy a' békeségnek szentül

léſznek meg-állói mindnyájan, az ſzerint a' végezés ſzerint valamint Anténorral öſzve alkudtak. Azután a' Görögök noha a' békeſség ellen vétettenek ugyan; de igaſságokat aval állatták, hogy midön ök az Anténorral való végezés ſzerint tréfálták, és rontották-el a' városſt, hitek ellen nem tselekedtek, nem tartván meg ama' közönſéges példa-beſzédet: A' ki meſterſégeſen esküſzik, meſterſégeſen hazud. A' több Görög Fejedelmek-is a' Diomédes hiti ſzerint mind egyig meg-esküttek, Diomédeſt tévén fel az esküvés fundamentomának. Priamus Király pedig igazán tette-le hütit minden Fejedelmivel együtt, nem gondolkodván arról a' tsalárdságról, mellyet a' Görögök a' hitnek paláſztyával bé-takartanak; és így meg-tsalatott nyaválás. A' végezés után, mellyet erös hittel mind két réſzről meg-eröſsítettek, az előbbi igiret ſzerint kézbe adgya Priamus Hélenát kérvén a' Görögöket, hogy valami boſzſzúsággal ne illeſsék ötet; mellyre a' Fejedelmek örömeſt rá igírik magokat moſolygáſſal múlatván a' Priamus kívánságit.

A' Görögök-is tsalárd meſterſéggel nagy alázatoſon kívánnyák Priamus Királytól, hogy a' nagy lovat engedgye bé-vinni Trója városába, mellyet ök Pallás Iſten-Aſſzonnak tiſzteſségére kéſzítettek. Egygyikért azért, hogy önékik hazájokba való menetelre jó ſzerentsét adgyon, és azt engedgyék-meg a' Minerva temploma eleibe helyheztetni; mert ehezképeſt, bizonyoſok léſznek abban, hogy a' Palládiumnak el-vételéért nem fog haragudni rájok Pallás, és az ö hajójokat nem süllyeſzti a' tengerbe. Noha Priamus Király erre a' Görögök kívánságára ſemmit ſem felelt; de kedve ellen-is válaſzt tettenek Ænéás és

Anté-

Anténor, mondván: Igen-is méltó bé-hozni azt a' szép munkát, melly a' városnak nem kitsíny ékességére, söt örök emlekezetire fog szolgálni. Arra nézve Priamusnak-is engedni kell, és helyben hadgya az Anténor és Ænéás válasz-tételeket. Azonban, a' summa aranyat és ezüstöt, mellyet Priamus nevével megigértenek vólt az árúlók, meg-kivánnyák a' Görögök, és a' meg-igért gabonát-is. Mellyet ki-adván Trójából, a' Görögök mindeneket a' tengerre viznek a' hajókba. Ezek után a' Görögök mindnyájan öszve gyülvén, kerekekre helyheztetik és tsigákra a' nagy lovat, és számtalan kötelekkel környül-vévén, egyenlö akarattal éppen a' városnak egyik kapuja eleibe vonszák. De mivel nem vólt a' kapunak sem szélessége, sem magosága olly tágas, hogy a' ló bé-férhessen rajta, néki esnek a' kapunak magok a' városiak, és el-ronttyák, úgy hogy nagy tágas útat nyitnak a' falon, mellyen bé-férhessen a' ló: onnat oztán hátrább állván a' Görögök, magok fogják a' lovat a' Trójabéliek, és nagy kiáltással 's örömmel viszik-bé a' városba. De nem sokára a' nagy öröm siralomra változik: mert midön azt gondolták vólna a' Fejedelmek, hogy Isteni végezésböl lett dolgot helyheztetnek városokba örök emlekezetre és meg-maradásokra; akkor nem egyebet, hanem veszedelmet és halált húztak vontakbé a' város közepire; mivel azon lóba egy Sinon nevü embert botsátottak-bé a' Görögök, ki tudta, mitsoda mesterséggel vólt belöl meg-épitve a' ló, és az ál-ajtóknak kóltsai kezében lévén, tanúsága vólt rája, hogy egyik ajtót ki-nyitván, éjtszakának idején ki-eresztkedgyék a' lóból; és mikor az emberek elsö álomban leg-nagyobb nyugodalomban vólnának Trójában,

jában, mennyen-fel a' város kerítéſére, és egy nagy langadozó ſövétneket mutaſſon-fel; kit látván á' Görögök, bé-rohannyanak a' városba, és ott mind egyig fegyver élire hánnyák a' Trójabélieket. Az elött való nap illyen tsalárdsággal-is éltenek a' Görögök, hogy Priamus Királytól ſép ſzin alatt el-bútsúztanak, hogy már ök Ténedós ſzigetébe mennek azon nap, Hélenát-is ott adván-meg az elébbi hites Urának Ménelávſnak; nem akarván a' táboron meg-mutatni Hélenát, hogy nétalám a' köſség haragra indúlván, ki miatt annyi veſzedelmet ſzenvedtek, veſzedelmes halállal el ne ronttsák nyavalyás Aſzſzont; mert a' ſokaságnak ellene nem állhatnának a' Tiſztek. Mind ezek alatt-is ſemmi tsalárdságot nem tartván Priamus, enged, és jovallya rendeléſeket. Igy a' Görögök, a' Trójabélieknek ſzemek láttára, meg-indúlnak a' hajókon, és Ténedós ſzigetihez ſzállanak, melly nem igen meſzſze vólt a' parttól. Azt látván a' Trójabéliek, vigan mennek viſzſza, és az egéſz városnak minden útſzáin 's ſzegeletin tsak az öröm és muſika ſzó hallatik; vigan laknak mindenütt, mintha már minden nyomorúságokon által gázoltak vólna. Bé-ſetétedvén pedig, a' Görögök tsak hamar viſzſza-térnek minden hajójokkal, fegyverbe öltöznek, és az egéſz tábor nagy tsendeſséggel Trója városának éppen a' kerítéſe mellé mégyen. Mellyben ſemmit nem tudtak a' Trójabéliek, ſemmi ſtrását nem tartván a' köfalokon, mint a' kik békeſéget ſzerzettek ellenſégekkel.

Mint puſztittyák-el Tróját.

SInon midön eſzébe vette vólna, hogy a' Trójabéli népek jó lakáſok után le-tsendeſetek, és mélly

álomnak adták vólna magokat, fel-nyittya az ajtókat, mellyek az ló óldalából ki-ſzólgáltanak, és maga-is kiereſzkedik a' lóból, a' több benne lévö vitézeket-is kibotsáttya, azonban maga fel-mégyen a' város kerítéſére, és egy igen világos meg-gyujtott ſzövétneket kimutat a' Görögöknek, jelt adván, hogy el-jött vólna már az ideje, hogy a' városra bé-mennyenek és fel-tött ſzándékjokhoz kezdgyenek. A' Görögök-is látván a' jelt, kéſzen lévén a' prédára, ſeregeſtöl mindgyárt meg-indúlnak, és a' melly köfalt le-rontottak vólt a' Trójabéliek, kin a' nagy lovat bé-vitték, azon a' töréſen mindnyájan bé-takarodnak, és midön már az egéſz városſt el-foglalták vólna, egyſzersmind a' házokra rohannak, a' hol a' Trojabéliek tsendes álmokat alutták, és tsak akkor véſzik eſzekbe magokat, midön erőſzakkal ki-forgattyák ágyokból öket, és kegyetlenül ölik 's méſzárollyák. Tsudállyák ſzegények, honnat minémü kegyetlen vendégek érkezett. Hatalmat véſznek azért a' Görögök az egéſz városon, és bé-törvén a' házak ajtait, minden ſzemély válogatás nélkül vágják 's fogyattyák az embereket, meg-feſtik ártatlan vérrel a' házak falait, és a' piatzokat-is, úgy hogy vér patak foly az utzákon ſzéllyel. Rejtek kamorákat fel-rontanak, a' honnat mindennémü ſzépſéget, ezüſtöt és aranyat, drága ſzerſzámokat 's köntösököt, gyöngyös és köves arany müveket kedvek ſzerint ſzáma nélkül hordanak-ki; míg tsak meg-virradott-is addig-is húſz-ezer embernél többet veſztettenek-el. A' templomokat-is bé-rontván, azokat-is minden ékeſségektöl meg-foſztották. A' rettenetes kiáltás az égig hat-fel; mert nints a' nagy városnak ollyan ſzegeleti, kiben nem hallatnék a' halálos ſebeſseknek ordí-

ordítása és jajgatása. Ez nagy kiáltásnak hangja felhatván a' Királyi udvarba fényes Iliumba, ottā mindgyárt eszébe vészi Priamus az árúltatásnak keserü gyümöltsét, mellyet régen forraltak Anténor és Ænéás; és hirtelenséggel, a' mint lehet, köntösét ragadgya, 's fel-öltözik, és nagy sietséggel szalad-bé az Apolló templomába, melly az udvarban vólt, mintha immár-is nyakára érkezett vólna a' fegyver: az élethez nem lévén semmi reménsége, le-borúl ott a' nagy óltár elött, várván reszketö tagokkal, minden órában az életét el-fogyató kardot. Kasándra-is, mintegy esze felejtett, meg-futamodik tsak egyedül igen félszer ruházattyában, és a' Minerva templomába fut-bé, a' holott keserveſen sirattya az Attyafiainak bolondságát, szép hazájának utólsó veszedelmét, mellyet annakelötte sok izben bizonyosan meg-jövendölt vólt. A' több Királyi asszonyok és leánzók pedig a' Királyi palotába gyültek össze, ott reszketve várván a' véletlen veszedelmet fejekre. Midön jól meg-világosodott vólna, az árúlók vóltak kalaúzok Anténor Ænéással együtt, és a' Görögöket fel-viszik fényes Iliumba; a' hol semmi örizetet nem találván, akarattyok szerint rontanak 's vesztenek-el mindeneket, valakiket elötalálnak.

Pyrrhus pedig egyenesen mégyen az Apolló templomába, és ott az árúlóknak Anténornak és Ænéásnak szemek láttára dühös módon ugrik a' vén Királyra Priamusra, és ugyan ott a' templomban fel-mészárollya a' nagy öreg embert, kinek vérével meg-festi a' nagy óltárt. Látván a' nagy nyomorúságot Hekuba Királyné, meg-futamodik leányával Polixenával együtt, és azonban elö-találván Ænéást, mond ke-

ſerüſégében néki: Oh átkozott pártos ember! mitsoda lélekkel vetted erre magadat, hogy ſokſzor veled jót tévö Királyodat illyen iſtentelen háládatlansággal illeſſed? illyen kegyetlen halálában munkálkodgyál? miért hoztad ránk vérünk ſzomjuhozó ellenſégünket? miért árúltad-el a' magad ſzép házadat, mellyben e' világra ſzülettél? mitsoda ſzemmel nézheted fekete füſtit, és sürüſéggel ſzikrázó lángját annak a' hazának, a' ki tégedet méltóságokkal tsak-nem az égig magaſztalt vala fel? Ha mind ezeket tartozás nélkül tselekedted, bár tsak a' ſzegény árva ſzüzön Polixenán könyörüllyön ſzived, és ſok gonoſz tselekedetid között bár tsak ezt a' ditséretet nyerd-el, hogy a' kegyetlen haláltól óltalmazd-meg az ártatlan leányzót, minekelötte a' meg-dühödött Görögöknek vagy fegyverekre, vagy meg-gyalázásra juſſon. Megindúlván Ænéás Hekubának illyen keſerves ſzavain, fogja Polixenát, és házához vivén egy rejtek helybe vitzibé, a' holott életét meg-tarthaſſa. A' nagy Telamonius Ajáx pedig bé-mégyen a' Minerva templomába, és ott találván Andromaché Aſzſzonyt a' Hektor özvegy feleſégét Kaſsándrával együtt, maga mellé véſzi öket, és gondviſeléſébe. A' Görögök pedig ſemmit nem ſzünvén a' kegyetlenſégtöl, a' fényes Iliumnak minden ſzép épületit, kinek a' világon máſſa nem vólt, ronttyák, és egyik követ a' máſikról el-háñyák; az egéſz városſt-is olly kegyetlenül puſztíttyák és égetik, hogy ſenki meg nem gyözné olvaſni, hány hellyen emésſzti a' tüz a' ſzép Neptunia Trójját. A' nagy tüz miatt öſzve olvadnak a' tündöklö báldogokkal magoſſan bé-fedett házak, el-omolnak a' paloták; hanem tsak az árúlók házait hadgyák-meg, kikre bizonyos jele-

jeleket ragaſztottak vólt, hogy azokat ne illeſsék a' vitézek.

A' nagy Trójának el-puſztúláſa után Agamemnon Király gyüléſt hirdet, és meg-parantsollya, hogy az elsö rendek mind bé-gyüllyenek a' Minerva templomába; a' holott két kérdéſt vetett a' Görögök eleibe. Egyiket azt: ha meg-tarttsák-é hiteket az árúlóknak Anténornak és Ænéáſnak, kiknek árúltatáſok által jutottanak Trója gyözedelmére. Máſikat azt: hogy, mi formábã légyen el-oſztáſa a' gazdag prédának, mellyet Trójában öſsve-gyüjtöttek a' vitézek. Ezeken a' kérdéſeken így egyeztenek-meg: hogy a' párto ſokat igen-is illendö meg-óltalmazni, mert azoknak munkájok által vették a' gyözedelmet. A' prédát pedig igaſságoſon fel-oſzſzák, úgy hogy abban kitsínytöl fogva nagyig mindeñek juſſon; tsak-hogy az embereknek állapattyok ſzerint juſſon kinekkinek a' préda, meg-fontolván kiváltképen, kinek minémü maga viſeléſe és munkája vólt az egéſz táborozás alatt. Mikor Ténedós ſzigetiböl az egéſz Görög tábor éjtſzakának idején titkon viſzſza-ment vólna Trója veſztéſére, akkor Hélenát-is magokkal bé-vitték Trójába: és midön a' nagy Telamonius Ajáx látta vólna a' ſzép Trójának romlását, és a' Görögök veſzedelmét-is el-gondolta vólna, tudniillik a' kik nevezetes Királyoknak nagyobb réſzét Trója alatt el-veſztették vólna, nagyõ fel-kiált a' gyülekezetben, és mondgya: Meg-maradott kevés ſzámú vitéz Fejedelmek, láttyátok, minémü nagy romlás történt az egéſz világon; mellyet ſoha ſemminémü üdö meg nem orvoſol. Mivelhogy ez nagy veſzedelem jobbára az egy Aſzſzony Hélena miatt történt; nem méltó annak egy óráig-is élni.

Mellyet hallván a' ſokaság, haſonlóképen kiálttyák, hogy nem méltó Hélenának élni. Kit hallván Agamemnon és Méneláus Királyok, igen nehezen óltalmazhatták-meg a' fel-indúltt Görögöknek haragjoktól. Végre Ulyſſes kél-fel mellette, és hathatós ékes beſzédével mind le-tsendesíti a' Fejedelmeket, hogy ne igyekezzenek az egy gyarló aſſzony-embernek Hélenának halálára. Az meg-lévén, a' Priamus Király leányát Kaſsándrát, a' ki abban az üdöben leg-tudóſſabb Jövendö-mondó vólt a' Sibillák között, Agamemnon Király a' Görögöktöl meg nyeri, és mintegy munkájának jutalmáért néki adgyák közönſégeſen a' Görögök Kaſsándrát. Minekelötte a' Gyülekezetböl elóſzlottak vólna, Anténor és Ænéás meg-jelentik a' Görög Fejedelmeknek, eleitöl fogváſt melly igen ellene lett vólna Andromachénak a' Hektor feleſégének, és Hélenuſnak a' Priamus Király fiának ez a' Görögök ellen való boſſzú-állás, mellyet Páris indított vólt: azt-is meg-jelentik, hogy Andromaché és Hélenus vitték végbe, hogy az Ákhilles teſtének tiſzteſséges temetéſe engedteſsék Trójában; kihezképeſt, a' fogságból ki-ſzabadíttyák, és ſzabadságot engednek a' Görögök mind Hélenuſnak, 's mind Andrómachénak. Melly jó-akaratért a' bölts Hélenus ſzép hoſſzú beſzéddel ád hálát a' Görögöknek, és magaſztallya azaránt való kegyelmeſségeket. Noha Pyrrhus leg-nehezebben vette magát az engedelemre, minthogy az ö rabjai vóltak; mindazáltal el-végezik a' Görögök, hogy addig az ideig valamennyi aſſzonyoknak 's leányoknak életek meg-maradott, azután ſenkit meg ne öllyenek, hanem ſzabad menetelt engedgyenek nékik. Azonban, el-végezik azt-is, hogy mindgyárt indúllyanak

nak hajókon hazájokba; de mivelhogy a' tengeren rettenetes fergeteg, és olly ſzélvéſz támadott, ki miatt ſemmiképen meg nem indúlhattak, egy hólnapig várakozott az egéſz Görög Nemzetség; mindazáltal a' tenger ugyan nem tsendeſedik. Mellyet látván a' Fejedelmek, a' Papoktól kérdezösködnek, mi lehetſen a' nagy tengeri háborunak oka? Kiknek Kalkás így felel: A' pokolbéli kegyetlenſégek azért dühöſködnek, mert az Ákhilles haláláért a' mennybéli Iſteneknek nem adattatott elégſéges engeſztelö áldozat, kit az Apolló templomában öltenek-meg. Kihezképeſt, annak a' vérével kell áldozni az Iſteneknek, a' ki miatt veſzett Ákhilles; mert azon a' ſzemélyen mind eddig-is boſzſzút ſenki nem állott. Erre nézve Pyrrhus ſzorgalmatoſon tudakozik Polixena felöl, hova lett-el, a' ki miatt veſzni kellett Ákhilleſnek? és meg-jelentik néki a' több Görögök, hogy Polixena ſem fogságra nem eſett, ſem fegyverrel el nē veſzett.

Kalkás oka a' Polixena halálának.

Ahozképeſt, Anténort a' nagy árúlót hivattya Agamemnon, és töle tudakozik Polixena felöl: a' ki egy ideig tagadgya ugyan, mintha ſemmit ſem tudna a' leányzó felöl; de látván, hogy rá erösödnek a' Görögök, hogy-ſem mint tölök tsak leg-kiſſebb gyanúságot végyen-is, másképpen gondolkodik: mert a' ki mindē gonoſságnak úttyán addig ſzabadoſon nyargalt, azután-is könnyen rá vette magat minden éktelenſégre. Kihezképeſt tudván, minémü rejtek házban tartatott Polixena, egyeneſen oda mégyen, a' ház ajtajának lakattyát le-veri, a' leánzót onnat nagy haraggal ki-ragadgya, és karjánál fogva az Agamemnon sátorához hurtzollya. Mellyet látván Agamemnon, hivattya Pyrrhuſt, és kezébe adgya Polixenát.

A' ki

A' ki mindgyárt küldi az Ákhilles temetéſéhez, hogy az Ákhilles temetéſén kontzollyák és áldozzák-fel a' ſzép ſzüzet. Kinek ſzépſégét látván a' Görög vitézek, és ártatlanságát-is tudván, egyenlö akarattal meg akarják ſzabadítani a' haláltól. De Kalkás Pap el-hiteti öket, hogy békét hadgyanak annak a' ſzándéknak; mert ha annak áldozattyával meg nem engeſztelik az Iſteneket, ök ſemmiképpen hazájokba nem juthatnak. Tsudálatos erö vólt a' ſzüzben, minémü nagy bátorsággal ment a' halálra, így ſzólván a' környül álló emberekhez: Én a' haláltól nem irtózom ugyan; mert jobb énnékem az én házamban el-temettetnem, hogy-ſem mint a' halálnál keſerveſebb életet élnem: Jobb az én teſtemnek ezen a' földön el-enyéſzni, az holott nagy hirü nevü Atyámfiainak teſtek feküſznek; hogy-ſem mint idegen földre beſtelenſéggel vitetnem. Mindazáltal az Ákhilles vérében és halálában, bizonságom az igaſság, hogy ſemmi vétkem nem vólt; söt gyenge állapatomhoz képeſt, a' mint lehetett, ellene állottam, és életét meg-tartottam vólna, minthogy már az ö társaságára rá-is igértẽ vólt magamat; de ha nints helye az igaz mentségnek, láſſatok dolgotokhoz: Tik az én teſtemet, én pedig ſzüzeſségemet áldozom az Iſteneknek. Ezek után hallgatván, Pyrrhus ránttya fegyverét, és maga onttya-ki a' Polixena vérét, és az Ákhilles temetéſe felett fel-darabollya teſtét Hekubának keſerves Annyának ſzemei láttára, és annak vérével feſti-meg az Apja temetéſét Pyrrhus. Látván illyen ſzerelmes gyermekének ſzörnyü halálát Hekuba, bánattyában és boſzſzuságában meg-dühödik, fut mint a' bolond mindenfelé, és valakit elöl utól talál vagy fogaival mardoſſa, vagy kövel hajigállya.

Pyrrhus megöli Polixenát.

lya. Kinek látván veszett állapattyát a' Görögök, megfogják, és egy Aulides nevü szigetbe viszik, melly nem meszsze vólt Trójához, és ott verik agyon kövekkel. Mindazáltal a' Görög Fejedelmek a' Hekuba teste felett nagy halotti épületet raknak örök emlekezetre, a' holott el-temetve hadgyák Hekuba Királynét: a' melly épület sok száz esztendökig azután-is meg-maradott. A' melly szigetet azoltától fogvást nyomorúság hellyének neveztenek, és máig-is meg-maradott nevezeti annak a' helynek. Igen el-is kerülik a' tengeren járó hajósok azt a' helyt; mert gyakran nyomorúság éri hajójokat azoknak, kik el nem tudgyák távoztatni.

Hekuba kövel veretik agyon.

Ænéásnak számkivetéséről. Anténornak-is Trójától el-küldetéséröl. És a' nagy Telamonius Ajáx haláláról.

A' Fel-indúltt tengernek háborúi miatt midön kedvek ellen a' Görögöknek még-is múlatniok kellene Ásiában, panaszra indúl a' nagy Telamonius Ajáx a' Fejedelmek elött Ulysses ellen, így szólván: Emlekezzél végezésedre Görög Nemzetség, tudod-é minémü rendelésed vólt, tudnillik, hogy kiki érdeme szerint végyen jutalmat a' Trójai prédából. Azonban Ulysses érdeme felett való jutalmat vett; mert a' Palládiumot ö tartotta magának. Holott nem kérkedségböl mondom; de mivel az igaz mondás nem ditsekedés, úgy tetszik, hogy azt inkább meg-érdemlettem vólna én nálánál. Tudgyátok mindnyájan, hogy egynéhányszor tsak-nem az utólsó veszedelemre jutott tábort én segítettem-meg, én állítottam lábra, még éléssel-is sokszor tápláltam a' meg-éhezett né-

pet; még-is a' leg-tiſztességesebb ajándékot más ragadgya-el elölem. Ha sebeket kell mutatni, többet vettem-fel testemre Nemzetemért Ulyssesnél: nehéz az, hogy én rajtam tsak a' seb-helyek maradgyanak, a' betsülettel pedig más tiſztelkedgyék.

Én ölettem-meg Polymnestor Királyt, kinek ſzámtalan gazdagsága lévén, Priamus Király Polidorus nevü fiával öriztette kintsét: de Polidóruſt-is az én fegyverem fogyatta-ki a' világból; és így az erös Királyokon gyözedelmet vévén, kintseket a' Görög táborra hozattam, a' ki mennyi ideig táplálta az egéſz tábort, mindnyájan tudgyátok. A' Frigyiai Királlyal-is halálos bajt én víttam: kit midön meg-gyöztem vólna, annak-is minden kereſményét a' Görög táborra hoztam. Annakfelette, mennyi tartományokat hódoltattam-meg, és azokkal mint neveltem Görög orſzágnak birodalmát, bizonságom lehet abban tsak-nem az egéſz világ. A' Gargaruſokat, Krepuſiakat, Ariſdát, Láriſsát hozzá tartozandó tartományokkal én gyöztem-meg; úgy hogy Áſiáig terjeſztettem birodalmát a' Görög Királyoknak. Sokſzor Ákhilleſſel együtt a' gyözedelmes Trójaiakat el-kergettem, és nemzetemnek nyakáról el-fordítottam a' kardot. Ulyſſes pedig minden vitézi erö nélkül ſzükös lévén, tsak az egy nyelvével akar mindeneken hatalmat veñi. El-hittem, aval ditsekedik, hogy az ö közben járáſa és követsége által birtuk-el mi Trójját: azt sem méltán, sem igazán mondgya, mert azt ö soha végbe nem vitte vólna, ha az árúló nagy pártos Uraknak munkája arra nem segített vólna bennünket; a' ki-is elég nagy gyalázattal ment végbe. Kihezképeſt, nem betsületes ditséretet, hanem gyalázatos emlekezetet von-

vontunk magunkra és Nemzetünkre a' következendö világtól. Ugyan-is ha igazat kell mondani, noha ſok kárral és vérrel ſzállottuk-meg Trójját; de mind addig nagy betsületünkre ſzolgált vitézi magunk viſeléſe, valamig Ulyſſeſnek elég mézes, de tsalárd ſzavai után meg nem indúltunk. Vallyon ezután nem hitſzegöknek, nem tsalárdoknak tart-é e' világ bennünket, kik eddig leg-hireſebbek vóltunk a' föld ſzinén a' ſzép vitézſégnek ditséretivel?

Illyen ſzókkal végezvén beſzédit a' nagy Telamonius Ajáx, fel-kél Ulyſſes-is, és bátran felel, mint maga dolgaiban jó nyelvü Prókátor, mondván: Nem tagadom nagy erödet, és vitézi magad viſeléſét, jó Telamonius Ajáx; de kelletinél többet tulajdonítaſz magadnak: ki-tetſzik ebböl, hogy kiki kedves biró magának. De ha jól meg-viſgállyuk a' dolgot, nem bánom, bár fontba veſsék mindenikünknek ſzolgálattyát. Ugy tetſzik, hogy Trója városának magaſs köfalai közzül, és az erös Ilium várából ſenki Priamus Királyt ki nem húzta vólna, ha kapujokat bé-zárták vólna, és belöl akarták vólna óltalmazni erös helyeket, ki vett vólna eröt rajtok? bizonyára nem az Ajáx kardgya, ſem több vitéz Fejedelmeknek fegyvere; mert mind egyig el-veſztünk vólna mi fegyverünk mellett, minekelötte a' nagy városnak köfalai meg-romlottanak vólna; hanem ſok meſterſéges tanátsommal, néha életemben forgó fáradságommal vittem végbe, hogy meg-nyílnának Trójának hatalmas erös kapui a' Görögöknek ſeregi elött. Mikor pedig én a' Palládiumot kezemhez kerítettem, akkor magad ágyadban kedveſen nyújtóztál, és kivánságod ſzerint álmodoztál. Söt azt merem mondani, hogy

a' Palládium felöl, és annak erejéröl közzületek ſenki ſemmit nem tudott; hanem az én elmém találta-fel máſokkal való tanátskozáſom által, mire való légyen a' Palládium: tudniillik, hogy abban állyon Trójának meg-maradáſa, és győzhetetlen vólta; mellyet ha ki nem hoztam vólna közzülök, látni való dolog, hogy máig-is a' Trója köfalain kivül lesködnénk haſzontalanúl. Arra nézve, nem ſzántam fáratságomat, életemnek nem kedveztem, mind addig, míg a' Palládiumot onnat ki nem loptam, és az által Nemzetemnek győzedelmet nem ſzerzettem. Ennél többet nem ſzól Ulyſſes; hanem ö-is véget vét beſzédében. De Telamonius Ajáx nem tsendeſedvén, mind nagyobb nagyobb haragra indúl, kemény ſzókkal támadván Ulyſſesre; végre tsak ugyan kifakaſzttya akarattyát, hogy meg nem ſzünik addig, valameddig kezével-is igazat nem téſzen; mert nehéz ö elötte az Ulyſſes élete Azzal félre küldik Ajáxot a' Fejedelmek míg tanátsot tartanak róla, ki ſzámára itíllyék a' Palládiumot; mellyröl Agamemnon és Méneláus tanátskozván, tsak ugyan Ulyſſes ſzámára itílték, és el-végezik, hogy nem máſt, hanem ötet illeti a' drága Palládium. Kedvezett Agamemnon, és Méneláus tsak azért-is Ulyſſeſnek, mert ö tsendesítette vólt le okos beſzédivel, annak elötte nem ſok üdövel, a' Görög Fejedelmeket, és úgy maradott-meg Hélenának élete. Meg-búſúl igen e' dolgon a' nagy Telamónius Ajáx; holott az egéſz ſokaság, 's a' Görögöknek ſokkal nagyobb réſze ötet tartotta érdemeſebbnek arra a' tiſzteſséges ajándékra: kihezképeſt, haragjában ſok boſzſzús ſzókkal illeti a' két Királyt, és meg-esküſzik rajta, hogy tellyes életében baráttyok ſoha ſem léſzen;

söt

söt mint ellenſégeket úgy tarttya; mert valamiben tud, ártani igyekezik nékik. Kin igen meg-ijednek Agamemnon és Méneláus, és Ulyſſes; és attól fogva veſzedelmére igyekeznek a' nagy Ajáxnak, és alattomban való vigyázókat, leſeskedöket rendelnek utánna. Vége lévén azonban annak a' napnak, ſetét éjtſzakára kelvén, mindnyájan a' Görög Fejedelmek táborokba telepednek: de Ajáx ellen a' fellyebb meg-említett Királyok ſzorgalmatoſon leſeket hánnak; midöre pedig meg-virradott vólna, bé-menvén némelly baráti az Ajáx sátorába, ſemmit nem látnak ott egyebet, hanem tsak a' meg-hültt teſtét a' nagy Telamónius Ajáxnak, a' ki ſok ſebekben maga vérében fekſzik; immár meg-merevedett teſte: kinek véletlen és méltatlan halálát meg-értvén a' Görögök, fel-zendül az egéſz tábor rajta, és azt tapaſztalható gyanúval Agamemnonnak, Méneláuſnak, és Ulyſſeſnek tulajdonittyák. Pyrrhus tökélletes baráttya lévén Ajáxnak, meg-búſúl ö-is jó baráttya veſzedelmén, és ſok ſzitkos ſzókkal fenyegeti Agamemnont társaival együtt. Kihezképeſt, Ulyſſes életéhez ſemmit nem bizván, éjtſzakának idején igen titkoſon el-kéſzül, és a' hozzá tartozádó emberekkel együtt hajókra kéſzülvén megindúl a' ſzéles tengeren, valamerre a' ſzerentse vezeti ötet, a' Palládiumot Diomédes gondviſeléſére bizván. Pyrrhus pedig az Ajáx teſtét meg-égetvén, annak a' hamvát arany edénybe téteti, és nagy tiſzteſséggel az ö hazájába viteti, hogy ott Királyi tiſzteſséggel légyen temetéſe. Agamemnon-is Méneláuſſal együtt, és több hozzá tartozandó Fejedelmekkel fel-kéſzülnek, és Pyrrhus ellen haddal óltalmazzák magokat; Pyrrhus-is haſonlóképpen amazokat mint ellenſégit

Telamónius Ajáxnak halála.

úgy tarttya, és attól fogva gyülölséget tartottak egymás ellen.

Anténor a' maga állapottyáról nem lévén feledékeny, hanem hogy mentöl jobban meg erösítse magát a' Görögökkel való végezésben, nagy lakadalmat indít, és a' Fö Görögöket vendégségbe hiván, a' vendégség között gazdagon meg-ajándékozza. De Ænéás ellen a' Görögöknek haragja lévén, ki-fakaszttyák végtére, és sokképpen kezdik vádolni, kiváltképpen azért, hogy Polixenát el-rejtette vólt, a' ki a' nagy Áhilles halálának oka vólt: Ahozképest, Ænéást Trójától el-kergetik, es attól a' hazától örökös számkivetésbe vetik; a' ki ellene nem állhatván a' Görögök akarattyának, végtére tsak azt kivánnya tölök, hogy ha néki ugyan el-kell bújdosni, és idegen földre mészve menni, bár tsak huszon-két hajóval engedgyék-meg, hogy bujdosásra indúlhassón, és arra engedgyenek üdöt néki, míg meg-romlott hajóit el-készítheti. Kiknek el-készítésére négy hólnapot engednek a' Görögök. De Anténornak semmi kedve nem lévén a' Trójába való meg-maradásra, maga jó akarattya szerint sok néppel meg-indúlt Trojából, de merre ment, és hol tartozott-meg, arról e' jelen való hiszória nem tészen emlekezetet. Ænéás pedig, mivel Anténor miatt szenvedte e' keserves számkivetést, mivel az ö vendégeskedése között ment végbe a' tanáts, mellyel ötet el-kergették, ö-is attól fogva halálos gyülölséggel igyekezett Anténor ellen, és a' Trójában meg-maradott nép között fel-állván, így szóll nékiek: Kedves barátim, és atyámfiai, mióltától fogva a' gonosz szerentse meg-játszodtatott bennünket, tik érzitek az óltától fogvást, minémü terhes nyomoruságokat kell szen-

ſzenvednetek. Kihezképeſt, hogy valaki légyen elöttetek-járó, hatalmas jo gondviſelö, arról ſzükſéges gondolkodnotok: Mert ha a' ſzomſzédságban lakó emberek, kiknek annakelötte Urai tik vóltatok, megértik a' ti gyámoltalanságtokat, ellenetek támadnak, es a' leg-alábbvalók-is uralkodni fognak rajtatok. Kihezképeſt, nékem az tetſzenék, hogy bizonyos embereteket küldenétek Anténorhoz, és ötet hínátok viſzſza, mert ö mindenben tudós és alkalmatos gondviſelötök lehetne. Tetſzik az Ænéás tanátsa a' megmaradott Trójabélieknek, és Anténor után küldvén, mihelt hivattyák, nagy örömeſt mindgyárt mégyen viſzſza Anténor: Ænéáſnak pedig tsak az kellett; mert ö fegyveres kézzel, mint ellenſégét, úgy várta, ö lévén még akkor hatalmaſabb a' meg-puſztúltt Trójában. Mindazáltal az Ænéás ſzándékát eſzekbe vévén a' Trójabéliek, eleibe mennek, és könyörögnek néki, hogy tegye-le azt a' kegyetlen ſzandékát. Kiknek kéréſekre meg-hajólván Ænéás, így ſzóll a' népnek: Ki felejtkezhetnék-el az Anténor iſtentelenſégéröl, kinek latorságából és nyughatatlan gondolkodásából ſzármaztanak minden veſzedelmek? ö árúltael a' ſzép Királyi ſzüzet Polixenát, hogy annak ártatlan vérével öntöznék-meg a' kegyetlen Ákhilleſnek temetéſét: ö ſzakaſztott-el engemet töletek kedves Nemzetimtöl, kiknek társaságával már ennek utánna ſoha ſem élhetek, a' ki mindenek felett leg-keſerveſebben eſett énnékem Ænéáſnak. Azért illyen ſzavaira nézve fel-gerjed a' Trójai nép, és Anténort el-üzik magok mellöl; úgy hogy, örök ſzámkivetésbe mennyen, és ö nálok nélkül mindenkor el-légyen.

Ahoz-

Ahozképeſt, Anténor ſzomorú ſzível és pironkodva meg-indúl, es hajókba telepedvén, meg-indúl a' ſzéles tengernek bizontalan úttyán; kinek nem lévén tudós révéſz meſtere, tsak ſzerentsére mennek, a' merre a' ſzél viſzi öket: egykor találnak valami tengeri tolvajokra, a' kik rájok ütvén ſokat bennek le-vágnak, ſokat a' tengerbe merítnek; nagy nehezen Anténor keveſſed magával ſzaladáſt véſzen: És a' tenger tsendeſedvén, mind addig mégyen, hogy jut egy Gerbendia ſzigetbe mellyben lakott egy igen igaſság ſzeretö, jámbor, Etides nevü Király, a' ki az ö tartománnyát nagy kegyeſſéggel igazgatta. Ennek a' Királynak birodalmára ki-ſzállván, látott azon ſzigetben egy magoſſan fel-nevekedett köſziklát, kinek a' tetején igen ſzép ſik mezötske vólt; annak gyönyörüſégét megkiván Anténor, meg-telepedik a' köſzikla tetején a' véle lévö társaival együtt, es ott kezdenek városſt építeni magoknak, mellyet Anténor, Menáleon Korkhirénak nevezett. Mellyet kevés üdö alatt erös köfalokkal bé-kerített, sürü báſtyákat és tornyokat építven a' kerités között. Annak az épuletnek hire menvén a' Trójabéliekhez, ſokan el-hagyták puſzta városſokat, és telepedtek az Anténor építette városba, a' melly város tsak hamar igen meg-népeſedett, és felette hatalmas kezdett lenni. Azután maga-is a' tartománnak Királya Etides fel-mégyen a' városnak látására: és midön minden épületit el-nézte vólna, tetſzik a' ſzép város néki, és Anténort annál inkább kedvébe véſzi, úgy hogy a' Király után mindenek felett leg-tekinteteſebb Anténor vólt ott való maga jó viſeléſéért.

A' ſok akadályok miatt a' Görögök még ſem oſzolhattak-el mindnyájan Trója tartományától a' tenger mellöl. Kiknek közöttök lévén a' Jövendö mondó Sibylla bölts Kaſsándra, minden napjait ſiralomban tölti, nézve a' ſzép városſt Trojátaz ö régi hazáját tsak hamvában fekünni, a' holott mind Annyának, és több nemzetségi között Polixenának kedves ötsének méltatlan halála történt; mindazáltal hozzája mennek mind úntalan a' Görögök, tudakozván töle jövendöbéli állapattyoknak ki-menetele felöl: kiknek meg-jövendöli minden veſzedelmeket valamiken által kell menniek, minekelötte hazájokba juſſanak. Agamemnon Királynak-is az ö halálát, mint léſzen veſzedelme maga háza népe miatt. Valamint pedig a' dolgokat meg-jelentette Kaſsándra, azután mindenek a' ſzerént történtenek.

Télamonius Ajáxnak, kit titkon el-veſztettek a' Görögök, két kis gyermeke maradott Eánkától, és Etimiſsától. Az egyiknek neve Eancides, a' máſiknak neve Antiſakus: ezek Teucer Királynak udvarában és tútorsága alatt vóltanak. A' kik midön fel-nevelné öket, azután vitézi állapatra adattatnának. Azután Agamemnonis Menelauſſal együtt hazájokba kívánkoznak, kiket a' Görögök az Ajáx haláláért örizet alatt tartottak, noha nem fogságban, tsak tiſztelséges vígyázásban, mind attól fogva miólta Ulyſſes titkon el-ſzökött tölök. Sok kéredzéſekre noha nem örömeſt, de azokat-is hazájokba botsáttyák. Midön azért immár a' jó meleg nyárnak napjai el múltanak vólna, és a' termö fáknak zöld leveli-is le-hullottak, és a' kedvetlen tél az ö ſzomorú ködös hidegſégével el-érkezett vólna, meg-indúlnak a' Királyok

minden vélek lévö néppel együtt ſok terhes hajókkal, mellyek a' Trójai prédából rendkivül-is meg-rakodtanak, és nagy kívánsággal akarván a' nyereſéget hazájokba vinni, nem várnak alkalmatos idöt, hanem a' veſzedelmes tengernek úttyán el-eredvén, mikor már öt napokig éjjel nappal mentenek vólna, idö változás léſzen, mint télre kelve mindenkor ſzokáſa a' tengernek; el-fogja a' nap-fényét a' ſetétség, iſzonyú mozgáſſal meg-indíttya a' mély tenger vizét az erös ſzél, fel-emelik a' habok a' hajókat az ég felé, azon ſebeſſéggel megint mintha a' föld gyomráig vetnék alá, öſzve keverednek a' hajók, a' révéſz meſtereknek el-véſz az eſzek, a' kormánt-is ki-vetvén kezekből, tsak futkosnak a' hajókban féltekben, mint eſze-veſzett emberek. Nagy ropogáſſal öſzve romolnak az árbotz-fák, a' vitorlákat-is el-kapta a' ſzél, és fejek felett a' levegö égen tsak úgy lebegnek mint a' ſzárnyas madarak: oſzolni és bomlani kezd egyik hajó-is, máſik-is, a' tenger erejét meg nem állhatván. Ki miatt ſokan veſznek a' nyomorúlt Görögök a' mély tengerben.

A' melly kintset nagy kívánsággal hazájokba meg-indítottanak vólt Trójából, azt nem Görög orſzágban, hanem a' tengernek mélyſéges ſenekében rejtik-el magok veſzedelmével együtt. Oileus Ajáxnak harmintz hajója lévén, azok közzül tsak egy ſem ſzabadúlt-meg, hanem mind népeſtöl együtt a' tenger ſenekére merültek, maga egyedül úſzáſſal menekedett-meg, és nagy nehezen verekedett a' ſzárazra a' tengernek egy kis ſzigetébe. Nyelt vólt mindazáltal annyi vizet-el, hogy meg-dagadván a' haſa, nagyobb reménſég vólt halálához mint életéhez. Kit a' tenger fövenyén találván némellyek hólt ſzámban fekün-

fekünni, fel-veſznek onnat egy ſzerentsére, ha még-valamelly formán életre kaphatna a' Fejedelmi ember. Erről azt tartották a' régiek, hogy a' Minerva haragja miatt ſzenvedték vólna e' nagy veſzedelmet a' Görögök, kiváltképpen Oileus Ajáx, mert ö vólt a' ki Kaſsándrát a' Minerva templomából erőſzakkal kivonta. Nem-is újság, hogy egy ember vétke miatt ſokan ſzenvedgyék a' büntetéſt. A' több Görögök pedig hajó-töréſekben és egyéb veſzedelmekben mint veſztenek 's fogytanak-el, a' Könyvnek következendő réſze meg-mutattya.

Mint ſzenvednek a' Görögök hajó-töréſeket.

VOlt abban az időben egy Nauplius nevü Király, kinek a' nagy Görög orſzágban legmeſzſzebb terjedett birodalma. Ez, az Éſzaktól fogváſt a' tengerig parantsolt, és a' tengeri ſzigetekben-is réſze lévén, nagy magos köſziklás ſzigetek vóltak birtokában. Ennek a'Naupliusnak két fia vólt, a' nagyobbik Palamédes a' Görögökkel együtt Trója alatt hadakozott. Ez ment legnagyobb kéſzülettel, erös néppel-is Trója alá, mivel minden Görög Fejedelmek között nagyobb birodalma és gazdagsága vólt, maga ſzeméllyében-is hatalmas nagy hírü nevü vitéz, kire nézve Agamemnont a' föſégből le-tötték vólt, és helyette Palamédeſt válaſztották Fö Generályoknak. De a' mint, fellyebb meg-van írva a' hiſtoriában, Palamédes elveſzett az ellenſégnek fegyvere miatt; De minthogy a' hizelkedö emberekből ſoha ſzükös nem vólt e' világ, ennek veſzedelme felöl másképen emlekeztek némellyek Nauplius Király elött. Mert illyen formán adták eleibe Naupliusnak a' Palamédes halálát: hogy, Pa-

lamédes nem az ellenség fegyvere miatt veszett vólna, hanem tsak az irígy Görög Fejedelmek miatt Agamēnon 's Ménelaus, Ulysses, és Diómédes praktikájokból; mert rá fogták hamissan Palamédesre, hogy ö árúlója lött vólna a' Görög Nemzetségnek, kire nézve nagy kintset-is vött vólna-fel igíret szerént Priamus Királytól. És hogy inkább elhitessék másokkal e'nagy hamisságot, azon árúltatásnak formájával levelet tsináltanak Agamemnon és Ménelaus Királyok Palamédes neve alatt, és azt a' levelet egy meg-hólt Trójai embernek testére tötték. A' mellyet meg-találván az ellenség testén, vitték Ulysseshez, és Ulysses az egész táboron lévö nagy rendek között kezdette hirdetni a' Palamédes gonoszságát, és a' Görögök ellen való gonosz szándékát. Ezen dolog végett pedig me-szerzödött Ulysses a' Palamédes Iró-deákjával-is, hogy bizonyítsa ö-is véle együtt Palamédes ellen a' költött dólgot. Midön azért titkon az emberek gyülölségében ejtették vólna, más felöl meg-kerülik Palamédest ugyan Ulysses és Diómédes, és sok esküvésekkel el-hitetik, hogy a' mezön egy félfelé-való helyen egy mély kútban igen nagy kintset találtanak vólna, mellyben önéki-is mint jó baráttyoknak részt akarnak tenni. Kinek meg-örülvén Palamédes, meg-indúl az álnok emberekkel, kik midön egy mély száraz kúthoz vitték vólna, rá beszéllik Palamédest, hogy szállyon-bé a' kútba, és válaszszon magának, valamit a' szeme szeret, a' szép drága marhák közzül. Eme' semmit nem kételkedvén a' gonoságról, bé-ereszkedik a' kútba, és midön fenekére jutott vólna, számtalan követ hánnak rája Diómédes, és Ulysses; és így vesztik-el gyülölségböl a' jó Palamédest. Ezt hallván Naupli° Király és Etes

a' Pala-

a' Palamédes ötse, hitelt adnak a' vádlásnak, és mindē tehetségekkel azon vannak, hogy a' meg-maradott Görögöken boſſzút állyanak Palamédes haláláért.

Bizonyoſon tudván Nauplius, hogy az egéſz Görög tábor a' tengeren meg-indúlt hajókon, és azt-is, hogy az ö birodalma mellett kell el-költözni a' hajóknak, végére menvén annak-is, hogy már nem igen meſſze vannak, és éjjel nappal egyaránt ſietnek hazájokba, meg-parantsollya mindenütt a' ſzigetekben, hogy a' magos köſziklák tetején nagy világot 's tüzeket gyújtsanak, kikre arányozván a' hajók a' magos köſziklák elött alatsonyb köſzálakba ütközzenek a' hajók a' ſetétben, és így mind hajójok, mind magok veſzszenek-el a' tengerben. Nem-is tsalta-meg a' reménſég Naupliuſt, mert a' világoſságra tzélozván a' hajók, meñek nagy ſebeſſéggel, hogy mentöl hamarább ſzárazra juſſanak, meg unakozván a' ſok hajókázáſtól. A' melly helyre midön egyſzer's-mind ſokan érkeznének, úgyhogy, a' tartaná magát nyerteſebbnek a' ki elébb járhatna, ſokan tsak akkor veſzik eſzekbe magokat, midön a' köſziklába ütközvén a' hajók, magok-is tsak a' vizben maradnak. Illyen hirtelenſéggel két ſzáz hajónál több ſüllyed a' tenger fenekére; kiknek ropogását hallván, és a' veſzendöknek kiáltását a' hátrább lévö hajók, a' mint lehet el-kerülik a' veſzedelmet. Azokon a' hátrább lévö hajókon maradván-meg Agamemnon, Ménelaus és Diómédes.

Igy fizetik-meg a' Görögök együtt-is 's máſutt-is a' hamis hitnek, és tsalárdságnak jutalmát, mellyel Trójját, és annak Nemes Királyát el-rontották: holott olly nagy fényeſséggel, és erövel gyültenek Trója alá, kihez haſonló hadi gyülekezetet nem említenek a' hi-

ſtóriák. De olly ſzakadozva, és fogyatkozva tértenek onnat viſzſza, és olly nagy károkra, melly károkat ſoha a' következendö idö meg nem orvoſolta.

Agamemnon Kiraly halálárol.

A' Fellyebb meg-írtt vádláshoz-képeſt a' Nauplius Király kiſſebbik fia Etes, minden igyekezetivel abban munkálódott, mint veſzeſſe-el Agamemnon Királyt és Diómédeſt. Midön azért általlyabb úttyát nem találta vólna; az Agamemnon feleſégének illyen levelet ír Klytemneſtrának. Minthogy nékem vérſzerint való atyámfia vagy, életednek meg-tartására mindenkor igen nagy gondom vólt, hallom ugyan, hogy jó kedvel várod az Uradat Agamemnont; de bizonyoſon el-hiteſſed magaddal, hogy halálodra, nem örömedre igyekezik haza menni Agamemnon. Mert ö a' Priamus Király leányi közzül egyet feleſégül el vett magának, illyen ſzándékkal; hogy mikor haza mégyẽ, hozzád jó kedvet mutaſſon, de elsö éjtſzakán az ágyadban meg-öllyön, és helyetted a' Királyné Aſſzonyságban a' Priamus leánya maradgyon. Kihezképeſt, ha életedet kívánod, ſzükſég magadra vígyáznod. Ez írásnak hitelt adván Klytemneſtra, attól fogváſt ö-is magára kezd vígyázni; kinek egy Ægiſtus nevü kedves embere vólt, kivel mint hites-társával úgy élt mind addig, míg Agamemnon Trója alatt hadakozott: attól már egy leánya-is vólt, kit Erigónának nevezett. Ezekben a' dolgokban ſemmit nem tudván nyavalyás Agamemnon Király, midön a' tengeri haboktól nagy nehezen meg-menekedett vólna, alig várja, hogy hazájába juſſon, és házánál a' ſok fáradság után, ſok gondokban el-lankatt fejét meg-nyugoſſa;

nem

nem gondolván-meg, hogy a' halál ott-is kéſzen várja az embert, a' hol ingyen ſem gondolná. El-érkezik azért egy idö múlva Méténásba, a' hol néki királyi lakó helye vólt, a' holott víg kedvel láttya a' Feleſége ugyan Klytemneſtra, tsak-hogy, igen ſzínes örömmel, el-hitetvén magával, hogy nem hites-társa, hanem gyilkoſſa érkezett vólna házához, és hogy rajta ne eſſék-meg elsöben a' fortély, meg-ſzerzödik Ægiſtuſſal a' latrával, hogy kéſzen légyen, és mikor Agamemnon ágyas-házába éjtſzakára bé-mégyen, fegyverével verje által minden tartóztatás nélkül, mert nékik el-kell veſzniek, ha ök el nem veſztik Agamemnont. Értvén a' Királyné akarattyát Ægiſtus, jó kedvel hozzá kéſzül, és mihelyt ágyas-házába bé-lépik Agamemnon, ottan mindgyárt társaival együtt rá támadnak, és kegyetlenül meg-ölik a' Királyt, ki gondolkodni ſem tudott veſzedelméröl. Alig várja Klytemneſtra, hogy az Agamemnon teſtét el-temeſſe, azután mindgyárt lakadalmat ſzerez, és házas-társának el-válaſztya Ægiſtuſt, az orſzágának birodalmát-is kezébe botsáttya.

Agamemnonnak-is vólt egy fia Klytemneſtrától, a' ki még akkor gyermeki állapattal lévén; egy attyafia Thláczibius fogja a' gyermeket, hogy az-is Ægiſtus miatt el ne veſzſzen, és küldi Idomenéushoz a' Kréta ſzigetének Királyához, a' ki közel való Attyafia vólt a' gyermeknek Oreſtesnek. És ezt az iffjat Idomenéus Király feleſégével Tárásiſſal együtt, olly nagy kedvesſen tartyák és nevelik, mint tulajdon magok gyermekeket. Ugyan ezen Etes a' Nauplius Király fia Egéa Aſſzonyhoz-is el-mégyen a' Diómédes feleſégéhez, és azt-is haſonlóképpen el-áltattya, mint Klytemneſtrát, tudnillik: hogy Diómédes Trója alatt más házaſságra

adta

adta vólna magát; és egyet a' Priamus leányi közzül vett vólna-el feleségül. Ez az Egéa az Argivusok Királyának Polimicesnek vólt leánya, kinek tsak két gyermeke vólt, úgymint: Aſsándrus és Egéa, de meghalván Polimices Király, hólta után fel-oſztoztak az orſzággal, és az orſzágnak egyik felét Aſſándrus, máſik felét Egéa birta. Midön azért Aſsándrus Diómédeſſel együtt Trója ellen meg-indúlt vólna, és a' Telefus orſzágában Télefusnak kedve ellen mulattanak vólna, nagy hartz támad közöttök, a' melly hartzon noha vitéz módra viſelte magát Aſsándrus, de végre el-fáraſztván az ellenſég, gyözedelmet veſzen rajta, és ott véſz-el Aſsándrus. Kit Diómédes keſerveſen meg-ſiratott mint kedves attyafiát, és halálra vetvén magát érette, a' teſtét ki-ragadgya az ellenſég közzül, és azután tiſzteſségeſen el-temeti. De ezt Egéának nem illyen formában beſzéllette-meg Etes, hanem azt mondotta néki, hogy Diómédes ſzántſzándékkal ſzerzett veſzedelmet Aſsándrusnak, azért hogy Ægæa tartománnyát egyedül birhaſſa, mellyet annakelötte ketten birtak. Ezt igen eſzében tartván az Aſszony, midöre Diómédes-is ſok próbái után haza igyekezett vólna, meſzſze földre az Argivusokat eleibe küldi Egéa, meg-izenvén Diómédesnek, hogy nála nélkül el-légyen, mert többé házas-társának nem iſméri lenni, orſzágában-is réſzeſsé nem akarja tenni. Kihezképeſt, mit tselekedgyék, és hová fordítsa bújdosó fejét, ſzegény fáratt Diómédes nem tudgya: hanem ſzerentsére meg-indúl egy úton, a' melly, idö jártára Salamina nevü tartományba viſzi; ott uralkodott abban az idöben Teucer Király, a' Telamonius Ajáx attyafia; és elsöben kedveſen láttya, de midön megértette vólna,

na, hogy Ulyſſeſſel együtt ö lött vólna egyik oka az Ajáx halálának, fogságra vetteti, abból a' fogságból-is meg-ſzabadúlván Diómédes, el-indúl egyfelé, mellyre a' ſzerentse vezeti. Midön azért hazáján kivül bújdosnék Diómédes, és a' meg-maradott Trójabéliek tellyeſſéggel minden jó gondviſelöjök nélkül el-maradtak vólna, úgyhogy, minden ſzomſzédságtól félnének, kik körülöttök laktanak, az Ænéás tanátsából Diómédes után küldenek, és ötet betsülettel közikbe vévén, ötet rendelik Fejedelmekké a' régi Trójának meg-maradott réſzében; mert Ænéás Király-is ki addig gondgyokat viſelte, nem akart tovább maradni közöttök, hanem a' bizonytalan ſzerentsének ajánlván magát, idegen földre kéſzült minden népével együtt. Ahozképeſt, Diómédes lévén Fejedelme a' Trójaiaknak, jó rendet kezd ſzabni közöttök, és mint hatalmas vitéz óltalmazza az alatta valóit, úgyhogy, alább kezdenek hadni a' dologban a' körül lakó nemzetek, és Trója iſmét nevekedni kezd több ſzomſzédsági felett. Mellyet értvén Egéa Királyné a' Diómédes feleſége, meg-ijetkezik, és mondgya magában: Imé minémü ſzerentsére kapott iſmét az én hites-társam Diómédes; ha eleit nem véſzem dólgomnak, félek meg ne emlekezzék ellene tött tselekedetemröl, és boſzúját ne állya rajtam. Kihezképeſt, öſzve-gyüjti az Argivusoknak fö rendeit, és tanátsot tartván az Urakkal, ſzép követséggel küld Diómédeshez, hogy légyẽ elég eddig az idegẽ földön való lakáſa, és mennyẽ viſza elébbi hazájába, mert jó ſzível láttya mind Egéa az ö hites-társa, mind az Argivuſok közönſégeſen, és birja Ægéa tartománnyát békeſégeſen. Melly követség igen kedves lévén Diómédes elött, kedveſen láttyá

a' követeket, és betsületes ajándékokkal tiſztelvén öket, vélek együtt mégyen Egéához, és azután megmarad orſzágában.

Oreſtesnek az Annya ellen-való kegyetlen boſſzú-állásáról.

MÁr Oreſtes a' gyermeki állapatból fel-nevekedett vala, és a' huſzonnégy eſztendöt el-érte vala, hogy gondolkodni kezd állapattyáról, és keſerveſen jut eſzébe az ö Annya Klytemneſtra minémü gyalázatba keverte magát, Ægiſtus latrán el-tserélvén Agamemnon Királyt az ö édes Attyát; Mivel a' ſzemtelen Aſzſzony-állatoknak ſzokáſok az, hogy midön ágyokat meg-gyalázzák, alább-való emberekhez adgyák magokat a' magok hites-társoknál. Jut eſzébe Oreſtesnek keſerveſen az édes Apja halála-is, és a' mellett fájlallya orſzágából való ſzámkivettetéſét Ægiſtus miatt. Kihezképeſt, eleibe mégyen Idoméneus Királynak, és mind néki, mind a' Királynénak alázatoſon meg-köſzöni véle való dajkálkodáſokat, kéri azon-is, hogy mivel már fel-nevekedett, és a' vitézi tudományban eléggé belé kapott, botsáſſa-el ötet hadd állhaſſon boſzſzút: de ne hadgya ſegítség nélkül; mert minthogy eddig-is az ö jó akarattyában élt, ezután-is ö benne léſzen minden reménſége. Meg-ſzánván Idoméneus az iffjat, nem-tsak el-botsáttya, hanem ezer válogatott vitéz embert-is ád melléje. Azokkal meg-indúlván Oreſtes, az úttyában több Attyafiait-is találja-meg a' ſegétség felöl, úgyhogy, más ezer embert-is ſzerez maga mellé. Azokkal együtt érkezik Forenſis Fejedelemnek tartománnyába, a' ki-is Ægiſtusnak halálos ellenſége vólt, azért, hogy elsöben az ö leá-

nyát

nyát vette vólt-el Ægiſtus, kit annakutánna megvetett, és el-üzött maga mellöl Klytemneſtra Királyné kedvéért. És midön látta vólna Oreſteſt jó kéſzülettel menni Ægiſtus ellen, maga-is társúl adgya magát, és három ſzázad magával Fórenſis Fejedelem-is meg-indúl Oreſteſſel együtt. Azonban el-érkezik a' ſzép tavaſzi idö, ki minden úton-járónak jó ſzálláſſal kedveskedik, és mennek táboroſtól az Ægiſtus orſzágára, és midön Méténás várossához jutottanak vólna, a' városbéliek nem botsáttyák-bé, bé-zárván elöttök a' kapukat, mellyet látván Oreſtes, környül-véſzi, és hadaival meg-ſzállya a' városst; mivel Oreſtes a' jövendölökhöz el-menvén, azoktól illyen válaſzt hallott: hogy, bátor légyen el-kezdett dólgaiban, ö mellette léſzen a' ſzerentse, mert az Iſtenek akarattya, hogy gyözedelmet végyen Ægiſtuson, és a' maga édes Annyán két kezével állyon boſzſzút. Méténás várossában igaz dolog nem vólt akkor Ægiſtus, de ben vólt Klytemneſtra: Ægiſtus pedig hadak után indúlt vólt, hogy mentöl hamarább hadat gyüjtvén, meg-ſegítse a' városst, Klytemneſtrát-is a' feleſégét fel-ſzabadíttsa, és az ellenſéget ki-kergeſſe a' tartományból. De Oreſtes meg-értvén a' kímektöl az Ægiſtus ſzándékját, mindenfelé leſeket hány, valamelly úton a' város felé el-jöhetne Ægiſtus, és nagy jutalmat igér azoknak, a' kik el-fogják az ö ellenſégét, és kezébe viſzik. Azonban maga ſzeméllyében Méténás mellett maradván, éjjel nappal oſtromollya, és igyekezik a' város ellen, holott ſemmi derekas kéſzületi nem vólt a' városnak, nem tudván félni attól az ellenſégtöl, melly véletlenül környül-vette öket. Kihezképeſt, a' városbéliek meg-únván a' nyughatatlanságot, tizenöt nap múlva

le-téfzik a' fegyvert, és mindnyájan meg-hódolnak Oreſtesnek.

Bé-mégyen azért rendeltt ſeregekkel Oreſtes a' városba és a' város kapuit el-foglalván, és azokban erös örizetet rendelvén, meg-parantsollya, hogy a' kapukon ki 's bé ne botsáſſanak ſenkit, és maga egyeneſen mégyen az Apja királyi házaiba, a' holott találllya Klytemneſtrát az édes Annyát, kire mindenek felett boſzſzonkodott, és meg-fogatván az Aſzſzonyt, mindgyárt erös örizet alá vetteti, azután a' mellette lévö tanátsokat fel-kereſteti, kik réſzeſek vóltak az Apjának Agamemnonnak veſzedelmében, és azokat-is külön-külön örizet alá hányatván, meg-tartya öket jövendöbéli büntetésre. A' város fel-adásában ſemmit nem tudván Ægiſtus, midön valami kevés hadnak ſzerét tehette vólna, azokkal ſietséggel ment Méténás ſegítségére, és nem meſzſze a' városól öſzve talál azokkal a' hadakkal, a' kik ötet leſték: kikkel meg-ütközvén, erös hartzot téſzen vélek, de végre eleſvén mellöle minden ſzolgai, maga-is fogságba eſik, és meg-kötözve viſzik Oreſtes eleibe Ægiſtuſt. Máſodnap Oreſtes Klytemneſtrát az édes Annyát mezítelen vetkeztetvén, eleibe viteti, és nagy dühöſſéggel az Annyára rohanván, a' két emlöjét töböl ki-vágja a' mellyéböl, és azután maga fegyverével ſok ſebeket ejtvén rajta, darabokra vagdallya az édes Annyát. Annak meg-hólt teſtét pedig el nem temette, hanem a' városon kivül a' mezöre vetette, és mind addig ott hadta, míg az ebek és hollók le-rágnák teſtét a' tsonttyáról. Ægiſtuſt pedig a' város útzáin ló farkon vonatta-ki, és ſok kínzáſok után magos karóban állatta-fel a' városon kivül; azt tselekedte mind azokkal-is, vala-

kik

kik az Attyának Agamemnonnak halálában részesek vóltak. E' kegyetlen boſſzú-álláſt, úgy tetszett ſokaknak, mintha oknélkül szenvedte vólna Klytemneſtra; mindazáltal fiától szenvedni illyen keſerves kínokat, és beſtelen halált, hallatlan dolog vólt: mellyre nem egyéb, hanem a' pokolbéli ördög ingerlette, ki gyönyörködik az emberek veszedelmében, mind ezen, 's mind a' más világon.

Az idö közben Ménelaus-is el-érkezik feleſégével Hélenával együtt Kréta szigetébe, a' melly nem meſſze vólt Méténáshoz, kinek jövetelit mikoron meg-értették vólna a' Méténásbéliek, látogatására mentenek, kiváltképpen azért, hogy láthaſsák Hélenát, a' ki miatt ollyan hoſſzas hadakozásnak, 's ollyan nagy veszedelemnek kellett lenni. Azután meg-beszéllik Ménelausnak az Agamemnon veszedelmét, és Oreſtesnek Annya ellen illyen iszonyú tselekedetit, és mind azokat a' kegyetlenſégeket, mellyeket dühös módra el-követett Oreſtes. Kit hallván Ménelaus, el-iszonyodik rajta, és Oreſtes ellen nagy gyülölſégre indúl, mondván: hogy, terméſzet ellen vagyon, és hallatlan kegyetlenség, mellyet az édes Annyán el-követett: Kihezképeſt, nem méltó, hogy az emberek társaságában légyen, annál inkább, hogy az Apjától maradott országban uralkodgyék; Söt az egész tartománnak fö-rendét-is mind elé hivattya, és azokkal-is el-hiteti, hogy az Annyának gyilkoſsát Oreſteſt ſoha többé Királyoknak ne iſmérjék. És ezen úton kézek vóltak mindnyájan Oreſteſt számkivetésbe küldeni: De mellette fel-támadott az Athénásbéli Fejedelem, és pártyát fogván, nagy erövel állatta, hogy mind azokat köteleſsége szerént kellett tselekedni Oreſtes-

nek, mivel az Iſtenektöl vött feleletet, és azok parantsolták néki, hogy a' boſzſzú-állásban ſemmit hátra ne hadgyon: illett azért néki engedelmeskedni az Iſtenek akarattyának. Arra nézve melléje állanak az orſzág rendei, és Királyoknak iſmérik Oreſteſt.

Pyrrhus állapattyáról.

LEg-későbben érkezvén Pyrrhus az Akhilles fia hazájába, a' ki felette ſok ſzerentséken ment által a' fel-háborodott ſzélveſzek miatt: a' holott mind hajóinak 's mind vitézinek jobb réſzét, Áſiában fel-rakott prédáját pedig mindeneſtöl fogva a' tengerbe veſztette. Utóllyára Mólósába ö-is el-érkezik, és meg-telepedvén hazájában, eſzébe véſzi, hogy az egéſz Görög orſzág nagy fel-háborodásban vagyon, a' Fejedelmek egymás ellen támadtanak, és leg-kiváltképpen az ö elei, úgymint: Péleus, ki az Apjáról néki nagy Attya vólt, és Akáſtus, ki az Annyáról vólt nagy Attya. Ezek-is magokban öſzve-háborodván, fegyverrel üldözték egymáſt, úgy hogy egyik a' máſikat a' birodalomból ki-kergette, Akáſtus tudnillik orſzágából el-üzte Péleuſt: kit meg-értvén Pyrrhus, Péleus mellé állott, és ö érette akarván boſzſzút-állani, két fiát meſterſégeſen meg-ölte Akáſtus Királynak. Kinek midön ellene nem állhatott vólna Akáſtus, Pyrrhus onokájának jó akarójának tetteti magát, és mondgya néki: Mint hogy én már fiamtól meg-foſztattam, és nem lévén más örökösöm, birodalmamat néked hadtam, és magamat már tsak a' halálnak ajánlottam, mivel éppen az utólsó vénſégre jutottam: és ezekkel a' ſzókkal Pyrrhusnak ajánlván orſzágát Akáſtus, az egéſz orſzágbéli nép nagy örömmel fogadgya, és Királyának iſméri

iſméri Pyrrhuſt. Ezen az úton Pyrrhus nagy méltóságra emelkedvén, valamit ſíve meg-gondolt, mindent bátran el-akart követni. Egykor nagy ſzeretetre gerjedvén Hermiónéhez, ki a' Ménelaus leánya vólt Hélena Aſzſzonytól, Oreſtesnek pedig kedves feleſége; ez után mind addig leſeskedett, hogy Méténás tartománnyából, a' hol uralkodott Oreſtes, el-ragadgyák Hermionét, és viſzik Theſsáliába a' Pyrrhus orſzágába. Kit ſíve ſzerint várván Pyrrhus, mihelt érkeznek véle, mindgyárt el-véſzi feleſégül. Ezen igen megbúſúl Oreſtes, de mivel annyi ereje nem vólt, hogy boſzſzú-állásra ſzembe ſzállhaſſon Pyrrhuſſal, ſívében tsak rejtekben tartya haragját, várván az idötöl és alkalmatoſságtól. Egy idö vártatva mégyen Pyrrhus Delfos ſzigetébe, a' holott Apollónak igen nevezetes templomot építettek vólt a' régi pogányok, és fogadáſa ſzerént gazdag áldozatokat akart tenni Apolló Iſtennek mind azokért a' nagy győzedelmekért, mellyet Trója alatt végbe vitt, és a' boſzſzú-álláſokért, mellyek-is kívánsága ſzerént mentenek végbe; mivelhogy Páriſtól tsalárdúl meg-öletett Akhilles haláláért boſzſzút-állott a' Priamus házán, De tsak maga mégyen a' Delfos ſzigetébe, házánál hagyván Andromachét, ki annakelötte Hektor feleſége vólt, és Hektortól maradott kedves gyermekét-is Laomedont: mert azon Andromache terhes vólt már akkor Pyrrhuſtól-is: házánál hadta a' máſik feleſégét-is Hermionét, kit el-ragadott vólt Oreſteſtöl. Az alatt míg oda jár az áldozatra Pyrrhus, igen nehéz panaſzolkodáſal izen az Apjának Ménelausnak Hermione, tudnillik: Pyrrhus hogy ötet igen betstelenül tartaná, és tsak Andromachehoz mutattya minden ſzeretetit: azért

felet-

felette igen kéri, hogy jöne ſietséggel Theſſaliába, Andromachét, és az ö fiát Laomédõt ölné-meg: mert valameddig azok élnek, mind addig ſem léſzen néki nyugodalmas élete. Arra nézve gondolatlanúl meg-indúl Ménelaus, és Theſſaliába érkezvén, hirtelen fegyvert ragad a' Pyrrhus házánál, meg-akarván ölni Andrómachét kedves gyermekével együtt. Kit vévén eſzébe Andromaché, ragadgya ölébe a' gyermeket, és ki-futván a' piatzra, fel-ſzóval kiált, és híja ſegétségére a' városbélieket, hogy ſzabadítsák-meg ötet kisded gyermekével együtt a' Ménelaus kezétöl. Látván Ménelaus a' Polgároknak gyülekezetit, meg-félemlik, és minden kéſedelem nélkül ki-mégyen a' városból, és mégyen maga házához. De Oreſtes megértvén Pyrrhusnak Delfusban való menetelit, igen nagy ſietséggel jó kéſzülettel reája mégyen, és ott találván, ellene támad, és maga kezével öli-meg Pyrrhuſt: a' kit ugyan azon ſzigetben temetnek-el annak a' földnek lakoſi. Onnat a' Pyrrhus házához mégyen Oreſtes, és a' maga feleſégét melléje vévén, házához viſzi. Péleus pedig és Téthis Aſzſzony, Andrómachét a' Pyrrhus feleſégét, ki terhes vólt, el-viſzik Theſsáliából, és Mólósába viſzik, azután ott léſzen fiú gyermeke Andrómachénak, kit Pyrrhuſtól fogadott vólt, és azt Akhillidesnek nevezik.

Midöre ez az Akhillides fel-nevekedett vólna, noha vérség és igaſság ſzerént a' Királyság ötet illette vólna, de a' báttyához való ſzeretetiért nem vette-fel, hanem Laomedonnak engedte a' Királyságot; és midöre Laomedon Királyságában meg-erösödött vólna, egéſz Görög orſzágban mind fel-kereſteti a' rabokat, valamennyit Trójából el-hoztanak vólt a' Görögök,

gök, és azokat ki-váltván, nagy ſzabadsággal ajándékozza-meg öket.

Vólnának több emlekezetre való eſetek-is, mellybe eſtenek a' Görögök, mert annyi ſzámtalan Fejedelmek, és vitéz Urak közzül igen keveſen maradtanak-meg, valakik Trója alá mentenek vólt hadakozni; úgy hogy a' kik az ellenſég fegyverétöl megmaradtanak-is, vagy a' tengertöl nyelettenek-el, vagy hazájokban ötték 's emészttették-meg egymáſt, úgy hogy az Atyafi az Attyafiát ötte 's emészttette; a' Fiak az Attyokat veſztették, a' mint az Ulyſſes példájából-is ki-tetſzik, a' kinek hoſzszú 's veſzedelmes, és tsudálatos bujdosásáról nem gyöznek eleget írni a' régi böltsek. Ez-is midön ſok eſztendök múlva fáratsága után házánál fejét nyugovásra meg-hajtotta vólna; minden ok nélkül rá mégyen a' maga ſaját gyermeke, és noha tudatlanúl, de maga fegyverével ölte-meg. Erröl látni való dolog, melly ſavanyú gyümöltse légyen, és gonoſz kimeneteli a' tsalárdságnak: mert noha pogányok vóltak azon idöbéli emberek, de az igazság ellen való vétket tsak ugyan nem akarta elſzenvedni a' nagy Iſten, mellyet az emberek terméſzetibe bé-óltott. Nem ok nélkül mondgya tehát egy régi túdós Jámbor: Az Iſteni boſzſzú-állás, gyakran a' halogatásban való késöſéget, büntetésnek nehézségével pótollya-ki.

V É G E.

LAISTROMA
A' HARMADIK KÖNYVNEK.

Jáſon indúlása. - - - - 1
A' Görögök mint ſállottanak-ki a' Trójai birodalomnak határára, ellene lévén Laomedon a' Trójai Király Jáſonnak és Herkulesnek - - 7
Médea ſzerelméről, mint gerjedett-fel Jáſonra. - 13
Minémü tanúságot ád Médea Jáſonnak, hogy gyözedelmet vehеſſen a' tüzes ökrökön a' Sárkányon, és hogy az arany-bárányt el-nyerheſſe. - - 20
Médeától Jáſonnak adatott ajándék. - 22
Mint jutott Jáſon az arany-bárányhoz. - 23
Mint romlott-meg az elsö Trója Jáſon és Herkules miatt. 30
Ujolag a' nagy Tróját mint kezdette Priamus Király. 39
Priamus mint ſállott vólt-meg egy Várat fiaival együtt. 40
A' nagy Trójának épületiről. - - 42
A' Priamus Király Udvarának Ilionnak le-irása. - 45
Priamus Király ſzándékáról, mint tölthetné-ki boſzſzúját 53
Hektor feleleti. - - - - 56
Páris tetſzése. - - - 58
A' harmadik Fiának feleleti. - - 60
Hélenus tanátsa. - - - 61
Tróilus tanátsa. - - - 62
A' hajóknak ſzámokról, kiken Görög orſzág ellen indúltak. 65
A' Görögök tanátsáról, mit kelleſsék el-kövétniek Hélenának viſzſza-nyerésében. - - 73
A' Görögök termetiről. - - - 78
A' Trójaiak termetiről. - - - 80
A' hajóknak ſzámokról, kikkel a' Görögök Trója ellen ind: 84
A' Görögök Delfusba küldenek jövendö dolgoknak meg-tudására, hogy tudhaſsák mit tselekedendök légyenek. 86
Apollónak Arany-képéről. - - - 89
Mikor ſzármaztak a' Bálványok. - - 90

ÁLDOZ AT

Áldozat tételek után mint indúlnak a' Görögök Trója felé. 94
A' Görögök követsége Priamus Királyhoz. 98
Priamus Király feleleti. 103
A' Görögök Ákhilleſt és Teleſuſt küldik a' tábor ſzámára való élésnek ſzerzésére. 107
Teleſus Királyról. 112
A' Görögök meg-indúlnak Tenedon ſzigetiből. és Trója alá ſzállanak. 116
Mint rendelik-el a' hajókat, és mint ſzállanak Trója alá a' Görögök, elsö Hartzot itt indítván. 118
A' második Hartzról, Trója városának meg-ſzállása után. 128
Elsö leg-derekaſſabb próbájok a' Trójaiaknak a' Görögökkel. 135
Mint rohant Polydamás a' Hélena attyafiára Méreusra, meg-ölvén ötet. 141
A' Trójaiaknak harmadik Hartzáról, midön már derekaſon meg-ſzállották vólna a' városſt a' Görögök. 155
A' Görögöknek és Trójaiaknak negyedik ütközetekről. 161
Az ötödik Hartzról. 167
A' hatodik Hartzról. 174
A' hetedik Hartzról. 184
A' nyóltzadik Hartzról. 190
Hektor temetéséről: és Palamédeſt mint választották a' Görögök Fö vezérlö Királyoknak. 197
Mint választnak új Királyt magoknak a' Görögök. 200
Kilentzedik Hartzról. 204
Ákhilles Trójába menvén-bé, mint gyözetett-meg a' Polixena ſzerelmétöl. 208
Még-is Ákhilles mint tuſakodik ſzerelmével, meg-vonván magát a' hadakozáſtól. 211
A' tizedik Hartzról: és Deiphobus, Sárpédon haláláról, és Palamédes veſzedelméről. 217
Tróilusnak tsudálatos nagy erejéről. 222
A' tizenegyedik Hartzról. 229
Ákhillesnek ás Párisnak halálokról. 245
Az Amazonok Királynéjának Penthéſiléának haláláról. 253
Trójának el-árúltatásáról. 264

Trója veſzedelméröl: Priamus Királynak, Feleségének, és ſzép leányának Polixenának halálokról. - 280
Mint puſztittyák-el Tróját. - - 287
Ænéásnak ſzámkivetéséröl. Anténornak-is Trójától el-küldetéséröl. És a' nagy Telamonius Ájáx haláláról. - - - - 295
Mint ſzenvednek a' Görögök hajó-töréſt. - 305
Agamemnon Király haláláról - - 308
Oreſtesnek az Annya ellen való kegyetlen boſzſzú-állásáról. 312
Pyrrhus állapattyáról. - - - 316

V É G E.

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

Trója veſzedelméről: Priamus Királynak, Feleségének, és ſzép leányának Polixenának halálokról. - 280
Mint puſztittyák-el Tróját. - - 287
Ænéásnak ſzámkivetéséről. Anténornak-is Trójától el-küldetéséről. És a' nagy Telamonius Ájáx haláláról. - - - - 295
Mint ſzenvednek a' Görögök hajó-töréſt. - 305
Agamemnon Király haláláról - - 308
Oreſtesnek az Annya ellen való kegyetlen boſzſzú-állásáról. 312
Pyrrhus állapattyáról. - - - 316

V É G E.

M. T. AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

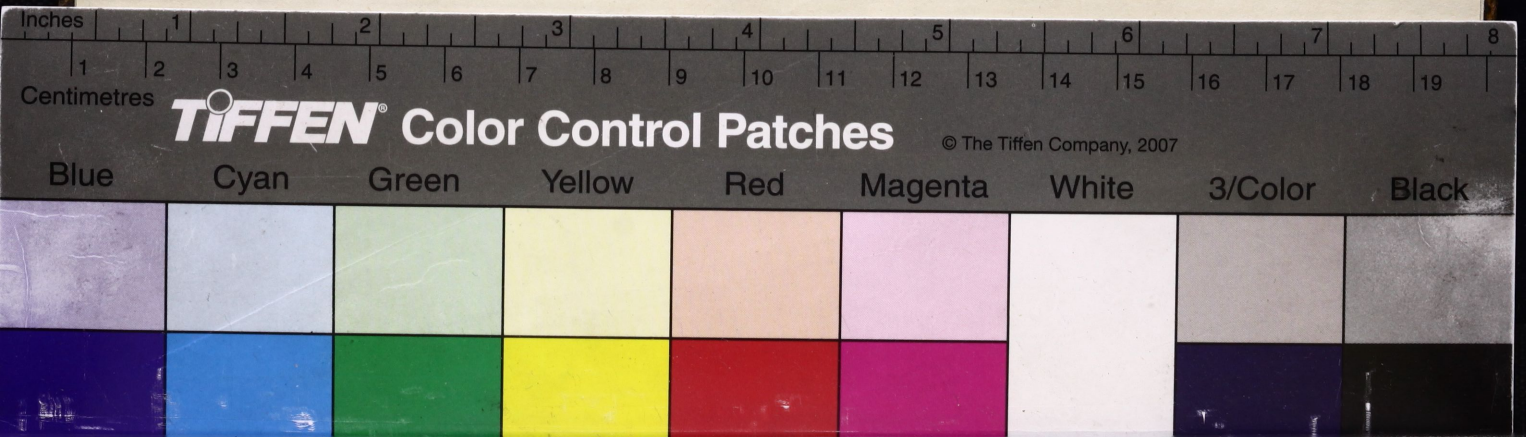
Inches
1 2 3 4 5 6 7 8
Centimetres
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19
TIFFEN® Color Control Patches
© The Tiffen Company, 2007
Blue
Cyan
Green
Yellow
Red
Magenta
White
3/Color
Black